

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MECELLE-İ AHKÂM-I ADLİYYE'NİN (MADDE 101-MADDE 1095) ÇEVİRİ
YAZISI VE GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİNİN HAZIRLANMASI

Yüksek Lisans Tezi

HAZIRLAYAN

513822001

Özlem ARTAR

İstanbul, 2025

T.C.
MARMARA UNİVERSİTY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
TURKISH LANGUAGE EDUCATION DEPARTMENT
TURKISH LANGUAGE TEACHING THESIS MASTER'S DEGREE PROGRAM

**TRANSCRIPTION OF THE WORK NAMED “MECELLE-I AHKÂM-I
ADLIYYE” (ARTICLE 101-ARTICLE 1095) AND ITS LINGUISTIC
EXAMINATION BY TRANSLATING IT INTO MODERN TURKISH**

Master's Thesis

513822001
Özlem ARTAR

İstanbul, 2025

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**MECELLE-İ AHKÂM-I ADLİYYE’NİN (MADDE 101-MADDE 1095) ÇEVİRİ
YAZISI VE GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİNİN HAZIRLANMASI**

TRANSCRIPTION OF THE WORK NAMED “*MECELLE-İ AHKÂM-I ADLİYYE*”
(ARTICLE 101-ARTICLE 1095) AND ITS LINGUISTIC EXAMINATION BY
TRANSLATING IT INTO MODERN TURKISH

Yüksek Lisans Tezi

YÖNETEN
Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN

HAZIRLAYAN
513822001
Özlem ARTAR

İstanbul, 2025

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Dönem Projesi Hazırlama Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.../.../...

Özlem ARTAR

ÖZGEÇMİŞ

- 2018** Pendik Anadolu Lisesi
- 2022** Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı
- 2022-2025** Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2025**

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANI.....	IV
ÖZGEÇMİŞ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
ÖN SÖZ	IX
ÖZET	X
ABSTRACT	XI
GÖSTERMELER.....	XII
GİRİŞ.....	1
1. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye	1
1.1. Mecelle'nin Önemi.....	1
1.2. Mecelle Cemiyeti.....	1
1.3. Eserin Özellikleri	2
1.4. Kitaplar	3
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. Problem ve Yöntem	7
2.1. Problem	7
2.2. Araştırmanın Maksadı.....	7
2.3. Araştırmanın Ehemmiyeti	8
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
2.5. Araştırmanın Kabulleri	10
3. YÖNTEM	10
3.1. Araştırma Modeli	10
3.2. Veri Toplama Tekniği	10
3.3. Verilerin Çözümü	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	12
Çeviri Yazı Çalışması ve Günümüz Türkçesine Tercümesi	13
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	373
Elde Edilen Tarifler ve Hukuk Sözlüğü Taramaları.....	374
Kitaplar ve Terimler Listesi	411
kitâbu'l buyû (satışlar kitabı)	411
kitâbu 'l-îcârât (kira kitabı).....	415
kitâbu 'l-kefâle (kefillik kitabı).....	417

kitābu 'l-ḥavāle (havale kitabı).....	418
kitābu 'r-rehn (rehin kitabı)	419
kitābu 'l-‘emānāt (emanet kitabı)	420
kitābu 'l-hibe (hibe kitabı)	421
kitābu 'l-ġaşb ve 'l-itlāf (zorla alma ve yok etme kitabı)	422
kitābu 'l-ḥacr ve 'l-ikrāh ve 'l-şuf'a (hacr ve ikrah ve şufa kitabı).....	423
kitābu 'ş-şirket (ortaklık kitabı).....	425
MECELLE SÖZLÜĞÜ.....	426
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	436
SONUÇ	437
KAYNAKLAR.....	439
EKLER.....	441

Ön Söz

Bu tez, Osmanlı hukuk sisteminin kurumsal ve kavramsal temellerini ortaya koyan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* adlı eserin 101-1095. maddeleri arasındaki kısmı çeviri yazı ve günümüz Türkçesine tercüme yoluyla ele alan bir çalışmadır. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, yalnızca bir hukuk metni değil aynı zamanda Osmanlı toplumunun dil, düşünce ve değer sistemini yansıtan çok yönlü bir kaynak olarak da önem taşımaktadır. Bu açıdan tez, hem tarihî bir metni günümüz okuyucusuna ulaştırmayı hem de bu metin üzerinden dilin dönüşümünü, hukukî düşüncenin kodlanış biçimini ve terimsel yapıların gelişimini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma boyunca yürütülen çeviri yazı, tercüme ve sözlük oluşturma süreçleri yalnızca teknik işlemler değil, aynı zamanda tarihî derinliği olan bir metne saygıyla yaklaşmayı, anlamaya çalışmayı ve çağdaş akademik disiplinlere bu metinden yeni yollar açmayı da içermektedir. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* gibi kapsamlı bir metinle çalışmak, yalnızca dilsel değil aynı zamanda zihinsel ve duygusal bir emek süreci olmuştur. Her bir madde, yalnızca hukukî bir kural değil geçmişten bugüne uzanan düşünsel bir iz gibi okunmuştur.

Bu çalışma vesilesiyle; varlıkları, sevgileri ve sarsılmaz destekleriyle her daim yanımda olan aile fertlerim; Sevgi ARTAR, Adem ARTAR ve Emre ARTAR'a; her şeyimi danıştığım ve her anımda yanımda olan biricik arkadaşım İlayda ARSLAN'a; hukukî terimlerde kapısını çaldığım ve bana bıkmadan usanmadan hepsini anlatan Dila ERTAN'a; Osmanlı Türkçesi okumalarımda zorlandığımda koştüğüm Mihriban KURT'a; bu yolun başında yanımda olup bugünleri göremese bile kalbimde varlığıyla bana desteğini sürdüren Leyla'ya; beni bu konuyu çalışmaya yönlendiren ve yolumu aydınlatan değerli danışmanım Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN'e en derin saygı ve teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Ve son olarak... Bu satırları bir kadın olarak özgürce yazabiliyor, dil ve ilim yolculuğuma sahip çıkabiliyorsam bunu Cumhuriyet'in kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK'e borçlu olduğumu bilerek... Saygıyla anıyor ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tez yalnızca akademik bir gerekliliğin değil; sabrın, emeğin, sevginin ve anıların ördüğü bir yolculuğun sonucudur.

Özlem ARTAR

ÖZET

Bu çalışma, Osmanlı hukuk sisteminin temel taşlarından biri olan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddesinden 1095. maddesine kadar olan bölümünü çeviri yazı ve günümüz Türkçesine tercüme, elde edilen tarifleri derleyip sözlük oluşturmayı amaçlamaktadır. 19. yüzyılın ikinci yarısında Ahmed Cevdet Paşa'nın öncülüğünde hazırlanan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, İslam fihhına dayalı olarak oluşturulan ve modern hukuk sistemlerine geçiş sürecinde bir köprü vazifesi gören ilk medeni kanun niteliğindedir. Araştırmada doküman inceleme yöntemiyle metin incelenmiş; çeviri yazı çalışmaları metnin asıl yapısına sadık kalınarak gerçekleştirilmiştir. Tercüme sürecinde ise hem anlam bütünlüğü hem de terimlerin bağlama uygunluğu gözetilmiştir. Araştırmanın temel amacı, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* metninin özgün yapısını koruyarak, günümüz okurlarına anlaşılır biçimde sunmak ve bu tercümeyle hukuk, dil ve tarih alanlarına katkı sağlamaktır. Bunun yanı sıra çalışmada Mecelle'nin oluşum süreci, Ahmed Cevdet Paşa'nın rolü ve Mecelle Cemiyeti'nin yapısı gibi tarihî arka plan unsurları da ele alınmıştır. Bu yönüyle çalışma, hem Osmanlı hukuk literatürüne hem de Osmanlı Türkçesi metin çözümlemelerine yönelik bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Mecelle, hukuk, tercüme, Osmanlı Türkçesi, Ahmed Cevdet Paşa

ABSTRACT

This study aims to transcribe and translate into contemporary Turkish the section of *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* covering Articles 101 to 1095, as well as to compile definitions extracted from the text to create a glossary. Prepared under the leadership of Ahmed Cevdet Pasha in the second half of the 19th century, the *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* is recognized as the first civil code based on Islamic jurisprudence and served as a bridge in the transition to modern legal systems. In this research, the text was analyzed using the document analysis method. The transcription process was carried out with fidelity to the original structure of the text. During the translation phase, both semantic coherence and contextual appropriateness of the legal terms were carefully considered. The main objective of the study is to present the *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* in a clear and comprehensible format for contemporary readers while preserving its original form, thus contributing to the fields of law, language and history. In addition, the study addresses the historical background of the Mecelle, including its formation process, the role of Ahmed Cevdet Pasha and the institutional structure of the Mecelle Commission. In this respect, the study aims to provide a contribution to Ottoman legal literature as well as to analytical approaches in the examination of Ottoman Turkish texts.

Keywords: Mecelle, law, translation, Ottoman Turkish, Ahmed Cevdet Pasha

GÖSTERMELER

a	آ
s	ث
h	ح
h	خ
z	ذ
s	ص
d, z	ض
t	ط
z	ظ
ç	ع
g	غ
k	ق
i	ای
u	او
'	hemze
<i>eğik</i>	Eser adları, maddelerdeki tarifler
<i>kalın, kalın</i>	Günümüz Türkçesine Tercüme ve madde başları

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

GİRİŞ

Dil, bir milletin düşünce yapısını ve tarihsel süreçlerini, gelişimini yansıtır. Tarihî metinler ise dilin zaman içindeki gelişimini, değişimini, kültürel yapısını anlamak için önemli kaynaklardır. Türkçenin öğretimi için incelenen edebi metinler kadar kaynak metinler de önemlidir. Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmış metinlerden biri olan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* yalnızca dönemin hukukî yapısını değil aynı zamanda dilin kullanımını, dilde var olan kelimelerin tariflerini de gözler önüne sermektedir. Bu sebepten ötürü bu çalışmada incelenmek üzere kaynak metin olarak *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* tercih edilmiştir.

1. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye

1.1. Mecelle'nin Önemi

Mecelle, dünya hukuk tarihine ikinci medeni kanun olarak geçmiştir (Kaşıkçı, 2002: s. 780). Tanzimat sonrası Osmanlı modernleşme süreci içinde ortaya çıkan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, yalnızca hukukî bir metin değildir. Osmanlı'nın o dönemki bürokrasisi, bilim anlayışı, değerleri ve dil kullanımının da aynası olmaktadır. Bu nedenle *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* yalnızca hukukçular için değil, dilbilimciler, edebiyatçılar ve tarihçiler için de bir inceleme alanıdır. Metin üzerinde gerçekleştirilen çeviri yazı ve günümüz Türkçesine tercüme işlemleri, bu metnin çağdaş araştırmacılar tarafından daha kolay erişilebilir olmasını sağlar ve aynı zamanda dildeki değişim süreçlerine dair de bir kapı açar.

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye gibi kaynak metinler, edebi metinlerden farklı bir dil kullanır. Bu durum bu metinlerin dilbilimsel açıdan da farklı yöntemlerle incelenmesini gerektirir. Günümüz Osmanlı Türkçesi Çalışmaları çoğunlukla edebi metinlere yönelmektedir. Bu nedenle hukukî ve idari metinler arkaplanda kalmaktadır. Ancak Osmanlı döneminin sosyal yapısını ve hukukî değerlerini anlamak açısından bu tür kaynak metinlerin incelenmesi de önem arz etmektedir.

Bu çalışmada *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. ve 1095. maddeleri arasındaki bölümü hem çeviri yazı hem de günümüz Türkçesine tercüme yoluyla incelenmiş ve elde edilen tariflerden bir *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* sözlüğü oluşturulmuştur.

1.2. Mecelle Cemiyeti

Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda geçirdiği tanzimat döneminin en dikkat çeken ıstılahatlarından biri *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin hazırlanmasıdır. Mecelle bir hukuk metni olmasının yanında aynı zamanda Osmanlı toplumunun geleneksel İslam hukukundan modern hukuka geçişinin sembolüdür (Aykanat, 2011: s. 12). Tanzimat dönemiyle birlikte ortaya çıkan bu ihtiyaç, özellikle Batı'daki hukuk sistemlerinin Osmanlı üzerindeki etkisiyle şekillenmiştir. Buna karşılık Şer'î hukukun özüne bağlı bir hukuk metni üretme çabası doğmuştur (Şen, 1991: s. 24). Mecelle'nin yazılması için 1868 yılında Mecelle Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet başta Ahmed Cevdet Paşa olmak üzere dönemin önde gelen hukukçularının bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu cemiyetin oluşturulmasında klasik fıkıh bilgisinin önemli olduğu kadar devlet yönetimini ve toplum yapısını tanımak da önemli olmuştur ve bunları tanıyan isimlerin tercih edilmesinin tesadüf olmadığı söylenmektedir (Karahasanoğlu, 1989: 89). Cemiyet üyeleri yalnızca hukukî değil, sosyolojik bir dönüşümde de önemli bir rol oynamıştır (Karahasanoğlu, 1989: s. 94). Hanefi mezhebi temel alınarak yapılan bir çalışma olmuştur. Bu durum Osmanlı'nın iç hukukî birlik arayışının da göstergesidir (Erkaya, 2016: 319).

1.3. Eserin Özellikleri

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, toplamda 16 kitap ve 1851 maddeden oluşan bir külliyaattır. İlk kitabı olan Kitâbu'l-Buyu, 1870 yılında yayımlanmıştır. Öbür kitaplar ise aşamalı bir biçimde eklenerek *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* tamamen 1876 yılında tamamlanmıştır. Mecelle, kullanılan dil açısından dönemin öbür hukuk metinlerinden farklı olup Ahmed Cevdet Paşa'nın dil konusundaki görüşleriyle halkın anlayabileceği bir Türkçe ile kaleme alınmıştır (Şahin, 2019: 25). Her kitapta yer alan mantıksal dizin, klasik fıkıh kitaplarındaki dizin anlayışından ayrılmıştır. Böylece Mecelle modern anlamda hukukî sistematüğün ilk örneklerinden biri olmuştur (Kocagöz, 2019: s. 35).

Her kitap, ilgili hukukî konuya dair alt başlıklar ve maddeler halinde düzenlenmiştir. Mecelle'nin giriş kısmında yer alan 100 külli kaide, eserin uygulama yönünün yanında aynı zamanda hukuk felsefesi açısından da değerini ortaya koymaktadır (Çelikan, 2017: s. 120). Bu külli kaideler İslam hukukunun temellerini kısa ve öz biçimde ortaya koymaktadır. Bu durum yorumlayıcılar için hukukî bir zemin hazırlamaktadır. Her kitabın Mukaddime kısmında ilgili kitapta geçecek fıkıh terimlerinin tarifleri verilmiş olup bu çalışma esas olarak bunun üzerine yapılmaktadır. Maddeler gerektiği durumlarda örneklerle açıklanıp anlaşılabilirlik katılmıştır. Özellikle borçlar hukuku, icare, vekalet, sulg, rehin, satış gibi özel

hukuk alanlarını kapsamaktadır (Pehlivan, 2019: s. 32). Her bir kitapta önce genel tanımlar, ardından şartlar ve istisnalar sıralanmıştır. Ancak Mecelle fazi, sarf ve karz gibi konulara değinmemiştir. Bu durumun sebebinin mezhepler arası ihtilafları önleme amacı taşıdığı söylenmektedir (Çeker, 1994: s. 103). Toplumsal huzur ve birlik kaygısının bu tercihte etkili olduğu söylenmektedir (Karahasanoğlu, 1989: s. 94).

Mecelle, yalnızca mahkemelerde değil, medreselerde ve hukuk eğitiminde de kaynak olmuş bir eserdir. Yalnızca şer'i mahkemelerde değil, nizamiye mahkemelerinde de uygulanmıştır. Böylece hukukî birlik sağlanmıştır (Aykanat, 2011: s. 45). Mecelle, Türkçede hukuk dilinin oluşmasında öncü rol üstlenmiştir. Bu açıdan modern Türk hukukunun terimsel altyapısını kurmuştur (Pehlivan, 2019: s. 45). Bütün bunların sonucunda *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, İslam hukukunun çağdaş bir dile ve sisteme kavuşmasının ilk örneğidir. Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle Cemiyeti, klasik fıkıh hükümlerini modern hukuk ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirmiş ve eşsiz bir eser ortaya çıkarmıştır. Bu metin sadece Osmanlı hukuk tarihine değil günümüz hukuk sistemlerine yön vererek hukuk için önemli bir kaynak olmuştur (Karahasanoğlu, 1989: s. 95).

1.4. Kitaplar

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, bir kitaplar bütünü olup 1 mukaddime ve 16 kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar da kendi içlerinde baplara, baplar da kendi içlerinde fasillara ayrılmıştır. Her kitabın başında ilgili kitapta geçecek fıkıh terimlerinin tarifleri ve açıklamaları verilmiştir. Kalan bap ve fasıllarda ise ilgili kitabın maddeleri verilmiştir.

Mukaddime, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin giriş bölümüdür. İslam hukukunun temelini oluşturan 99 külli kaideyi içermektedir. Bu kaideler hukukî düşüncenin genel prensiplerine dair yol göstericidir.

Satışlar Kitabı yani **Kitabu'l-Buyu**, ticari işlemler, icap ve kabul şekilleri, tarafların hak ve borçları konusunu ele almaktadır. 101. maddeden 403. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve yedi baptan oluşmaktadır.

Kira Kitabı yani **Kitabu'l-İcar**; kira sözleşmelerini, kiracının ve kiraya verenin haklarını, kira bedeli gibi hususları ele almaktadır. 404. maddeden 611. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve sekiz baptan oluşmaktadır.

Kefillik Kitabı yani **Kitabu'l-Kefale**; kefil olma, kefil ve borçlu arasındaki ilişkinin hukukî çerçevesini ele almaktadır. 612. maddeden 672. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve üç baptan oluşmaktadır.

Havale Kitabı yani **Kitabu'l-Havale**; havale ve hukukî vekalet işlemlerine dair hükümleri ele almaktadır. 673. maddeden 700. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve iki baptan oluşmaktadır.

Rehin Kitabı yani **Kitabu'r-Rehn**; alacak karşılığında rehin kurumunu, rehin şartları ve rehinli malın muhafazası hususlarını ele almaktadır. 701. maddeden 761. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve dört baptan oluşmaktadır.

Emanetler Kitabı yani **Kitabu'l-Emanat**; emanet sözleşmesi, eşyaların korunması ve emanetçinin sorumluluklarını ele almaktadır. 762. madden 832. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve üç baptan oluşmaktadır.

Hibe Kitabı yani **Kitabu'l-Hibe**; hibe işlemini, şartlarını ve geçerlilik durumlarını ele almaktadır. 833. maddeden 880. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve iki baptan oluşmaktadır.

Gasp ve Yok Etme Kitabı yani **Kitabu'l-Gasp ve'l-İtlaf**; haksız tasarruf ve malı yok etme gibi eylemlerle ilgili hükümleri ele almaktadır. 881. maddeden 940. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve iki baptan oluşmaktadır.

Hacr, Zorlama ve Şufa Kitabı yani **Kitabu'l-Hacr ve'l-İkrah ve's-Şufa**; zorla el koyma, haciz ve ön alım hakkı konularını ele almaktadır. 941. maddeden 1044. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve üç baptan oluşmaktadır.

Ortaklık Kitabı yani **Kitabu's-Şirket**; kar paylaşımı, ortaklık tipleri, ortakların hakları ve yükümlülükleri gibi hususları ele almaktadır. 1045. maddeden 1448. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve sekiz baptan oluşmaktadır.

Vekalet Kitabı yani **Kitabu'l-Vekale**; vekalet ilişkine dair hükümleri, vekilin yetkilerini, vekaletin sona ermesi gibi hususları ele almaktadır. 1449. maddeden 1530. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve üç baptan oluşmaktadır.

Uzlaşma ve Feragat Kitabı yani **Kitabu's-Sulh ve'l-İbra**; tarafların uzlaşması ve haklarından feragat etmesini ele almaktadır. 1531. maddeden 1571. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve dört baptan oluşmaktadır.

Tasdik Kitabı yani **Kitabu'l-İkrar**; borç itirafı, taahhüt ve sözlü/onaylı taahhüt şartlarını ele almaktadır. 1572. maddeden 1612. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Dört baptan oluşmaktadır.

Dava Kitabı yani **Kitabu'd-Dava**; hukukî dava başlatma, süreç kuralları ve usulleri ele almaktadır. 1613. maddeden 1675. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve iki baptan oluşmaktadır.

Deliller ve Kanıtlar Kitabı yani **Kitabu'l-Beyyinat ve't-Tahlif**; ispat yöntemleri, yemin, tanık konularını ele almaktadır. 1676. maddeden 1783. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve dört baptan oluşmaktadır.

Dava Usulü Kitabı yani **Kitabu'l-Kaza**; mahkeme usulleri ve yargılama sistemini ele almaktadır. 1784. maddeden 1851. maddeye kadar olan kısmı kapsamaktadır. Bir mukaddime ve dört baptan oluşmaktadır (Berki, 1973).

Bu çalışmada *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddesinden 1095. maddesine kadar olan kısım çalışılmıştır. Bu maddeler; Satışlar Kitabı, Kira Kitabı, Kefillik Kitabı, Havale Kitabı, Rehin Kitabı, Emanetler Kitabı, Hibe Kitabı, Gasp ve Yok Etme Kitabı, Hacr, Zorlama ve Şufa Kitabı olmak üzere 9 kitabın tamamını ve Ortaklık Kitabı'nın 1095. maddeye kadar olan kısmını içermektedir.

Bu çalışma, hem metnin tarihsel ve kültürel bağlamını hem de dil yapılarını ortaya koyup hukuk tarihî ve dil çalışmaları açısından *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin taşıdığı değeri gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'de tercih edilen Osmanlı Türkçesi, sadece hukukçuların değil, halkın da anlayabileceği bir seviyede tutulmuştur. Böylece dilin işlevselliği ile hukukun kapsayıcılığı arasında denge sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma aynı zamanda, tarihî bir hukuk metninin yalnızca hukukî değil, dilbilimsel ve kültürel bir belge olarak da değerlendirilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle hazırlanmıştır. Kaynak metinlerin özellikle tercümelemlerle yeniden ele alınması, bu tür metinlerin günümüz bilimsel literatürüne katkı sunma potansiyelini ortaya koymaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Problem ve Yöntem

2.1. Problem

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yapılan hukukî reformlar arasında en kapsamlı ve sistemli girişim olarak kabul edilen *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, hukuk tarihinde olduğu kadar Türk dili ve düşünce yapısının gelişimi açısından da önemli bir metin olarak değerlendirilmektedir. Buna karşın, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* üzerine yapılan çalışmaların çoğunluğu metni yalnızca tarihî ve hukukî yönleriyle ele almaktadır. Dil alanında incelemeleri az sayıdadır ve bunlar da hukuk alanındadır.

Özellikle *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin günümüz Türkçesine tercümesinin yapılmaması ve tariflerin incelenip derlenmemesi alanda önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Literatürde *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin belirli maddeleri ve konuları üzerine incelemeler bulunmaktadır. Ancak metnin çeviri yazısı, günümüz Türkçesine tercümesi ve tariflerin derlenip sözlükleştirilmesi yapılmamıştır. Bu durum, hem dil hem de hukuk alanındaki akademik çevrelerde *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesini engellemektedir. Bununla birlikte, kaynak metinlerin sadece tarihî belgeler olarak değil; anlam dünyaları, kavram sistemleri ve hukuk zihniyetiyle birlikte ele alınması gerekmektedir. Bu noktada *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, gerek kullandığı kavramlar gerek sunduğu sistemli yapı sayesinde disiplinlerarası bir çalışma nesnesi olarak öne çıkmaktadır.

Bütün bu nedenlerle *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin içerik yapısının, sisteminin ve kavramsal çerçevesinin günümüz Türkçesiyle inceleneceği, özgün ve kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu ihtiyaç, hem tarihî bir metnin doğru anlaşılması hem de hukuk dili araştırmalarına katkı sağlanması açısından önem taşımaktadır.

2.2. Araştırmanın Maksadı

Bu araştırmanın maksadı, Osmanlı Devleti'nde klasik İslam fihhının sistemli bir biçimde yazılı hale getirildiği ilk medeni kanun olan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddeden 1095. maddeye kadar olan kısmını incelemektir. Söz konusu inceleme hem çeviri yazı hem de günümüz Türkçesine tercümesi yoluyla inceleyerek, metinden elde edilen tariflerin derlenmesi ve sözlük oluşturulmasını kapsamaktadır.

Araştırma kapsamında, ilgili maddeler üzerinden Osmanlı hukuk dilinin özellikleri, kullanılan terimler ve kavramlar derlenmektedir. Bu bağlamda çalışmanın maksadı, hem kaynak metinlerin anlaşılır hale getirilmesi hem elde edilen kelime tariflerinin Türkçenin sözcüğüne katılması hem de tarihi-hukukî metinlerin içerik olarak incelenmesi açısından alana özgün bir katkı sunmaktır. Bu açıdan çalışma, hukuk metinlerinin sadece içerik açısından değil, aynı zamanda dil açısından da incelenebileceğini gösteren disiplinlerarası bir yaklaşım benimsemektedir.

Araştırmada ele alınan madde aralığı, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin önemli bir bölümünü kapsamakta olup günlük yaşamda karşılaşılan borç, sözleşme, vekalet, rehin, kira, hibe vb. temel özel hukuk ilişkilerine dair bölümleri içermektedir.

Araştırmanın nihai maksadı, kaynak metinlerin akademik dünyada daha görünür kılınması, Osmanlı hukuk geleneğinin modern hukuk anlayışıyla olan ilişkisinin daha iyi anlaşılması ve tarihî metinlerin yalnızca tarihî birer belge değil, aynı zamanda aktif bilgi kaynakları olarak değerlendirilmesine katkı sağlamaktır. Böylece hem hukuk hem dil hem de tarih alanlarında çalışan araştırmacılara yeni bir değerlendirme alanı sunulması amaçlanmaktadır.

2.3. Araştırmanın Ehemmiyeti

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, Osmanlı hukuk sistemi içerisinde bir dönüm noktası teşkil eden ve İslam fihhının sistematik biçimde yazılı hale getirildiği ilk medeni kanun olma özelliği taşıyan özgün bir metindir. Bu metin, yalnızca hukukî hükümler içermekle kalmayıp aynı zamanda döneminin toplumsal yapısını, zihniyet dünyasını ve dil kullanımını da yansıtan çok katmanlı bir belge niteliğindedir.

Bu yönüyle *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, hem hukuk hem tarih hem de dil alanlarında çok yönlü bir inceleme konusu olmasına rağmen bugüne kadar yapılan çalışmaların önemli bir kısmı metni yalnızca hukuk ve tarih üzerinden incelemiştir. Metinlerin incelenmesinde bu tarz çalışmalar genelde edebi metinler üzerinde yapılmaktadır ve bu çalışmada incelenen hukukî metin vb. metinler gözardı edilmektedir.

Bu çalışma *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddeden 1095. maddeye kadar olan bölümünün çeviri yazısı, tercümesi, tariflerin derlenmesi ve sözlükleştirilmesinden oluşmaktadır. Böylece bu önemli kaynağın akademik dünyada daha görünür hale gelmesine

katkı sağlamaktadır. Ayrıca çalışma, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış kaynak metnin günümüz Türkçesine tercümesi sırasında karşılaşılan sorunları somut örnekler üzerinden tartışmaya açarak, kaynak metin okuma, anlama ve aktarma becerilerinin gelişimine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu açıdan araştırma, yalnızca tarihî metinlere ilgi duyan araştırmacılar için değil; hukukçular ve dilbilimciler için de değerli bir başvuru kaynağı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bunun yanı sıra, çalışmanın sunduğu çeviri yazı ve tercüme örnekleri, özellikle Osmanlı Türkçesi eğitimi veren programlarda hem dil hem içerik çalışmaları için örnek teşkil edebilecek niteliktedir. Böylece araştırma, yalnızca kuramsal değil, uygulamalı katkı sağlayan bir çalışma olarak da değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* gibi çok yönlü bir metnin daha derinlikli ve disiplinlerarası yöntemlerle ele alınması gerektiği yönündeki akademik çağrılara bir yanıt niteliği taşımaktadır. Bu açıdan hem literatürdeki boşluğu doldurmakta hem de gelecekte yapılacak benzer çalışmalara yöntem ve içerik açısından bir zemin sunmaktadır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin tamamını değil, yalnızca 101. maddeden 1095. maddeye kadar olan bölümünü incelemektedir. Araştırmanın bu şekilde sınırlanmasının esas nedeni, belirli bir madde aralığına yoğunlaşarak hem derinlikli bir analiz sunmak hem de çeviri yazı ve günümüz Türkçesine tercüme sürecini sağlıklı bir şekilde yürütebilmektir.

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye'nin hazırlanış sürecine dair belgeler, arşiv kayıtları ve komisyon tutanakları gibi birincil kaynaklara doğrudan erişim sağlanamamış; bu tür bilgiler, literatürde yer alan ikincil kaynaklar aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bu durum, tarihî bağlamlandırma açısından sınırlı bir çerçeve sunulmasına yol açmıştır.

Çalışmanın tercüme kısmında Ali Himmet Berki'nin Açıklamalı Mecelle'sinden yararlanılmıştır. Ancak tercüme edilirken her kavramın günümüz Türkçesinde yaygın kullanılan bir karşılığı olmadığı için bazı kavramlar olduğu gibi bırakılmıştır.

Son olarak, çalışmanın amacı gereği yalnızca *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin ilgili madde aralığı incelenmiş; öbür bölümlerine, külli kaidelerine veya farklı hukuk sistemleriyle

karşılaştırmalarına yer verilmemiştir. Bu açıdan çalışma, derinlikli ancak sınırlı kapsamlı bir alan çalışması olarak yapılmıştır.

2.5. Araştırmanın Kabulleri

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, dönemin Osmanlı toplum yapısını, hukuk sistemini ve dil anlayışını yansıtan özgün ve güvenilir bir kaynak metindir. Çalışmada ele alınan 101-1095. maddeler arasında yer alan metinler, orijinal ve üzerinde herhangi bir anlam bozucu müdahale yapılmamış olan asıl metinlerdir. Maddelerin Osmanlı Türkçesiyle ifade edilen yapısı, günümüz Türkçesine aktarılabilir düzeyde açık, tutarlı ve anlamlıdır. Çeviri yazı ve tercüme aşamaları, dil bilgisi kuralları ve anlam bütünlüğü çerçevesinde bilimsel ölçütlere uygun biçimde yapılmaktadır. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'de kullanılan kavramlar, dönemin hukuk anlayışına, toplumun örf ve adetlerine göre şekillenmiş olup bugünkü kavramlarla birebir örtüşmeyebilir. Bu nedenle anlam çözümlemeleri tarihsel bağlam dikkate alınarak yapılmaktadır. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin dil yapısı ve kavram dünyası, hem hukukçulara hem de dil bilimcilere yönelik analiz yapılmasına olanak tanıyacak açıklıktadır. Araştırmada kullanılan yöntem ve analiz süreci, benzer nitelikteki öbür tarihî metinlere de uygulanabilir niteliktedir ve bu yönüyle genellenebilir bulgular üretme potansiyeline sahiptir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesi modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmayı *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddeden 1095. maddeye kadar bölümünün çeviri yazısı, günümüz Türkçesine tercümesi ve elde edilen tariflerle bir Mecelle sözlüğü derlenmesi oluşturmaktadır. Doküman inceleme, belgesel tarama olarak da bilinir. Doküman incelemesinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir (Sak vd. 2021: 230).

3.2. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın temelini *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddeden 1095. maddeye kadar olan kısmı oluşturmaktadır. Bu maddeler, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış Mecelle metninden elde edilerek incelenmiştir.

3.3. Verilerin Çözümü

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümünde, nitel veri analizi yöntemleri temel alınmıştır. Verilerin analiz süreci, *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* 'nin 101-1095. maddeleri arasında yer alan metinlerin çeviri yazı, tercüme ve derlenip sözlük oluşturulması adımlarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

İlk olarak, Osmanlı Türkçesi metin Latin harfli çeviri yazı kurallarına uygun olarak aktarılmıştır. Bu süreçte her bir kelimenin harf karşılıkları gözetilerek esas yapıya sadık kalınmış, noktalama ve yazım biçimleri mümkün olduğunca korunmuştur. Çeviri yazı süreci tamamlandıktan sonra her bir madde günümüz Türkçesine tercüme edilmiş, bu esnada Ali Himmet Berki'nin Açıklamalı Mecelle'sinden yararlanılmıştır. Tercüme sırasında hem sözcük düzeyinde hem de cümle düzeyinde anlam bütünlüğü korunmaya çalışılmış, günümüz Türkçesinde karşılığı olmayan ifadeler olduğu gibi korunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN
ÇEVİRİ YAZI VE TERCÜME

Çeviri Yazı Çalışması ve Günümüz Türkçesine Tercümesi

İcāb , inşā-yı taşarruf için ibtidā söylenilen sözdür ki taşarruf anuḥ-ıla işbāt olunur

icap : kullanma hakkını kurmak için ilk söylenen sözdür ki tasarruf onunla ispatlanır

102 mādde

Ḳabūl , inşā-yı taşarruf için sāniyā söylenilen sözdür ki anuḥ-ıla ‘aḳd tamām olunur

kabul : kullanma hakkını kurmak için ikinci olarak söylenen sözdür ki onunla sözleşme tamamlanır

103 mādde

‘aḳd , tarafeyniḥ bir huşūşī iltizām ve te‘ahhüd étmeleridir ki *İcāb* ve *Ḳabūlüḥ* irtibātından *‘ibāretdir*

akd : iki tarafın bir hususu gerektirmeleri ve antlaşma yapmalarıdır ki icap ve kabulün bağlantısından ibarettir

104 mādde

in ‘iḳād, *İcāb* ve *Ḳabūlüḥ* müte‘allıḳında eseri zāhir olacaḳ vech-ile yek-dīgere ber-vech-i meşrū‘ te‘alluḳudur

in’ikad : icap ve kabulün alakasında eseri görünecek biçimde birbirine meşru olarak alakasıdır

105 mādde

bey‘, mālī māla deḡişmekdir ki mün ‘aḳid yāḥod ḡayr-i mün ‘aḳid yāḥod ḡayrı mün ‘aḳid olur

bey’ : malı mala deḡişmektir ki tamamlanmış yahut tamamlanmamış olur

106 mādde

*bey[°]-i mün[°]‘a[°]kid , in[°]‘i[°]kād bulan bey[°] demek olarak **şahih** ve fāsīd ve nāfi[°]z ve mev[°]kūfa ta[°]ksīm olunur*

bey’-i mün’akid : anlaşmanın gerçekleştiği satış demek olarak sağlam, bozuk, tasdikli ve askıda kısımlarına ayrılır

107 mādde

bey[°]-i ğayr-i mün[°]‘a[°]kid, bey[°]-i bā[°]ṭıldır

bey’-i gayr-i mün’akid : hükümsüz olan satıştır

108 mādde

*bey[°]-i **şahih** , ya[°]nī[°] bey[°]-i cā[°]‘iz zāten ve vasfen meşrū[°] olan bey[°]dir*

bey’-i sahih : yani sahih olan satış zaten ve vasfen uygun olan satıştır

109 mādde

*bey[°]-i fāsīd , aslen **şahih** olup da vasfen **şahih** olmayan ya[°]nī[°] mün[°]‘a[°]kid olup da ba[°]‘zī ev[°]şāf-ı hāriciyyesi i[°]tibārıyla meşrū[°] olmayan bey[°]dir (bāb-ı sābi[°]e bā[°]k)*

bey’-i fasid : aslen sahih olup da vasfen sahih olmayan yani tamamlanmış olup da bazı dış vasıflar itibarıyla uygun olmayan satıştır

110 mādde

*bey[°]-i bā[°]ṭıl , aslen **şahih** olmayan bey[°]dir*

bey’-i batıl : aslen sahih olmayan satıştır

111 mādde

*bey[°]-i mev[°]kūf , ğayrı[°]ḡ **hakkı** te[°]alluk eden bey[°]dir bey[°]-i fu[°]zūlī gibi*

bey’-i mevku[°]f : başkasının hakkını bağlayan satıştır haksız satış gibi

112 mādde

fuzūlī, bi-ğayri izn-i şer'ī diğeri bir kimseni **hakkında tasarruf eden** kimsedir

fuzuli : şer'i bir izin olmaksızın diğeri bir kimsenin hakkında tasarruf eden kimsedir

113 mādde

bey'ci nāfiż , ğayrı **hakkı** te'alluk etmeyen bey'ci ki lāzım ve ğayr-ı lāzım kısımlarına münkasım olur

bey'-i nafiz : başkasının hakkını bağlayan satıştır ki lāzım ve lāzım olmayan kısımlarına ayrılır

114 mādde

bey'ci lāzım , hıyārattan 'ār'ī olan bey'ci nāfiżdir

bey'-i lazım : serberst seçimden hür olan nafiz satıştır

115 mādde

bey'ci ğayr-i lāzım , kendüsünde hıyārattan birisi bulunan bey'ci nāfiżdir

bey'-i gayr-i lazım : kendisinde serbest seçimden birisi bulunan nafiz satıştır

116 mādde

hıyār , muhayyerlik demektir nitekim bāb mahşūşunda beyān olunacaktır

hıyar : seçim yapan demektir nitekim hususi bölümde açıklanacaktır

117 mādde

bey'ci bāt , bey'ci **kat'ī** demektir

bey'-i bat : kat'i satış demektir

118 mādde

bey^c-bil-vefā , bir kimse bir mālī āhara semeni reddetdikde gerü v^ermek üzere şu kadar ğurūşa satma^kdır ki müşteri^ī meb^īc ile intifā^c eylesine nazaran bey^c-i cā'iz h^ükümünde ve tarafeyn bunu feshe mu^ktedir oldu^kları cihetle bey^c-i fāsīd h^ükümünde ve müşteri^ī meb^īcī āh^ere satamadı^ğı cihetle rehin h^ükümündedir

bey'-bil-vefa : bir kimse malı başkasına fiyatı reddettiğinde geri vermek üzere şu kadar kuruşa satmaktır ki müşteri satılan şey ile faydalanmasına göre caiz satış hükmünde ve iki tarafın bunu bozmaya yeterli oldukları sebeple fasid satış hükmünde ve müşteri satılan şeyi başkasına satamadığı sebeple rehin hükmündedir

119 mādde

bey^c bi'l-istiglāl , bāyi^c bir mālī isticār etmek üzere vefā^cen bey^c etmektir

bey' bil-istiglal : bayinin bir malı kiralamak üzere sözleşmeli satmasıdır

120 mādde

bey^c , meb^īc i'tibārıyla dahi dört kısma ta^ksīm olunur

bey' : satılan şey itibarıyla dahi dört kısma ayrılır

kısm-ı evvel , semen mu^kābelesinde diğ^er mālī satma^kdır ki buyū^uη eη meşhūrı bu olduğundan buna (bey^c) tesmiye olunur

birinci kısım, fiyat karşılığında diğ^er malı satmaktır ki satışların en meşhuru bu olduğundan buna (satış) isimlendirilir

kısm-ı sanī , şarf ve kısm-ı sālīs bey^c-i mu^kāyeze ve kısm-ı rābi^c selemdir

ikinci kısım, harcama ve üçüncü kısım, malı mala değıştirme ve dördüncü kısım, peşin para ile veresiye mal almadır

121 mādde

şarf , *naḳdi naḳde bey*° *étmekdir ki türkce aḳce bozmaḳ t°abîr olunur*

sarf : nakdi nakde satmaktır ki türkçe akçe bozmak denilir

122 mādde

bey°-i *muḳāyeze* , °aynı °ayna ya °nî ḡayr-i ez *naḳdin mālī mālā* mübādele *étmekdir ki lisān-ı türkīde tıranpa denilir*

bey'-i mukayeze : kendisini kendisine yani parayla olmaksızın malı mala değiştirmektir ki türkçede trampa (değiş tokuş) denilir

123 mādde

selem , mü°ecceli mu°accele *şatmaḳ* ya °nî *peşîñ pāreyle veresiye māl almaḳdır*

selem : peşin olmayanı peşin olana satmak yani peşin parayla veresiye mal almaktır

124 mādde

istişnā° , bir şey' yapmaḳ üzere ehl-i şan°at ile °aḳd-i *muḳāvele étmekdir ki yapana (şāni°) ve yaptırana (müsteşna°) ve yapılan şey'e (maşnū°) denilir*

istisna : bir şey yapmak üzere sanat erbabı ile yazılı anlaşma yapmaktır ki yapana ve yaptırana ve yapılan şeye denilir

125 mādde

mülk , *insānıñ mālīk oldığı şeydir gerek ā°yān olsun ve gerek menāfi° olsun*

mülk : insanın sahip olduğu şeydir gerek açık olsun ve gerek menfaatler olsun

126 mādde

māl , *ḡab*°-ı *insānī mā'* il olup da *vaḳt-i hācet için iddiḡār olunabilen şey'dir ki menḳūle ve ḡayr-i menḳūle şāmil olur*

mal : insan tabiatına benzer olup da ihtiyaç vakti biriktirilebilen şeydir ki taşınabilen ve taşınamayanı kapsar

127 mādde

māl-ı müteḳavvim , iki ma'nāya isti'māl olunur , biri intifā'ı mübāḥ olan şeydir , diğeri māl-ı müḥrez demektir

mal-ı müteḳavvim : iki manada kullanılır, biri faydalanması mübah olan şeydir, diğeri kazanılmış mal demektir

meşelā deḥizde iken balık ḡayr-i müteḳavvim olup iştiyād ile iḥrāz olunduḳda māl-ı müteḳavvim olur

mesela denizde iken balık caiz olmayıp avlamak ile elde edildiğinde caiz mal olur

128 mādde

menḳūl , bir maḥalden āḥere nakli mümkün olan şeydir ki nüḳūd ve 'arūza ve ḥayvānāt ve mekīlāt ve mevzūnāta şāmil olur

menkul : bir yerden nakli mümkün olan şeydir ki nakitler ve paralar ve hayvanlar ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyleri kapsar

129 mādde

ḡayr-i menḳūl , 'aḳār denilen ḥāne ve arāzi mişillü maḥal āḥere nakli mümkün olmayan şeydir

gayr-i menkul : para getiren mülk denilen hane ve araziye benzer yer ve başkasına nakli mümkün olmayan şeydir

130 mādde

nuḳūd , nakdiḥ cem'i olup altūn ve gümüşden 'ibārettir

nukud : nakdin çoğulu olup altın ve gümüşten ibarettir

131 mādde

‘urūz , ‘arzıñ cem’i olup nuḳūd ve ḥayavānātdan ve mekilāt ve mevzūnātdan başka olan metāc ve kumāş emşāli şey’lerdir

uruz : arzın çoğulu olup nakitler ve hayvanlardan ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylerden başka olan eşya ve kumaş gibi şeylerdir

132 mādde

muḳadderāt , keyl yā vezn yā sayı yā zirāc ile miḳdārı ta‘yīn olunan şey’ler olup mekilāt ve mevzūnāt ve ‘adediyyāt ve mezru‘āta şāmil olur

mukaddeerat : kile ve kile ile ölçülmüş şeyler ya sayı ya arşın ile miktarı belirlenen şeyler olup kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve sayılabilen şeyler ve ekinleri kapsar

133 mādde

keyli ve mekil , keyl ile ölçülen şey’

keyli ve mekil : kile ile ölçülen şey

134 mādde

veznī ve mevzūn , tartılan şey’

vezni mevzun : tartılan şey

135 mādde

‘adedī ve ma‘dūd , sayılan şey’

adedi ve madud : sayılan şey

136 mādde

zer‘ī ve mezrūc , arşın ile ölçülen şey’

zeri ve mezru : arşın ile ölçülen şey

137 mādde

maḥdūd , ḥudūd ve sınırları kābil-i ta'yīn olan 'aḳār

mahdud : hudut ve sınırlarını belirtmek mümkün olan para getiren mülk

138 mādde

muṣā^c , ḥiṣāṣ-ı şāyi 'ayı ḥāvī olan şey'

muşa : müşterek bir malın her cüzüne sirayet eden hisseyi içine alan şey

139 mādde

ḥişşe^c-i şāyī'a , māl-ı müşterekiḡ her cüzüne sārī ve şāmil olan sehmdir

hisse-i şayi'a : müşterek malın her cüzüne sirayet eden ve kapsayan hissedir

140 mādde

cins , şāmil oldığı efrādı beyinde ḡarażca tefāvüt-i fāhiş olmayan şey'dir

cins : kapsadığı fertler arasında maksatça aşırı fark olmayan şeydir

141 mādde

cüzāf ve mücāzefe , götüri bāzār demektir

cüzaf ve mücazefe : pazarlık demektir

142 mādde

ḥaḳḳ-ı mürūr , āḡarıḡ mülküinden geçmek ḥaḳḳıdır

hakk-ı mürur : başkasının mülküinden geçmek hakkıdır

143 mādde

hakk-ı şirb , bir nehrden naşīb-i mu'ayyen-i ma'lūmdur

hakk-ı şirb : bir nehirden bir kimsenin payına düşen bilinen hissedir

144 mādde

hakk-ı mesil , bir hāneniḡ hārice suyu ve seli akmak ve tāmlalık hakkıdır

hakk-ı mesil : bir hanenin dışarı suyu ve seli akmak ve damlalık hakkıdır

145 mādde

mişli , çārşu ve bāzārda mu'eddün bih ya'nī bahānuḡ ihtilāfını mūcib bir tefāvütsüzmişli bulunan şey'dir

mişli : çarşı ve pazarda gerçek değerden üstün takdir edilen yani pahanın uyuşmazlığını gerektiren bir farksız benzeri bulunan şeydir

146 mādde

kıyemī , çārşu ve bāzārdamişli bulunmayan yahod bulunursa da fiyatca mütefāvit olan şeydir

kıyemī : çarşı ve pazarda benzeri bulunmayan yahut bulunursa da fiyatca farksız olan şeydir

147 mādde

'adediyyāt-ı mütekāribe , āhād ve efrādı beyninde kıymetce tefāvüt olmayan ma'dūdāt'dır ki hep mişliyyāt'dandır

adediyyat-ı mütekaribe : fert ve fertleri arasında kıymetçe fark olmayan sayılabilen şeylerdir ki hep farkı olmadan benzeri bulunan şeylerdir

148 mādde

‘adediyyāt-ı mütefavite , **āhād** ve efrādı beyninde **kıymetce tefāvüt** bulunan ma‘dūdātıdır ki hep **kıyemiyāt**dan ma‘dūd olur

adediyyat-ı mütefavite : fert ve fertleri arasında kıymetçe fark bulunan sayılabilen şeylerdir ki hep nadir bulunan pahalı şeylerden sayılır

149 mādde

rūknü’l-bey^c , ya’nî mebî‘î **māhiyyeti mālı māla** değışmekden ‘ibāret olup ancak buña delālet etmek **hasebiyle icāb** ve **kabūle** dahı (rūkn-i bey^c) ıfla**k** olunur

rūknü’l-bey : yani satılan şeyin niteliğı malı mala değışmekten ibaret olup ancak buna yol göstermek gereğince satış tahakkuku için ilk ve son söylenilen söze dahı (satış şartı) mutlak olarak söylenir

150 mādde

ma**h**allü’l-bey^c , mebî‘^c den ‘ibāretidir

mahallü’l-bey : satılan şeyden ibarettir

151 mādde

mebî‘^c , **şatılan şey’ki bey^c de ta‘yîn eden** ‘ayndır ve bey^cden ma**k**şūd-ı a**ş**li odur

mebi : satılan şey ki satışta tayin eden kendidir ve satıştan asıl maksat odur

zīrā intifā^c ancak a^c yān ile olup semen mübādele-i emvāle vesīledir

zira faydalanma ancak kendi ile olup fiyat mal değıştirmeye sebeptir

152 mādde

semen , **şatılan şey’iğ bahāsıdır ki zimmete ta‘allu**k** eden şey’dir**

semen : satılan şeyin pahasıdır ki borca ait olan şeydir

153 mādde

şemen-i müşemma, *şarafeyni* bi't-terāzi tesmiye ve ta'yīn ētdikleri şemendir gerek kıymet-i *hakkı* kıyyeye mu'tābık olsun ve gerek nākıs yā zā'id olsun

şemen-i müşemma : iki tarafın rızasıyla uyuşarak ve tayin ettikleri fiyattır gerek gerçek değere uygun olsun gerek noksan ya fazla olsun

154 mādde

kıymet, bir mālın bahā-yı *hakkı* kīsīdir

kıymet : bir malın hakiki pahasıdır

155 mādde

müşemma, şemen mu'kābilinde şatılmış şey'

müşemma : fiyat karşılığında satılmış şey

156 mādde

te'cīl, deyni bir vakt-i mu'ayyene ta'lik ve te'hīr ētmekdir

tecil : borcu belli bir vakte ve belli bir zamana bırakmadır

157 mādde

takşit, beyni mütte'addid ve mu'ayyen vaktlerde te'diye ētmek üzere te'cīldir

taksit : arası birçok ve belli vakitlerde ödemek üzere ertelemedir

158 mādde

deyn, zimmetde sābit olan şey'dir

deyn : borçta sabit olan şeydir

meşelâ bir kimsenin zimmetinde şu kadar ğurūş borcu ve meydānda mevcūd olmayan şu kadar ğurūş ve meydānda mevcūd olan akçanın yāḥod bir yığın buğdayın kable'l-ifrāz bir miqdār-ı mu'ayyeni heb deyn kabīlindedir

mesela bir kimsenin borcunda şu kadar kuruş borcu ve ortada mevcut olmayan şu kadar kuruş ve ortada mevcut olan akçenin yahut bir yığın buğdayın ayırmadan belli bir miktarı hep borç gibidir

159 mādde

'ayn , mu'ayyen ve müşahhaş olan şey'dir

ayn : belli ve elle tutulur olan şeydir

meşelâ bir hāne ve bir at ve bir şandalye ve meydānda mevcūd bir yığın buğday ve bir miqdār akça heb a'yāndandır

mesela bir hane ve bir at ve bir sandalye ve ortada mevcut bir yığın buğday ve bir miktar arpa hep eşyadandır

160 mādde

bāyi , māl satan

bayi : mal satan

161 mādde

müşterī , satın alan

müşteri : satın alan

162 mādde

mütebāyi 'ān , bāyi' ile müşterīdir ki ('akideyn) dahlı dēnir

mütebayi'an : bayi ile müşteridir ki iki taraflı sözleşme dahi denir

163 mādde

ikāle, ‘aḳd-i bey‘i ref‘ü izāle etmekdir

ikale : satış sözleşmesini yürürlükten kaldırmaktır

164 mādde

taḡrīr , aldatmaḳ

tagrir : aldatmak

165 mādde

ḡabn-i fāhiṣ, ‘urūzda niṣf-ı ‘uṣur ve ḡayavānātda ‘uṣur ve ‘aḳārda ḡums miḳdārı veyā daha ziyāde aldanmaḳdır

gabn-ı fahiş : para ve tartılabilen eşyadan gayri şeyler onda birin yarısı ve hayvanlarda onda bir ve taşınamayan mülkte beşte bir miktarı veya daha ziyade aldanmaktır

166 mādde

ḳadīm odur ki evvelini bilür kimse olmaya

kadim : odur ki evvelini bilir kimse olmayan

(şerh)

(açıklama)

‘urūz kelimesi ‘aḳār ve ḡayavānāt ve me’kilāt ve mevzūnāta muḳābil olarak isti‘māl olunur ise de ba‘zen dahı yalnız ḡayavān ve ‘aḳāra muḳābil olarak isti‘māl olunur. mecelleniḡ yüz altmış beşinci māddesinde me’kilāt ve mevzūnāt mezkūr olmadığından ‘urūz burada me’kilāt ve mevzūnāta şāmil olur. mecelle cem‘iyetinde bu vech-ile muḳāla‘a olunmuşdur (cevdet). (mecelle birinci tab‘ı, 46. s.)

uruz kelimesi taşınamayan ve hayvanlar ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylere karşılık olarak kullanılır ise de bazen dahi yalnız hayvan ve taşınamayana karşılık olarak kullanılır. mecellenin yüz altmış beşinci maddesine kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler zikrolunmadığından uruz burada kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyleri kapsar. mecele cemiyetinde bu biçimde vakıf olunmuştur (cevdet).

(mecelle birinci baskı, sayfa 46)

(bāb-1 evvel)

(birinci kısım)

(‘aḳd-i bey‘e müte‘allik mesāil beyānında olup beş faşlı ḥāvīdir)

(satış sözleşmesiyle alakalı meseleler hakkında olup beş bölümü içine alır)

(faşl-1 evvel)

(birinci bölüm)

(rük-n-i bey‘ ḥaḳḳındadır)

(alışveriş şartı hakkındadır)

167 mādde

icāb ve ḳabūl ile bey‘ mün ‘aḳid olur

alışverişte ilk ve son söylenen söz ile satış akd olunmuş olur

168 mādde

bey‘de icāb ve ḳabūl ‘urf ve ‘ādet-i beldede inşā-yı bey‘ için müsta‘mel olan lafızlardır ki bunlarla pāzārлік kesilip lisānımızda ḥayrlaşmaḳ ta‘bīr olunur

satışta ilk ve son söylenen söz ve bir yerin adetinde alışverişin tesisi için kullanılmış olan sözlerdir ki bunlarla pazarlık kesilip dilimizde hayrlaşmak anlamına gelir

169 mādde

īcāb ve kabūl için ekseriyā māzī siyğası isti‘māl olunur

ilk ve son söylenen söz için çoğunlukla geçmiş zaman kipi kullanılır

meşelā bāyi‘ şu metā‘ı saña yüz ğurūşa şatdım ve müşteriī dahı aldım veyāħod müşteriī aldım ve ba‘dehu bāyi‘ şatdım dese bey‘ mün‘aķid olup evvelki şūretde (şatdım) lafzı īcāb, ve (aldım) lafzı kabūl ve ikinci şūretde aldım [51] lafzı īcāb, şatdım lafzı kabūldür; ve kezā bāyi‘ şatdım yerinde vërdim veyāħod temlik étdim déyip müşteriī dahı aldım yerinde rāzī oldum veyāħod kabūl eyledim dese bey‘ mün‘aķid olur

mesela bayi şu eşyayı sana yüz kuruşa sattım ve müşteri aldım veyahut müşteri aaldım ve ondan sonra bayi sattım dese satış bağlanmış olup önceki şekilde (sattım) sözü vermek ve (aldım) sözü almak ve ikinci şekilde aldım sözü vermek sattım sözü almaktır ve bunun gibi bayi sattım yerine verdim veyahut başkasının mülküne geçirdim deyip müşteri dahi aldım yerine razı oldum veyahut kabul eyledim dese satış bağlanmış olur

170 mādde

alırım ve şatarım gibi muzārī siyğasıyla hāl murād olunursa bey‘ mün‘aķid olur ve eger istiķbāl murād olunursa mün‘aķid olmaz

alırım ve şatarım gibi şimdiki zaman kipiyle durum amaçlanırsa satış bağlanmış olur ve eğer gelecek zaman amaçlanırsa bağlanmış olmaz

171 mādde

alacağım şatacağım gibi va‘d-i mücerred ma‘nāsına olan müstakbel siyğasıyla bey‘ mün‘aķid olmaz

alacağım şatacağım gibi soyut söz manasına olan gelecek zaman kipiyle satış bağlanmış olmaz

172 mādde

şat ve şatın al gibi emr şiyğasıyla daħı bey° mün°aķid olmaz. faķat bi-ṭarīķı 'l-iķtiżā ḥāle delālet eden emr ile daħı bey° mün°aķid olur

sat ve satın al gibi emir kipiyle dahi satış bağlanmış olmaz. fakat gerektiren yolla duruma yol gösteren emir ile dahi satış bağlanmış olur

meşelā müşteri şü mālı buña şu kadar ğurūşa şat deyip bāyi° daħı şatdım dese bey° mün°aķid olmaz. ammā bāyi° bu mālı şu kadar ğurūşa al deyip müşteri daħı aldım dese yāḥod müşteri aldım deyip bāyi° daħı al veyāḥod ver ḥayrını gör dese bey° mün°aķid olur

mesela müşteri şu malı bana şu kadar kuruşa sat deyip bayi dahi sattım dese satış bağlanmış olmaz. ama bayi bu malı şu kadar kuruşa al deyip müşteri dahi aldım dese yahut müşteri aldım deyip bayi dahi al veyahut ve hayrını gör dese satış bağlanmış olur

zīrā bu maķāmda al veyāḥod ver ḥayrını gör ta°bīrleri işte şatdım al demektir

zira burada al veyahut ver hayrını gör tabirleri işte sattım al demektir

173 mādde

icāb ve ķabūl şifāhen oldıĝı gibi mükātebe ile daħı olur

vermek ve almak sözle olduĝu gibi yazışma ile dahi olur

174 mādde

dilsiziñ işāret-i ma°rūfesi-ile bey° mün°aķid olur

dilsizin bilinen işareti ile satış bağlanmış olur

175 mādde

icāb ve ķabūlden maķşad-ı aşlī ki terāzī-i ṭarafeyndir; buña delālet eden mübādele-i fi°liyye ile daħı bey° mün°aķid olur ve buña (bey°-i teāfi) denilir

vermek ve almaktan asıl gaye ki iki tarafın rıza göstermesidir; buna yol gösteren fiili değiştirme ile dahi satış bağlanmış olur ve buna (değiştirme ile olan fiili satış sözleşmesi) denilir

meşelā pāzārılıksız ve laķirtısız müşteri akçayı verip ekmekçi dahi ana ekmeği verse bey^c mün^cakid olur

mesela pazarlıksız ve sözsüz müşteri akçeyi verip ekmekçi dahi ona ekmeği verse satış bağlanmış olur

ve kezā müşteri akçayı verip karpuzu alsa ve bāyi^c sükūt etse yine bey^c mün^cakid olur; ve kezālik müşteri buğday almak için buğdaycıya beş altın verip ve şu buğdayı kaçaya satıyorsun deyip o dahi kilesi bir altına demesi üzerine müşteri sükūt ettikten sonra buğdayı istediğinde bāyi^c yarım veririm dese ve beynlerinde icāb ve kabūl cereyān etmese bey^c yine mün^cakid olur. hattā ferdāsı buğdayın kilesi bir buçuk [53] altına çıkırsa bāyi^c yine bir altın fiyatı ile vermege mecbūr olur

ve bunun gibi müşteri akçeyi verip karpuzu alsa bayi sussa yine satış bağlanmış olur; ve böylece müşteri buğday almak için buğdaycıya beş altın verip ve şu buğdayı kaçaya satıyorsun deyip o dahi kilesi bir altına demesi üzerine müşteri sustuktan sonra buğdayı istediğinde bayi yarım veririm dese ve aralarında vermek ve almak vuku bulmasa satış yine bağlanmış olur. hatta ertesi gün buğdayın kilesi bir buçuk altına çıkırsa bayi yine bir altın fiyatı ile vermeye mecbur olur

ve bi 'l^cakş buğdayın bahāsı tenezzül etse müşteri bundan tılayı evvelki fiyat ile almakdan imtinā^c edemez

ve aksine buğdayın pahası düşse müşteri bundan dolayı önceki fiyat ile almaktan çekinemez

kezālik müşteri bu laħmın şurasından baņa şu kadar gürüşlük tart demesi üzerine kaşşāb dahi kesip tartırsa bey^c mün^cakid olup müşteri almakdan imtinā^c edemez

böylece müşteri bu etin şurasından bana şu kadar kuruşluk tart demesi üzerine kasab dahi kesip tartsa satış bağlanmış olup müşteri almaktan çekinemez

176 mādde

ba'ḍe 'l-ʿaḳd ṣemeniḡ tebdīli veyāḥod tezyīd veyā tenzīli ile tekrār pāzārlik olunduḳda ʿaḳd-i ṣānī muʿteberdir

sözleşmeden sonra değiştirme veyahut ziyadeleşme veya inme ile tekrar pazarlık olduğunda ikinci sözleşme geçerlidir

meşelā bir mālın yüz ğurūşa pāzārlik kesildikten sonra bir yüzlük altına veyāḥod yüz on veyā ṭoksan ğurūşa tekrār pāzārlik olduğunda ʿaḳd-i ṣānī muʿteberdir

mesela bir malın yüz kuruşa pazarlığı kesildikten sonra biz yüzlük altına veyahut yüz on veya doksan kuruşa tekrar pazarlık olduğunda ikinci sözleşme geçerlidir

(ek mādde): 1340 tārīhinde yapılan mecelle taʿdīleri çalışmālarında kitābu 'l-büyūʿun linci bābının linci faşlına şu mādde ilave edilmışdir:

1340 tarihinde yapılan mecelle değiştirme çalışmalarında satışlar kitabının birinci kısmının birinci bölümüne şu madde eklenmiştir

*mādde 1 — îcāb ve ḳabūl telgraf ve telefon ile dahı olur

vermek ve almak telgraf ve telefon ile dahi olur

faşl-1 ṣānī

ikinci bölüm

ḳabūlün îcāba muvāfiḳ olmasının lüzūmu beyānındadır

almanın vermeye uygun olmasının gereği hakkındadır

177 mādde

‘âkıdeynden biri her ne ile neyi ĩcāb ederse diğeri dağı bi-‘aynihimā anığ-ıla anđı kabūl etmek lâzımdır. yoksa semeni yāđod müsemmeni teb‘iz ve tefriķ etmege şalāhiyyeti yokdur.
[54]

sözleşmenin iki tarafından biri her ne ile neyi verirse diğeri dahi ikisinin aynıyle onunla onu almak lazımdır. yoksa fiyatı ve kıymet karşılığında satılmış şeyi bölmek ve ayırmaya yetkisi yoktur

meşelā bāyi^c müşteriye şu kumāşı sađa yüz ğurūşa şatdım dedikde müşteri ol vech-ile kabūl ederse tamām o kumāşı yüz ğurūşa alır. yoksa evvel kumāşı yāđod nışfını elli ğurūşa kabūllenemez

mesela bayi müşteriye şu kumaşı sana yüz kuruşa sattım dediğinde müşteri o sebeple alırsa tamam o kumaşı yüz kuruşa alır. yoksa önceki kumaşı yahut yarısını elli kuruşa alamaz

ve kezā şu iki hayavānı üç biđ ğurūşa şatdım dedikde müşteri kabūl ederse ikisini üç biđ ğurūşa alır ammā ikisinden birini biđ beş yüz ğurūşa alamaz

ve bunun gibi şu iki hayvanı üç bin kuruşa sattım dediğinde müşteri alırsa ikisini üç bin kuruşa alır ama ikisinden birini bin beş yüz kuruşa alamaz

178 mādde

kabūlüđ ĩcāba źmnen muvafaķađı kāfi ĩdir

almanın vermeye açıktan olmayarak razı olması yeterlidir

meşelā bāyi^c şu mālı sađa biđ ğurūşa şatdım deyip müşteri dağı biđ beş yüz ğurūşa aldım dese bey^c biđ ğurūş üzerine mün‘akid olur. ancak o meclisde bāyi^c ol ziyādeyi kabūl ederse müşteri tarafından ziyāde kılınmış olan beş yüz ğurūşun dağı i‘tāsı lâzım gelir

mesela bayi şu malı sana bin kuruşa sattım deyip müşteri dahi bin beş yüz kuruşa aldım dese satış bin kuruş üzerine bağlanmış olur. ancak o mecliste bayi o fazlalığı alırsa müşteri tarafından fazla kılınmış olan beş yüz kuruşun dahi ödemesi lazım gelir

ve kezā müşteri şü mālī biñ ğurūşa aldım deyip bāyi^c dağı sekiz yüz ğurūşa vėrdim dese bey^c mün^caķid olup iki yüzüñ ħatı ve tenzīlī lāzım gelir

ve bunun gibi müşteri şü malı bin kuruşa aldım deyip bayi dahi sekiz yüz kuruşa verdim dese satış bağlanmış olup iki yüzün indirme ve düşmesi lazım gelir

179 mādde

mütebāyi^c andan biri müte^caddīd şey'leriñ bahālarını tafşīl étse bile şafķa-i vāhide ile ya^cnī topdan olaraķ bey^c ĩcāb étdikde diğeri dađı ol vech-ile ķabūl éterek mecmū^c-ı semen ile mecmū^c-ı mebī^c i alabilir

satıcı ile alıcıdan biri çok sayıda şeylerin pahalarını açıklasa bile el sıkışma ile yani toptan olarak satış verildiğinde diğeri dahi o sebeple alarak bir araya getirilmiş fiyat ve bir araya getirilmiş satılan şey alabilir

yoksa şafķayı tefriķ éterek içinden dilediğini zıkr olunan bahāsıyla ķabūl édir almakda muħayyer degildir

yoksa el sıkışmayı ayırarak içinden dilediğini söylenen pahasıyla alıp almakta serbest değildir

meşelā bāyi^c şü iki ħayavānı üç biñ ğurūşa şatdım; şü biñ ğurūşa ve bu iki biñ ğurūşa veyāħod her biri biñ beşer yüz ğurūşadır dese müşteri ikisini üç biñ ğurūşa alabilir yoksa ikisinden dilediğini zıkr olunan bahāsıyla alamaz

mesela bayi şü iki hayvanı üç bin kuruşa sattım; şü bin kuruşa ve bu iki bin kuruşa veyahut her biri bin beşer yüz kuruşadır dese müşteri ikisini üç bin kuruşa alabilir yoksa ikisinden dilediğini söylenen pahasıyla alamaz

ve kezā bāyi^c şü üç top ķumāşı yüzer ğurūşa şatdım deyip müşteri dađı bir topunu yüz ğurūşa yāħod iki topunu iki yüz ğurūşa ķabūl étdim dese bey^c mün^caķid olmaz

ve bunun gibi bayi şü üç top kumaşı yüzer kuruşa sattım deyip müşteri dahi bir topunu yüz kuruşa yahut iki topunu iki yüz kuruşa aldım dese satış bağlanmış olmaz

180 mādde

mütebāyi‘andan biri müte‘addid şey’leriḡ bahālarını tafşīl ve başka başka bey‘i icāb ettiği şūretde diğeri dilediğini semen-i müsemmāsiyla kabūl etse bey‘ mün‘akid olur

satıcı ve alıcıdan biri çok sayıda şeylerin pahalarını açık ve başka başka satışı verdiği biçimde diğeri dilediğini tayin edilen değeriyle alsa satış bağlanmış olur

meşelā bāyi‘ müte‘addid mebi‘iḡ bahālarını tafşīl ve ta‘yīn ile berāber şatdım lafzını daḡı tekrār ederek şunu biḡ ḡurūşa şatdım ve bunu iki biḡ ḡurūşa şatdım dërse o ḡāilde müşteri ikisinden birini mu‘ayyen olan bahāsiyla kabūl edip alabilir

mesela bayi çok sayıda satılan şeyin pahalarını açık ve belirli ile beraber sattım sözünü daḡı tekrar ederek şunu bin kuruşa sattım ve bunu iki bin kuruşa sattım derse ve o durumda müşteri ikisinden biri bilinen pahasıyla alıp alabilir

faşl-ı sālīş

üçüncü bölüm

meclis-i bey‘ ḡaḡkıındadır

satış toplantısı hakkındadır

181 mādde

meclis-i bey‘ pāzārliḡ için olunan ictimā‘dır

satış toplantısı pazarlık için olunan toplanmadır

182 mādde

meclis-i bey‘de ba‘de ‘l-icāb nihāyet-i meclise ḡadar ḡarafeyn muḡayyerdir

satış toplantısında ilk söz söylendikten sonra toplantının sonuna kadar iki taraf serbesttir

meşelâ mütebâyi'andan biri meclis-i bey' de bu mâlı şu kadar ğurūşa şatdım yāḥod aldım dēye bey'i ĩcāb eylese dīgeri der-^caḳab, aldım yāḥod şatdım demeyip de bir müdded arası geçdikden şonra yine evvel meclisde ḳabūl étse bey' mün^caḳid olup her ne kadar meclis uzun uzadıya sürmüş ve ĩcāb ve ḳabūlün arası ḥaylī uzamış olsa da zarar vèrmez

mesela satıcı ve alıcıdan biri satış toplantısında bu malı şu kadar kuruşa sattım yahut aldım diye satışı verilse diğeri hemen arkasından aldım yahut sattım demeyip bir süre arası geçtikten sonra yine önceki toplantıda alsa satış bağlanmış olup her ne kadar toplantı uzun uzadıya sürmüş ve vermek ve almanın arası hayli uzamış olsa da zarar vermez

183 mādde

ba' de 'l- ĩcāb ḳable 'l-ḳabūl eḥad-ı tarafynden i' rāza delālet éder bir ḳavl yāḥod fi'l bulunur ise ĩcāb bāḥıl olup ḳabūle maḥall ḳalmaz

satışta ilk söz söylendikten sonra kabulden önce iki taraftan biri yüz çevirmeye yol gösterir bir söz yahut hareket bulunur ise vermek geçersiz olup almaya yer kalmaz

meşelâ mütebâyi'andan biri şatdım yāḥod aldım dedikden şonra ikisinden birisi başka bir işle yāḥod bir diğeri baḥs ve müzākere ile meşğūl olsa ĩcāb bāḥıl olup ondan şonra ḳabūl ile bey' mün^caḳid olmaz

mesela satıcı ve alıcıdan biri sattım yahut aldım dedikten sonra ikisinden birisi bir işle yahut bir diğeri mesele ve konuşma ile meşgul olsa vermek geçersiz olup ondan sonra almak ile satış bağlanmış olmaz

184 mādde

mütebâyi'andan biri bey'i ĩcāb édiş ancak diğeri niḳabūlünden evvel rücu' étse ĩcāb bāḥıl olup andan şonra ḳabūl ile bey' mün^caḳid olmaz

satıcı ve alıcıdan biri satışı verip ancak diğeri almasından önce dönse vermek geçersiz olup ondan sonra almak ile satış bağlanmış olmaz

meşelā bāyi° bu metā°1 şu kadar ğurūşa şatdım deyip de müşteri kabūl etdim demeden rüçū°
étse müşteriñiñ şonradan kabūl etdim demesiyle bey° mün°akid olmaz

**mesela bayi bu eşyayı şu kadar kuruşa sattım deyip de müşteri aldım demeden dönse
müşterinin sonradan aldım demesiyle satış bağlanmış olmaz**

185 mādde

ķable 'l-ķabūl ĩcābın tekrārı ĩcābı evveli ibtāl edip ĩcāb-ı şāniye i°tibār olunur

kabulden önce vermenin tekrarı vermenin öncesi iptal edip ikinci vermeye sayılır

meşelā bāyi° bu mālı yüz ğurūşa şatdım dedikten şonra henüz müşteri kabūl etdim demeden
dönüp yüz yigirmi ğurūşa şatdım dese ve müşteri kabūl étse ĩcāb-ı evvele i°tibār olmayıp
bey° yüz yigirmi ğurūş üzerine mün°akid olur

**mesela bayi bu malı yüz kuruşa sattım dedikten sonra henüz müşteri aldım demeden
dönüp yüz yirmi kuruşa sattım dese ve müşteri alsa ilk almaya sayılmayıp satış yüz
yirmi kuruş üzerine bağlanmış olur**

faşl-ı rābi°

dördüncü bölüm

şart-ıla bey° hakkında

şartla satış hakkındadır

186 mādde

°akd-i bey°iñ muķtezāsından olan şart-ıla bey° şahih ve şart mu°teber olur

satış sözleşmesinin lazım gelmiş olan şartla satış sağlam ve şart geçerli olur

meşelā bāyi° ķabz-ı şemen edinceye dek mebi°i ħabs etmek şartı-ile şatdıķda bu şart bey°e
zarar vermeyüp bel-ki muķtezā-yı °akdi beyāndır

mesela bayi teslim alıncaya dek satılan şeyi kapatmak şartı ile sattığında bu şart satışa zarar vermeyip belki lazım gelmiş olan sözleşmeyi açıklıyandır

187 mādde

muktezā-yı ‘aḳdi te’yīd eden şart-ıla bey‘ şahih ve şart mu‘teberdir

lazım gelmiş olan sözleşmeyi doğrulayan şart ile satış sağlam ve şart geçerlidir

meşelā filān şey’i terhīn etmek yā şu ādamı kefil vermek şartıyla bir şey’ satmak şahih ve şart mu‘teberdir. hattā müşteri bu şartlara ri‘āyet etmezse bāyi‘ mebi‘i fesh edebilür. zīrā bu şartlar muktezā-yı ‘aḳd olan teslīm-i semeni te’yīd eyler

mesela filan şeyi rehin vermek ya şu adamı kefil vermek şartıyla bir şey satmak sağlam ve şart geçerlidir. hatta müşteri bu şartlara uymazsa bayi satılan şeyi bozabilir. zira bu şartlar lazım gelmiş olanı sözleşme olan tutarı teslimi doğrular

188 mādde

müte‘āref ya ‘nī ‘örfü ‘ādet-i beldede cārī olan şart-ıla bey‘ dahi şahih ve şart mu‘teberdir

bilinen yani örf ve beldenin adetinde gerçekleşen şart ile satış dahi sağlam ve şart geçerlidir

meşelā kürkü kaplamak ve kilidi yerine mıhlamak ve yırtık elbiseyi yamamak şartıyla satmak şahih olup bu şartta dahi bāyi‘iñ ri‘āyet etmesi lāzım gelir

mesela kürkü kaplamak ve kilidi yerine sabitlemek ve yırtık elbiseyi yamamak şartıyla satmak sağlam olup bu şartta dahi bayinin uyması lazım gelir

189 mādde

eḥad-ı ‘aḳideyne nef‘i olmayan şart-ıla bey‘ şahih olup ancak şart fāsiddir

sözleşmeyi yapan iki taraftan biri menfaat olmayan şart ile satış sağlam olup ancak şart bozuktur

meşelâ âhara şatmamak yahud mer'āya şalıvermek şartıyla bir hayavānı şatmak şahih olup fakat şart lağvdir

mesela başkasına satmamak yahut meraya salıvermek şartıyla bir hayvanı satmak sağlam olup fakat şart hükümsüzdür

*(1340 tārīhinde şu iki mādde eklenmiştir: mādde 1 — ehad-i 'ākıdeyne nef'-i ma'lūmu olan şartla bey' şahih ve mu'teberdir. mādde 2 — bey'ın şartta ta'līki cā'iz degildir. şu kadar müşteri ba'de 'l-'akd semen-i müşemmādan bir miqdārını bāyi'e verip de mebi'ci alır ise verilen miqdār semenden mahsūb edilmek, almazsa bāyi'ın olmak şartıyla ta'līkde bey' cā'iz ve şart mu'teberdir.)

1340 tarihinde şu iki madde eklenmiştir: madde 1, sözleşmeyi yapan iki taraftan biri bilinen menfaati olan şartla satış sağlam ve geçerlidir. madde 2, satışın şarta bağlanması doğru değildir. şu kadar sözleşme yaptıktan sonra tayin edilen değerden hesap edilmek, almazsa bayinin olmak şartıyla bağlanmasında satış doğru ve şart geçerlidir

faşl-ı hāmis

beşinci bölüm

iķāle-i bey' beyānındadır

satış sözleşmesini bozma hakkındadır

190 mādde

'ākıdeyn ba'de 'l-'akd rızālarıyla bey' iķāle edebilirler

sözleşmeyi yapan iki taraf sözleştikten sonra rızalarıyla satışı bozabilirler

191 mādde

bey' gibi (iķāle) dahil icāb ve kabūl ile olur

satış gibi (bozmak) dahi alışveriş ile olur

meşelâ ‘aķideynden biri bey’i ‘iķāle yāħod fesh̄ étdim ve diğeri ķabūl étdim dese veyāħod biri bey’i ‘iķāle ét ve diğeri étdim dese iķāle ṣahīħ ya’nī bey’ münfesiħ olur

mesela sözleşme yapan iki taraftan biri satışı bozdum yahut feshettim ve diğeri aldım dese veyahut biri satışı boz ve diğeri ettim dese bozmak sağlam yani satış feshedilmiş olur

192 mādde

icāb ve ķabūl maķāmına ķāim olan te ‘āṭī şūretiyle dahi iķāle ṣahīħ olur

alışveriş yerine geçen değış tokuş şekliyle dahi bozmak sağlam olur

193 mādde

bey’ gibi ‘iķālede dahi ittiħād-ı meclis lāzımdır

satış gibi bozmakta dahi toplantı birliğı lazımdır

ya’nī meclis-i icābda ķabūl bulunmak lāzım gelip yoksa ‘aķideynden biri bey’i ‘iķāle étdim deyip de diğeri ol meclisde ķabūl étmeden meclis bozulsa yāħod eħad-i ṭarafeynden i’rāza delālet éder bir şey’ şādır olsa ba’dehu diğeriñ ķabūlü müfīd olmaz

yani verme toplansında almak lazım gelip yoksa sözleşme yapan iki taraftan biri satışı bozdum deyip de diğeri o toplantıda almadan toplantı bozulsa yahut iki taraftan biri yüz çevirmeye yol gösterir bir şey çıksa ondan sonra diğeriñ kabulü faydalı olmaz

194 mādde

ħn-i ‘iķālede mebī’i müşteri’yedinde ķāim ve mevcūd olmak şarttır

iki tarafın rızasıyla satış sözleşmesini bozma anında satılan şeyi müşteri elinde var olması ve bulunması şarttır

binā’en ‘aleyh mebī telef olmuş ise ‘iķāle ṣahīħ olmaz

bundan dolayı satılan şey telef olmuş ise bozma sağlam olmaz

195 mādde

mebī'īḡ ba'zısı telef olsa bākīsinden ikāle cā'izdir

satılan şeyin bazısı telef olsa kalınından bozmak doğrudur

meşelā bāyi' ekiniyle berāber mülki olan 'arzı şatıp da müşteri ekini biçdikden sonra 'ikāle eyleseler 'arzda semenden hisşesiyle 'ikāle şahih olur

mesela bayi ekiniyle beraber mülkü olan araziye satıp da müşteri ekini biçtikten sonra bozsalar arazide değerden hissesiyle bozmak sağlam olur

196 mādde

şemeniḡ telef olması 'ikāleniḡ sıhhatine māni' degildir

değerin telef olması bozmanın sağlığına engel değildir

bāb-1 şānī

ikinci kısım

mebī'e müte'allik mesā'il beyānında olup dört faşla münkasimdir

satılan şeyle ilgili meseleler hakkında olup dört bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

mebī'īḡ şurūt ve evşāfi hakkındadır

satılan şeyin şartlar ve vasıfları hakkındadır

197 mādde

mebī'īḡ mevcūd olması lāzımdır

satılan şeyin mevcut olması lazımdır

198 mādde

mebī'îḡ teslîmi mümkün ve maḳdūr olmaḳ lâzımdır

satılan şeyin teslimi mümkün ve elden gelen olmak lazımdır

199 mādde

mebi'îḡ māl-ı müteḳavvim olması lâzımdır

satılan şeyin sağlam mal olması lazımdır

200 mādde

mebī'c müşterîniḡ ma'ûmu olmaḳ lâzımdır

satılan şey müşterinin bilineni olmak lazımdır

201 mādde

mebī'îḡ ma'ûmiyyeti sâ'irinden temyē edecek ḥāl ve vaşfını beyân ile ḥāşıl olur

satılan şeyin bilinmesi başkasından ayıracak durum ve vasfını açıklar ve ortaya çıkarır

meşelâ şu ḳadar kîle kızılca buḡdayı yāḡod filân ḡudūd ile maḡdūd olan 'arşa dēye şatılsa
mebī'c ma'ûm ve bey'ci şahîḡ olur

mesela şu kadar kile kızılca buḡdayı yahıt sınır ve sınırlı olsa arsa diye satılsa satılan
şey bilinen ve satışı sağlam olur

202 mādde

mebī'c meclis-i bey'ce ḡāzır ise işāret-i ḡissiye kāfîdir

satılan şey satış toplantısında hazır ise duygu ile ilgili işaret yeterlidir

meşelâ bâyi° şu hayavānı şātdım deyip müşteri° dağı görerek kabūl edecek bey° şahih° olur
 mesela bayi şu hayvanı sattım deyip müşteri dahi görerek kabuş edecek satış sağlam
 olur

203 mādde

*mebī°iñ müşteri° indinde ma°lūm olması kāfī olup başka şūretle ta°rīf ve tavşīfe hācet
 yokdur*

*satılan şeyin müşteri yanında olması yeterli olup başka şekilde tarif ve vasıflandırmaya
 ihtiyaç yoktur*

204 mādde

mebī° °aķddeki ta°yīn ile ta°ayyūn eder

satılan şey sözleşmedeki belirleme ile belli olur

meşelâ bâyi° işāret-i hissiyye ile ta°yīn ederek şu sā°ati şātdım deyip müşteri° dağı kabūl
 étdikde bâyi°iñ ol sā°ati vērmesi lāzım gelir. yoksa anı alıķoyup da yerine ol cinsden diğer
 bir sā°at vēremez. (20 mayıs 1340 tārīhli değişiklik: mebi° °ayn ise °aķddeki ta°yīn ile
 ta°ayyūn eder. meşelâ bâyi° işāret-i hissiyye ile ta°yīn ederek şu sā°ati şātdım deyip müşteri°
 dađı kabūl étdikde bâyi°iñ ol sā°ati °aynen vērmesi lāzım gelir. yoksa anı alıķoyup da yerine
 ol cinsden bir sā°at vērmeyiz.)

mesela bayi duygu ile ilgili işāret ile belirleyerek şu saati sattım deyip müşteri dahi
 aldığında bayinin saati vermesi lazım gelir. yoksa onu alıķoyup da yerine o cinsten
 diğer bir saat veremez. (20 mayıs 1340 tarihli değişiklik: satılan şey kendi ise
 sözleşmedeki belirleme ile belli eder. mesela bayi duygu ile ilgili işāret ile belirleyerek
 şu saati sattım deyip müşteri dahi aldığında bayinin o saati aynen vermesi lazım gelir.
 yoksa onu alıķoyup da yerine o cinsten bir saat vermez.)

ikinci bölüm

bey'î cā'iz olup olmayan şey'ler beyānındadır

satışı doğru olup olmayan şeyler beyanındadır

205 mādde

ma' dūmuḡ bey'î bāḡıldır

yok olanın satışı geçersizdir

meşelā bir ağacıḡ hīç belirmemiş olan meyvesini **şatmak** bāḡıldır

mesela bir ağacın hiç belirmemiş olan meyvesini satmak geçersizdir

206 mādde

*kāmilen belirmiş olan meyveyi ekle **şahih** olsun olmasın ağacı üzerinde iken **şatmak** **şahih**dir*

*noksansız belirmiş olan meyveyi ekle sağlam olsun olmasın ağacı üzerinde iken **satmak** **sağlamdır***

207 mādde

*efrādı mütelāḡıḡ olan ya'nī birden **zuhūr** étmeyip de refte refte **zuhūr** édegelen meyve ve şükūfe ve yaprak ve sebzeniḡ bir miqdāri belirmiş oldığı **hālde** anlara tebe'an anlarla berāber henüz belirmemiş olanları dahi **topdan şatmak** **şahih** olur*

*fertleri birbiri ardına yetişip birleşen yani birden çıkmayıp da azar azar çıkagelen meyve ve çiçek ve yaprak ve sebzenin bir miktarı belirmiş olduğu halde onlara tabi olarak onlarla beraber henüz belirmemiş olanları dahi toptan **satmak** **sağlam** olur*

208 mādde

*cinsi beyān olunarak **şatılan** şey' başka cinsden çıkırsa bey' bāḡıl olur*

cinsi açıklanarak satılan şey başka cinsten çıksa satış hükümsüz olur

meşelâ bâyi^c şırçayı elmâs dêye şatsa bâtıldır

mesela bayi camı elmas diye satsa hükümsüzdür

209 mādde

teslîmi mümkün ve maḳdūr olmayan şey'i şatmaḳ bâtıldır

teslimi mümkün ve yapılabilen olmayan şeyi satmak hükümsüzdür

meşelâ deryāya batıp da ihrācı mümkün olmayan ḳayıḡıᅇ ve tutup da teslîmi mümkün olmayan bir firārî ḥayavānıᅇ bey^ci bâtıldır

mesela denize batıp da çıkarması mümkün olmayan kayığın ve tutup da teslimi mümkün olmayan bir kaçak hayvanın satışı hükümsüzdür

210 mādde

beyne'n-nās māl olmayan şey'i şatmaḳ yēḥod anıᅇ-ıla bir māl şatın almaḳ bâtıldır

insanlar arasında mal olmayan şeyi satmak yahut onunla bir mal satın almak hükümsüzdür

meşelâ lâşeyi ve ḥür olan benî ādemi şatmaḳ veyāḥod anlarıᅇ muḳābilinde bir māl iştirā etmek bâtıldır

mesela leşi ve hür olan insanoḡlunu satmak veyahut onların karşılıᅇında bir mal satmak hükümsüzdür

211 mādde

müteḳavvim olmayan māl şatmaḳ bâtıldır. (bu mādde 20 mayıs 1340 tārīḥinde kaldırılmışdır.)

caiz olmayan malı satmak hükümsüzdür

212 mādde

müteḳavvim olmayan māl ile bir māl satın almak fāsiddir. (20 mayıs 1340 tārīḫinde kaldırılmıştır.)

caiz olmayan mal ile bir mal satın almak bozuktur

213 mādde

mechūliyy bey'ī fāsiddir

bilinmeyen satış bozuktur

meşelā bāyi^c müşteriye mālīk olduğım kāffe-i eşyāmı sana şu kadar ğurūşa sattım deyip müşteri dahi aldım dese, velākin eşyā müşterinin ma'lūmu olmasa bey' fāsīd olur

mesela bayi müşteriye sahip olduğum eşyanın hepsini sana şu kadar kuruşa sattım deyip müşteri dahi aldım dese fakat eşya müşterinin bilineni olmasa satış bozuk olur

214 mādde

bir mülk 'aḳārıñ ḳable'l-ifrāz bir hişşe-i ma'lūme-i şāyi'asını meşelā nısfını yā sülüsunü yāḥod 'uşrunu satmak şahīḫdir

bir mülk taşınmazın ayırmadan önce bir hissedarların paylaşılmamış maldaki bilinen hisseleri mesela yarısını ya üçte birini yahut onda birini satmak sağlamdır

215 mādde

bir kimse hişşe-i şāyi'asını şerīkinden 'izn almaksızın āḫara şatabilür

bir kimse hissedarların paylaşılmamış maldaki hisselerini ortağından izin almaksızın başkasına satabilir

216 mādde

‘arza tebe‘an **hakk-ı** mürūru ve **hakk-ı** şirbi ve **hakk-ı** mesīli ve **kanevāta** tebe‘an **şuyu** bey‘i cā‘izdir. (20 mayıs 1340 değişikliği: **kanevāta** tebe‘an **suyu** bey‘i cā‘izdir. ve **hakk-ı** mürūru ve **hakk-ı** şirb gibi **hukūk-ı** müekkedeni ve ‘arza tebe‘an bey‘i cā‘iz olduğu gibi münferiden bey‘i dahi cā‘izdir) 1340 **tārīh**inde ikinci faşla şu **fıkra** eklenmiştir: eşrāf arasında müte‘āref olduğu üzere **peştemāllık** bey‘i cā‘izdir

araziye tabi olarak geçme hakkının ve akma hakkının ve su yollarına tabi olarak suyun satışı caizdir. (20 mayıs 1340 değişikliği: **su yoluna tabi olarak suyun satışı doğrudur. ve geçme hakkı ve akma hakkı gibi hukuk kuralının araziye tabi olarak satışı doğru olduğu gibi tek başına satışı dahi doğrudur**) 1340 tarihinde ikinci bölüme şu **fıkra** eklenmiştir: **ileri gelenler arasında meşhur olduğu üzere hava parası satışı doğrudur**

faşl-ı sālīs

üçüncü bölüm

mebi‘in keyfiyyet-i bey‘ine müte‘allik mevādd beyānındadır

satılan şeyin satış niteliğiyle alakalı maddeler hakkındadır

217 mādde

mekīlāt ve **mevzūnāt** ve ‘adediyyāt ve **mazrū‘ātı** keyl ü vezn ve **şāy**ı ve **zīrā‘** ile bey‘i **şahih** olduğu gibi **cüzāfen satmak** dahi **şahih**dir

kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve sayılabilen şeyler ve arşınla ölçülen şeyler kile ve tartı ve sayı ve arşın ile sağlam satış olduğu gibi götürü ile satmak dahi sağlamdır

meşelā bāyi‘, bir yığın buğdayı ve bir tam şamānı ve bir yığın tuğlayı ve bir denk metā‘ı götürü şatsa **şahih** olur

mesela bayi bir yığın buğdayı ve bir tam samanı ve bir yığın tuğlayı ve bir denk eşyayı götürü şatsa sağlam olur

218 mādde

İubübātı bir mu'ayyen kap ve ölçek ile ölçüp ve yāhod bir mu'ayyen taş ile tartıp şatsa her ne kadar ol kap ve ölçegi ne miqdār idügi ve taşın kaç kıyye ve dirhem oldığı ma'lūm degilse de bey' şahih olur

tahulları bir bilinen kap ve ölçek ile ölçüp veyahut bir bilinen taş ile tartıp satsa her ne kadar o kap ve ölçegin ne miktar olduğu ve taşın kaç okka ve dirhem olduğu bilinen degilse de satış sağlam olur

219 mādde

münferiden şatılması cā'iz olan şey'i mebf'eden istisnā'sı dahi cā'iz olur

tek başına satılması doğru olan şeyin satılan şeyden ayrı tutulması dahi doğru olur

meşelā bāyi' bir ağacın meyvesinden şu kadar kıyyesi kendüsine kalmak üzere bākīsini şatsa şahih olur

mesela bayi bir ağacın meyvesinden şu kadar okkası kendisine kalmak üzere kalanını şatsa sağlam olur

220 mādde

muḳadderātı yalnız efrād ve aḳsāmına bahā taḳdir ederek toptan şatmak şahih olur

ölçülen şeylerin yalnız fertler ve kısımlarına paha biçerek toptan şatmak sağlam olur

meşelā bir yığın buğdayı ve bir kayık odunu ve bir sürü koyunu ve bir pastal çūḳāyı kilesi yā çekisi yā kıyyesi veyā re's yāhod her zirā'ı şu kadar ğurūşa olmak üzere şatmak şahih olur

mesela bir yığın buğdayı ve bir kayık odunu ve bir sürü koyunu ve bir pastal çuhayı kilesi ya 250 kilosu ya okkası veya baş hayvan yahut her arşını şu kadar kuruşa olmak üzere şatmak sağlam olur

221 mādde

maḥdūd olan ʿaḳārāt zirāʿ ve dönem ile şatıldıđı gibi taʿyīn-i ḥudūd ile dahi şatılır

sınırlı olan taşınmazlar arşın ve dönem ile satıldığı gibi sınırın belirlenmesi ile dahi satılır

222 mādde

ʿaḳd-i beyʿ ne miḳdār üzerine vāḳiʿ olursa ancaḳ aḥa iʿtibār olunur

satış sözleşmesi ne miktar üzerine vuku bulursa ancak ona sayılır

223 mādde

meklāt ve ʿadediyyāt-ı müteḳāribe ile tebʿīzinde zarar olmayan mevzūnātdan bir mecmūʿuḡ miḳdārı beyān olunaraḳ şatıldıḳda gerekse yalnız ol mecmūʿuḡ semenī zikr olunsun gerek kīlesiniḡ yā ʿaded ve vezniniḡ bahāsı beyān ve tafşīl olunsun beyʿ şaḥīḡ olur

kile ile ölçülen şeyler ve aralarında kıymetçe fark olmayan sayılabilen şeyler ile ayırmasında zarar olmayan tartılabilen şeylerden bir toptanın miktarı açıklanarak satıldığında gerekse yalnız o toptanın fiyatı söylensin gerek kilesinin ya sayı ve tartısının pahası anlatılsın ve açıklansın satış sağlam olur

faḳat ledā ʿt-teslīm tamām çıkarsa beyʿ lāzım olur ve nāḳış çıkarsa müşteri muḡayyer olup dilerse beyʿi fesh eder ve dilerse zuhūr eden miḳdārı şemenden ḥişşesiyle alır ve zāʿid çıkarsa ziyādesi bāyiʿindir

fakat teslim sırasında tamam çıkarsa satış gerekli olur ve noksan çıkarsa müşteri serbest olup dilerse satışı bozar ve dilerse ortaya çıkan miktarı fiyattan hissesiyle alır ve fazla çıkarsa fazlalığı bayinindir

meşelā bāyiʿ bir yıḡın buḡdayı toptan olarak elli kīle olmak üzere beş yüz ḡurūşa yāḡod elli kīle olmak üzere her kīlesini onar ḡurūşa şatdıḳda tamām gelirse beyʿ lāzım olur ve kırḳ beş kīle çıkarsa müşteri muḡayyer olup isterse beyʿi fesh eder isterse kırḳ beş kīleyi dört yüz elli ḡurūşa alır ve elli beş kīle çıkarsa fazlası olan beş kīle bāyiʿindir

mesela bayi bir yığın buğdayı toptan olarak elli kile olmak üzere beş yüz kuruşa yahut elli kile olmak üzere her kilesini onar kuruşa sattığında tamam gelirse satış gerekli olur ve kırk beş kile çıkarsa müşteri serbest olup isterse satışı bozar isterse kırk beş kileyi dört yüz elli kuruşa alır ve elli beş kile çıkarsa fazlası olan beş kile bayinindir

ve kezā bir küfe yumurta yüz ‘adettir dēyü elli ğurūşa yāḥod yüz ‘adet dēyü tānesi yigirmişer pāraya şatıldıķda ‘inde ’t-teslīm ṭoksan ‘adet çıkarsa müşteri muḥayyer olup dilerse bey‘i fesh ēder dilerse ṭoksan yumurta’yı kırk beş ğurūşa alır ve eger yüz on ‘adet çıkarsa fazlası olan on yumurta bāyi‘indir

ve böylece bir küfe yumurta yüz adettir diye elli kuruşa yahut yüz adet diye tanesi yigirmişer paraya satıldığında teslim anında doksan adet çıkarsa müşteri serbest olup dilerse satışı bozar dilerse doksan yumurta’yı kırk beş kuruşa alır ve eğer yüz on adet çıkarsa fazlası olan on yumurta bayinindir

kezālik bir fiçı yağ yüz kıyye olmak üzere şatılsa ḥükmi minvāl-i meşrūḥ üzredir

bunun gibi bir fiçı yağ yüz okka olmak üzere satılsa hükmü açıklandığı üzeredir

224 mādde

teb‘izinde zarar olan mevzūnātdan bir mecmū‘uḡ miqdārı beyān ve yalnız ol mecmū‘uḡ bahāsı zıkr olunarak şatıldıķda ledā ’t-teslīm nāķış çıkarsa müşteri muḥayyer olup dilerse bey‘i fesh ēder ve dilerse çıkan miqdārı mecmū‘ semen-i müsemma ile alır ve zā‘id gelirse ziyādesi müşteri‘iniḡ olup bāyi‘ muḥayyer olmaz

ayırmasında zarar alan tartılabilen şeylerden bir toptanın miktarı açık ve yalnız o toptanın pahası söylenerek satıldığında teslim anında noksan çıkarsa müşteri serbest olup dilerse satışı bozar ve dilerse çıkan miktarı toptan belirlenen fiyatı ile alır ve fazla gelirse fazlalığı müşterinin olup bayi serbest olmaz

meşelā beş kirāt‘dır dēyü yigirmi biḡ ğurūşa şatılan bir elmās taş dört buçuk kirāt çıkısa müşteri muḥayyer olup dilerse terk ēder ve dilerse ol taşı yigirmi biḡ ğurūşa alır ve eger beş buçuk kirāt çıkarsa ol taş yigirmi biḡ ğurūşa müşteri‘iniḡ olup bunda bāyi‘ muḥayyer olamaz

mesela beş kırattır diye yirmi bin kuruşa satılan bir elmas taş dört buçuk kırat çıksa müşteri serbest olup dilerse terk eder ve dilerse o taşı yirmi bin kuruşa alır ve eğer beş buçuk kırat çıkarsa o taş yirmi bin kuruşa müşterinin olup bunda bayi serbest olamaz

*20 m̄āyıs 1340 t̄ārīhli deđiřtirilmiř řekli: “teb‘īzinde zarar olan mevzūnātdan bir mecmū‘uđ miđdārı beyān ve yalnız ol mecmū‘uđ bahāsı zıkr olunarađ řatıldıđda ledā ‘t-teslīm tamām çıđarsa bey‘ lāzım olur, nāđıř çıđarsa müşteri muđayyer olup dilerse bey‘i fesh eder, dilerse řemen-i müsemmādan hiřřesiyle řabūl eyler. bu tađdirde bāyi‘iđ rızası řartdır. ve zāid çıđarsa ziyāde bāyi‘indir. bu řūretde gerek bāyi‘ ve gerek müşteri muđayyer olur. řu řadar ki bāyi‘ ziyādeyi meccānen müşteriye terk ederse müşteriniđ muđayyerligi sākıđ olur ve ziyāde muđābelesinde bir ‘ivaz i‘tāsıyla bey‘iđ tađrīrinde řarafeyn ittīfāk ederlerse cā‘iz olur”

20 mayıs 1340 tarihli değiştirilmiş şekli: ayırmasında zarar olan tartılabilen şeylerden bir toptanın miktarı açık ve yalnız o toptanın pahası söylenerek satıldığında teslim sırasında tamam çıksa satış gerekli olur, noksan çıksa müşteri serbest olup dilerse satışı bozar, dilerse belirlenen fiyattan hissesiyle alır. bu tağdirde bayinin rızası şarttır. ve fazla çıksa fazlalık bayinidir. bu şekilde gerek bayi ve gerek müşteri serbest olur. şu kadar ki bayi fazlalığı bedava müşteriye bırakırsa müşterinin serbestliği düşmüş olur ve fazlalık karşılığında bir karşılık ödemesiyle satışın söylenmesinde iki taraf anlaşmaya varırlarsa doğru olur

225 mādde

teb‘īzinde zarar olan mevzūnātdan bir mecmū‘uđ miđdārı ile ađsām ve eczāsınıđ bahāsı dahi beyān ve tafşīl olunarağ şatıldığda ledā ‘t-teslīm gerek nāđıř çığsın ve gerek zā‘id çığsın müşteri muğayyer olup dilerse bey‘i fesh eder ve dilerse miđdārı ađsām ve eczā için beyān olunan bahā şasebi-yle alır

ayırmasında zarar olan tartılabilen şeylerden bir toptanın miktarı ile kısımlar ve parçalarının pahası dahi açıklanarak ve anlatılarak satıldığında teslim sırasında gerek noksan çıksın ve gerek fazla çıksın müşteri serbest olup dilerse satışı bozar ve dilerse miktarı kısımlar ve parçalar için açıklanan paha dolayısıyla alır

meşelā beş kıyyedir dēyü her kıyyesi kırkar ğurūşa şatılan bir bakır manķal dört buçuk yāħod beş buçuk kıyye çıksa iki şūretde daħı müşteri muħayyer olup dilerse ol manķalı dört buçuk kıyye ise yüz seksen ğurūşa ve beş buçuk kıyye ise iki yüz yigirmi ğurūşa alır

mesela beş okkadır diye her okkası kırkar kuruşa satılan bir bakır mangal dört buçuk yahut beş buçuk okka çıksa iki şekilde dahi müşteri serbest olup dilerse o mangalı dört buçuk okka ise yüz seksen kuruşa ve beş buçuk okka ise iki yüz yirmi kuruşa alır

*20 mayıs 1340 tārīhli değiştirilmiş şekli: “teb‘īzinde zarar olan mevzūnātdan bir mecmū‘u ğ miķdārıyla aķsām ve eczāsını ğ pahāsı daħı beyān ve tafşīl olunarak şatıldıķda ledā ’t-teslīm gerek tamām çıksın ve gerek nāķış çıksın ğ hükmi mādde-i ānifenin ğ hükmi gibidir.”

20 mayıs 1340 tarihli değiştirilmiş şekli: ayırmasında zarar olan tartılabilen şeylerden bir toptanın miktarıyla kısımlar ve parçalarının pahası dahi açıklanarak ve anlatılarak satıldığında teslim sırasında gerek tamam çıksın gerek noksan çıksın hükmü yukarıdaki maddenin hükmü gibidir

226 mādde

gerek ‘arşa olsun ve gerek emti‘a ve eşyā-yı sā‘ire olsun ‘alā ’l-‘umūm mevrū‘ātdan bir mecmū‘u ğ miķdārı ve yalnız ol mecmū‘u ğ bahāsı beyān yāħod zirā‘ını ğ daħı bahāsı tafşīl olunarak şatıldıķda iki şūretde daħı ğ hükmi teb‘īzinde zarar olan mevzūnātı ğ hükmi gibidir. fakat kirbās ve çukā mişillü fakat ve teb‘īzinde zarar olmayan emti‘a ve eşyā meklāt ğ hükmindedir

gerek arsa olsun ve gerek satılacak şeyler ve diğer şeyler olsun genellikle arşınla ölçülen şeylerden bir toptanın miktarı ve yalnız o toptanın pahası açık yahut arşınının dahi pahası bildirilerek satıldığında iki şekilde dahi hükmü ayırmasında zarar olan kile ile ölçülen şeylerin hükmü gibidir. fakat ham bez ve yün kumaş benzeri fakat ve ayırmasında zarar olmayan satılacak şeyler ve eşya kile ile ölçülen şeyler hükmündedir

meşelā yüz ʿarşın olmak üzere bin ğurūşa satılan bir ʿarşa tokşan beş arşın çıkırsa müşteri muhayyer olup dilerse terk eder ve dilerse ol ʿarşayı bin ğurūşa alır ve zāid çıkırsa müşteri tamāmen ol ʿarşayı bin ğurūşa alır

mesela yüz arşın olmak üzere bin kuruşa satılan bir arsa doksan beş arşın çıkırsa müşteri serbest olup dilerse bırakır ve dilerse o arsayı bin kuruşa alır ve fazla çıkırsa müşterin tamamen o arsayı bin kuruşa alır

ve kezā bir kat rubalık olmak üzere yapılmış olan top kumāş sekiz ʿarşındır dēyü dört yüz ğurūşa satılsa yedi ʿarşın çıktığı takdirde müşteri muhayyer olup dilerse terk eder ve dilerse dört yüz ğurūşa ol topı alır ve tokuz arşın çıktığı şüretde müşteri tamāmen ol topu dört yüz ğurūşa alır. kezālik yüz ʿarşın olmak üzere her ʿarşını onar ğurūşdan dēyü satılan bir ʿarşa tokşan beş yāhod beş ʿarşın çıktığı takdirde müşteri muhayyer olup terk eder yāhod tokşan beş ʿarşın ise dokuz yüz elli ğurūşa ve yüz beş ʿarşın ise bin elli ğurūşa alır

ve bunun gibi bir kat elbiselik olmak üzere yapılmış olan top kumaş sekiz arşındır diye dört yüz kuruşa satılsa yedi arşın çıktığı takdirde müşteri serbest olup dilerse bırakır ve dilerse dört yüz kuruşa o topu alır ve dokuz arşın çıktığı surette müşteri tamamen o topu dört yüz kuruşa alır. böylece yüz arşın olmak üzere her arşını onar kuruştan diye satılan bir arsa doksan beş yahut beş arşın çıktığı takdirde müşteri serbest olup terk eder yahut doksan beş arşın ise dokuz yüz elli kuruşa ve yüz beş arşın ise bin elli kuruşa alır

ve kezā bir kat rubalık olmak üzere yapılmış olan bir top kumāş sekiz ʿarşındır dēyü arşını ellişer ğurūşa satılsa yedi yāhod tokuz ʿarşın çıktığı şüretde müşteri muhayyer olup dilerse terk eder yāhod yedi ʿarşın ise üç yüz elli ğurūşa ve tokuz ʿarşın ise dört yüz elli ğurūşa alır

ve bunun gibi bir kat elbiselik olmak üzere yapılmış olan bir top kumaş sekiz arşındır diye arşını ellişer kuruşa satılsa yedi yahut dokuz arşın çıktığı şekilde müşteri serbest olup dilerse terk eder yahut yedi arşın ise üç yüz elli kuruşa ve dokuz arşın ise dört yüz elli kuruşa alır

ammā bir pastal **çukā** yüz elli **zirā** olmak üzere yedi **biñ** beş yüz **ğurūşa** dēyü **yāḥod** her **zirā**ı ellişer **ğurūşa** dēyü satıldıkda yüz **kırk** **zirā** çıkarsa müşteri muḥayyer olup dilerse bey^c fesh eder ve dilerse yüz **kırk** **zirā**ı yedi **biñ** **ğurūşa** alır ve eger **zā**'id çıkarsa ziyādesi **bāyi**indir

ama bir pastal yün kumaş yüz elli arşın olmak üzere yedi bin kuruşa diye yahut her arşını ellişer kuruşa diye satıldığında yüz kırk arşın çıkarsa müşteri serbest olup dilerse satışı bozar ve dilerse yüz kırk arşını yedi bin kuruşa alır ve eger fazla çıkarsa fazlalığı bayinindir

227 mādde

*'adediyyāt-ı mütefāvitede yalnız mecmū'üñ miqdārı bahāsı beyān olunarak satıldıkda inde 't-teslīm tamām gelirse bey^c **şahih** ve lāzım olur*

fertleri arasında pahaca fark bulunan şeyler yalnız toptanın miktarı pahası açıklanarak satıldığında teslim sırasında tamam gelirse satış sağlam ve gerekli olur

ve **nākış** veyāḥod **zā**'id gelirse iki **şūretde** dahi bey^c fāsıd olur

ve noksan veyahut fazla gelirse iki şekilde dahi satış bozuk olur

meşelā elli re'sdir dēyü iki **biñ** beş yüz **ğurūşa** satılan bir sürü **koyun** inde't-teslīm **kırk** beş **yāḥod** elli beş çıkarsa bey^c fāsıd olur

mesela elli baştır diye iki bin beş yüz kuruşa satılan bir sürü koyun teslim sırasında kırk beş yahut elli beş çıkarsa satış bozuk olur

228 mādde

*'adediyyāt-ı mütefāvitede mecmū'üñ miqdārı ile **āḥād** ve efrādınıñ bahāsı beyān ve tafşil olunarak satıldıkda inde 't-teslīm tamām gelirse bey^c lāzım olur. ve **nākış** çıkarsa müşteri muḥayyer olup dilerse terk eder ve dilerse ol miqdārı semen-i müsemmadan **hişşesiyle** alır ve **zā**'id gelirse bey^c fāsıd olur*

fertleri arasında pahaca fark bulunan şeylerde toptanın miktarı ile fert ve fertlerinin pahası açıklanarak ve anlatılarak satıldığında teslim esnasında tamam gelirse satış gerekli olur. ve noksan çıkarsa müşteri serbest olup dilerse bırakır ve dilerse o miktarı belirlenen fiyattan hissesiyle alır ve fazla gelirse satış bozuk olur

meşelā elli re'sdir dēyü her biri ellişer ğurūşa satılan bir sürü koyun kırk beş re's çıkarsa müşteri muhayyer olup dilerse terk eder dilerse kırk beş koyunu iki bin iki yüz elli ğurūşa alır ve elli beş re's çıkarsa bey' fāsīd olur

mesela elli baştır diye her biri ellişer kuruşa satılan bir sürü koyun kırk beş baş çıkarsa müşteri muhayyer olup dilerse terk eder dilerse kırk beş koyunu iki bin iki yüz elli kuruşa alır ve elli beş baş çıkarsa satış bozuk olur

229 mādde

mevādd-ı ānifeden müşteri ni muhayyer olduğu şūretlerde müşteri meb'ī nākış olduğunu bilerek kabz' edtikden sonra bey' fes hinde muhayyer olamaz

yukarıdaki maddelerden müşterinin serbest olduğu şekillerde müşteri satılan şeyin noksan olduğunu bilerek teslim aldıktan sonra satışın bozulmasında serbest olamaz

faşl-ı rābi'

dördüncü bölüm

şarāhaten zikr olunmaksızın bey' de dāhīl olup olmayan şey'ler beyānındadır

açık olarak söylenmeksizin satışta dahil olup olmayan şeyler hakkındadır

230 mādde

örf-ü beldede meb'ī şāmil olduğu her şey' min ğayri zikrin bey' de dāhīl olur

beldenin örfünde satılan şeyin kapsadığı her şey söylenmeden satışta dahil olur

meşelā hāne bey'inde maḥbaḥ ve kīleri ve zeytūnluk bey'inde zeytūn ağaçları min ğayri zikrin dāhīl olur. zīrā maḥbaḥ ve kīler hāneniḡ müstemilātındandır ve zeytūnluk bir tākım

zeytūn ağaçlarını **ḥāvī** olan ‘arza ıtlāk olunur. yoksa yalnız bir ‘arza zeytūnluk ta‘bīr olunmaz

mesela hane satışında mutfak ve kileri ve zeytinlik satışında zeytin ağaçları söylenmeden dahil olur. zira mutfak ve kiler hanenin eklentilerindedir ve zeytinlik bir takım zeytin ağaçlarını içine alan araziye denir. yoksa yalnız bir araziye zeytinlik denilmez

231 mādde

*mebī‘īḡ cüz’ü ḥükminde olan ya‘nī ġarāz-ı iştirāya nazaran mebi‘den infikāki **ḳābil** olmayan şey’ler min ġayri zikrin bey‘de dāḥil olur*

*satılan şeyin parçası hükmünde olan yani satın almak gayesine göre satılan şeyden **çözülmesi mümkün olmayan şeyler söylenmeden satışta dahil olur***

meşelā kilidiḡ bey‘inde miftāḥı ve süti için alınan inegiḡ bey‘inde süt emen yavrusı min ġayri zikrin dāḥil olurlar

mesela kilidin satışında anahtarı ve süti için alınan ineğin satışında süt emen yavrusu söylenmeden dahil olurlar

232 mādde

mebī‘īḡ tevābi‘i muttaşıla-i müsteḳırrresinden olan şey’ler min ġayri zikrin bey‘de tebe‘an dāḥil olur

satılan şeyin asla bağı olanlarından olan şeyler söylenmeden satışta tabi olarak dahil olur

meşelā bir **ḳonağıḡ** bey‘inde miḡlanmış kilitler ve yerli tolap ve minderlikler gibi yerli olmak üzere mevzū‘ ve mebnī olan şey’ler ve **ḥudūdı dāḥilinde** olan **bāğçesi** ile **ṭarīk-ı āmme** yāḥod **çıkamaz sokağı** mūsil olan yollar ve **bāğçe** ve arşa bey‘inde **müsteḳırrr** olmak üzere **mağrūs** ağaçlar **pāzārlıḳda taşriḡ** olunmasa daḡı mebi‘den ayrılmayıp berāber satılmış olurlar

mesela bir konağın satışında sabitlenmiş kilitler ve yerli dolap ve minderlikler gibi yerli olmak üzere konuşulmuş ve yapılmış olan şeyler sınırı dahilinde olan bahçesi ile umumi yola yahut çıkmaz sokağa ulaştıran yollar ve bahçe ve arsa satışında yerinde sabit olmak üzere dikilmiş ağaçlar pazarlıkta açıkça belirtilmese dahi satılan şeyden ayrılmayıp beraber satılmış olurlar

233 mādde

ism-i mebî'î müştamilâtından yâhod mebî'î tevâbi'î-i muttasıla-i müstekarresinden olmayan ve mebî'î cüz'ü hükminde veyâ anı-ıla berâber şatılması örf ve âdet iktizâsından bulunmayan şey'ler hîn-i bey'de zikr olunmadıkça bey'de dâhil olmaz. fakat örf ve âdet-i beldece mebî'a tebe'an şatılagelen şey'ler min ğayri zikrin bey'de dâhil olur

satılacak şeyini isminin eklentilerinden yahut satılan şeyin asla bağlı olanlarından olmayan ve satılan şeyin parçası hükmünde veya onunla beraber satılması örf ve adet gereğinden bulunmayan şeyler satış zamanında söylenmedikçe satışta dahil olmaz. fakat örf ve beldenin adetince satılan şeye tabi olarak satılagelen şeyler söylenmeden satışta dahil olur

meşelâ hâne bey'inde yerli olmayan tolâp ve kanepe ve sandalye gibi yerli olmayıp da kaldırılmak üzere mevzû olan şey'ler ve bâğ ve bâğçe bey'inde limon ve çiçek şaksıları ve âhar mahalle naklonulmak üzere dikilmiş olan fidanlar ve 'arâzî bey'inde ekin ve eşcârı bey'inde meyve pâzârlıkda zikr ve şart olunmadıkça mebî' ile berâber şatılmış olmazlar. fakat birlikde şatılması örf ve âdet olan yerlerde binek atını gemi ve yük beygirini yuları min ğayri zikrin bey'de dâhil olur

mesela hane satışında yerli olmayan dolap ve kanepe ve sandalye gibi yerli olmayıp da kaldırılmak üzere konulmuş olan şeyler ve bağ ve bahçe satışında limon ve çiçek saksıları ve başka yere taşınmak üzere dikilmiş olan fidanlar ve arazi satışında ekin ve ağaçların satışında meyve pazarlıkta söylenen ve şart olunmadıkça satılan şey ile beraber satılmış olmazlar. fakat birlikte satılması örf ve adet olan yerlerde binek atının gemi ve yük beygirinin yuları söylenmeden satışta dahil olur

234 mādde

tebe'an bey'ede dāh̄il olan şey'iñ semenden hişşesi yoḳdur

tabi olarak satışta dahil olan şeyin fiyattan hissesi yoktur

meşelā yük beyḡiriniñ ḳable 'l-ḳabz yuları sirḳat olunsa semen-i müsemmadan bir şey'tenzīl etmek lāzım gelmez

mesela yük beygirinin teslim almadan önce yuları çalınsa belirlenen fiyattan bir şey çıkarmak lazım gelmez

235 mādde

h̄n-i bey'ede 'ilāve olunan ba'zi elfāz-ı 'umūmiyyeniñ şāmil olduḡı şey'ler bey'ede dāh̄il olur

satış zamanında eklenen bazı umumi sözlerinin kapsadığı şeyler satışta dahil olur

meşelā bāyi' şu hāneyi cemi'c h̄ḳūḳıyla şatdım dese ol hāneniñ h̄ḳḳ-ı murūrı ve h̄ḳḳ-ı şirbi ve h̄ḳḳ-ı mesīli bey'ede dāh̄il olur

mesela bayi şu haneyi bütün haklarıyla sattım dese o hanenin geçme hakkı ve içme hakkı ve akma hakkı satışta dahil olur

236 mādde

ba'ede'l-'aḳd ve ḳable 'l-ḳabz mebī'ede h̄şıl olan semere ve ziyāde müşteriye 'ā'id olur

sözleşme yapıldıktan sonra teslim almadan önce satılan şeyde meydana gelen meyve ve fazlalık müşteriye ait olur

meşelā bir bāḡçe şatıldıḳda ḳable 'l-ḳabz h̄şıl olan meyve ve sebze müşteriye 'ā'id olur

mesela bir bahçe satıldığında teslim almadan önce meydana gelen meyve ve sebze müşteriye ait olur

kezālik şatılmış olan inegiñ ḳable 'l-ḳabz tevellüd eden yavrusı müşteriñin mālıdır

bunun gibi satılmış olan ineğin teslim almadan önce doğan yavrusu müşterinin malıdır

bāb-1 şālīs

üçüncü kısım

semene müte'allik mesā'il beyānında olup iki faşlı **hāvīdir**

fiyatla alakalı meseleler hakkında olup iki bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

semeniḡ evşāf ve aḥvāline müterettib olan mevādd beyānındadır

fiyatın vasıfları ve durumlarına gerekenler hakkındadır

237 mādde

hīn-i bey' de tesmiye-i semen lāzımdır

satış zamanında fiyatı belirlemek lazımdır

bināen 'aleyh mebi'ḡ bahāsı zikr olunmazsa bey' fāsıd olur

bunun üzerine satılan şeyin pahası söylenmezse satış bozuk olur

238 mādde

semeniḡ ma'ūm olması lāzımdır

fiyatın bilinen olması lazımdır

239 mādde

semeniḡ ma'ūmiyyeti meydānda ise müşāhade ile, değil ise miḡdār ve vaşfını beyān ile hāşıl olur

fiyatın bilinmesi ortada ise gözle görme ile, değil ise miktar ve niteliğini açıklama ile gerçekleşir

240 mādde

mütenevvi^c altun tedāvül eden beldede ne türlü altun oldığı beyān olunmaksızın ‘alā ’l-ıflāk şu kadar altun dēyü pāzārlik olunsa bey^c fāsīd olur, gümüş sikke dahi buna kıyās oluna

çeşitli altın kullanılan beldede ne türlü altın olduğu açıklanmaksızın rastgele şu kadar altın diye pazarlık olunsa satış bozuk olur gümüş sikke dahi buna karşılaştırıla

241 mādde

ğurūş üzerine pāzārlik olunduğda müşteri rāyic olan meskūkātı memnū^c olmayan her kangı nev’inden ister ise vérébilir

kuruş üzerine pazarlık olduğunda müşteriye revaçta olan baskılı madeni paranın menedilmiş olmayan her hangi cinsinden ister ise verebilir

242 mādde

semeni vaşfi beyān olunarak pāzārlik olunduğu şūretde ‘ağd her kangı nev^c nağd üzerine vāki^c olmuş ise andan vērilmek lāzım gelir

fiyatın niteliği açıklanarak pazarlık olduğğu şekilde sözleşme her hangi cins nakit üzerine vuku bulmuş ise ondan vērilmek lāzım gelir

meşelā mecīdiyye altunu, yāḥod ingiliz veyā fransız altunu yāḥod yigirmilik mecīdiyye veyā direkli riyāl vērilmek üzere dēyü pāzārlik olunduğu şūretde her ne türlü meskūkāt dēnilmiş ise andan vērilir

mesela mecidiyye altını yahut ingiliz veya fransız altını yahut yirmilik mecidiyye veya direkli riyal vērilmek üzere diye pazarlık olduğğu şekilde her ne türlü sikke dēnilmiş ise ondan verilir

243 mādde

‘ağddeki ta yīn ile semen ta ‘ayyūn étmez

sözleşmedeki belirleme ile fiyat meydana çıkmaz

meşelâ müşteri elindeki yüzlük altını göstererek şu altın ile bu malı iştirâ etdim deyip bāyi^c dahı vèrdim dedikde müşteriⁱ aynen ol altunu vèrmege mecbūr olmaz. bel-ki anı alıķoyup da yèrine mişli olarak başķa bir yüzlük altın vèrebilür

mesela müşteri elindeki yüzlük altını göstererek şu altın ile bu malı satın aldım deyip bayi dahi verdim dediğinde müşteri aynen o altını vermeye mecbur olmaz. belki onu alıķoyup da yerine benzeri olarak başka bir yüzlük altın verebilir

244 mādde

bir nevⁱ meskūkātı^ı yerine eczāsı dahı vèrilebilir. fakat bu husūşda örf ve ādet-i beldeye ittibā^c olunmaķ lāzım gelir

bir cinsi sikkenin yerine kısımları dahi verebilir. fakat bu hususta örf ve beldenin adetine tabi olunmak lazım gelir

meşelâ yigirmi mecdīyye dèyü pāzārлық olunduğu şüretde yigirmilik yèrine eczāsından olan onluķ ve beşlik dahı vèrilebilir

mesela yirmi mecdiyye diye pazarlık olunduğu şekilde yirmilik yerine kısımlarından olan onluk ve beşlik dahi verilebilir

ammā el-ḥāletü 'l-hāzihi der-i sa'ādet'de cārī olan örf ve ādete nazaran yigirmilik yèrine eczāsından olan kırıklık ve ikilik vèrilemez

amma şu durumda istanbulda geçerli olan örf ve adete göre yirmilik yerine kısımlarından olan kırıklık ve ikilik verilemez

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

va^cde ile satış hakkında olan mevādd beyānındadır

belirtilen zaman ile satış hakkında olan maddeler hakkındadır

245 mādde

semeni te'cīl ve takṣīf ile bey' ṣaḥīḥ olur

fiyatı geriye bırakmak ve taksit ile satış sağlam olur

246 mādde

semeniḥ te'cīlinde ve takṣīfinde müddet ma'lūm ve mu'ayyen olmak lâzımdır

fiyatın geriye bırakılmasında ve taksitinde süre bilinen ve belli olmak lazımdır

247 mādde

şu kadar gün veyā ay veyā sene veyāḥod roz-ı kāsım gibi 'aḳideyn 'indinde ma'lūm ve mu'ayyen olan bir vakte kadar vade ile pāzārlik olursa bey' ṣaḥīḥ olur

şu kadar gün veya ay veya sene veyahut kasım gününde gibi sözleşme yapan iki tarafça bilinen ve belli olan bir vakte kadar belirtilen zaman ile pazarlık olursa satış sağlam olur

248 mādde

(yağmur yağdığı vakt) gibi mu'ayyen olmayan bir müddet beyānı ile pāzārlik olursa bey' fāsīd olur

(yağmur yağdığı vakit) gibi belli olmayan bir süre açıklaması ile pazarlık olursa satış bozuk olur

249 mādde

vèresiye pāzārlik olunup da müddet ta'yīn olunmasa bir aya maşrūf olur

veresiye pazarlık olunup da süre belirlenmese bir aya çevrilir

250 mādde

semeniḥ te'cīl ve takṣīfinde mukāvele olunan müddet mebī'ḥ tesliminden i'tibār olunur

fiyatın geriye bırakma ve taksitinde sözleşilen süre satılan şeyin tesliminden sayılır

meşelâ bir sene va'cde ile satılmış olan bir metâ'ı bâyi'c bir sene tevki'f êtdikten sonra müşteriye teslim êtse hî'n-i tesliminden i'tibâren bir sene beklemesi ya'cni' va'kt-i bey'cden tamâm iki sene mürûrunda müşteri'nin akçayı vêrmesi lâzım gelir

mesela bir sene belirtilen zaman ile satılmış olan bir eşyayı bayi bir sene alıkoyduktan sonra müşteriye teslim etse teslim zamanından itibaren bir sene beklemesi yani satış zamanından tamam iki sene geçmesinde müşterinin akçeyi vermesi lazım gelir

251 mādde

bey'c-i mu'la'k pêşîn olma'k üzere mün'a'kid olur. fakat bey'c-i mu'la'k bir müddet-i ma'lûma ile muva'kkat ve mu'kassat olma'k üzere 'örf ve 'âdet olan yerde ol müddete ma'srûf olur

kesin satış peşin olmak üzere sözleşme bağlanmış olur. fakat kesin satış bir bilinen zaman ile süresiz ve taksitli olmak üzere örf ve adet olan yerde o süreye çevrilir

meşelâ pêşîn yâ vèresiye la'kırdısı olma'ksızın çarşıdan biri bir şey' alsa akçesini pêşîn vêrmesi lâzım gelir. fakat ay yâ hafta başında şemeni'ñ tamâmı yâ'hod bir mi'qdâr-ı mu'ayyeni alınma'k 'âdet-i belde ise ol 'âdete ri'âyet olunur

mesela peşin ya veresiye sözü olmaksızın çarşıdan biri bir şey alsa akçesini peşin vermesi lazım gelir. fakat ay ya hafta başında fiyatın tamamı yahut bir belli miktarı alınmak beldenin adetinde ise o adete uyulur

bâb-ı râbi'

dördüncü kısım

ba'cde 'l-'ak'd şemen ve müşemmende taşarrufa müte'allik mesâ'il beyânında olup iki faşla münkasimdir

sözleşmeden sonra fiyat ve biçilen kıymet karşılığı satılmış şeyde tasarrufla alakalı meseleler hakkında olup iki bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

ba^cdel-^ca^ğd ve **ķable** 'l-**ķabz** **bāyi**^ci^ñ **semende** ve **müşterini**^ñ **mebî**^cide **ħakķ**-1 taşarrufları
beyânındadır

**sözleşmeden sonra ve teslim almadan önce bayinin fiyatta ve müşterinin satılan şeyde
kullanma hakları hakkındadır**

252 mādde

bāyi^c ķable 'l-ķabz semen-i mebi^cde taşarruf edebilür

bayi teslim almadan önce satılacak şeyin fiyatında tasarruf edebilir

meşelā bir kimse şatmış olduğı **māl**^ñ **aķ**çesini borcuna **ħavāle** edebilür

mesela bir kimse satmış olduğu malın aķçesini borcuna havale edebilir

253 mādde

müşteri^c ķable 'l-ķabz mebi^ce 'aķār ise āħara şatabilür ve eger men^cķül ise şatamaz.

*müşteri teslim almadan önce satılan şey taşınmaz ise başkasına satabilir ve eğer taşınabilir
ise satamaz*

Bu madde 20 Mayıs 1340'da değiştirilmiştir: «müşteri^c ķable 'l-ķabz mebi^ci āħara şatabilür»

müşteri teslim almadan önce satılan şeyi başkasına satabilir

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

ba^cde 'l-^ca^ğd **semen** ve **mebî**^ci^ñ **tezyīd** ve **tenzīli** beyânındadır

sözleşmeden sonra satılan şeyin artması ve azalması hakkındadır

254 mādde

bāyi° ba°de 'l-°aḳd meḳī°niḳ miḳdārını ziyāde édebilür. ve müşterī° ziyādeyi meclis-i ziyādede ḳabūl éderse ol ziyādeyi talebe ḥaḳḳı olup bāyi°niḳ nedāmeti müfīd olmaz. ammā ol meclisden ṣoḅra müşterī°niḳ ḳabūlü mu°teber degildir

bayi sözleşmeden sonra satılan şeyin miktarını fazlalık edebilir. ve müşteri fazlalığı fazlalık toplantısında alırsa o fazlalığı istemeye hakkı olup bayinin pişmanlığı mana ifade etmez. ama o toplantıdan sonra müşterinin alması geçerli değildir

meşelā yigirmi ğurūşa yigirmi °aded ḳarpuz pāzārılıḳ olunduḳdan ṣoḅra bāyi° beş daha vèrdim deyip müşterī° daḳı ol meclisde ḳabūl éderse yigirmi ğurūşa yigirmi beş ḳarpuz alır ammā ol meclisde ḳabūl étmeyip de ṣoḅradan ḳabūl édecek olsa bāyi° ol ziyādeyi vèrmek üzere icbār olunamaz

mesela yirmi kurula yirmi adet karpuz pazarlık olunduktan sonra bayi beş daha verden deyip müşteri dahi o toplantıda alırsa yirmi kuruşa yirmi beş karpuz alır ama o toplantıda almayıp da sonradan alacak olsa bayi o fazlalığı vermek üzere zorlanamaz

255 mādde

müşterī° ba°de 'l-°aḳd semen-i müsemḳāyı tezyīd édebilür ve bāyi° meclis-i ziyādede ḳabūl éderse ol ziyādeyi talebe ḥaḳḳı olup müşterī°niḳ nedāmeti müfīd olmaz ammā ol meclisden ṣoḅra bāyi°niḳ ḳabūlü mu°teber degildir

müşteri sözleşmeden sonra belirlenen fiyatı fazlalaştırabilir ve bayi fazlalık toplantısında alırsa o fazlalığı istemeye hakkı olup müşterinin pişmanlığı mana ifade etmez ama o toplantıdan sonra bayışın alması geçerli değildir

meşelā biḳ ğurūşa bir ḥayavān pāzārılıḳ olunduḳdan ṣoḅra müşterī° iki yüz ğurūş daha zamm ve ziyāde étdim deyip bāyi° ol meclisde ḳabūl éderse ol ḥayavānı biḳ iki yüz ğurūşa alır. ammā bāyi° ol meclisde ḳabūl étmeyip de ṣoḅradan ḳabūl édecek olursa müşterī° fazla vèrecektir oldıḳı iki yüz ğurūşu vèrmege icbār olunamaz

mesela bin kuruşa bir hayvan pazarlık olunduktan sonra müşteri iki yüz kuruş daha zam ve fazlalık ettim deyip bayi o toplantıda alırsa o hayvanı bin iki yüz kuruşa alır. ama bayi o toplantıda almayıp da sonradan alacak olursa müşteri fazla verecek olduğu iki yüz kuruşu vermeye zorlanamaz

256 mādde

bāyi'īḡ ba'ḍe 'l-'aḳd semen-i müsemmadan bir miḳdārını haḫ ve tanzīl' étmesi şahīḫ ve mu'ḥeberdir

bayinin sözleşmeden sonra belirlenen fiyattan bir miktarını indirme ve azaltması sağlam ve geçerlidir

meşelā bir māl yüz ğurūşa pāzārлық olunduğdan sonra bāyi' yigirmi ğurūşunu tenzīl' étdim dese ol mālıḡ muḳābilinde ancak seksen ğurūş alabilür

mesela bir mal yüz kuruşa pazarlık olunduktan sonra bayi yirmi kuruşunu indirdim dese o malın karşılığında ancak seksen kuruş alabilir

257 mādde

ba'ḍe 'l-'aḳd bāyi'īḡ miḳdār-ı mebī'ī ve müşterīniḡ semen-i müsemmayı tezyīd' étmeleri veyā bāyi'īḡ semen-i müsemmadan tenzīl' aḡl' 'aḳde mülteḫiḳ olur. ya'nī aḡl' 'aḳd göyā ol tezyīd veyā tenzīl' üzerine vāḳi' olmuş ḫükminde tutulur

sözleşmeden sonra bayinin satılan şeyin miktarını ve müşterinin belirlenen fiyatı fazlalaştırmaları veya bayinin belirlenen fiyatı indirmenin aslı sözleşmeye katılmış olur. yani asıl sözleşme güya o fazlalaştırma veya indirme üzerine vuku bulmuş hükümünde tutulur

258 mādde

ba'ḍe 'l-'aḳd bāyi'īḡ mebī'ī tezyīd' étdikde ziyādeniḡ semen-i müsemmadan ḫişşesi olur

sözleşmeden sonra bayi satılan şeyi arttırdığında fazlalığın belirlenen fiyattan hissesi olur

meşelā bāyi^c on ğurūşa şatmış oldığı sekiz karpuz üzerine iki karpuz daha ziyāde ve müşteri kabūl ettiği şūretde on ğurūşa tamām on karpuz satılmış olup hatta kable 'l-ķabz bu iki karpuz telef olsa bahālarının şemenden tenzīliyle sekiz karpuz için bāyi^c ancak sekiz ğurūş taleb édebilür

mesela bayi on kuruşa satmış olduğu sekiz karpuz üzerine iki karpuz daha fazla ve müşteri aldığı şekilde on kuruşa tamam on karpuz satılmış olup hatta teslim almadan önce bu iki karpuz telef olsa pahalarının fiyattan indirmesiyle sekiz karpuz için bayi ancak sekiz kuruş isteyebilir

kezālik bāyi^c arşasının biñ zirā^cını on biñ ğurūşa şatdıktan sonra yüz zirā^cı dahi ziyāde ve müşteri kabūl ettiği takdirde bir şefi^c çıkırsa on biñ ğurūşa mecmū^cunu ya^cnī biñ yüz zirā^cını alabilür

böylece bayi arşasının bir arşını on bin kuruşa sattıktan sonra yüz arşını dahi fazla ve müşteri aldığı takdirde bir üstünlük hakkı çıkırsa on bin kuruşa hepsini yani bin yüz arşını alabilir

259 mādde

ba^cde 'l-^caķd müşteri şemen-i müsemmayı tezyīd édikde şemen-i müsemma ile ziyādeniñ mecmū^cı ^caķideyn hakkında tamām-ı mebī^ca muķābil olur

sözleşmeden sonra müşteri belirlenen fiyatı fazlalaştırdığında belirlenen fiyat ile fazlalığın hepsi sözleşmenin iki tarafı hakkında satılacak şeyin tamamı karşılık olur

meşelā on biñ ğurūşa bir mülk ^caķār iştirā olunduğdan sonra kable 'l-ķabz müşteri beş yüz ğurūş daha ziyāde ve bāyi^c kabūl ettiği şūretde ol ^caķārıñ bahāsı on biñ beş yüz ğurūş olup hattā bir müstahik çıkarak ba^cde 'l-işbāt ve 'l-ħükm ol ^caķārı alsa müşteri bāyi^cden on biñ beş yüz ğurūş taleb ve aħz édebilür; ammā ol ^caķāra bir şefi^c çıkırsa çün-ki anıñ hakkı aşl-ı ^caķdde tesmiye olunan şemen üzerine ta^calluk étmış olduğına ve şonrakı ziyādeniñ ^caķdeyne göre aşl-ı ^caķde iltihākı anıñ hakkını iskāt édemeyeceğine mebnī ol ^caķārı şefi^c olan kimse on biñ ğurūşa alabilür; şonradan ziyāde olunan beş yüz ğurūşu bāyi^c andan taleb édemez

mesela on bin kuruşa bir mülk taşınmaz satın alındıktan sonra teslim almadan önce müşteri beş yüz kuruş daha fazlalık ve bayi aldığı şekilde o taşınmazın pahası on bin beş yüz kuruş olup hatta bir hak eden çıkararak ispat ve hükümden sonra o taşınmazı alsa müşteri bayiden on bin beş yüz kuruş isteyebilir ve alabilir; ama o taşınmaza bir üstünlük hakkı çıksa çünkü onun hakkı sözleşmenin aslında isimlendirilen diyat üzerine alaka etmiş olduğuna ve sonraki fazlalığın sözleşmenin iki tarafına göre sözleşmenin aslında katılması onun susamayacağından dolayı o taşınmazı üstünlük hakkı olan kimse on bin kuruşa alabilir; sonradan fazlalık olunan beş yüz kuruşu bayi ondan isteyemez

260 mādde

ba'de 'l-ʿaḳd bāyi° semen-i mebīʿi ḥaṭ ve tenzīl ʿédikde mebīʿiḡ tamāmi semen-i müšemmāniḡ bākīsine muḳābil olur

sözleşmeden sonra bayi satılan şeyin fiyatını indirdiğinde ve azalttığında satılan şeyin tamamı belirlenen fiyatın kalanına karşılık olur

meşelā bir mülk ʿaḳār on biḡ ḡurūşa iştirā olunduḡdan sonra bāyi° biḡ ḡurūşunu ḥaṭ ve tenzīl ʿédigi şüretde ol ʿaḳār dokuz biḡ ḡurūşa muḳābil olup bināʿenʿaleyh bir şeffi° çıḳsa anı dokuz biḡ ḡurūşa alabilür

mesela bir mülk taşınmaz on bin kuruşa satın alındıktan sonra bayi bin kuruşunu indirdiği ve azalttığı şekilde o taşınmaz dokuz bin kuruşa karşılık olup bundan dolayı bir üstünlük hakkı çıksa onu dokuz bin kuruşa alabilir

261 mādde

bāyi° ḳable 'l-ḳabz semen-i mebīʿiḡ cümlesini ḥaṭ ʿédebilür. faḳaṭ aṣl-ı ʿaḳde mülteḥiḳ olmaz

bayi teslim almadan önce satılan şeyin fiyatının hepsini indirebilir. fakat sözleşmenin aslına katılmış olmaz

meşelā bāyi° bir mülk °aķārı on biñ ğurūşa şatdıķdan sonra ķable °l-ķabz ol aķçeden kāmilen vāzgeçse şeñ° ol °aķārı on biñ ğurūşa alabilür. yoksa aķçesiz alırım dēyemez

mesela bayi bir mülk taşınmazı on bin kuruşa sattıktan sonra teslim almadan önce o aķçeden tamamıyla vazgeçse üstünlük hakkı o taşınmazı on bin kuruşa alabilir. yoksa aķçesiz alırım diyemez

bāb-1 hāmıs

beşinci kısım

teslīm ve tesellüme mütē°allık mesā°il beyānında olup altı faşlı hāvīdir

teslim ve teslim almayla alakalı meseleler hakkında olup altı bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

teslīm ve tesellümün hāķīkat ve keyfiyeti beyānındadır

teslim ve teslim almanın gerçek ve niteliği hakkındadır

262 mādde

bey°de ķabz şart degildir. fakat ba°de °l-°aķd evvelā müşterī semeni bāyi°e ve sāniyen bāyi°; mebī°i müşterīye vērmege borçlu olur

satışta alma şart degildir. fakat sözleşmeden sonra öncelikle müşteri fiyatı bayiye ve ikinci olarak bayi satılan şeyi müşteriye vermeye borçlu olur

263 mādde

mebī°iñ teslīmi müşterīniñ bi-lā māni° ķabz edilecek vech-ile tesellümüne bāyi°iñ izn vērmesiyle hāşıl olur

satılan şeyin teslimi müşterinin mani olmadan alınacak biçimde teslim almasına bayinin izin vermesiyle gerçekleşir

264 mādde

mebī'îḡ teslimi ḡāşıl oldığı gibi müşteri dahi anı kabz etmiş olur

satılan şeyin teslimi gerçekleştiği gibi müşteri onu almış olur

265 mādde

mebī'îḡ ihtilāfiyla keyfiyet-i teslimi dahi muhtelif olur

satılan şeyin anlaşmazlığıyla teslim esası dahi aykırı olur

266 mādde

müşteri arsa ve arazini içinde bulunduğu veyahod bir taraftan görür olduğu hâlde kabza bāyi ruḡsat vermesi teslimdir

müşteri arsa ve arazinin içinde bulunduğu veyahut bir taraftan görür olduğu halde almaya bayinin izin vermesi teslimdir

267 mādde

üzerinde ekin olan arzi tesliminde üzerindeki ekini biçip yahod hayavāna yedirip de arzi taḡliye etmege bāyi mecbūr olur

üzerinde ekin olan arazinin tesliminde üzerindeki ekini biçip yahut hayvana yedirip de araziye boşaltmaya bayi mecbur olur

268 mādde

üzerinde meyve olan ağacın tesliminde meyvesini devşirip ağacı taḡliye etmege bāyi mecbur olur

üzerinde meyve olan ağacın tesliminde meyvesini büyütüp ağacı boşaltmaya bayi mecbur olur

269 mādde

*ağaç üzerinde olara**k** satılmış olan meyveyi müşteri**ñi** devşirmesine bāyi**ñ** ru**ş**at v**er**mesi tesl**im**dir*

*ağaç üzerinde olarak satılmış olan meyveyi müşterinin büyütmesine bayinin izin vermesi tesl**im**dir*

270 mādde

*hāne ve bāğ gibi kilitli ‘a**k**arı**ñ** içinde bāyi**ñ** müşteri**ye** tesl**im** **é**tdim **d**emesi tesl**im**dir. ve hāricinde iken meb**ī** eger müşteri**ñi** der**h**āl anı kilitleyebilecek mertebe **k**ar**ī**b ise mücerred tesl**im** **é**tdim **d**emesi tesl**im**dir. ve eger ol mertebe **k**ar**ī**b degil ise oraya varıp da içine girebilecek **k**adar va**k**t mür**ū**ru ile tesl**im** ta**h**a**k**ku**k** **é**der*

hane ve bağ gibi kilitli taşınmazın içinde bayinin müşteriye teslim ettim demesi teslimdir. ve haricinde iken satılan şey eğer müşteri derhal onu kilitleyebilecek rütbeye yakın ise soyut teslim ettim demesi teslimdir. ve eğer o rütbeye yakın değil ise oraya varıp da içine girebilecek kadar vakit geçmesi ile teslim gerçekleşir

271 mādde

*kilitli ‘a**k**arı**ñ** miftā**h**ını v**er**mek tesl**im**dir*

kilitli taşınmazın anahtarını vermek teslimdir

272 mādde

*hāyavān başından yā **k**ulağ**ı**ndan veyā yular**ı**ndan **t**utulup tesl**im** olunur*

*hayvan başından ya kulağ**ı**ndan veya yular**ı**ndan tutulup teslim olunur*

fakāṭ müşterīniḡ külfetsizce tesellümüne kudreti olan maḥalde irā'esiyle kabzına ruḥṣat i'tāsı daḡı teslīmdir

fakat müşterinin kolayca teslim almasına gücü olan yerde göstermesiyle almasına izin vermesi dahi teslimdir

273 mādde

mekīlāt ve mevzūnāt müşterīniḡ emriyle keyl yā vezn olunarak tehiye ve i'tā eylediḡi zarf ve kap derūnuna konulmak teslimdir

kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler müşterīnin emriyle kile ve tartı olunarak hazırlama ve verdiḡi zarf ve kap dibine konulmak teslimdir

274 mādde

urūzuḡ teslīmi müşterīniḡ eline i'tāsıyla yāḥod yanına koymak veyā meydānda olup da bi'l-irā'e kabzına ruḥṣat virmekle olur

arazilerin teslimi müşterīnin eline vermesiyle yahut yanına koymak veya meydanda olup da göstermekle almasına izin vermekle olur

275 mādde

anbār ve şandık gibi kilitli bir maḥall içinde bulunan şey'ler toptan satıldıḡda miftāḡınıḡ müşterīye i'tāsıyla kabzına ruḥṣat virmek teslimdir

ambar ve sandık gibi kilitli bir yer içinde bulunan şeyler toptan satıldıḡında anahtarının miteriye verilmesiyle almasına izin verilmek teslimdir

meşelā bir anbār buḡday yāḥod bir şandık kitāb toptan satıldıḡda miftāḡınıḡ i'tāsı mebi'i teslīm demektir

mesela bir ambar buḡday yahut bir sandık kitap toptan satıldıḡında anahtarının verilmesi satılan şeyi teslim demektir

276 mādde

müşterî mebî'î kabz ederken bâyi'î görüp de men'ê etmemesi kabza ruhsatdır

müşteri satılan şeyi alırken bayinin görüp de yasaklamaması almaya izindir

277 mādde

bâyi'î izni olmaksızın müşterîni semeni te'diye etmeden mebî'î kabz etmesi mu'teber degildir

bayinin izni olmaksızın müşterinin fiyatı ödemededen satılan şeyi alması geçerli değildir

fakat müşterî bi-lâ izn kabz edilip de yedinde mebî'î telef olur yâhod sakıtlanır-ısa kabz mu'teber olur

fakat müşteri izinsiz alıp da elinde satılan şeyi telef olur yahut düşerse almak geçerli olur

faşl-ı sâni

ikinci bölüm

mebî'î hâkk-ı habsine dâ'ir mevâdd beyânındadır

satılan şeyin tutma hakkına ait maddeler hakkındadır

278 mādde

pêşîn satışda müşterî semeni tamâmen te'diye edinceye dek bâyi'î mebî'î habs ve tevki'î etmek hakkı vardır

peşin satışta müşteri fiyatı tamamen ödeyinceye dek bayinin satılan şeyi tutma ve alıkoymak hakkı vardır

279 mādde

bāyi° eşyā-yı müte°addideyi şafka-i vāhīde ile şatdıķda her biriniη başka başka bahāsını beyān étmiş olsa bile tamāmen semeni kabz édincede dek mecmū°u mebī°i habs édebilür

bayi birçok eşyayı el sıkışma ile sattığında her birinin başka başka pahasını açıklamış olsa bile tamamen fiyatı alıncaya dek satılacak şeyin hepsini tutabilir

280 mādde

müşterīniη rehn ve kefil vérmesi bāyi°iη hakk-ı habsini iskāt édemez

müşterinin rehin ve kefil vermesi bayinin tutma hakkını düşüremez

281 mādde

bāyi° semeni kabz étmeden mebī°i teslim éderse hakk-ı habsini iskāt étmiş olur. bu şüretle semeni kabz édincede dek tevki°f étmek üzere mebī°i istirdād édemez

bayi fiyatı almadan satılan şeyi teslim éderse tutma hakkını düşürmüş olur. bu şekilde fiyatı alıncaya dek alıkoymak üzere satılan şeyi geri alamaz

282 mādde

şemen-i mebī°i almak üzere bāyi° bir kimseyi müşterī üzerine havāle éder-ise hakk-ı habsini iskāt étmiş olur. ve bu şüretde hemen mebī°i müşterīye teslim étmesi lāzım gelir

satılan şeyi almak üzere bayi bir kimseyi müşteri üzerine havale eder ise tutma hakkını düşürmüş olur. ve bu şekilde satılan şeyi müşteriye teslim etmesi lazım gelir

283 mādde

véresiye satışda bāyi°iη hakk-ı habsi olmayıp va°desi hulūlünde semeni kabz étmek üzere hemen mebī°i müşterīye teslim étmesi lāzım gelir

veresiye satışta bayinin tutma hakkı olmayıp ödeme zamanı geldiğinde ücreti almak üzere hemen satılan şeyi müşteriye teslim etmesi lazım gelir

284 mādde

bāyi^c pēşīn olmaḳ üzere şatdıḳdan şoḡra semen-i mebī^ī te'cīl éderse haḳḳ-ı ḥabsini iskāt étmiş olur. ve va'cesi ḥulūlünde semeni ḳabz étmek üzere hemen mebī^ī teslīm étmesi lāzım gelir

bayi peşin olmak üzere sattıktan sonra satılan şeyin ücretini geri bırakırsa tutma hakkını düşürmüş olur. ve ödeme zamanı geldiğinde ücreti almak üzere hemen satılan şeyi teslim etmesi lazım gelir

faşl-ı sāliş

üçüncü bölüm

mekān-ı teslīm haḳḳındadır

teslim yeri hakkındadır

285 mādde

‘aḳd-i muḫlaḳ ḥīn-i ‘aḳdde mebī^ī neredede ise orada teslīmini iḳtiżā éder

kayıtsız sözleşme sözleşme zamanında satılan şey neredede ise orada teslimini gerektirir

meşelā bir kimse tekfūr ḫaḡındaki buḡdayını istanbulda bir kimseye şatdıḳda ol buḡdayı tekfūr ḫaḡında teslīm éder, yoksa istanbulda teslīm étmek üzere icbār olunamaz

mesela bir kimse tekfur daḡındaki (tekirdaḡ) buḡdayını istanbulda bir kimseye sattıḡında o buḡdayı tekfur daḡında teslim eder, yoksa istanbulda teslim etmek üzere zorlanamaz

286 mādde

mebī^īḡ neredede oldıḡı müşterīniḡ ma‘lūmu olmayıp da ba‘de ‘l-‘aḳd muḫḫali^c olsa muḫayyerdir. dilerse bey‘i fesh éder ve dilerse ḥīn-i ‘aḳdde mebī^ī neredede ise orada ḳabz eyler

satılan şeyin nerede olduğu müşterinin bilineni olmayıp sözleşmeden sonra öğrense serbesttir. dilerse satışı bozar ve dilerse sözleşme zamanında satılan şey nerede ise orada alır

287 mādde

bir mahall-i mu'ayyende teslim olunmak şartıyla satılmış olan malın orada teslimi lāzım gelir

bir bilinen yerde teslim olunmak şartıyla satılmış olan malın orada teslimi lāzım gelir

faşl-ı rābi'

dördüncü bölüm

teslimin ma'ūneti ya'ni külfeti ve levāzım-ı tamāmiyyeti beyānındadır

teslimin zahmeti yani zorluğu ve tamamlamak için gerekli şeyler hakkındadır

288 mādde

semene müte'allik olan meşārif müşterîye 'āiddir

ücretle alakalı olan harcamalar müşteriye aittir

meşelâ akçenin sayma ve tartma ücretleri gibi meşārif-i şarrafıyye müşteri tarafından verilmek lāzım gelir

mesela akçenin sayma ve tartma ücretleri gibi kuyumcu harcamaları müşteriye tarafından verilmek lāzım gelir

289 mādde

mebî'ın teslimine müte'allik masraflar bāyi'e 'āiddir

satılan şeyin teslimiyle alakalı masraflar bayiye aittir

meşelâ kileci ve kantarıcı ücretlerini bāyi'ın vermesi lāzım gelir

mesela kileci ve kantarcı ücretlerini bayinin vermesi lazım gelir

290 mādde

cüzāfen şatılan şey'leri ma'ūneti müşterīye 'āiddir

götürü olarak satılan şeylerin yardımı müşteriye aittir

meşelā bir bāğın üzümü mücāzefeten şatıldıkda devşürmesi müşterīnin üzerinedir. kezālik bir anbār buğday mücāzefeten şatıldıkda anbārdan ihrāc ve nakli müşterīnin üzerine lāzımdır

mesela bir bağın üzümü götürü pazarlıkta satıldığında ambardan ihraç ve nakli müşterinin üzerine lazımdır

291 mādde

odun ve kömür gibi hayavān üzerinde mahmūlen şatılmış olan şey'leri müşterīnin hānesine nakl etmek emrinde 'örf ve 'ādet-i belde ne ise aña ittibā' olunur

odun ve kömür gibi hayvan üzerinde yüklü olarak satılmış olan şeyleri müşterinin hanesine nakletmek emrinde örf ve beldenin adetinde ne ise ona tabi olur

292 mādde

sened ve hüccet taḥrīri ücreti müşterī üzerine lāzımdır

senet ve vesika yazma ücreti müşteri üzerine lazımdır

fakaḥ bāyi'in dahı mahkemedede bey'i taḥrīri ve işhād eylemesi lāzım gelir

fakat bayinin dahi mahkemedede satışı anlatması ve şahit getirmesi lazım gelir

faşl-ı hāmis

beşinci bölüm

helāk-i mebi'e müterettip olan mevādd beyānındadır

satılacak şeyin mahvolmasına ait olan maddeler hakkındadır

293 mādde

mebī' kable 'l-ḵabz bāyi'ī yedinde telef olsa müşteri hakkında bir şey' terettüb etmeyip zararı bāyi'e 'āid olur

satılan şey teslim almadan önce bayinin elinde telef olsa müşteri hakkında bir şey gerekmeyp zararı bayiye ait olur

294 mādde

mebī' ba'de 'l-ḵabz telef olsa bāyi' hakkında bir şey' terettüb etmeyip zararı müşteriye 'āid olur

satılan şey teslim aldıktan sonra telef olsa bayi hakkında bir şey gerekmeyp zararı müşteriye ait olur

295 mādde

müşteri mebi' i ḵabz edip lakin semeni te'diye etmeden müflisen fevt olsa bāyi' mebi' i istirdad edemeyip ğuremāya dāhıl olur

müşteri satılan şeyi alıp lakin ücreti ödemededen iflas ederek kaybetse bayi satılan şeyi geri alamayıpalacaklılara dahil olur

296 mādde

müşteri mebi' i ḵabz ve semeni te'diye etmeden müflisen fevt olsa bāyi' semeni müşteri'ni terekesinden istifā edinceye dek mebi' i ḵabs edebilir

müşteri satılan şeyi almak ve ücreti ödemededen iflas ederek kaybetse bayi ücreti müşterinin mirasından çekilinceye dek satılan şeyi tutabilir

bu şüretde hâkim mebcî bey' edip semeni vefâ ederse bāyi'ni alacağını tamāmen ifā eder. ve fazlası kaldığı takdirde ğuremāya verir. ve eger bāyi'ni alacağından nāķış ise ol semeni bāyi' tamāmen aldıktan sonra noķşānını ğarāmeten müşterini terekesinden alır

bu şekilde hakim satılan şeyi satıp ücreti öderse bayinin alacağını tamamen öder. ve fazlası kaldığı takdirde alacaklılara verir. ve eğer bayinin alacağından noksan ise o ücreti bayi tamamen aldıktan sonra noksanını borç olarak müşterinin mirasından alır

297 mādde

bāyi' semeni ķabz edip lākin mebcî müşteriye teslim etmeden müflisen fevt olsa mebcî bāyi' yedinde emānet ķalmıř olur

bayi ücreti alıp lakin satılan şeyi müşteriye teslim etmeden iflas ederek kaybetse satılan şey bayi elinde emanet kalmış olur

bu şüretde müşteri mebcî alıp sā'ir ğuremā müdahale edemez

bu şekilde müşteri satılan şeyi alıp başka alacaklıya müdahale edemez

faşl-1 sādīs

altıncı bölüm

sevm-i řirā ve sevm-i nazar hāķķındadır

pazarlıkla satın alma ve göstermek için senet vermek hakkındadır

298 mādde

sevm-i řirā tarikiyle ya ğn tesmiye-i semen olunaraķ iřtirā etmek üzere müşterini ķabz edip de götürdüğü māl müşteri yedinde telef ve zāyi' olduķda kıyemiyyātdan oldığı takdirde kıymetini ve miřliyyātdan oldığı takdirde mişlini bāyi'e vermesi lāzım gelir. ammā semen tesmiye olunmamışsa müşteri yedinde emānet hükminde olaraķ bi-lā te'addin telef ve zāyi' oldığı hālde zamān lāzım gelmez

sevm-i şira yoluyla yani değer biçilerek satın almak üzere müşterinin alıp da götürdüğü mal müşteri elinde telef ve kayıp olduğunda benzeri az bulunan kıymetli şeylerden olduğu takdirde kıymetini ve benzerlerden olduğu takdirde benzerini bayiye vermesi lazım gelir. ama ücret ödenmemişse müşteri elinde emanet hükmünde olarak başkasının hakkına el uzatmaksızın telef ve kayıp olduğu halde ödemek lazım gelmez

meşelā bāyi^c bu hayavānı bahāsı bin ğurūşdur götür beğenir-iseñ al deyip müşteri dahi ol vech-ile iştirā etmek üzere alıp götürse ve hānesinde hayavān telef olsa deger-i bahāsını bāyi^e vermesi lāzım gelir. ammā bahāsı beyān edilmeyerek bāyi^c götür beğenirseñ alırsın deyip müşteri dahi beğenirse ba^cdehu pāzārlıĝını edip de iştirā eylemek üzere götürdükte yedinde bi-lā te^caddin telef olsa zamān lāzım gelmez götür beğenirsen alırsın deyip müşteri dahi beğenirse ba^cdehu pāzārlıĝını edip de iştirā eylemek üzere götürdükte yedinde bi-lā te^caddin telef olsa zamān lāzım gelmez

mesela bayi bu hayvanın pahası bin kuruştur götür beğenirsen al deyip müşteri dahi o sebeple satın almak üzere alıp götürse ve hanesinde hayvan telef olsa pahasının değerini bayiye vermesi lazım gelir. ama pahası açıklanmayarak bayi götür beğenirsen alırsın deyip müşteri dahi beğenirse ondan sonra pazarlıĝını edip de satın almak üzere götürdüğünde elinde başkasının hakkına el uzatmaksızın telef olsa ödeme lazım gelmez götür beğenirsen alırsın deyip müşteri dahi beğenirse ondan sonra pazarlıĝını edip de satın almak üzere götürdüğünde elinde başkasının hakkına el uzatmaksızın telef olsa ödeme lazım gelmez

299 mādde

sevm-i nazar tarīkiyle yaⁿı görmek yahud göstermek üzere kabz olunan māl gerek bahāsı beyān olunsun ve gerek beyān olunmasın kabzıñ yedinde emānet olarak bi-lā te^caddin telef ve zāyi^c olsa zamān lāzım gelmez

sevm-i nazar yoluyla yani görmek yahut göstermek üzere alınan mal gerek pahası açıklansın ve gerek açıklanmaksızın alımın elinde emanet olarak başkasının hakkına el uzatmaksızın telef ve kayıp olsa ödeme lazım gelmez

altıncı kısım

hıyārāt beyānında olup yedi faşlı hāvīdir

alışverişte serbestlik hususları hakkında olup yedi bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

hıyār-1 şart beyānındadır

seçme şartı hakkındadır

300 mādde

bāyi ‘yā müşteri veyā hōd ikisi birden müddet-i ma‘lūme içinde bey‘i fesh etmek yā hōd icāzet ile infāz eylemek husūşunda muhāyyer olmaḳ üzere bey‘de şart kılmaḳ cā’izdir

bayi ya müşteri veyahut ikisi birden bilinen süre içinde satışı bozmak, izin vermek ile yerine getirmek hususunda serbest olmak üzere satışta şart kılmaḳ doğrudur

301 mādde

hıyār-1 şart ile muhāyyer olan taraf müddet-i hıyārında ya‘nī muhāyyer olduḡı müddet zarfında dilerse bey‘i fesh eder ve dilerse muhāyyer olur

seçme şartı ile serbest olan taraf serbestlik süresi yani serbest olduḡu süre zarfında dilerse satışı bozar ve dilerse serbest olur

302 mādde

gerek fesh ve gerek icāzet kavlen olduḡı gibi fi‘len dahi olur

gerek bozmak ve gerek izin vermek sözle olduḡu gibi hareketle dahi olur

303 mādde

icāzet-i kavliyye icāzet verdim yā rāzī oldum gibi rızāya ve fesh-i kavli fesh etdim yā vāzgeçdim gibi 'adem-i rızāya delālet eden sözlerdir

sözlü izin izin verdim ya razı oldum gibi rızaya ve sözlü bozma bozdum ya vazgeçtim gibi razı olmayışa yol gösteren sözlerdir

304 mādde

icāzet-i fi'liyye rızāya ve fesh-i fi'li 'adem-i rızāya delālet eden fi'lidir

bizzat izin rızaya ve işlemle ilgili bozma razı olmayışa yol gösteren harekettir

meşelā müşteri muhayyer olduğu hālde müddet-i hıyārında mebī'ci şatılığa çıkarmak yahud rehn veyā icār etmek gibi temellükün levāzımından olan bir vech-ile tasarruf etmesi icāzet-i fi'liyye ve bāyi' muhayyer olduğu hālde ol vech-ile tasarruf etmesi fesh-i fi'lidir

mesela müşteri serbest olduğu halde halde serbestlik süresinde satılığa çıkarmak yahut rehin veya kiraya vermek gibimülk edinmenin gereğinden olan sebeple tasarruf etmesi bizzat izin ve bayi serbest olduğu halde o sebeple tasarruf etmesi işlemle ilgili bozmadır

305 mādde

muhayyer olan kimse bey'ci fesh veyā hıyār infāz etmeden müddet-i hıyār mürūr eder ise bey'ci tamām olur

serbest olan kimse satışı bozmak veyahut yarine getirmeden serbestlik süresi geçer ise satış tamam olur

306 mādde

hıyār-ı şart var-ısa intiḳāl etmez

seçme şartı varsa birinden diğerine geçmez

bu şūretde muhayyer olan kimse bāyi' ise vefātiyla müşteri mebī'e mālīk olur. ve eger muhayyer müşteri ise vefātında vārişi muhayyer olmaqsızın mebī'e mālīk olur

bu şekilde serbest olan kimse bayi ise ölümüyle müşteri satılan şeye sahip olur. ve eğer serbest müşteri ise ölümünde mirasçısı serbest olmaksızın satılan şeye sahip olur

307 mādde

bāyi^c ve müşteri^ī ikisi birden muhayyer oldukları takdirde her kaḡısı fesh e^cderse bey^c müfesiḡ olur. ve her kaḡısı icāzet verir ise yalnız anıḡ hıyārı zā'ıl olup diğeri muhayyer kalır

bayi ve müşteri ikisi birden serbest oldukları takdirde her hangisi bozarsa satış bozulmuş olur. ve her hangisi izin verir ise yalnız onun seçimi sona erip diğeri serbest kalır

308 mādde

yalnız bāyi^c muhayyer olduğı şūretde mebi^c kendü mülkünden çıkmayıp yine kendüsiniḡ mālī e^cadd olunur. ve mebi^c ba^cde 'l-kaḡ müşteri^ī yedinde telef olsa semen-i müsemma lāzım gelmeyip müşteri^īniḡ yevm-i kaḡındaki kıymetini vermesi lāzım gelir

yalnız bayi serbest olduğu şekilde satılan şey kendi mülkünden çıkmayıp yine kendisinin malı sayılır. satılan şey teslim aldıktan sonra müşteri elinde telef olsa belirtilen ücret lazım gelmeyip müşterinin teslim alma günündeki kıymetini vermesi lazım gelir

309 mādde

yalnız müşteri^ī muhayyer olduğı şūretde mebi^c bāyi^cniḡ mülkünden çıkıp müşteri^īniḡ mālī e^cadd olunur. ve mebi^c ba^cde 'l-kaḡ müşteri^ī yedinde telef olsa semen-i müsemma^ıniḡ i^cḡāsı lāzım gelir

yalnız müşteri serbest olduğu şekilde satılan şey bayinin mülkünden çıkıp müşterinin malı sayılır. ve satılan şey teslim almadan önce müşteri elinde telef olsa belirtilen ücretin verilmesi lazım gelir

faşl-ı sānī

ikinci bölüm

hıyār-ı vaşf beyānındadır

seçme niteliği hakkındadır

310 mādde

bāyi ği bir vaşf-ı merġūb ile muttasıf olmağ üzere satmış olduğı māl ol vaşıftan ‘āri çıksa müşteri muhayyerdir. dilerse beyġi fesh eder ve dilerse mecmūġi şemeni müsemā ile mebġi kabūl eder, buña hıyār-ı vaşf derler

bayinin bir beġenilen niteliği ile nitelenmiş olmak üzere satmış olduğı mal o nitelikten uzak çıksa müşteri serbesttir. dilerse satışı bozar ve dilerse hepsini belirtilen ücret ile satılan şeyi alır, buna seçme niteliği derler

meşelā sağılır dēyü satılmış olan bir inek sütten kesilmiş olduğı zāhir olsa müşteri muhayyer olur

mesela sağılır diye satılmış olan bir inek sütten kesilmiş olduğı belli olsa müşteri serbest olur

ve kezā gece vakti kırmızı yākūtdur dēyü satılan taş sarı yākūt çıksa müşteri muhayyerdir

ve bunun gibi gece vakti kırmızı yakuttur diye satılan taş sarı yakut çıksa müşteri serbesttir

311 mādde

hıyār-ı vaşf var-ısa intiķāl eder

seçme niteliği var ise geçer

ya‘nī hıyār-ı vaşf ile muhayyer olan müşteri vefāt edecek, mebġiġ ol vaşıftan āri olduğı zāhir olduğda vārişin dağı beyġi fesh etmege şelāhiyyeti vardır

yani seçme niteliği ile serbest olan müşteri vefat edecek, satılan şeyin o nitelikten uzak olduğı belli olduğunda varisin dahi satışı bozmaya yetkisi vardır

312 mādde

hıyār-ı vaşf ile muhayyer olan müşteri mebîde temellükü levāzımından olan bir vech-ile taşarruf ederse hıyārı iptāl etmiş olur

seçme niteliği ile serbest olan müşteri satılan şeyde sahip olmasının gerekliliklerinden olan bir sebeple tasarruf ederse seçimi iptal etmiş olur

faşl-ı şālîş

üçüncü bölüm

hıyār-ı nakd hakkında

nakitte serbestlik hakkındadır

313 mādde

bāyi^c ve müşteri filān vakte kadar te'diye-i semen olunmak ve olunamazsa beynlerinde bey^c olmak üzere pazārlık etseler şahih olur, buna hıyār-ı nakd denilir

bayi ve müşteri filan vakte kadar ücreti ödemek ve olunamazsa aralarında satış olmak üzere pazarlık etseler sağlam olur, buna nakitte serbestlik denilir

314 mādde

müddet-i mu'ayyenede müşteri semeni te'diye edemezse hıyār-ı nakd ile akd olunan bey^c fāsîd olur

belirlenen sürede müşteri ücreti ödemezse nakitte serbestlik ile sözleşilen satış bozuk olur

315 mādde

hıyār-ı nakd ile muhayyer olan müşteri müddet-i mu'ayyene içinde vefāt ederse bey^c bāhıl olur

nakitte serbestlik ile serbest olan müşteri belirlenen süre içinde vefat ederse satış geçersiz olur

faşl-ı rābi^c

dördüncü bölüm

hıyār-ı ta^ʿyīn beyānındadır

seçileni belirtme (hıyar-ı tayin) hakkındadır

316 mādde

*kıyemiyyātdan iki yā da üç şey'i **h** başka başka bahāları beyān olunarak bunlardan müşteri dilediğini almak yāhūd bāyi^c dilediğini vermek üzere **ş**atmak **şahih** olur. buna hıyār-ı ta^ʿyīn dēnilir*

nadir bulunan kıymetli şeylerden iki ya da üç şeyin başka başka pahaları açıklanarak bunlardan müşteri dilediğini almak yahut bayi dilediğini vermek üzere satmak sağlam olur. buna seçileni belirtme denilir

317 mādde

hıyār-ı ta^ʿyīnde ta^ʿyīn-i müddet lāzımdır

seçileni belirtmede süre belirtme lazımdır

318 mādde

hıyār-ı ta^ʿyīn ile muḥayyer olan kimse müddet-i mu^ʿayyene mür^ūrunda aldığı şey'i ta^ʿyīne mecb^ūr olur

seçileni belirtme ile serbest olan kimse belirlenen süreye geçmesinde aldığı şeyi belirtmeye mecbur olur

319 mādde

hıyār-ı ta'c̣yīn vāriṣe intiḳāl eder

seçilene belirtme varise geçer

meşelā a'lá ve evsaṭ ve ednā olmaḳ üzere bir cinsden üç **top kumāşın** üç yā dört gün zarfında müşteri **ḳanḡısını** ihtiyār ederse almaḳ üzere bāyi'c̣ lā 'alá 't-ta'c̣yīn birini şatsa ve müşteri daḡı bu minvāl üzere **ḳabūl** étse bey'c̣ mün'aḳid olur ve müddet-i mu'ayyene mürūrunda müşteri birini ta'c̣yīn ile semen-i müşemmāsını vērmege mecbūrdu ve **ḳable** 't-ta'c̣yīn vefāt étse vāriṣi daḡı ol vech-ile birini ta'c̣yīne mecbūr olur

mesela en iyi ve orta halli ve en düşük olma üzere bir cinsten üç top kumaşın üç ya dört gün zarfında müşteri hangisini seçerse almak üzere bayi rastgele birini satsa ve müşteri dahi bu yol üzere alsa satış bağlanmış olur ve belirlenen süreye geçmesinde müşteri birini belirleme ile belirlenen ücretini vermeye mecburdur ve belirtmeden önce vefat etse varisi dahi o sebeple biri belirlemeye mecbur olur

faşl-ı hāmıs

beşinci bölüm

hıyār-ı rü'yet ḡaḳḳındadır

görmekle sabit seçilen hakkındadır

320 mādde

*bir kimse bir mālı görmeden iştirā étse görünceye dek muḡayyerdir. gördükde dilerse fesh eder ve dilerse **ḳabūl** eder. buḡa hıyār-ı rü'yet dēnilir*

bir kimse bir malı görmeden satın alsa görünceye dek serbesttir. gördüğünde dilerse bozabilir ve dilerse alır. buna görerek seçme denilir

321 mādde

hıyār-ı rü'yet vāriṣe intiḳāl étmez

görerek seçmek varise geçmez

bināen ʿalā zālīk müşteri almış olduğu mālī görmeden vefāt etse vārişi muhayyer olmaksızın ol mālā mālīk olur. (20 mayıs 1340 tārīhinde kaldırılmıştır.)

bundan dolayı müşteri almış olduğu malı görmeden vefat etse varisi serbest olmaksızın o mala sahip olur (20 mayıs 1340 tarihinde kaldırılmıştır)

322 mādde

mālını görmeden şatan bāyi ʿ için hıyār-ı rü'yet yokdur

malını görmeden satan bayi için görerek seçmek yoktur

meşelā bir kimse kendüne irşen intikāl eden mālī görmeden şatsa bey ʿi bi-lā hıyār münʿakid olur

mesela bir kimse kendine miras olarak geçen malı görmeden satsa satışı seçmek olmaksızın bağlanmış olur

323 mādde

hıyār-ı rü'yet bahşinde rü'yet, mebīʿi aşl maķşadı bildiren hāl ve mahalline vāķıf olmaķdan kināyedir

görerek seçmek bahşinde görmek, satılan şeyin gerçek amacı bildiren hal ve yerine bilen olmaktan üstü kapalı amacıdır

meşelā müşteri içi tışı bir düziye olan sāde bez ve kumāşın tışını ve çiçekli ve çubuklu kumāşın çiçeklerini ve çubuklarını görüp ve döl için alınan koyunun memesini ve eti için alınan koyunun arķasını yoklayıp ve me'kulāt ve meşrübātın çeşnisini tatup da baʿdehu iştirā eylese hıyār-ı rü'yet yokdur

mesela müşteri içi dışı bir düziye olan sade bez ve kumaşın dışını ve çiçekli ve çubuklu kumaşın çiçeklerini ve çubuklarını görüp ve döl için alınan koyunun memesini ve eti

için alınan koyunun arkasını yoklayıp ve kile ile ölçülen şeyler ve içilecek şeylerin çeşnisini tadıp da ondan sonra alsa görerek seçmek yoktur

324 mādde

numūne gösterilerek şatılan şey'leriñ numūnesini görmek kifāyet eder

numune gösterilerek satılan şeylerin numunesini görmek yeterli olur

325 mādde

mebī' numūneden dūn çıķarsa müşteri muhayyer olup dilerse kabūl eder ve dilerse redd eder

satılan şey numuneden aşağı çıkarsa müşteri serbest olup dilerse reddeder

meşelā buğday ve yağ ve bir düziye yapılmış olan bez ve çuķa ve emşāli ma'mūlātın numūnesine bakılarak iştirā olunup da numūneden aşağı zuhūr étse müşteri muhayyer olur

mesela buğday ve yağ ve düziye yapılmış olan bez ve yün ve benzerleri yapılmışın numunesine bakılarak satın alınıp da numuneden aşağı çıksa müşteri serbest olur

326 mādde

hān ve hāne gibi 'aķārātın iştirāsında her oņasını görmek lāzımdır. fakat oņaları yek-nesak olanlarıñ bir oņasını görmek kāfīdir. (20 mayıs 1340'da lağv edilmiştir?)

han ve hane gibi taşınmazların satın almasında her odasını görmek lazımdır. fakat odaları değişmez olanların bir odasını görmek yeterlidir (20 mayıs 1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

327 mādde

mütefāvit şey'leriñ topdan iştirāsında her birini başķa başķa görmek lāzımdır. (20 mayıs 1340'da lağv edilmiştir.)

farklı çeşitli şeylerin toptan satın almasında her birini başka başka görmek lazımdır (20 mayıs 1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

328 mādde

müşterî mütefāvit şey'leri ۞ ba'zısını görüp de ba'zısını görmeden ۞topdan olara۞ ۞iştirā ۞itse ve görmediğini gördükde beğenmese muḥayyer olup dilerse hepsini birden ۞kabūl ۞der ve dilerse hepsini birden redd ۞der. yo۞sa beğendiğini alıp da beğenmediğini redd ۞demez

müşteri farklı çeşitli şeylerin bazısını görüp de bazısını görmeden toptan olarak satın alsın ve görmediğini gördüğünde beğenmese serbest olup dilerse hepsini birden alır ve dilerse hepsini birden reddeder. yoksa beğendiğini alıp da beğenmediğini reddedemez

329 mādde

a'mānı ۞ bey' ve şirāsi ۞saḥīḥ ۞ olup fa۞ka۞ vaşfını bilmediği bir māl ۞iştirā ۞dikde muḥayyer olur

körün satış ve alışverişi sağlam olup fakat niteliğini bilmediği bir mal satın aldığıında serbest olur

meşelā vaşfını bilmediği bir ḥāne ۞iştirā ۞ylese muḥayyer olup vaşfını öğrendikde dilerse ۞kabūl ۞der ve dilerse olamaz

mesela niteliğini bilmediği bir hane satın alsın serbest olup niteliğini öğrendiğinde dilerse alır ve dilerse olamaz

330 mādde

mebī' ۞kable 'ş-şirā a'māya vaşf ve ta'rīf olunup da ۞iştirā ۞ylese muḥayyer olamaz

satılan şey satın almadan önce köre nitelik ve tanıtma olunup da satın alsın serbest olamaz

331 mādde

a'ḡānıḡ yoḡlamak ile ma'ḡūm olan şey'lerde eliyle tutup yoḡlamasıyla ve koḡklayacak şey'lerde koḡklamasıyla ve tadılacak şey'lerde tatmasıyla muḡayyerligi sāḡıḡ olur

körün yoklamak ile bilinen şeylerde eliyle tutup yoklamasıyla ve koklayacak şeylerde koklamasıyla ve tadılacak şeylerde tatmasıyla serbestliḡi düşer

ya'ḡnī bu mişillü şey'leri yoḡlayıp ve koḡlayıp ve ba'ḡdehu iştirā eylese bey'ci ḡahīḡ ve lāzım olur

yani bu benzeri şeyleri yoklayıp ve ondan sonra satın alsa satışı sağlam ve lazım olur

332 mādde

bir kimse şirā ḡaşdıyla ya'ḡnī alıcı gözüyle görmüş olduḡı mālī bir müddet sonra ol māl olduḡunu bilerek iştirā étse ḡıyār-ı rü'yeti yoḡdur. fakat ol mālda bir teḡayyür ḡāşıl olmuş ise ol vakt muḡayyerdir. (20 mayıs 1340'da laḡv edilmiştir.)

bir kimse alışveriş amacıyla yani alıcı gözüyle görmüş olduḡu malı bir süre sonra o mal olduḡunu bilerek satın alsa görerek seçmesi yoktur. fakat o malda bir deḡişme gerçekleşmiş ise o vakit serbesttir (20 mayıs 1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

333 mādde

meb'īḡ iştirāsına yāḡod ḡabżına vekīl olan kimseniḡ rü'yeti aḡīliḡ rü'yeti gibidir. (20 mayıs 1340'da laḡv edilmiştir.)

satılan şeyin satın almasına yahut teslim almasına vekil olan kimsenin görmesi asilin görmesi gibidir (20 mayıs 1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

334 mādde

resūlüḡ ya'ḡnī mücerred me'bī' alıp göndermege me'muren gönderilen ādamıḡ rü'yeti müşterīniḡ ḡıyār-ı rü'yetini iskāḡ eylemez. (20 mayıs 1340'da laḡv edilmiştir.)

elçinin yani görünen satılan şeyi alıp göndermeye memur olarak gönderilen adamın görmesi müşterinin görerek seçmesini düşürmez (20 Mayıs 1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

335 mādde

müşterîni mebf'ede temellükü levâzımından olan bir vech-ile tasarruf etmesi hıyâr-ı rü'yetini ıskâf eder

müşterinin satılan şeyde sahip olmasının gereklerinden olan bir sebeple tasarruf etmesi görerek seçmesini düşürür

faşl-ı sâdis

altıncı bölüm

hıyâr-ı 'ayb beyânındadır

kusurlu mal seçme hakkındadır

336 mādde

bey'e-i muflak mebf'i'ni 'aybdan sâlim olmasını iktizâ eder

mutlak satış satılan şeyin sağlam olmasını gerektirir

ya'ni 'uyûbdan berâ'etini şart etmeksizin ve sağlam ve çürük ve kuşûrlu ve kuşûrsuz demeksizin mâl şatmak mâliî sağlam ve 'aybsız olmasını icâb eder

yani kusurlardan temiz çıkmasını şart etmeksizin ve sağlam ve çürük ve kusurlu ve kusursuz demeksizin mal satmak malın sağlam ve kusursuz olmasını gerektirir

337 mādde

bey'e-i muflak ile şatılan bir mâliî 'ayb-ı kadîmi tebeyyün êdikde müşterî muhayyerdir. dilerse redd eder ve dilerse semen-i müsemmâ ile kabûl eyler. yoksa mâli alı koyup da 'aybı için bahâsını tenkîş edemez. işte buña hıyâr-ı 'ayb denilir

mutlak satış ile satılan bir malın eski kusurunu belli ettiğinde müşteri serbesttir. dilerse reddeder ve dilerse belirtilen ücret ile alır. yoksa malı alıkoşup da kusuru için pahasını azaltamaz. işte buna seçim kusuru denilir.

338 mādde

‘ayb dēye ehl ve erbābı beyninde mālıḡ bahāsına ĩrās-ı noḡşān eden ḡuşūra derler

kusur diye sahip ve sahipler arasında malın pahasına ekdiklik gelen kusura derler

339 mādde

‘ayb-ı ḡadīm bāyi‘ yedinde iken mebī‘de mevcūd olan ḡuşūrdur

eski kusur bayi elinde iken satılan şeyde mevcut olan kusurdur

340 mādde

ba‘de ‘l-bey‘, ḡable ‘l-ḡabz bāyi‘ yedinde iken mebī‘de ḡādīs olan ‘ayb mūcib-i redd olan ‘ayb-ı ḡadīm ḡūkmindedir

satıştan sonra teslim almadan önce bayi elinde iken satılan şeyde sonradan meydana gelen kusur geri çevirmeyi gerektiren eski kusur ḡūkmündedir

341 mādde

bāyi‘ ḡīn-i bey‘de mebī‘iḡ bir ‘aybını beyān ederek müşteri ol ‘ayb ile ḡabūl ettikde ol ‘ayb sebebi-yile muḡayyer olamaz

bayi satış zamanında satılan şeyin bir kusurunu açıklayarak müşteri o kusur ile aldığıında o kusur sebebiyle serbest olamaz

342 mādde

bāyi‘ bir mālı her ‘ayb da ‘vāsından zimmeti beri olmaḡ şartıyla satdıḡda müşteri için ḡıyār-ı ‘ayb yoḡdur

bayi bir malı her kusur davasından alacağı beri olmak şartıyla sattığında müşteri için kusurlu mal seçme yoktur

343 mādde

müşterî bir malı her 'aybı-yıla maḳbūlümdür dēye iştirā eylesse artık anda 'ayb da vāsına şelāhiyyeti yoḳdur

müşteri bir malı her kusuruyla kabul edilenimdir diye satın alsa artık onda kusur davasına yetkisi yoktur

meşelā müşterî bir hayavānı kör topal, çürük çarık her ne ise maḳbūlümdür dēye satın alsa artık 'ayb-ı ḳadīmî var ımış dēye redd edemez

mesela müşteri bir hayvanı kör topal, çürük çarık her ne ise kabul edilenimdir diye satın alsa artık eski kusuru varmış diye reddedemez

344 mādde

müşterî mebî'îḡ 'aybına muḧḧali' olduḳdan sonra anda temellükünüḡ levāzımından olan bir vech ile taşarruf étse hıyār-ı 'aybı isḳāḧ étmiş olur

müşteri satılan şeyin kusuruna haberli olduktan sonra onda mülk edinmenin gereklerinden olan bir sebeple tasarruf etse kusurlu mal seçmeyi düşürmüş olur

meşelā müşterî mebî'î' 'ayb-ı ḳadīmīne ba'de 'l-ıḧḧılā bey'e 'arz étse ya'nî şatılıḳa çıḳarsa 'ayba rızā dēmek olarak artık redd edemez

mesela müşteri satılan şeyi eski kusuruna haberi olduktan sonra satışa arz etse yani satılıḡa çıḳarsa kusura rıza demek olarak artık reddedemez

345 mādde

mebî'îḡ müşterî 'indinde bir 'aybı ḥādīs olduḳdan sonra 'ayb-ı ḳadīmī meydāna çıḳsa müşterîniḡ bāyi'e redd étmege şelāhiyyeti olmayıp faḳaḧ nokşān-ı semen iddi'āsına şelāhiyyeti vardır

satılan şeyin müşteri yanında bir kusuru sonradan ortaya çıktıktan sonra eski kusuru meydana çıksa müşterinin bayiye reddetmeye yetkisi olmayıp fakat ücreti eksiltmek düşüncesine yetkisi vardır

meşelā müşteri satın aldığı bir top kumāşı kesip biçtikten sonra çürük yahud yatkın olmak mişillü bir ‘ayb-ı kadîmine muṭṭali’ olsa çün-ki kesip biçmesi-yile bir iki kuşūr daha peydā olduğundan redd edemeyip fakat ‘ayb-ı kadîminden dolayı nokşān-ı semen alır

mesela müşteri satın aldığı bir top kumaş kesip biçtikten sonra çürük yahut yatkın olmak benzeri bir eski kusuruna haberi olsa çünkü kesip biçmesiyle bir iki kusur daha açıkta olduğundan reddedemeyip fakat eski kusurundan dolayı ücret eksiltme alır

346 mādde

*nokşān-ı semen bī-ğaraz ehl-i vuḳūfuñ ihbārı-yıla ma’lūm olur****

ücret eksiltme maksatsız bilirkişinin ihbarıyla bilinen olur

şöyle ki mebi’iñ bir kere sālimen ve bir kere maīben kıymeti taḳvīm ve taḳdir olunup bu iki kıymet beyindeki tefavüt sālimen olan kıymetiñ kaçda biriyse semen-i müsem māniñ ol nisbetle nokşānı nokşān-ı semen i’tibār olunur

şöyle ki satılan şeyin bir kere sağlıklı olarak ve bir kere ayıplanmış olarak kıymeti belirlenmiş ve biçilmiş olunup bu iki kıymet arasındaki fark sağlıklı olarak olan kıymetin kaçta biriyse belirtilen ücretin o kıyasla eksigi ücretten eksiltmek sayılır

meşelā müşteri altmış ğurūşa aldığı bir top kumāşı kesip biçtikten sonra ‘ayb-ı kadîmine muṭṭali’ olduğda ehl-i vuḳūf ol kumāşıñ sālimen kıymeti altmış ve ‘ayb-ı kadîmiyle kıymeti kırkbeş ğurūş olduğunu ihbār etseler nokşān-ı semen onbeş ğurūş olmağla müşteriniñ anı taleb ve da’vā étmege şelāhiyyeti vardır

mesela müşteri altmış kuruşa aldığı bir top kumaş kesip biçtikten sonra eski kusuruna haberli olduğundan bilirkişi o kumaşın sağlıklı olarak kıymeti altmış ve eski kusuruyla kıymeti kırkbeş kuruş olduğunu ihbar etseler ücret eksiltme onbeş kuruş olmakla müşterini onu talep ve dava etmeye yetkisi vardır

ve eğer ol mālın sālīmen kıymeti seksen ve maīben kıymeti altmış ğurūş olduğunu ihbār etseler iş bu iki kıymet beynindeki tefavüt ki yigirmi ğurūştur seksen ğurūşun rub^cı olmakla semen-i müsemmanın rub^cı olan yigirmi ğurūşu müşterinin talep ve da^cvāya şelāhiyyeti olur

ve eğer o malın sağlıklı olarak kıymeti seksen ve ayıplanmış olarak kıymeti altmış kuruş olduğunu ihbar etseler iş bu iki kıymet arasındaki fark ki yirmi kuruştur seksen kuruşun çeyreği olan yirmi kuruşu müşterinin talep ve davaya yetkisi olur

ve eğer o kumāşın sālīmen kıymeti elli ve maīben kıymeti kırk ğurūş olduğunu ihbar etseler iki kıymet beyninde tefavüt olan on ğurūş elli ğurūşun humusu olmakla semen-i müsemmanın humusu olan on iki ğurūş nokşān-ı semen i^ctibār olunur

ve eğer o kumaşın sağlıklı olarak kıymeti elli ve kusurlu olarak kıymeti kırk kuruş olduğunu ihbar etseler iki kıymet arasında fark olan on kuruş elli kuruşun beşte biri olmakla belirtilen ücretin beşte biri olan on iki kuruş ücret eksiltme sayılır

347 mādde

‘ayb-ı hādīs zā’il olsa ‘ayb-ı kadīm yine reddi mūcib olur

sonradan meydana gelen ksuru yok olsa eski kusur yine reddi gerekir

meşelā bir hayavān iştirā olunup da müşteri^ī ‘indinde hasta olduğdan sonra ‘ayb-ı kadīmi meydāna çıksa müşteri^ī anı bāyi^e redd edemeyip nokşān-ı semeni alır. fakat ol hastalık zā’il olsa müşteri^ī ‘ayb-ı kadīmiyle ol hayavānı bāyi^e redd eder

mesela bir hayvan satın alınıp da müşteriyanında hasta olduktan sonra eski kusuru meydana çıksa müşteri onu bayiye reddedemeyip ücret eksiltmeyi alır. fakat o hastalık yok olsa müşteri eski kusuruyla o hayvanı bayiye reddeder

348 mādde

bāyi^e eğer müşteri^ī ‘indinde bir ‘ayb hādīs olduğdan sonra ‘ayb-ı kadīmi meydāna çıkan mebī^ī ol ‘ayb-ı hādīs ile gerü almağa rāzī olur-ısa māni^e-i redd bulunmadığı takdirde

müşterîniñ noķşān-ı semen iddi'āsına ŧelāhiyyeti ķalmayıp yā mebf'ı bāyi'e redd yāħod tamām bahāsiyla ķabūl étmege mecbūr olur

bayi eğer müşteri yanında bir kusur sonradan meydana geldikten sonra eski kusuru meydana çıkan satılan şeyi o sonradan meydana gelen kusur ile geri almay razı olursa geri çevirmeye engel bulunmadığı takdirde müşterinin ücret eksiltme düşüncesine yetkisi kalmayıp ya satılan şeyi bayiye redd yahut tamam pahasıyla almaya mecbur olur

ħattā müşteri ol mālı 'ayb-ı ķadīmine muṭṭali' olduğdan sonra āħara ŧatsa artık noķşān-ı semen iddi'āsına ŧelāhiyyeti ķalmaz

hatta müşteri o malı eski kusuruna haberli olduktan sonra başkasına satsa artık ücret eksiltme düşüncesine yetkisi kalmaz

meşelā müşteri bir ṭop bez alıp gömlek kestikten sonra çürük idigine muṭṭali' olduğu ħālde ŧatsa bāyi'eden noķşān-ı semen iddi'ā edemez

mesela müşteri bir top bez alıp gömlek kestikten sonra çürük olduğuna haberli olduğu halde satsa bayiden ücret eksiltme iddia edemez

zīrā bāyi' ben anı 'ayb-ı ħādiş ile ya'ni kesilmiş olduğu ħālde alırdım diyebileceğinden müşteri anı ŧatmasıyla ħabs ve imsāk étmiş olur

zira bayi ben onu eski kusur ile yani kesilmiş olduğu halde alırdım diyebileceğinden müşteri onu satmasıyla tutmuş ve alıkoymuş olur

349 mādde

ziyāde ya'ni mebf'e müşterîniñ mālından bir şeyiñ zamm ve 'ilāvesi māni'-i redd olur

fazlalık yani satılan şeye müşterinin malından bir şeyin arttırma ve eklemesi geri çevirmeye engel olur

meşelā, bezi dikmek yāħod boyatmaķ ile müşterîniñ ipligi yāħod boyası beze zamm olunmaķ ve kezā 'arşaya müşteri tarafından aġaç dikilmek redde māni'dir

mesela bezi dikmek yahut boyatmak ile müşterinin ipliği yahut boyası beze arttırmak ve bunun gibi arsaya müşteri tarafından ağaç dikilmek redde engeldir

350 mādde

māni^c-i redd bulunduğu hālde bāyi^c rāzī^c olsa dağu mebī^c geri alamayıp no^qşān-ı semen vērmege mecbūr olur

geri çevirmeye engel bulunduğu halde bayi razı olsa dahi satılan şeyi geri alamayıp ücret eksiltmeye mecbur olur

hattā müşteri ol mālī^c ayb-ı kadīmīne mu^tṭṭalī^c olduğudan sonra şatsa bile bāyi^cden no^qşān-ı semeni alabilür

hatta müşteri o malı eski kusuruna haberli olduktan sonra satsa bile bayiden ücret eksiltme alabilir

meşelā müşteri satın aldığı bir top bezden gömlek biçtirip diktirdikden sonra bezin çürük olduğuna mu^tṭṭalī^c olduğuda bāyi^c rāzī^c olsa dağu istirdād edemeyip no^qşān-ı semen vērmege mecbūr olur ve müşteri o gömleği şatsa bile bezin no^qşān-ı semenini bāyi^cden alır

mesela müşteri satın aldığı bir top bezden gömlek biçtirip diktirdikten sonra bezin çürük olduğuna haberli olduğunda bayi razı olsa dahi geri veremeyip ücret eksiltme vermeye mecbur olur ve müşteri o gömleği şatsa bile bezin ücret eksiltmesini bayiden alır

zīrā bu şūretde müşterīniñ mālī olan ipliğu mebī^ce ilāve ve iltihākı māni^c-i redd olmakla bāyi^c ben anı böyle kesilmiş ve dikilmiş olduğu hālde alırdım dēmege şelāhiyyeti olmayacağından müşterī anı bey^c ile habs ve imsāk etmiş olmaz

zira bu şekilde müşterinin malı olan ipliğin satılan şeye ek ve katılması geri çevirmeye engel olmakla bayi ben onu böyle kesilmiş ve dikilmiş olduğu halde alırdım demeyetkisi olmayacağından müşteri onu batış ve tutma ve alıkoyma etmiş olmaz

351 mādde

safka-i vāhīde ile iştirā olunan şey'leriη ba'zısı ma'ib çıktıkda kable 'l-ḵabz ise müşteri mecmū'unu redd eder yāhod semen-i müsem mā ile ḵabūl eyler yoksa ma'ibi reddédüp de diğeri alıkoymağa selāhiyyeti yokdur. ve eger ba'de 'l-ḵabz ise tefrīḵinde zarar olmadığı hāde yalnız ma'ib olanı semen-i müsem mādan sālimen hişsesiyle redd eder ve bāyi'in rızası olmadıkça ikisini birden redd edemez

el sıkışma ile satın alınan şeylerin bazısı kusurlu çıktığında teslim almadan önce ise müşteri hepsini reddeder yahut belirtilen ücret ile alır yoksa kusuru reddedip de diğeri alıkoymaya yetkisi yoktur. ve eğer teslim aldıktan sonra ayırmasında zarar olmadığı halde yalnız kusurlu olanı belirtilen ücretten sağlıklı olarak hissesiyle reddeder ve bayinin rızası olmadıkça ikisini birden reddedemez

ammā tefrīḵinde zarar olduğu hāde mecmū'unu birden redd eder yāhod mecmū'unu semen-i müsem mā ile ḵabūl eyler

ama ayırmasında zarar olduğu halde hepsini birden reddeder yahut hepsini belirtilen ücret ile alır

meşelā kırk gürüşa alınan iki fesden birisi kable 'l-ḵabz ḵuşurlu çıkırsa ikisini birden redd edebilür. ve eger ba'de 'l-ḵabz birisi ḵuşurlu çıkırsa yalnız sālimen kıymeti kaç gürüş ise kırk gürüştan tenzīl ile redd eder. fakat bir çift ayakḵabı alınıp da ba'de 'l-ḵabz bir teki ḵuşurlu çıkırsa ikisini birden redd-ile tamāmen akçesini istirdād edebilür

mesela kırk kuruş a alınan iki festen birisiteslim almadan önce kusurlu çıkırsa ikisini birden reddedebilir. ve eğer teslim aldıktan sonra birisi kusurlu çıkırsa yalnız sağlıklı olarak kıymeti kaç kuruş ise kırk kuruştan indirme ile reddeder. fakat bir çift ayakkabı alınıp da teslim aldıktan sonra bir teki kusurlu çıkırsa ikisini birden redd ile tamamen akçesini geri isteyebilir

352 mādde

*meklāt ve mevzūnātdan olara**k** bir şahıs bir cinsden olma**k** üzere iştirā ve **kabz** etmiş oldu**ğ**i mi**k**dār-ı mu‘ayyeni**η** ba‘zısını çürük bulsa muhayerdir. dilerse cümlesini **kabūl** eder ve dilerse cümlesini redd eder*

*kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylerden olarak bir şahıs bir cinsten olmak üzere satın ve teslim almış oldu**ğ**u belli miktarın bazısını çürük bulsa serbesttir. dilerse hepsini alır ve dilerse hepsini reddeder*

353 mādde

*buğday ve emsāli **hububāt** topraklı çıktığı takdirde ‘ādeten **kalīl** ‘add olunursa bey‘ **şaḥīḥ** ve **lāzım** olur. ve eger beynennās ‘ayb ‘add olunur derecede ise müşteri muhayer olur*

buğday ve benzerleri tahıl topraklı çıktığı takdirde gelenek olarak az sayılırsa satış sağlam ve lazım olur. ve eğer insanlar arasında kusur sayılır derecede ise müşteri serbest olur

354 mādde

*yumur**t**a ve ceviz ma**k**ūlesi şey’leri**η** ba‘zısı fenā ve çürük çık**s**a yüzde üç gibi örfen ve ‘ādeten istik**s**ār olunmayaca**k** derecesi ma‘fiv olur. eger **kuşū**rlu çık**an** yüzde on gibi çok olursa ma‘fiv olmayıp müşteri cümle meb**ī**‘i bāyi‘a redd ile tamāmen **semeni** gerü alır*

*yumur**t**a ve ceviz çeşidi şeylerin bazısı fena ve çürük çık**s**a yüzde üç gibi örfen ve adeten ço**ğ**umsanmayacak derecesi ayrı tutulmuş olur. eğer kusurlu çıkan yüzde on gibi çok olursa ayrı tutulmuş olmayıp müşteri bütün satılan şeyi bayiye redd ile tamamen ücreti geri alır*

355 mādde

*meb**ī** eger aslen müntefe‘un bih olmayaca**k** **hāl**de **zūhūr** ederse bey‘ bā**ī**l olup müşteri tamāmen **semeni** istirdād eyler*

satılan şey aslen kendisiyle faydalanılmayacak halde ortaya çıkarsa satış geçersiz olup müşteri tamamen ücreti geri verir

meşelā iştirā olunan yumurta aslen işe yaramaz şūretde bozuk çıkısa müşteri tamāmen akçesini gerü alır

mesela satın alınan yumurta aslen işe ayaramaz şekilde bozuk çıkısa müşteri tamamen akçesini geri alır

faşl-ı sābi^c

yedinci bölüm

ğabn ve tağrîr beyânındadır

hile ve aldatma hakkındadır

356 mādde

bey^cde bi-lā tağrîr ğabn-i fāhiş bulunsa mağbūn olan kimse bey^ci fesh edemez

satışta aldatmaksızın alışverişte aldatma bulunsa aldanmış olan kimse satışı bozamaz

fakāṭ māl-ı yetimi bi-lā tağrîr alsa dağı ğabn-i fāhiş ile bey^c şahih olmaz, māl-ı vakıf ve beytü 'l-māl dağı māl-ı yetim hükmindedir

fakat yetim malını aldatmaksızın alsa dahi alışverişte aldatma ile satış sağlam olmaz, vakıf malı ve devlet hazinesi dahi yetim malı hükmindedir

357 mādde

mütebāyi'andan biri diğeri tağrîr edip de bey^cde ğabn-i fāhiş olduğı tahakkuk étdikde mağbun olan kimse bey^ci fesh edebilür

alıcı ile satıcıdan biri diğeri aldatıp da satışta aldatma olduğı gerçekleştiğinde aldatılan kimse satışı bozabilir

358 mādde

ğabn-i fāhiş ile mağbun olan kimseni vefātında tağrîr da vāsı vārişine intikāl étmez

alışverişte aldatma ile aldatılan kimsenin vefatında aldatma davası varisine geçmez

359 mādde

tağrîr olunan müşteri bey'ede ğabn-i fāhiş olduğına muṭṭali' olduktan sonra mebi'ede temellüküñ levāzımından olan bir vech-ile taşarruf eder-ise artık haḳḳ-ı feshi ḳalmaz

aldatılan olunan müşteri satışta aldatma olduğuna haberli olduktan sonra satılan şeyde mülk edinmenin gereklerinden olan bir sebeple tasarruf ederse artık bozma hakkı ḳalmaz

360 mādde

tağrîr ve ğabn-i fāhiş ile iştirā olunan mebi' telef yā müstehlek olsa veyāḥod ol mebi'ede ma'ib olmak ve arsa olup da üzerine binā yapılmak gibi bir keyfiyet ḥudūs etse mağbun olan kimseniñ bey'i feshi selāhiyyeti ḳalmaz. (1340 tarihinde bu faşlın sonuna bir mādde daha ilāve edilmiştir: ḥıyār-ı vaşf veyā ḥıyār-ı rü'yet veyā ḥıyār-ı 'ayb veyāḥod ḥıyār-ı ğabn ve tağrîr ile muḥayyer olan kimse tarafından muḥayyerliği mu'cib olan sebebe ıṭṭıla tārīḥinden i'tibāren bir ve işbu sebebe muṭṭali' olmasa dahi vaḳt-i 'aḳitden i'tibāren üç sene mürūrundan sonra iḳāme olunacak fesh-i 'aḳit veyā noḳşān-ı semen da'vāsı mesmū' olmaz.)

aldatmak ve alışverişte aldatmak ile satın alınan satılan şey telef ya tüketilmiş olsa veyahut o satılan şeyde kusurlu olmak ve arsa olup da üzerine bina yapılmak gibi bir nitelik meydana gelse aldatılmış olan kimsenin satışı bozmaya yetkisi ḳalmaz (1340 tarihinde bu bölümün sonuna bir madde daha eklenmiştir: seçme niteliği veya görerek seçme veya kusurlulardan seçme veyahut seçmekte aldatma ve aldanma ile serbest olan kimse tarafından serbestliği gerektiren sebebe haberli olmasa dahi sözleşme zamanından itibaren üç sene geçmesinden sonra ortaya koyulacak sözleşmeyi bozma veya ücret eksiltme davası duyulmuş olmaz

bāb-ı sābi'

yedinci kısım

mebi'in envā' ve aḳkāmı beyānında olup altı faşla münḳasimdir

satılan şeyin çeşitleri ve hükümleri hakkında olup altı bölüme ayrılır

faşl-ı evvel

birinci bölüm

bey^cin envā^cı beyānındadır

satışın çeşitleri hakkındadır

361 mādde

bey^cin in ^ıkā^dında rüknü, ehinden ya ^hnī ^cāk^{il} ve mümeyyizden ^şüd^{ür} etmek ve ^hükmi ^kā^{bil} olan ma^halle muzā^f olma^k şarttır

satışın anlaşmasında temeli, sahibinden yani akıllı ve ayırt edenden meydana çıkmak ve hükmü alan yere bağlanmış olmak şarttır

362 mādde

rüknünde hā^{le}l olan bey^c meselā^ı mecnūⁿu^ı bey^ci bā^tıldır

temelinde bozukluk olan satış mesela delinin satışı geçersizdir

363 mādde

bey^cin ^hükmini ^kā^{bil} olan ma^halli mevcūd ve ma^kdū^{ru} 't-teslīm ve māl-ı müte^kavvim olan mebī^cdir

satışın hükmünü mümkün olan yeri mevcut ve teslimi mümkün olan ve faydalanmakta mahzur olmayan satılan şeydir

binā[']en- ^calā⁻ zalik ma^cdū^mun ve ma^kdū^{ru} 't-teslīm ve māl-ı müte^kavvim olmayan şey'in bey^ci bā^tıldır

bundan dolayı mevcut olmayanın ve teslimi mümkün olan ve faydalanmakta mahzur olmayan şeyin satışı hükümsüzdür

364 mādde

in 'ikād-ı bey'in şartı bulunup da ba'zı evşāf-ı hāriciyesi i'tibāri-yile meşrū' olmazsa meşelā mebi'e mec'hūl yāhūd semende hālel vāki' olursa bey'e fāsīd olur

satış sözleşmesinin şartı bulunup da bazı dış vasıfları itibariyle uygun olmazsa mesela satılan şey bilinmeyen yahut değerinde bozukluk olursa satış bozuk olur

365 mādde

bey'i nāfi'z olması için bāyi' mebi'e mālīk yāhūd māl şāhibini vekīli yā velīsi yā vāşisi olmak ve ğayri' hakki olmamak şarttır

satışın tasdikli olması için bayi satılan şeye sahip yahut mal sahibinin vekili ya velisi ya vasisi olmak ve başkasının hakkı olmamak şarttır

366 mādde

bey'e-i fāsīd 'inde 'l-ķabz nāfi'z olur

bozuk satış teslim alma anında tasdikli olur

ya'ni müşterinin mebi'e de tasarrufu cā'iz olur

yani müşterinin satılan şeyde tasarrufu uygun olur

367 mādde

hıyāratdan birisi bulunursa bey'e lāzım olmaz

alışveriş seçim haklarından birisi bulunursa satış gerekli olmaz

368 mādde

bey'e-i fuzūlī ve bey'e-i merhūn gibi ğayri' hakki ta'alluk eden bey'e ol ğayrın iznine mevķūfen mün'aķid olur

boş satış ve rehinli satış gibi başkasının hakkıyla alakalı satış o başkasının iznine bağlı olarak bağlanmış olur

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

envā^c-1 buyū^cuḡ aḥkāmı beyānındadır

alışveriş çeşitlerinin hükümleri hakkındadır

369 mādde

bey^c-i mün ‘aḳidiḡ ḥükmi mülkiyetdir

bağlanmış satışın hükmü mülk sahipliğidir

ya^cnī müşterīniḡ mebi^ce bāyi^cin şemene mālīk olmasıdır

yani müşterinin satılan şeye bayinin ücrete sahip olmasıdır

370 mādde

bey^c-i bāḫıl aḫlā ḥüküm ifāde etmez

geçersiz satış asla hüküm ifade etmez

binā’en- ‘aleyh bey^c-i bāḫılda müşterī bāyi^cin izniyle mebi^ci ḳabz etdikde mebi^c müşterī ‘indinde emānet ḳabīlinden olarak bi-lā te‘addin telef olsa müşterīye zamān lāzım gelmez

bundan dolayı geçersiz satışta müşteri bayinin izniyle satılan şeyi aldığında satılan şey müşteri yanında emanet türünden olarak tecavüz kasdı olmaksızın telef olsa müşteriye ödemek lazım gelmez

371 mādde

bey^c-i fāsīd ‘inde ‘l-ḳabz ḥüküm ifāde eder

bozuk satış teslim alma anında hüküm ifade eder

ya'ni müşteri bāyi'ni izniyle mebi'i kabz edtikde aña mālîk olur

yani müşteri bayinin izniyle satılan şeyi aldığı anda ona sahip olur

binā'en- 'aleyh bey'e-i fāsîd ile iştirā olunan mebi' müşteri 'inde telef olsa zamān lāzım gelir. şöyle ki mişliyyātdan ise mişlini ve kıyemiyātdan ise yevm-i kabzındaki kıymetini müşterinin bāyi'e vērmesi lāzım gelir

bundan dolayı bozuk satış ile satın alınan satılan şey müşteri yanında telef olsa ödemek lazım gelir. şöyle ki benzerlerinden ise benzerini ve benzersiz kıymetli şeylerden ise teslim alma günündeki kıymetini müşterinin bayiyeye vermesi lazım gelir

372 mādde

bey'e-i fāsîde 'akideynden her birini bey'i fesh etmege hakkı vardır. fakat mebi' eger müşteri yedinde telef olur ise yahud müşteri onu istihlak veyā diğere bey'e-i sahih ile bey'e-yā hibe gibi bir şüretle elinden çıkarır-ısa veyā yahud mebi' hāne olup da ta'mir olunmak veyā 'arşa olup da ağaç dikilmek gibi bir şüretle müşteri tarafından mebi'e bir şey' ilāve veyā yahud buğday olup da taħm ile un edilmek gibi mebi'ni ismi değışecek şüretde tağyir edilirse hakkı fesh kalmaz

bozuk satışa sözleşmenin iki tarafından her birinin satışı bozmaya hakkı vardır. fakat satılan şey eğer müşteri elinde telef olur ise yahut müşteri onu telef etmek veya diğere sağlam satış ile satış ya hibe gibi bir şekilde elinden çıkarırsa veyahut satılan şey hane olup da tamir olunmak veya arsa olup da ağaç dikilmek gibi şekilde müşteri tarafından satılan şeye bir şey ekleme veyahut buğday olup da öğütme ile un edilmek gibi satılan şeyin ismi değışecek şekilde bozulursa bozma hakkı kalmaz

373 mādde

bey'e-i fāsîd fesh olunduğda eger kabz-ı semen olunmuş ise bāyi' semeni redd edinceye dek müşterinin mebi'i habs etmek hakkı vardır

bozuk satış bozulduğunda eğer ücreti teslim alınmış ise bayi ücreti reddedinceye dek müşterinin satılan şeyi tutmak hakkı vardır

374 mādde

bey[°]-i nāfi^z fī 'l-hal hūkm ifāde eder

tasdikli satış anında hüküm ifade eder

375 mādde

bey[°]-i nāfi^z-i lāzımda mütebāyi[°]andan hiç birisi dönemez

tasdikli satış gereğinde alıcı ve satıcıdan hiçbirisi dönemez

376 mādde

bey[°]-i ğayr-i lāzımda muhayyer olan kimse bey[°]i feshedebilir

hiyarattan biri bulunan satışta serbest olan kimse satışı feshedebilir

377 mādde

bey[°]-i mev[°]kūf[°]inde 'l-icāze hūkmi ifāde eder

askıda satış müsaade verildiği zaman hükmü ifade eder

378 mādde

bey[°]-i fuzūlīde māl şāhibi veyā vekīli yāhod velīsi yāhod vaşīsi icāzet verir-ise nāfi^z ve vermez-ise münfesiḥ olur. fakat icāzette bāyi[°] ve müşteri ve müciz ve mebī[°] kā'im olmak şarttır. bunlardan birisi helāk olsa icāzet cā'iz olmaz

boş satışta mal sahibi veya vekili yahut velisi yahut vasisi icazet verir ise tasdikli ve vermez ise hükümsüz olur. fakat icazette bayi ve müşteri ve icazet veren ve satılan şey yerine geçmek şarttır. bunlardan birisi yok olsa icazet geçerli olmaz

379 mādde

bey'ci muḳāyazada bedeleyniḡ ikisinde mebi'c hūkminde oldıḡından bunlarda mebi'ḡiḡ şera'iḡi mu'eberdir. faḳat teslīmce münāza'ca vuḳū'unda mütebāyi'ca ikisi birden teslīm ve tesellüm ederler

faşl-1 şāliş

üçüncü bölüm

selem ḡaḳḳındadır

peşin para ile veresiye mal alma hakkındadır

380 mādde

bey'ci gibi selem daḡı icāb ve ḡabūl ile mün'caḳid olur

satış gibi veresiye mal alma dahi verme ve alma ile bağlanmış olur

meşelā müşteri bāyi'ce yüz kile buḡday için biḡ ḡurūş selem vėrdim deyip ol daḡı ḡabūl  tdikde (selem) mün'caḳid olur

mesela müşteri bayiye yüz kile buḡday için bir kuruş selem vėrdim deyip o dahi aldığında (selem) bağlanmış olur

381 mādde

selem ancak miḡdārını ve şifātını meşelā ā'ālāḡını yā ednālāḡını ta'yīn eylemek ḡābil olan şey'lerde ḡaḡīḡ olur. (1340 tarihi deḡişikliği: selem müte'amel olan şey'lerde 'ale'lıḡlāḡ ḡaḡīḡtir)

selem ancak müktarını ve niteliḡini mesela en iyiliḡini ya en kötülüḡünü belirlemek mümkün olan şeylerde sağlam olur. (1340 tarihi deḡişikliği: selem amel olunan şeylerde genellikle sağlamdır)

382 mādde

mekīlāt ve mevzūnāt ve meẓrūcātıñ miqdārı keyl ve vezn ve zirāc ile taʿyīn olunur. (1340'da mülğā)

kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve arşınla ölçülen şeylerin müktarı kile ve tartı ve arşın ile belirlenir (1340'ta kaldırılmış)

383 mādde

ʿadediyyāt-ı müteḳāribeniñ taʿyīn-i miqdārı sayı ile oldığı gibi keyl ve vezn ile dağı olur. (1340'da mülğā)

fertleri arasında pahaca fark olmayan şeylerin miktarının belirlenmesi sayı ile olduğu gibi kile ve tartı ile dahi olur (1340'ta kaldırılmış)

384 mādde

tuğla kerpiç gibi ʿadediyyātıñ kalıpları muʿayyen ve maʿlūm olmak lâzımdır

tuğla kerpiç gibi sayılabilen şeylerin kalıpları belli ve bilinen olmak lazımdır

385 mādde

bez ve çuḳa emsālī zirācıyyātıñ tūl ve ʿarżi ve rikḳati ve neden maʿmūl ve nereniñ işi taʿyīn olunmaḳ lâzımdır

bez ve yün kumaş benzeri arşınla ölçülen şeylerin uzunluk ve genişliği ve inceliği ve neden yapılmış ve nerenin işi belirlenmek lazımdır

386 mādde

selemīn şıḥhatinde meḳīcīñ cinsi, meşelā buğday ve pirinç ve ḥurmā dēye ve nevʿi meşelā yağmur ile yāsaḳy ile ḥāşıl olan dēye ve şifātı meşelā ālāyāḥod ednā dēye taʿyīn ve gerek meḳīcīñ ve gerek semenīñ miqdārı ve meḳīcīñ zamān ve mekān-ı teslīmi beyān olunmaḳ şartdır. (1340'da yapılan ek: şu kadar ki meḳīcīñ zamān-ı teslīmi beyān edilmese bu ḥuşūşta ʿörf ve ʿādete bakılır)

selemin sađlıđında satılan Őeyin cinsi mesela buđđay ve pirinç ve hurma diye tűrlű mesela yađmur ile ya sulamak ile ortaya ıkan diye niteliđi mesela en iyi yahut en kűtű diye belirli ve gerek satılan Őeyin ve gerek űcretin műktarı ve satılan Őeyin zaman ve teslim mekanı aıklanmak Őarttır

387 mādde

Őıhhat-ı selemin baķāсында Őemeniđ meclis-i aķidde teslimi Őartđdır. ve aķideyn kable t-teslim iftirāk ederlerse aķd-i selemin műnfesiđ olur. (1340'da mādde Őu Őekilde deđiŐtirilmiŐtir: Őıhhat-ı selemin beķāсында Őemeniđ meclis-i aķidde teslimi Őartđ degildir.)

selemin sađlıđının devamlılıđında űcretin sűzleŐme toplantısında teslimi Őarttır. ve sűzleŐmenin iki tarafı teslim etmeden űnce ayrılırsa selemin sűzleŐmesi bozulmuŐ olur. (1340'ta madde Őu Őekilde deđiŐtirilmiŐtir: selemin sađlıđının devamlılıđında űcretin sűzleŐme toplantısında teslimi Őart deđildir)

faşl-ı rābi°

dűrdűncű bűlűm

istiŐnā° beyānındadır

bedel karŐılıđında imali taahhűt etme hakkındadır

388 mādde

bir kimse ehl-i Őanāyiden birine bana Őu kadar đurűŐa Őűyle bir Őey yap deyip o dađı kabűl etse istiŐnā°en bey° műn aķid olur

bir kimse sanatkarlardan birine bana Őu kadar kuruŐa Őűyle bir Őey yap deyip o dahi alsa bedel karŐılıđında bir Őey imal etmeyi taahhűt ederek satıŐ bađlanmıŐ olur

meŐelā műŐteri papuŐuya ayađını gűstererek filān nev°i sađtiyāndan Őu kadar đurűŐa bana bir ift papuŐ yap deyip o dađı kabűl etse yāđod maranķoz ile tűl ve arzımı ve evŐāf-ı lāzimesini beyān ederek bir kayık yāđod gemi yapmaķ űzere pāzārlık etse istiŐnā° műn aķid olur. kezālik tűl ve hacmi vesā'ir evŐāf-ı lāzimesi beyān olunaraķ her biri Őu kadar đurűŐa

olmak üzere bir fabrikacıyla şu kadar igneli tüfek yapmak üzere pazarlık olursa istisnâ^c mün^cakid olur

mesela müşteri ayakkabıcıya ayağını göstererek filan türlü boyanmış cilalanmış deriden şu kadar kuruşa bana bir ayakkabı yap deyip o dahi olsa yahut marangoz ile uzunluk ve genişliğini gerekli vasıflarını açıklayarak bir kayık yahut gemi yapmak üzere pazarlık etse istisna bağlanmış olur. bunun gibi uzunluk ve hacmi gibi gerekli vasıfları açıklanarak her biri şu kadar kuruşa olmak üzere fabrikacıyla şu kadar igneli tüfek üzere pazarlık olursa istisna bağlanmış olur

389 mādde

istişnâ'î mütemāil olan şey'lerde 'ale'lîflāk istişnâ'c şahih'tir. ammā te'āmül cārī olmayan şey'lerde müddet beyān olunur ise selem olup anda şerā'it-i selem mu'teberdir. ve eger müddet beyān olunmazsa yine istişnâ'c kabīlinden olur

istisnayı örf ve adette geçerli olan şeylerde kayıtsız istisna sağlamdır. ama iş geçerli olmayan şeylerde süre açıklanır ise selem oluş onda selem şartları geçerlidir. ve eğer süre açıklanmazsa yine istisna türünden olur

390 mādde

istişnâ'da maşnū'uy maflūba muvāfik olacak vech-ile tavşif ve ta'rifî lāzımdır

istisnada yapılmış olan şeyin istenilen şeye uygun olacak sebeple vasıflandırma ve niteleme lazımdır

391 mādde

istişnâ'da pēşīn akçe vèrmek lāzım degildir

istisnada peşin akçe vermek lazımdır değildir

392 mādde

istişnā^c mün'akid olduktan sonra tarafeyn pāzārılıktan dönemez. fakat maşnū^c eger ta'rifeye muvāfiq olmazsa müstaşni^c muhayyerdir

istisna bağlanmış olduktan sonra iki taraf pazarlıktan dönemez. fakat yapılmış olan şey eğer nitelemeye uygun olmazsa yapturan serbesttir

faşl-ı hāmis

beşinci bölüm

bey^c-i marīziñ ahkāmı beyānındadır

ölüm döşegindeki kimsenin satışının hükümleri hakkındadır

393 mādde

bir marīz marāz-ı mevtinde iken veresinden birisine bir şey' satsa diğer vārislerin icāzetine mevķūf olup marīzin vefātından sonra icāzet verirler-ise nāfiz olur vermezler-ise nāfiz olmaz

bir hasta ölüm hastalığında iken mirasçısından birisine bir şey satsa diğer varislerin icāzetine bağlı olup hastanın vefātından sonra icāzet verirler ise tasdikli olur vermezler ise tasdikli olmaz

394 mādde

marāz-ı mevtinde iken marīz hīn-i vefātında kendüye vāris olmayan birine semen-i mişliyle bir şey' satsa şahih ve mu'teber olur. ve eger muhābāt ya'nī semen-i mişlinden nokşān ile bey^c ve teslīm ettikten sonra fevt olsa sülüs-i mālī muhābāta müsā'id olduğu takdirde bey^c yine şahih ve mu'teber olur

ölüm hastalığında iken hasta ölüm anında kendine varis olmayan birine benzer ücretiyle bir şey satsa sağlam ve geçerli olur. ve eğer benzeri kıymetinden noksan değere satma yani benzer ücretinden noksan ile satış ve teslim ettikten sonra elden çıksa malın üçte biri benzer ücretinden noksana müsait olduğu takdirde satış yine sağlam ve geçerli olur

ve şülüs-i mālī muhābāta müsā'id olmadığı şūretde miqdār-ı noķşānı müşteri ikmāle mecbūr olur. ve ikmāl étmez ise vereşe bey'ci fesh édebilir

ve malın üçte biri kıymetinden noksan değere satmaya müsait olmadığı surette noksan miktarı müşteri tamamlamaya mecbur olur. ve tamamlamaz ise mirasçılar satışı bozabilir

meşelā biñ beş yüz ğurūş kıymetli bir hāneden başķa nesneye mālīk olmayan marāz-ı mevtinde ol hānesini vārişi olmayan bir kimseye biñ ğurūşa bey'c teslīm étdikten şonra fevt olsa muhābāt étmiş olduğu beş yüz ğurūş şülüs-i mālā müsā'id olmağla bey'c şahīh ve mu'teber olup véreşe bu bey'ci fesh édemez. ve eger marīz, ol hāneyi beş yüz ğurūşa bey'c ve teslīm étmiş olsa muhābāt étmiş olduğu biñ ğurūş şülüs-i mālī iki kātı olmağla vereşe müşteriye semeni mebi'ciñ şülüşan kıymetine iblāğ ét déyü teklīf étdiklerinde müşteri nākış olan beş yüz ğurūşu verir-ise vereşe bey'ci fesh édemez ve eger vermez ise bey'ci fesh ile hāneyi istirdād édebilir

mesela bin beş yüz kuruş kıymetli bir haneden başka nesneye sahip olmayan ölüm hastalığında o hanesini varisi olmayan bir kimseye bin kuruşa satış teslim ettikten sonra elden kaçsa muhabat etmiş olduğu beş yüz kuruş malın üçte birine müsait olmakla satış sağlam ve geçerli olup mirasçılar bu satışı bozamaz. ve eğer hasta o haneyi beş yüz kuruşa satış ve teslim etmiş olsa muhabat etmiş olduğu bin kuruş malın üçte birinin iki katı olmakla mirasçılar müşteriye satılan şeyin ücretinin üçte ikisi kıymetine vardır diye teklif ettiklerinde müşteri eksik olan beş yüz kuruşu verir ise mirasçılar satışı bozamaz ve eğer vermez ise satışı bozmakla haneyi geri isteyebilir

395 mādde

terekesi müstağraķ-ı duyūn olan kimse marāz-ı mevtinde mālını semen-i mişlinden noķşān ile şatıp da fevt olduğu şūretde dāyinleri mebi'ciñ semen-i mişlini müşteriye ikmāl étdirirler ve ikmāl étmezse bey'ci fesh édebilirler

mirası borca batmış olan kimse ölüm hastalığında malını benzer ücretinden noksan ile satıp da elden kaçtığı surette alacaklıları satılan şeyin benzer ücretini müşteriye tamamlattırırlar ve tamamlamazsa satışı bozabilirler

faşl-ı sâdis

altıncı bölüm

bey[°]ü 'l-vefâ hakkında

satışta ters iade hakkındadır

396 mādde

bey[°]i vefâda bâyi[°] semeni redd ile mebî'î istirdâd edebildiği gibi müşteri dahi redd ile semeni istirdâd edebilür

sözlü satışta bayi ücreti redd ile satılan şeyi geri alabildiği gibi müşteri dahi redd ile ücreti geri alabilir

397 mādde

bey[°]i vefâ ile satılan mebî'î gerek bâyi[°] ve gerek müşteri âhara şatamaz

sözlü satış ile satılan şeyi gerek bayi ve gerek müşteri başkasına satamaz

398 mādde

mebî'î menâfi'inden bir miqdârı müşteriye 'â'id olma üzere şart kılinsa ol şartta ri'âyet olunur

satılan şeyin faydalarından bir miktarı müşteriye ait olmak üzere şart kılinsa o şartta uyulur

meşelâ vefâ'en satılan bâğın üzümü bâyi[°] ile müşteri beyninde münâşefeten taqsîm olunma üzere bi 't-terâzî muqâvele etseler ol muqâvele mucibince 'amel olunma üzere lâzım gelir

mesela yerine getirmek suretiyle satılan bağıın üzümü bayi ile müşteri arasında yarı yarıya bölüşmek suretiyle kısımlara ayrılmak üzere iki tarafın rızasıyla sözleşmeler o sözleşme gereğince yapılmak lazım gelir

399 mādde

vefā'en şatılan mālın kıymeti deyne müsāvī olduğu hālde müşteri yedinde telef olsa mukābili olan deyn sākıt olur

yerine getirmek suretiyle satılan malın kıymeti borca denk olduğu halde müşteri elinde telef olsa karşılığı olan borç düşer

400 mādde

vefā'en şatılan mālın kıymeti deynden nākış olduğu hālde müşteri yedinde telef olsa kıymeti miqdār-ı deynden sākıt olur. ve üst tarafını dahi müşteri bayi'den alır ve istirdād eder

yerine getirmek suretiyle satılan malın kıymeti borçtan noksan olduğu halde müşteri elinde telef olsa kıymeti borcun miktarından düşer. ve üst tarafını dahi müşteri bayiden alır ve geri alır

401 mādde

vefaen şatılan mālın kıymeti deynden ziyāde olduğu hālde müşteri yedinde telef olsa kıymetinden deyn mukābili olan miqdārı sākıt olur. ve te'addi vukūc bulmuş-ısa ziyādeyi dahi müşteri zāmin olur. ve eger bi-lā te'addin telef olmuş olsa ol ziyādeyi müşterinin ödemesi lazım gelmez

yerine getirmek suretiyle malın kıymeti borçtan fazlalık olduğu halde müşteri elinde telef olsa kıymetinden borç karşılığı olan miktarı düşer. ve geçme olmuşsa fazlalığı dahi müşteri öder. ve eğer geçme olmaksızın telef olmuş olsa o fazlalığı müşterinin ödemesi lazım gelmez

402 mādde

bey'e-i vefāda mütebayi'andan birisi fevt olduğda hakk-ı fesh vārişe intikāl eder

ters iade satışta alıcı ve satıcıdan biri yok olduğunda bozma hakkı varise geçer

403 mādde

müşterî alacağını istiḫfā etmedikçe vefā'en iştirā etmiş olduğu mālā bāyi'in diğer ğarimleri müdāḥale edemez

müşteri alacağını tamamiyle almadıkça yerine getirmek suretiyle satın almış olduğu mala bayinin diğer alacaklıları müdahale edemez

irāde-i seniyye tārihi fī 8 muḥarrem sene 1286

padişah emri tarihi 8 muharremde sene 1286

kitābu 'l-İcārāt

kira ile ilgili hususları açıklayan kitap

şūret-i ḥaṭṭ-ı hümāyūn

padişah fermanı

mūcibince 'amel oluna

gereğince yapıla

kitāb-ı şānī

ikinci kitap

İcārāt ḥaḳḳında olup bir muḳaddime ile sekiz bābı şāmildir

kiralar hakkında olup önsöz ile sekiz kapıyı kapsar

muḳaddime

önsöz

icāreye müte'allik olan ıstīlāḥāt beyānındadır

kirayla alakalı olan terimler hakkındadır

404 mādde

ücret, kirā ya ħnī bedel-i menfa'at ve Īcār kirāya v'ermek ve istīcār kirā ile tutmaḳ dēmeḳdir

ücret: kira yani faydalanma bedeli ve icar kiraya vermek ve isticar kira ile tutmak demektir

405 mādde

icāre luġat-ı 'arabda ücret ma'ñāsınadır. faḳat Īcār ma'ñāsında daḫı isti'māl olunmuştur. ıṣṭılaḫ-ı fuḳahāda menfa'at-ı ma'lūmeyi ħvaż-ı ma'lūm muḳābelesinden bey' etmek dēmeḳdir

kira arap dilinde ücret manasınadır. fakat kiraya vermek manasında dahi kullanılmıştır. fakihler teriminde bilinen faydayı bilinen karşılık karşılığında satmak demektir

406 mādde

icāre-i lāzıme ḫıyār-ı şart ve ḫıyār-ı 'ayb ve ḫıyār-ı rü'yetden 'ārī olan icāre-i ṣaḫīḫadır ki ḫarafeynden birisi bi-lā 'özür bunu fesh' edemez

gerekli kira şartlı seçme ve kusurlu seçme ve görerek seçmeden uzak olan sağlam kiradır ki iki taraftan birisi özürsüz bunu bozamaz

407 mādde

icāre-i münecceze, vaḳt-ı 'aḳidden i'tibāren Īcārdir

icare-i münecceze: sözleşme zamanından itibaren kiradır

408 mādde

icāre-i muzāfe gelecek bir vaḳt-ı mu'ayyenden i'tibāren Īcārdir

geleceğe ait kira gelecek bir belirli vakitten itibaren kiradır

meşelā gelecek filān ayıı ibtidāsından itibāren bir hāne bu kadar müddet için şu kadar ğurūşa icār olursa icāre-i muzāfe olarak mün'akid olur

mesela gelecek filan ayın başlangıcından itibaren bir hane bu kadar süre için şu kadar kuruşa kira olursa geleceğe ait kira olarak bağlanmış olur

409 mādde

ācir, icāreye vèren kimsedir. zamm-ı mim ile mükāri ve kesr-i cim ile mūcir dahlı dēnilir

acir: kiraya veren kimsedir. mim harfi ötre olarak ve cim harfi esre olarak ile hatırcı dahi denilir

410 mādde

müste'cir, kesr-i cim ile isticār eden kimsedir

kiracı: cim harfi esre olarak ile kira ile tutan kimsedir

411 mādde

me'cūr kirāya vèrilen şey'dir. cimleriı fetı ile mūcer ve müste'cer dahlı dēnilir

mecur: kiraya verilen şeydir. cim harflerinin üstün olmasıyla kiralanan şey ve kiraya verilen şey dahi denilir

412 mādde

müste'cerun fıı, ecıriı 'akd-i icāre ile iltizām eylediği 'ameli fıā için müste'cir tarafından kendüsine teslīm olunan mālđır

müstecerun fıı: gündelikçinin kira sözleşmesi ile gerekli bulduğu yapmak için kiracı tarafından kendisine teslim olunan maldır

elbise dikmek üzere derziye vèrilen kumāş ve nakl için hamāla vèrilen hamūle gibi

elbise dikmek üzere terziye verilen kumaş ve taşımak için taşıyıcıya verilen yük gibi

413 mādde

ecīr, nefsinı kirāya véren kimsedir

gündelikçi: nefsinı kiraya veren kimsedir

414 mādde

ecr-i mişl, bî-ğarāz ehl-i vuḳūfuḡ taḳdir étdikleri ücretdir

ecr-i mişl: kasıtsız bilirkişinin belirledikleri ücrettir

415 mādde

ecr-i müsemma, ḥīn-i aḳidde zıkr ve ta'ıḡn olunan ücretdir

ecr-i müsemma: sözleşme zamanında söylenen ve belirtilen ücrettir

416 mādde

zamān, bir şey'in mişliyyātdan ise mişlini ve kıyemiyyātdan ise kıymetini vérmekdir

zaman: bir şeyin benzeri bulunanlardan ise benzerini ve benzeri bulunmayanlardan ise kıymetini vermektir

417 mādde

mu'addün li-l-istiğlāl, kirāya vérmek üzere i'dād ve ta'ıḡn olunmuş şey'dir ki fī l-aşl kirāya vérmek üzere yapılmış yā alınmış ḥān ve ḥāne ve ḥamām ve dükkān gibi 'aḳārat ile kirā 'arabası ve kirā beygiri mişillü şey'lerdir.

mu'addün li-l- istiglal: kiraya verilmek üzere hazırlanmış ve belirtilmiş şeydir ki aslında kiraya verilmek üzere yapılmış ya alınmış han ve hane ve hamam ve dükkān gibi taşınmazlar ve kira arabası ve kira beygiri benzeri şeylerdir

ve bir şey'in ale 't-tevālī üç sene icār olunması mu'addün li-l-istiğlāl olduğına delīldir.

ve bir şeyin durmadan üç sene kira olunması kiraya verilmek üzere hazırlanmış olduğuna delildir

ve bir kimse nefsi için yaptırmış olduğu bir şey'in mu'addün li-l-istiğlāl olduğunu nāsa ihbār ve i'lām ile mu'addün li-l-istiğlāl olur. (1340'da lağv edilmiştir.)

ve bir kimse nefsi için yaptırmış olduğu bir şeyin kiraya verilmek üzere hazırlanmış olduğunu insanlara haber ve bildiri ile kiraya vermek üzere hazırlanmış olur. (1340'ta hükümsüz bırakılmıştır)

418 mādde

müsterdî' ücret ile süt ana tutan kimsedir

müsterdi: ücret ile süt ana tutan kimsedir

419 mādde

muhāye'e, taḫsīm-i menāfi'den 'ibāretdir

muhaye'e: faydalanmayı paylaşmaktan ibarettir

meşelā bir hānede müşterek olan iki kimse bir sene biri ve diğer sene diğeri münāvebeten intifā' etmek üzere karar verilmek gibi

mesela bir hanede müşterek olan iki kimse bir sene biri ve diğer sene diğeri nöbetleşerek faydalanmak üzere karar verilmek gibi

bāb-1 evvel

birinci kısım

zevābıt-ı 'umūmiyye beyānındadır

umumi kaideler hakkındadır

420 mādde

icārede ma'kūdun 'aleyh menfa'atdir

kirada üzerine sözleşme yapılan şey faydalanmadır

*(1340 - tarihinde şu fıkra eklenmiştir: şu kadar ki ağaç kat'ı için orman icāri beyne 'n-nāş müst'amel olan şey'lerde istihlāk-i 'ayn üzerine vārid olan icāre cā'izdir)

(1340 tarihinde şu fıkra eklenmiştir: şu kadar ki ağaç kesen için orman kirası insanlar arasında kullanılan şeylerde kendisi kullanılan üzerine gelen kira geçerlidir)

421 mādde

ma'kūdun 'aleyh i'tibāri-yle icāre iki nevdır

üzerine sözleşme yapılan şey itibariyle kira iki türdür

nev'-i evvel menāfi'-i a'yān üzerine vārid olan 'aḳd-i icāre olup icār olunan şey'e 'ayn-ı me'cur ve 'ayn-ı müste'cir daḫı dēnilür. ve iş bu nev'-i evvel üç kısma taḳsīm olunur:

birinci tür bizzat faydalanmalar üzerine kullanılan kira sözleşmesi olup kira olunan şeye kiraya verilen şeyin kendisi ve bizzat kiraya verilen şey dahi denilir. ve iş bu birinci tür üç kısma ayrılır:

kısm-ı evvel icāre-i 'aḳārdır; ḥāne ve 'arāzī icāri gibi,

birinci kısım taşınmaz kirasıdır; hane ve arazi kirası gibi,

kısm-ı s̄ānī icāre-i 'urūzdur; elbise ve evāni icāri gibi,

ikinci kısım altın ve gümüşten başka malların kirasıdır; elbise ve kapkacak kirası gibi

kısm-ı s̄ālīs icāre-i ḥayavāndır

üçüncü kısım hayvan kirasıdır

nev'-i s̄ānī 'amel üzerine vārid olan 'aḳd-i icāre olup bunda me'cūra ecīr dēnilür; ücretle 'amele ve ḥademe tutmaḳ gibi

ikinci tür yapılan üzerine kullanılan kira sözleşmesi olup bunda kiraya verilen şeye gündelikçi denilir; ücretşe yapılan ve hademe tutmak gibi

hıref ve şanāyi^c eşhābını isti^cār etmek dahi bu kabīldendir ki meşelā kumāş derzīden olmak üzere elbise, kesdürmek isti^{nā} olduğı gibi derzīye kumāş verip de elbise dikdürmek dahi ^camel üzerine icāre demektir

meslek erbabı ve sanat sahiplerini kiraya vermek dahi bu türdendir ki mesela kumaş terziden olmak üzere elbise kestirmek bedel karşılıklı imal olduğu gibi terziye kumaş verip de elbise diktirmek dahi yapılan üzerine kira demektir

422 mādde

ecīr iki kısımdır

gündelik iki kısımdır

kısm-1 evvel ecīr-i hāşdır ki yalnız müste'cire işlemek üzere tutulan ecīrdir. aylıklı hizmetkār gibi

birinci kısım ecir-i hastır ki yalnız kiralayana işlemek üzere tutulan gündelikçidir. aylıklı hizmetçi gibi

kısm-1 şānī ecīr-i müşterekdir ki müste'cirden başkasına işlememek şartı-yıla mukayyed olmayan ecīrdir

ikinci kısım ecir-i müşterektir ki kiralayandan başkasına işlememek şartıyla bağlı olmayan gündelikçidir

meşelā hamāl ve dellāl ve derzī ve sa^catçı ve kuyumcı ve iskele kayıkçısı ve kirā ^carabacısı ve karye çobanı heb ecīr-i müşterekdir ki bir şahsa mahşūş olmayub herkes için işleyebilirler. fakat bunlardan biri filān vakte kadar yalnız müste'cire işlemek üzere isti^cār olunduğda ol müddet zarfında ecīr-i hāş olur. kezālik bir hamāl yāhod ^carabacı yā kayıkçı filān mahalle kadar başkasına işlemeyüb müste'cire mahşūş olmak üzere isti^cār olunduğda oraya varıncaya kadar ecīr-i hāş olur

mesela hamal ve tallal ve terzi ve saatçi ve kuyumcu ve iskele kayıkçısı ve kira arabacısı ve köy çobanı hep ecir-i müşterektir ki bir şahsa mahsus olmayıp herkes için işleyebilirler. fakat bunlardan biri filan vakte kadar yalnız kiralayana işlemek üzere kiralınmış olduğunda o müddet zarfında yalnız kiralayana işleyen olur. bunun gibi bir hamal yahut arabacı ya kayıkçı filan yere kadar başkasına işlemeyip kiralayana mahsus olmak üzere kiralınmış olduğunda oraya varıncaya kadar yalnız kiralayana işleyen olur

423 mādde

ecir-i hāşşın müste'ciri bir şahıs olduğu gibi şahs-ı vāhid hükminde olan müte'addid şahıslar dahi olabilir

yalnız kiralayana işleyen kiralayanı bir şahıs olduğu gibi bir kişi hükmünde olan birçok şahıslar dahi olabilir

bināen 'aleyh bir kırye ahālisi kendülerine mahşūş olmak üzere 'aḳd-i vāhid ile bir çoban isticār ettiklerinde ol çoban ecir-i hāş olur. ammā kendülerinden başkasının hayavānını dahi ra'y eylemesini tecvīz ettikleri şūretde ol çoban ecir-i müşterek olur

bundan dolayı bir bir köy ahālisi kendilerine mahsus olmak üzere tek sözleşme ile bir çoban kiraladıklarında o çoban yalnız kiralayana işleyen olur. ama kendilerinden başkasının hayvanını dahi gütmesini izin verdikleri şekilde o çoban kiralayandan başkasına da çalışabilen olur

424 mādde

ecir-i müştereki ücrette istiḥkākı 'amel ile dir

kiralayandan başkasına da çalışabilenin ücrette hak kazanması yaptığı ile dir

425 mādde

ecir-i hāşşın ücrette istiḥkākı müddet-i icārede 'amel için hāzır bulunmasıyla dir. yoksa bilfi'ıl işlemesi şart degildir. fakat 'amelden imtinā' edemez ve eder-ise ücrette müsteḥik olmaz

yalnız kiralayana işleyenin ücrete hak kazanması kira süresinde yapmak için hazır bulunmasıyla, yoksa işleme konularak işlemesi şart değildir. fakat yaptığından geri duramaz ve durursa ücrete layık olamaz

426 mādde

‘aḳd-i icāre ile menfa‘at-ı mu‘ayyene müsteḥik olan kimse ‘aynen ol menfa‘atı yā miṣlini yāḥod mādūnunu istiḥā edebilür. ammā māfevkına tecāvüz edemez

kira sözleşmesi ile belli bir faydalanmaya layık olan kimse aynen o faydalanmayı ya benzerini yahut aşağısını tamamiyle alabilir. ama üstüne geçemez

meşelā temürcülük işlemek üzere isti‘ār olunan dükkānda müste‘cir mazarratda temürcilige müsāvī yāḥod ondan ehven bir şana‘atı icrā edebilür. ve bir kimse sākin olmak üzere isti‘ār eylediği ḥānede sākin olmayub da eşyā vaz‘ edecek olsa cā‘iz olur. ammā ‘atṭārlik etmek üzere isti‘ār eylediği dükkānda temürcülük işleyemez

mesela demircilik işlemek üzere kiralanan dükkanda kiralayan zarar vermelerde demirciliğe eşit yahut ondan daha hafif bir sanatı icra edebilir. ve bir kimse oturmak üzere kiraladığı hanede oturmayıp da eşya koyacak olsa geçerli olur. ama güzel koku ya da iğne iplik gibi şeylerin satıcılığını yapmak üzere kiraladığı dükkanda demircilik işleyemez

427 mādde

her şey’ ki müst‘amiliniḥ iḥtilāfi-yıla muḥtelif ola, anda taḳyīd mu‘teberdir

her şey ki kullananlarının anlaşmazlığıyla birbirine uymayan ola onda kayıt geçerlidir

meşelā bir kimseniḥ rükūbı için istikrā olunan ata başkası irkāb olunamaz

mesela bir kimsenin binmesi için kiralanan ata başkası bindirilemez

428 mādde

her şey’ ki müst‘amiliniḥ iḥtilāfiyla muḥtelif olmaya anda taḳyīd laḡvdir

her şey ki kullananların anlaşmazlığıyla birbirine uymayan olmaya onda kayıt hükümsüzdür

meşelâ bir kimseniñ süknâsı için isticâr olunan hânede başkası iskân olunabilir

mesela bir kimsenin oturacak yeri için kiralanan hanede oturulabilir

429 mādde

gerek kâbil-i takṣīm olsun ve gerek olmasın bir kimse hişse-i şāyi'asını şerīkine icār edebilir ise de āhara icār edemez. fakat ba'de 'l-muḥayye'e nöbetini icār edebilir. (1340 değişikliği: şuyū'u aṣli icāreyi ifsād etmez. bināen 'aleyh gerek kâbil-i takṣīm olsun ve gerek olmasın bir kimse hişse-i ma'lūme-i şāyi'asını şerīkine icār edebileceği gibi āhara daḥi icār edebilir.)

gerek paylaşması mümkün olsun ve gerek olmasın bir kimse ortak maldan düşen payını ortağına kira edebilir ise de başkasına kira edemez. fakat paylaşması mümkün olmayanı sırayla kullandıktan sonra nöbetini kira edebilir. (1340 değişikliği: asıl bilinen kirayı bozamaz. bundan dolayı gerek paylaşması mümkün olsun ve gerek olmasın bir kimse bilinen ortak maldan düşen payını ortağına kira edebileceği gibi başkasına da kira edebilir.)

430 mādde

şuyū'u tārī'aḳd-i icāreyi ifsād etmez

taze bilinen kira sözleşmesini bozamaz

meşelâ bir kimse hānesini icār ettikten sonra nişf hişsesi bir müsteḥik tarafından zabt olunsa bāḳi hişse-i şāyi'a hakkında icāre bāḳi kalır

mesela bir kimse hanesini kira ettikten sonra yarı hissesini bir hak kazanan tarafından tutulsa kalan ortak maldan düşen payı hakkında kira devamlı kalır

431 mādde

iki şeyîk birlikde olaraḳ māl-ı müştereki şahs-ı āḥara ĩcār edebilürler

iki ortak birlikte olarak ortak malı başka şahsa kira edebilirler

432 mādde

bir şey'i iki kişiye ĩcār etmek cā'izdir. ve her biri ücretden kendü hişşesine 'ā'id olan miḳdārı vèriüb yekdiğere kefil olmadıḳça biriniñ hişşesi diğerden alınamaz

bir şeyi iki kişiye kira etmek geçerlidir. ve her biri ücretten kendi hissesine ait olan miktarı verip bir diğesine kefil olmadıḳça birinin hissesi diğerden alınamaz

bāb-1 şānī

ikinci kısım

aḳd-i icāreye müte'alliḳ mesā'il beyānında olup dört faşlı ḥāvīdir

kira sözleşmesiyle alakalı meseleler hakkında olup dört bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

rükn-i icāreye dā'ir olan mesā'il beyānındadır

kira şartına dair olan meseleler hakkındadır

433 mādde

bey' gibi icāre daḫı ĩcāb ve ḳabūl ile mün'aḳid olur

satış gibi kira dahi vermek ve almak ile bağlanmış olur

434 mādde

icārede ĩcāb ve ḳabūl, ĩcār étdim ve kirāya vérdim ve istĩcār étdim ve ḳabūl étdim gibi 'aḳd-i icāre için müst'amel olan sözlerdir

kirada vermek ve almak, kira ettim ve kiraya verdim ve kiraladım ve aldım gibi kira sözleşmesi için yapılan sözlerdir

435 mādde

icāre daḥı bey^c gibi māzī sīgasi-yıla mün^aķid olup müstaķbel sīgasi-yile mün^aķid olmaz

kira dahi satış gibi görülen geçmiş zaman kipiyle bağlanmış olup gelecek zaman kipiyle bağlanmış olmaz

meşelā biri ĩcār edeceğim deyüb diğeri istiĳār etdim yāḥod biri ĩcār et deyüb diğeri ĩcār etdim dese iki şūretde daḥı icāre mün^aķid olmaz

mesela biri kira edeceğim deyip diğeri kiraladım yahut biri kira et deyip diğeri kira ettim dese iki şekilde dahi kira bağlanmış olmaz

436 mādde

icāre müşāfehe ile oldığı gibi mükātebe ile ve dilsizi^ñ işāret-i ma^rūfesi-yile daḥı mün^aķid olur

kira yüz yüze konuşma ile olduğu gibi yazışma ile ve dilsizin bilinen işaretiyle dahi bağlanmış olur

437 mādde

te^cāfī^ī tarīkiyle daḥı icāre mün^aķid olur

takas yoluyla daki kira bağlanmış olur

nēte-kim şifāhen pāzārлық olunmaķsızın yolcu vapurına ve iskele kayığına ve kirā beygirine binmek gibi ki ücret ma^lūm ise ol ķadar ve degilse ücret mişil i^ctası lāzım gelür

nitekim sözle pazarlık olunmaksızın yolcu vapuruna ve iskele kayığına ve kira beygirine binmek gibi ki ücret bilinen ise o kadar ve değilse ücret benzeri ödemesi lazım gelir

438 mādde

icārede sükūt, rızā ve kabūl ‘add olunur

kirada susmak rıza ve kabul sayılır

meşelā bir ādam şehriyye elli ğurūş kirā ile bir dükkān istīcār edüb de bir kaç ay sākin olduğdan sonra ay başında ācir eger altmış ğurūşa rāzı olur-ısa otur, olmaz-ısa dükkānı bırak dedikde müste’cir anı redd ile altmış ğurūşa rāzı olmam dedikten sonra dükkānda müstemirren otursa kemāfi’ s-sābık elli ğurūş kirā lāzım olur. ve eger bir şey demeyüb ve dükkāndan çıkmayub da müstemirren oturmuş-ısa şehriyye altmışar ğurūş vèrmesi lāzım gelür

mesela bir adam aylık elli kuruş kira ile bir dükkān kiralayıp da birkaç ay oturduktan sonra ay başında kiraya veren eğer altmış kuruşa razı olursan otur olmazsan dükkānı bırak dediğinde kiracı onu redd ile altmış kuruşa razı olmam dedikten sonra dükkānda devamlı olarak otursa eskisi gibi elli kuruş kira lazım olur ve eğer bir şey demeyip ve dükkāndan çıkmayıp da devamlı olarak oturmuşsa aylık altmışar kuruş vermesi lazım gelir

kezālik, dükkān şāhibi yüz ğurūşa ve müste’cir seksen ğurūşa dese ve şāhibi müste’ciri birağub o dahi dükkānda sākin olsa seksen ğurūş ücret lāzım olur. ve eger tarafeyn sözlerinde ısrār eyledikleri hālde müste’cir sākin olur-ısa ecr-i mişil lāzım gelir

bunun gibi dükkān sahibi yüz kuruşa ve kiracı seksen kuruşa dese ve sahibi kiracıyı bırakıp o dahi dükkānda otursa seksen kuruş ücret lazım olur ve eğer iki taraftan biri sözlerinde ısrar ettikleri halde kiracı oturursa tarafsız bilirkişilerin belirlediği ücret lazım gelir

439 mādde

ba‘de ‘l-‘aḳd bedeliḡ tebdīl veyā tezyīd veyā tenzīli ile takrār pāzārlik olunduḡda ‘aḳd-i sānī mu‘teberdir

sözleşmeden sonra değiştirme veya fazlalaştırma veya eksiltme ile tekrar pazarlık olunduğunda ikinci sözleşme geçerlidir

440 mādde

*icāre-i muzāfe **ṣaḥīḥ** ve vakti **ḥulūlundan** evvel **lāzım** olur*

gelecek için kira sağlam ve vakti gelmeden önce lazım olur

bināen ‘aleyh eḥad-ı ‘ākıdeyn mücerred vakti gelmedi dēyü icāreyi fesh̄ edemez

bundan dolayı sözleşen iki kişiden biri yalnız vakti gelmedi diye kirayı bozamaz

441 mādde

*icāre **ṣaḥīḥ** olarak mün‘akid olduğdan sonra başkası ücrete ne kadar zamm etse ācir mücerred bunun için icāreyi fesh̄ edemez. **fakaṭ** vasi yā mütevell-i yetīmī yā vakti **ḥulūlundan** ‘akārını ecr-i mişlinden noḳşān ile **īcār** etse icāre fāsīd olup ecr-i mişlin ikmāli lāzım gelir*

*kira sağlam olarak bağlanmış olduktan sonra başkası ücrete ne kadar eklese kiraya veren yalnız bunun için kirayı bozamaz. **fakat** vasi ya yetime bakan ya vakfın taşınmazını benzer kirasının tamamlaması lazım gelir*

442 mādde

*müste‘cir irşyā hibe gibi bir vech-ile ‘ayn-ı me‘cūra mālīk olıcaḳ icāreni **ḥükmi** **ḳalmaz***

*kiralayan miras ya bağışlama gibi bir sebeple kiraya verilen şeyin kendisine sahip olacak kiranın **ḥükmi** **ḳalmaz***

443 mādde

*mūceb-i ‘akdi **ḥulūlundan** icrāsına māni‘ olur bir ‘özür **zuhūr** **ēdikde** icāre münfesiḥ olur*

sözleşme sebebiyle lazım olan şeyin yapılmasına engel olur bir özür ortaya çıktığında kira bozulmuş olur

meşelâ düğün için bir aşçı isticâr olunduğda ehad-i zevceyn fevt olsa icâre münfesiğ olur

mesela düğün için bir aşçı kiralandığında karı kocadan biri ölse kira bozulmuş olur

ve kezâ dişi ağrıyan kimse dişini çıkarmak üzere şu kadar ğurūşa bir dişçi-yile muķāvele
étmişken ağrı zâ'il oluverse icâre münfesiğ olur

**ve bunun gibi dişi ağrıyan kimse dişini çıkarmak üzere şu kadar kuruşa bir dişçiyle
sözleşmişken ağrı gidiverse kira bozulmuş olur**

kezâlık müsterzi'ini vefâtı-yıla icâre münfesiğ olmayub ammâ çocuğun yâhod sūd ananın
vefâtıyla münfesiğ olur

**bunun gibi para ile sūt ana tutanın vefatıyla kira bozulmayıp ama çocuğun yahut sūt
ananın vefatıyla bozulmuş olur**

bu faşlın sonuna 1340 değışikligiyle iki mādde ilave édilmişdir:

bu faşlın sonun 1340 değışikligiyle iki madde eklenmiştir:

*1 - müddet-i icârenin bir kısmı geçtikten sonra mūcir, me'cūrı teslīm etmek istedikde,
müste'cir icâreyi feshde muħayyerdir. dilerse ķabūl, dilerse icâreyi fesheder

***1 – kira süresinin bir kısmı geçtikten sonra kiraya veren, kiraya verileni teslim etmek
istediğinde kiralayan kirayı bozmakta serbesttir. dilerse alır, dilerse kirayı bozar**

*2 - tahvil-i memuriyet dolayısıyla diğeri bir beldeye gidecek olan memur müste'ciren sâkin
bulunduğu hānenin icārını feshedebilir

***2 – memuriyetin başkasına verilmesi dolayısıyla diğeri bir beldeye gidecek olan memur
kiralayan olarak oturduğu hanenin kirasını bozabilir**

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

icârenin şerā'it-i in'ikād ve nefāzı haķķındadır

kiranın sözleşme şartları ve hukuki tasarrufları hakkındadır

444 mādde

icāreniη in ʿiḳādında ʿaḳideyniη ehliyeti ya ʿnī ʿākil, mümeyyiz olmaları şarttır

kiranın sözleşmesinde sözleşen iki tarafın ehliyeti yani akıllı, iyiyi kötüden ayırabilen olmalı şarttır

445 mādde

buyūʿda olduğu gibi icāreniη in ʿiḳādında daηı ĩcābın ḳabūle muvāfaḳaḳı ve meclis-i ʿaḳdiη ittiḥādı şarttır

alışverişte olduğu gibi kiranın sözleşmesinde dahi vermenin almaya uygunluğu ve sözleşme toplantısının tek olması şarttır

446 mādde

ācir ĩcār edeceği şey'iη mutaḣarrıfı yāḣod mutaḣarrıfınıη vekīli yā velīsi yā vasīsi olmaḳ lāzımdır

kiraya veren kira edeceği şeyin kullanma hakkını yahut kullanma hakkının vekili ya velisi ya vasisi olmak lazımdır

447 mādde

fuzūlīniη ĩcārı mutaḣarrıfıη icāzetine ve mutaḣarrıfı ḣaḣir veyā mecnūη ise ecr-i miḣli-yile ĩcār olundığı ḣūretde velisiniη veyā vaḣḣisiniη icāzetine mevḳūfen münʿaḳid olur. faḳaḳ icāzetin ḣḣḣatında dört şey'iη ya ʿnī ʿaḳideyn ve mālik ve maḳūd aleyḣiη ve bedel-i icāre ʿurūḣdan olduğu taḳdīrde anıη daηı ḳıyām ve beḳāsi şart olup bunlardan birisi maʿdum olsa icāzet ḣaḣiḣ olmaz. (1340 deḣişikligiyle son fıḳra ḣu ḣekilde deḣiştirilmiştir: faḳaḳ icāzetin zamānında maḳūdun aleyhiη ḳısmen veyā tamāmen beḳāsi şart olduğu gibi bedel-i icāre ʿurūḣdan olduğu taḳdirde onuη daηı ḳıyām ve beḳāsi şarttır. maḳudun ʿaleyḣ ḳısmen bāḳi iken icāzet lāḣik olmuş ise, mā ḣaḣibi ücretin tamāmına müstaḣiḳ olur.)

izinsiz tasarruf eden kimsenin kirası kullanma hakkı olanın icazetine ve kullanma hakkı olanı sağır veya deli ise bilirkişilerin belirlediği ücretiyle kira olduğu şekilde velisinin veya vasisinin icazetine bağlı olarak bağlanmış olur. fakat icazetin sağlığında dört şeyin yani sözleşmenin iki tarafı sahip ve sözleşmenin asıl sebebi kira bedeli eşyadan olduğu takdirde onun dahi devam etmesi şart olup bunlardan biri mevcut olmayan olsa icazet sağlam olmaz. (1340 değişikliğiyle son fıkra şu şekilde değiştirilmiştir: fakat icazetin zamanında sözleşmenin asıl sebebi kısmen veya tamamen kalıcılığı şart olduğu gibi kira bedeli eşyadan olduğu takdirde onun dahidevam etmesi şarttır. sözleşmenin asıl sebebi kısmen kalan iken icazet eklenen olmuş ise mal sahibi ücretin tamamına hak sahibi olur.)

faşl-ı şālīs

üçüncü bölüm

şihhat-i icāreniñ şerā'iti hakkında

kiranın sağlığının şartları hakkındadır

448 mādde

icāreniñ şihhatında ʿaķideyniñ rızāsı şartdır

kiranın sağlığında sözleşmenin iki tarafının rızası şarttır

449 mādde

me'cūruñ ta'yīni lāzımdır

kiraya verilenin belirlenmesi lazımdır

bināen ʿaleyh iki dükkāndan biri ta'yīn ve taḫyīr edilmeksizin ĩcār olunsa **şahih** olmaz

bundan dolayı iki dükkandan biri belirlemek ve seçilmeksizin kira olunsa sağlam olmaz

450 mādde

ücret ma'ūm olmaķ şartdır

ücret bilinen olmak şarttır

451 mādde

icārede menfa'at māni'-i münaza'ā olaca^ğ vech-ile ma'lūm olma^ğ şarttır

kirada faydalanma kavgaya çekişmeye mani olacak sebep ile bilinen olmak şarttır

452 mādde

hāne ve dekākīn ve sūt a^ğa emşālinde müddet-i icāreni^ğ beyānıyla menfa'at ma'lūm olur

hane ve dükkanlar ve sūt ana misallerinde kira süresinin açıklanmasıyla faydalanma bilinen olur

453 mādde

hayavān isti'cār olundu^ğda yük yükletmek için midir yoksa rukūb için midir ve kim binecektir burasını^ğ ta'yīni yā^ğhod dilediğini irkāb etmek üzere ta'mīm ile berāber icāreni^ğ müddeti yā^ğhod mesāfesi dahi beyān olunma^ğ lāzımdır

hayvan kiralandığında yük yükletmek için midir yoksa binmek için midir kim binecektir burasının belirlenmesi yahut dilediğini bindirmek üzere umumileştirme ile beraber kiranın süresi yahut mesafesi dahi açıklanmak lazımdır

454 mādde

'arāzī isti'cārında ta'yīn-i müddetle beraber ne iş için oldu^ğ beyān olunma^ğ ve zira'at için ise ne ekileceği ta'yīn veyā^ğhod müste'cir her ne dilerse ekmek üzere dēye ta'mim kılınma^ğ dahi lāzımdır

arazi kirasında sürenin belirlenmesiyle beraber ne iş için oldu^ğ açıklanmak ve ziraat için ise ne ekileceği belirli veyahut kiracı her ne dilerse ekmek üzere diye umumi kılınmak dahi lazımdır

455 mādde

ehl-i şan ʿatıñ isticārında menfaʿatıñ maʿlūmiyeti ʿameliñ beyānıyla yaʿnī ne yapacağını ve nasıl yapacağını taʿyīn ile olur

sanat erbabının kirasında faydalanmanın bilinmesi yapılanın açıklanmasıyla yani ne yapacağını ve nasıl yapacağını belirtmek ile olur

meşelā eşvāb boyadılacak olduğda eşvābıñ boyacıya irāʿesi yāḥod ğilzāt ve rikḫatiniñ bildirilmesi ve renginiñ beyānı lāzımdır

mesela elbiseler boyatılacak olduğunda elbiselerin boyacıya gösterilmesi yahut kalınlık ve inceliğinin bildirilmesi ve renginin açıklanması lazımdır

456 mādde

eşyā naklinde işāret-ile ve naklonulacak mahalliñ taʿyīni ile menfaʿat maʿlūm olur

eşya naklinde işaret ile naklonulacak yerin belirtilmesi ile faydalanma bilinen olur

meşelā şu yükü filān mahalle nakledeceksin denildikde yük müşāhede ve mesāfe maʿlūm olduğ cihet-ile menfaʿat dađı maʿlūm olur

mesela şu yükü filan yere nakledeceksin denildiğinde yük görölene ve mesafe bilinen olduğu yan ile faydalanma dahi bilinen olur

457 mādde

menfaʿat maḫdūru ʿl-istifā olmak şarttır

faydalanma istifası mümkün olmak şarttır

bināen ʿaleyh bir firārī ḥayavāniñ icārı şahih olmaz

bundan dolayı bir kaçak hayvanın kirası sağlam olmaz

faşl-ı rābiʿ

dördüncü bölüm

icārenin buğlan ve fesādı beyānındadır

kiranın hükümsüz ve bozuk olması hakkındadır

458 mādde

in 'ikād-ı icārenin şerā'itinden biri bulunmasa icāre bā'ıl olur

kira sözleşmesinin şartlarından biri bulunmasa kira hükümsüz olur

meşelā mecnūnun ve şabī'-i ğayr-i mümeyyizin icār ve isticārı bā'ıldır. fakat ba'de 'l-in'ikād ācir yā müste'cirin tecennūn etmesiyle icāre münfesiğ olmaz

mesela delinin ve iyiyi kötüyü ayırt edemeyen küçük çocuğun kira ve kullanması hükümsüzdür. fakat sözleşmeden sonra kiraya veren ve kiracının delirmesiyle kira bozulmuş olmaz

459 mādde

icāre'-i bā'ılada isti'māl ile ücret lāzım olmaz

hükümsüz kirada kullanma ile ücret lazım olmaz

fakat māl-ı vakıf veyā māl-ı yetim-ise isti'māl ile ecr-i mişil lāzım olur. mecnūn dahi yetim hükmindedir

fakat vakıf malı veya yetim malı ise kullanma ile bilirkişinin takdir ettiği ücret lazım olur. deli dahi yetim hükmindedir

460 mādde

in 'ikād-ı icārenin şartları bulunub da şerā'it-i şıhhatdan birisi bulunmasa icāre fāsıd olur

kira sözleşmesinin şartları bulunub da sağlık şartlarından birisi bulunmasa kira bozuk olur

461 mādde

icāre'-i fāsīde nāfi'zdir. faḳaḳ icāre'-i fāsīdede ācir olan kimse ecr-i mişle mālik olup ecr-i müsem māya mālik olmaz

inikad şartları bulunup da sıhhat şartları bulunmayan kira tasdiklidir. fakat inikad şartları bulunup da sıhhat şartları bulunmayan kirada kiraya veren kimse bilirkişilerin belirlediği ücrete sahip olup pazarlıkla kararlaştırılan ücrete sahip olamaz

462 mādde

icāreniḡ fesādı ba'zen bedeliḡ mechūl olmasından ve ba'zen diğger şerā'iḳ-i şıḡḡatiḡ bulunmamasından neş'et eder

kiranın bozukluğı bazen bedelin bilinmeyen olmasından ve bazen sıhhat şartlarının bulunmamasından meydana gelir

evvelki şūretde bāliğan mābelağ ecr-i mişil lāzım gelür

ilk şekilde ferah ferah bilirkişilerin belirlediği ücret lazım gelir

ikinci şūretde ecr-i müsem māyı tecāvüz etmemek şartı-yıla ecr-i mişil lāzım gelür

ikinci şekilde pazarlıkla kararlaştırılan ücreti geçmemek şartıyla bilirkişilerin belirlediği ücret lazım gelir

bāb-1 şālīş

üçünkü kapı

ücrete müte'allik mesā'il beyānında olup üç faşlı ḡāvīdir

ücretle alakalı meseleler hakkında olup üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

bedel-i icāre ḡaḳkındadır

kira bedeli hakkındadır

463 mādde

bey'ede semen olmağa şālih olan şey' icārede bedel olmağa şālih olduğu gibi semen olmağa şālih olmayan şey'ler dahi bedel-i icāre olabilür

satışta paha olmaya uygun olan şey kirada bedel olmaya uygun olduğu gibi paha olmaya uygun olmayan şeyler dahi kira bedeli olabilir

meşelā bir hayavān muḳābilinde yāḥod bir ḥāneniḡ sūknāsı muḳābilinde bir bostān istīcār olunabilür

mesela bir hayvan karşılığında yahut bir hanenin oturulacak yeri karşılığında bir bostan kiralanabilir

464 mādde

bedel-i icāre nakd ise semen-i mebī' gibi miḳdārını ta'yīn ile ma'lūm olur

kira bedeli nakit ise satılan şeyin pahası gibi miktarını belirtme ile bilinen olur

465 mādde

bedel-i icāre 'urūzdan yāḥod mekīlāt ve mevzūnāt yāḥod 'adediyyāt-ı müteḳāribeden olduğu ḥālde miḳdārı-yıla berāber vaşfını dahi beyān etmek lāzım gelir

kira bedeli eşyalardan yahut kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler yahut pahaca fark olmayan şeylerden olduğu halde miktarıyla beraber niteliğini dahi açıklamak lazım gelir

ve nakli, ḥaml ve me'ūnete muḥtac olan şey'lerde her nerede teslīmi şart kılınur-ısa orada İfā olunmaḳ lāzım gelür. ve mekān-ı İfā beyān olunmadığı taḳdirde me'cur eger 'aḳār ise ol 'aḳārıḡ olduğu maḥalde ve 'amel ise ecīriḡ 'ameli İfā ettiği yerde ve eger ḥamūle ise ücretin lāzım olduğu mekānda İfāsı lāzım gelür

ve nakli taşıma ve sıkıntıya muhtaç olan şeyler her nerede teslimi şart kılınırsa orada yerine getirmek lazım gelir. ve yapılacağı yer açıklanmadığı takdirde kiralanan eğer taşınmaz ise o taşınmazın olduğu yerde ve yapılan ise gündelikçinin işi yaptığı yerde ve eğer yük ise ücretin lazım olduğu mekanda yerine getirilmesi lazım gelir

ammā haml ve me'ūneti olmayan şey'lerde dilediği yerde olur

ama taşıma ve sıkıntı olmayan şeylerde dilediği yerde olur

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

ücretin sebep-i lüzūmuna ve ācirin ücrete keyfiyet-i istiḥkākına dā'ir olan mesā'il beyānındadır

ücretin lazım gelmesine ve kiraya verenin ücrete hak kazanma durumuna dair olan meseleler hakkındadır

466 mādde

ʿaḳd-i muḳlaḳ ile ücret lāzım olmaz

şartsız sözleşme ile ücret lazım olmaz

ya'nī mücerred icāre mün'āḳid olduğu gibi hemen bedel-i icārenin teslimi lāzım gelmez

yani yalnız kira bağlanmış olduğu gibi hemen kira bedelinin teslimi lazım gelmez

467 mādde

ta'cīl ile ücret lāzım olur

acele ettirme ile ücret lazım olur

ya'nī müste'cir ber-vechi peşīn ücreti teslim etse ācir aḳa mālik olup ba'dehu müste'cir anı istirdād edemez

yani kiracı peşin olarak ücreti teslim etse kiraya veren ona sahio olup ondan sonra kiracı onu geri vermesini isteyemez

468 mādde

şarḥ-ı ta'cīl ile ücret lāzım olur

acele ettirme şartı ile ücret lazım olur

ya'ni bedel-i icārenin pēşin vērilmesi şart kılındıkda 'aḳd-i icāre gerek menāfi'-i 'a'yān üzerine vārid olsun ve gerek 'amel üzerine vārid olsun her hālde müste'cirin evvel emirde bedel-i icāreyi teslīm etmesi lāzım gelür

yani kira bedelinin peşin verilmesi şart kılındığında kira sözleşmesi gerek faydalanmanın kendisi üzerine uygulansın ve gerek yapılan üzerine uygulansın her halde kiracının ilk önce kira bedelini teslim etmesi lazım gelir

ve evvelki şüretde ācir ücreti istīfā edinceye dek me'cūrı teslīmden ve ikinci şüretde ecīr ücreti istīfā edinceye dek 'amelden imtinā' edebilür

ve ilk şekilde kiraya veren ücreti tamamiyle alıncaya dek kiralanaacağı teslimden ve ikinci şekilde gündelikçi ücreti tamamiyle alıncaya dek yapılandan çekinebilir

ve iki şüretde dahı ācirin ber-vech-i pēşin ücreti muṭālebe ile müste'cir ifādan imtinā' ederise fesh-i icāreye hāḳḳı vardır

ve iki şekilde dahi kiraya verenin peşin olarak ücreti talep etme ile kiracı yerine getirmeden geri dururda kirayı bozmaya hakkı vardır

469 mādde

istīfā-yı menfa'at ile ücret lāzım olur

faydalanmanın yerine gelmesi ile ücret lazım olur

meşelâ bir mahalle gitmek üzere isticâr olunan bergire rukûb ile oraya varıldıkda âciri ücrete müsteħik olur

mesela bir yere gitmek üzere kiralanan bergire binmek ile oraya varıldığında kiraya vereni ücrete hak kazanmış olur

470 mādde

icāre-i şahihada istifā-yı menfa'ata iktidār ile dahi ücret lāzım olur

sağlam kirada faydalanmayı geri almaya kuvvet ile dahi ücret lazım olur

meşelâ bir kimse icāre-i şahihâ ile isticâr eylediği hāneyi kabz êtdikten sonra sākin olmasa bile ücret vêrmesi lāzım gelür

mesela bir kimse sağlam kira ile kiraladığı haneyi aldıktan sonra oturmasa bile ücret vermesi lazım gelir

471 mādde

icāre-i fāsidede istifā-yı menfa'ata iktidār kāfî olmayub hakikaten intifā' bulunmadıkça ücret lāzım olmaz. (1340 tadili: icāre-i fāsidede istifā-yı menfa'ata iktidār ile ecr-i mişil lāzım olur)

inikad şartları bulunup da sıhhat şartlarından biri bulunmayan kirada faydalanmayı geri almaya kuvvet yeterli olmayıp hakikaten faydalanma bulunmadıkça ücret lazım olmaz. (1340 düzeltmesi: inikad şartları bulunup da sıhhat şartlarından biri bulunmayan kirada faydalanmayı geri almaya kuvvet ile bilirkişilerin belirlediği ücret lazım olur)

472 mādde

min ğayr-ı 'ağd ve bi-lā izn bir kimse biriniñ mālını isti'māl êtdiği şüretde mu'addün lil-istiğlāl ise ecr-i mişil lāzım olur; degilse lāzım olmaz

sözleşme yapmadan ve izin almadan bir kimse birinin malını kullandığı şekilde kiraya verilmek üzere hazırlanmış olan ise bilirkişilerin belirlediği ücret lazım olur; değilse lazım olmaz

faḳat māḷ ṣāhibi ücret muṭālebe étdikden sonra isti'māl éderse mu'addün lil-istiḡlāl olmasa daḡı ücret i'tāsı lāzım gelir

fakat mal sahibi ücret talep ettikten sonra kullanırsa kiraya verilmek üzere hazırlanmış olmasa dahi ücret ödemesi lazım gelir

zīrā bu ḡālde isti'māl étmesiyle ücrete lazım olmuş olur

zira bu halde kullanmasıyla ücrete lazım olmuş olur

**(1340 - tadili: min ḡayri 'aḳd ve bi-lā izn bir kimse birinin māḷına vaz-ı yed étdiḡi ṣūretde ecr-i miṣil lāzım olur.)*

***(1340 düzeltmesi: sözleşme yapmadan ve izin almadan bir kimse birinin malına el koyduğu şekilde bilirkişilerin belirlediği ücret lazım olur)**

473 mādde

ücretiḡ ta'cīl ve te'cīli ḡaḳḳında 'aḳideyn her ne ṣarṫ éderler-ise ana ri 'āyet olunur

ücretin acele ettirmesi ve sonraya bırakılması hakkında sözleşmenin iki tarafı her ne ṣarṫ éderler ise ona uyulur

474 mādde

te'cīl-i bedel ṣarṫ olunduḡı ṣūretde ibtidā āciriḡ me'cūrı teslīm ve ecīriḡ 'ameli ifā eylemesi lāzım gelüb ücretiḡ ifāsı ancaḳ muḳāvele olunan vaḳt-ı te'diyeniḡ inḳızāsında lāzım olur

bedelin ertelenmesi ṣarṫ olunduḡu şekilde başlangıçta kiraya verenin kiralananı teslim ve gündelikçinin işini yerine getirmesi lazım gelip ücretin yerine getirilmesi ancak konuşulan ödeme vaktinin gerekmesinde lazım olur

475 mādde

ta'cīl ve te'cīl şartı olmaksızın 'aḳd olunan icāre-i muḳlaḳada 'aḳd-i icāre gerek menāfi-i a'yān üzerine olsun ve gerek 'amel üzerine olsun her ḥālde ibtidā āciriḅ me'cūrı teslīm ve ecīriḅ 'ameli ifā eylemesi lāzım gelür

acele ettirme ve erteleme şartı olmaksızın sözleşilen bir şarta bağlı olmayan kirada kira sözleşmesi gerek faydalanılanın kendisi üzerine olsun ve gerek iş üzerine olsun her halde başlangıçta kiraya verenin kiralananı teslim ve gündelikçinin işi yerine getirmesi lazım gelir

476 mādde

ücret eger şehriyye yāḥod seneviyye gibi bir vaḳt-i mu'ayyen ile mevḳūt ise luzūm-ı ifāsı ol vaḳtin inḳızāsındadır

ücret eğer aylık ve yıllık gibi bir bilinen zaman ile belirlenmiş ise yerine getirme gereği o vaktin tamam olmasıdır

meşelā şehriyye ise ayıḅ tamāmında, seneviyye ise sene ḥiḳāmında ifā olunmaḅ lāzım gelür

mesela aylık ise ayın tamamında yıllık ise sene sonunda yerine getirilmek lazım gelir

477 mādde

ücretiḅ luzūmunda me'cūrıḅ teslīmi şarttır

ücretin gereğinde kiralananın teslimi şarttır

ya'ni kirā vaḳt-i teslīmden i'tibāren işler

yani kira teslim vaktinden itibaren işler

bu şüretde ācir ḳable 't-teslīm mürūr eden müddetiḅ ücretini alamaz. ve eger ḳable 't-teslīm müddet-i icāre münḳazī olur ise ücretten bir şey'e müsteḥiḳ olmaz

bu şekilde teslim etmeden önce geçen sürenin ücretini alamaz. ve eğer teslim etmeden önce kira süresi sona ermiş olur ise ücretten bir şeye hak kazanamaz

478 mādde

me'cūr ile intifā'c bilküllüye fevt olduḡda ücret sākıt olur

kiralanan ile faydalanma tamamıyla yok olduḡunda ücret düşer

meşelā ḡamām ta'mīre muhtāç olup da ta'mīri eşnāsında bir müddet mu'attal ḡalsa ol müddetiḡ ücretden ḡişşesi sākıt olur. kezālik degirmeniḡ şuyı kesilüb de mu'attal ḡalsa şuyun inḡitā'ı vaḡtinden i'tibāren ücret sākıt olur. fakat müste'cir un öḡütmekden ḡayri bir şūretle ol degirmeniḡ evinden intifā'c étdikde bedel-i icāreden aḡa işābet éden ḡişşeyi vèrmesi lāzım gelür

mesela hamam tamire muhtaç olup da tamiri esnasında bir süre boş kalsa o sürenin ücretten payı düşer. bunun gibi değirmenin suyu kesilip de boş kalsa suyun kesilme vaktinden itibaren ücret düşer. fakat kiracı un öḡütmekten başka bir şekilde o değirmenin evinden faydalandıḡında kira bedelinden ona rast gelen payı vermesi lazım gelir

479 mādde

bir kimse bir dükkān istīcār ve ḡabz émişken bir müddet aḡz ü i'tāya kesād 'arız olmaḡla şan'at işlenmedi ve dükkān ḡapalı ḡaldı déyü ol müddetin kirāsını i'tādan imtinā'c édemez

bir kimse dükkān kiralamak ve almışken bir süre alıp vermeye piyasada durgunluk olmakla sanat işlenmedi ve dükkān kapalı kaldı diye o sürenin kirasını vermekten geri duramaz

480 mādde

müddet üzerine bir ḡayıḡ istīcār olunub da eşnā-yı rahda müddet münḡazī olsa sākile yanaşincaya dek icāre mümted olur. ve müste'cir fazla olan müddetin ecr-i mişlini vèrir

süre üzerine bir kayık kiralanıḡ da yolculuk esnasında süre sona ermiş olsa sahile yanaşincaya dek kira uzamış olur. ve kiracı fazla olan sürenin bilirkişlerin belirlediḡi ücreti verir

481 mādde

bir kimse hānesini diġer kimesneye merammet etmek ve bi-lā ücret sākın olmağ üzere verse o dağı kendü tarafından meramet ederek bir müddet sākın olsa ‘āriyet kabīlinden olmağ-ıla maşārif-i ta‘mīriyye ol kimesneye ‘ā’id olur

bir kimse hanesini diġer kimseye tamir etmek ücretsiz oturmak üzere verse o dahi kendi tarafından tamir ederek bir süre otursa emanet türünden olmakla tamir masrafları o kimseye ait olur

ve şāhib-i hāne dağı andan ol müddet için ücret nāmına bir şey’ alamaz

ve hane sahibi dahi ondan o süre için ücret namına bir şey alamaz

faşl-ı şālīs

üçüncü bölüm

ücret için ecīriñ müste’cerun fihī ħabs edüb edememesi ħakķındadır

ücret için gündelikçinin kiraya verilen malı tutup tutamaması ħakķındadır

482 mādde

derzī ve boyacı ve çamaşırcı gibi ‘amelinde eser olan ecīriñ véresiye muķāvele olunmamış ise ücret için yedinde müste’cer fihī ħabs etmege şelāhiyyeti vardır

terzi ve boyacı ve çamaşırcı gibi işinde eser olan gündelikçinin veresiye konuşulmamış ise ücret için elinde kiraya verilen malı tutmaya yetkisi vardır

ve bu vech-ile ħabs edüb de yedinde ol māl telef olsa zāmin olmaz; faķaķ ücret dağı alamaz

ve bu sebeple tutup da elinde o mal telef olsa ödemez fakat ücret dahi alamaz

483 mādde

hamāl ve mellāh gibi ‘amelinden eser olmayan ecīriḡ ücret için müste‘cerun fihī ḥabs etmege selāhiyyeti yokdur

hamal ve kaptan gibi işinden eser olmayan gündelikçinin ücret için kiraya verilen malı tutmaya yetkisi yoktur

ve bu ḥālde ḥabs edüb de yedinde ol māl telef olsa zāmin olur ve māl şahibi bunda muḥayyer olup dilerse maḥmūl olarak kıymetini tazmīn etdirir ve ücretini vērür ve dilerse ḡayr-i maḥmūl olarak tazmīn etdirüb ücret vërmez

ve bu halde tutup da elinde o mal telef olsa ödemek olur ve mal sahibi bunda serbest olup dilerse yüklü olarak kıymetini ödettirir ve ücretini verir ve dilerse yüksüz olarak ödetiḡ ücret vermez

bāb-ı rābi°

dördüncü kısım

müddet-i icāreye müte‘allik mesā’il beyānındadır

kira süresiyle alakalı meseleler hakkındadır

484 mādde

bir kimse gerek yevm gibi kaṣīr olsun ve gerek sinīn gibi favīl olsun ma‘lūm olan müddet üzerine māl ve mülkini āḥara icār edebilir

bir kimse gerek gün gibi kısa olsun gerek seneler gibi uzun olsun bilinen süre üzerine mal ve mülkünü başkasına kira edebilir

485 mādde

müddet-i icāreniḡ ibtidāsı ḥīn-i ‘aḡdde tesmiye ya‘nī zikr ve ta‘yīn olunan vaḡtden i‘tibār olunur

kira süresinin başlangıcı sözleşme zamanında belirtmek yani sözleşmek ve belirlenen vakitten sayılır

486 mādde

h̄n̄-i ‘aḵdde ibtidā-ı müddet tesmiye olunmaz ise vaḵt-i ‘aḵdden i‘tibār olunur

sözleşme zamanında sürenin başlangıcı belirtilmez ise sözleşme zamanından sayılır

487 mādde

bir senelik olmaḵ üzere her aylıḡı şu ḵadar ḡurūşa olaraḵ bir aḵārıḡ ĩcārı cā’iz oldıḡı gibi şehriyyesi beyān olunmaḵsızın bir senelik olmaḵ üzere şu ḵadar ḡurūşa ĩcārı dahi saḡīḡ olur

bir senelik olmak üzere her aylığı şu kadar kuruşa olarak bir taşınmazın kirası doğru olduğu gibi aylığı açıklanmaksızın bir senelik olmak üzere şu kadar kuruşa kirası dahi sağlam olur

488 mādde

ayın ibtidāsında iken icāre gerek bir aylıḵ olsun ve gerek ziyāde olsun şehriyye olaraḵ muḵāvele olunursa aylıḵ olmaḵ üzere mün‘aḵid olur. bu şūretde ay otuz günden nāḵıḡ olsa dahi tamām aylıḵ i‘ḡāsı lāzım gelür

ayın başlangıcında ike kira gerek bir aylık olsun gerek fazla olsun aylık olarak söylenir aylık olmak üzere bağlanmış olur. bu şekilde ay otuz günden eksik olsa dahi tamam aylık vermesi lazım gelir

489 mādde

ayın birazı geçmişken bir aylıḵ olmaḵ üzere muḵāvele olunduḡu şūretde bir ay otuz gün olmaḵ üzere i‘tibār olunur

ayın birazı geçmişken bir aylık olmak üzere söylendiği şekilde bir ay otuz gün olmak üzere sayılır

490 mādde

ayın birazı geçmişken şu kadar aylık olarak mukāvele olunur ise evvelki nākış ay en sonraki aydan otuz gün olmak üzere itmām olunub ücret-i yevmiyye hesābıyla ifā olunur. ve ara yerdeki aylar ġurre ile hesāb ve i'tibār kılınur

ayın birazı geçmişken şu kadar aylık olarak söylenir ise ilk eksik ay en sonraki aydan otuz gün olmak üzere tamamlanıp günlük ücreti hesabıyla yerine getirilir. ve ara yerdeki aylar ayın ilk günü ile hesap ve sayılır

491 mādde

ayın birazı geçmişken kaç aylık olduğu beyān olunmaksızın her aylığı şu kadar ġurūşa olmak üzere mukāvele olunduğu şūretde ibtidāki nākış ay otuz gün i'tibār olunmak lâzım geleceği gibi diğer aylar dahi ol vech-ile otuz gün olmak üzere i'tibār olunur

ayın birazı geçmişken kaç aylık olduğu açıklanmaksızın her aylığı şu kadar kuruşa olmak üzere söylendiği şekilde başlangıçki eksik ay otuz gün sayılmak lâzım geleceği gibi diğer aylar dahi o sebeple otuz gün olmak üzere sayılır

492 mādde

ayın ibtidāsında iken bir senelik olarak 'aķd-i icāre olunduķda sene oniki ay olmak üzere i'tibār olunur

ayın başlangıcında iken bir senelik olarak kira sözleşmesi olunduğunda sene on iki ay olmak üzere sayılır

493 mādde

ayın birazı geçmişken icāre bir senelik olarak 'aķd olunduķda bir ay eyyāmı olarak i'tibār olunub diğer on biri ġurre i'tibārıyla hesāb olunur

ayın birazı geçmişken kira bir senelik olarak sözleşme olunduğunda bir ay günleri olarak sayılıp diğer on biri ayın ilk günü itibariyle hesap olunur

494 mādde

kaç aylık olduğı zıkr olunmaqsızın her aylığı şu kadar ğurūşa olmağ üzere bir aḳār ĩcār olunsa aḳid ṣahīḥ olur

kaç aylık olduğı söylenmeksizin her aylığı şu kadar kuruşa olmak üzere bir taşınmaz kira olunsa sözleşme sağlam olur

faḳat birinci ay tamām olduğda ikinci ve daha sonraki ayların birinci gecesiyle birinci gününde ācir ve müste'cirden her biri icāreyi feshedebilir. ammā evvelki gecesiyle günü geçtikden sonra fesh ēdemez

fakat birinci ay tamam olduğunda ikinci ve daha sonraki ayların birinci gecesiyle birinci gününde kiraya veren ve kiracıdan her biri kirayı bozabilir. ama ilk gecesiyle günü geçtikten sonra bozamaz

ve eger aḥad-ı °aḳideyn böyle esnā-yı şehrde fesh ētdim dese ol ayın nihāyetinde münfesiḥ olur

ve eğer sözleşme yapan iki kişiden biri böyle ay süresinde bozdum dese o ayın sonunda bozulmuş olur

ve eger eşna-yı şehrde şehr-i āti ibtidāsından i'tibāren fesh ētdim dese şehr-i āti ḥulūlunda münfesiḥ olur

ve eğer ay süresinde gelecek ayın başlangıcından itibaren bozdum dese gelecek ayın girmesinde bozulmuş olur

ve eger iki yā ziyāde aylık pēşīn vērilmişse hiç birisi ol ayların icāresini fesh ēdemez

ve eğer iki ya fazla aylık peşin verilmişse hiçbirisi o ayların kirasını bozamaz

495 mādde

bir kimse bir gün işlemek üzere bir ecīr tutdğı şūretde ḥulū°-ı şemsenden °aşra kadar yāḥod ğurūb-ı şemse kadar işlemek ḥuṣūşunda °örf-i belde ne ise ona göre °amel olunur

bir kimse bir gün işlemek üzere bir gündelikçi tuttuğu şekilde güneşin doğmasından ikindiye kadar yahut güneşin batmasına kadar işlemek hususunda beldenin örfünde ne ise ona göre yapılır

496 mādde

biri meselā on gün işlemek üzere bir dülger istīcār etse ‘aḳdi velī eden günler i‘tibār olunur

biri mesela on gün işlemek üzere bir kapı pencere ustası kiralasa sözleşmeyi ardı sıra gelen günler sayılır

ve eger yazın on gün işlemek üzere dēyü istīcār etse ḳaḅḅı ayıḅ ḳaçıncı gününden i‘tibāren işleyeceğini beyān etmedikçe ṣaḅīḅ olmaz

ve eğer yazın on gün işlemek üzere diye kiralasa hangi ayın kaçınıcı gününden itibaren işleyeceğini açıklamadıkça ṣaḅlam olmaz

bāb-1 ḅāmīs

beşinci kısım

ḅıyārāt ḅaḅḅında olup üç faşlı ḅāvīdir

serbestlik hususları hakkında olup üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

ḅıyār-1 ṣarḅ beyānındadır

şartlı serbestlik hakkındadır

497 mādde

bey‘de oldıḅı gibi icārede daḅı ḅıyār-ı ṣarḅ cari olaraḅ ehad-ı ṭarafeyn yāḅod ikisi birden şu ḅadar gün muḅayyer olmaḅ üzere īcār ve istīcār cā’iz olur

satışta olduğu gibi kirada dahi şartlı serbestlik yürürlükte olarak iki taraftan biri yahut ikisi birden şu kadar gün serbest olmak üzere kira ve kiralamak doğru olur

498 mādde

muḥayyer olan kimse müddet-i ḥıyārında dilerse icāreyi fesheder ve dilerse müciz olur

serbest olan kimse serbestlik süresinde dilerse kirayı bozar ve dilerse izin veren olur

499 mādde

gerek fesh gerek icāzet 302 ve 303 ve 304 māddelede beyān olunduğı üzere kavlen olduğu gibi fiilen dahi olur

gerek bozmak gerek icazet 302 ve 303 ve 304 maddelerde açıklandığı üzere sözle olduğu gibi yaparak dahi olur

bināen ‘aleyh ācir muḥayyer olduğu şūretde me’curda temellükün levazımından olan bir vech-ile taşarruf étmesi fesh-i fi’ilidir. ve müste’cir muḥayyer olduğu şūretde me’curda müste’ciriñ taşarrufu gibi taşarruf étmesi icāzet-i fi’iliyyedir

bunun gibi kiraya veren serbest olduğu şekilde kiraya verilende kendine mal etmenin gereklerinden olan bir sebeple tasarruf etmesi gerçekleşen bozmadır

500 mādde

muḥayyer olan kimse icāreyi fesh yāḥod infāz étmeden müddet-i ḥıyār mürūr ederse ḥıyārı sākıt olaraḳ icāre lāzım olur

serbest olan kimse kirayı bozma yahut yerine getirirmeden serbestlik süresi geçerse serbestliği düşerek kira lazım olur

501 mādde

müddet-i ḥıyār vaḳt-i aḳidden i’tibār olunur

serbestlik süresi sözleşme zamanından sayılır

502 mādde

müddet-i icāreniñ ibtidāsı hıyārın sukutu vaqtinden mu'etberdir

kira süresinin başlangıcı serbestliğin düşmesi vaktinden sayılır

503 mādde

şu kadar zira' yā dönüm olmağ üzere isticār olunan yer ziyāde yāhod nāķış çıķsa icāre şahih olur ve ecr-i müsemma lāzım gelir

şu kadar arşına dönüm olmak üzere kiralanan yer fazla yahut eksik çıķsa kira sağlam olur ve pazalıkla kararlaştırılan ücret lazım gelir

faķat noķşān şüretinde müste'cir muhayyer olup dilerse icāreyi feshedebilir

fakat eksik şeklinde kiracı serbest olup dilerse kirayı bozabilir

(bu mādde 1340 senesinde aşığıdaki şekilde değiştirilmiştir):

(bu madde 1340 senesinde aşığıdaki şekilde değiştirilmiştir):

şu kadar zira' veyā dönüm olmağ üzere isticār olunan yer lede'tteslīm tamām çıķarsa icāre lāzım olur. nāķış çıķarsa müste'cir muhayyer olup dilerse icāreyi fesh eder. dilerse ecr-i müsemmadan hişşesiyle ķabül eyler. bu taķdirde mūcirin rızāsı şartdır. zā'id çıķarsa gerek mūcir gerek müste'cir muhayyer olur. şu kadar ki mūcir ziyādeyi meccanen müste'cire terk ederse müste'ciriñ muhayyerliği sākıķ olur ve ziyāde muķābelesinde bir ıvaz i'fāsıyla icāreniñ taķririñde tarafeyn ittifāk ederse cā'iz olur

şu kadar arşın ve dönüm olmak üzere kiralanan yer teslim edildiği zaman tamam çıķarsa kira lazım olur. eksik çıķarsa kiralayan serbest olup dilerse kirayı bozar. dilerse pazarlıkla kararlaştırılan ücretten payıyla alır. bu takdirde kiraya veren fazlalığı ücretsiz kiralayana terk ederse kiralayanın serbestliği düşer ve fazlalık karşılığında bir bedel vermesiyle kiranın tekrarlanmasında iki taraf ortaklık ederse doğru olur

504 mādde

her dönümü şu kadar gürüşa olmak üzere bir yer isticār olursa ücreti dönüm hesābıyla verilmek gerekir

her dönümü şu kadar kuruşa olmak üzere bir yer kiralansa ücreti dönüm hesabıyla verilmek gerekir

505 mādde

bir iş filān vakte kadar ifā olunmak üzere ücreti ta'yīn olunarak 'aḳd-i icāre cā'iz ve şart mu'teber olur

bir iş filan vakte kadar yerine getirilmek üzere ücreti belirterek kira sözleşmesi doğru ve şart geçerli olur

meşelā bir kimse kesüb de gömlek dikmek ve bugün yetiştirmek üzere derzīye bez vērse yāḥod şu kadar günde mekkeye yetiştirmek üzere bir adamdan deve istikrā étse icāre cā'iz olur. ve ācir şartı ifā ederse ecr-i müsemmi alır ve ifā étmez ise ecr-i müsemmayı tecāvüz étmemek üzere ecr-i mişil alır

mesela bir kimse kesip de gömlek dikmek ve bugün yetiştirmek üzere terziye bez verse yahut şu kadar günde mekkeye yetiştirmek üzere bir adamdan deve kiralasa kira doğru olur. ve kiraya veren şartı yerine getirirse pazarlıkla kararlaştırılan ücreti alır ve yerine getirmez ise pazarlıkla kararlaştırılan ücreti geçmemek üzere bilirkişilerin belirlediği ücreti alır

506 mādde

'amelde ve 'amilde ḥaml ve mesāfede ve mekānda ve zamānda iki yā üç şūret üzerine ücreti ḥ terdīdi şahīḥ olur ve her ḳanḡi şūret fī'le çıkar ise aḥa göre ücreti i'tāsı lāzım gelir

işte ve iş yapanda yük ve mesafede ve mekanda ve zamanda iki ya üç şekil üzerine ücretin geri çevirmesi sağlam olur ve her hangi şekil hareketle çıkar ise ona göre ücreti vermesi lazım gelir

meşelâ igne ardı dikmek üzere şu kadar ve oyulğama dikmek üzere bu kadar ğurūşa pāzārlik olunduğda khangı şüretde dikilirse ona göre muķāvele olunan ücretin i'ṭāsı lāzım gelür

mesela igne ardı dikmek üzere şu kadar ve seyrek dikişle dikmek üzere bu kadar kuruşa pazarlık olunduğunda hangi şekilde dikilirse ona göre söylenen ücretin verilmesi lazım gelir

yāḥod bir dükkānda 'attārlik etmek üzere şu kadar ve temürcülük işlemek üzere bu kadar ğurūşa muķāvele olunduğda müste'cir khangı 'ameli icrā eder ise ona göre ücret-i mu'ayyenesini i'ṭā eder

yahut bir dükkanda aktarlık etmek üzere şu kadar ve demircilik işlemek üzere bu kadar kuruşa söylendiğinde kiracı hangi işi kira eder ise ona göre belirtilmiş ücretini verir

kezā bir dabbe buğday yükletmek üzere şu kadar ve temür yükletmek üzere bu kadar ğurūşa istikrā olunduğda khangısını yükletir ise anja göre mu'ayyen olan ücreti verir

keza bir binek hayvanı buğday yükletmek üzere şu kadar ve demir yükletmek üzere bu kadar kuruşa kiralandığında hangisini yükletir ise ona göre bilinen olan ücreti verir

yāḥod mükārī şu ḥayavānı çorlıya dek yüz ve edirneye dek ikiyüz ve filibeye dek üçyüz ğurūşa İcār etdim dedikde müste'cir nereye giderse orasının ücretini i'ṭā eyler

yahut katırcı şu hayvanı çorluya dek yüz ve edirneye dek iki yüz filibeye dek üç yüz kuruşa kira ettim dediğinde kiracı nereye giderse orasının ücretini verir

ve kezālik ācir şu ḥāneyi yüz ve bu ḥāneyi ikiyüz ğurūşa İcār etdim deyüb müste'cir dahu kabaül etdikden sonra her khangısında sākin olur ise anı için mu'ayyen olan ücreti vermesi lāzım gelür. kezālik bir kimse bir cübbeyi derziye bugün dikerse elli ve yārın dikerse otuz ğurūş vermek üzere pāzārlik etse cā'iz ve şartlar mu'teber olur

ve bunun gibi kiraya veren şu haneyi yüz ve bu haneyi iki kuruşa kira ettim deyip kiracı dahi kabul ettikten sonra herhangisinde oturur ise onun için belirlenen ücreti

vermesi lazım gelir. bunun gibi bir kimse cübbeyi terziye bugün dikerse elli ve yarın dikerse otuz kuruş vermek üzere pazarlık etse caiz ve şartlar geçerli olur

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

hıyār-ı rü'yet hakkında

görerek seçme hakkındadır

507 mādde

müste'cir için hıyār-ı rü'yet vardır

kiralayan için görerek seçme vardır

508 mādde

me'cūruḡ rü'yeti menāfi'ḡ rü'yeti gibidir

kiralananın görmesi faydalananın görmesi gibidir

509 mādde

müste'cir görmeden bir 'aḡārı isti'cār étse gördükde muḡayyer olur

kiralayan görmeden bir taşınmazı kiralasa gördüğünde serbest olur

510 mādde

bir kimse muḡaddemā görmüş olduḡı bir hāneyi isti'cār étse anıḡ için hıyār-ı rü'yet yoḡdur. meḡer ki süknāya muzır olacaḡ bir maḡallī münhedim olaraḡ heyet-i ūlası teḡayyur étmiş ise ol ḡālde muḡayyer olur

bir kimse önceden görmüş olduḡu bir haneyi kiralasa onun için görerek seçme yoktur. meḡer ki oturulacak yere zararlı olacak bir yeri yıkılmış olarak ilk şekli deḡişmiş ise o halde serbest olur

511 mādde

her ‘amel ki maḥalliḡ iḥtilāfiyla zāten muḥtelif ola, anda ecīriḡ ḥıyār-ı rü’yeti vardır

her iş ki yerin anlaşmazlığıyla zaten ayrılmış ola onda görerek seçme vardır

meşelā bir cübbe dikmek üzere derzī-ile pāzārlik olunduḡu şūretde derzī dikecegi çuḡa yā şalı gördükde muḡayyer olur

mesela bir cübbe dikmek üzere terzi ile pazarlık olunduḡu şekilde terzi dikeceḡi yün kumaş ya şalı gördüğünde serbest olur

512 mādde

her ‘amel ki maḥalliḡ iḥtilāfiyla muḥtelif olmaya, anda ḥıyār-ı rü’yet yoḡdur

her iş ki yerin anlaşmazlığıyla ayrı olmaya onda görerek seçme yoktur

meşelā şu kadar kıyye pamuḡuḡ çekirdeğini ayıklamak üzere şu kadar ḡurūşa muḡāvele olunduḡda ecīr pamuḡu görmese kendüsi için ḥıyār-ı rü’yet yoḡdur

mesela şu kadar okka pamuḡun çekirdeğini ayıklamak üzere şu kadar kuruşa söylendiğinde gündelikçi pamuḡu görmese kendisi için görerek seçme yoktur

faşl-ı şālīs

üçüncü bölüm

ḥıyār-ı ‘ayb ḡaḡkındadır

seçim kusuru hakkındadır

513 mādde

bey‘de oldıḡı gibi icārede daḡı ḥıyār-ı ‘ayb vardır

satışta olduḡu gibi kirada dahi seçim kusuru vardır

514 mādde

icārede hıyārı mūcib olan ‘ayb menāfi’-i maḳşūdanıñ bilkülliyfe fevt yāḥod muḥtel olmasına sebep olan şey’dir

kirada serbestliğı gerektiren kusur istenilen faydalanmaların tamamıyla yok olmak yahut bozulmasına sebep olan şeydir

meşelā ḥāne bütün bütün mūnhedim olmaḳ ve degirmeniñ suyu kesilmek ile menfa‘at-ı maḳşūda fevt oldığından ve ḥāneniñ çatısı çökmek yāḥod süknāya muzır bir maḥalli mūnhedim olmaḳ ve kirā beygiriniñ sırtı yaralanmaḳ menāfi‘-i maḳşūdayı ihlāl eylediğinden bunlar icārede hıyārı mūcib olan ‘uyubdandır. ammā ḥāneniñ içerisine yağmur ve soğuk girmeyecek şūretde sıvası dökülmek ve beygirin yelesi yāḥod kuyruğı kesilmek gibi menāfi‘i ihlāl etmeyen kuşūrlar icārede hıyārı mūcib olmaz

mesela hane bütün bütün yıkılmış olmak ve değirmenin suyu kesilmek ile istenen faydalanmalar yok olduğundan ve hanenin çatısı çökmek yahut oturulacak yere zararlı bir yeri yıkılmış olmak ve kira beygirinin sırtı yaralanmak istenen faydalanmaları ihlal eylediğinden bunlar kirada seçmeyi gerektiren kusurlardandır. ama hanenin içerisine yağmur ve soğuk girmeyecek şekilde sıvası dökülmek ve beygirin yelesi yahut kuyruğı kesilmek gibi faydalanmaları ihlal etmeyen kusurlar kirada seçmeyi gerektirmez

515 mādde

menfa‘atıñ istiyfāsından muḳaddem me‘cūrda bir ‘ayb ḥādiş olsa vaḳt-i ‘aḳidde mevcūd gibidir

faydalanmanın tamamıyla almasından önce kiralanan şey bir kusur sonradan meydana gelse sözleşme vaktinde mevcūt gibidir

516 mādde

me‘cūrda bir ‘ayb ḥādiş olduḳda müste‘cir muḥayyerdir, dilerse ‘aybı ile berāber istiyfā-i menfa‘at eyler; bu şūretde ücreti tamāmen vērir ve dilerse icāreyi fesh eyler

kiralanan şeyde bir kusur sonradan meydana geldiğinde kiracı serbesttir dilerse kusuru ile beraber faydalanmanın tamamıyla almasını eyler bu şekilde ücreti tamamen verir ve dilerse kirayı bozar

517 mādde

müste'ciriñ icāreyi fesħinden muḳaddem ācir eger 'ayb-ı ḥādiṣi izāle ēderse müste'ciriñ ḥaḳḳ-ı fesħi ḳalmaz

kiracının kirayı bozmasından önce kiraya veren eğer sonradan meydana gelen kusuru giderirse kiracının bozma hakkı kalmaz

ve müste'cir baḳıyye'-i müddete mutaṣarrıf olmaḳ istedikde ācir daḫı aḥa māni' olamaz

ve kiracı kalan süreyi kullanma hakkı olmak istediğinde kiraya veren dahi ona mani olamaz

518 mādde

menāfi' i ḥlāl eden 'ayb-ı ḥādiṣin ref'inden muḳaddem müste'cir icāreyi fesħedecek olur ise āciriñ ḥuḫūrunda fesħedebilir. yoksa ğıyābında fesħ edemez

faydalanmaları ihlal eden sonradan meydana gelen kusurun kaldırmasından önce kiracı kirayı bozacak olur ise kiraya verenin huzurunda bozabilir yoksa mevcut olmamasında bozamaz

ve eger āciriñ ğıyābında ya'ni aḥa ḫaber vermeksizin fesħederse fesħi mu'teber olmayub kemāḳān me'cūrun kirāsı işler

ve eğer kiraya verenin mevcut olmamasında yani ona haber vermeksizin bozarda bozması geçerli olmayıp eskisi gibi kiralanan şeyin kirası işler

ammā menāfi'-i maḳṣūde bilkülliyye fevt oldığı şūretde āciriñ ğıyābında daḫı fesħedebilir

ama istenen faydalanmalar tamamıyla yok olduğu şekilde kiraya verenin mevcut olmamasında dahi bozabilir

ve gerek fesh etsin ve gerek fesh etmesin dört yüz yetmiş sekizinci maddede beyân olunduğu üzere ücret lâzım olmaz

ve gerek bozsun ve gerek bozmasın dört yüz yetmiş sekizinci maddede açıklandığı üzere ücret lazım olmaz

meşelâ hâne-i me'cûrun menâfi'i ihlâl eder bir mahalli münhedim olsa müste'cir fesh-i icâre edebilür. fakat âciriñ huzûrunda fesh etmesi lâzım gelür yoğsa aña haber vermeksizin hânedan çıkıverse çıkmamış gibi ücret vermesi lâzım gelir

mesela kiralınmış ev faydalanmaları ihlal eder bir yeri yıkılmış olsa kiracı kirayı bozabilir. fakat kiraya verenin huzurunda bozması lazım gelir yoksa ona haber vermeksizin haneden çıkıverse çıkmamış gibi ücret vermesi lazım gelir

ammâ hâne bütün bütün münhedim olduğu şüretde âciriñ huzûruna muhtâç olmaksızın müste'cir fesh-i icâre edebilür. ve herhâlde ücret lâzım gelmez

ama hane bütün bütün yıkılmış olduğu şekilde kiraya verenin huzuruna muhtâç olmaksızın kiracı kirayı bozabilir ve herhalde ücret lazım gelmez

519 mādde

hāneniñ bir odası yahud bir duvarı münhedim olup da müste'cir fesh-i icāre etmeyerek bāķisinde sākin olsa ücretden bir şey'sāķıñ olmaz

hanenin bir odası yahut bir duvarı yıkılmış olup da kiracı kirayı bozmayarak kalanında otursa ücretten bir şey düşmez

520 mādde

bir kimse iki hāneyi birden şu kadar ğurūşa isticār edüb de birisi münhedim olsa ikisini birden terk edebilür

bir kimse iki haneyi birden şu kadar kuruşa kiralayıp da birisi yıkılmış olsa ikisini birden terk edebilir

521 mādde

şu kadar oḡalı olmaḡ üzere isti'cār olunan ḡāneniḡ oḡaları nāḡış çıḡsa müste'cir muḡayyerdir; dilerse fesḡ-i icāre ēder ve dilerse ecr-i müsemmi ile icāreyi ḡabūl eyler. ammā icāreyi ifā ēdip de ücretden bir miḡdārını tenḡiḡ ēdemez

şu kadar odalı olmak üzere kiralanan hanenin odaları eksik çıḡsa kiracı serbesttir; dilerse kiraya bozar ve dilerse pazarlıkla kararlaştırılan ücreti alır. ama kirayı yerine getirip de ücretten bir miktarını eksik veremez

bāb-ı sādīs

altıncı bölüm

me'cūrun enva' ve aḡkāmı beyānında olup dört faşlı ḡāvidir

kiraya verilenin çeşitleri ve hükümleri hakkında olup dört bölümü içine alır

faşl-ı evvel

birinci bölüm

icāre-yi 'aḡāra müte'alliḡ mesāil beyānındadır

taşınmaz kirasıyla alakalı meseleler hakkındadır

522 mādde

kimiḡ süknāsı için olduḡı beyān ēdilmeyerek bir ḡāne yā dükkān isti'cār olursa cā'iz olur

kimin oturulacak yeri için olduḡı açıklanmayarak bir hane ya dükkān kiralansa geçerli olur

523 mādde

bir kimse ḡānesini yā dükkānını içinde emti'a ve eşyāsı olduḡı ḡālde icār ētse icāre ḡaḡiḡ olup ācir emti'a ve eşyāsını taḡliye ile ḡāneyi teslīme mecbūr olur

bir kimse hanesini ya dükkanını içinde mallar ve eşyası olduğu halde kira etse kira sağlam olup kiraya veren malları ve eşyasını boşaltmak ile haneyi teslim mecbur olur

524 mādde

bir kimse ne ekeceğini ta'şīn yāḥod her ne dilerse ekmek üzere dēyü ta'mīm etmeyerek bir arzı isti'cār etse icāre fāsīd olur. fakat kable 'l-fesh ta'şīn edip de ācir dahi rāzī olursa şıḥḥata munḳalib olur

bir kimse ne ekeceğini belirtmek yahut her ne dilerse ekmek üzere diye umumileştirmeyerek bir yeri kiralasa kira bozuk olur. fakat bozmadan önce belirtip de kiraya veren dahi razı olursa sağlamlığa dönüşür

525 mādde

bir kimse dilediğini ekmek üzere isti'cār eylediği arzda şayfiyye ve şita'iyye olarak bir sene içinde mükerreren zira'at edebilir

bir kimse dilediğini ekmek üzere kiraladığı yerde yazlık ve kışlık olarak bir sene içinde tekrar olarak çiftçilik edebilir

526 mādde

zer'ıḥ idrākından muḳaddem müddet-i icāre münḳazī olsa zer'ıḥ idrākine dek müste'cir ecri-i mişlini vērerek arz üzerinde ekini ibḳā edebilir

altının anlaşılmasından önce kira süresi geçse altının anlaşılmasına dek kiracı bilirkişinin belirlediği ücreti verecek yer üzerinde ekini eski halinde bırakabilir

527 mādde

ne için olduğu beyān edilmeyerek dükkān ve ḥāne isti'cārı şaḥīḥ olup keyfiyet-i isti'mālī örf ve 'ādete ma'srūf olur

ne için olduğu açıklanmayarak dükkan ve hane kiralaması sağlam olup kullanma durumu örf ve adete sarfedilir

528 mādde

bir kimse ne için olduğunu beyān etmeyerek istīcār eylediği hānede kendüsi sākīn olabildiği gibi başkasını dağı iskān edebilir. ve içinde eşyasını vaʿzedebilir. ve bināya vehn ve zarar getirmeyecek her nevʿi iş işleyebilir. ammā bināya vehn ve zarar getirecek işi şahibiniñ rızası olmadıkça yapamaz

bir kimse ne için olduğunu açıklamayarak kiraladığı hanede kendisi oturabildiği gibi başkasını dahi oturabilir. ve içinde eşyasını koyabilir. ve binaya zayıflık ve zarar getirmeyecek her çeşit iş işleyebilir. ama binaya zayıflık ve zarar getirecek işi sahibinin rızası olmadıkça yapamaz

hayavān bağlamak huşūşunda ʿörf ve ʿādet-i belde muʿteber ve merʿīdir; dükkāniñ hükmi dađı bu vech-iledir

hayvan bağlamak hususunda beldenin örf ve adeti geçerli ve yürürlüktedir dükkānın hükmü dahi bu sebeptir

529 mādde

menfaʿat-ı maḳşūdeyi ihlāl eden şey'leri yapmak ācire ʿāʿiddir

istenilen faydalanmayı ihlal eden şeyleri yapmak kiraya verene aittir

meşelā degirmeniñ ħarḳını ayıklamak şahibiniñ üzerinedir

mesela değirmenin kanalının ayıklamak sahibinin üzerinedir

kezālīk hāneniñ ve şu yollarınıñ ve künkleriniñ taʿmīr ve ıslāhı ve süknāya maḥal olan şey'leriñ inşāsı ve bināya müteʿallik sāʿir işler hep şahibi üzerine lāzımdır. ve eger şahibi bunları yapmaktan imtināʿ ederse müsteʿcir ol hāneden çıkabilir. meger ki istīcār ettiği vakt ol hāne bu hāl üzre olup da anı görmüş ise ʿayba rāzī olmuş demek olmasıyla sonradan bunu bahāne ederek ol hāneden çıkamaz

bunun gibi hanenin su yollarının ve su borularının tamir ve ıslahı ve oturmaya yer ol şeylerin inşası ve binayla alakalı yürüyen işler hep sahibi üzerine lazımdır. ve eğer sahibi bunları yapmaktan geri çekilirse kiracı o haneden çıkabilir. meğer ki kiraladığı vakit o hane bu hal üzere olup da onu görmüş ise kusura razı olmuş demek olmasıyla sonradan bunu bahane ederek o haneden çıkamaz

ve eger müste'cir bu şey'leri kendü tarafından yaparsa teberru^c kabîlinden olup masrafını âcirden talep edemez

ve eğer kiracı bu şeyleri kendi tarafından yaparsa bağışlama türünden olup masrafını kiraya verenden talep edemez

530 mādde

âciriñ izniyle müste'ciriñ icrâ ettiği ta'mîrât eger tamuñ kiremidini aktarmak gibi me'cûruñ ıslâhına ve hâlel te'tarrukundan sıyânetine 'â'id ise masrafı âcirden alınmak şartı zikr olunmamışsa bile müste'cir bu ta'mîrâtın masrafını âcirden alır. ve eger hâneniñ firınını ta'mîr etmek gibi mücerred müste'ciriñ menâfi'ine 'â'id ise öyle bir şart zikr olunmadıkça müste'cir anıñ masrafını âcirden alamaz

kiraya verenin izniyle kiracının yaptığı tamirler eğer damın kiremidini aktarmak gibi kiraya verilenin ıslahına ve bozukluk yolundan korunmasına ait ise masrafı kiraya verenden alınmak şartı söylenmemişse bile kiracı bu tamirlerin masrafını kiraya verenden alır. ve eğer hanenin firınını tamir etmek gibi yalnız kiracının faydalanmasına ait ise öyle bir şart söylenmedikçe kiracı onun masrafını kiraya verenden alamaz

531 mādde

müste'cir bir 'akâr-ı me'cûrda binâ ihdâs eylese yâhod ağaç dikse icâreniñ inkızâsında âcir muhayyer olur. dilerse ol binâyı yâhod ağacı kal^c étdirir. ve dilerse kıymetini az olsun çok olsun vérip ibkâ eder

kiracı bir kiraya verilen taşınmazda bina meydana getirirse yahut ağaç dikse kiranın bitmesinde kiraya veren serbest olur. dilerse o binayı yahut ağacı koparttırır. ve dilerse kıymetini az olsun çok olsun verip eski halinde bırakır

532 mādde

müddet-i icārede terāküm eden toz ve toprak ve süpründiniḡ taḥīr ve izālesi müste'cir üzerinedir

kira süresinde biriken toz ve toprak ve süprüntünün temizleme ve gidermesi kiracı üzerinedir

533 mādde

müste'cir me'cūru taḥrīb eder olup da ācir men'ine muḳtedir olamazsa ḥākime mürāca'atla icāreyi fesḥ étdirebilir

kiracı kiralanan şeyi kırıp döker olup da kiraya veren yasaklamasına gücü yetmezse hakime müracaatla kirayı bozdurabilir

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

icāre-i 'urūz ḥaḳkındadır

eşyaların kirası hakkındadır

534 mādde

müddet-i ma'lūme için bedel-i ma'lūm muḳābilinde elbise ve esliḥa ve çadır ve emşāli menḳulātıḡ icāresi cā'izdir

bilinen süre için bilinen bedel karşılığında elbise ve silahlar ve çadır ve benzeri haberlerin kirası geçerlidir

535 mādde

bir kimse bir maḥalle gitmek üzere elbise istiḥār ettikde ol maḥalle gitmeyüb de ḥānesinde giyse yāḥod hiç giymese bile ücretiniḡ iḥtāsı lāzım gelür

bir kimse bir yere gitmek üzere elbise kiraladığında o yere gitmeyip de hanesinde giyse yahut hiç giymese bile ücretinin ödemesi lazım gelir

536 mādde

bir kimse kendü giymek için istiḥār eylediği elbiseyi başkasına giydiremez

bir kimse kendi giymek için kiraladığı elbiseyi başkasına giydiremez

537 mādde

ḥuliyyāt elbise gibidir

takılar elbise gibidir

faṣl-ı sālīs

üçüncü bölüm

icāre-i ḥayavān ḥakkındadır

hayvan kirası hakkındadır

538 mādde

muʿayyen bir ḥayavānı istikrā eylemek ṣaḥīḥ olduğu gibi bir maḥall-i muʿayyene kadar götürmek üzere mukāri ile mukāvele etmek dahi ṣaḥīḥtir

belli bir hayvanı kiralamak sağlam olduğu gibi bir belli yere kadar götürmek üzere yük hayvanı kiralayan ile sözleşmek dahi sağlamdır

539 mādde

filan maḥalle kadar dēyü bir mu'ayyen dabbe istikrā olunduḡu şūretde eger dabbe yolda bitāb olup kalur ise müste'cir muḥayyer olur. dilerse ḥayavānı tavrancaya kadar bekler ve dilerse icāreyi nakz eyler ve bu ḥālde oraya kadar olan mesafenin ecr-i müsemādan ḥiṣsesi ne ise anı ācire verir

filan yere kadar diye bir belli binek hayvan hayvan kiralandıḡı şekilde eğer binek hayvan yolda bitkin olup kalur ise kiracı serbest olur. dilerse hayvanı davranıncaya kadar bekler ve dilerse kirayı bozar ve bu halde oraya kadar olan mesafenin bilirkişinin belirlediḡi ücretten payı ne ise onu kiraya verene verir

540 mādde

filan maḥalle şu kadar yük götürmek üzere pāzārlik olunduḡu şūretde ḥayavān yolda bitāb olup kalur ise başka ḥayavāna tahmīl ile yükü ol maḥalle kadar götürmege mukāri mecbūr olur

filan yere şu kadar yük götürmek üzere pazarlık olunduḡu şekilde hayvan yolda bitkin olup kalur ise başka hayvana yükleme ile yükü o yere kadar götürmeye yük hayvanı kiralayan mecbur olur

541 mādde

la'aletta ŷīn bir ḥayavān isti'ārı cā'iz olmaz. fakat ba'de 'l'aḡd ta ŷīn olunub da müste'cir dahi kabūl ederse cā'iz olur ve bir de mu'tād olduḡu üzere la'aletta ŷīn bir nevi'den bir dabbe isti'ār olunduḡda cā'iz ve muḥlaḡ ma'ārife maşrūf olur

rastgele bir hayvan kiralaması geçerli olmaz. fakat sözleşme yapıldıktan sonra belirlenip de kiracı dahi alırsa geçerli olur ve bir de alışılmış olduḡu üzere rastgele bir türden bir binek hayvan kiralandıḡında geçerli ve kayıtsız bilgilere harcanmış olur

meşelā 'ādet olduḡu üzere mukāri ile filān maḥalle kadar bir beygir isti'ār olunduḡda mukāri ber-veche mu'tād bir beygir ile ol kimseyi oraya işāl etmege borçlı olur

mesela adet olduğu üzere yük hayvanı kiralayan ile filan yere kadar bir beygir kiralandığından yük hayvanı kiralayan alışılmış şekilde bir beygir o kimseyi oraya ulaştırmaya borçlu olur

542 mādde

icārede sancaḳ ve vilāyet gibi bir kıṭʿanıḡ ismiyle ḥadd-i mesāfeyi taʿyīn eylemek kāfī degildir. meger ki ol kıṭʿanıḡ ismi bir şehre ıtlāk olunmaḳ üzere örf ola

kirada sancak ve vilayet gibi bir yerin ismiyle uzaklık sınırını belirlemek yaterli değildir. meğer ki o yerin ismi bir şehri söylenmek üzere örf ola

meşelā bosnaya dek yāḥod ʿarabistana ḳadar dēyü ḥayavān istikrā eylemek şahīḡ olmayup varılacaḳ şehir ya ḳaşaba ya ḳaryeniḡ taʿyīni lāzım gelür. faḳat şam lafzı bir kıṭʿanıḡ ismi olduğu ḥālde şehir-i dımeşḳe ıtlāk olunmaḳ üzere örf olduğundan şama ḳadar dēyü ḥayavān istikrā olunsa şahīḡ olur

mesela bosnaya dek yahut arabistana kadar diye hayvan kiralamak sağlam olmayıp varılacak şehir ya kasaba ya köyün belirlemesi lazım gelir. fakat şam sözü bir yerin ismi olduğu halde şam şehrine adlandırılmak üzere örf olduğundan şama kadar diye hayvan kiralansa sağlam olur

543 mādde

filan maḥalle ḳadar dēyü bir ḥayavān istikrā olunup da ol maḥalliḡ ismi iki beldeye ıtlāk olunur olduğu taḳdirde her ḳanḡısına gidilür-ise ecr-i mişli lāzım gelür

filan yere kadar diye bir hayvan kiralanıp da o yerin ismi iki beldeye adlandırıldığı takdirde her hangisine gidilirse bilirkişinin belirlediği ücret lazım gelir

meşelā istanbuldan çekmeceye dek bir ḥayavān istikrā olunup da büyük yāḥod küçük çekmece dēyü taşrīḡ ḳılınmadığı taḳdirde her ḳanḡısına gidilür-ise anıḡ mesāfesine göre ecr-i mişil virmek lāzım olur

mesela istanbuldan çekmeceye dek bir hayvan kiralanıp da büyük yahut küçük çekmece diye belirtilmediği takdirde her hangisine gidilirse onun mesafesine göre bilirkişinin belirlediği ücreti vermek lazım olur

544 mādde

bir beldeye dek bir ḥayavān istikrā olunduḳda müste'ciri ol beldedeki ḥānesine ḳadar götürmek lâzım olur

bir beldeye dek bir hayvan kiralandığında kiracı o beldedeki hanesine kadar götürmek lazım olur

545 mādde

bir maḥall-i mu'ayyene dek ḥayavān istīcār eden kimse mükāriniḳ izni olmadıḳça ol maḥalli tecāvüz edemez

bir belli yere dek hayvan kiralayan kimse yük hayvanı kiralayanın izni olmadıkça o yeri geçemez

ve tecāvüz étdikde sağ ve salim şāhibine teslim édincede dek ol ḥayavān müste'ciriḳ zamānında olup gerek zehābında ve gerek iyābında telef olsa zamān lâzım gelir

ve geçtiğinde sağ salim sahibine teslim edinceye dek o hayvan kiracının zamanında olup gerek gidişinde ve gerek geri dönmesinde telef olsa zaman lazım gelir

546 mādde

bir maḥall-i mu'ayyene gitmek üzere d'eyü dabbe istikrā olunduḳda müste'cir ol ḥayavān ile başka maḥalle gidemez. ve gidüp de ḥayavān telef olsa zāmin olur

bir belli yere gitmek üzere diye binek hayvan kiralandığında kiracı o hayvan ile başka yere gidemez ve gidip de hayvan telef olsa ödeyici olur

meşelā tekfūr taḳına gitmek üzere istīcār étdiği ḥayavān ile islimyeye gitse ve ḥayavān telef olsa zamān lâzım gelir

mesela tekirdağa gitmek üzere kiraladığı hayvan ile islimyeye (sliven, bulgaristan) gitse ve hayvan telef olsa ödemek lazım gelir

547 mādde

bir maḥall-i mu‘ayyene dēyü ḥayavān isti‘cār olunup da oraya giden yollar müte‘addid olsa müste‘cir nāsıñ suluk étidigi yollardan her kañğısıyla isterse gidebilir

bir belli yere diye hayvan kiralanıñ da oraya giden yollar birçok olsa kiracı insanların gittiği yollardan her hangisiyle isterse gidebilir

ve ḥayavān şāḥibi gidecek yolu ta‘yīn étmişken müste‘cir başka yoldan gidüp de ḥayavān telef olduğu şūretde eger bu yol ḥayavān şāḥibiniñ ta‘yīn eylemiş olduğu yoldan daha tolaşık yā sarp ise zamān lāzım gelür. ve eger müsāvī yāḥod daha ehven ise zamān lāzım gelmez

ve hayvan sahibi gidecek yolu belirlemişken kiracı başka yoldan gidip de hayvan telef olduğu şekilde eğer bu yol hayvan sahibinin belirlemiş olduğu yoldan daha dolaşık ya dik ise ödemek lazım gelir ve eğer eşit yahut daha kolay ise ödemek lazım gelmez

548 mādde

müste‘cir şu kadar müddet için isti‘cār eylediği ḥayavānı ol müddetden ziyāde isti‘māl edemez ve édüp de yedinde ḥayavān telef olsa zāmin olur

kiracı şu kadar süre için kiraladığı hayvanı o süreden fazla kullanamaz ve edip de elinde hayvan telef olsa ödeyici olur

549 mādde

filan adam binmek üzere dabbe istikrāsı şāḥiḥ olduğu gibi diledigini bindirmek üzere ta‘mimen istikrāsı dahi şāḥiḥtir

filan adam binmek üzere binek hayvan kiralaması sağlam olduğu gibi diledigini bindirmek üzere genelleştirerek kiralaması dahi sağlamdır

550 mādde

rukup için istikrā olunan ḥayavāna yük yükletilemez. ve yükledilip de ḥayavān telef olsa zamān lāzım gelir. lākin bu ḥālde ücret lāzım olmaz. (86) māddeye bak

binmek için kiralanan hayvana yük yükletilemez ve yükletilip de hayvan telef olsa ödeme lazım gelir lakin bu halde ücret lazım olmaz 86 maddeye bak

****(1340 tarihinde bu maddenin son fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir):***

****(1340 tarihinde bu maddenin son fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir):***

ve yükledilip de ḥayavān telef olsa zamān lāzım geleceği gibi ecr-i mişil daḥı lāzım olur

ve yükletilip de hayvan telef olsa ödeme lazım geleceği gibi bilirkişinin belirlediği ücret dahi lazım olur

551 mādde

filan adam binmek üzere istikrā olunan ḥayavāna başkası irkāb olunamaz. ve irkāb olunup da ḥayavān telef olsa zamān lāzım gelir

filan adam binmek üzere kiralanan hayvana başkası bindirilemez ve bindirilip de hayvan telef olsa ödeme lazım gelir

552 mādde

bir kimse diledigini bindirmek üzere istikrā eylediği dabbeye dilerse kendüsi rākib olur ve dilerse başkasını irkāb eder. fakat gerek kendüsi binsin ve gerek başkasını bindirsin her kim rākib olur-ise murād ta'ayyün ve taḥaṣṣuṣ edüp andan sonra başkası irkāb olunamaz

bir kimse dilediğini bindirmek üzere kiraladığı binek hayvana dilerse kendisi biner ve dilerse başkasını bindirir. fakat gerek kendisi binsin ve gerek başkasını bindirsin her kim binen olursa istek belirtip ve özelleştirip ondan sonra başkası bindirilemez

553 mādde

rükûp için bir hayavân istikrâ olunup da kimin bineceği ta'ayin ve diledigini bindirmek üzere d'eyü ta'mîm olunmasa icâre fâsid olur

binmek için bir hayvan kiralanıp da kimin bineceği belirli ve dilediğini bindirmek üzere diye genelleştirilmese kira bozuk olur

fakât kable 'l-fesiḥ ta'yîn ve beyân olunur-ise şihḥate münkalib olur. ve bu şûretde dahı her kim ta'ayyün eder-ise andan başkası ol hayavâna irkâb olunamaz

fakat bozmadan önce belirlenir ve açıklanırsa yapılabilir hale gelir ve bu şekilde dahi her kim belirtirse ondan başkası o hayvana bindirilemez

554 mādde

yük için hayavân istikrâ olunduḡda semer ve ip ve çuval hakkında örf-ü belde mu'teberdir

yük için hayvan kiralandığında semer ve ip ve çuval hakkında beldenin örfü geçerlidir

555 mādde

yükün miḡdârı beyân yâḡod işâretle ta'yîn edilmeyerek hayavân istikrâ olunduḡda miḡdârı örf ve 'âdete mahmûl olur

yükün miktarı açıklanmak yahut işaretle belirtilmeyerek hayvan kiralandığında miktarı örf ve adete yüklenmiş olur

556 mādde

müste'cir kirâ hayavânını şâhibiniḡ izni olmaksızın darb edemez ve darb edüp de andan nâşî hayavân telef olsa zâmin olur

kiracı kira hayvanını sahibinin izni olmaksızın darp edemez ve darp edip de ondan dolayı hayvan telef olsa ödeme olur

557 mādde

kirā hayavānını darb etmek üzere şahibi izn verdiği şūretde müste'cir ancak darbi mu'āad olan yerine vurabilir. ve eger darbi mu'āad olan mevzi'den başka yerine darb ile meşelā saġrısına vuracak yerde başına vurma \mathbf{k} la hayavān telef olsa zamān lāzım gelir

kira hayvanını darp etmek üzere sahibi izin verdiği surette kiracı ancak darbi alışılmış olan yerden başka yerine darp ile mesela belden aşağısına vuracak yerde başına vurma \mathbf{k} la hayvan telef olsa ödeme lazım gelir

558 mādde

yük için istikrā olunan hayavāna binilebilir

yük için kiralanan hayvana binilebilir

559 mādde

yükün nev'i ve mi \mathbf{k} dārı zikr ve beyān olunarak hayavān istīcār olundu \mathbf{k} da mazarratda arpa mümāsil yāħod andan daha ehven ol \mathbf{k} adar diġer bir nev'i yük dahi yükletilebilir. ammā mazarratı daha ziyāde olan şey yükletilemez

yükün türü ve miktarı söylenerek ve açıklanarak hayvan kiralandığında zararda ona benzer yahut ondan daha kolay o kadar diġeri bir tür yük dahi yükletilebilir. ama zararı daha fazla olan şey yükletilemez

meşelā bir kimse beş kīle buġday yükletmek üzere istikrā eylediği bergire gerek kendüsiniñ olsun gerek başkasınıñ olsun ve her \mathbf{k} anġı nev'iden olursa olsun beş kīle buġday yükletebildiği gibi beş kīle arpa dahi yükletebilir. ammā beş kīle arpa yükletmek üzere istikrā eylediği hayavāna beş kīle buġday yükletemez. nēte-kim yüz \mathbf{k} ıyye pamu \mathbf{k} yükletmek üzere istikrā olunan hayavāna yüz \mathbf{k} ıyye temür yükletilemediği gibi

mesela bir kimse beş kile buġday yükletmek üzere kiraladığı beygire gerek kendisinin olsun gerek başkasının olsun ve her hangi türden olursa olsun beş kile buġday yükletebildiği gibi beş kile arpa dahi yükletilebilir. ama beş kile arpa yükletmek üzere

kiraladığı hayvana beş kile buğday yükletemez. nitekim yüz okka pamuk yükletmek üzere kiralanan hayvana yüz okka demir yükletilemediği gibi

560 mādde

kirā hayvānından yükü indirmek mükārī üzerinedir

kira hayvanından yükü indirmek binmek için kiralayan üzerinedir

561 mādde

me'cūruḡ nafaḡası ācir üzerinedir

kiraya verilenin yiyecek parası kiraya veren üzerinedir

meşelā istikrā olunan bergiriḡ 'alefi ve şuvārılması şāhibi üzerinedir; faḡaḡ anıḡ izni olmaksızın müste'cir hayvāna yem verir-ise teberru'dur sonra şāhibinden akçesini alamaz

mesela kiralanan olunan beygirin yemi ve sulaması sahibi üzerinedir fakat onun izni olmaksızın kiracı hayvana yem verir ise bağıştır sonra sahibinden akçesini alamaz

faşl-ı rābi°

dördüncü bölüm

icāre-i ādemi beyānındadır

insanın kiralınması hakkındadır

562 mādde

hidmet yā icrā-yı şan'at için bāb-ı şāniniḡ faşl-ı şālişinde beyān olunduḡı üzre müddet beyānıyla yāḡod diḡer şūretde 'ameli ta'yīn ile icāre-i ādemi cā'izdir

hizmet ya sanat icrası için ikinci kapının üçüncü bölümünde açıklandığı üzere süre açıklanmasıyla yahut siḡer şekilde yapılanı belirlemek ile insanın kiralınması geçerlidir

563 mādde

ücret mu kā vele ē dilmeyerek bir şahı ṣ bir kimseni η talebi üzerine ol kimseye hizmet ē tdikde ücret ile hizmet ē der ma kū leden ise ecr-i mi ṣ il olur değil ise bir şey' alamaz

ücret sözleşilmeyerek bir şahıs bir kimsenin talebi üzerine o kimseye hizmet ettiğinde ücret ile hizmet eder türden ise bilirkişinin belirlediği ücret olur değil ise bir şey alamaz

564 mādde

bir kimse bir şahı ṣ a mi k dār beyān ē tmeyerek filān işi gör sa η a ikrām ē derim deyüp o da η ı ī fā-yı hizmet eylese ecr-i mi ṣ le müste h i k olur

bir kimse bir şahsa miktar açıklamayarak filan işi gör sana ikram ederim deyip o dahi hizmeti yerine getirirse bilirkişinin belirlediği ücrete hak kazanmış olur

565 mādde

ücret tesmiye olunma k sızın 'amele isti h dām olundu k da gündeliği ma'ūm ise ücret-i ma'ūme ve değil-ise ecr-i mi ṣ li v ē rilür. bu η a mümā ā sil e ṣ na f i η mu'ameleleri da η ı bu vech-iledir

ücret belirtmeksizin işçileri çalıştırdığında gündeliği bilinen ise bilinen ücret ve değil ise bilirkişinin belirlediği ücret verilir. buna benzeyen esnafın muameleleri dahi bu sebeptedir

566 mādde

k ıyemiyādan lā-'ale 't-ta 'yīn bir şey' v ē rilmek üzere ec ī r ile 'a k d-i icāre olundu k da ecr-i mi ṣ il lāzım olur

az bulunan kıymetli şeylerden rastgelere bir şey verilmek üzere gündelikçi ile kira sözleşmesi olduğunda bilirkişinin belirlediği ücret lazım olur

me ṣ elā, bir kimse birine gel ba η a şu k adar gün hizmet ē t, sa η a bir çift öküz alıvereyim d ē se öküz i'cā ā sı lāzım gelmeyüp ecr-i mi ṣ li lāzım gelür; fa k at 'ādet oldığı üzere elbise yapılmak üzere sūtana isti'cārı cā'iz ve elbisenin nasıl olacağı va ṣ f ve ta'rif olunmadığı ta k dirde ev ṣ at derecesi lāzım olur

mesela bir kimse gel bana şu kadar gün hizmet et sana bir çift öküz alıvereyim dese öküz vermesi lazım gelmeyip bilirkişinin belirlediği ücret lazım gelir fakat adet olduğu üzere elbise yapılmak üzere sütana kiralaması geçerli ve elbisenin nasıl olacağı nitelenmek ve belirtilmediği takdirde orta derecesi lazım olur

567 mādde

hademeye hāricden verilmiş olan bahşış ücrete maḥsūb edilemez

hademeye dışarıdan verilmiş olan bahşış ücrete dahil edilemez

568 mādde

bir ʿilim yā şanʿat taʿlīmi için üstād istiʿār olunduḳda eger müddet beyān olunur-ise icāre müddet üzerine münʿaḳid olur. hattā üstād taʿlīme hāzır ve müheyā bulunmaḳ ile ücrete müstaḥiḳ olur; şākird gerek teʿallüm ʿetsin ve gerek ʿetmesin

bir ilim ya sanat öğretmek için hoca kiralandığında eğer süre açıklanır ise kira süre üzerine bağlanmış olur. hatta hoca öğretmeye hazır ve amade bulunmak ile ücrete hak kazanmış olur öğrenci gerek öğrensin gerek öğrenmesin

ve eger müddet beyān olunmaz-ise icāre fāsıd olarak münʿaḳid olur. bu şüretde şākird teʿallüm ʿederse üstād ücrete müstaḥiḳ olur ve illa ücret alamaz

ve eğer müddet açıklanmaz ise kira bozuk olarak bağlanmış olur. bu şekilde öğrenci öğrenirse hoca ücrete hak kazanır ve aksi halde ücret alamaz

569 mādde

bir kimse meşelā oḳlunu şanʿat öğrenmek için ustaya verüp eḥadühümā āḥara ücret şart ʿetmedikleri hālde çocuk şanʿat öğrendikten sonra yekdīğerden ücret muṭālebe ʿetseler ʿorf ve ʿādet-i belde ne ise anıḳla ʿamel olunur

bir kimse mesela oḳlunu sanat öğrenmek için ustaya verip ikisinden birisi başkasına ücret şart etmedikleri halde çocuk sanat öğrendikten sonra öbüründen ücret isteseler beldenin ʿorf ve adeti ne ise onunla yapılır

570 mādde

bir kırye ahālisi bir hōca yāhod imām yā mü'ezzin istīcār edüp anlar dahi ifāy-ı hıdmet eyeseler ücretlerini ol kırye ahālisinden alırlar

bir köy ahalisi bir hoca yahut imam ya müezzin kiralayıp onlar dahi hizmeti yerine getirseler ücretlerini o köy ahalisinden alırlar

571 mādde

binnefs 'amel etmek ya 'nī kendü işlemek üzere istīcār olunan ecīr kendü yerinde başkasını kıullanamaz

binnefs yapmak yani kendi işlemek üzere kiralanan gündelikçi kendi yerinde başkasını kıullanamaz

meşelā, bir kimse bir cübbeyi şu kıadar ğurūşa derzī kendü eliyle dikmek üzere pāzārlık edtikde derzī anı āhara dikdiremeyüp kendüsi dikmek lāzım gelir ve āhara dikdirdigi taķdirde telef olsa zāmin olur

mesela bir kimse bir cübbeyi şu kadar kuruşa terzi kendi eliyle dikmek üzere pazarlık ettiğinde terzi onu başkasına diktiremeyip kendisi dikmek lazım gelir ve başkasına diktirdiği takdirde telef olsa öder

572 mādde

muflaķ olarak muķāvele olundığı şūretde ācir kendü yerinde başkasını kıullanabilür

kayıtsız olarak sözleşildiği şekilde kiraya veren kendi yerinde başkasını kıullanabilir

573 mādde

müste'ciriñ ecīre bu işi yap demesi ıflāķtır

kiracının gündelikçiye bu işi yap demesi mutlak sözdür

meşelā, bir kimse derzīye bi 'z-zāt yāḥod kendüñ dèyü taḳyīd étmeksizin şu ḳadar ğurūşa bu cübbeyi dik deyüp de muḳāvele étdikde derzī anı ḳalfasına yāḥod dīġer bir derzīye diktirse ecr-i müsem māya mustahīḳ olur ve bi-lā te'addin cübbe telef olsa zāmin olmaz

mesela bir kimse terziye kendisi yahut kendin diye şart koşmaksızın şu kadar kuruşa bu cübbeyi dik deyip de sözleştiğinde terzi onu kalfasına yahut diġer bir terziye diktirse pazarlıkla kararlaştırılan ücrete hak kazanmış olur ve geçmeksizin cübbe telef olsa ödenmez

574 mādde

‘ameliñ tevābi ‘inden olup da ecīr üzerine şart kılınmayan her ne olursa olsun bunda ‘örf ve ‘ādet-i beldeye i‘tibār olunur

yapılanın uyanlarından olup da gündelikçi üzerine şart kılınmayan her ne olursa olsun bunda beldenin örf ve adetine uyulur

iplik derzīniñ olmak üzere ‘ādet oldıġı gibi

iplik terzinin olmak üzere adet olduġu gibi

575 mādde

yüki ḥāneye idḥāl étmek hammāla lāzım olup ammā maḥalline koymaḳ anıñ üzerine lāzım degildir

yükü haneye sokmak hamala lazım olup ama yerine koymak onun üzerine lazım değildir

meşelā yüki üst ḳāta çıkarmaḳ ve zaḥireyi ambāra dökmeḳ hammālin borcu degildir

mesela yükü üst kata çıkarmak ve erzaġı ambara dökmeḳ hamalın borcu değildir

576 mādde

ecīre yemek vèrmek müste‘cire lāzım olmaz. meġer ki ‘örf-i belde ola

gündelikçiye yemek vermek kiralayana lazım olmaz meġer ki beldenin örfünde ola

577 mādde

bir dellāl bir mālı gezdirüp de şatamasa ba‘dehu şāhibi sattıḳda ol dellāl ücret alamaz ve diğ̄er bir dellāl satdıḡı taḳdirde ücret-i dellāliyyeyi kāmilen ikinci dellāl alup evvelkisi bir şey’ alamaz

bir tellal bir malı gezdirip de satamasa ondan sonra sahibi sattıḡında o tellal ücret alamaz ve diğ̄er bir tellal sattıḡı taḳdirde tellalın ücretini tam olarak ikinci tellal alıp önceki bir şey alamaz

578 mādde

bir kimse mālını dellāla verüp şu ḳadar ḡurūşa şat dedikde dellāl andan ziyādeye şatsa ol ziyāde dahu māl şāhibiniḡ olup dellāl ücret-i dellāliyesinden başḳa bir şey’ alamaz

bir kimse malını tellala verip şu kadar kuruşa sar dediğ̄inde tellal ondan fazlaya satsa o fazlalık dahi mal sahibinin olup tellal tellalın ücretinden başḳa bir şey alamaz

579 mādde

bey‘de dellāl dellāliyesini aldıḳdan sonra bir müsteḫiḳ çıḳup da mebī‘i alsa yāḡod ‘ayıp ile mebī‘ redd olunsa dellāliye istirdād olunamaz

satıḡta tellal ücretini aldıktan sonra bir hak kazanan çıḳıp da satılan şeyi alsa yahut kusur ile satılan şey reddolunsa tellalın ücretini geri istenemez

580 mādde

bir kimseniḡ tarlasındaki ekini biçmek üzere şu ḳadar ḡurūşa isti‘ār eylemiş olduḡı oraḳçılar ekiniḡ bir miḳdārını biçdikleri ḡālde tolu yağmakla yāḡod başḳa bir ḳazā zuhūriyle ekiniḡ ma‘dası telef olsa ecr-i müsemḡadan biçdikleri ekiniḡ ḡiḡşesine işābet eden miḳdārı alabilüp bāḳışini alamazlar

bir kimsenin tarlasındaki ekini biçmek üzere şu kadar kuruşa kiralamış olduḡı oraḳçılar ekinin bir miktarını biçtikleri halde dolu yağmakla yahut başḳa bir kaza meydana

gelmesiyle ekinin kalanı telef olsa pazarlıkla kararlaştırılan ücretten biçtikleri ekinin payına isabet eden miktarı alabilip kalanını alamazlar

581 mādde

süt ana hasta olduğunda fesh-i icāre edebildiği gibi böyle hasta ve gebe olur yahud çocuğ ananın memesini almaz veyā sütünü istifrag eyler-ise müsterzi^c dahi fesh-i icāre edebilir

süt ana hasta olduğunda kirayı bozabildiği gibi böyle hasta ve gebe olur yahut çocuk ananın memesini almaz veya sütünü kuser ise süt ana tutan dahi kirayı bozabilir

bāb-ı sābi^c

yedinci kısım

ba^cde 'l-^cağd ācir ve müste'cirin vazife ve şelāhiyyetlerine dā'ir olup üç faşlı hāvīdir

sözleşmeden sonra kiraya veren ve kiracının vazife ve yetkilerine dair olup üç bölümü

içine alır

faşl-ı evvel

birinci bölüm

teslīm-i me'cūr hakkında

kiralanan şeyin teslimi hakkındadır

582 mādde

me'cūruñ teslīmi müste'cire bi-lā māni^c anıñla intifā^c edebilecek hālde āciriñ izn ve ruşat vermesidir

kiralanan şeyin teslimi kiralayana engel bulunmaksızın onunla faydalanabilecek halde kiraya verenin izin ve ruhsat vermesidir

583 mādde

müddet yā mesāfe üzerine icāre-i şahīha ‘aḳd olunduḳda müddetiḡ inḳızāsına ve mesafeniḡ hitāmına ḳadar me’cūrūn muttaşılān ve müstemirren yedinde ṭurmaḳ üzere müste’cire teslīmī lāzımdır

müddet ya mesafe üzerine sağlam kira sözleşildiḡinde sürenin bitmesine ve mesafenin sonuna kadar kiralanan şeyin devamlı olarak ve sürekli elinde durmak üzere kiralayana teslimi lazımdır

meşelā, bir kimse şu ḳadar müddet ile yāḡod filān yere gitmek üzere bir ‘araba isti‘cār ētdikde ol müddet zarfında yāḡod oraya varıncaya dek ol ‘arabayı ḳullanabilür ve orada şāḡibi anı alup da kendü umurunda isti‘māl ēdemez

mesela bir kimse şu kadar süre ile yahut filan yere girmek üzere bir araba kiraladıḡında o süre zarfında yahut oraya varıncaya dek o arabayı kullanabilir ve orada sahibi onu alıp da kendi işlerinde kullanamaz

584 mādde

āciriḡ bir mülk ‘aḳārını içinde kendü mālī oldıḡı ḡālde ĩcār ētse fāriḡān teslīm ētmedikçe kirā işlemez. meḡer ki ol mālī daḡı müste’cire şatmış ola

kiraya verenin bir mülk taşınmazını içinde kendi malı olduḡu halde kira etse boş olarak teslim etmedikçe kira işlemez meḡer ki o malı kiralayana satmış ola

585 mādde

ācir ḡāneyi teslīm ēdip de içindeki eşyāsını koyduḡu bir odayı teslīm ētmese ol odanıḡ bedeli icāreden ḡiḡḡesi miḡdārı sākıṭ olur ve ḡāneniḡ bākīsinde daḡı müste’cir muḡayyerdir. ve eḡer ācir ḡable ‘l-fesh ḡāneyi taḡliye ve teslīm ēderse icāre lāzım olur, ya ‘nī müste’ciriḡ ḡaḡḡ-ı feshi sākıṭ olur

kiraya veren haneyi teslim edip de içindeki eşyasını koyduḡu bir odayı teslim etmese o odanın kira bedelinden payı miktarı düşer ve hanenin kalanında dahi kiralayan serbesttir

ve eğer kiraya veren bozmadan önce haneyi boşaltma ve teslim ederse kira lazım olur yani kiralayanın bozma hakkı düşer

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

ba'ede 'l-^caḳd aḳideyniñ me'cūrda taşarruflarına dā'irdir

sözleşmeden sonra iki taraftan birinin kiralanan şeyde tasarruflarına dairdir

586 mādde

me'cūr 'aḳār ise müste'cir anı ḳable 'l-ḳabz āḫara ĩcār edebilir. ve eger menḳūl ise edemez kiralanan şey taşınmaz ise kiralayan onu almadan önce başkasına kira edebilir ve eğer taşınabilen ise edemez

587 mādde

nasıḳ isti'māl ve intifā'da mütefāvit olmadığı me'cūru müste'cir başkasına ĩcār edebilir

588 mādde

icāre-i fāsıde ile müste'cir olan kimse me'cūru ba'ede 'l-ḳabz başkasına icāre-i şaḫīḫa ile ĩcār etse cā'iz olur

bozuk kira ile kiralayan olan kimse kiralanan şeyi aldıktan sonra başkasına sağlam kira ile kira etse geçerli olur

589 mādde

bir kimse mālını müddet-i ma'ūme üzerine birine icāre-i lāzıme ile ĩcār ettikten sonra tekrār başkasına ol müddeti ĩcār eylese icāre-i şāniye nāfi'z ve mu'teber olmaz

bir kimse malını bilinen süre üzerine birine görmeden kira ile kira ettikten sonra tekrar başkasına o süreyi kira eylese ikinci kira faydalı ve geçerli olmaz

590 mādde

müste'ciriñ izni olmaksızın ācir me'cūru şatsa müste'cir hakkında bey' nāfiz olmaz ise de bāyi' ile müşteri beyninde nāfiz olur

kiracının izni olmaksızın kiraya veren kiralanan şeyi satsa kiracı hakkında satış tasdikli olmaz ise de satıcı ile müşteri arasında tasdikli olur

hattá müddet-i icāreniñ inkızāsında müşteri hakkında bey-i lāzım olarak almaktan imtina' edemez

hatta kira süresinin sona ermesinde müşteri hakkında serbestlik şartı bulunmayan kesin satış olarak almaktan geri duramaz

meger ki müddet-i icāreniñ inkızāsından muqaddem müşteri bāyi'den mebi'ni teslimini muṭālebe edip de teslimi mümkün olmadığı cihet-ile kādı 'aḳd-i bey'i fesh eylese ve eger müste'cir bey'i muciz olursa her biri hakkında bey' nāfiz olur

meğer ki kira süresinin sona ermesinden önce müşteri satıcıdan satılan şeyin teslimini isteyip de teslimi mümkün olmadığı tarafla kadı satış sözleşmesini bozsa ve eğer kiracı satışı müsaade edilen olursa her biri hakkında satış tasdikli olur

lakin müste'ciriñ ber-vechi peşin vermiş olduğu bedel-i icāreden istiyfā etmediği miqdarı eline vāşıl olmadıkça me'cūr anıñ elinden alınamaz

lakin kiracının peşin olarak vermiş olduğu kira bedelinden tamam olarak almadığı mikdarı eline ulaşmadıkça kiralanan şey onun elinden alınamaz

ve eger müste'cir bunu istiyfā etmeden me'cūrı teslim ederse hakkında-ı habsini ıskāt etmiş olur

ve eğer kiracı bunu tamamiyle almadan kiralanan şeyi teslim ederse tutma hakkını düşürmüştür

*(1340 tarihinde bu māddeye şu fıkralar ilave edilmiştir:)

***(1340 tarihinde bu maddeye şu fıkralar ilave edilmiştir):**

bu **şūretde** dađı müşteri bey^ciñ **huzūr-u hākimde** feshini **ṭaleb** édebilür

bu şekilde dahi müşteri satışı hakim huzurunda bozmasını talep edebilir

müşteri bey^ci mūciz olmadığı takdirde tarih-i bey^cden i^ctibāren bedel-i icāre müşteriye ^cāid olur

müşteri satışı müsaadeli olmadığı takdirde satış tarihinden itibaren kira bedeli müşteriye ait olur

faşl-ı şālīş

üçüncü bölüm

redd ve i^cāde-yi me^cūra mütē^callīķ mevādd beyānındadır

kiralanan şeyin redd ve iadesiyle alakalı maddeler hakkındadır

591 mādde

icāreniñ inķızāsında müste^cciriñ me^ccūr üzerinden ref^ci yed étmesi lāzımdır

kiranın sona ermesinde kiracının kiralanan şey üzerinden el çekmesi lazımdır

592 mādde

icāreniñ inķızāsından soñra müste^ccir artıķ me^ccūrı isti^cmāl édemez

kiranın sona ermesinden sonra kiracı artık kiralanan şeyi kullanamaz

593 mādde

icāre münķazī olup da ācir mālını almaķ istedikde müste^cciriñ dağı teslīm étmesi lāzımdır

kira sona ermiş olup da kiraya veren malını almak istediğinde kiracının dahi teslim etmesi lazımdır

594 mādde

me'cūruḡ redd ve i'ādesi müste'ciriḡ üzerine lāzım olmayıp icāreniḡ inḡzāsında me'cūruḡ aḡzi ācir üzerinedir

kiralanan şeyin redd ve iadesi kiracının üzerine lazım olmayıp kiranın sona ermesinde kiralanan şeyin alınması kiraya veren üzerinedir

meşelā, bir ḡāneniḡ icāresi münḡazī olduḡda ḡāḡibi varup ḡānesini tesellüm étmek lāzımdır

mesela bir hanenin kirası sona ermiş olduḡunda sahibi varıp hanesini teslim etmek lazımdır

kezālik, filān maḡalle ḡadar bir ḡayavān istīcār olunduḡda ḡāḡibi ol maḡalde bulunup ḡayavānını almak lāzım gelir. ve gelip almadıḡı ḡālde müste'ciriḡ te'addi ve taḡḡiri olmaḡsızın yedinde ol ḡayavān telef olsa zāmin olmaz

bunun gibi filan yere kadar bir hayvan kiralandıḡında sahibi o yerde bulunup hayvanını almak lazım gelir. ve gelip almadıḡı halde kiracının saldırma ve kusuru olmaksızın elinde o hayvan telef olsa ödeme olmaz

ammā bir maḡall-i mu'ayyenden gidüp gelmek üzere istīcār étmiş olsa ol maḡalle götürmesi lāzım gelir. ve oraya götürmeyerek kendü ḡānesine götürüp tutsa ve ḡayavān telef olsa zāmin olur

ama bir bilinen yerden gidip gelmek üzere kiralamış olsa o yere götürmesi lazım gelir ve oraya kendi hanesine götürüp tutsa ve hayvan telef olsa ödeme olur

595 mādde

me'cūruḡ redd ve i'ādesi ḡaml ve me'ūnete muhtāc ise ücret-i naḡliyyesi ācir üzerinedir

kiralanan şeyin redd ve iadesi yük ve sıkıntıya muhtaç ise taşıma ücreti kiraya veren üzerinedir

sekizinci kısım

zamānāt beyānında olup üç faşlı hāvīdir

ödemeler hakkında olup üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

zamān-1 menfa'at hāḳḳındadır

faydalanma ödemesi hakkındadır

596 mādde

bir kimse bir mālī ṣāhibiniḡ izni olmaḳsızın isti'māl étmiş olsa ḡaṣb kabīlinden olaraḳ menāfi'ini ödemek lāzım gelmez

bir kimse bir malı sahibinin izni olmaksızın kullanmış olsa zorla alma türünden olarak faydalanmalarını ödemek lazım gelmez

faḳaḳ māl-1 vakıf yā māl-1 ṣaḡir ise herḫālde ve mu'addün li-l-istiḡlāl ise te'vīl-i mülk ve 'aḳd olmadığı ḫālde zamān-1 menfa'at ya'nī ecr-i mişil lāzım olur

fakat vakıf malı ya küçük çocuk malı ve kiraya verilmek üzere hazırlanmış olan ise tevil-i mülk ve sözleşme olmadığı halde faydalanma ödemesi yani bilirkişinin belirlediği ücret lazım olur

meşelā, bir kimse āḫarınḡ ḫānesinde 'aḳd-i icāre étmeksizin ḫōd be ḫōd bir müddet sākin olsa ücret vèrmesi lāzım gelmez. faḳaḳ ol ḫāne vaḳfınḡ yā bir ṣaḡirinḡ mālī ise gerek te'vīl-i mülk ve 'aḳd bulunsun ve gerek bulunmasın herhalde sākin olduğu müddetin ecr-i mişlini vèrmesi lāzım gelür. kezālik kirā ḫāne olup da te'vīl-i mülk ve 'aḳd olmadığı ḫālde yine ecr-i mişil lāzım olur

mesela bir kimse başkasının hanesinde kira sözleşmesi yapmaksızın kendiliğinden bir müddet otursa ücret vermesi lazım gelmez fakat o hane vakfın ya bir küçük çocuğun malı ise gerek tevil-i mülk sözleşme bulunsun ve gerek bulunmasın herhalde oturduğu sürenin bilirkişinin belirlediği ücreti vermesi lazım gelir. bunun gibi kira hane olup da tevil-i mülk ve sözleşme olmadığı halde yine bilirkişinin belirlediği ücret lazım olur

ve kezā bir kimse şāhibiniñ izni olmaksızın bir kirā beygirini alıp da bir müddet kullansa ecr-i mişlini vèrmesi lāzım gelür

ve bunun gibi bir kimse sahibinin izni olmaksızın bir kira beygirini alıp da bir süre kullansa bilirkişinin belirlediği ücreti vermesi lazım gelir

(bu mādde 1340 tarihinde şu şekilde değiştirilmiştir):

(bu madde 1340 tarihinde şu şekilde değiştirilmiştir):

bir kimse bir mālı şāhibiniñ izni olmaksızın istiʿmāl etmiş olsa ecr-i mişil lāzım olur

bir kimse bir malı sahibinin izni olmaksızın kullanmış olsa bilirkişinin belirlediği ücret lazım olur

597 mādde

te vīl-i mülk ile istiʿmāl olunan māl muʿaddün li-l-istiğlāl olsa dahı zamān-ı menfaʿat lāzım gelmez

tevil-i mülk ile kullanılan mal kiraya vermek için hazırlanmış olsa dahi faydalanma ödemesi lazım gelmez

meşelā, bir māl-ı müştereki şerīklerinden birisi diğerk şerīkiniñ izni olmaksızın bir müddet müstakillen tasarruf ve istiʿmāl eylese mülkümdür dèyü istiʿmāl eylemiş olacağı cihet-ile muʿaddün li-l-istiğlāl olsa dahı diğerk şerīki hişşesiniñ ücretini alamaz

mesela bir ortak mal ortaklarından birisi diğerk ortağın izni olmaksızın bir süre yalnız tasarruf ve kullansa mülkümdür diye kullanmış olacağı tarafla kiraya vermek için hazırlanmış olsa dahi diğerk ortağı payının ücretini alamaz

(bu mādde 1340 tarihinde şu şekilde değiştirilmiştir):

(bu madde 1340 tarihinde şu şekilde değiştirilmiştir):

bir māl-ı müştereki şerīklerinden biri diğeri şerīkine izni olmaksızın bir müddet müstakillen tasarruf ve isticmāl eylese, diğeri şerīki gerek hazır ve gerek gâ'ib olsun, o kadar müddet o mālı müstakillen tasarruf ve isticmāl edebilir

bir ortak mal ortaklarından biri diğeri ortağın izni olmaksızın bir müddet yalnız tasarruf ve kullansa diğeri ortağı gerek hazır ve gerek hazır olmayan olsun o kadar müddet o malı yalnız tasarruf ve kullanabilir

598 mādde

te'vil-i 'aḳd ile isticmāl olunan māl mu'addün li-l-istiğlāl olsa dahi zamān-ı menfa'at lāzım gelmez

tevil-i akd ile kullanılan mal kiraya verilmek için hazırlanmış olsa dahi faydalanma ödemesi lazım gelmez

meşelā, bir kimse müştereken mālīk olduğu dükkānı şerīkine izni olmaksızın birine satmakla müşteri dahi bir müddet tasarruf edip ancak diğeri şerīki bey'e izn vermeyerek hissesini zabt eyledikte dükkān her ne kadar mu'addün li-l-istiğlāl ise de hissesinin ücretini muṭālebe edemez; zīrā müşteri anı te'vil-i 'aḳd ile isticmal etmiş ya'nī 'aḳd-i bey'e ile mutasarrıfım deye kullanmış olduğu cihet-ile zamān-ı menfa'at lāzım gelmez

mese bir kimse ortak olarak sahip olduğu dükkānı ortağının izni olmaksızın birine satmakla müşteri dahi bir süre tasarruf edip ancak diğeri ortağı satışa izin vermeyerek payını tuttuğunda dükkān her ne kadar kiraya verilmek için hazırlanmış ise de payının ücretini isteyemez zira müşteri onu tevil-i akd ile kullanmış yani satış sözleşmesi ile yetki sahibiyim diye kullanmış olduğu tarafla faydalanma ödemesi lazım gelmez

kezālik bir kimse bir degirmeni mülkü olmak üzere birine bey'e ve teslim ile müşteri bir müddet zabt ve tasarruf ettikten sonra başka bir kimesne ol degirmene müstahik çıkıp

ba'ede 'l-işbāt ve 'l-hüküm müşteriden alsa müşterinin müddet-i mezbûrede tasarrufu için ücret nāmına bir şey' alamaz; zîrā bunda daḥı te'vīl-i 'aḳd vardır

bunun gibi bir kimse bir değirmeni mülkü olmak üzere birine satış ve teslim ile müşteri bir süre tutmak ve tasarruf ettikten sonra başka bir kimse o değirmene hak kazanan çıkıp ispat ve hükümden sonra müşteriden alsa müşterinin adı geçen sürede tasarrufu için ücret namına bir şey alamaz zira bunda dahi tevil-i akd vardır

*(1340 tarihinde mādde şu şekilde değiştirilmiştir):

*(1340 tarihinde madde şu şekilde değiştirilmiştir):

te'vīl-i 'aḳd ile isti'māl olunan mālda zamān-ı menfa'at lāzım gelmez

tevil-i akd ile kullanılan malda faydalanma ödemesi lazım gelmez

599 mādde

bir kimse bir şağiri velisiniḡ izni olmaksızın istiḡdām eylese bāliḡ olduḡda ḡidmetiniḡ ecr-i mişlini alır. ve şaḡir fevt olsa vereşesi daḥı ol müddetin ecr-i mişlini ol kimseden alabilirler

bir kimse bir küçük çocuḡu velisinin izni olmaksızın kullansa ergin olduḡunda hizmetinin bilirkişinin belirlediḡi ücretini alır. ve küçük çocuk yok olsa mirasçısı dahi o müddetin bilirkişinin belirlediḡi ücretini o kimseden alabilirler

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

müste'cirinḡ zamānı beyānındadır

kiracının ödemesi hakkındadır

600 mādde

'aḳd-i icāre gerek şaḡiḡ olsun ve gerek şaḡiḡ olmasun müste'cir yedinde me'cūr emānetdir

kira sözleşmesi gerek sağlam olsun ve gerek sağlam olmasın kiracı elinde kiralanan şey emanettir

601 mādde

me'cūr eger müste'cir yedinde telef olur ise müste'ciriḥ te'addīsi yā taḳṣīri veyāḥod me'zūniyetine muḥālefeti olmadıkça zamān lāzım gelmez

kiralanan şey eğer kiracı elinde telef olur ise kiracının saldırması ya kusuru veyahut izinli olmasına uymaması olmadıkça ödeme lazım gelmez

602 mādde

müste'ciriḥ te'addīsi ile me'cūr telef olsa yāḥod kıymetine nokṣān gelse müste'cire zamān lāzım gelir

kiracının saldırması ile kiralanan şey telef olsa yahut kıymeti eksilse kiracıya ödeme lazım gelir

meşelā, müste'cir kirā ḥayavānını vurup öldürse yāḥod ʿunf ve şiddet üzere sürmekle ḥayavān telef olsa kıymetini zāmin olur

mesela kira kira hayvanını vurup öldürse yahut kabalık ve şiddet üzere sürmekle hayvan telef olsa kıymeti ödenir

603 mādde

müste'ciriḥ ḥilāf-ı mu'tād ḥareketi te'addī olup bundan tevellüd eden zarar ve ḥasāri zāmin olur

kiracının alışılmışın aksine hareketi saldırma olup bundan doğan zarar ve hasarı öder

meşelā, isti'cār ettiği elbiseyi ʿādet-i nāsa muḥālif olarak isti'māl edip de fersūde olsa zāmin olur

mesela kiraladığı elbiseyi insanların adetine uymayarak kullanıp da yırtılsa öder

kezālik ḥāne-i me'cūrda nāsıḡ yakmadıḡı meretebe ziyāde ateş yakmasından nāşi ḥarīḡ zuhūru ile ḥāne muḥterīḡ olsa zāmin olur

bunun gibi kiralanan evde insanların yakmadıḡı meretebe fazla ateş yakmasından dolayı yangın çıkması ile yanmış olsa öder

604 mādde

müste'ciriḡ emr-i muḥāfazada takḡīri ile me'cūr telef olsa yāḥod kıymetine noḡḡān gelse zāmān lāzım gelür

kiracının koruma işinde kusur etmesi ile kiralanan şey telef olsa yahut kıymeti eksilse ödeme lazım gelir

meşelā müste'cir kirā ḥayavānını başıboş bir maḥalde şalıvermekle zāyi' olsa zāmin olur

mesela kiracı kira hayvanını başıboş bir yerde salıvermekle kayıp olsa öder

605 mādde

meşrūḡıḡ mafevḡine tecāvüz ile müste'ciriḡ kendü me'zūniyetine muḥālefeti zāmānı mūcip olur ammā mişline yāḥod madununa udul ile muhalefeti zāmānı ĩcāb étmez

şart koşulanın yukarisına geçme ile kiracının kendi izinli olmasına uymaması ödemesi sebep olur ama benzerine yahut alt tarafına geri dönme ile uymama ödemesi gerekmez

meşelā müste'cir şu ḡadar kıyye yaḡ yükletmek üzere istikrā eylediḡi ḥayavāna ol ḡadar kıyye temür yükledüp de ḥayavān telef olsa zāmin olur

mesela kiracı şu kadar okka yaḡ yükletmek üzere kiraladıḡı hayvana o kadar okka demir yükleyip de hayvan telef olsa öder

ammā mażarratda yaḡa müsāvī yāḥod daha ḡafif bir cins ḡamūle yükledüp de ḥayavān telef olsa zāmān lāzım gelmez

ama zararda yağa eşit yahut daha hafif bir cins yük yükletip de hayvan telef olsa ödeme lazım gelmez

606 mādde

icāreniñ inķızāsında me'cūr kemāķān müste'cir yedinde vedī'a gibi emānet kalur; bināen 'aleyh icāre munķazī' olduķdan soñra müste'cir me'cūru isti'māl édüp de telef olsa zāmin olur

kiranın sona ermesinde kiralanan şey eskiden olduğu gibi kiracı elinde vedia gibi emanet kalır bundan dolayı kira sona erdikten sonra kiracı kiralanan şeyi kullanıp da telef olsa ödeme olur

kezālik icāreniñ inķızāsında ācir mālını taleb édüp de müste'cir vermeyüp imsāk étdikten soñra ol māl telef olsa zāmān lāzım gelür

bunun gibi kiranın sona ermesinde kiraya veren malını talep edip de kiracı vermeyip tuttuktan sonra o mal telef olsa ödeme lazım gelir

faşl-ı sālīs

üçüncü bölüm

ecīriñ zamānı hāķķındadır

gündelikçinin ödemesi hakkındadır

607 mādde

ecīriñ te'addīsi yāħod taķşiri ile müste'cerun fiñ telef olsa zāmin olur

gündelikçinin saldırması yahut kusuru ile kira sözleşmesiyle yapılan iş telef olsa ödeme olur

608 mādde

ecîriñ te'addîsi müste'ciriñ şarâhâten yâ delâleten emrine muhâlif 'amel ve hareket etmesidir

gündelikçinin saldırması kiracının açık olarak ya göstererek emrine uymayan iş ve hareket etmesidir

meşelâ bir kimse ecîr-i hâşş olan çobana şu hayavânları filân mahalde ra'ý ét, âhar yere götürme demişken çoban ol mahalde ra'ý étmeyerek başka mahalle götürüp ra'ý étse te'addî etmiş olur ve orada ra'ý ederken hayavânlar telef olsa çobana zamân lâzım gelir

mesela bir kimse kiracıya işleyen gündelikçi olan çobana şu hayvanları filan yerde git başka yere götürme demişken çoban o yerde götürmeyerek başka yere götürüp götürse geçmiş olur ve orada giderken hayvanlar telef olsa çobana ödeme lazım gelir

kezâlık bir kimse derzîye bir kumâş verip ve bana bir uzun entâri çıkarsa kes deyüp derzî dahı çıkar diyerek kesdikte uzun entâri çıkmasa ol kimse kumâşını derzîye tazmîn étdirebilir

bunun gibi bir kimse terziye bir kumaş verip ve bana uzun ev kıyafeti çıkarsa deyip terzi dahi çıkar diyerek kestiğinde uzun ev elbisesi çıkmasa o kimse kumaşını terziye ödettirebilir

609 mādde

ecîriñ takşîri müste'cerun fihîñ muhâfazasında bi-lâ 'özü küşür etmesidir

gündelikçinin kusuru kira sözleşmesiyle yapılan işinin korunmasında özürsüz kusur etmesidir

meşelâ sürüden bir hayavân firâr étdikde çoban mücerred tekâsül ve imhâlınden nâşî varup tutmadığı cihet-ile hayavân zâyi' olsa çoban takşîr etmiş olacağından zâmin olur; ammâ anıñ arkası şıra gitdiği takdirde diğer hayavânların zâyi' olmak ihtimâli gâlip olduğu cihet-ile varup tutmamışsa ma'zûr olmakla zamân lâzım gelmez

mesela sürüden bir hayvan kaçtığında çoban yalnız tembellik ve yavaşlığından dolayı varup tutmadığı tarafla hayvan kayıp olsa çoban kusur etmil olacağından ödeme olur

ama onun arkası sıra gittiği takdirde diğer hayvanların kayıp olmak ihtimalı galip olduğu tarafla varıp tutamamışsa özürle olmakla ödeme lazım gelmez

610 mādde

ecīr-i hāşş emīndir

kiracıya çalışan gündelikçi güvenilendir

hattá yedinde bi-ğayri şun'ihî telef olan mālî zāmin olmaz ve kezā bilate'addīn kendü 'ameliyle telef olan mālî dahı zāmin olmaz

hatta elinde yapay olmadan telef olan malı ödeme olmaz ve bunun gibi saldırısız kendi işiyle telef olan malı dahi ödeme olmaz

611 mādde

ecīr-i müşterekiñ gerek te'addīsi yā taķşīri olsun ve gerek olmasın kendüsiniñ şun'undan tevelliüd eden zarar ve hasārı zāmin olur

özgür gündelikçinin gerek saldırması ya kusuru olsun gerek olmasının kendisinin yapmasından doğan zarar ve hasarı ödeme olur

kitābu 'l-kefāle

kefillik kitabı

şūret-i hāţţ-ı humāyūn

padişah fermanı

mucibince 'amel oluna

gereğince yapıla

kitāb-ı sālīs

üçüncü kitap

kefālet **hakkında** olup bir muḳaddime ile üç bābı **hāvī**dir

kefillik hakkında olup bir önsöz ile üç kapıyı içine alır

muḳaddime

önsöz

kefālete dā'ir olan ıṣṭılāḫāt-ı fıkhiyye beyānındadır

kefilliğe dair olan fıkıh terimleri hakkındadır

612 mādde

*kefālet bir şey'iṅ muṭālebesi **hakkında** zimmeti zimmete zamm etmektir*

kefillik bir şeyin istemesi hakkında borcu borca katmaktır

ya'ni bir kimse zātını diğerin zātına zamm edüp ve anıḅ **hakkında** lāzım gelen muṭālebeyi kendü dahı iltizām eylemektir

yani bir kimse kendini diğerin kendine katıp ve onun hakkında lazım gelen istemeyi kendi dahi gerekli kılmaktır

613 mādde

kefālet bi 'n-nefs, bir ādemiḅ şahṣına kefil olmaḅdır

kefalet bi'n-nefs: bir adamın şahsına kefil olmaktır

614 mādde

kefālet bi 'l-māl bir mālıḅ edāsına kefil olmaḅdır

kefalet bi'l-mal: bir malın ödemesine kefil olmaktır

615 mādde

kefālet bi 't-teslīm, bir mālın teslīmine kefil olmaκdır

kefalet bi't-teslim: bir malın teslimine kefil olmaktır

616 mādde

kefālet bi 'd-derek, mebi' bi 'l-istiḥkāk zabt olunduğı taκdirde akçasını edā ve teslīme yāḥod bāyi'n nefesine kefil olmaκdır

kefalet bi'd-derek: satılan şey hak ederek tutulduğu takdirde akçesini ödeme ve teslimine yahut satıcının nefesine kefil olmaktır

617 mādde

kefālet-i münecceze, şartta mu'allak ve zamān-ı müstaκbele muzāf olmayan kefāletdir

kefalet-i münecceze: şartla alakalı gelecek zamana bağlı olmayan kefalettir

618 mādde

kefil, kendü zimmetini āḥarıḡ zimmetine zamm eden ya'nī āḥarıḡ müte'ahhid olduğı şey'e kendü dağı müte'ahhid olan kimsedir ki ol āḥara aḡl ve mekfülün 'anh dēnilür

kefil: kendi borcunu başkasının borcuna katan yani başkasının söz veya imza ile üzerine aldığı şeye kendi dahi söz veya imza ile üzerine alan kimsedir ki o başkasına kendi ve kendine kefillik edilen denilir

619 mādde

mekfülün leh kefālet ḡuḡūḡında tālib ve dāyin olan kimsedir

mekfulün leh: kefalet hususunda isteyen ve borç veren olan kimsedir

620 mādde

mekfülün bih, kefilin teslīmine yā edāsına müte'ahhid olduğı şey'dir ki kefālet bi 'n-nefsde mekfülün 'anh ile mekfülün bih bir şey'dir

mekfûlün bih: kefilin teslimine ya ödemesine işi üzerine aldığı şeydir ki bir kimsenin şahsına kefil olmakta kendisine kefillik edilen kimse ile kefil olunan bir şeydir

bāb-1 evvel

birinci kapı

‘aḳd-i kefālet hakkında olup iki faşlı hāvīdir

kefil sözleşmesi hakkında olup iki bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

rükn-i kefālet hakkında

kefillik şartları hakkındadır

621 mādde

yalnız kefilin icābıyla kefālet mün‘aḳid ve nāfiż olur. fakat mekfûlün leh dilerse redd edebilir. ve mekfûlün leh redd etmedikçe kefālet bāḳī kalır

yalnız kefilin gereğiyle kefalet bağlanmış ve tasdikli olur fakat kefaletle alacağı temin edilen alacaklı reddetmedikçe kefalet devamlı kalır

bu şüretde mekfûlün leh in ğıyābında birinden alacağına bir kimse kefil olup da haber-i kefālet kendüye vāşıl olmadan vefāt etse kefil bu kefāletiyle muṭālebe ve mu’aḳeze olunur

bu şekilde alacağı temin edilen alacaklının bulunmamasında birinden alacağına bir kimse kefil olup da kefil olma haberi kendisine ulaşmadan vefat etse kefil bu kefaletiyle isteme azarlama olunur

622 mādde

kefilin icābı ya ‘nīelfāz-ı kefālet ‘örf ve ‘ādetde te‘ahhüd ve iltizāma delālet eden sözlerdir

kefilin gereği yani kefil olma sözleri örf ve adette üzerine alma ve mecbur tutmaya yol gösteren sözlerdir

meşelā kefil oldum yāḥod kefilim veyā zāminim dese kefalet münʿaḳid olur

mesela kefil oldum yahut kefilim veya ödeyiciyim dese kefalet bağlanmış olur

623 mādde

va ʿd-i muʿallaḳ ile daḥi kefalet olur. (84) māddeye baḳ

şartlı istek dahi kefalet olur (84) maddeye bak

meşelā, filān adam seniḡ alacaḡını vērmezse ben vēririm dese kefalet olur ve dāyin alacaḡını isteyüp de medyūn vērmezse kefiliden muṭālebe eder

mesela filan adam senin alacaḡını vermezse ben veririm dese kefalet olur ve borç veren alacaḡını isteyip de borçlu vermezse kefiliden ister

624 mādde

bugünden filān vakte ḳadar kefilim dedikde kefalet-i muvaḳḳate olaraḳ müneccezen münʿaḳid olur

bugünden filan vakte kadar kefilim dediğinde geçici kefil olma olarak şarta bağlı bağlanmış olur

625 mādde

kefalet muṭlaḳ olaraḳ münʿaḳid oldıḡı gibi taʿcīl veyā teʿcīl ḳaydıyla yaʿnī hemen yāḥod filān vakte ḳā olunmaḳ üzere deyü muḳayyed olaraḳ daḥi münʿaḳid olur

kefalet kayıtsız şartsız bağlanmış olduğu gibi acele ettirme ve erteleme kaydıyla yani hemen yahut filan vakitte yerine getirilmek üzere diye kayıtlı olarak dahi bağlanmış olur

626 mādde

*kefīle kefīl olmak **şahih**dir*

kefile kefil olmak sağlamdır

627 mādde

kefīliḡ te'addüdü cā'izdir

kefilin birden çok olması geçerlidir

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

şerā'it-i kefālet beyānındadır

kefil olma şartları hakkındadır

628 mādde

kefālet in 'ikāda kefīliḡ 'ākil ve bāliḡ olması şarttır

kefalet bağlamasında kefilin akıllı ve ergin olması şarttır

bināen 'aleyh mecnūn ve ma'tūh ve şabīniḡ kefāleti **şahih** olmaz. ve şabī iken kefīl olup da ba'de 'lbuluḡ bu kefāleti muḡırr olsa daḡı anıḡla mu'aheze olunamaz

bundan dolayı deli ve bunak ve küçük çocuḡun kefil olması sağlam olmaz ve küçük çocuk iken kefil olup da ergin olduktan sonra bu kefaleti kendinde hakkı olduğunu haber eden olsa dahi onunla paylanamaz

629 mādde

mekfūlün 'anheḡ 'ākil ve bāliḡ olması şart değildir

kendisine kefillik edilenin akıllı ve ergin olması şart değildir

bināen 'aleyh mecnūn ve şabīniḡ borcuna kefālet **şahih** olur

bundan dolayı deli ve küçük çocuğun borcuna kefalet sağlam olur

630 mādde

mekfūlün bih nefis ise ma'lūm olması şarttır. ve māl ise ma'lūm olması şart değildir

kefil olunan şey kendi ise bilinen olması şarttır ve mal ise bilinen olması şart değildir

bināen ʿaleyh filān ādamın filān ādama olan borcuna kefilim dedikde borcun miqdārı ma'lūm olmasa dađı kefalet **şahih** olur

bundan dolayı filan adama olan borcuna kefilim dediğinde borcun miktarı bilinen olmasa dahi kefalet sağlam olur

631 mādde

kefalet bilmālda mekfūlün bih aşıl üzerine mazmūn olmak ya ʿnī aşıl üzerine ifāsı lāzım olmak şarttır

bir malın ödemesine kefil olmada kefil olunan şey kefillik edilen üzerine ödenmesi lazım gelmek yani kefillik edilen üzerine yerine getirmesi lazım olmak şarttır

bināen ʿaleyh semen-i mebiʿe ve bedel-i icāreye vesā'ir düyūn-u **şahih**haya kefalet **şahih** olur

bundan dolayı satılan şeyin ücretine ve kira bedeline gibi ödeme yahut düşmüş borca kefalet sağlam olur

kezālik māl-ı mağşūbe kefalet **şahih** olup lede 'l-muṭālebe kefil bunu ʿaynen yā bedelen ifāya mecbūr olur

bunun gibi zorla alınmış mala kefalet sağlam olup talep etme sırasında kefil bunu aynen ya bedelen yerine getirmeye mecbur olur

ve kezā sevm-i şirā ʿarīkiyle maḳbūz olan mālā semen tesmiye olunmuşsa kefalet **şahih**tir. ammā ḳable 'l-ḳabz mebiʿin ʿaynına kefalet **şahih** olmaz; zīrā ʿayn-i mebiʿ bāyiʿ yedinde

telef olsa bey^c münfesiḥ olacağından bâyi^c üzerine mazmūn olmayup yalnız şemenini ḳabz etmişse reddi lâzım gelür

böylece pazarlıkla satın alma yoluyla alınmış olan mala ücret belirlenmişse kefalet sağlamdır. ama teslim almadan önce satılan şeyin kendisine kefalet sağlam olmaz zira satılacak şeyin kendisi satıcı elinde telef olsa satış bozulmuş olacağından satıcı üzerine ödenmesi lazım gelmeyip yalnız ücretini almışsa reddi lazım gelir

kezālik merhūn ve müste^car ve me^cūr ve emānāt-ı sâ'ire aṣīl üzerine mazmūn olmadığından bunlarıḥ ^cayınlarına kefālet **ṣahīḥ** olmaz. fakat mekfūlün ^canh bunları izā^ca ve istihlāk eder-ise kefilim dese **ṣahīḥ** olur. ve bir de gerek mebi^ciḥ ve gerek bunlarıḥ teslimine kefālet **ṣahīḥ** olur. ve lede 'l-muṭālebe bir cihet-ile **ḥaḳḳ-ı ḥabsleri** yok ise kefil bunları teslimine mecbūr olur. ancak kefālet binnefsde mekfūlün biḥiḥ vefātı-yıla kefil beri olduğu gibi bunlar telef olduğu takdirde dahi kefile bir şey lâzım gelmez

bunun gibi rehin edilmiş ve emanet ve kiraya verilmiş ve başka emanetler kefillik edilen üzerine ödenmesi lazım gelen olmadığından bunların kendilerine kefalet sağlam olmaz fakat kefil olunan bunları kaybeder ve tüketir ise kefilim dese sağlam olur ve bir de gerek satılan şeyin ve gerek bunların teslimine kefalet sağlam olur ve talep etme sırasında bir tarafla tutma hakları yok ise kefil bunları teslimine mecbur olur ancak şahsa kefil olmada kefil olunanın vefatıyla kefil salim olduğu gibi bunlar telef olduğu takdirde dahi kefile bir şey lazım gelmez

632 mādde

uḳūbatda niyābet cārī olmaz

cezalarda vekillik geçerli olmaz

bināen ^caleyh **ḳiṣāsa** vesā'ir ^cuḳūbat ve mücāzāt-ı şahsiyyeye kefālet **ṣahīḥ** değildir. ammā cārī ve **ḳātil** üzerine lâzım gelen erş ve diyete kefālet **ṣahīḥ** tir

bundan dolayı kısasa gibi cezalar ve şahsi cezalara kefalet sağlam değildir ama yaralayan ve öldüren üzerine lazım gelen ödenen mal ve paraya kefalet sağlamdır

633 mādde

mekfūlün anlıḡı yeşārı şart olmayıp müflise daḡı kefalet saḡıḡ olur

kefil olunan kimsenin varlıḡı şart olmayıp iflas edene dahi kefalet saḡlam olur

bāb-1 sānī

ikinci kısım

kefaletin aḡkāmı beyānında olup üç faşlı ḡāvīdir

kefaletin hükümleri hakkında olup üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

kefalet-i münecceze ve mu'allaka ve muzāfenin hükmi beyānındadır

gelecek zamana bağlanmayan ve şarta baḡlı ve gelecek zamana baḡlanan kefaletin hükmü hakkındadır

634 mādde

kefaletiḡ hükmi muḡālebedir

kefaletin hükmü istemedir

ya'ni mekfūlün leḡin kefiliden mekfūlün bihi muḡālebeye ḡaḡḡı olmakdır

yani alacağı kefalet yoluyla kendisine verilenin kefiliden kefil olunan şeyi istemeye hakkı olmaktır

635 mādde

kefalet-i müneccezeden deyn eger aşıl ḡaḡḡında mu'accel ise derḡāl ve mü'eccel ise müddet-i mu'ayyenesiniḡ tamāmında kefil muḡāleb olur

gelecek zamana bağlı olmayan kefaletten borç eğer kefil olunan hakkında acele ise derhal ertelenmiş ise belli süresinin tamamında kefil isteyen olur

meşelā bir kimse biriniñ borcuna kefil oldum dedikde borç eğer mu'accel ise derhāl ve mü'eccel ise müddet-i hitāmında dā'in alacağını kefiliden muṭālebe edebilir

mesela bir kimse birinin borcuna kefil oldum dediğinde borç eğer acele ise derhal ve ertelenmiş ise sürenin bitmesinde alacaklı alacağını kefiliden isteyebilir

636 mādde

ammā bir şartta mu'allak ve zamān-ı müstaḳbele muzaf olarak mün'aḳid olan kefalette şart taḥakkuk ve zamān hulul etmedikçe kefil muṭāleb olmaz

ama bir şartla alakalı ve gelecek zamana bağlanan olarak bağlanmış olan kefalette şart gerçekleşme ve zaman işlemedikçe kefil hakkını istemez

meşelā filān ādam seniñ alacağını vèrmez ise edāsına kefilim dedikde kefalet meşrūṭan mün'aḳid olup lede 'l-muṭālebe ol ādam borcunu vèrmez-ise kefiliden muṭālebe olunur; yoḥsa aşılden ḳable 'l-muṭālebe kefil muṭāleb olmaz

mesela filan adam senin alacağını vermez ise ödemesine kefilim dediğinde kefalet şartlı olarak bağlanmış olup isteme sırasında o adam borcunu vermez ise kefiliden isteme olunur yoksa kefil olunan şeyden istemeden önce kefil hakkını istemez

kezā filān ādam seniñ mālını sirḳat eder-ise ben zāminim dese kefalet şahih ve ol ādamın sirḳatı sābit olduğda kefil muṭāleb olur

bunun gibi filan adam senin malını çalar ise ben ödeyiciyim dese kefalet sağlam ve o adamın çalması sabit olduğunda kefil hakkını ister

ve kezā mekfülün leh ne vaḳt muṭālebe eder-ise şu ḳadar gün mühlet vèrilmek üzere kefil olsa mekfülün lehiñ muṭālebe ettiği vaḳtden i'tibāren ol ḳadar mühlet vèrilip eyyam-ı mezkūreniñ murūrundan sonra mekfülün leh her ne vaḳt isterse muṭālebe eder. ve kefilin tekrār o ḳadar gün istid'āsına şelāhiyyeti olmaz

ve bunun gibi alacaklı ne vakit isterse şu kadar gün süre verilmek üzere kefil olsa alacaklının istediği vakitten itibaren o kadar süre verilip söylenen günlerin geçmesinden sonra alacaklı her ne kadar vakit isterse ister. ve kefilin tekrar o kadar gün rica ile istemesine yetkisi olmaz

kezālik filanda şābit olacak alacağına veyā filana ikrāz edecek meblağa yāhod filanın senden ğaşb edecek şey'e yāhod filana satacağı mālın semenine kefilim dedikde kefil ancak bu ahvālın tahakkukunda ya'nı borcun şubūtu ve akçenin ikrāzı ve ğaşbın tahakkuku ve mālın bey' ve teslimi vukū'unda muṭāleb olur

yine bunun gibi filanda sabit olacak alacağına veya filana ödünç vereceğin paraya yahut filanın senden zorla alacağı şeye yahut filana satacağın malın ücretine kefilim dediğinde kefil ancak bu hallerin gerçekleşmesinde yani borcun sabit olması ve akçenin ödünç vermesi ve zorla almanın gerçekleşmesi ve malın satış ve teslimi olmasında hakkını ister

ve kezā filān gün ihzār etmek üzere filanın nefsine kefilim dedikde kefil ol günden muḳaddem mekfūlün bihin ihzārıyla muṭāleb olmaz

ve bunun gibi filan gün hazırlamak üzere filanın nefsine kefilim dediğinde kefil o günden önce kefil olunan kişinin hazırlamasıyla hakkını istemez

637 mādde

şartın tahakkukunda vasf ve kaydının tahakkuku dahi lāzımdır

şartın gerçekleşmesinde tarif ve kaydının gerçekleşmesi dahi lāzımdır

meşelā filān kimsenin üzerine ne hüküm olunur-ise edāsına kefilim dediği şüretde ol kimse şu kadar ğurūş borç ikrār etse hüküm-i hākim lāhik olmadıkça kefilin anı edā etmesi lāzım gelmez

mesela filan kimsenin üzerine ne hüküm olunursa ödemesine kefilim dediği şekilde o kimse şu kadar kuruş borç itiraf etse hakimin hükmü yetişmedikçe kefilin onu ödemesi lāzım gelmez

638 mādde

kefālet bid-derekde mebī'e müstahik çıktıkda bilmuhākeme bāyi ĩñ semeni redd étmesine hükm olunmadıkça kefil muāheze olunmaz

satılan şey hak ederek tutulduğu takdirde akçesini ödeme ve teslimine yahut satıcının nefisine kefil olmakta satılan şeye hak kazanmış çıktığında muhakeme ederek satıcının ücreti reddetmesi hakkında karar verilmedikçe kefil azarlanmaz

639 mādde

kefālet-i muvaqqatede kefil ancak müddet-i kefālet zarfında muṭāleb olur

geçici kefalette kefil ancak kefalet süresi zarfında hakkını ister

meşelā bugünden bir aya kadar kefilim dedikde kefil ancak bu bir ay zarfında muṭāleb olup ayın murūrunda kefaletten beri olur

mesela bugünden bir aya kadar kefilim dediğinde kefil ancak bu bir ay zarfında hakkını isteyip ayın geçmesinde kefaletten uzak olur

640 mādde

kefāletin in'ikādından sonra kefil kendüsünü kefaletten ihrāc edemez; fakat kefālet-i mu'allağa ve muzāfede deyniñ zimmeti medyūna terettübünden muḳaddem kefil kendüsünü kefaletten ihrāc edebilir

kefaletin sözleşmesinden sonra kefil kendisini kefaletten çıkaramaz fakat şarta bağlı kefalet ve gelecek zamana bağlı kefalette borcun alacağı borçluya gerekmesinden önce kefil kendisini kefaletten dışarıya çıkarabilir

meşelā bir kimse bir adamın nefisine yā deynine müneccezen kefil olduğdan sonra kendüsünü kefaletten ihrāc edemediği gibi filanda ne kadar alacağıñ sâbit olur-ise zâminim dedikde dađı kefaletten dönemez; zîrā deyniñ şubūtu her ne kadar 'aḳd-i kefaletten mu'aḥḥar ise de zimmet-i medyūna terettübü 'aḳd-i kefaletten muḳaddemdir. ammā filān ādama ne şatar-

iseñ yāhūd satacağıñ mālıñ semenine kefilim dedigi şüretde mekfülün lehın ol ādama şatacağı mālıñ semenine zāmin olur; fakat kable 'l-beyc kendüsini kefaletden iḥrāc edebilir. şöyle ki, ben kefaletten vazgeçdim, sen ol ādama māl şatma dedikten sonra mekfülün leh ol ādama bir şey şatar-ise kefil anıñ semenine zāmin olmaz

mesela bir kimse bir adamın nefesine ya borcuna şarta bağılı olarak kefil olduktan sonra kendisini kefaletten dışarı çıkaramadığı gibi filanda ne kadar alacağın sabit olursa kefilim dediğinde dahi kefaletten dönemez zira borcun sabit olması her ne kadar kefalet sözleşmesinden sonraki ise de borçlunun borcuna gerekmesi kefalet sözleşmesinden öncedir. ama filan adama ne satarsan yahut satacağın malın ücretine kefilim dediği şekilde alacaklının o adama satacağı malın ücretine kefil olur fakat satıştan önce kendisini kefaletten dışarı çıkarabilir şöyle ki ben kefaletten vazgeçtim sen o adama mal satma dedikten sonra alacaklı o adama bir şey satarsa kefil onun ücretine kefil olmaz

641 mādde

mağşūp yā müste'ār olan mālıñ red ve teslīmine kefil olan kimse mālı şāhibine teslīm ettikde ücret-i nakliyyesiyle gāşīb ve müste'āre rucū' eder, ya nī ücret-i nakliyyesini onlardan alır

zorla alınmış ya emanet alınmış olan malın redd ve teslimine kefil olan kimse malı sahibine teslim ettiğinde taşıma ücretiyle zorla alan ve emanet alana geri döner yani taşıma ücretini onlardan alır

faşl-1 sānī

ikinci bölüm

kefalet bi 'n-nefsin hükmi beyānındadır

şahsına kefil olmak hükmü hakkındadır

642 mādde

kefalet bi 'n-nefsin hükmi mekfülün bihī iḥzārdan 'ibāretidir

şahsına kefil olmanın hükmü kefil olunan kişiyi hazırlamadan ibarettir

şöyle ki **kaḡı** vaḡt mekfūlün bihiḡ teslimini şart etmiş-ise ol vaḡt mekfūlün leh taleb ettiği gibi kefilin anı ihzār etmesi lāzım gelir; ihzār eder-ise febihā ve eger etmez-ise anı ihzār etmek üzere cebr olunur

şöyle ki hangi vakit kefil olunan kişinin teslimini şart etmiş ise o vakit alacaklı talep ettiği gibi kefilin onu hazırlaması lazım gelir hazırlarsa ne güzel ve eğer etmez ise onu hazırlamak üzere zorlanır

faşl-ı sālīs

üçüncü bölüm

kefālet bi 'l-mālīḡ aḡkāmı beyānındadır

mal için kefil olmanın hükümleri hakkındadır

643 mādde

kefil zāmindir

kefil ödeyendir

644 mādde

tālīb muḡtālebede muḡhayyerdır; alacaḡını dilerse kefiliden ve dilerse aşılden muḡtālebe eder ve birinden muḡtālebesi diğlerinden muḡtālebe hakkını ıskāt etmeyüp birinden muḡtālebe edikten sonra diğlerinden veyāḡhod ma'ān ikisinden daḡı muḡtālebe edebilür

isteyen istemede serbesttir alacaḡını dilerse kefiliden ve dilerse kefil olunan kimseden hakkını ister ve birinden istemesi diğlerinde isteme hakkını düşürmeyip birinden istedikten sonra diğlerinden veyahut beraber ikisinden dahi hakkını isteyebilir

645 mādde

kefīl bi 'l-māl olan kimseniñ kefāleti ḥasebiyle zimmetine lāzım gelen meblağa diğeri biri kefīl olsa deyn alacağı kefīllerden kaḡısından ister-ise muṭālebe eder

mal için kefil olan kimsenin kefaleti dolayısıyla sorumlusuna lazım gelen paraya diğeri biri kefil olsa borç alacağını kefillerden hangisinden isterse hakkını ister

646 mādde

bir cihetden ṭolayı müştereken medyūn olan kimseler yekdiğere kefīl olsalar her biri deyniñ mecmū'u ile muṭāleb olur

bir sebepten dolayı ortak olarak borçlu olan kimseler öbürüne kefil olsalar her biri borcun hepsi ile hakkını ister

647 mādde

bir deyniñ müte'addi kefīlleri oldığı şūretde eger başka başka kefil olmuşlar ise her biri mecmū'u deyn ile muṭāleb olur

bir borcun birçok kefilleri olduğu şekilde eğer başka başka kefil olmuşlar ise her biri hepsini borç ile hakkını ister

ve eger ma'an kefil olmuşlar ise her biri deynden hişşesi miqdārıyla muṭāleb olur; fakat bunlar yekdiğerin zimmetine lāzım gelen meblağa dağı kefil olmuşlar ise ol ḥālde her biri mecmū'u deyn ile muṭāleb olur

ve eğer beraber kefil olmuşlar ise her biri borçtan payı miktarıyla hakkını ister fakat bunlar öbürünün sorumlusuna lazım gelen paraya dahi kefil olmuşlar ise o halde her biri hepsini borç ile hakkını ister

meşelā, bir kimseniñ biñ ġurūş borcuna biri kefil olduğdan sonra diğeri biri dağı kezālik biñ ġurūşa kefil olsa deyn bu meblağı kefilleriñ her kaḡısından ister-ise muṭālebe eder. ammā ol iki kimse bu biñ ġurūşa ma'an kefil olsalar her biri biñ ġurūşun nişfi ile muṭāleb olur,

meğer ki yekdiğerin zimmetine lāzım gelen meblağ'a dağı kefil olmuşlar-ise ol hālde her biri biñ ğurūş ile muḩāleb olur

mesela bir kimsenin bin kuruş borcuna biri kefil olduktan sonra diğeri dahi bunun gibi bin kuruş'a kefil olsa borç bu parayı kefillerin her hangisinden isterse ister ama o iki kimse bu bin kuruş'a beraber kefil olsalar her biri bin kuruşun yarısı ile hakkını ister meğerki öbürünün sorumlusuna lazım gelen paraya dahi kefil olmuşlarsa o halde her biri bin kuruş ile hakkını ister

648 mādde

kefāletde aṣṣīliñ beri olması şart kılınır-ise havāleye münkalib olur

kefalette kefil olunan kimsenin uzak olması şart kılınırsa başka birine bırakmaya dönüşür

649 mādde

muḩīliñ 'adem-i berā'eti şartıyla havāle kefāletdir

borcunu başkasına bırakanın uzak olmayışı şartıyla başka birine bırakma kefalettir

binā'en- 'aleyh bir kimse medyūna sendeki alacağımı sen dağı zāmin olmak üzere filanñ üzerine havāle ét dese o dağı ol vech-ile havāle étse ṭālib alacağımı her kangısından ister-ise alır

bundan dolayı bir kimse borçluya sendeki alacağımı sen dahi ödemek üzere filanın üzerine bırak dese o dahi o sebeple bıraksa isteyen alacağını her hangisinden isterse alır

650 mādde

biri nezdinde bir kimseniñ emānet mālı olduğı hālde ol māldan edā etmek üzere ol kimseniñ borcuna kefil olsa cā'iz olur. ve ol māldan ifā etmek üzere kefil icbār olunur. ve eğer māl telef olsa kefile bir şey' lāzım gelmez. fakat kefil olduğıdan sonra ol mālı ṣāhibine redd étse ol hālde kendü zāmin olur

biri yanında bir kimsenin emanet malı olduğu halde o maldan ödemek üzere o kimsenin borcuna kefil olsa geçerli olur ve o maldan yerine getirmek üzere kefil zorlanır ve eğer mal telef olsa kefile bir şey lazım gelmez fakat kefil olduktan sonra o malı sahibine reddetse o halde kendi ödeyici olur

651 mādde

bir kimse birini filān vaḳtde ihzār etmek üzere nefisine ve ol vaḳt ihzār etmediği taḳdirde borcunuḡ edāsına kefil olduḳda vaḳt-i muʿayyende ihzār etmez ise kefilinḡ ol deyni vērmesi lāzım gelür

bir kimse birini filan vakitte hazırlamak üzere nefisine ve o vakit hazırlamadığı takdirde borcunun ödemesine kefil olduğunda belli zamanda hazırlamazsa kefilin o borcu vermesi lazım gelir

ve kefil fevt olduḳda vereşesi vaḳt-i muʿayyene ḳadar mekfülün bihi teslīm ederler; yāḡod mekfülün bih cihet-i kefāletden ṭolayı nefisini teslīm eylerse kefil ṭarafına mālca bir şey' terettüp etmez ve eger anlar mekfülün bihi yāḡod mekfülün bih nefisini teslīm etmezse kefilinḡ terekesinden mālın edāsı lāzım gelür ve mekfülün leh fevt olsa vārişi muṭālebe eder

ve kefil öldüğünde mirasçıları belli zamana kadar kefil olunan kişiyi teslim ederler yahut kefil olunan kişi kefalet sebebinden dolayı nefisini teslim ederse kefil tarafına malca bir şey gerekmez ve eğer onlar kefil olunan kişiyi yahut kefil olunan kişi nefisini teslim etmezse kefilin mirasından malın ödemesi lazım gelir ve kefil olunan kişi ölse varisi hakkını ister

ve kefil vaḳt-i muʿayyende mekfülün bihi ihzār edüp de mekfülün leh teḡayyup ve ihtifā eylese anınḡ tarafından bir vekil naşb ile aḡa teslīm olunmaḳ üzere kefil ḡākime mürācaʿat eyler

ve kefil belli zamanda kefil olunan kişiyi hazırlayıp da alacaklı kaybolursa ve gizlense onun tarafından bir vekil belirtme ile ona teslim olunmak üzere kefil hakime müracaat eder

652 mādde

kefālet-i muṭlaḳada deyn eger aṣīl üzerine mu'accel ise kefil ḥaḳḳında daḥı mu'accel ve aṣīl üzerine mü'eccel ise kefil ḥaḳḳında daḥı mü'eccel olarak ṣābit olur

kayıtsız kefalette borç eğer kefil olunan kimse üzerine peşin ise kefil hakkında dahi peşin ve kefil olunan kimse üzerine ertelenmiş ise kefil hakkında dahi ertelenmiş olarak sabit olur

653 mādde

kefālet-i muḳayyededede ta'cil ve te'cil vaṣıflarınıḥ her ḳanḡısı ile ḳaydolunmuş ise kefil aḥḳa göre muṭāleb olur

şartla kayırlı kefalette acele ve erteleme vaṣıflarının her hangisi ile kaydolunmuş ise kefil ona göre hakkını ister

654 mādde

bir müddet-i ma'lūme ile mü'eccel olan deyne ol müddet ile mü'eccel olarak kefālet ṣaḥīḥ olduḡı gibi andan ziyāde müddet ile mü'eccel olarak kefālet daḥı ṣaḥīḥ olur

bir bilinen süre ile ertelenmiş olan borca o süre ile ertelenmiş olarak kefalet sağlam olduḡu gibi ondan fazla süre ile ertelenmiş olarak kefalet dahi sağlam olur

655 mādde

deyn alacaḡını aṣīl ḥaḳḳında te'cil éderse gerek kefil ve gerek kefilu 'l-kefil ḥaḳḳında daḥı te'cil étmış olur

borç alacaḡını kefil olunan kimse hakkında ertelerse kefil ve gerek kefilin kefil hakkında dahi ertelemiş olur

ve kefil-i evvel ḥaḳḳında te'cili kefil-i ṣānī ḥaḳḳında daḥı te'cil olur

ve birinci kefil hakkında ertelemeyi ikinci kefil hakkında dahi erteleme olur

ammā kefil ḥaḳḳında te'cili aṣīl ḥaḳḳında te'cil degildir

ama kefil hakkında ertelemeyi kefil olunan kimse hakkında erteleme değildir

656 mādde

*mü'ecelen medyūn olan kimse **ḳable ḥulūl-i 'l-ecel āḥar diyāra gidecek olup da deyni ḥākime mürāca'atla andan kefil istedikde kefil vërmege mecbūr olur***

ertelenmiş olarak borçlu olan kimse belirtilen sürenin gelmesinden önce başka diyara gidecek olup da borcu hakime müracaatla ondan kefil istediğinde kefil vermeye mecbur olur

657 mādde

bir kimse birine benim filān kimseye olan borcuma kefil ol deyüp ve o dahi kefil olup da kefalet ḥasebiyle borcu edā etdikden sonra aşıle rucū' edecek olduḳda kefil olduğu şey'le rucū' eder; mü'eddāya i'tibār olunmaz; ammā borcuḡ bir miḳdārı üzerine deyn ile muşālaḥa ettiği taḳdirde vërdiği bedel-i şulḥ ile rucū' eder; yoksa mecmū'u deyn ile rucū' edemez

bir kimse birine benim filan kimseye olan borcuma kefil ol deyip ve o dahi kefil olup da kefalet gereğiyle borcu ödedikten sonra kefil olunan kimseye dönecek olduğunda kefil olduğu şeyle döner ödenmişe sayılmaz ama borcun bir miktarı üzerine borç ile uzlaşma ettiği takdirde verdiği sulh bedeli ile döner yoksa hepsini borç ile dönemez

meşelā meskūkāt-ı ḥālişaya kefil olup da maḡşūş akçe ile te'diye étse aşılden meskūkāt-ı ḥālişe alır ve bil'akis maḡşūş sikkeye kefil olup da meskūkāt-ı ḥālise ile te'diye eylese aşılden maḡşūş sikke alır; kezālik şu ḳadar ḡurūşa kefil olup da şulḥan ba'zı eşyā i'tāsıyla te'diye eylese aşılden kefil olduğu miḳdār akçeyi alır, ammā biḡ ḡurūşa kefil olup da şulḥan beş yüz ḡurūş ile te'diye eylese aşılden beş yüz ḡurūş alır

mesela madeni paraya kefil olup da kalp para ile ödese kefil olunan kimseden madeni para alır ve aksine kalp paraya kefil olup da madeni para ile ödese kefil olunan kimseden kalp para alır bunun gibi şu kadar kuruşa kefil olup da uzlaşarak bazı eşya vermesiyle ödese kefil olunan kimseden kefil oluğu miktar akçeyi alır ama bin kuruşa

kefil olup da uzlaşarak beş yüz kuruş ile ödese kefil olunan kimseden beş yüz kuruş alır

658 mādde

‘aḳd-i mu‘āvaza zımnında bir kimse birini aldatmış olsa zararına zāmin olur

takas sözleşmesi dolayısıyla anlatılarda bir kimse birini aldatmış olsa zararına ödeme olur

meşelā bir kimse bir ‘arşa iştirā edüp de üzerine binā yapıldıktan sonra müstehik çıkup da zabt olursa müşteri bāyi‘den ‘arşanın kıymetini aldıktan başka binanın hīn-i teslimindeki kıymetini dahi alır

mesela bir kimse bir arsa satın alıp da üzerine bina yapıldıktan sonra hak kazanan çıkıp da tutulsa müşteri satıcıdan arsanın kıymetini aldığından başka binanın teslim etme zamanındaki kıymetini dahi alır

kezālik bir kimse ehl-i sūka işbu sağır oğluma māl satınız anı ticāret için izn vèrdim dese ve ba‘dehu ol çocuk başkasının olduğu meydana çıkırsa ehl-i sūk ol çocuğa satmış olduğu mālın akçesini ol kimseden muḳālebe eder

bunun gibi bir kimse alışverişçilere işbu küçük oğluma mal satınız ona ticaret için izin verdim dese ve ondan sonra o çocuk başkasının olduğu meydana çıkırsa alışverişçi o çocuğa satmış olduğu malın akçesini o kimseden hakkını ister

bāb-1 şālīş

üçüncü kısım

kefāletden berā’et ḥaḳḳında olup üç faşlı ḥāvīdir

kefaletten çıkma hakkında olup üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

baʿzı zevābıṭ-ı ʿumūmiyye beyānındadır

bazı umumi kaideler hakkındadır

659 mādde

mekfūlün bih gerek aṣīl ve gerek kefil tarafından mekfūlün lehe teslim ve ifā olunduḳda kefil kefaletden beri olur

kefil olunan kişi gerek kefil olunan kişi ve gerek kefil tarafından alacaklıya teslim ve yerine getirildiğinde kefil kefaletten uzak olur

660 mādde

mekfūlün leh kefil i brā ʿedim yāhod kefil tarafında haḳḳım yoḳdur dese kefil berī olur

alacaklı kefil çıkardım yahut kefil tarafında hakkım yoktur dese kefil uzak olur

661 mādde

kefilin berāʿetinden aṣiliḳ berāʿeti lāzım gelmez

kefilin çıkmasından kefil olunan kişinin çıkması lazım gelmez

662 mādde

aṣiliḳ berāʿeti kefilin berāʿetini mūcib olur

kefil olunan kişinin çıkması kefilin çıkmasını gerektirir

faṣl-ı ṣānī

ikinci bölüm

kefalet bi 'n-nefsden berāʿet haḳḳındadır

şahsına kefil olmaktan çıkmak hakkındadır

663 mādde

kefīl mekfūlün bihi şehir ve kaşaba gibi muhāşama mümkün olan yerde mekfūlün lehe teslīm êdikde mekfūlün leh gerek kabūl êtsin ve gerek kabūl êtmesin kefīl kefāletden beri olur. fakat bir belde-i mu'ayyenede teslīmi şart edilmişse başka beldede teslīmle kefāletde beri olmaz

kefil kefil olunan kişiyi şehir ve kasaba gibi iki taraf arasında düşmanlık mümkün olan yerde alacaklıya teslim ettiğinde kefil olunan kişi gerek kabul etsin ve gerek kabul etmesin kefil kefaletten uzak olur fakat bir belli beldede teslimi şart edilmişse başka beldede teslimle kefalette uzak olmaz

ve meclis-i hākimde teslīm etmek üzere kefīl olduğda zoḳaḳda teslīm ile kefāletden beri olmaz. fakat zabıt huzūrunda teslīm etse beri olur

ve hakim meclisinde teslim etmek üzere kefil olduğunda sokakta teslim ile kefaletten uzak olmaz fakat zabıt huzurunda teslim etse uzak olur

664 mādde

tālībī talebi üzerine mekfūlün bihi mücerred teslīm ile kefīl kefāletden beri olur. ammā tālībī talebi olmaksızın teslīm êdikde bihükmi 'l-kefale teslīm êtdim demedikçe beri olmaz

isteyenin talebi üzerine kefil olunan kişiyi yalnız teslim ile kefil kefaletten uzak olur ama isteyen talebi olmaksızın teslim ettiğin hükümsüz kefalete teslim ettim demedikçe uzak olmaz

665 mādde

filan gün teslīm etmek üzere kefīl olup da o günden evvel teslīm êdikde mekfūlün leh kabūl etmese bile kefīl kefāletden beri olur

filan gün teslim etmek üzere kefil olup da o günden önce teslim ettiğinde alacaklı kabul etmese bile kefil kefaletten uzak olur

666 mādde

mekfūlün bih fevt olduḡda kefīl kefāletden beri olduḡı gibi kefīliḡ kefīli varsa o daḡı beri olur

kefil olunan kişi öldüḡünde kefil kefaletten uzak olduḡu gibi kefilin kefilisi varsa o dahi uzak olur

kezālik kefīl fevt olsa kendü kefāletden beri olduḡı gibi kefīli var ise o daḡı beri olur

bunun gibi kefil ölse kendi kefaletten uzak olduḡu gibi kefilisi varsa o dahi uzak olur

ammā mekfūlün leḡin vefātı-yla kefīl kefāletden beri olmayup vāriři muṡālebe éder

ama alacaklının vefatıyla kefil kefaletten uzak olmayıp varisi hakkını ister

faṡl-ı şāliṡ

üçüncü bölüm

kefālet bi 'l-māldan berā'et ḡakkındadır

bir malın ödemesine kefil olmaktan çıkmak hakkındadır

667 mādde

deyn fevt olup da medyūn aḡa münḡaṡıran vāriṡ olsa kefīl kefāletden beri olur

borç yok olup da borçlu ona özellikle varisi varsa kefil kefaletten uzak olur

ve eger deyniḡ başḡa vāriři daḡı var ise kefīl yalnız medyūnuḡ ḡiṡṡesinden beri olup diḡer vāriṡin ḡiṡṡesinden beri olmaz

ve eḡer borcun başḡa varisi dahi varsa kefil yalnız borçlunun payından uzak olup diḡer varisin payından uzak olmaz

668 mādde

kefīl yāḡod aṡil borcuḡ bir miḡdārı üzerine deyn ile muṡālaḡa édiklerinde eger ikisiniḡ yā aṡiliḡ berā'eti ṡarṡ édilmiṡ yāḡod ḡiḡ bir ṡarṡ dermeyān édilmemiṡ-ise ikisi daḡı beri olur

kefil yahut kefil olunan kişi borcun bir miktarı üzerine borç ile uzlaştıklarında eğer ikisinin ya kefil olunan kişinin çıkması şart edilmiş yahut hiçbir şart ortaya koyulmamışsa iki dahi uzak olur

ve eğer yalnız kefilin berā'eti şart edilmişse yalnız kefil beri olup talip dahi muhayyer olur. dilerse mecmū^c-i deynini aşılardan ve dilerse bedel-i şulhu kefilinden ve bāķisini aşılardan alır

ve eğer yalnız kefilin çıkması şart edilmişse yalnız kefil uzak olup isteyen dahi serbest olur dilerse borcun hepsini ve dilerse anlaşma bedelini kefilde ve kalanını kefil olunan kişiden alır

669 mādde

kefil mekfūlün lehi biriniñ üzerine ihāle edüp mekfūlün leh ve muhālün 'aleyh dahi kabūl etse hem kefil ve hem de mekfūlün 'anh beri olur

kefil alacaklıyı birinin üzerine bırakıp alacaklı ve havale ödeyicisi dahi kabul etse hem kefil ve hem de kefil olunan şey uzak olur

670 mādde

kefil bi 'lmālın vefātında māl-ı mekfūlün bih terekkesinden muṭālebe olunur

malın ödenmesine kefil olanın vefatında kefil olunan kimsenin malı mirasçılardan istenir

671 mādde

şemen-i mebī'a kefil olup da bey^c fesh olunsa yāḥod mebī' bi 'l-istiḥkāk zabṭ veyā ayıbla redd kılınsa kefil kefaletten beri olur

satılan şeyin ücretine kefil olup da satış bozulsa yahut satılan şey hak kazanarak tutma ve ayıpla redd kılınsa kefil kefaletten uzak olur

672 mādde

müddet-i ma'lūme tamāmına dek bir māl icār olunup da tesmiye kılınan bedel-i icāresine bir kimse kefil olduğda müddet-i icāreniñ inkızāsında ol kefalet dahi müntehi olup ba'dehu ol māl üzerine müceddeden aḳd-i icāre olunduḳda ol kefaletiñ buña şumūlü olmaz

bilinen süre tamamına dek bir mal kira olup da belirtilen kira bedeline bir kimse kefil olduğunda kira süresinin sona ermesinde o kefalet dahi sona erip bundan sonra o mal üzerine yeni olarak kira sözleşmesi olduğunda o kefaletin buna kapsamı olmaz

irāde'i seniyye tāriḫi

fī 18 muḫarrem sene 287

ʿan ʿāzā şūrā-yı devlet

nāzır dīvān-ı aḫkām-ı ʿadliyye

seyf el-dīn

aḫmed cevdet

ʿan ʿāzā -yı dīvān-ı aḫkām-ı ʿadliyye

ʿan ʿāzā -yı dīvān-ı aḫkām-ı ʿadliyye

es-seyyid aḫmed ḫulūṣī

es-seyyid aḫmed ḫilmī

ʿan ʿāzā -yı cemʿiyyet-i ibn ʿabdin zāde

ʿan ʿāzā -yı şūrā-yı devlet

ʿalā' ad-dīn

muḫammed emīn

kitābu 'l-ḫavāle

havale kitabı

şūret-i ḫaṭṭ-ı humāyūn

padişah emri

kitāb-ı rābiʿ

dördüncü kitap

havāle hakkında olup bir muḳaddime ile iki bābı hāvīdir

havale hakkında olup bir önsöz ile iki kapıyı içine alır

muḳaddime

önsöz

havāleye dā'ir olan ıştılāḫāt-ı fıkhiyye beyānındadır

havaleye dair olan fıkıh terimleri hakkındadır

673 mādde

havāle , deyni bir zimmetden diğ̄er zimmete nakl etmekdir

havale: borcu bir sorumludan diğ̄er sorumluya taşımaktır

674 mādde

muḫīl , havāle eden kimse ki medyūndur

muḫil: havale eden kimsedir ki borçludur

675 mādde

muḫālūn-leh , dain olan kimsedir

muḫalūn leh: alacaklı olan kimsedir

676 mādde

muḫālūn-‘aleyh , kendü üzerine havāleyi ḳabūl eden kimsedir

muḫalūn aleyh: kendi üzerine havaleyi kabul eden kimsedir

677 mādde

muḫālūn-bih , havāle olunan mālđır

muhalün bih havale olunan maldır

678 mādde

ḥavāle-i meḳīde , muḥīliḡ muḥālün-‘aleyh zimmetinde yāḥod yedinde olan mālından vèrmek üzere dèye muḳayyed olan ḥavāledir

havale-i mekide: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul eden sorumluluğunda yahut elinde olan malından vermek üzere diye bağı olan havaledir

679 mādde

ḥavāle-i muḫlaḳa , muḥīliḡ muḥālün-‘aleyhde olan mālından vèrmek üzere dèyi muḳayyed olmayan ḥavāledir

havale-i mutlaka: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul edende olan malından vermek üzere diye bağı olmayan havaledir

bāb-1 evvel

birinci kapı

‘aḳd-i ḥavāle beyānında olup iki faşla münḳasimdir

havale sözleşmesi hakkında olup iki bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

rükn-i ḥavāle beyānındadır

havale şartları hakkındadır

680 mādde

muḥīl, kendü da’inine seni filanıḡ üzerine ḥavāle étdim deyüp anlar daḫı ḳabūl étdiklerinde ḥavāle mün‘aḳid olur

muhil: kendi alacaklısına seni filanın üzerine havale ettim deyip onlar dahi kabul ettiklerinde havale bağlanmış olur

681 mādde

yalnız muḥālün leh ile muḥālün ‘aleyh beyninde ‘aḳd-i ḥavāle olunabilir

yalnız alacaklı ile kendi üzerine havaleyi kabul eden arasında havale sözleşmesi olunabilir

meşelā, bir kimse birine benim filānda olan şu kadar ğurūş alacağımı ḥavāleten sen üzerine al deyüp o dahi ḳabūl étdim dese yāḥod filanda olan şu kadar ğurūş alacağı benim üzerime ḥavāleten ḳabūl ét deyüp o dahi étse ḥavāle ṣaḥīḥ olur hattā muḥālün-‘aleyh sonra nādım olsa nedāmeti fā’ide vërmez

mesela bir kimse birine benim filanda olan şu kadar kuruş alacağımı havale olarak sen üzerine al deyip o dahi kabul ettim dese yahut filana olan şu kadar kuruş alacağı benim üzerime havale olarak kabul et deyip o dahi etse havale sağlam olur hatta havaleyi kabul eden sonra pişman olsa pişmanlığı fayda vermez

682 mādde

yalnız muḥīl ile muḥālün-leh beyninde icrā olunan ḥavāle muḥālün-‘aleyhe led-el-‘ilam ḳabūl étdikde ṣaḥīḥ ve tamām olur

yalnız havale eden ile alacaklı arasında kira olunan havale havaleyi kabul edene bildirildiği zaman kabul ettiğinde sağlam ve tamam olur

meşelā, bir kimse da’inini āḥar diyārda olan biriniḡ üzerine ḥavāle édip da’in dahi ḳabūl étdikden sonra muḥāl-ün ‘aleyhe lede ’l-‘ilam o dahi ḳabūl étdiği gibi ḥavāle tamām olur

mesela bir kimse bir alacaklısını başka diyarda olan birinin üzerine havale edip alacaklı dahi kabul ettikten sonra havaleyi kabul edene bildirildiği zaman o dahi kabul ettiği gibi havale tamam olur

683 mādde

yalnız muḥīl ile muḥāl-ün-‘aleyh beyninde icrā olunan ḥavāle muḥāl-ün-leḥin ḳabūline mevḳūfen mün‘aḳid olur

yalnız havale eden ile havaleyi kabul eden arasında kira olunan havale alacaklının ḳabūline bağılı olarak bağlanmış olur

meşelā, bir kimse birine benim filana olan deynimi ḥavāleten sen üzerine al deyüp o daḥı ḳabūl étse mevḳūfen mün‘aḳid olup muḥāl-ün-leḥ ḳabūl étdikde ḥavāle nāfiz olur

mesela bir kimse birine benim filana olan borcumu havale olarak sen üzerine al deyip o dahi kabul etse bağılı olarak bağlanmış oluğ alacaklı kabul ettiğinde havale faydalı olur

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

şerā’iṭ-i ḥavāle beyānındadır

havale şartları hakkındadır

684 mādde

in ‘iḳād-ı ḥavālede muḥīl ile muḥāl-ün-lehiḡ ‘āḳil ve muḥāl-ün ‘aleyhiḡ ‘āḳil bāliḡ olması şarttır

havale sözleşmesinde havale eden ile havaleyi kabul edenin akıllı ve alacaklının akıllı reşit olması şarttır

bināen ‘aleyh şabi-i ḡayri mümeyyizin birine borç ḥavāle étmesi ve birinden ḥavāle alması bāṭıl oldığı gibi şabi gerek mümeyyiz olsun ve gerek ḡayri mümeyyiz olsun ve gerek me’zūn ve gerek maḥcūr olsun birinden kendü üzerine ḥavāle ḳabūl étmesi bāṭıldır

bundan dolayı iyiyi kötüyü ayırt edemeyen küçük çocuğun birine borç havale etmesi birinden havale alması hükümsüz olduğu gibi gerek iyiyi kötüyü ayırt edebilen olsun

ve gerek edemeyen olsun ve gerek izinli ve gerek kendi malını kullanmaktan men olsun birinden kendi üzerine havale kabul etmesi hükümsüzdür

685 mādde

havāleniñ nefāzında muḥīl ile muḥālün-lehiñ bāliġ olması şartdır

havalenin geçerliliğinde havale eden ile havaleyi kabul edenin reşit olması şarttır

bināen ʿaleyh şabi-i mümeyyiziñ havālesi ve havāle alması velisinin icāzetine mevḳūfen münʿakid olur ve velisi icāzet vėrdikde nāfiz olur

bundan dolayı iyiyi kötüyü ayırt edebilen küçük çocuğun havalesi ve havale alması velisinin icazetine bağlı olarak bağlanmış olur ve velisi icazet verdiğiinde faydalı olur

şu kadar ki havāle aldığı şūretde velisi izn vėrse dahi muḥāl-ün-ʿaleyhiñ muḥīlden daha meli yaʿnī ġani olması şartdır

şu kadar ki havale aldığı surette velisi izin verse dahi alacaklının havale edenden daha zengin yani varlıklı olması şarttır

686 mādde

muḥāl-ün-aleyhiñ muḥīle medyūn olması şart olmayıp muḥīliñ anda alacağı olmasa da havālesi şahih olur

alacaklının havale edene borçlu olması şart olmayıp havale edenin onda alacağı olmasa da havalesi sağlam olur

687 mādde

her deyn ki aña kefālet şahih olmaya havālesi dahi şahih olmaz.

her borç ki ona kefalet sağlam olmaya havalesi dahi sağlam olmaz

688 mādde

her deyn ki aña kefalet şahih ola havalesi dahi şahih olur fakat muhal-ün-bihi ma'um olması lazımdır. bināen 'aleyh deyn-i meçhulün havalesi şahih olmaz

her borç ki ona kefalet sağlam ola havalesi dahi sağlam olur fakat havale olunan malın bilinen olması lazımdır bundan dolayı bilinmeyen borcun havalesi sağlam olmaz

meşelā filanda sâbit olacak alacağını havâleten kabûl êtdim dese havâle şahih olmaz

mesela filanda sabit olacak alacağını havale olarak kabul ettim dese havale sağlam olmaz

689 mādde

aşâleten zimmete müterettib olan düyün-i şahihanı havalesi şahih oldığı gibi cihet-i kefalet ve havâleden tolayı zimmete müterettib olan deyni havalesi dahi şahih olur

kendi namına hareket ederek borca gereken ödemenin havalesi sağlam olduğu gibi kefil olma şekli ve havâleden dolayı borca gereken borcun havalesi dahi sağlam olur

bāb-1 sâni

ikinci kısım

aḥkām-ı havâle beyânındadır

havale hükümleri hakkındadır

690 mādde

havâleni hükmi budur ki muhil borcundan ve kefilî varsa kefaletden beri olur ve muhalün-'aleyhden ol borcu muṭalebe etmek hakkı muhalün-lehe sâbit olur. ve mürtehin birini rehin üzerine havâle êtdikde artıḳ rehni habs ve tevkiḳe selâhiyyeti kalmaz

havalenin hükmü budur ki havale eden borcundan ve kefilî varsa kefaletten uzak olur ve havaleyi kabul edenden o borcu hakkını istemek alacaklıya sabit olur ve rehin olarak birini rehin üzerine havale ettiğinde rehni alıkoyma ve saklamaya yetkisi kalmaz

691 mādde

muḥīl mutlak olarak havāle edikde eger muḥālūn-‘aleyhde alacađı yođsa ba‘del-edā muḥālūn-‘aleyh muḥīle rücu‘ eder ve eger alacađı varsa ba‘de ‘l-edā deyni ile taḳāş olur

havale eden mutlak olarak havale ettiğinde eğer havaleyi kabul edende alacağı yoksa ödedikten sonra havaleyi kabul eden havale edene döner ve eğer alacağı varsa ödedikten sonra borcu ile takas olur

692 mādde

ḥavāle-i muḳayyededede muḥīliḡ muḥālūn-bihden ḡolayı ḥaḳḳ-ı muḡālebesi münḳaḡ‘i olur ve muḥālūn-‘aleyh artıḳ anı muḥīle vérémez ve véirse zāmin olur ve ba‘de ‘l-zamān muḥīle rücu‘ eder ve ḳabl-el-edā muḥīl düyūnu terekesinden ezyed oldıđı ḥālede fevt olsa sā‘ir da‘inleri muḥāl-ūn-bihe müdāḡale edemezler

havale-i mukayyededede havale edenin havale olunan maldan dolayı isteme hakkı kesilir ve havaleyi kabul eden artık onu havale edene veremez ve verse öder ve bir zaman sonra havale edene döner ve ödemededen önce havale eden borçları mirasından daha fazla olduğu halde ölse öteki alacaklıları havale olunan mala müdahale edemezler

693 mādde

bāyi‘iḡ müşterī zimmetinde semen-i mebi‘ olan alacağından véirmek üzere deyi muḳayyed olan ḥavālede mebi‘ ḳable ‘t-teslīm helāk olup da semen sāḳıḡ olsa yāḡod mebi‘ ḡıyār-ı şarḡ yā ḡıyār-ı rü‘yet veyā ḡıyār-ı ‘ayb ile redd olunsa veyāḡod iḳāle-i bey‘ edilse ḥavāle bāḡıl olmaz ve muḥālūn ‘aleyh ba‘de ‘l-edā muḥīle rucū‘ eder ya ‘nīvérdigini muḥīlden alır ammā müstaḡiḳ çıḳıp da mebi‘ zabḡ olunmaḳla muḥālūn ‘aleyhiḡ ol deynden berī idüğü tebeyyün étse ḥavāle bāḡıl olur

satıcının müşteri himayesinde satılan şeyin ücreti olan alacağından verilmek üzere diye bağlı olan havalede satılan şey teslim etmeden önce helak olup da ücret düşse yahut satılan şey sarta bağlı seçme ya görmeye bağlı seçme ve kusur sebepli seçme ile reddolunsa veyahut iki tarafın isteğiyle satış sözleşmesi bozulsa havale hükümsüz

olmaz ve haveleyi kabul eden ödemedi sonra havale edene döner yani verdiğini havale edenden alır ama hak kazanan çıkıp da satılan şeyi tutmakla havaleyi kabul edenin o borçtan uzak olduğu belli olsa havale hükümsüz olur

694 mādde

muḥlīḡ muḥālūn ʿaleyh yedinde emānet olan meblaġından vērilmek üzere dēyü muḡayyed olan ḡavālede müsteḡik çıkıp da ol māl zabṡ olunsa ḡavāle bāṡıl olur ve borç muḡīle ʿavdet eder

havale edenin havaleyi kabul eden elinde emanet olan parasından verilmek üzere diye baġlı olan havalede hak kazanan çıkıp da o mal tutulsa havale hükümsüz olur ve borç havale edene geri döner

695 mādde

muḡīl muḡālūn ʿaleyh yedindeki meblaġından vērilmek üzere dēyü muḡayyed olan ḡavālede ol meblaġ telef olduġı şūretde eger maẓmūn degilse ḡavāle bāṡıl olur ve borç muḡīle ʿavdet eder. ve eger maẓmūn ise ḡavāle bāṡıl olmaz

havale eden havaleyi kabul eden elindeki parasından verilmek üzere diye baġlı olan havalede o para telef olduğu şekilde eğer ödenmesi lazım değilse havale hükümsüz olur ve borç havale edene geri döner ve eğer ödenmesi lazım ise havale hükümsüz olmaz

meşelā biri bir kimseniḡ yedindeki emānet akçesinden vērnek üzere daʿinini ol kimseniḡ üzerine ḡavāle ʿtdikde ḡable ʿl-aḡz ol akçe bi-lā teʿaddīn telef olsa ḡavāle bāṡıl olur ve daʿiniḡ alacağı muḡīle ʿavdet eder ammā ol akçe māl-ı maġsup olsa yāḡod emānet olup da ol kimseniḡ itlāfi ile ödemesi lāzım gelse ḡavāle bāṡıl olmaz

mesela biri bir kimsenin elindeki emanet akçesinden vermek üzere alacaklısını o kimsenin üzerine havale ettiğinde almadan önce o akçe zorlama olmadan olsa yahut emanet olup da o kimsenin yok etme ile ödemesi lazım gelse havale hükümsüz olmaz

696 mādde

bir kimse kendüsünü bir mu'ayyen mālını satıp da semeninden edā etmek üzere da'inini birini üzerine havāle ve o da'ı ol şartla havāleyi kabūl etse şahih olur ve muhālün 'aleyh ol mālı satıp da semeninden deyni edā etmek üzere icbār olunur

bir kimse kendisinin bir belli malını satıp da ücretinden ödemek üzere alacaklısını birinin üzerine havale ve o dahi o şartla havaleyi kabul etse sağlam olur ve havaleyi kabul eden o malı satıp da ücretinden borcu ödemek üzere zorlanır

697 mādde

havāle-i mübhemedede ya'nī muhālün bihin ta'cīl ve te'cīli beyān olunmayan havālede deyn eger muhāl' üzerine mu'accel ise havāle-i mu'accele olup muhālün aleyhi'ni onu hemen te'diyesi lāzım gelir ve eger deyn mü'eccel ise havāle-i mü'eccel olup va'desi hulūlünde edāsı lāzım olur

havale-i mübhemedede yani havale olunan malın acele ve ertelenmesi açıklanmayan havalede borç eğer havale eden üzerine acil ise acil havale olup havaleyi kabul edenin onu hemen ödemesi lazım gelir ve eğer borç ertelenmiş ise ertelenmiş havale oluğ vadesi geldiğinde ödemesi lazım olur

698 mādde

muhālün 'aleyh deyni edā etmeden muhāl'e rucū' edemez ve rucū' edecek olduḡda muhālün bih ile rucū' eder

havaleyi kabul eden borcu ödemededen havale edene dönemez ve dönecek olduḡunda havale olunan mal ile geri döner

ya'nī ne cins akçe havāle olunmuş ise muhāl'den onu alır yoksa mü'eddā ile rucū' edemez

yani ne cins akçe havale olunmuş ise havale edenden onu alır yoksa yerine getirilmiş ile geri dönemez

meşelā gümüş akçe havāle olup da altun vërse muhāl'den gümüş akçe alıp altun muṭālebe edemez kezālik başḡa emşāl ve eşyā ile te'diye etse havāle olunan akçeyi alır

mesela gümüş akçe havale olunup da altın verse havale edenden gümüş akçe alıp altın hakkını isteyemez bunun gibi başka benzer ve eşya ile ödese havale olunan akçeyi alır

699 mādde

muḥālün bihin edāsiyla yā diğ̃er biriniḡ üzerine ḡavālesiyle yāḡod muḡālün lehin muḡālün ‘aleyhi ibrāsiyla muḡālün ‘aleyh deynden berī oldıḡı gibi muḡālün leh muḡālün bihi hibe yāḡod taṡadduk é dip de muḡālün ‘aleyh daḡı kabūl étse kezālik deynden berī olur

havale olunan malın ödemesiyle ya diğ̃er birinin üzerine havalesiyle yahut alacaklının havaleti kabul edeni temize çıkarmasıyla havaleti kabul eden borçtan uzak olduḡu gibi alacaklı havale olunan malı hibe yahut sadaka verip de havaleti kabul eden kabul etse böylece borçtan uzak olur

700 mādde

muḡālün leh fevt olup da muḡālün ‘aleyh ona vāriṡ olsa ḡavāleniḡ ḡükmi ḡalmaz

alacaklı ölüp de havaleti kabul eden ona varis olsa havalenin ḡükmü ḡalmaz

irāde’i seniyye tāriḡi

ḡı 25 ṡefir sene 288

‘an ‘āzā ṡūrā-yı devlet

nāzır dīvān-ı aḡkām-ı ‘adliyye

seyf el-dīn

aḡmed cevdet

‘an ‘āzā -yı dīvān-ı aḡkām-ı ‘adliyye

‘an ‘āzā -yı dīvān-ı aḡkām-ı ‘adliyye

es-seyyid aḡmed ḡilmī

es-seyyid aḡmed ḡulūṡı

‘an ‘āzā -yı cem‘iyyet-i ibn ‘abdin zāde

‘an ‘āzā -yı ṡūrā-yı devlet

‘alā’ ad-dīn

muḡammed emīn

kitābu 'r-rehn

rehin kitabı

kitāb-ı hāmis

beşinci kitap

rehn **hakkında** olup bir muḳaddime ile dört bābı şāmildir

rehin hakkında olup bir önsöz ile dört kısmı kapsar

muḳaddime

önsöz

rehne dā'ir olan işṭilāḫāt-ı fıkhiyye beyānındadır

rehne dair olan fıkıh terimleri hakkındadır

701 mādde

*rehn, bir mālı andan istiḫfāsı mümkün olan bir **hak** muḳābilinde maḥbūs ve mevḳūf kılmaḳdır ve ol mālā merhūn dēnildiği gibi rehn daḫı dēnilür*

***rehin:** bir malı ondan tamamiyle alması mümkün olan bir hak karşılığında hapsedilen ve tutulan kılmaḳtır ve o mala rehin edilmiş denildiği gibi rehin dahi denilir*

702 mādde

irtihān rehn almaḳdır

***irtihan:** rehin almaktır*

703 mādde

rāhin rehn vèren kimsedir

***rahin:** rehin veren kimsedir*

704 mādde

mürtehin rehn alan kimsedir

mürtehin: rehin alan kimsedir

705 mādde

‘adl rāhin ve mürtehiniñ emniyyet edüp de rehni tevdī^c ve teslīm eddikleri kimsedir

adl: rehin veren ve rehin alanın güvenip de rehni bıraktıkları ve teslim ettikleri kimsedir

bāb-1 evvel

birinci kısım

‘aḳd-i rehne dā’ir mesā’il beyānında olup üç faşla münḳasimdir

rehin sözleşmesine dair meseleler hakkında olup üç bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

rükn-i rehne dā’ir olan mesā’il beyānındadır

rehin şartlarına dair olan meseleler hakkındadır

706 mādde

rāhin ve mürtehiniñ icāb ve ḳabūlü ile rehn mün‘aḳid olur fakat ḳabz bulunmadıkça tamām lāzım olmaz

rehin veren ve rehin alanın alışverişi ile rehin bağlanmış olur fakat alınmadıkça tamam lazım olmaz

bināen ‘aleyh rāhin ḳable ’t-teslīm rehnden rucū^c edebilür

bundan dolayı rehin veren teslim etmeden önce rehinden dönebilir

707 mādde

rehniñ ĩcāb ve kabūlü rāhin bu şey'i saña deynim muķābilinde rehn étim deyüp yāħod bu meāalde diđer bir söz söyleyüp mürtehin daħı kabūl étim veyāħod rāzi oldum demek gibi rızāya delālet éder bir söz söylemektir ve rehn lafzınıñ söylenmesi şart degildir

rehnin alışverişi rehin veren bu şeyi sana borcum karşılığında rehin ettim deyip yahut bu manada diğer bir söz söyleyip rehin alan dahi kabul ettim veyahut razı oldum demek gibi rızaya yol gösterir bir söz söylemektir ve rehin sözünün söylenmesi şart değildir

meşelā biri şu kadar ğurūşa bir şey' iştirā ile bāyi^c bir māl verüp de pāreyi verinceye kadar alıķoy dese o mālı rehn étmiş olur

mesela biri şu kadar kuruşa bir şey satın alma ile satıcı bir mal verip de parayı verinceye kadar alıķoy dese o malı rehin etmiş olur

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

in^ciķād-1 rehniñ şartları beyānındadır

rehin sözleşmesinin şartları hakkındadır

708 mādde

rāhin ve mürtehiniñ 'āķil olması şartdır ammā bāliĝ olması şart degildir hattā şabĕ-i mümeyyiziñ rehn ve irtihanı cā'izdir

rehin veren ve rehin alanın akıllı olması şarttır ama reşit olması şart değildir hatta doğru ve yanlış ayırt edebilen küçük çocuğun rehin ve rehin alması geçerlidir

709 mādde

merhūnuñ satılmaya şāliħ bir şey' olması şartdır

rehin edilen şeyin satılmaya elverişli bir şey olması şarttır

bināen ‘aleyh vaḳt-i ‘aḳidde mevcūd ve māl-ı müteḳavvim ve maḳdūru ’t-teslīm olması
lāzımdır

**bundan dolayı sözleşme zamanında mevcut ve caiz mal ve teslimi mümkün olması
lazımdır**

710 mādde

merhūnuḡ muḳābili māl-ı maẓmūn olmaḳ şartdır

rehin alanın karşılığı kastedilen mal olmak şarttır

bināen ‘aleyh māl-ı maḡşūb için rehn almaḳ cā’izdir emānet olan māl için rehn almaḳ
şahih olmaz

**bundan dolayı tutulmuş mal için rehin almak geçerlidir emnaet olan mal için rehin
almak sağlam olmaz**

faşl-ı sālīş

üçüncü bölüm

merhūnuḡ zevā’id-i muttaşılması ve ‘aḳd-i rehnden sonra vāki‘ olan tebdīl ve ziyāde
hakkındadır

**rehin alanın satılmayan şeyleri ve rehin sözleşmesinden sonra meydana gelen
değiştirme ve fazlalık hakkındadır**

711 mādde

*bey‘de bi-lā zıkr dāhil olan müştemilāt rehnde daḡı dāhil oldığı gibi bir ‘arşa rehn édildikde
üzerindeki bilcümle eşcāriyle meyvesi ve maḡrūsāt ve meZRū‘at-ı sā’iresi şarāḡaten zıkr
olunmasa bile dāhil olur*

satışta söylenmeksizin dahil olan eklentiler rehinde dahi dahil olduğu gibi bir arsa rehin edildiğinde üzerindeki bütün ağaçlarıyla meyvesi ve dikili ağaçlar ve diğer ekili şeyleri açık olarak söylenmese bile dahil olur

712 mādde

rehniḡ rehn-i āḡara tebdīli cā'izdir

rehnin başka rehne değiştirilmesi geçerlidir

meşelā bir kimse şu kadar ġurūş deyni muḡābilinde bir sā'at rehn étdikden sonra bir kılıç götürüp de sā'atın yerine bunu al dese ve mürtehin daḡı sā'atı red ile kılıcı alsa ol meblaġ muḡābilinde kılıç merhūn olur

mesela bir kimse şu kadar kuruş borcu karşılığında bir saat rehin ettikten sonra bir kılıç götürüp de saatin yerine bunu al dese ve rehin alan dahi saati redd ile kılıcı alsa o para karşılığında kılıç rehin edilmiş olur

713 mādde

ba'de 'l- 'aḡd rāhiniḡ merhūnu tezyīdi cā'izdir

sözleşmeden sonra rehin verenin rehin edileni artırması geçerlidir

ya'nī bir şey'i rehn étdikden sonra henüz 'aḡid bāḡī iken aḡa bir mālı daḡı rehn olarak 'ilāve étmesi şahīḡ olur ve bu ziyāde aḡıl 'aḡde mültehiḡ olur ya'nī aḡıl 'aḡid güyā bu iki māl üzerine vārid olmuş olur ve bu iki mālın mecmū'u ḡīn-i ziyādede ḡā'im olan deyne merhūn olur

yani bir şeyi rehin ettikten sonra henüz sözleşme devamlı iken ona bir malı dahi rehin olarak ilave etmesi sağlam olur ve bu fazlalık asıl sözleşmeye katılmış olur yani asıl sözleşmegüya bu iki mal üzerine söylenip uygulanmış olur ve bu iki malın hepsi artırma anında mevcut olan borca havale alan olur

714 mādde

bir deyn muḳābilinde bir māl rehn édildikde yine ol rehne muḳābil olmaḳ üzere deyniḡ tezyīdi ṣaḥīḡ olur

bir borç karşılığında bir mal rehin edildiğinde yine o rehne karşılık olmak üzere borcun artırması sağlam olur

meşelā bir kimse biḡ ḡurūṣ deyni muḳābilinde iki biḡ ḡurūṣluk bir sâ'at rehn étdikten sonra yine ol rehne muḳābil olmaḳ üzere da'inden beş yüz ḡurūṣ daha alsa ol sâ'at biḡ beş yüz ḡurūṣa rehn olmuş olur

mesela bir kimse bir kuruş borcu karşılığında iki bin kuruşluk bir saat rehin ettikten sonra yine o rehne karşılık olmak üzere alacaklıdan beş yüz kuruş daha alsa o saat bin beş yüz kuruşa rehin olmuş olur

715 mādde

merhūndan mütevellid ziyāde aṣıl merhūn ile berāber merhūn olur

rehin verilenden doğan fazlalık asıl rehin verilen ile beraber rehin verilen olur

bāb-1 sānī

ikinci kısım

rāhin ve mürtehine müte'alliḳ ba'zı mesā'il beyānındadır

rehin veren ve rehin alanla alakalı bazı meseleler hakkındadır

716 mādde

mürtehin ḡod-beḡod rehni fesḡ édebilür

rehin alan kendi kendine rehni bozabilir

717 mādde

mürtehiniḡ rızāsı olmadıḳça rāhin 'aḳd-i rehni fesḡ édemez

rehin alanın rızası olmadıkça rehin veren rehin sözleşmesini bozamaz

718 mādde

rāhin ve mürtehin bil ʿittifāk ʿakd-i rehni fesh ʿedebilürler fakat baʿdel fesh mürtehini ol rehn muḳābilindeki alacağını rāhinden istiyfā ʿdinceye degin rehni ḥabs ve imsāke ṣelāḥiyyeti vardır

rehin veren ve rehin alan ittifakla rehin sözleşmesini bozabilir fakat bozulduktan sonra rehin alanın o rehin karşılığındaki alacağını rehin verenden tam olarak alıncaya kadar rehni tutmak ve saklamaya yetkisi vardır

719 mādde

mekfūlün ʿanhuḡ kefilē rehn vʿrmesi cāʿizdir

kefillik edilen kimsenin kefile rehin vermesi geçerlidir

720 mādde

bir medyūnuḡ iki daʿini gerek birbiriyle şerīk olsun ve gerek olmasın kendüsünden bir rehn alsalar cāʿiz olur ve bu rehn iki deyniḡ mecmūʿu muḳābilinde merhūn olur

bir borçlunun iki alacaklıyı gerek birbiriyle ortak olsun ve gerek olmasın kendisinden bir rehin alsalar geçerli olur ve bu rehin iki borcun hepsi karşılığında rehin edilmiş olur

721 mādde

biri iki kimsede olan alacađı için bir rehn alsa cāʿiz olur bu dahi iki alacađıḡ mecmūʿuna merhūn olur

biri iki kimsede olan alacağı için bir rehin alsa geçerli olur bu dahi iki alacağın hepsine rehin edilmiş olur

bāb-1 şāliṣ

üçüncü kısım

merhūna mütē'allik mesā'il beyānında olup iki faşla münkasimdir

rehin edilmişle alakalı meseleler hakkında olup iki bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

merhūnuḡ me'ūnet ve meşārifi beyānındadır

rehin edilmişin sıkıntı ve masrafları hakkındadır

722 mādde

rehni mürtehin bi 'z-zāt ḥıfz eder yāḥod 'ıyālī yā şerīki veyāḥod ḥidmetçisi gibi emīni olan kimseye ḥıfz étdirir

rehni rehin alan bizzat korkur yahut aile ya ortağı veyahut hizmetçisi gibi güvenileni olan kimseye korutur

723 mādde

yer kirāsı ve bekçi ücreti gibi rehniḡ muḥāfazası için olan masraf mürtehine 'ā'iddir

yer kirası ve bekçi ücreti gibi rehnin muhafazası için olan masraf rehin alana aittir

724 mādde

rehnin ḥayavānsa 'alefi ve çoban ücreti ve 'akār ise ta'mīri ve saķi ve telķihī ve otlarınıḡ ayıklanması ve ḥarkınıḡ taḥīri gibi bekāsı ve işlāḥ-ı menāfi için olan masraf rāhine 'ā'iddir

rehnin hayvansa yemi ve çoban ücreti ve taşınmaz ise tamiri ve sulama ve aşlaması ve otlarının ayıklanması ve su kanalının temizlemesi gibi devam etmesi ve faydalanılanı düzeltmesi için olan masraf rehin verene aittir

725 mādde

rāhin ve mürtehinden birisi diğ̃erine cā'id olan maşrafı hod-behod ifā'êse teberru'êdur sonra muṭālebe êdemez

rehin veren ve rehin alandan birisi diğ̃erine ait olan masrafı kendi kendine yerine getirse bağıştır sonra hakkını isteyemez

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

rehn-i müste'ār ḥaḳḳındadır

emanet rehni ḥaḳḳındadır

726 mādde

bir kimse diğ̃eriniḡ mālını isti'are êdüp de anıḡ izniyle rehn êtmek cā'iz olur ve buna rehn-i müste'ār dēnilür

bir kimse diğ̃erinin malını emanet alıp da onun izniyle rehin etmek geçerli olur ve buna rehn-i müstear denilir

727 mādde

māl şāḥibiniḡ izni muṭlaḳ ise müste'ir anı her vech-ile rehn êdebilür

mal sahibinin izni mutlak ise emanet alan onu her sebeple rehin edebilir

728 mādde

māl şāḥibi şu ḳadar ġurūş veyā şu cins māl muḳābilinde yāḥod filān ādama veyāḥod filān beldede rehn êdilmek üzere dēyü muḳayyeden izn vêrdikde müste'ir daḥı ancaḳ anıḡ ḳayd ve şartına muvāfiḳ olaraḳ rehn êdebilür

mal sahibi şu kadar kuruş veya şu cins mal karşılığında yahut filan adama veyahut filan beldede rehin edilmek üzere diye kayıt ve şarta bağılı olarak izin verdiğinde emanet alan dahi ancak onun kayıt ve şartına uygun olarak rehin edebilir

bāb-ı rābi^c

dördüncü kısım

rehni^ñ a^hkāmı beyānında olup dört faşla mün^hkasimdir

rehnin hükümleri hakkında olup dört bölüme ayrılır

faşl-ı evvel

birinci bölüm

rehni^ñ a^hkām-ı ^cumūmiyyesi beyānındadır

rehnin umumi hükümleri hakkındadır

729 mādde

*rehni^ñ h^ukmi fekkine **ķ**adar mürtehini^ñ **h**a^hķķ-ı **h**absi olma^ķ ve rāhin fevt oldu^ķda sā'ir ğuremādan e^ha^hķ olara^ķ rehni^ñ rehnden istiyfā-yi deyn **e**debilmekdir*

rehnin h^ukmü kurtarmasına kadar rehin alanın tutma hakkı olmak ve rehin veren öldüğünde öbür alacaklılardan daha haklı olarak rehin rehinden borcu tam alabilmektedir

730 mādde

*rehn borcun mu^tālebesine māni^c olmayup rehni **ķ**abż **e**tdikten soⁿra da^hı mürtehini^ñ rāhinden alaca^ğını mu^tālebeye **ş**elā^hıyyeti bā^ķıdır*

rehin borcun istemesine mani olmayup rehni aldıktan sonra dahi rehin alanın rehin verenden alaca^ğını istemeye yetkisi devamlıdır

731 mādde

*deyni^ñ bir mi^ķdārı **ī**fā olundu^ķda aⁿya mu^ķābil rehni^ñ bir mi^ķdārını redd **e**tmek lāzım gelmeyüp bā^ķıyye-i deyni tamāmen istiyfā **e**dinceye dek mürtehini^ñ mecmū-i rehni **h**abs ve*

imsāke selāhiyyeti vardır fakat iki şey' rehn olunduğda her biri için deynden bir miqdār ta'yīn olunmuşsa birisi için ta'yīn olunan miqdār edā olunduğda rāhin yalnız anı taḥlīş édebilir

borcun bir miktarı yerine getirildiğinde ona karşılık rehnin bir miktarını reddetmek lazım gelmeyip borcun kalanını tamamen ödetinceye dek rehin alanın rehnin hepsini tutma ve alıkoymaya yetkisi vardır fakat iki şey rehn olduğunda her biri için borçtan bir miktar belirlenmişse birisi için belirlenen miktar ödendiğinde rehin veren yalnızonu kurtarabilir

732 mādde

rehn-i müste'arı taḥlīş ile kendüye teslīm etmek üzere şahibiniñ rāhin-i müste'iri mu'ahezeye selāhiyyeti vardır ve müste'ir fakrı sebebiyle edā-i deynden 'aciz olduğu şūretde mu'ir ol deyni kendü tarafından edā ile mālını rehnden taḥlīş édebilir

emaneti rehin etmeyi kurtarma ile teslim etmek üzere sahibinin ödünç malı rehin edeni azarlamaya yetkisi vardır ve ödünç fakirliği sebebiyle borç ödemesinden aciz olduğu şekilde emanet veren o borcu kendi tarafından ödeme ile malının rehinden kurtarabilir

733 mādde

rāhin ve mürtehiniñ vefātıyla rehn bāṭıl olmaz

rehin veren ve rehin alanın vefatıyla rehin hükümsüz olmaz

734 mādde

rāhin fevt olduğda vereseşi kibār ise anıñ maḳāmına kā'im olup terekeden te'diye-i deyn ile rehni taḥlīş étmeleri lāzım olur

rehin veren öldüğünde mirasçıları büyük ise onun yerine geçip mirastan borcu ödemek ile rehni kurtarmaları lāzım olur

ve eger verese şigār ise yāḥod kibār olup da ḡā'ib ya'nī müddeti sefer ba'īd olan yerde ise vaşīsi mürtehiniñ izniyle rehni şatup şemeninden te'diye-i deyn eyler

ve eğer mirasçılar küçükler ise yahut büyük olup da meydanda olmayan yani yolculuk müddeti uzun olan yerde ise vasisi rehin alanın izniyle rehni satıp ücretinden borcu öder

735 mādde

rāhin-i müste‘ār gerek berhayāt bulunsun ve gerek fekk-i rehnden mukaddem fevt olsun rehn-i müste‘ārı mükâbili olan borç edā olunmadıkça mu‘ir olan kimse mālını mürtehinden alamaz

emanet malı rehin eden gerek hayatta bulunsun ve gerek rehni kurtarmadan önce ölsün emanet rehni karşılığı olan borç ödenmedikçe emanet veren kimse malını rehin rehin alandan alamaz

736 mādde

rāhin-i müste‘ār olan kimse müflis-i medyūn oldığı hālde fevt olsa rehn-i müste‘ār mürtehin yedinde ‘alā hālihi merhūn kalur fakat mu‘irin rızāsı olmadıkça satılmaz ve mu‘ir rehni bey‘ ile te‘diye-i deyn edecek olduğunda semeni deyne vefā ederse mürtehini rızāsına bakılmaksızın satılır ve eğer rehni semeni deyne vefā etmezse mürtehini rızāsı olmadıkça satılamaz

emaneti rehin eden kimse borcu malına eşit olduğu halde ölse emanet alınmış rehin emanet alan elinde olduğu gibi rehin edilmiş kalur fakar emanet verenin rızası olmadıkça satılmaz ve emanet veren rehni satış ile borcu ödeyecek olduğunda ücreti borca yeterse rehin alanın rızasına bakılmaksızın satılır ve eğer rehni ücreti borca yetmezse rehin alanın rızası olmadıkça satılamaz

737 mādde

mu‘ir eğer deyni terekesinden ezyed olduğu hālde fevt olsa rāhine binnefs deynini te‘diye ile rehn-i müste‘ārı taḥlīs ve redd etmek üzere emr olunur ve eğer fakrı sebebiyle te‘diye-i deynenden ‘āciz olursa ol rehn-i müste‘ār ‘alā hālihi mürtehin ‘indinde merhūn kalur

emanet veren eğer borcu mirasından fazla olduğu halde ölse rehin verene kendi kendine borcunu ödeme ile rehin edilmiş emaneti kurtarmak ve reddetmek üzere emrolunur ve eğer fakirliği sebebiyle borç ödemesinden aciz olursa o emaneti rehin etme olduğu gibi rehin alan yanında rehin edilen kalır

faḳat vereṣe-i mu'ir borcu edā ile anı taḥlīṣ ēdebilirler ve mu'irin da'inleri rehniḡ bey'ini müṡalebe ētdiklerinde ṣemeni deyne vefā ēderse mürtehinin rızāsına baḳılmaḳsızın ṡatılır ve eger vefā ētmezse mürtehinin rızāsı olmadıḳça ṡatılamaz

fakat ödünç verenin mirasçuları borcu ödeme ile onu kurtarabilirler ve ödünç verenin alacaklıları rehniḡ satışını istediklerinde ücreti borca yeterse rehin alanın rızasına bakılmaksızın satılır ve eğer yetmezse rehin alanın rızası olmadıḳça satılamaz

738 mādde

mürtehin fevt olduḳda rehn onun verese-i ĩndinde merhūn olarak kalır

rehin alan öldüğünde rehin onun mirasçuları yanında rehin edilen olarak kalır

739 mādde

iki kimseye olan deyni için bir rehn vermiş olan rāhin birine olan deynini edā ētse rehniḡ nuṣfını istirdād ēdemeyüp ikisiniḡ dahi alacaḡını tamāmen ifā ētmedikçe rehni taḥlīṣe ṡelāḫiyyeti yoḳdur

iki kimseye olan borcu için rehin vermiş olan rehin veren birine olan borcunu ödese rehniḡ yarısını geri isteyemeyip ikisinin dahi alacaḡını tamamen yerine getirmediḳçe rehni kurtarmaya yetkisi yoktur

740 mādde

iki medyūnundan bir rehn almış olan kimse ikisinde olan alacaḡını tamāmen istiyfā ēdinceye dek rehni imsāk ēdebilir

iki borçlusun bir rehin almış olan kimse ikisinde olan alacaḡını tamamen ödetinceye dek rehni alıkoyabilir

741 mādde

rehni rāhin itlāf yāḥod ta ʿyib ʿedikde zāmin olması lāzım geldiği gibi mürtehin itlāf yāḥod ta ʿyib ʿedikde dağı kıymeti miqdārı deynden sākıf olur

rehni rehin veren yok etme yahut zarar verdiğinde ödemesi lazım geldiği gibi rehin alan yok etmek yahut zarar verdiğinde dahi kıymeti miktarı borçtan düşer

742 mādde

āḥar bir kimse rehni itlāf ʿitse yevm-i itlāfindaki kıymetini verir ve ol kıymet mürtehin ʿindinde rehn olur

başka bir kimse rehni yok etse öldürme günündeki kıymetini verir ve o kıymet rehin alan yanında rehin olur

faşl-ı s̄anī

ikinci bölüm

rāhin ve mürtehinin rehnde tasarrufları hakkında

rehin veren ve rehin alanın rehinde tasarrufları hakkındadır

743 mādde

rāhin ve mürtehinden biriniḡ izni olmaksızın diđeriniḡ rehni başka bir kimseye rehn ʿetmesi bāḫıldır

rehin veren ve rehin alandan birinin izni olmaksızın diğerinin rehni başka bir kimseye rehin etmesi hükümsüzdür

744 mādde

mürtehininiḡ izniyle rāhin rehni diğere rehn ʿitse rehn-i evvel bāḫıl ve rehn-i s̄anī saḫiḫ olur

rehin alanın izniyle rehin veren rehni diğere rehin etse birinci rehin hükümsüz ve ikinci rehin sağlam olur

745 mādde

rāhiniñ izniyle mürtehin rehni rehn étse rehn-i evvel bāṭıl ve rehn-i s̄ānī rehn-i müste‘ār kabīlinden olarak saḥīḥ olur

rehin verenin izniyle rehin alan rehni rehin etse birinci rehin ve ikinci rehin emaneti rehin etme türünden olarak sağlam olur

746 mādde

rāhiniñ rızāsı olmaksızın mürtehin rehni sattıḳda rāhin muḥayyer olup dilerse bey‘i fesh eyler dilerse icāzet ile tenfīz eyler

rehin verenin rızası olmaksızın rehin alan rehni sattıḳında rehin veren serbest olup dilerse satışı bozar dilerse icazet ile geçerli yapar

747 mādde

mürtehiniñ rızāsı olmaksızın rāhin rehni sattıḳda bey‘i nāfīz olmaz ve mürtehiniñ ḥaḳḳ-ı ḥabsine ḥalel gelmez. faḳat borç ifā olunursa ol bey‘ nāfīz olur

rehin alanın rızası olmaksızın rehin veren rehni sattıḳında faydalı satış olmaz ve rehin alanın tutma hakkına bozulma gelmez. fakat borç yerine getirilirse o satış faydalı olur

ve kezā mürtehin ol bey‘e icāzet vërse nāfīz olup rehn daḳı rehniyyetden çıkarak borç hālī üzere kalur ve mebi‘iñ semeni mebi‘ maḳamında rehn olur. ve eger mürtehin icāzet vërmez ise müsterī muḥayyer olup dilerse rehniñ fekkine ḳadar bekler ve dilerse ḥākime mürāca‘at ile bey‘i fesh étidirir

ve bunun gibi rehin alan o satışı icazet verse faydalı olup rehin dahi rehin olmaktan çıkarak borç hali üzere kalır ve satılan şeyin ücreti satılan şey yerinde rehin olur ve

eğer rehin alan icazet vermez ise müşteri serbest olup dilerse rehni kurtarmasına kadar bekler ve dilerse hakime müracaat ilesatışı bozdurur

748 mādde

rāhin ve mürtehinden biri diğeriñ izni ile rehni āhar bir kimseye i‘āre édebilür ve ba‘dehü her biri anı rehniyyete i‘āde édebilür

rehin veren ve rehin alandan biri diğeriñ izni ile rehni başka bir kimseye emanet verebilir ve ondan sonra her biri onu rehin olmaya iade edebilir

749 mādde

mürtehin rehni rāhine i‘āre édebilür

rehin alan rehni rehin verene emanet edebilir

bu şüretde rāhin fevt olsa mürtehin yine rehne rāhiniñ sā’ir dāyinlerinden eḥaḳ olur

bu şekilde rehin veren ölse rehin alan yine rehin verenin öbür alacaklılarından daha haklı olur

750 mādde

rāhiniñ izni olmadıkça mürtehin rehnden intifā‘ édemez

rehin verenin izni olmadıkça rehin alan rehinden faydalanamaz

ammā rāhiniñ izn ve ibāḥasıyla mürtehin rehni ḳullanır ve meyve ve süt gibi ḥāşılâtını alır ve bunlarıñ muḳābilinde deynden bir şey sāḳıṭ olmaz

ama rehin verenin izin ve serbest kılmasıyla rehin alan rehni kullanır ve meyve ve süt gibi hasılatını alır ve bunların karşılığında borçtan bir şey düşmez

751 mādde

mürtehin bir maḥalle gider olduḳda yol emīn ise rehni berāber götürebilür

rehin alan bir yere gider olduğunda yol güvenilir ise rehni beraber götürebilir

faşl-ı şālīş

üçüncü bölüm

yed-i ʿadilde olan rehniñ aḥkāmı beyānındadır

kavgalı şeyin saklanması kendisine verilede olan rehniñ hükümleri hakkındadır

752 mādde

yed-i ʿadil yed-i mürtehin gibidir

kavgalı şeyin saklanması kendisine verilen güvenilir kişi gibidir

yaʿnī rāhin ve mürtehin rehni emniyet ettikleri bir kimseye tevdiʿ etmek üzere muḳāvele edip o daḥı rāzī olarak ḳabz etse rehn tamām ve lāzım olur. ve ol kimse mürtehin maḳamına kā'im olur

yani rehin veren ve rehin alan rehni emniyet ettikleri bir kimseye bırakmak üzere sözleşip o dahi razı olarak alsa rehin tamam ve lazım olur ve o kimse rehin alan yerine geçer

753 mādde

ḥīn-i ʿaḳidde rehni mürtehin ḳabz etmek üzere şart edildikten sonra rāhin ve mürtehin bilittifāḳ yed-i ʿadle vazʿ etseler cā'iz olur

sözleşme yapıldığı zamanda rehni rehin alan almak üzere şart edildikten sonra rehin veren ve rehin alan birleşerek kavgalı şeyin saklanması kendine verilene biraksalar geçerli olur

754 mādde

deyn **bāḳī** iken ‘adl olan kimse **rāhin** ve mürtehinden birini **ḡ** rızāsı olmadıkça rehni diğere veremez ve veririse istirdāda **ṣelāḥiyyeti** vardır. ve **ḳable** ’l-istirdād rehn telef olsa ‘adl anı **ḡ** kıymetini **zāmin** olur

borç devamlı iken adaletli olan kimse rehin veren ve rehin alandan birinin rızası olmadıkça rehni diğere veremez ve veririse geri istemeye yetkisi vardır ve geri istemeden önce rehin telef olsa adaletli onun kıymetini öder

755 mādde

‘adl fevt olsa **terāzī-i ṭarafeyn** ile rehn bir başka ‘adle tevdi^c olunur. ve eger beynlerinde **ittifāk ḥāṣıl** olmazsa **ḥākim** rehni bir yed-i ‘adle važ^c eder

adaletli ölse iki tarafın uzlaşması ile rehin bir başka adaletliye bırakılır ve eğer aralarında anlaşma gerçekleşmezse hakim rehni bir kavgalı şeyi saklayana bırakır

faṣl-ı rābi^c

dördüncü bölüm

bey-i rehn **ḥaḳḳı**ndadır

rehin satışı hakkındadır

756 mādde

rāhin ve mürtehinden birisi diğere **ḡ** rızāsı olmadıkça rehni **ṣ**atamaz

rehin veren ve rehin alandan birisi diğere rızası olmadıkça rehni satamaz

757 mādde

deyni **ḡ** vaḳt-i edāsı **ḥulūl** edüp de **rāhin** edāsından imtinā^c eddikde rehni bey^c ile edā-yı deyn etmek üzere **ḥākim** tarafından **rāhine** emr olunur. eger **ibā** ve ‘inād ederse **ḥākim** rehni bey^c ile deyni edā eder

borcun ödeme vakti gelip de rehin veren ödemesinden geri durduğunda rehni satış ile borcu ödemek üzere hakim tarafından rehin verene emrolunur eğer razı olmaz ve inat ederse hakim rehni satış ile borcu öder

758 mādde

rāhin ğā'ib olup da ḥayāt ve memāti ma'lūm olmasa mürtehin rehni bey' ile alacağını istiyfā etmek üzere ḥākime mürāca'at eder

rehin veren mevcut olmayıp da hayat ve ölümü bilinen olmasa rehin alan rehni satış ile alacağını ödetmek üzere hakime müracaat eder

759 mādde

rehniḡ fesādından ḥavf olunursa mürtehin anı izn-i ḥākimle şatabilür ve semen kendü yedinde rehn olur. ve eğer ḥākimin izni olmaksızın şatarsa zāmin olur

rehnin bozukluğundan korkulursa rehin alan onu hakim izniyle satabilir ve ücret kendi elinde rehin olur ve eğer hakimin izni olmaksızın şatarsa öder

kezālik rehn olan baġ ve bostanḡ meyve ve sebzesi yetişip de telef olmasından ḥavf olunsa bile reyli-i ḥākim ile satılabilir, ammā ḥod-beḡod mürtehin şatsa zāmin olur

bunun gibi rehin olan baġ ve bostanın meyve ve sebzeesi yetişip de telef olmasından korkulsa bile hakimin fikri ile satılabilir ama kendi kendine rehin alan şatsa öder

760 mādde

deyniḡ vaqt-i edāsi ḥulūl' eddikde rehni şatmak üzere rāhin mürtehini yā 'adli yāḡod başka birine tevkīl' etse şahih' olur ve artık rāhin ol vekīli vekāletden 'azl' edemez. ve rāhin ve mürtehinden biriniḡ vefātıyla daḡı mün'azil olmaz

borcun ödeme vakti geldiğinde rehni satmak üzere rehin veren rehin alanı ya adaletliyi yahut başka birine vekil bıraksa sağlam olur ve artık rehin veren o vekili vekil olmaktan çıkaramaz ve rehin veren ve rehin alandan birinin vefatıyla dahi çıkarılan olmaz

761 mādde

rehni bey'e vekīl olan kimse deyniη vaqt-i edāsı **hulūl** étdikde rehni bey'e ile semenini mürtebine teslīm éder. ve eger ibā éderse rehni **şatmak** üzere rāhin cebr olunur. o dađı ibā ve 'inād éderse **hākim şatar**

rehni satışa vekil olan kimse borcun ödeme vakti geldiğinde rehni satış ile ücretini rehin alana teslim eder ve eğer razı olmazsa rehni satmak üzere rehin veren zorlanır o dahi razı olmaz ve inat ederse hakim satar

ve eger rāhin yāđod veresesi **ğāib** bulunursa rehni **şatmak** üzere vekīle cebr olunur. ve 'inād éderse **hākim** kendü[si] şatar

ve eğer rehin veren yahut mirasçıları ortada olmayan bulunursa rehni satmak üzere vekile zorlanır ve inat ederse hakim kendisi satar

irāde'i seniyye tāriđi	fī 25 şefir sene 288
vekil ders ve an aza-yı meclis	re'is cemiyet mecelle ve an aza-yı
tedkikat-1 şeriye	meclis-i tedkikat-1 şeriye
el-seyid halil	ömer hulusi
'an 'āzā-yı divan-1 a h kām-1 adliyye	'an 'āzā-yı şura-yı devlet
seyf el-dīn	a h med hulusi
'an 'āzā -yı dīvān-1 a h kām-1 'adliyye	'an 'āzā -yı dīvān-1 a h kām-1 'adliyye
es-seyyid a h med h ilmī	es-seyyid a h med h ulūşī
'an 'āzā -yı cem'iiyyet-i ibn 'abdin zāde	'an 'āzā -yı şūrā-yı devlet
'alā' ad-dīn	mu h ammed emīn

kitābu 'l-'emānāt

emanet kitabı

şūret-i haṭṭ-ı hümāyūn

padişah emri

kitāb-ı sādīs

altıncı kitap

emānāt **hakkında** olup bir muḳaddime ile üç bābı müştemildir

emanet hakkında olup bir önsöz ile üç kapıyı kapsayandır

muḳaddime

önsöz

emānāta müte'allik iştihāḥāt-ı fıkhiyye beyānındadır

emanetle alakalı fıkıh terimleri hakkındadır

762 mādde

emānet, emīn ittiḥāz olunan kimse nezdinde bulunan şey'dir. gerek vedī'a gibi 'aḳd-i istiḥfāz ile emānet édilsin ve gerek me'cūr ve müste'ār gibi bir 'aḳd zımında emānet olsun ve gerek bir gūnā 'aḳd ve ḳaşd olmaḳsızın bir kimseniḡ yedine emānet geçsün. nēte-kim rüzgār ile bir kimseniḡ ḥānesine ḳomşusununḡ bir mālī düşse 'aḳd olmadığı cihetle ol māl ḥāne şāhibi nezdinde vedī'a olmayup faḳaḥ emānetdir

emanet: güvenilen kabul edilen kimse yanında bulunan şeydir gerek emanet gibi saklama sözleşmesi ile emanet edilsin ve gerek kiralanan şey ve emanet olarak alınan şey gibi sözleşme dolayısıyla emanet olsun ve gerek bir türlü sözleşme ve kasıt olmaḳsızın bir kimsenin eline emanet geçsin nitekim rüzgar ile bir kimsenin hanesine komşusunun bir

malı düşse sözleşme olmadığı tarafla o mal hane sahibi yanında korunulan olmayıp fakat emanettir

763 mādde

vedī^{ca} ḥfz için bir kimseye idā^c olunan māl^{dir}

vedia: koruma için bir kimseye verilen maldır

764 mādde

idā^c kendü mālını ḡ muḥāfazasını diğere iḥāle etmekdir ki iḥāle eden kimseye dāl^ḡ kesriyle mūdi^c ve ḡabūl eden kimseye vedi^c ve dāl^ḡ fetḡile müstevda^c dēnilür

ida: kendi malının muhafazasını diğere bırakmaktır ki bırakan kimseye dal'in esreyle okunmasıyla emanet bırakan ve kabul eden kimseye saklayıcı ve dal'in üstünle okunmasıyla emanet kabul eden denilir

765 mādde

āriyet meccānen ya nībi-lā bedel menfa'atı temlīk olunan māl^{dir} ki mu'ār ve müste'ār dāḡı dēnilür

ariyet: ücretsiz olarak yani bedelsiz faydalanması mülk olarak verilen maldır ki emanet olarak alınan ve emanet alınan dahi denilir

766 mādde

i'āre āriyet vēr^{mekdir} ki vēr^{en} kimseye mu'ār dēnilür

iare: emanet vermektir ki veren kimseye muir denilir

767 mādde

isti'āre āriyet almaḡdır ki alan kimseye müste'ir dēnilür

istiare: emanet almaktır ki alan kimseye müsteir denilir

bāb-1 evvel

birinci kısım

emānāta dāir ba°zı ahkām-1 °umūmiyye beyānındadır

emanete dair bazı umumi hükümler hakkındadır

768 mādde

emānet maẓmūn lāzım degildir

emanet ödenmesi lazım değildir

ya°nī emāniñ şun° ve taqşiri olmaksızın telef ya zāyi° olduğu taqdirde zamān lāzım gelmez

yani eminin işleme ve kusur etmesi olmaksızın telef ya kayıp olduğu takdirde ödeme lazım gelmez

769 mādde

bir kimse yolda yāhod diğeri maḥalde bir şey bulup da kendüsüne māl olmaḵ üzere aḥz étse ḡāşib hükminde olur

bir kimse yolsa yahut diğeri yerde bir şey bulup da kendisine mal olmak üzere alsa zorla alma hükminde olur

bunun üzerine ol māl telef ve zāyi° olduğu ḥāle kendüsiniñ sun° ve taqşiri olmasa bile zāmin olur. ammā şāhibine vermek üzere aldığı şüretde eger şāhibi ma°lūmsa yedinde şırf emānetdir. şāhibine teslīm étmesi lāzım gelir. ve eger şāhibi ma°lūm degilse luḳatadır ki mültekiñ olan ya°nī bulup alan kimse yedinde emānetdir

bunun üzerine o mal telef ve kayıp olduğu halde kendisinin işleme kusur etmesi olmasa bile öder ama sahibine vermek üzere aldığı şekilde eğer sahibi bilinense elinde şırf emanettir sahibine teslim etmesi lazım gelir ve eğer sahibi bilinen değilse bulunan şeydir ki yerden alan yani bulup alan kimse elinde emanettir

770 mādde

mülteki bir luğata bulduğunu i'ān étidirir ve şahibi zuhūr édincede dek nezdinde emānet olmak üzere hıfz éder ve bir kimse zuhūr ile kendü mālı olduğunu isbāt éderse anı teslim etmesi lâzım gelir

yerden alan bir yerden toplanan buluşunu ilan ettirir ve sahibi çıkıncaya dek yanında emanet olmak üzere saklar ve bir kimse çıkma ile kendi malı olduğunu ispat ederse ona teslim etmesi lazım gelir

771 mādde

bir kimse nezdinde diğeri mālı kazārā telef olduğı şūretde eger şahibini izni olmaksızın almışsa be-herhāl zāmin olur. ve eger şahibini izni ile almışsa yedinde emānet olmakla zāmin olmaz. fakat sevm-i şirā şūretinde semen tesmiye olunduğı hālde zamān lâzım gelir

bir kimse yanında diğeri malı yanlışlıkla telef olduğı şekilde eğer sahibinin izni olmaksızın almışsa mutlaka öder ve eğer sahibinin izni ile almışsa elinde emanet olmakla ödemez fakat pazarlıkla satın alma şeklinde ücret belirtildiği halde ödeme lazım gelir

meşelā bir kimse şırçacı dükkānından hod-behod bir kāse alup da elinde düşerek kırılrsa zāmin olur. ve eger şahibini izniyle alup da nazār éderken kazārā yere düşüp kırılrsa zamān gelmez. ve ol kāse diğeri birtakım kāseler üzerine düşerek kırılıp onları dahi kırılrsa bu kāseleri zamānı lâzım gelir, ancak ol kase emānet olmakla yine anı zamānı lâzım gelmez. ammā bu kāse kaç ğurūşadır deyüp dükkāncı dahi şu kadar ğurūşadır al dedikten sonra eline alup da yere düşerek kırılrsa zāmin olur

mesela bir kimse sırçası dükkānından kendi kendine bir kase alıp da elinde düşerek kırılrsa öder ve eğer sahibinin izniyle alup da bakarken yanlışlıkla yere düşüp kırılrsa ödemez ve o kase diğeri birtakım kaseler üzerine düşerek kırılıp onları dahi kırılrsa bu kaselerin ödemesi lazım gelir ancak o kase emanet olmakla yine onun ödemesi lazım gelmez ama bu kase kaç kuruşadır deyüp dükkāncı dahi şu kadar kuruşadır al dedikten sonra eline alup da yere düşerek kırılrsa öder

kezālik bir kimse şerbet içerken şerbetçiniñ bardağı elinden düşüp de kırılrsa ʿāriyet
 kıbālınden emānet olmakla zamān lāzım gelmez. fakat kendüsünüñ sū-i istiʿmālinden nāşī
 düşmüşse zāmin olur

**bunun gibi bir kimse şerbet içerken şerbetçinin bardağı elinden düşüp de kırılrsa
 emanet türünden emanet olmakla ödeme lazım gelmez fakat kendisinin kötüye
 kullanmasından dolayı düşmüşse öder**

772 mādde

delāleten izn şarāḥaten izn gibidir. fakat şarāḥaten nehy varsa delālete iʿtibār olunmaz

*yol göstererek izin açık olarak izin gibidir fakat açık olarak yasak varsa yol göstermeye
 sayılmaz*

meşelā, bir kimse biriniñ izniyle hānesine dāhil olduğda meydānda tūrān kadeḥ ile şū
 içmeye delāleten meʿzūndur. ve şū içerken kazārā yedinden kadeḥ düşüp de kırılrsa zamān
 lāzım gelmez

**mesela bir kimse birinin izniyle hanesine dahil olduğunda meydanda kadeh ile su
 içmeye yol göstererek iznlidir ve su içerken yanlışlıkla elinden kadeh düşüp de kırılrsa
 ödeme lazım gelmez**

fakat şāḥib-i hāne ol kadehe tokunma dēye nehy etmişken eline alıp da düşerek kırılrsa
 zāmin olur

**fakat hane sahibi o kadehe dokunma diye yasak etmişken eline alıp da düşerek kırılrsa
 öder**

bāb-1 sānī

ikinci kısım

vedīʿa hakkında olup iki faşlı şāmildir

vedia hakkında olup iki bölümü içine alıp

faşl-1 evvel

birinci bölüm

‘aķd ve şart-1 ida‘a müte‘allik mesā’il beyānındadır

sözleşme ve emanet verme şartıyla alakalı meseleler hakkındadır

773 mādde

şarāḥaten yāḥod delāleten ĩcāb ve kabūl ile ĩdā‘ mün‘aķid olur

açık olarak yahut yol göstererek alışveriş ile emanet verme bağlanmış olur

meşelā, şāḥib-i vedī‘a şu mālī sana ĩdā‘ ětdim yāḥod emānet eyledim deyüp müsteva‘ daḥı kabūl ětdim dese şarāḥaten ĩdā‘ mün‘aķid olur

mesela emanet sahibi şu malı sana emanet verdim yahut emanet eyledim deyip emanet bırakılan dahi kabul ettim dese açık olarak emanet verme bağlanmış olur

ve kezā bir kimse ḥāna dāḥil olarak ḥāncıya ḥayavānımı nereye bağlayayım dedikde ḥāncı bir yer gösterüp o daḥı oraya bağlasa delāleten ĩdā‘ mün‘aķid olur

ve bunun gibi bir kimse hana dahil olarak hancıya hayvanımı nereye bağlayayım dediğinde hancı bir yer gösterip o dahi oraya bağlasa yol göstererek emanet bağlanmış olur

kezālik bir kimse mālını bir dükkāncının yanına biraḡup gitse ve o daḥı görüp sükūt ětse ol dükkān şāḥibi nezdinde vedī‘a olur. ve eger dükkān şāḥibi kabūl ětmem diyerek redd ětse ĩdā‘ mün‘aķid olmaz

bunun gibi bir kimse malını bir dükkancının yanına bırakıp gitse ve o dahi görüp sussa o dikkān sahibi yanında emanet olur ve eğer dükkān sahibi kabul etmem diyerek reddetse emanet verme bağlanmış olmaz

ve kezālik bir kimse mālını vedī'a olmak üzere bir kaç kişiniñ yanına birağup gitse ve anlar dahi görüp sükūt etseler ol māl cümlesiniñ nezdinde vedī'a olur fakat birer birer ol mahalden kalkıp gitseler en sonra kalan kimse hıfza te'ayyün etmekle anıñ nezdinde vedī'a olmuş olur

ve bunun gibi bir kimse malını emanet vermek üzere birkaç kişinin yanına bırakıp gitse ve onlar dahi görüp sussalar o mal hepsinin yanında emanet olur fakat birer birer o yerden kalkıp gitseler en sonra kalan kimse korumaya belli olmakla onun yanında emanet verilmiş olur

774 mādde

mūdi° ile müstevda°dan herbiriniñ her ne vakt dilerse °aḳd-i idā°i feshe selāhiyyeti vardır

emanet veren ile emanet bırakılan kimseden her birinin her ne vakit dilerse emanet verme sözleşmesini bozmaya yetkisi vardır

775 mādde

vedī'anıñ vaż°-ı yede ḳābil ve ḳabza ṣālih olması şarttır

emanet vermenin ele geçirmeye müsait ve el ile tutmaya elverişli olması şarttır

bināen °aleyh havadaki kuşun idā°ı ṣaḥih degildir

bundan dolayı havadaki kuşun emanet vermesi sağlam değildir

776 mādde

mūdi° ile müstevda°ıñ °aḳil ve mümeyyiz olmaları şarttır. bāliḡ olmaları şart değildir

emanet veren ile emanet bırakılan kimsenin akıllı ve iyiyi kötüyü ayırt edebilen olmaları şarttır ergin olmaları şart değildir

bināen °aleyh mecnūnun ve ṣabi-i ḡayr-i mümeyyizin idā° ve vedī°ayı ḳabūl etmeleri ṣaḥih degildir, ammā me'zūn olan ṣabi-i mümeyyizin idā° ve vedī°ayı ḳabūl eylemesi ṣaḥihdir

bundan dolayı delinin ve iyiyi kötüyü ayırt edemeyen küçük çocuğun emanet verme ve emaneti kabul etmeleri sağlam değildir ama izinli olan iyiyi kötüyü ayırt edebilen küçük çocuğun emanet vermesi ve emaneti kabul etmesi sağlamdır

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

vedī^canını aḥkāmı ve zamānatı beyānındadır

emanetin hükümleri ve ödemeleri hakkındadır

777 mādde

vedī^ca yed-i müstevda^cda emānetdir

vedia: emanet bırakılan kimsenin elinde emanettir

bināen ^caleyh müstevda^cın şun^c u ta^caddūsi ve ḥıfzda takşīri olmaksızın telef yā zāyi^c olsa zamān lāzım gelmez. fakat ücretle ḥıfz için idā^c olunmuşsa mümkünü ^ct-teḥarruz olan bir sebeble telef yā zāyi^c olduğu şūretde mazmūn olur

bundan dolayı emanet bırakılan kimsenin yapma ve saldırmaması ve saklamada kusuru olmaksızın telef ya kayıp olsa ödeme lazım gelmez fakat ücretle saklama için emanet olunmuşsa sakınma mümkün olan bir sebeple telef ya kayıp olduğu şekilde ödenmesi lazım gelen olur

meşelā, bir kimsenin yedinde kazārā vedī^ca olan sa^cat düşüp de kırılrsa zamān lāzım gelmez, ammā sa^catı çignese yāḥod elinden bir şey düşüp de sa^cat kırılrsa zamān lāzım gelür. kezālik bir kimse mālını diğere idā^c ve ḥıfz için anı ücret i^ctā^c ettikten sonra ol māl sirkat olunmak gibi mümkünü ^ct-teḥarruz olan bir sebebden nāşi zāyi^c olsa müstevda^ca zamān lāzım gelür

mesela bir kimsenin elinde yanlışlıkla emanet verilmiş olan saat düşüp de kırılrsa ödeme lazım gelmez ama saati çignese yahut elinden düşüp de saat kırılrsa ödeme lazım gelir bunun gibi bir kimse malını diğere emanet ve saklama için ona ücret verdikten sonra

o mal çalınmak gibi sakınmanın mümkün oluşu olan bir sebepten dolayı kaybolursa emanet bırakılan kimseye ödeme lazım gelir

778 mādde

müstevda'ın hizmetkārı yedinden vedī'a üzerine bir şey düşüp de vedī'a telef olsa hizmetkār zāmin olur

emanet bırakılan kimsenin hizmetkarı elinden emanet üzerine bir şey düşüp de emanet telef olsa hizmetkar öder

779 mādde

vedī'a hakkında şahibini rāzī olmadığı şeyi yapmak te'addīdir

emanet hakkında sahibinin razı olmadığı şeyi yapmak saldırmadır

780 mādde

müstevda'ın vedī'ayı kendü mālı gibi bi 'z-zāt hıfz eder yāhod emīni olan kimseye hıfz ettirir

emanet bırakılan kimse emaneti kendi malı gibi bizzat saklar yahut emini olan kimseye saklattırır

ve emīni 'indeinde te'addī ve takşīr olmaksızın telef yā zāyi' olsa müstevda'a ve gerek emīnine zamān lāzım gelmez

ve emini yanında saldırma ve kusur olmaksızın telef ya kayıp olsa emanet bırakılan kimseye ve gerek eminine ödeme lazım gelmez

781 mādde

müstevda'ın kendü mālını nerede hıfz ederse vedī'ayı dahi orada hıfz edebilir

emanet bırakılan kimse kendi malını nerede saklarsa emaneti dahi orada saklayabilir

782 mādde

vedī'aniḡ emṣāli vech-ile muḥāfazası lāzımdır

emanetin benzerleri sebebiyle saklaması lazımdır

bināen °aleyh nūḳūd ve mücevherāt mişillü emvāli aḡūr ve şamānlık gibi yerlerde tutmak ḡıfzda olmakla bu ḡālde telef yā zāyi° olsa zamān lāzım gelür

bundan dolayı nakitler ve mücevherler benzeri malları ahır ve samanlık gibi yerlerde tumak saklamada olmakla bu halde telef ya kayıp olsa ödeme lazım gelir

783 mādde

müstevda° müte°addid olduḡda eger vedī'a ḡābil-i ḡısmet degilse biriniḡ izniyle diğeri ḡıfz eder yāḡod bilmünāvebe ḡıfz ederler ve bu ḡālde vedī'a bi-lā te°addī ve lā taḡşīr telef olsa birine zamān lāzım gelmez

emanet bırakılan kimse birçok olduḡunda eğer emanet hisselerine ayrılmış değilse birinin izniyle diğeri saklar yahut nöbetleşerek saklarlar ve bu halde emanet zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef olsa birine ödeme lazım gelmez

ve eger vedī'a ḡābil-i ḡısmet ise müstevda°lar anı beyinlerinde seviyyeten taḡşīm ile her biri ḡışşesini ḡıfz eder

ve eğer emanet hisseler ayrılmış ise emanet bırakılan kimseler onu aralarında eşit olarak kısımlara ayırma ile her biri hissesini saklar

ve birisi ḡışşesini müdi°iḡ izni olmadıḡça müstevda°-ı āḡara vèremez. vèrüp de āḡarıḡ yedinde iken bi-lā te°addī ve lā taḡşīr telef yā zāyi° olsa alana zamān lāzım gelmez. ammā vèren kendü ḡışşesini zāmin olur

ve birisi hissesini emanet verenin izni olmadıḡça emanet bırakılan kimse başkasına veremez verip de başkasının elinde iken zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef ya kayıp olsa alana ödeme lazım gelmez ama veren kendi hissesini öder

784 mādde

‘aḳd-i ʾidā’da ʾirād olunan şart eger mümkin-ül icrā ve müfīd olursa mu‘teberdir, degilse laḡvdir

emanet verme sözleşmesinde söylenen şart eğer icrası mümkün ve faydalı olursa geçerlidir değilse faydasızdır

meşelā, müstevda’ın hānesinde hıfz olunmak şartıyla bir māl idā’ olunmuş iken harīḳ vukū’u ile diğeri mahalle nakline mecbūriyet geldikde ol şartta i’tibār olunmaz ve bu şūretde vedī’a diğeri mahalle nakl olunup da bi-lā te’addī ve lā taḳşīr telef yā zāyi’ olsa zamān lāzım gelmez

mesela emanet bırakılan kimsenin hanesinde saklanmak şartıyla bir mal emanet verilmiş iken yangın meydana gelmesi ile diğeri yere taşınmasına mecburiyet geldiğinde o şartta uyulmaz ve bu şekilde emanet diğeri yere taşıyıp da zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef ya kayıp olsa ödeme lazım gelmez

ve kezā mudī’ müstevda’a vedī’anıñ hıfzını emr edip de zevcesine yā oğluna yāḡod hizmetkarına veyāḡod kendü mālını hıfz edegelen bir kimseye vèrmekten nehy ètdikde eger ol kimseye vèrmekte mecbūriyet varsa nehy mu‘teber olmaz. bu şūretde müstevda’ vedī’ayı ol kimesneye vèrip de bi-lā te’addī ve la taḳşīr telef yā zāyi’ olsa zamān lāzım gelmez. ve eger mecbūriyet yokken vèirse zāmin olur

ve bunun gibi emanet veren emanet kabul edene emanetin saklamasını emredip de karısını ya oğluna yahut hizmetkarına veyahut kendi malını saklayagelen bir kimseye vermekten yasak ettiğinde eğer o kimseye vermekte mecburiyet varsa yasak geçerli olmaz bur şekilde emanet bırakılan kimse o kimseye verip de zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef ya kayıp olsa ödeme lazım gelmez ve eğer mecburiyet yokken verirse öder

kezālik hāneniñ filān oḡasında hıfz olunmak şart olunmuş iken müstevda’ anı ol hāneniñ diğeri oḡasında hıfz ètdiği şūretde eger ol oḡalar emr-i muḡāfazada müsāvi iseler ol şartta i’tibār olunmaz. ve bu hālde vedī’a telef olsa kezālik zamān lāzım gelmez. ammā oḡalarıñ biri kargir ve diğeri aḡşāb olmak gibi beynlerinde tefāvüt bulursa şart mu‘teber olup

müstevda^c anı meşrūṭ olan oṭada ḥıfz ötmeye mecb r olur. ve ḥıfzda ol oṭanıṅ m d nu olan oṭaya ḳoyup da telef olsa z amin olur

bunun gibi hanenin filan odasında saklanmak şart olunmuş iken emanet bırakılan kimse onu o hanenin diğer odasında sakladığı şekilde eğer odalar saklama emrinde eşit iseler o şarta uyulmaz ve bu halde emanet telef olsa bunun gibi ödeme lazım gelmez ama odaların biri taş ve diğerı ahşap olmak gibi aralarında fark bulunsa şart geerli olup emanet bırakılan kimse onu şart koşulan odada saklamaya mecbur olur ve saklamada o odanın altı olan odaya koyup da telef olsa öder

785 m dde

vedīʿanıṅ ř ḥibi g ʿib olup da ḥay t ve mem tı maʿl m olmasa m stevda^c anı ř ḥibiniṅ vef tı tebeyyün  dinceye dek ḥıfz öder

emanetin sahibi kaybolup da hayat ve ölümü bilinen olmasa emanet bırakılan kimse onu sahibinin vefatı belli oluncaya dek saklar

faḳaṭ vedīʿa durmaḳla bozulacaḳ řeyʿlerden olduğu ḥ lde ḥ kiminiṅ izniyle şatup semenini nezdinde em net olarak ḥıfz  debilir. amm  şatmayup da t rmaḳla bozulsa zam n l zım gelmez

fakat emanet durmakla bozulacak şeylerden olduğu halde hakimin izniyle satıp ücretini yanında emanet olarak saklayabilir ama satmayıp da durmakla bozulsa ödeme lazım gelmez

786 m dde

at ve inek gibi nafaḳaya muhta olan vedīʿanıṅ nafaḳası ř ḥibine  ʿiddir. ř ḥibi g ʿib olduḳda m stevda^c olan kimse ḥ kime m r ca at  d p o daḥı ř ḥibi vedīʿa ḥaḳḳında ařlaḥ ve enfa^c olan ř retiṅ icr sını emreyler. şöyle ki vedīʿanıṅ  c rı mümkün ise m stevda^c anı rey-i ḥ kimle  c r  d p ücretinden inf ḳ öder, y ḥod semen-i mişliyle şatar ve  c rı mümkün degilse kez lik rey-i ḥ kimle hemen y ḥod   güne ḳadar kendü m lından inf ḳ  dikden

soğra semen-i mişliyle şatup nihāyet üç günlük maşrafını dahi şāhibinden ister. ammā hākimin izni olmaksızın maşraf ederse mūdi'den alamaz

at ve inek gibi yiyecek parasına muhtaç olan emanetin yiyecek parası sahibine aittir sahibi kayb olduğunda emanet bırakılan kimse hakime müracaat edip o dahi sahibi emanet hakkında en elverişli olan şeklin icrasını emreder şöyle ki emanetin kirası mümkün ise emanet bırakılan kimse onu hakim fikriyle kira edip ücretinden geçindirir yahut benzer ücretiyle satar ve kirası mümkün değilse bunun gibi hakim fikriyle hemen yahut üç güne kadar kendi malından geçindirdikten sonra benzer ücretiyle satıp nihayet üç günlük masrafını dahi sahibinden ister ama hakim izni olmaksızın masraf ederse emanet verenden alamaz

787 mādde

müstevda'ın te'addī veyā takşīri hālinde vedī'a telef veyāhod kıymetine nokşān tārī olsa zamān lāzım gelir

emanet bırakılan kimsenin zorlama ve ksur halinde emanet telef veyahut kıymetine eksik ansızın çıkan olsa ödeme lazım gelir

meşelā, müstevda' kendüsünde vedī'a olan nüķūdu umūruna şarf ile istihlāk étse zāmin olur. bu şūretde nezdinde emānet olan bir kese nüķūdu ol vech-ile şarf edip de ba'cdehü kendü mālından yerine koyduktan soğra te'addī ve takşīr olmaksızın zāyi' olsa zamāndan kurtulamaz

mesela emanet bırakılan kimse kendisinde emanet olan nakitleri işlerine kullanma ile tüketse öder bu şekilde yanında emanet olan bir kese nakitleri o sebeple kullanıp da ondan sonra kendi malından yerine koyduktan sonra zorlama ve kusur olmaksızın kaybolsa ödemedi kurtulamaz

ve kezā müstevda' yedinde vedī'a olan hayavāna bi-lā izn binüp de giderken gerek fevķa '1- 'āde sürmekle ve gerek dīger sebeble ve gerek bi-lā sebep telef olsa veyāhod eşnā-yı rahda sirķat olursa müstevda' ol hayavānı zāmin olur

ve bunun gibi elinde emnaet olan hayvana izinsiz binip de giderken gerek alışılmışın üstünde sürmekle ve gerek diğer sebeple ve gerek sebepsiz telef olsa veyahut yolculuk esnasında çalınsa emanet bırakılan kimse o hayvanı öder

kezālik harīk vukū^cunda müstevda^c vedī^cayı dīger maḥalle nakle muḳtedirken nakl étmeyüp de muhterīk olsa zamān lāzım gelir

bunun gibi yangın meydana gelmesinde emanet bırakılan kimse emaneti diğer yere taşımaya gücü yetenken taşımayıp da yanmış olsa ödeme lazım gelir

788 mādde

*vedī^cayı **şāhibini** izni olma^{ksızın} dīger māl ile yekdīgerinden tefrīk olunamayaca^k şūretde **karıştırma^k** te^caddīdir*

emaneti sahibinin izni olma^{ksızın} diğer mal ile bir diğerinden ayrılamayacak şekilde karıştırmak zorlamadır

bināen ^caleyh müstevda^c kendüsünde vedī^ca olan bir miḳdār yüzlük altūnları kendüsiniḡ yüzlük altūnlarıyla bi-lā izn karıştırdı^ktan sonra zāyi^c olsa yāḡod sirḳat olursa zāmin olur. ve kezā müstevda^cdan baş^ka bir kimse mezkūr altūnları ol vech-ile karıştırsa ol kimse zāmin olur

bundan dolayı emanet bırakılan kimse kendisinde emanet olan bir miktar yüzlük altınları kendisinin yüzlük altınlarıyla izinsiz karıştırdıktan sonra kaybolursa yahut çalınsa öder ve bunun gibi emanet bırakılan kimseden başka bir kimse söylenen altınları o sebeple karıştırsa o kimse öder

789 mādde

*müstevda^c eger vedī^cayı **şāhibini** izniyle mādde-i anifede beyān olundu^{ḡu} üzere dīger māl ile **karıştırsa** yāḡod kendüsünüḡ **şun**’u olma^{ksızın} iki māl birbiriyle kezālik yekdīgerinden tefrīk olunmayaca^k şūretde **karışsa**, meşelā bir **şandık** derūnunda vedī^ca olan altūn kesesi yırtılıp içindeki altūnlar dīger altūnlarla **karışsa** mecmū^cunda müstevda^c ile **şāhib-i vedī^ca***

hişşeleri miqdārınca şerīk olurlar. bu hālde bi-lā te'addī ve lā taḫṣīr telef ve zāyi° olsa zamān lāzım gelmez

emanet bırakılan kimse eğer emaneti sahibinin izniyle önceki maddede açıklandığı üzere diğer mal ile karıştırırsa yahut kendisinin yapması olmaksızın iki mal birbiriyle bunun gibi bir diğerinden ayrılmayacak şekilde karışsa mesela bir sandık derininde emanet olan altın kesesi yırtılıp diğer altınlarla karışsa hepsinde emanet bırakılan kimse ile emanet sahibi hisseleri miktarınca ortak olurlar bu halde zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef ve kaybolursa ödeme lazım gelmez

790 mādde

müstevda° vedī°ayı bi-lā izn āḥara idā° edemez. edüp de ba°dehu telef olsa zāmin olur

emanet bırakılan kimse emaneti izinsiz başkasına emanet veremez edip de ondan sonra telef olsa öder

ve eğer müstevda°-1 sāniniñ te'addī yā taḫṣīriyle telef olmuşsa müdi° dilerse müstevda°-1 sāniye tazmīn étdirir ve dilerse müstevda°-1 evvele tazmīn étdirip, o daḥı müstevda°-1 sāniye rücū° éder

ve eğer ikinci emanet bırakılan kimsenin zorlama ve kusuruyla telef olmuşsa emanet veren dilerse ikinci emanet bırakılan kimseye ödettirir ve dilerse birinci emanet bırakılan kimseye ödettirip o dahi ikinci emanet bırakılan kimseye döner

791 mādde

müstevda° vedī°ayı āḥar kimseye idā° edüp de müdi° mücēz olsa müstevda°-1 evvel aradan çıkıp ol kimse müstevda° olur

emanet bırakılan kimse emaneti başka kimseye emanet verip de emanet veren izin verici olsa birinci emanet bırakılan kimse aradan çıkıp o kimse emanet bırakılan kimse olur

792 mādde

müstedva' vedî'ayı şāhibinini izniyle isti'māl édebildiği gibi āhara îcār ve i'āre ve rehn dahi édebilür

emanet bırakılan kimse emaneti sahibinin izniyle kullanabildiği gibi başkasına kira ve emanet ve rehin dahi edebilir

ammā şāhibiniñ izni olmaksızın āhara yā i'āre veyā rehn édip de vedî'a müste'cir yā müste'ir yāhod mürtehin yedinde telef yā zāyi' olsa yāhod kıymetine noķşān gelse müstedva'a zamān lāzım gelür

ama sahibinin izni olmaksızın başkasına ya emanet veya rehin edip de emanet kiracı ya emanet alan kimse yahut rehin alan kimse elinde telef ya kaybolsa yahut kıymetine eksik gelse emanet bırakılan kimseye ödeme lazım gelir

793 mādde

müstedva' emānet akçeyi bi-lā izn āhara ikrāz ve teslīm édip de şāhibi mücēz olmasa müstedva' ol akçeyi zāmin olur

emanet bırakılan kimse emanet akçeti izinsiz başkasına ödünç verse ve teslim edip de sahibi izin verici olmasa emanet bırakılan kimse o akçeyi öder

kezālik kendüsünde vedî'a olan akçe ile şāhibiniñ āhara olan deynini edā étdikde şāhibi rāzī olmasa zāmin olur

bunun gibi kendisinde emanet olan akçe ile sahibinin başkasına olan borcunu ödediğinde sahibi razı olmasa öder

794 mādde

vedî'ayı şāhibi taleb étdikde kendüsüne redd ve teslīmi lāzım gelir. ve redd ve teslīmiñ me'uneti ya'nī külfeti ve masrafi mūdi'a 'ā'id olur

emaneti sahibi istediğinde kendisine redd ve teslimi lazım gelir ve redd ve teslimin meuneti yani külfeti ve masrafi emanet verene ait olur

ve mūdi° talep  tdikde müstevda° v rmey p de ved a telef y  z yi° olsa z min olur

ve emanet veren istediğinde emanet bırakılan kimse vermeyip de emanet telef ya kaybolsa öder

fak t h n-i talebde ved a uzak mahalde bulunmak gibi bir  z rden n  i v remey p de telef y  z yi° olmuş ise ol h lde zam n l zım gelmez

fakat isteme zamanında emanet uzak yerde bulunmak gibi bir  z rden dolayı veremeyip de telef ya kaybolmuş ise o halde ödeme lazım gelmez

795 m dde

müstevda° ved ayı bi 'z-z t y hod em ni ile redd ve teslim öder. ve em ni ile redd ve irs l  tdigi   retde kable 'l-v   l ved a bi-l  te'add  ve l  tak  r telef y  z yi° olsa zam n l zım gelmez

emanet bırakılan kimse emaneti bizzat yahut emini ile redd ve teslim eder ve emini ile redd ve gönderdiği şekilde ulaşmadan emanet zorlama olmaksızın ve kusur olmaksızın telef ya kaybolsa ödeme lazım gelmez

796 m dde

iki kimse m  tterek m llarını bir kimseye id   tdikten sonra ol  er klerden birisi gelüp de a harın g y bında hi  esini müstevda°dan talep  tdikde ved a eger misliyy tdan ise müstevda° anı  hi  esini kendüsine v rir. ve eger kıyemiyy tdan ise v rmez

iki kimse ortakla arak mallarını bir kimseye emanet verdikten sonra o ortaklardan birisi gelip de başkasının kaybolmasında hissesini emanet bırakılan kimsede istediğinde emanet eğer benzeri bulunan mallardan ise emanet bırakılan kimse onun hissesini kendisine verir ve eğer benzeri bulunmayan kıymetli e yalardan ise vermez

797 m dde

ved ayı teslimde mek n-ı id  mu  teberdir

emaneti teslimde emanet verme yeri geçerlidir

meşelā, İstanbulda İdā^c olunan meta^c yine İstanbul^cda teslim olunur, Edirne^cde teslim etmek üzere müstevda^ca cebr olunamaz

mesela İstanbulda emanet verilen eşta yine İstanbulda teslim olunur Edirne'de teslim etmek üzere emanet bırakılan kimseye zorlanamaz

798 mādde

vedī^canıñ menāfi^c i şāhibinindir

emanetin faydalanmaları sahibinindir

meşelā, emānet olunan hayavānıñ yavrusu ve sütü ve yünü şāhibine ^cā'id olur

mesela emanet olunan hayvanın yavrusu ve sütü ve yini sahibine ait olur

799 mādde

şāhib-i vedī^ca gā'ib olup da üzerine nafaqası vācib olan kimseniñ mürāca^catı üzerine hākim ol gā'ibiñ vedī^ca olan akçesinden ol kimseye nafaqa taqdir ettikde müstevda^c kendü yedinde vedī^ca olan akçeden ol kimseniñ nafaqasına şarf étse zamān lāzım gelmez

emanet sahibi kaybolup da üzerine yiyecek parası vacip olan kimsenin müracaatı üzerine hakim o kaybın emanet olan akçesinden o kimseye yiyecek parası takdir ettiğinde emanet bırakılan kimse kendi elinde emanet olan akçeden o kimsenin yiyecek parasına kullansa ödeme lazım gelmez

fakāt hākimin emri olmaksızın şarf éderse zāmin olur

fakat hakimin emri olmaksızın kullanırsa öder

800 mādde

müstevda'ca cünün 'arız olup da şahv ve ifāka'tinden ye'is geldikde kabl-el cinne ahz étmiş olduğu vedī'ca 'aynen mevcūd olmasa şahibi mu'teber kefil göstererek mecnūnuḡ mālından tazmīne selāhiyyeti vardır

emanet bırakılan kimseye meydana gelip de ayılma ve iyi olmasından ümitsizlik geldiğinde çıldırmadan önce almış olduğu emanet aynen mevcut olmasa sahibi sayılan kefil göstererek delinin malından ödemeye yetkisi vardır

faḡat sonra kendüne ifāka't gelip de vedī'ayı şahibine redd étmiş yāḡod bi-lā te'addī velā taḡşīr vedī'ca telef ve zāyi' olmuş idüğünü beyān éderse yemīniyle taşdıḡ olunarak ahz olunmuş olan akçesini istirdād eyler

fakat sonra kendine iyi olup gelip de emaneti sahibine reddetmiş yahut adaletsiz ve kusursuz emanet telef ve kaybolmuş olduğunu açıklarsa yeminiyle onaylanarak alınmış olan akçesini geri ister

801 mādde

müstevda'c fevt olduḡda vedī'ca 'aynen terekesinde bulunduḡu şūretde vāri'si yedinde daḡı emānet olmakla şahibine redd olunur

emanet bırakılan kimse öldüğünde emanet mirasında bulunduḡu şekilde elinde dahi emanet olmakla sahibine reddolunur

ammā 'aynen terekesinde bulunmadıḡı şūretde eger müstevda'ıḡ hāl-i ḡayātında ol vedī'ayı şahibine redd étdim yāḡod bi-lā te'addī zāyi' oldu demek gibi bir şūretle vedī'anıḡ hālını beyān ve taḡrīr eyledigini vāri'si isbāt éderse zamān lāzım gelmez

ama aynen mirasında bulunmadıḡı şekilde eğer emanet bırakılan kimsenin yaşama halinde o emaneti sahibine reddettim yahut zorlamaksızın kayboldu demek gibi bir şekilde emanetin halini açıkladıḡını ve anlattıḡını varisi ispat ederse ödeme lazım gelmez

kezālik vāriş biz vedī^cayı bilüriz şöyle idi, böyle idi dēye tavşīf ve tefsīr ēderek müstevda^cın vefātından sonra bi-lā te^caddī velā takşīr zāyi^c olduğunu beyān étse yemīni ile taşdıķ olunarak zamān lāzım gelmez

bunun gibi varis biz emaneti biliriz şöyleydi böyleydi diye vasıflarını söyleyerek ve izah eder emanet bırakılan kimsenin vefatından sonra adaletsizlik ve hata olmadan kaybolduğunu açıklasa yemini ile onaylanarak ödeme lazım gelmez

ve eger müstevda^c vedī^canıñ hālını beyān étmemiş ise, mücehhilen fevt olmuş demek olmasıyla düyūn-u sā'ire gibi terekesinden istiyfā olunur

ve eğer emanet bırakılan kimse emanetin halini açıklamamış ise bilmeyerek ölmüş demek olmasıyla diğer borçlar gibi mirasından tamamıyla alınır

ve kezā vārişin vedī^cayı tavşīf ve tefsīr étmeyerek mücerred biz vedī^cayı bilüriz zāyi^c oldu dēmesi mu^cteber olmayup ol vech-ile zāyi^c olduğunu işbāt ēdemediđi şūretde terekeden zamān lāzım gelür

ve bunun gibi varisin emaneti vasıflarını söylemeyerek ve izah etmeyerek yalnız biz emaneti biliriz kayboldu demesi geçerli olmayıp o sebeple kaybolduğunu ispat edemediği şekilde mirastan ödeme lazım gelir

802 mādde

mūdi^c fevt olduķda vedī^ca vārişine verilir. faķaķ tereke müstađrak bid-deyn ise hākime mürāca^cat edilir

emanet bırakan öldüğünde emanet varisine verilir fakat miras borca batmış ise hakime müracaat edilir

ve eğer hākime mürāca^cat étmeksizin müstevda^c anı vārişe verip o dağı istihlāķ étse müstevda^c zāmin olur

ve eğer hakime müracaat etmeksizin emanet bırakılan kimse onu varise verip o dahi tüketse emanet bırakılan kimse ödeyici olur

803 mādde

vedīʿanıñ taẓmīni lâzım geldikde mişliyyātdan ise mişlini ve kıyemiyyātdan zamānı mūcib olan şey’iñ yevm-i vuḳūʿundaki kıymetini vèrmek lâzım gelir

emanetin ödemesi lâzım geldiğinde benzeri bulunabilenlerden ise benzerini ve az bulunan kıymetlilerden ödemesi gereken şeyin meydana gelme günündeki kıymetini vermek lâzım gelir

bāb-1 şālīs

üçüncü kısım

ʿariyet hakkında olup iki faşlı şāmildir

ariyet hakkında olup iki bölümü kapsar

faşl-1 evvel

birinci bölüm

ʿaḳd ve şart-1 iʿāreye müteʿallik mesāil beyānındadır

sözleşme ve emanet verme şartıyla alakalı meseleler hakkındadır

804 mādde

iʿāre icāb ve ḳabūl ile ve teʿatī ile münʿaḳid olur

emanet verme alış veriş ile ve takas ile bağlanmış olur

meşelā bir kimse birine şu mālımı saña iʿāre étdim yāḥod ʿāriyet vèrdim deyüp o daḥı ḳabūl eyledim dese yāḥod bir şey’ söylemiyerek ḳabẓ étse veyāḥod biri diğetine şu mālı baña ʿāriyet vèr deyüp o daḥı vèrse iʿāre münʿaḳid olur

mesela bir kimse birine şu malımı sana emanet verdim yahut ariyet verdim deyip o dahi kabuş ettim dese yahut bir şey söylemeyerek alsa veyahut biri diğetine şu malı bana ariyet ver deyip o dahi verse emanet verme bağlanmış olur

805 mādde

mu'iriñ sükūtu kabūl şayılmaz

emanet verenin susması kabul sayılmaz

bināen 'aleyh bir kimse birinden bir şey 'āriyet isteyüp de şahibi sükūt eylemiş olduğu hālde alsa ğāşib olur

bundan dolayı bir kimse birinden bir şey ariyet isteyip de sahibi susmuş olduğu halde alsa zorla alan olur

806 mādde

mu'ir istediği vakt i'āreden rücu' ēdebilür

emanet veren istediği vakit emanetten dönebilir

807 mādde

mu'ir ve müste'irden her kangisi fevt olsa 'akd-i i'āre münfesiḥ olur

emanet veren ve emanet alandan her hangisi ölse emanet sözleşmesi bozulur

808 mādde

müste'arıñ intifā'a şāliḥ olması şarttır

emanet alınanın faydalanmaya elverişli olması şarttır

bināen 'aleyh firārī ḥayavānıñ i'āre ve isti'āresi şahīḥ degildir

bundan dolayı kaçak hayvanın emanet vermesi ve emanet alması sağlam değildir

809 mādde

mu'ir ve müste'iriñ 'âkil ve mümeyyiz olmaları şarttır, bâliğ olmaları şart değildir

emanet veren ve emanet alanın akıllı ve iyiyi kötüyü ayırt edebilen olmaları şarttır ergin olmaları şart değildir

bināen 'aleyh mecnūn ile şabī-i ğayri mümeyyizin i'āre ve isti'āreleri cā'iz olmaz ammā şabī-i me'zūnuñ i'āre ve isti'āresi cā'iz olur

bundan dolayı deli ve iyiyi kötüyü ayırt edemeyen küçük çocuğun emanet vermeleri ve emanet almaları geçerli olmaz ama izin verilmiş küçük çocuğun emanet vermesi ve emanet alması geçerli olur

810 mādde

'āriyetde kabz şart olup kable 'l-kabz hükmi yokedir

ariyette teslim alma şart olup teslim almadan önce hükmü yoktur

811 mādde

müste'arın ta'yīni lâzımdır

emanet alanın belirlenmesi lazımdır

meşelā ta'yīn ve taḥyīr olmaksızın iki bergirden biri i'āre olursa şahih olmayup mu'ir her kangısını i'āre edecekse ta'yīn étmesi lâzımdır. fakat her kangısını alırsan al dēyü müste'iri taḥyīr étse i'āre şahih olur

mesela belirleme ve istediğini seçmeyi teklif etme olmaksızın iki beygirden biri emanet verilse sağlam olmayıp emanet veren her hangisini emanet verecekse belirlemesi lazımdır fakat her hangisini alırsan al diye emanet alanı istediğini seçmeyi teklif etse emanet verme sağlam olur

ikinci bölüm

‘ariyetin ahkâm ve zamânâtı beyânındadır

ariyetin hükümleri ve ödemeleri hakkındadır

812 mādde

müste‘ir bi-lā bedel ‘ariyetin menfa‘atına mâlik olur

emanet alan karşılıksız ariyetin faydasına sahip olur

bināen ‘aleyh mu‘ir ba‘del isti‘māl müste‘irden ücret talep edemez

bundan dolayı emanet veren kullandıktan sonra emanet alandan ücret talep edemez

813 mādde

‘ariyet müste‘ir yedinde emānetdir. bi-lā te‘addī velā taḳṣīr telef yā zāyi‘ olsa yāḥod kıymetine noḳṣān gelse zamān lâzım gelmez

ariyet emanet alan elinde emanettir adaletsizlik ve hata olmadan telef ya kaybolursa yahut kıymetine eksiklik gelse ödeme lazım gelmez

meşelā, ‘ariyet ‘ayna kazārā müste‘iriḡ elinden düşmekle yāḥod ayağı ḳayıp da kendüsi ‘aynaya çarpmaḳla ḳırılrsa zamān lâzım gelmez. kezālik ‘ariyet keçe üzerine kazārā bir şey dökülmekle lekelenüp de ḳıymetine noḳṣān gelse zamān lâzım gelmez

mesela ariyet ayna kazayşa emanet alanın elinden düşmekle yahut ayağı kayıp da kendisi aynaya çarpmaḳla kırılrsa ödeme lazım gelmez bunun gibi ariyet keçe üzerine kazayla bir şey dökülmekle lekelenip de kıymetine eksiklik gelse ödeme lazım gelmez

814 mādde

müste‘iriḡ bir güne te‘addīsi yā taḳṣīri vāḳi‘ olduḳda artıḳ her ne sebeb ile olursa olsun ‘ariyet telef olsa yāḥod kıymetine noḳṣān gelse zamān lâzım gelür

emanet alan bir türlü adaletsizliği ya hatası gerçekleştiğinde artık her ne sebep ile olursa olsun ariyet telef olsa yahut kıymetine eksiklik gelse ödeme lazım gelir

meşelā müste'ir iki günde varılacak mahalle 'ariyet hayavān ile bir günde gidüp de ol hayavān telef olsa yāhod zebūn olarak kıymetine nokşān gelse zamān lāzım gelür

mesela emanet alan iki günde varılacak yere ariyet hayvan ile bir günde gidip de o hayvan ölse yahut zayıf olarak kıymetine eksiklik gelse ödeme lazım gelir

ve kezā bir mahalle kadar isti'are ettiği hayavān ile ol mahalle varup da daha ilerüye tecāvüz etdikden sonra hatfe enfihi hayavān telef olsa zamān lāzım gelür

ve bunun gibi bir yere kadar emanet ettiği hayvan ile o yere varıp da daha ileriye zorladıktan sonra doğal ölümle hayvan telef olsa ödeme lazım gelir

kezālik bir kimse bir gerdanlık isti'are ile bir şabīn boynuna takup ve yanında gözeticisi olmadığı hālde birağup da sirkat olunduğda eger şabī üzerindeki eşyayı hıfza kâdir ise zamān lāzım gelmez, ammā kâdir degil ise zamān lāzım gelür

bunun gibi bir kimse gerdanlık emanet ile bir küçük çocuğun boynuna takıp yanında gözeticisi olmadığı halde bırakıp da çalındığında eğer küçük çocuk üzerindeki eşyayı koruma gücüne sahip ise ödeme lazım gelmez ama gücüne sahip değilse ödeme lazım gelir

815 mādde

müste'arıḡ nafaḡası müste'ir üzerinedir

emanet alınan şeyin yiyecek parası emanet alan üzerinedir

bināen 'aleyh müste'ir 'ariyet hayavāna 'alef vėrmeyüp de telef olsa zāmin olur

bundan dolayı emanet alan ariyet hayvana yem vermeyip de telef olsa öder

816 mādde

i‘āre-i muṭlaḳada ya‘nī mu‘irīn i‘āreyi zāmān ve mekān ve bir nev‘i intifā‘ ile taḳyīd etmediği şūretde ‘āriyeti müste‘ir dilediği zāmān ve mekānda dilediği vech-ile isti‘māl ēdebilir. faḳat ‘ōrf ve ‘ādet ile teḳayyūd ēder

kayıtsız şartsız emanette yani emanet verenin zaman ve mekan ve bir çeşit faydalanma ile kayıt ve şarta bağlamadığı şekilde ariyeti emanet alan dilediği zaman ve mekanda dilediği sebeple kullanılabilir fakat örf ve adet ile kayıtlar

meşelā, bir kimse bergirini ol vech-ile muṭlaḳ olarak i‘āre ētdikde müste‘ir aḳa dilediği vaḳt biner ve dilediği maḥalle gider. faḳat ‘ādet üzere iki sā‘atde gidilecek maḥalle bir sā‘atde gidemez

mesela bir kimse beygirini o sebeple mutlak olarak emanet verdiğiinde emanet alan ona dilediği vakit biner ve dilediği yere gider fakat adet üzere iki saatte gidilecek yere bir saatte gidemez

kezālik muṭlaḳ olarak i‘āre olunan bir ḥān oḳasında müste‘ir dilerse sākin olur ve dilerse emti‘a vaḳ‘ ēder. faḳat ‘ōrf ve ‘ādetiḅ ḥilāfi olarak iḅinde temürcülük ēdemez

bunun gibi mutlak olarak emanet verilen bir han odasında emanet alan dilerse oturan olur ve dilerse eşya koyar fakat örf ve adetin tersi olarak iḅinde demircilik edemez

817 mādde

i‘āre zāmān ve mekān ile taḳyīd olunduḳda ḳayd mu‘teber olup müste‘ir aḳa muḥālefet ēdemez

emanet verme zaman ve mekan şarta bağlandığında geçerli olup emanet alan ona karşı çıkamaz

meşelā, üç sā‘at binmek üzere isti‘āre olunan ḥayavāna dört sā‘at binilemez ve bir maḥalle gitmek üzere isti‘āre olunan ḥayavān ile başḳa maḥalle gidilemez

mesela üç saat binmek üzere emanet olunan hayvana dört saat binilemez ve bir yere gitmek üzere emanet olunan hayvan ile başḳa yere gidilemez

818 mādde

i'āre bir nev'e-i intifā' ile takyīd olunduğda müste'ir me'zūn oldığı intifā'ın māfevķına tecāvüz edemez. ammā aña müsāvī yāhod ehven şūretde isti'māl ile muhālefet edebilür

emanet bir çeşit faydalanma ile kayıt ve şarta bağlandığında emanet alan izinli olduğu faydalanmanın üstüne zorlayamaz ama ona eşit ya daha hafif şekilde kullanma ile karşı çıkabilir

meşelā, buğday yükletmek için isti'āre olunan hayavāna temür yāhod taş yükletilemez. ammā buğdaya müsāvī yāhod andan eħaff bir yük tahmīl olunabilür

mesela buğday yükletmek için emanet olunan hayvana demir yahut taş yükletilemez ama buğdaya eşit yahut ondan daha hafif bir yüküklenebilir

ve kezā binmek için isti'āre olunan hayavāna yük yükletilemez. ammā yük için isti'āre olunan hayavāna binilebilür

ve bunun gibi binmek için emanet olunan hayvana yük yükletilemez ama yük için emanet olunan hayvana binilebilir

819 mādde

mu'ir eger müntefi'i ta'yīn etmeksizin muḫlaḳ olarak i'āre etmişse müste'irin anı ıḫlāḳı üzere isti'māle şelāḫiyyeti vardır. ya'nī dilerse anı kendü isti'māl eder ve dilerse anı başķasına i'āre ile isti'māl etdirir

emanet veren eğer faydalanan belirlemeksizin mutlak olarak emanet vermişse emanet alanın onu söylemesi üzere kullanmaya yetkisi vardır yani dilerse onu kendi kullanır ve dilerse onu başķasına emanet verme ile kullandırır

‘āriyet gerek oda gibi müsta‘miliniñ ihtilāfiyla muhtelif olmayan şey’lerden olsun ve gerek binek atı gibi müsta‘miliniñ ihtilāfiyla muhtelif olan şey’lerden olsun

ariyet gerek oda gibi kullananlarının anlaşmazlığıyla birbirine uymayan şeylerden olsun ve gerek binek atı gibi kullananlarının anlaşmazlığıyla birbirine uyan şeylerden olsun

meşelā bir kimse oṭamı saṇa i'āre ētdim dēdigi şūretde müste'ir anda dilerse kendü iḳāmet ēder ve dilerse başḳasını iskān ēder

mesela bir kimse odamı sana emanet verdim dediği şekilde emanet alan dilerse kendi oturur ve dilerse başkasını yerleştirir

ve kezā şu atı saṇa i'āre ētdim dēdigi şūretde müste'ir dilerse ol ata kendü biner ve dilerse başḳasını bindirir

ve bunun gibi şu atı sana emanet verdim dediği şekilde emanet alan dilerse o ata kendi biner ve dilerse başkasını bindirir

820 mādde

müntefi'in ta'yīni müsta'miliniḡ ihtilāfiyla muhtelif olan şey'lerde mu'teberdir. ve muhtelif olmayan şey'lerde mu'teber degildir. fakat mu'ir anı başḳasına vērme dēye nehy ētmış ise müste'ir beherhāl anı başḳasına isti'māl ētdiremez

fyadalananın belirlenmesi kullananların anlaşmazlığıyla birbirine uyan şeylerde geçerlidir ve birbirine uymayan şeylerde geçerli değildir fakat emanet veren başkasına verme diye yasaklamış ise emanet alan herhalde onu başkasına kullandırılmaz

meşelā, seniḡ rükūbuḡ için bu atı saṇa i'āre ētdim dēdige şūretde müste'ir ol ata uşaḡını bindiremez. ammā seniḡ iḳāmetin için bu oṭayı i'āre ētdim dēdigi şūretde müste'ir kendü iḳāmet ēdebildiği gibi başḳasını daḡı iskān ēdebilür. fakat başḳasını iskān ētme demiş ise edemez

mesela senin binmen için bu atı sana emanet verdim dediği şekilde emanet alan o ata uşaḡını bindiremez ama senin ikametinin için bu odayı emanet verdim dediği şekilde emanet alan kendi oturabildiği gibi başkasını dahi yerleştirebilir fakat başkasını yerleştirme demiş ise edemez

821 mādde

bir mahall-i mu'ayyene d'eyü hayavān isti'āre olunduğda yollar müte'addid olsa müste'ir 'ādet üzre nāsıñ sülūk étdigi yollardan her kanğisi ile dilerse gidebilür. ammā mu'tād olmayan yoldan gidüp de hayavān telef olsa zāmin olur

bir belli yere diye hayvan emanet olunduğunda yollar çok sayıda olsa emanet alan adet üzere insanların gittiği yollardan herhangi biri ile dilerse gidebilir ama alışılmış olmayan yoldan gidip de hayvan telef olsa öder

kezālik mu'iriñ ta'yin étdigi yolun ğayri bir yoldan gidüp de hayavān telef olduğda eger müste'irin sülūk étdigi yol daha uzak yā ğayri me'mūn veyāhod hilāf-ı mu'tād ise müste'ire zamān lāzım gelür

bunun gibi emanet verenin belirlediği yolun başka bir yoldan gidip de hayvan telef olduğunda eğer emanet alanın gittiği yol daha uzak tehlikeli veyahut alışılmışın dışı ise emanet alana ödeme lazım gelir

822 mādde

bir kimse bir kadından zevciniñ mülkü olan bir şeyi 'āriyet isteyüp ve o dañı bi-lā izn verüp de ol şey şāyi' oldığı şūretde eger derūn-ı hānede ve 'alā ceryi 'l-'āde zevciniñ yedinde bulunan eşyādan ise gerek ol kadına ve gerek müste'ire zamān lāzım gelmez. degilse meşelā at gibi kadınlar yedinde bulunmayan bir şey ise zevc dilerse zevcine ve dilerse müste'ire tazmīn édirir

823 mādde

mu'irin izni olmaqsızın müste'ir 'āriyeti āhara icār yāhod rehn édemez ve bir beldedeki borcuna rehn étmek üzre isti'āre étdigi mālī āhar beldedeki borcuna rehn édemez. édüp de 'āriyet telef yā zāyi' olsa zamān lāzım gelür

emanet verenin izni olmaksızın emanet alan ariyeti başkasına kira yakut rehin edemez ve bir beldedeki borcuna rehin etmek üzere emanet ettiği malı başka beldedeki borcuna rehin edemez edip de ariyet telef ya kaybolda ödeme lazım gelir

824 mādde

müste'ir 'āriyeti āhara ida' édebilür. ve yed-i müstevda'da bi-lā te'addī vela taḳṣīr telef olsa zamān lāzım gelmez

emanet alan ariyeti başkasına emanet verebilir ve emanet bırakılan kimsede adaletsizlik ve hata olmadan telef olsa ödeme lazım gelmez

meşelā, bir mahalle gidüp gelmek üzere isti'āre étdiği bergir ile oraya vardıkda bergir yorulup kalmakla orada birine idā' étdikten sonra beygir hatfe enfihî telef olsa zamān lāzım gelmez

mesela bir yere gidip gelmek üzere emanet ettiği beygir ile oraya vardığında beygir yorulup kalmakla orada birine emanet verdikten sonra beygir doğal ölümle telef olsa ödeme lazım gelmez

825 mādde

mu'ir 'āriyeti taleb étdikde müste'irin hemen redd ve teslīmi lāzım gelür. ve bi-lā 'özr tevḳīf ve te'hīr édip de 'āriyet telef yā zāyi' olsa yāhūd kıymetine nokṣān gelse zāmin olur

emanet veren ariyeti talep ettiğinde emanet alanın hemen redd ve teslimi lazım gelir ve özürsüz tutup ve alıkoyup da ariyet telef ya kaybolda yahut kıymetine eksiklik gelse öder

826 mādde

naṣṣan yā delāleten muvaḳḳat olan 'āriyeti h hitām-ı müddetde mu'ire reddi lāzımdır. fakat meṣ-i mu'tād ma'füvdür

nass olarak ya delil getirerek geçici olan ariyetin sürenin sonra ermesinde emanet verene reddi lāzımdır fakat adet üzere bekleme affolunmuştur

meşelâ, filân gün vaḳt-i ʿaşra ḳadar istiʿmâl olunmaḳ üzere istiʿâre olunan ḥuliyyâtı ol vaḳtin ḥulûlünde redd ve iʿâde lâzımdır

mesela filan gün ikindi vaktine kadar kullanmak üzere emanet olunan süs eşyası o vaktin girmesinde redd ve iade lazımdır

kezâlik filanın düğününde ḳullanmaḳ üzere istiʿâre olunan ḥuliyyâtı ol düğünün ḥitâmında redd ve iʿâde lâzımdır. faḳat bunu redd ve iʿâde için muʿtâd olan mertebe vaḳtin mürûru maʿfüvdür

bunun gibi filanın düğününde kullanmak üzere emanet olunan süs eşyasını o düğünün girmesinde redd ve iade lazımdır fakat bunu redd ve iade için alışılmış olan mertebe vaktin geçmesi affolunmuştur

827 mādde

bir iş için bir şey istiʿâre olunduḳda ol işin ḥitâmında ʿâriyet müsteʿir yedinde vedîʿa gibi olur. artıḳ anı istiʿmâl ʿedemez ve meks-i muʿtâddan ziyâde tevkif ʿedemez, ʿedip de telef olsa zâmin olur

bir iş için bir şey emanet olunduğunda o işin sona ermesinde ariyet emanet alan elinde emanet gibi olur artık onu kullanamaz ve adet üzere beklemeden fazla tutamaz tutup da telef olsa öder

828 mādde

ʿâriyeti müsteʿir binefsihi yâḥod emîni ile muʿire redd ʿeder. emîni olmayan kimse ile redd ʿedip de ḳabl-el vüṣûl telef yâ zâyiʿ olsa zâmin olur

ariyeti emanet alan kendisi yahut emini ile emanet verene reddeder emini olmayan kimse ile reddedip de ulaşmadan önce telef ya kaybolursa öder

829 mādde

mücevherât gibi eşyâ-yı nefîseden olan ʿâriyeti muʿirin kendüsine teslîm ʿetmek lâzımdır

mücevherler gibi en güzel şeylerden olan ariyeti emanet verenin kendisine teslim etmek lazımdır

ammā sā'ir 'āriyeti 'örf ve 'ādetde teslīm 'add olunan maḥalle götürmek veyā mu'irin ḥidmetkārına vèrmek redd ve teslīmdir

ama öbür ariyeti örf ve adette teslim sayılan yere götürmek veya emanet verenin hizmetkarına vermek redd ve teslimdir

meşelā, 'āriyet ḥayavānı mu'iriḥ aḥūrına götürmek yāḥod se'isine vèrmek teslīmdir

mesela ariyet hayvanı emanet verenin ahırına götürmek yahut seyisine vermek teslimdir

830 mādde

müste'ir yedinde olan 'āriyeti redd edecek olduḡda me'uneti ya'nī külfet ve meşārif-i nakliyyesi kendü üzerinedir

emanet alan elinde olan ariyeti reddedecek olduḡunda sıkıntısı yani külfet ve taşıma masrafları kendi üzerinedir

831 mādde

ebniye yapmak ve ağaç dikmek için yer isti'āre etmek saḥīhtir

binalar yapmak ve ağaç dikmek için yer emanet etmek sağlamdır

lākin mu'ir dilediḡi vaḡt i'āreden rücū' ile bunları kal' ètdirebilir. şu ḡadar ki i'āre muvaḡḡat ise ebniye ve eṣcārıḡ kal' olunduḡu zamāndaki maḡlū'en ḡıymeti ile inḡizā-i müddete ḡadar durmaḡ üzere ḡıymeti beyninde tefāvüt ne ise mu'ir anı zāmin olur

lakin emanet veren dilediḡi vakit emanet vermekten dönme ile bunları söktürebilir şu kadar emanet verme geçisi ise binalar ve ağaçların söküldüḡü zamandaki sökülmüş olarak kıymeti ile sürenin bitmesine kadar durmak üzere kıymeti arasında fark ne ise emanet veren onu öder

meşelā, ebniye ve eşcār derhāl kal° olunduğu takdirde maḳlū°en kıymeti oniki altūn ve inḳızā-i müddete ḳadar durmaḳ üzere kıymeti yigirmi altūn olduğı hālde mu°ir derhāl kal° êtdirecek olursa sekiz altūn v°ermesi lāzım gelür

mesela binalar ve ağaçlar derhal söküldüğü takdirde sökülmüş olarak kıymeti on iki altın ve sürenin bitmesine kadar durmak üzere kıymeti yirmi altın olduğu halde emanet veren derhal söktürecek olursa sekiz altın vermesi lazım gelir

832 mādde

gerek muvaḳḳat ve gerek ğayri muvaḳḳat olaraḳ zer° için i°āre olunan °arāzīyi mu°ir vaḳt-i haşāddan muḳaddem i°āreden rücu° êdüp de müste°irden istirdād êdemez

gerek geçici ve gerek geçici olmayan olarak ekin için emanet verilen araziyi emanet veren hasat vaktinden önce emanet vermekten dönüp de emanet alandan geri isteyemez

EKSİK

kitābu °l-hibe

hibe kitabı

şüret-i ḥaḳḳ-ı humāyūn

padişah emri

mūcibince °amel oluna

gereğince yapıla

kitāb-ı sābi°

yedinci kitap

hibe ḥaḳḳında olup bir muḳaddime iki bābı müştemildir

hibe hakkında olup bir önsöz iki kapıyı kapsayandır

muḳaddime

önsöz

hibeye dā'ir olan ıṣṭılahāt-ı fıkhiyye beyānındadır

hibeye dair olan fıkıh terimleri hakkındadır

833 mādde

hibe bi-lā' ivaż bir mālī āḫara temlīk étmekdir ki eden kimseye vāhib ve ol māla mevhūb ve anı ḳabūl édene mevhūbun leh dénilür

hibe karşılıksız bir malı başkasına mülk olarak vermektir ki eden kimseye vahip ve o mala mevhup ve onu kabul edene mevhubun leh denilir

ittihāb dahi hibeyi ḳabūl demektir

ittihap: dahi hibeyi kabul demektir

834 mādde

hediyeye bir kimseye ikrāmen götürülen yā gönderilen māldır

hediyeye: bir kimseye ikram olarak götürülen ya gönderilen maldır

835 mādde

şadaḳa sevāb için hibe olunan māldır

sadaka: sevap için hibe olunan maldır

836 mādde

ibāha bir şeyi bi-lā' ivaż ekl ve tenāvül étmek üzere āḫara izn ve ruḫṣat vérmektir

ibaha: bir şeyi karşılıksız yeme ve alıp yeme üzere başkasına izin ve ruhsat vermektir

bāb-1 evvel

birinci kısım

‘aḳd-i hibeye müte‘allik mesā’il beyānında olup iki faşlı şāmildir

hibe sözleşmesiyle alakalı meseleler hakkında olup iki bölümü kapsar

faşl-1 evvel

birinci bölüm

rükn ve ḳabz-ı hibeye dā’ir olan mesā’il beyānındadır

hibenin şartları ve teslimine dair olan meseleler hakkındadır

837 mādde

hibe ĩcāb ve ḳabūl ile mün‘aḳid ve ḳabz ile tamām olur

hibe alış veriş ile bağlanmış ve teslim alma ile tamam olur

838 mādde

hibede ĩcāb bağışladım ve hibe étdim ve ihdā eyledim gibi meccānen bir mālı temlīk ma‘nāsında müst‘amel olan sözlerdir. ve zevciḡ zevcesine bir çift küpe yāhod ḡuliyyātdan diğér bir nesne verip de al taḳın demesi gibi meccānen temlike delālet eden ta‘bīrler dahi hibeyi ĩcābdır

hibede icap bağışladım ve hibe ettim ve hediye ettim gibi bedava bir malı mülk olarak vermek manasında kullanılmış olan sözlerdir ve kocanın karısında bir çift küpe yahut süs eşyalarından diğér bir nesne verip de al takın demesi gibi bedava mülk olarak vermeye delil getiren tabirler dahi hibeyi icaptır

839 mādde

te‘āfi ile dahi hibe mün‘aḳid olur

takas ile dahi hibe bağlanmış olur

840 mādde

hibede ve şadaqada irsāl ve kabz lafzan icāb ve kabūl maḳamına ḳā'im olur

hibede ve sadakada gönderme ve teslim alma sözlü olarak alış veriş yerine geçer

841 mādde

hibede kabz bey'inde kabūl gibidir

hibede teslim alma satışta kabul gibidir

bināen 'aleyh vāhibiḳ icābı meşelā şu mālı saḳa hibe étdim demesi üzerine mevḫūbun leh kabūl étdim veyāḳhod ittiḫāb eyledim demeksizin meclis-i hibede ol mālı kabz étse hibe tamām olur

bundan dolayı hibe edenin icabı mesela şu malı sana hibe ettim demesi üzerine hibeyi kabul eden kabul ettim yahut hibeyi kabul ettim demeksizin hibe toplantısında o malı teslim alsın hibe tamam olur

842 mādde

ḳabzda vāhibiḳ şarāḫaten yāḳhod delāleten izni lāzımdır

teslim almada hibe edenin açık olarak yahut delil getirerek izni lazımdır

843 mādde

vāhibiḳ icābı delāleten kabza izindir. ammā şarāḫaten izni mevḫūp eger meclis-i hibede ḫāzırsa bu mālı saḳa hibe étdim al demek ve eger ḡā'ib 'ani 'l-meclis ise filān mālı saḳa hibe étdim var al demek gibi emr-i şarīḫidir

hibe edenin icabı delil getirerek teslim almaya izindir ama açık olarak izni hibe o9lunan şey eğer hibe toplantısında hazır ise bu malı sana hibe ettim al demek ve eğer mecliste mevcut olmayan ise filan malı sana hibe ettim var al demek gibi açık emirdir

844 mādde

vāhib şarāḥaten kabza izn vèdikde mevḥūbun leḥīn anı gerek meclis-i hibede ve gerek baʿdel iftirāk kabzı şahīḥdir. ammā delāleten kabza izni meclis-i hibe ile teḳayyüd èdüp baʿdel iftirāk kabzı muʿteber olmaz

hibe eden açık olarak kabza izin verdiği hibe kabul edenin onu gerek hibe toplantısında ve gerek ayrıldıktan sonra teslim alması sağlamdır ama delil getirerek teslim almaya izni hibe toplantısı ile kayıtlanıp ayrıldıktan sonra teslim alması geçerli olmaz

meşelā, şu mālī saḅa hibe ètdim deyüp de mevḥūbun leh daḅı anı ol meclisde kabzediverse şahīḥ olur. ammā meclis-i hibeden ayrıldıktan sonra kabzetse şahīḥ olmaz

mesela şu malı sana hibe ettim deyip de hibeyi kabul eden dahi onu o toplantıda teslim alırsa sağlam olur ama hibe toplantısından ayrıldıktan sonra teslim alsın sağlam olmaz

kezālik filān maḥaldeki mālīmı saḅa hibe ètdim deyip de var al dèmemiş olsa mevḥūbun leḥin gidüp de anı kabz ètmesi şahīḥ olmaz

bunun gibi filan yerdeki malımı sana hibe ettim deyip de var al dememiş olsa hibeyi kabul edenin gidip de onu kabz etmesi sağlam olmaz

845 mādde

müşterī mebiʿi bāyiʿden ḳable 'l-ḳabz āḅara hibe èdebilür

müşteri satılan şeyi teslim almadan önce hibe edebilir

846 mādde

bir kimseniḅ yedinde bulunan mālī şāḅibi aḅa hibe èdikde mevḥūbun leḥin kabūl ètdim yā ittiḅāb eyledim dèmesiyle hibe tamām olup müceddeden teslīm ve kabza muhtāç degildir

bir kimsenin elinde bulunan malı sahibi ona hibe ettiğinde hibeyi kabul edenin kabul ettim ya hibeyi kabul ettim demesiyle hibe tamam olup yeniden teslim ve teslim almaya muhtaç değildir

847 mādde

bir kimse alacağını medyūna hibe yāḥod medyūnu andan ibrā eyleyüp o daḥı redd étmese şahīḥ ve deyn hemen sākıḥ olur

bir kimse alacağını borçluya hibe yahut borçluyu ondan bağışlayıp o dahi reddetmese sağlam ve borç hemen düşer

848 mādde

bir kimse biriniḡ zimmetinde olan alacağını āḥara hibe édüp de var al déyü şarāḥaten kabza izn véirse ve mevhūbun leh daḥı varıp kabz etse hibe tamām olur

bir kimse birinin sorumluluğunda olan alacağını başkasına hibe edip de var al diye açık olarak teslim almaya izin verse ve hibeyi kabul eden dahi varıp teslim alsa hibe tamam olur

849 mādde

ḡable 'l-ḡabz vāhib yāḥod mevhūbun leh fevt olsa hibe bātıl olur

teslim alandan önce hibe eden yahut hibeyi kabul eden ölse hibe hükümsüz olur

850 mādde

bir kimse kebīr ya 'nī 'ākıl ve bālīḡ olan oḡluna bir şey hibe étdikde teslīm ve ḡabzi lāzımdır

bir kimse büyük yani akıllı ve ergin olan oḡluna bir şey hibe ettiğinde teslim ve teslim alması lazımdır

851 mādde

şâğirin vârisi yâhûd mürebbisi ya'nî hicr ve terbiyesinde bulunduğu kimse gerek yedinde bulunan ve gerek diğeriniñ nezdinde vedî'a olan mâlını ol şâğire hibe êdikde mücerred icâb ile ya'nî yalñız hibe êtdim dèmesi ile ol şâğir aña mâlik olup kabza muhtâç degildir

küçük çocuğun varisi yahut mürebbisi yani mal yönetimi ve terbiyesinde bulunduğu kimse gerek elinde bulunan ve gerek diğerinin yanında emanet olan malını o küçük çocuğa hibe ettiğinde yalnız icap ile yani yalnız hibe ettim demesi ile o küçük çocuk ona sahip olup teslim almaya muhtaç değildir

852 mādde

bir tıfla âhar kimse bir şey hibe êdikde velisiniñ yâhûd mürebbisiniñ kabzı ile hibe tamâm olur

bir toy çocuğa başka kimse bir şey hibe ettiğinde velisinin yahut mürebbisiniz teslim alması ile hibe tamam olur

853 mādde

şabî-i mümeyyize bir şey hibe olunduğda velîsi olsa bile kendüsiniñ kabzı ile hibe tamâm olur

iyiyi kötüyü ayıran küçük çocuğa bir şey hibe olunduğunda velisi olsa bile kendisinin teslim alması ile hibe tamam olur

854 mādde

hibe-i muzâfe şahîh degildir

tahsis edilmiş hibe sağlam değildir

meşelâ, gelecek ay başından i'tibâren şu mâlı sana hibe êtdim dese şahîh olmaz

mesela gelecek ay başından itibaren şu malı sana hibe ettim dese sağlam olmaz

855 mādde

‘ivaż şartı ile olan hibe şahih ve şart mu teberdir

karşılık olarak verilen şey şartı ile olan hibe sağlam ve şart ve geçerlidir

meşelā, bir kimse şu maḳūle ‘ivaż vèrmek yāḥod kendüsiniḡ ma‘lūmu ’l-miḳdār deynini edā etmek şartıyle birine bir şey hibe êtdikde mevḥūbun leh ol şartta ri‘āyet êderse hibe lāzım olur, êtmezse vāhib daḡı hibesinden rüçū‘ êdebilir. kezālik bir kimse ölünce kendüsini beslemek şartı ile mülk aḳārını birine hibe ve teslīm êtdikde mevḥūbun leh şartı-ı mezkūr üzre vāhibi beslemeye rāzī iken vāhib nādim olup da hibesinden rüçū‘ ile ol ‘aḳārını istirdād êdemez

mesela bir kimse şu çeşit karşılık olarak verilen şey vermek yahut kendisinin miktarı belli borcunu ödemek şartıyla birine bir şey hibe ettiğinde hibeyi kabul eden o şarta riayet ederse hibe lazım olur etmez hibe eden dahi hibesinden dönebilir bunun gibi bir kimse ölünce kendisini beslemek şartı ile mülk taşınmasını birine hibe ve teslim ettiğinde hibeyi kabul eden zikredilen şart üzere hibe edeni beslemeye razı ike hibe eden pişman olup da hibesinden dönmek ile o taşınmazını geri isteyemez

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

şerā’it-i hibe beyānındadır

hibe şartları hakkındadır

856 mādde

mevḥūbun vaḳt-i hibede mevcūd olması şarttır

hibe edilenin hibe vaktinde mevcut olması şarttır

bināen ‘aleyh bir bāḡıḡ hāsıl olacaḳ üzümünü yāḥod bir ḳışraḡıḡ doğacaḳ yavrusunu hibe şahih degildir

bundan dolayı bir bağıın meydana çıkacak üzümünü yahut bir kısrağın doğacak yavrusunu hibe sağlam değildir

857 mādde

mevhūp vāhibiḡ mālī olmaḡ şarttır

hibe edilen hibe edenin malı olmak şarttır

bināen ʿaleyh bir kimse bi-lā izn başkasınıḡ mālını birine hibe etse **şahih** olmaz, **faḡat** hibe etdikden sonra **şahibi** mücīz olsa **şahih** olur

bundan dolayı bir kimse izinsiz başkasının malını birine hibe etse sağlam olmaz fakat hibe ettikten sonra sahibi izin vermiş olsa sağlam olur

858 mādde

mevhūbun maʿlūm ve muʿayyen olması lazımdır

hibe edilenin bilinen ve belli olması lazımdır

bināen ʿaleyh vāhib laʿalettaʿyīn mālından bir şeyi yāḡod şu iki atdan birini hibe etdim dese **şahih** olmaz. ve bu iki atdan **ḡanḡısını** dilersen seniḡ olsun dedigi **şüretde** eger mevhūbun leh meclis-i hibede onlardan birini taʿyīn eylerse **şahih** olur. ammā meclis-i hibeden baʿdel müfāreḡa taʿyīni müfīd olmaz

bundan dolayı hibe eden rastgele malından bir şeyi yahut şu iki attan birini hiibe ettim dese sağlam olmaz ve bu iki attan hangisini dilersen senin olsun dediği şekilde eğer hibeyi kabul eden hibe toplantısında onlardan birini belirlerse sağlam olur ama hibe toplantısından ayrıldıktan sonra belirlemesi mana ifade etmez

859 mādde

vāhibiḡ ʿākil ve bālīḡ olması şarttır

hibe edenin akıllı ve ergin olması şarttır

bināen ʿaleyh şağir ve mecnūn ve maʿtūhuñ hibesi **şahīh** degildir. ammā bunlara hibe **şahīh**dir

bundan dolayı küçük çocuk ve deli ve bunamışın hibesi sağlam değildir ama bunlara hibe sağlamdır

860 mādde

hibede vāhibiñ rızāsı lāzımdır

hibede hibe edenin rızası lazımdır

bināen ʿaleyh cebr ve ikrāh ile vākiʿ olan hibe **şahīh** degildir

bundan dolayı zorlama ve istek dışı ile gerçekleşen hibe sağlam değildir

bāb-1 sānī

ikinci kısım

aḥkām-1 hibe beyānında olup iki faşlı şāmildir

hibe hükümleri hakkında olup iki bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

hibeden rücuʿ **hak**ındadır

hibeden dönme hakkındadır

861 mādde

mevhūbun leh kabz ile mevhūba mālīk olur

hibeyi kabul eden teslim alma ile hibe edilene sahip olur

862 mādde

ķable 'l-ķabż vāhib ĥod-beĥod hibeden rucū' edebilür

teslim almadan önce hibe eden kendi kendine hibeden dönebilir

863 mādde

vāhibiŋ ba'edel ĩcāb mevhūbun lehi ķabżdan nehy étmesi rucū'dur

hibe edenin icaptan sonra hibeyi kabul eden teslim almadan yasak etmesi dönmedir

864 mādde

vāhib ba'de 'l-ķabż mevhūbun lehiŋ rızāsı ile hibe ve hediyeden rucū' edebilür. ve mevhūbun leh rāzı olmazsa ĥākime mürāca'at eyler. ĥākim daĥı mevādd-ı ātiyede beyān olunacaķ mevāni'-i rucū' yoksa hibeyi fesh edebilür. ammā mevāni'-i rucū'dan biri bulunsa fesh edemez

hibe eden teslim aldıktan sonra hibeyi kabul edenin rızası ile hibe ve hediyeden dönebilir ve hibeyi kabul eden razı olmazsa hakime müracaat eder hakim dahi gelen maddelerde açıklanacak dönmeye mani hususlar yoksa hibeyi bozabilir ama dönmeye mani hususlardan biri bulunsa bozamaz

865 mādde

ba'edel ķabż vāhib eger mevhūbun leĥin rızāsı yāĥod ĥākimiŋ ĥüküm ve ķazāsı olmadan ĥod-beĥod mevhūbu istirdād ederse ġāşb olur. ve bu şüretde yedinde mevhūp telef ve zāyi' olsa zāmin olur

teslim aldıktan sonra eğer hibeyi kabul edenin rızası yahut hakim hüküm ve hüküm vermesi olmadan kendi kendine hibe edileni geri isterse zorla olur ve bu şekilde elinde hibe edilen telef ve kaybolursa öder

866 mādde

bir kimse uşūl ve furū'una yā birāder ve hemşiresine yā bunlarıŋ evlādına yāĥod peder ve māderiniŋ birāder ve hemşiresine bir şey hibe étdikden sonra rucū' edemez

bir kimse asıllar ve aslın neticesine ya erkek kardeş ve kız kardeşine ya bunların evladına yahut baba ve annesinin erkek kardeş ve kız kardeşine bir şey hibe ettikten sonra dönemez

867 mādde

*zevc ile zevceden biri beynlerinde zevciyyet **ḳā**'im iken diğ̄erine bir şey hibe ve teslīm ettikten sonra artık **ḳ** andan rucū° edemez*

koca ve karıdan biri aralarında karı kocalık devamlı iken diğ̄erine bir şey hibe ve teslim ettikten sonra artık ondan dönemez

868 mādde

*hibeye ivaż verilüp de vāhibiñ dañı **ḳabz** étmesi māni°-i rucū°dur*

hibeye karşılık olarak verilen şey verilip de hibe edenin dahi teslim alması dönmeye manidir

*bināen °aleyh gerek mevhūbun leh tarafından ve gerek diğ̄er bir kimse cānibinden vāhibe hibesine ivaż olmak üzere bir şey verilüp de o dañı **ḳabz** eyleirse andan sonra hibesinden rucū° edemez*

bundan dolayı gerek hibeyi kabul eden tarafından ve gerek diğ̄er bir kimse tarafından hibe edene hibesine karşılık olarak verilen şey olmak üzere bir şey verilip de o dahi teslim alırsa ondan sonra hibesinden dönemez

869 mādde

*māl-ı mevhūp arz olup da mevhūbun leh anıñ üzerine binā iñdās yāñod ağāç ğars étmek veyāñod mevhūp zebūn hayavān olup da mevhūbun leh yanında semizlenmek gibi ziyāde-i muttaşıla **hāşıl** olduḳda veyāñod buğday olup da un édilmek gibi mevhūbuñ ismi değışecek şūretde tağyir olunduḳda hibeden rucū° **şahih** olmaz. ammā ziyāde-i munfaşıla māni° rucū° olmaz*

hibe olunan mal yer olup da hibeyi kabul eden onun üzerine bina meydana getirme yahut ağa. dikmek veyahut hibe edilen zayıf hayvan olup da hibeyi kabul eden yanında beslenmek gibi ayrılması mümkün olan fazlalık gerçekleştiğinde veyahut buğday olup da un edilmek gibi hibe edilenin ismi değişecek şekilde bozulduğunda hibeden dönmek sağlam olmaz ama ayrılmış fazlalığa dönmeye mani olmaz

bināen ʿaleyh bir kimsenin āhara hibe eylediği kısrāk hāmil olduğda hibeden rüçūʿ edemez. ammā doğurduktan sonra rüçūʿ edebilir. ve bu şūretde yavrusu mevhubun lehe kalır

bundan dolayı bir kimsenin başkasına hibe ettiği kısrağ yüklü olduğunda hibeden dönemez ama doğurduktan sonra dönebilir ve bu şekilde yavrusu hibeyi kabul edene kalır

870 mādde

mevhubun leh mevhubu beyʿ ile hibe ve teslim ile mülkünden ihrāc eylese vāhibiñ rüçūʿa şelāhiyyeti kalmaz

hibeyi kabul eden hibe edileni satış ve hibe ve teslim ile mülkünden çıkarsa hibe edenin dönmeye yetkisi kalmaz

871 mādde

mevhubun leh yedinde mevhub müstehlek olsa rüçūʿa mahal kalmaz

hibeyi kabul eden elinde hibe edilen bitip tükense dönmeye yer kalmaz

872 mādde

vāhib ve mevhubun lehden biriniñ vefātı māni ʿi rüçūʿdur

hibe eden ve hibeyi kabul edenden birinin vefatı dönmeye manidir

bināen ʿaleyh mevhubun leh fevt olsa vāhib hibeden rüçūʿ edemediği gibi vāhib fevt olduğda dağı vereşesi mevhubu istirdād edemez

bundan dolayı hibeyi kabul eden ölse hibe eden hibeden dönemediği gibi hibe eden öldüğünde dahi mirasçıları hibe edileni geri isteyemez

873 mādde

dain alacağın medyūna hibe étdikde artıķ andan rüçü° edemez. 51. ve 848. māddelele baķ alacaklı alacağın borçluya hibe ettiğinde artık ondan dönemez

874 mādde

ba°de 'l-ķabz şadaķadan bir vech-ile rüçü° olunamaz

teslim edildikten sonra sadakadan bir sebeple dönülemez

875 mādde

biri bir kimseye maḫḫūmātundan bir şey'i ibāhe étdikde ol kimse eger-çi ol şeyi alup da āḫara şatmaķ yāḫod hibe étmek gibi levāzım-ı temellükden olan bir vech-ile taşarruf edemez. faķaḫ ol şeyden ekl ve tenāviil édebilir. ve ba°dehu şāḫibi anıḫ kıymetini muḫālebe edemez

biri bir kimseye yenecek şeylerinden bir şeyi helal kıldığında o kimse eğer ki o şeyi alıp da başkasına satmak yahut hibe etmek gibi kendine mülk edinmek için lazım olan gerekçelerden olan bir sebeple tasarruf edemez fakat o şeyden yeme ve alıp yeme edebilir ve ondan sonra sahibi onun kıymetini isteyemez

meşelā, bir bağ şāḫibiniḫ izin ve ibāhesi ile biri bağından bir miķdār üzüm yese bağ şāḫibi sonradan ol üzümün akçesini alamaz

mesela bir bağ sahibinin izin ve helal kılması ile biri bağından bir miktar üzüm yese bağ sahibi sonradan o üzümün akçesini alamaz

876 mādde

ḫitān yāḫod zifāf düğünlerinde gelen hediyeleri eşḫābı çocuķ yā gelin ve baba ve analarından her ķanğisine déyü getirmişlerse ol hediyeler anındır. ve eger kimiḫ için

getirdiklerini beyān etmeyip kendülerinden sū'āl ile taḥkīk dahi kābil olmazsa ol ḥālde örf ve 'ādet-i beldeye ri'āyet olunur

sünnet yahut gerdek düğünlerinde gelen hediyeleri dostları çocuk ya gelin ve baba ve analarından herhangisine diye getirmişlerse o hediyeler onundur ve eğer kimin için getirdiklerini açıklamayıp kendilerinden soru ile araştırma dahi mümkün olmazsa o halde örf ve belde adetine uyulur

faşl-ı s̄anī

ikinci bölüm

hibe-i marīz ḥaḳḳındadır

hastanın hibesi hakkındadır

877 mādde

vāriṣi olmayan kimse marāz-ı mevtinde cemi' emvālını birine hibe ve teslīm etse **ṣaḥīḥ** olur ve ba'de 'l-vefāt terekesine emīn-i beyt-ül māl müdāḥale edemez

varisi olmayan kimse ölüm hastalığında bütün mallarını birine hibe ve teslim etse sağlam olur ve öldükten sonra mirasına devlet hazinesinin memuru müdahale edemez

878 mādde

zevcesinden mā'ada vāriṣi olmayan kimse marāz-ı mevtinde cemi' emvālını zevcesine veyāḥod zevcinden mā'ada vāriṣi olmayan **ḳadın** cemi' emvālını marāz-ı mevtinde zevcine hibe ve teslīm etse **ṣaḥīḥ** olur. ve ba'de 'l-vefāt bunlardan birini **ḳadın** terekesine emīn-i beyt-ül māl müdāḥale edemez

karısından başka varisi olmayan kimse ölüm hastalığında bütün mallarını karısına yahut kocasından başka varisi olmayan kadın bütün mallarını ölüm hastalığında kocasına hibe ve teslim etse sağlam olur ve vefattan sonra bunlardan birinin mirasına devlet hazinesinin memuru müdahale edemez

879 mādde

bir kimse maraẓ-ı mevtinde vereşesinden birine bir şey hibe edip de fevt olduḡda diğ̄er verese mücīz olmazsa o hibe şaḥīḥ olmaz

bir kimse ölüm hastalığında mirasından birine bir şey hibe edip de öldüğünde diğ̄er çiras izinli olmazsa o hibe sağlam olmaz

ammā vereşesinden başkasına hibe ve teslīm étdikde şülüş-ü mālī mevḥūbuḡ tamāmına müsā'id ise şaḥīḥ olur. müsā'id olmayup da vereşe daḡı hibeyi mücīz olmazsa müsā'id olduğı miḡdārda hibe şaḥīḥ olup bāḡīsini mevḥūb-un-leh redde mecbūrdur

ama mirasından başkasına hibe ve teslim ettiğ̄inde malın üçte birini hibe edilenin tamamına müsait ise sağlam olur müsait olmayıp da miras dahi hibeyi izinli olmazsa müsait olduğı miktarda hibe sağlam olup kalanını hibeyi kabul eden redde mecburdur

880 mādde

terekeşi müstağrak-ı düyūn olan kimse maraẓ-ı mevtinde emvālını vārişine yāḡod başkasına hibe ve teslīm étdikten soḡra fevt olsa dainler hibeyi tutmayup ol emvālī ḡısmet-i ḡuremāya idḡāl édebilür

mirasçuları borca boğulmuş olan kimse ölüm hastalığında mallarını varisine yahut başkasına gibe ve teslim ettikten sonra ölse alacaklılar hibeyi tutmayıp o malları alacaklıların paylaşma sonunda kendisine düşen hisseye dahil edebilir

kitābu 'l-ḡaşb ve 'l-itlāf

zorla alma ve yok etme kitabı

şūret-i ḡaḡḡ-ı humāyūn

padişah emri

mūcibince 'amel oluna

gereğince yapıla

kitāb-ı şāmin

sekizinci kitap

ğāşb ve itlāf hakkında olup bir muḳaddime ile iki bāba münḳasimdir

zorlama ve yok etme hakkında olup bir önsöz ile iki kapıya ayrılmıştır

muḳaddime

önsöz

ba'zı işṭilāḫāt-ı fıkhiyye beyānındadır

bazı fıkıh terimleri hakkındadır

881 mādde

ğāşb, bir kimseniñ izni olmaḳsızın mālını aḫz ve zabṭ etmektir ki aḫz eden kimseye gāşib ve ol mālā mağşüb ve şāhibine mağşübun minh dēnilür

gasb: bir kimsenin izni olmaksızın malını alma ve tutmaktır ki alan kimseye gasib ve o mala magsub ve sahibine magsubun minh denilir

882 mādde

ḳā'imen kıymet, ebniye yā eşcārıñ bulundukları yerde ḫırmaḳ üzere kıymetleridir ki 'arż bir kere ebniye yā eşcār ile berāber ve bir kere ebniye yā eşcārdan ḫāli olaraḳ taḳvīm olunup iki kıymet beynindeki tefāzül ve tefāviüt ne ise ebniye yā eşcārıñ ḳā'imen kıymeti dēmek olur

kaimen kıymet: binalar ya ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymetleridir ki yer bir kere binalar ya ağaçlar ile beraber ve bir kere binalar ya ağaçlardan hali olarak kıymet biçilip iki kıymet arasındaki üstünlük farkı ve farklılık ne ise binalar ya ağaçların bina ve ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demek olur

883 mādde

mebnīyyen kıymet, ebniyeniη kā'imen kıymeti demektir

mebniyyen kıymet: binaların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demektir

884 mādde

maḳlū'an kıymet, ba'edel-ḳal' ebniye enḳāzınıη ve eşcār-ı maḳlū'anıη kıymetleridir

makluan kıymet: söküldükten sonra binaların enkazının ve sökülmüş ağaçların kıymetleridir

885 mādde

müsteḥiḳḳ-ul-ḳal' olarak kıymet, maḳlū'an kıymetden ücret-i ḳal'ed' et-tenzīl bāḳī olan kıymettir

müstehik'ul-kal olarak kıymet: makluan kıymetten sökme ücreti indirme esnasında devamlı olan kıymettir

886 mādde

noḳṣān-ı arz, bir yeriη ḳabl-ez-zirā'a degeri olan ücretle ba'de 'z-zirā'a degeri olan ücret beynindeki fark ve tefāvütdür

noksan-ı arz: bir yerin ekilmeden önceye değeri olan ücretle ekildikten sonraya değeri olan ücret arasındaki fark ve farklılıktır

887 mādde

mubāşeretēn itlāf, bir şey i bi 'z-zāt telef etmektir ki eden kimseye fā'il-i mubāşir denilür

mübaşeretēn itlaf: bir şeyi bizzat telef etmektir ki eden kimseye fail-i mübaşir denilir

888 mādde

tesebbüben itlāf, bir şey'iñ telefine sebep olmağdır. ya'nī bir şeyde diğger bir şey'e 'alá ceriyyi 'l- 'āde telefine mufdī olan bir iş ihdās étmekdir ki eden kimseye mütesebbib dénilür

tesebbüben itlaf: bir şeyin telefine sebep olmaktır yani bir şeyde diğger bir şeye alışagelmış adet üzere telefine ulaştıran bir iş meydana getirmektir ki eden kimseye mütesebbip denilir

nête-kim bir mu'allak kãndiliñ ipini kesmek kãndiliñ yere düşüp de kırılmasına sebep-i mufdī olmağla ipini kesen kimse mubāşeretén ipini telef étmiş ve tesebbüben kãndīli kırılmış olur

nitekim bir asılı kandilin ipini kesmek kandilin yere düşüp de kırılmasına ulaşmasına sebep olan olmakla ipini kesen kimse bizzat yapmak suretiyle ipini telef etmiş ve sebep olmak suretiyle kandili kırılmış olur

kezālik bir kimse bir tulumu şakğ édüp de içindeki yağ akıp telef olsa ol kimse mubāşeretén tulumu ve tesebbüben yağı itlāf étmiş olur

bunun gibi bir kimse bir tulumu yarıp da içindeki yağ akıp telef olsa o kimse bizzat yapmak suretiyle tulumu ve sebep olmak suretiyle yağı tüketmiş olur

889 mādde

tekkaddüm, mazarrat-ı melhūzanıñ defc ve izālesi için evvelce tenbih ve tavsiye étmekdir

tekaddüm: muhtemel zararın giderme ve ortadan kaldırması için önce tembih ve tavsiye etmektir

bāb-1 evvel

birinci kapı

ğaşb hağğında olup üç faşlı şāmildir

zorla alma hakkında olup üç bölümü kapsar

faşl-1 evvel

birinci bölüm

ğasbın ahkâmı beyânındadır

zorla alınan hükümleri hakkındadır

890 mādde

māl-ı mağsūp ʿaynen mevcūd ise mekân-ı ğaşbda şāhibine redd ve teslîmi lâzımdır. ve şāhibi başka beldede ğāşba teşādîf edüp de māl-ı mağsūp dahi yanında olduğı hâlde şāhibi dilerse mālını orada istirdād eyler. eger mekân-ı ğaşbda teslîmini isterse me'ûnet-i reddi ve meşârif-i nakliyyesi ğāşb üzerinedir

zorla alınan mal aynen mevcut ise zorla alındığı yerde sahibine redd ve teslimi lazımdır ve sahibi başka beldede zorla almaya teşadüf edip de zorla alınmış mal dahi yanında olduğu halde sahibi dilerse malını orada geri ister eğer zorla alındığı yerde teslimini isterse geri vermesi ve taşıma masrafları zorla alan üzerinedir

891 mādde

māl-ı mağsūbu ğāşb istihlāk êdikde zâmin olması lâzım geldiği gibi gerek anıı te'addîsi ile ve gerek bi-lâ te'addî telef yâ zâyi ʿ olduğı takdîrde dahi zâmin olur

zorla alınan malı zorla alan tükettiğinde ödemesi lazım geldiği gibi gerek onun adaletsizliği ile ve gerek zorlamadan telef ya kaybolduğu takdirde dahi öder

şöyle ki kıyemiyât dan ise zamân ve mekân-ı ğaşbdaki kıymetini ve mişliyatdan ise mişlini vêrmesi lâzım gelür

şöyle ki nadir bulunan kıymetli şeylerden ise zorla alındığı zaman ve mekandaki kıymetini ve benzeri bulunanlardan ise benzerini vermesi lazım gelir

892 mādde

ğāşb mekân-ı ğaşbda ʿayn-ı mağsūbu şāhibine redd ve teslîm êdikde zamândan beri olur

zorla alan zorla alınan mekanda zorla alınanın kendisini sahibine redd ve teslim ettiğinde ödemededen uzak olur

893 mādde

ġāşib ʿayn-ı maġşubu şāhibi ahz ʿedebilecek şūretde önüne vażʿ ʿedikde hakikaten kabz bulunmasa bile maġşubu redd ʿetmiş olur; ammā telef olan maġşubun kıymetini şāhibinin önüne vażʿ eylese hakikaten kabz olunmadıkça zamāndan beri olmaz

zorla alan zorla alınanın kendisini sahibi alabilecek şekilde önüne koyduğunda hakikaten teslim almasa bile zorla alınanı reddetmiş olur ama telef olan zorla alınanın kıymetini sahibinin önüne koysa hakikaten teslim alınmadıkça ödemededen uzak olmaz

894 mādde

ʿayn-ı maġşubu ġāşib bir mahall-i mahūfda şāhibine teslim ʿetse kabūl ʿetmemeye hakkı vardır ve ġāşib bu şūretde zamāndan beri olamaz

zorla alınanın kendisini zorla alan bir tehlikeli yerde sahibine teslim etse kabul etmemeye hakkı vardır ve zorla alan bu şekilde ödemededen uzak olmaz

895 mādde

ġāşib telef olan māl-ı maġşubun kıymetini şāhibine götürüp de kabūl ʿetmese hakime mürācaʿat ile kabūlünü emr ʿedirir

zorla alan telef olan zorla alınmış malın kıymetini sahibine götürüp de kabul etmese hakime müracaat ile kabulünü emrettirir

896 mādde

maġşubun minh şabī olduğu hālde ġāşib anı maġşubu redd ʿedikte şabī-i mümeyyiz olup da mālı hıfza ehil ise reddi şahih olur, değilse şahih olmaz

mali zorla alınan küçük çocuk olduğu halde zorla alan ona zorla alınanı reddettiğinde iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuk olup da mali korumaya yeterli ise reddi sağlam olur değilse sağlam olmaz

897 mādde

mağşūbuḡ meyva olup da ġāşīb ėindinde kurumak gibi hāli teġayyür eyler ise şāhibi muḡayyerdir, dilerse mağşūbu ėaynen istirdād eyler ve dilerse tazmīn ėtedirir

zorla alınanın meyve olup da zorla alan elinde kurumak gibi hali deġişir ise sahibi serbesttir dilerse zorla alınanı aynen geri ister ve dilerse ödettirir

898 mādde

ġāşīb eger kendü mālından bir şey ziyādesiyle mağşūbuḡ baėzi evşāfını taġyīr ėderse mağşūbun minh muḡayyerdir; dilerse ol mağşūbu tazmīn ėtedirir ve dilerse ol ziyādeniḡ kıymetini vērüp ėaynen istirdād eyler

zorla alan eġer kendi malından bir şey fazlasıyla zorla alınanın bazı vasıflarını deġiştirirse mali zorla alınmış kişi serbesttir dilerse o zorla alınanı ödettirir ve dilerse o fazlalığın kıymetini verip de aynen geri ister

meşelā mağşūb olan bezi ġāşīb boyamış olsa şāhibi muḡayyerdir; diler ise bezini tazmīn ėtedirir ve diler ise boyanıḡ bahāsını vērüp ėaynen bezi istirdād eyler

mesela zorla alınmış olan bezi zorla alan boyamış olsa sahibi serbesttir dilerse bezini ödettirir ve dilerse boyanın pahasını verip de aynen bezi geri ister

899 mādde

ġāşīb eger māl-ı mağşūbu ismi deġişecek şūretde taġyīr ėderse zāmin olur ve ol māl kendüne kalır

zorla alan eġer zorla alınan mali ismi deġişecek şekilde deġiştirirse öder ve o mal kendine kalır

meşelâ mağşûb buğday olup da ğāşib anı un ederse zâmin olup un anıñ mālî olur. nête-kim bir kimse diğeriñ buğdayını ğāşb ile kendü tarlasına zer^c étse buğdayı zâmin olup mahşûl kendüsünüñ olur

mesela zorla alınan buğday olup da zorla alan onu un ederse ödeyip un onun malı olur nitekim bir kimse diğeriñ buğdayını zorla alma ile kendi tarlasına ekse buğdayı ödeyip mahsul kendisinin olur

900 mādde

ba^cde 'l-ğāşb mağşûbuñ si^r ve kıymeti tenākūş étse şāhibi anı almayup da zamān-ı ğāşbdaki kıymetini muṭālebe edemez

zorla aldıktan sonra zorla alınanın sabit fiyat ve kıymetiazalsa sahibi onualmayup da zorla alma zamanındaki kıymetini isteyemez

ammā ğāşibiñ isti^cmālî ile mağşûbun kıymetine noḳşān gelse zamān lâzım gelür

ama zorla alanın kullanması ile zorla alınanın kıymetine eksiklik gelse ödeme lazım gelir

meşelâ bir kimseniñ ğāşb eylediği hayavān zebūn olsa anı şāhibine redd étdikde noḳşān kıymetini dañı zâmin olur

mesela bir kimsenin zorla aldığı hayvan zayıf olsa onu sahibine reddettiğinde eksik kıymetini dahi öder

kezâlik bir kimse ğāşb eylediği elbiseyi yırtmağla kıymetine noḳşān geldikde eger noḳşān yesîr ise ya^cnî mağşûbuñ rubu^c kıymetine bâliğ degilse ğāşib anıñ noḳşān kıymetini zâmin olur. ve eger noḳşān fāhiş ise ya^cnî mağşûbuñ rubu^c kıymetine müsāvî veyāḥod ezyed ise mağşûbun minh muḥayyerdir. dilerse noḳşān kıymetini tazmîn étdirir ve dilerse ol mālî ğāşıba terk ile tamām kıymetini alır

bunun gibi bir kimse zorla aldığı elbiseyi yırtmakla kıymetine eksiklik geldiğinde eğer eksiklik az ise yani zorla alınanın şeyrek kıymetine ergin değilse zorla alan onun eksik

kıymetini öder ve eğer eksik aşırı ise yani zorla alınanın çeyrek kıymetine eşit veyahut daha fazla ise malı zorla alınan serbesttir dilerse eksik kıymetini ödettirir ve dilerse o malı zorla alana terk ile tamam kıymetini alır

901 mādde

izāle-i taşarrufda ğaşba müsāvī olan hāl ve keyfiyyet hükmen ğaşb kabīlinden ‘add olunur. nēte-kim müstevda ‘vedī‘ayı inkār etse ğāşb hükminde olur ve andan sonra yedinde vedī‘a bilāte ‘addī telef olsa zāmin olur

tasarrufu gidermede zorla almaya eşit olan hal ve nitelik hükmen zorla alma türünden sayılır nitekim emanet bırakılan emaneti inkar etse zorla alınan hükmünde olur ve ondan sonra elinde emaner zorlama olmaksızın telef olsa öder

902 mādde

bir tağ üzerindeki bāğçe ile alt taraftaki diğer bir bāğçe üzerine yıkılıp düşmek gibi bir vech-ile minğayri kaşdin bir kimseniñ mülkü yedinden çıkırsa kıymetçe ekalli ekşere tābi‘ olur; ya nī kıymeti ekşer olanıñ şahibi kıymeti ekal olanı zāmin olarak ol yeri temellük eder

bir dağ üzerindeki bahçe ile alt taraftaki diğer bir bahçe üzerine yıkılıp düşmek gibi bir sebeple kasıtlı olmayarak bir kimsenin mülkü elinden çıkırsa kıymetçe daha azı daha çoğa tabi olur yani kıymeti daha çok olanın sahibi kıymeti daha az olanı ödeyerek o yeri kendine mal eder

meşelā tağ yıkılmazdan muqaddem üst tarafındaki bāğçeniñ kıymeti beş yüz ve alt tarafındaki bāğçeniñ kıymeti bin ğurūş olsa ikincisiniñ şahibi beş yüz ğurūşu evvelkiniñ şahibine i‘tā ile orasını zabt eyler. nēte-kim bir kimseniñ elindeki elli ğurūşluk incüsi düşüp de diğerin beş ğurūş kıymetli tavuğu anı yutsa incü şahibi beş ğurūş vērüp tavuğu alır. (27), (28) ve (29). māddelelere bak

mesela dağ yıkılmazdan önce üst tarafındaki bahçenin kıymeti beş yüz ve alt tarafındaki bahçenin kıymeti bin kurul olsa ikincisinin sahibi beş yüz kuruşu öncekinin

sahibine verme ile orasını tutar nitekim bir kimsenin elindeki elli kuruşluk incisi düşüp de diğerin beş kuruş kıymetli tavuğu onu yutsa inci sahibi beş kuruş verip tavuğu alır

903 mādde

mağşūbuḡ zevā'idi şāhibiniḡdir. ve ġāşīb anı istihlāk ederse zāmin olur

zorla alınanın fazlalıkları sahibinindir ve zorla alan onu tüketirse öder

meşelā mağşūb olan ḡayavānıḡ ġāşīb yedinde ḡāsıl olan sütü ve yavrusu ve bir bāġçeniḡ yed-i ġāşībda iken ḡuşūle gelen meyvesi mağşūbun minhin mālı olmakla ġāşīb bunları istihlāk eylerse zāmin olur. kezālik bir kimse biriniḡ ḡovānını içindeki ārısı ile berāber ġaşb étse şāhibi ārısı ile berāber ḡovānını istirdād étdikde ġāşīb yanında iken ḡāsıl olan balını daḡı alır

mesela zorla alınan olan hayvanın zorla alan elinde meydana gelen sütü ve yavrusu ve bir bahçenin elinde zorla alanda iken meydana gelen meyvesi malı zorla alınanın malı olmakla zorla alan bunları tüketirse öder bunun gibi bir kimse birinin kovanını içindeki arısı ile beraber zorla alsa sahibi arısı ile beraber kovanını geri istediğinde zorla alan yanındayken meydana gelen balını dahi alır

904 mādde

bir bāġçede mekān ittiḡāz eden ārılarınıḡ balı bāġçe şāhibiniḡ olup diġer kimesne ol balı aḡz ve istihlāk eylese zāmin olur

bir bahçede mekan kullanan arıların balı bahçe sahibinin olup diġer kimseye o balı alsa ve tüketse öder

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

ġasb-1 'aḡāra müte'allik ba'zı mesā'il beyānındadır

taşınmazın zorla alınmasıyla alakalı bazı meseleler hakkındadır

905 mādde

mağşūb eger 'aḳār kabīlinden ise ġāşb anı tağyīr ve tenkīş étmiyerek şāhibine redd étmesi lāzımdır

zorla alınan eğer taşınmaz türünden ise zorla alan onu değiştirmeyerek ve eksiltmeyerek sahibine reddetmesi lazımdır

ve ġāşbıñ şun^c ve fi^cli ile ol 'aḳārın kıymetine nokşān gelse nokşān kıymetini zāmin olur

ve zorla alanın yapma ve işleme ile o taşınmazın kıymetine eksik gelse kıymetini öder

meşelā bir kimesne ġāşb eylediği bir hāneniñ bir yerini hedm édüp yāḥod süknāsı sebebiyle ḥarāb olup da kıymetine nokşān gelse miqdār-ı nokşānı zāmin olur; kezālik ġāşbıñ hāne-i mağşūbda yakdığı ateşden hāne muḥterik olsa mebniyyen kıymetini zāmin olur

mesela bir kimseye zorla aldığı bir hanenin bir yerini yıkıp yahut ikamet vermesi sebebiyle harap olup da kıymetine eksik gelse eksik miktarı öder bunun gibi zorla alanın zorla alınan hanede yaktığı ateşten yanmış olsa binaların buldukları yerde durmak üzere kıymetini öder

906 mādde

mağşūb arz olup da ġāşb anıñ üzerine ebniye inşā yāḥod eşcār ġars étse ve bunları ḳal^c ile arzı redd étmek üzre ġāşba emr olunur

zorla alınan yer olup da zorla alan onun üzerine binalar inşa yahut ağaçlar dikse ve bunlar sökme ile yeri reddetmek üzere zorla alana emrolunur

ve eger ebniye yā eşcārıñ ḳal^ci arza muzır ise mağşūbun minh anlarıñ müsteḥikku 'l-ḳal^c olarak kıymetlerini i^ctā ile anları dahi zabt édebilür

ve eğer binalar ya ağaçların sökmeye yere zarar verici ise malı zorla alınan onların sökmeye hak kazanmış olarak kıymetlerini verme ile onları dahi tutabilir

faķat ebniye yā eṣcārıñ kıymetleri arzıñ kıymetinden ziyāde olup da sebeb-i şer'î zu'umiyle inşā yāħod ğars olunmuş ise ol hālde ebniye yāħod eṣcārıñ şāħibi arzıñ kıymetini i'ṭā ile arzı temellük eder

fakat binalar ya ağaĉların kıymetleri yerin kıymetinden fazla olup da şer'i bir seber var zannederek inşā yahut dikilmiş ise o halde binalar yahut ağaĉların sahibi yerin kıymetini verme ile yeri kendine mal eder

meşelā bir kimse pederinden mevrūş olan 'arşā üzerine ol 'arşanıñ kıymetinden ziyāde akçe şarfiyle ebniye inşā ettikten sonra biri 'arşaya müsteħik çıksa ol kimse 'arşanıñ kıymetini verip 'arşayı zabt eyler

mesela bir kimse babasından miras kalmış olan arsa üzerine arsanın kıymetinden fazla akçe harcamasıyla binalar inşā ettikten sonra biri arsaya hak kazanmış çıksa o kimse arsanın kıymetini verip arsayı tutar

907 mādde

bir kimse āħarıñ 'arşasını ğaşb ve zirā'at eylese şāħibi 'arşasını istirdād ettikde ol kimesneniñ zirā'atı ile terettüp eden noķşān-ı arzı dahi tazmīn etdirir

bir kimse başkasının arsasını zorla alsın ve ekse sahibi arsasını geri istediğinde o kimsenin ekimi ile gereken yer eksliğini dahi ödettirir

kezālik bir kimesne diğeri ile müştereken mutaşarrıf olduğu 'arşayı bi-lā izn müstaķilen zirā'at eylese şer'iki 'arşadan hişşesini aldıķda ol kimesneniñ zirā'atı ile terettüp eden noķşān-ı arzdan hişşesini tazmīn etdirir

bunun gibi bir kimse diğeri ile ortak olarak kullandığı arsayı izinsiz kendi başına ekse ortağı arsadan hissesini aldığında o kimsenin ekimi ile gereken yer eksliğinden hissesini ödettirir

908 mādde

bir kimse diğ̃erini᳚ tarlasını ğ̃a᳚ben na᳚tas  tdikden sonra ᳚ā᳚hibi tarlayı aldı᳚da ol kimesne na᳚tas  ameli mu᳚k bilde ücret mu᳚t lebe ödemez

bir kimse diğ̃erinin tarlasını zorla alarak nadas ettikten sonra sahibi tarlayı aldı᳚ında o kimse nadas i᳚i kar᳚ılığında ücret isteyemez

909 m dde

bir kimesne süprüntü y ᳚hod diğ̃er nesne va᳚c ile birini᳚  ar᳚asını i᳚᳚ l  tse koydu᳚u Şeyi ref c ile  ar᳚ayı tahliye  tmek üzre kendüne cebr olunur

bir kimse süprüntü yahut diğ̃er nesne koyma ile birinin arsasını i᳚gal etse koydu᳚u Şeyi kaldırmak ile arsayı tahliye etmek üzere kendine zorlanır

fa᳚l-1 ᳚ li᳚

 c nc  bölüm

᳚ ᳚ıbu 'l-᳚ ᳚ıbu᳚ ᳚ kmi bey nındadır

zorla alınmı᳚ malı zorla alandan zorla alanın ᳚ kmi hakkındadır

910 m dde

᳚ ᳚ıbu 'l-᳚ ᳚ıbu  aynı ᳚ ᳚ıbu ᳚ kmindedir

zorla alınmı᳚ malı zorla alandan zorla alan aynı zorla alan ᳚ kmiindedir

bin en  aleyh m l-1 ma᳚᳚ bu ᳚ ᳚ıbdan Őa᳚᳚-1  ᳚ara ᳚a᳚b ile itl f eylediği y ᳚hod yedinde telef oldu᳚ı ta᳚dirde ma᳚᳚ bun minh dilerse ᳚ ᳚ıb-1 evvele ve dilerse ᳚ ᳚ıb-1 ᳚ niye tazm n  tdirir ve dilerse kıymet-i ma᳚᳚ bun bir mi᳚d rını evvele ve diğ̃er mi᳚d rını ᳚ niye tazm n  tdirebilir ve eger ᳚ ᳚ıb-1 evvele tazm n  tdirdiği ta᳚dirde o da᳚ı ᳚ ᳚ıbı ᳚ niye ruc c öder, amm  ᳚ niye tazm n  tdirdiği ta᳚dirde ᳚ n  evvele ruc c ödemez

bundan dolayı zorla alınan malı zorla alandan ba᳚ka Şahsa zorla alma ile yok etti yahut elinde telef oldu᳚u ta᳚dirde malı zorla alınan dilerse birinci zorla alana ve dilerse ikinci

zorla alana ödettirir ve dilerse zorla alınanın kıymetinin bir miktarını birinciye ve diğer miktarını ikinciye ödettirebilir ve eğer birinci zorla alana ödettirdiği takdirde o dahi ikinci zorla alana döndürür ama ikinciye ödettirdiği takdirde ikinci birinciye dönemez

911 mādde

ġāşibu 'l-ġāşib māl-ı maġşūbu ġāşib-ı evvele redd êtdikde yalnız kendüsi ve maġşūbun minhe redd êtdikde ikisi dahi beri olur

zorla alınmış malı zorla alandan zorla alan zorla alınmış malı birinci zorla alana reddettiğinde yalnız kendisi ve malı zorla alınana reddettiğinde ikisi dahi uzak olur

bāb-1 sānī

ikinci kısım

itlāf beyānında olup dört faşlı hāvīdir

yok etme hakkında olup dört bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

mübāşereten itlāf hākkındadır

bizzat yok etme hakkındadır

912 mādde

bir kimesne diġeriġ gerek kendüsünde ve gerek emīni yedinde olan mālını gerek kaşden gerek minġayri kaşdin itlāf êtse zāmin olur

bir kimse diġerin gerek kendisinde ve gerek emini elinde olan malını gerek kasten gerek kasıtlı olmayarak yok etse öder

ammā ġāşıba yedindeki māl-ı maġşūbu āḥar kimesne itlāf étse maġşūbun minh muḥayyerdir; dilerse ġāşıba tazmīn étdirip o daḥı mütlife rucū° éder ve dilerse mütlife tazmīn étdirip mütlif bu şūretde ġāşıba rucū° édemez

ama zorla alan elindeki zorla alınmış malı başka kimse yok etse malı zorla alınan kişi serbesttir dilerse zorla alana ödettirip o dahi yok edene döner ve dilerse yok edene ödettirip yok eden bu şekilde zorla alana dönemez

913 mādde

biriniḡ ayaġı kayup da düşerek āḥarıḡ mālını itlāf étse zāmin olur

birinin ayaġı kayıp da düşerek başaksının malını yok etse öder

914 mādde

bir kimse kendü mālı zanniyle diġeriḡ mālını itlāf étse zāmin olur

bir kimse kendi malı zanniyla diġerin malını yok etse öder

915 mādde

bir kimse diġeriḡ elbisesini çeküp de yırtsa tamām-ı kıymetini zāmin olur. ammā elbiseye teşebbüs édüp de şāḥibi çekmekle yırtsa nışif kıymetini zāmin olur

bir kimse diġerin elbisesini çekip de yırtsa kıymetin tamamını öder ama elbiseye teşebbüs edip de sahibi çekmekle yırtsa yarı kıymetini öder

kezālik bir kimse diġeriḡ etegi üzerine oturup da şāḥibi bilmeyerek kalkmaġla elbisesi yırtılsa o kimesne elbiseniḡ nışif kıymetini zāmin olur

bunun gibi bir kimse diġerin eteġi üzerine oturup da sahibi bilmeyerek kalkmakla elbisesi yırtılsa o kimse elbisenin yarı kıymetini öder

916 mādde

bir şabî diğeriñ mālını itlāf étse kendü mālından zamān lāzım gelür; mālı yoksa hāl-i yüsriine intiẓār olunur; velīsine tazmīn étirilmez

bir küçük çocuk diğerin malını yok etse kendi malından ödeme lazım gelir malı yoksa zenginleşmesi beklenir velisine ödettirilmez

917 mādde

bir kimse diğeriñ mālına kıymetçe bir güna nokşān getirse nokşān-ı kıymetini zāmin olur

bir kimse diğerin malına kıymetçe bir türlü eksik getirse kıymet eksigini öder

918 mādde

bir kimse diğerin hāne ve dükkān mişüllü ‘aķārını bi-ğayri haķķin hedm étse şahibi muhayyerdir. dilerse enķāzını hedm éden kimseye terk édere mebniyyen kıymetini tazmīn étirir ve dilerse ol ‘aķārıñ mebniyyen kıymetinden enķāzıñ kıymetini tenzīl ve kıymet-i bāķiyeyi tazmīn ile berāber enķāzı dahi alıķor

bir kimse diğerin hane ve dükkān benzeri taşınmazını haksız yere yıksa sahibi serbesttir dilerse enkazını yıkan kimseye terk ederek binaların buldukları yerde durmak üzere kıymetinden enkazın kıymetini eksiltme ve kalan kıymeti ödetme ile beraber enkazı dahi alıķor

faķať ğāşıb anı ke ’l-evvel binā ediverse zamāndan beri olur

fakat zorla alan onu önceki gibi bina ediverse ödemedən uzak olur

919 mādde

bir mahallede harīķ vukū^c bulmaķla bir kimse bir hāneyi şahibiniñ izni olmaķsızın yıķup da orada harīķ munķaťı^c olduķda eger emr-i veliyyü ’l-emr ile yıķmış ise zamān lāzım gelmez ve eger hodbeħod yıķmış ise zāmin olur

bir mahallede yağın meydana gelmekle bir kimse bir haneyi sahibinin izni olmaksızın yıkıp da orada yangın kesildiğinde eğer yetki sahibinin emri ile yıkılmış ise ödeme lazım gelmez ve eğer kendi kendine yıkılmış ise öder

920 mādde

bir kimse āḥarūḡ bāġçesindeki eşcārı bi-ġayri ḥaḳḳin ḳatı^c étdikde şāḥibi muḥayyerdir. dilerse ol eşcārıḡ ḳā'imen kıymetlerini aḥz ile eşcār-ı maḳtū^cayı ḳāḥı'a terk éder. ve dilerse ḳā'imen kıymetlerinden maḳtūan kıymetlerini bi 't-tenzīl bāḳī meblaġ ile berāber eşcār-ı maḳtūayı daḥı alıḳor

bir kimse başkasının bahçesindeki ağaçları haksız yere kestiğinde sahibi serbesttir dilerse o ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymetlerini alma ile⁴ kesilmiş ağaçlara terk eder ve dilerse buldukları yerde durmak üzere kıymetlerinden kesilmiş olarak kıymetlerini indirerek kalan meblaġ ile beraber kesilmiş ağaçları dahi alıḳor

meşelā eşcār ḳā'im olarak bāġçeniḡ kıymeti on biḡ ve bi-lā eşcār kıymeti beş biḡ ve eşcār-ı maḳtū^canıḡ kıymeti iki biḡ ġurūşa olsa şāḥibi muḥayyerdir. dilerse eşcār-ı maḳtū^cayı ḳāḥı'a terk ile beş biḡ ġurūş alır ve dilerse üç biḡ ġurūşla berāber eşcār-ı maḳtū^cayı daḥı alıḳor

mesela ağaçlar buldukları yerde durarak bahçenin kıymeti on bin ve ağaçlar olmadan kıymeti beş bin ve kesilmiş ağaçların kıymeti iki bin kuruşa olsa sahibi serbesttir dilerse kesilmiş ağaçları kesene terk ile beş bin kuruş alır ve dilerse üç bin kuruşla beraber kesilmiş ağaçları sahi alıḳor

921 mādde

bir kimse mazlūm olmaḳla āḥara zulm étmege şelāḥiyyeti olmaz

bir kimse zulm eden olmakla başkasına zulm etmeye yetkisi olmaz

meşelā biri diġeriḡ mālını itlāf étmekle o daḥı bi 'l-muḳābele anıḡ mālını itlāf étse ikisi daḥı zāmin oldıġı gibi bir ḳabīleden biri diġer ḳabīleden bir şahsıḡ mālını itlāf étmekle o

dağı evvelki **ķabī**leden diēer biriniē mālını itlāf eylese her biri telef ētdiēi mālī zāmin olur. nēte-kim bir kimse aldanup da āħardan **ķalp akķe** alsa anı baēķasına sūrmeēe **ēelāħiyyeti** olamaz

mesela biri diēerin malını yok etmekle o dahi karēılık olarak onun malını yok etse ikisi dahi ödeyici olduēu gibi bir soydan biri diēer soydan bir şahsın malını yok etmekle o dahi evvelki soydan diēer birinin malını yok etse her biri yok ettiēi malı öder nitekim bir kimse aldanıp da baēķasından sahte akķe alsa onu baēķasına sūrmeēe yetkisi olamaz

faēl-ı **ēānī**

ikinci bölüm

tesebbüben itlāf beyānındadır

sebeup olmak suretiyle yok etme hakkındadır

922 mādde

bir kimse tesebbüben biriniē mālını itlāf yāħod kıymetini ten^{ķiē} ētse ya ^{‘nī} kendüsiniē fi ‘li bir mālīē telefine yāħod no^{ķēān-ı} kıymetine sebeb-i muf^{dī} olsa zāmin olur

bir kimse sebep olmak suretiyle birinin malını yok etse yahut kıymetini eksiltse yani kendisinin işleyen bir malın yok edilmesine yahut kıymet eksiēine ulaētıran sebep olsa öder

meēelā biri diēer kimesneniē eēvābına ēarılıp da mücādele ēderken ol kimesneniē üzerinden bir şey’ düşüp telef olsa yāħod saēatlınsa ēarılan kimse zāmin olur

mesela biri diēer kimsenin elbiselerine sarılıp da mücadele ederken o kimsenin üzerinden bir şey düşüp de yok olsa yahut sakatlınsa sarılan kimse ödeyici olur

ve kezā bir kimse diēeriē tarla ve bāēēesiniē ēūyunu bi-ēayri **ħakķın** sed ēdüp de meZRū‘atı ve maērūsātı **ķuruyup** telef olsa yāħod **ēūyu** taēırıp da diēeriē tarlasını **ēū** baēarak meZRū‘atı telef olsa ol kimse zāmin olur

ve bunun gibi bir kimse diğerin tarla ve bahçesinin suyunu haksız yere kapayıp da ekinler ve dikilenleri kuruyup yok olsa yahut suyu taşıyıp da diğerin tarlasını su basarak ekinleri telef olsa o kimse ödeyici olur

kezālik bir kimse diğeriñ aħuriniñ kapısını açup da içindeki hayvān firār ile zāyi° olsa yāħod kafesiniñ kapısını açup da içindeki kuş uçsa zāmin olur

bunun gibi bir kimse diğeriñin aħuriniñ kapısını açıp da içindeki hayvan kaçmak ile kaybolsa yahut kafesinin kapısını açıp da içindeki kuş uçsa ödeyici olur

923 mādde

biriniñ hayvānı bir kimseden ürküp de firār ile zāyi° olsa zamān lāzım gelmez. ammā ol kimse hayvānı kaşden ürkütmüş ise zāmin olur

birinin hayvanı bir kimseden ürküp de kaçmak ile kaybolsa ödeme lazım gelmez ama o kimse hayvanı kasten ürkütmüş ise ödeyici olur

ve kezā bir şayyād ava tüfek atıp da sesinden diğeriñ hayvānı ürkerek firār ederken düşüp telef yāħod ayağı sakat olsa zāmin olmaz; ammā hayvānı ürkütmek kaşdı ile tüfek atmış ise zāmin olur. (93). māddeye baķ

ve bunun gibi bir avcı ava tüfek atıp da sesinden diğeriñ hayvanı ürkerek kaçarken düşüp de yok olsa yahut ayağı sakat olsa ödeyici olmaz ama hayvanı ürkütmek kasti ile tüfek atmış ise ödeyici olur

924 mādde

tesebbübün ber vech-i bālā mūcib-i zamān olmasında te°addī şartdır

sebeb olmanın yukarıda olduğu gibi ödemeyi gerektiren zaman olmasında adaletsizlik şarttır

ya°nī mütesebbibiñ bir zararı zāmin olması ol zarara mufdī olan fi° li haksız olarak işlemiş olması ile meşrūtdur

yani sebep olanun bir zararı ödeyici olması o zarara ulaştıran olayı haksız olarak işlemiş olması ile şartlanmıştır

meşelā bi-lā izn-i veliyyü 'l-emr **tarîk-i 'āmm**da bir **ķuy**u **ķazup** da oraya **dīgerin** **ķayavānı** düşerek telef olsa **zāmin** olur. ammā kendü mülkünde **ķazmış** olduğı **ķuy**uya **dīgerinin** **ķayavānı** düşerek telef olsa **zāmin** olmaz

mesela yetki sahibinin izni olmaksızın umumi yolsa bir kuyu kazıp da oraya diğerin hayvanı düşerel yok olsa ödeyici olur ama kendi mülkünde kazmış olduğu kuyuya diğerinin hayvanı düşerek telef olsa ödeyici olmaz

925 mādde

*biri bir şey'iñ telefine sebep olan bir iş işlemiş olduğı **hāl**de araya bir fi° l-i ihtiyāri **ķaylūlet** eylese ya **nī** başka bir kimse ol şeyi mübāşeretē itlāf etse ol fi° l-i ihtiyāri **ķāhibi** olan fā'il-i mübāşir **zāmin** olur. (90). māddeye bak*

biri bir şeyin telefine sebep olan bir iş işlemiş olduğu halde araya ihtiyari bir olay araya girse yani başka bir kimse o şeyi bizzat yok etse o ihtiyari olay sahibi olan bizzat yapan kimse ödeyici olur

faşl-ı şālīs

üçüncü bölüm

tarîk-i āmmda **iħdās** olunan şey'lere **dā'**irdir

umumi yolsa meydana getirilen şeylere dairdir

926 mādde

*herkesin **tarîk-i 'āmm**da **ķaķķ**-ı murūru vardır. **ķaķķ** bi-şarfi 's-selāmedir*

herkesin umumi yolda geçme hakkı vardır fakat başkasına zarar vermeme şartıyladır

yaⁿⁱ mümkünü 't-teharruz olan **hālâtda** başkasına zarar vermemek şartı ile mu^hayyedir. binâen 'aleyh **tarîk-i âmm**da bir **hammâli** arkasındaki yükü düşüp de birini^ñ mālını telef etse **hammâl** zâmin olur. nête-kim temürçi dükkânında temür döverken **kıgılcım** sıçrayup da **tarîk-i âmm**da murûr eden bir kimseni^ñ elbisesini **ihrâk** eylese temürçi zâmin olur

yani sakınılması mümkün olan hallerde başkasına zarar vermemek şartı ile şarta bağlıdır bundan dolayı umumi yolda bir taşıyıcının arkasındaki yükü düşüp de birinin malını yok etse taşıyıcı ödeyici olur nitekim demirci dükkanında demir döverken kıvılcım sıçrayıp da umumi yolda geçen bir kimsenin elbisesini yaksa demirci ödeyici olur

927 mādde

*izn-i veliyyü 'l-emr olmadıkça kimse **tarîk-i âmm**da bey^c ve şirâ için oturamaz. ve bi-lâ izn bir şey vaz^c ve **ihdâs** edemez. ve ederse andan tevelliüd eden zarar ve ziyânı zâmin olur*

yetki sahibinin izni olmadıkça kimse umumi yolda satış ve alış için oturamaz ve izinsiz bir şey koyamaz ve meydana getiremez ve ederse ondan doğan zarar ve ziyânı ödeyici olur

binâen 'aleyh bir kimse **tarîk-i âmm** üzere kereste yâhod taş yığup da üzerine diğeri^ñ hayavânı basup sürçerek telef olsa ol kimse zâmin olur. kezâlik bir kimse **tarîk-i âmm**da yağ gibi bir **kaygan** nesne döküp de diğeri^ñ hayavânı kayup telef olsa ol kimse zâmin olur

bundan dolayı bir kimse umumi yol üzere kereste yahut taş yığup da üzerine diğeri^ñ hayvanı basıp kayarak yok olsa o kimse ödeyici olur bunun gibi bir kimse umumi yola yağ gibi bir kaygan nesne döküp de diğeri^ñ hayvanı kayıp yok olsa o kimse ödeyici olur

928 mādde

*birini^ñ dīvârı yıkı^lup da diğere bir zarar **irâs** etse zamân lâzım gelmez. fakat evvelce ol dīvâr mâ'il-i inhidâm olup da aña diğeri^ñ bir kimse dīvârını hedm et dēye te^kaddüm ve tenbîh edüp de dīvârı hedm edecek kadar vakt geçmiş ise ol **hâlde** zamân lâzım gelir*

birinin duvarı yıkılıp da diğere bir zarar gerektirse ödeme lazım gelmez fakat öncesinde o duvar yıkılmaya hazır olup da ona diğer bir kimse duvarını yık diye önceden haber verip de duvarı yıkacak kadar vakit geçmiş ise o halde ödeme lazım gelir

şu kadar ki ol kimse **hakk-ı** tekkaddüm ve tenbîh aşhâbından olmak şarttır

şu kadar ki o kimse önceden haber vermeye hakkı olandan olmak şarttır

şöyle ki ol dīvār eger komşunun hānesi üzerine yıkılmış ise tekkaddüm eden kimse ol hānenin sükkānından olmalıdır. hāriçden birinin tekkaddüm ve tenbîhi müfīd olmaz. ve eger **tarîk-ı** hāşş üzere yıkılmış ise tekkaddüm eden kimse ol **tarîkde** **hakk-ı** mürûru olan kesāndan olmak lāzımdır. ve eger **tarîk-ı** āmm üzerine yıkılmış ise her kim olursa olsun tekkaddüme **hakkı** vardır

şöyle ki o duvar eğer komşunun hanesi üzerine yıkılmış ise önceden haber veren kimse o hanenin sakinlerinden olmalıdır hariçten birinin önceden haber vermesi faydalı olmaz ve eğer husui yol üzere yıkılmış ise önceden haber eden kimse o yolda geçme hakkı olan kimselerden olmak lazımdır ve eğer umumi yol üzerine yıkılmış ise her kim olursa olsun önceden haber vermeye hakkı vardır

faşl-ı rābi°

dördüncü bölüm

cināyet-i hayavān hakkındadır

hayvan cinayeti hakkındadır

929 mādde

bir hayavānı kendüliginden olarak ettiği zararı şahibi zāmin olmaz. (94). māddeye bak

bir hayvanın kendiliğinden olarak ettiği zararı sahibi ödeyici olmaz

fakat bir hayavān bir kimsenin mālını istihlāk ederken ol hayavānı şahibi görüp de men° étmezse zāmin olur. ve bir de sevr-i naṭūh ya°nī süsken öküz ve kelb-i °akūr ya°nī tlayıcı

kelb gibi zararlı müte'ayyen bir hayvân olup da şahibine mahallesini ya kıyısı ahâlisinden biri hayvânını zabtet deye tekkaddüm etmişken şahibi şaliverüp de bir kimsenin hayvânını ya diğeri malını telef etse şahibi zâmin olur

fakat bir hayvan bir kimsenin malını tüketirken o hayvanın sahibi görüp de men etmezse ödeyici olur ve bir de sevr-i natuh yani süsken öküz ve kelb-i akur yani dalayıcı köpek gibi zararlı belli olan bir hayvan olup da sahibine mahallesini ya köyü ahâlisinden biri hayvanını zaptet diye önceden haber etmişken sahibi şaliverip de bir kimsenin hayvanını ya diğeri malını yok etse sahibi ödeyici olur

930 mādde

bir kimse gerek rākib olsun ve gerek olmasın kendü mülkünde iken hayvânı ön ayağı yāhod başı veyā kıyruğı ile çarparak veyāhod arka ayağı ile deperek āhar kimseye zarar etse şahibi zâmin olmaz

bir kimse gerek binici olsun ve gerek olmasın kendi mülkünde iken hayvanı ön ayağı yahut başı veya kıyruğı ile çarparak veyahut arka ayağı ile teperek başka kimseye zarar etse sahibi ödeyici olmaz

931 mādde

bir kimse diğeri mülküne hayvânını idhāl etdikde şahibini izni ile idhāl etmiş ise kendü mülkünde bulunmuş gibi 'add olunarak mādde-i ānifede beyân olunan şūretlerde hayvânının cināyetini zâmin olmaz

bir kimse diğeri mülküne hayvanını dahil ettiğinde sahibinin izni ile dahil etmiş ise kendi mülkünde bulunmuş gibi sayılarak yukarıdaki maddede açıklanan şekillerde hayvanın cinayetini ödeyici olmaz

ve eğer şahibini izni olmaksızın idhāl etmiş ise gerek rākib olsun ve gerek kâ'id ya'nî yedici ya sā'ik ya'nî sürücü olsun ve gerek hayvânın yanında bulunmasın herhâlde ol hayvânın ettiği zarar ve ziyânı zâmin olur. ammā hayvân boşanup da kendüliginden olarak birini mülküne duhül ile bir zarar etse şahibi zâmin olmaz

ve eğer sahibinin izni olmaksızın dahil etmiş ise gerek binici olsun ve gerek kaid yani yedici ya saik yani sürücü olsun ve gerek hayvanın yanında bulunmasın herhalde o hayvanın ettiği zarar ve ziyanı ödeyici olur ama hayvan boşanıp da kendiliğinden olarak birinin mülküne girme ile bir zarar etse sahibi ödeyici olmaz

932 mādde

*herkesin **ṭarīḳ**-ı ‘āmmda **ḥayavānı** ile **daḥı** **murūra** **ḥaḳḳı** vardır*

*herkesin **umumi** yolda **hayvanı** ile **dahi** **geçmeye** **hakı** vardır*

bināen ‘aleyh bir kimse **ṭarīḳ**-ı ‘āmmda **ḥayavānına** **rākib** olup giderken mümkünü ’t-teḥarruz olmayan zarar ve ziyānını **zāmin** olmaz

bundan dolayı bir kimse umumi yolda hayvanına binici olup da giderken sakınılması mümkün olmayan zarar ve ziyasını ödeyici olmaz

meşelā **ḥayavānı** ayağından toz ve çamur sıçrayıp da diğerin elbisesini lekedār eylese yāḥod ayağı ile depüp veya **ḳuyruğu** ile çarpıp da bir zarar étse **zamān lāzım** gelür. ammā müşādemesinden **yā ön** ayağı ile yāḥod başı ile çarpmasından **vuḳū**’a gelen zarar ve ziyānı **rākib** olan kimse **zāmin** olur

mesela hayvanın ayağından toz ve çamur sıçrayıp da diğerin elbisesini lekeli yapsa yahut ayağı ile tepip veya kuyruğu ile çarpıp da bir zarar etse zaman lazım gelir ama çarpışmasından ya ön ayağı ile yahut başı ile çarpmasından meydana gelen zarar ve ziyanı binici olan kimse ödeyici olur

933 mādde

***ṭarīḳ**-ı ‘āmmda **ḳā’id** ve **sā’iḳ** **daḥı** **rākib** gibidir*

***umumi** yolda **yedici** ve **sürücü** **dahi** **binici** gibidir*

ya’ni anlar daḥı ancak **rākibi** **zāmin** olduğu zararı **zāmin** olurlar

yani onlar dahi ancak rakibin ödeyici olduğu zararı ödeyici olurlar

934 mādde

*bir kimseniñ **tarīk**-ı ‘āmmda **hayavānını** **ṭurdurmağa** **yāḥod** **bağlamağa** **hakḳı** **yoḳdur***

bir kimsenin umumi yolda hayvanını durdurmaya yahut bağlamaya hakkı yoktur

bināen ‘aleyh bir kimse **tarīk**-ı ‘āmmda **hayavānını** **ṭurdursa** **yāḥod** bağlasa gerek öñ veya arḳa ayağı ile depsün ve gerek **sā**’ir **ṣūretle** zarar etsun ol kimse her **hālde** ol **hayavānıñ** cināyetini **zāmin** olur. ammā at **pāzārı** ve **kirā** bergirlerinin **ṭurduğı** mahaller gibi **hayavān** **ṭurmağa** i‘dād ve ta‘yīn olunmuş yerler müstesnādır

bundan dolayı bir kimse umumi yolda hayvanını durdursa yahut bağlasa gerek ön veya arka ayağı ile tepsin ve gerek öbür suretle zarar etsin o kimse her halde o hayvanın cinayetini ödeyici olur ama at pazarı ve kira beygirlerinin durduğu yerler gibi hayvan durmaya hazırlanmış ve belirlenmiş yerler kural dışıdır

935 mādde

*bir kimse **hayavānını** başıboş **tarīk**-ı **āmme** **şalivérse** ol **hayavānıñ** **étدیği** **zararı** **zāmin** olur*

bir kimse hayvanını başıboş umumi yola salıverse hayvanın ettiğı zararı ödeyici olur

936 mādde

*bir kimseniñ **rākib** **oldığı** **hayavān** öñ **yāḥod** arḳa ayağı ile kendü mülkünde ve gerek **sā**’ir mahalde bir şey’iñ üzerine **başup** da **telef** **étse** **rākib** olan kimse ol **şe**’yi **mübāşeret**en **itlāf** **étmiş** ‘add olunaraḳ her **hālde** **zāmin** olur*

bir kimsenin binici olduğu hayvan ön yahut arka ayağı ile kendi mülkünde ve gerek öbür yerde bir şeyin üzerine basıp da yok etse binici olan kimse o şeyi bizzat yok etmiş sayılarak her halde ödeyici olur

937 mādde

*at gem almayup da başını **zabṭ** **édemeyerek** bir zarar **étse** **zamān** **lāzım** gelmez*

at söz dinlemeyip de başını tutmayarak bir zarar etse ödeme lazım gelmez

938 mādde

bir kimse kendü mülkünde ḥayavānını bağlamış olduğu ḥālde diğ̃er biri gelüp de bi-lā izn oraya ḥayavānını bağladığı şūretde şāḥib-i mülküin ḥayavānı anı depüp telef étse zamān lāzım gelmez. ve eger ol ḥayavān şāḥib-i mülküin ḥayavānını telef étse şāḥibi zāmin olur

bir kimse kendi mülkünde hayvanını bağlamış olduğu halde diğ̃er biri gelip de izinsiz oraya hayvanını bağladığı surette mülk sahibinin hayvanı onu tepip yok etse ödeme lazım gelmez ve eğer hayvan mülk sahibinin hayvanını yok etse sahibi ödeyici olur

939 mādde

bir maḥalde ḥayavān bağlamağa ḥaḳḳı olan iki kimesne ḥayavānlarını bağladıklarında ḥayavānlarıḡ biri diğ̃erini telef étse zamān lāzım gelmez

bir yerde hayvan bağlamaya ḥaḳḳı olan iki kimse hayvanlarını bağladıklarında hayvanların biri diğ̃erini yok etse ödeme lazım gelmez

meşelā bir ḥānede müşterek olan iki kişi ḥayavānlarını bir maḥalle bağlayıp da biriniḡ ḥayavānı diğ̃eriniḡ ḥayavānını telef étse zamān lāzım gelmez

mesela bir hanede ortak olan iki kişi hayvanlarını bir yere bağlayıp da birinin hayvanı diğ̃erinin hayvanını yok etse ödeme lazım gelmez

940 mādde

iki kişi kendüleriniḡ bağlamağa ḥaḳḳı olmayan yerde ḥayavānlarını bağlayıp da evvel bağlayānıḡ ḥayavānı diğ̃eriniḡ ḥayavānını telef étse zamān lāzım gelmez. ve sonra bağlayānıḡ ḥayavānı evvelkiniḡ ḥayavānını telef étse zamān lāzım gelir

iki kişi kendilerinin bağlamaya ḥaḳḳı olmayan yerde hayvanlarını bağlayıp da birinci bağlayanın hayvanı diğ̃erinin hayvanını yok etse ödeme lazım gelmez ve sonra bağlayanın hayvanı birincinin hayvanını yok etse ödeme lazım gelir

kitābu 'l-ḥacr ve 'l-ikrāh ve 'l-şuf'a

hacr ve ikrah ve şufa kitabı

şūret-i ḥaṭṭ-ı humāyūn

padişah emri

mūcibince 'amel oluna

gereğince yapıla

kitāb-ı tāsī'c

dokuzuncu kitap

ḥacr ve ikrāh ve şuf'a beyānında olup bir muḳaddime ile üç bābı ḥāvīdir

hacr ve ikrah ve şufa hakkında olup bir önsöz ile üç kapıyı içine alır

muḳaddime

önsöz

ḥacr ve ikrāh ve şuf'a mütē'allik ıştılāḥāt-ı fıkhiyye beyānındadır

hacr ve ikrah ve şufayla alakalı fıkıh terimleri hakkındadır

941 mādde

ḥacr, bir şahş-ı mahşūşu taşarruf-ı kavlısinden men'edir ki ba'de 'l-ḥacr ol şahşa mahcūr dēnilir

hacr: bir özel şahsı yetkiyi sözle kullanabilmesinden mendir ki hacr ettikten sonra o şahsa mahcur denilir

942 mādde

izin, ḥacrı fekk etmek ve ḥaḳḳ-ı men'ı isḳāṭ eylemekdir ki izn vērilen şahşa me'zūn dēnilir

izin: hacrı bozmak ve engel olma hakkını düşürmektir ki izin verilen şahsa mezun denilir

943 mādde

şāgīr-i ğayri mümeyyiz, bey^c ve şirāyı fehm etmeyen ya nī mülkiyyeti bey^cī sālīb ve şirānu cālīb oldıġını bilmeyen ve onda beş aldanmaķ gibi ğabn-i fāhīş oldıġı zāhir olan bir ğabni, ğabn-i yesīrden temyē ve tefrīķ eylemeyen çocuķ olup bunları temyē eden çocuġa şāgīr-i mümeyyiz dēnilür

sagir-i gayri mümeyyiz: satış ve alıştı anlaşılmayan yani mülkiyeti satışın kapıp götüreren ve alışın kendine çeken olduġunu bilmeyen ve onda beş aldanmak gibi alışverişte çok aldanma olduġu açık olan aldatmayı az aldanmaktan ayırmayan ve ayrılmayan çocuk olup bunları ayırmayan çocuġa sagir-i gayri mümeyyiz denilir

944 mādde

mecnūn iki kısımdır, biri mecnūn-i muṭbaķdır ki cūnūnu cemī^c evķātı müstevīb olan kimsedir. diġeri mecnūn-i ğayr-i muṭbaķdır ki kah mecnūn olup kah ifāķaṭ bulan kimsedir

mecnun iki kısımdır; biri mecnun-ı mutbaktır ki delirmesi bütün zamanı kaplayan kimsedir diġeri mecnun-ı gayri mutbaktık ki kah mecnun olup kah iyileşen kimsedir

945 mādde

ma^ctūh, ol muḥtelu 'ş-şu^cūr olan kimsedir ki fehmi kalīl ve sözü müşevveş ve tedbīri fāsīd olur

matuh: o şuuru bozuk olan kimsedir ki anlayışı kıt ve sözü belirsiz ve tedbiri bozuk olur

946 mādde

sefīh, mālını beyhūde yere şarf ile ve meşārifinde tebzīr ve isrāf ile izā'a ve itlāf eden kimsedir. ebleh ve sādedit olmaķ ḥasebiyle kār ve temettü^c yolunu bilemeyüp de ahz ve i^ctāsında aldanagelen kimseler daḥı sefīh 'add olunur

sefih: malını boş yere harcama ile harcamalarında yersi harcama ve israf ile kaybeden ve yok eden kimsedir ahmak ve saf olmak dolayısıyla kar istifade yolunu bilmeyip de alma ve vermesinde aldanagelen kimseler dahi sefih sayılır

947 mādde

reşīd, mālını muhāfaẓa husūşunda tekkayyüd ederek sefeh ve tebzirden teva~~kkī~~ eden kimsedir

reşid: malını saklama hususunda dikkatli davranarak budalalık ve yersiz harcamadan sakınan kimsedir

948 mādde

ikrāh, bir kimseyi ihāfe ile rızāsı olma~~ksızın~~ bir iş işlemek üzere bi-ğayri **hak**kin icbār etmektir ki ol kimesneye “ra”nu fet~~hi~~ ile mükreh ve icbār eden kimseye mücbir ve ol işe mükrehün ‘aleyh ve havf‘i mūcib olan şey’e mükrehün bih dēnilür

ikrah: bir kimseyi korkutma ile rızası olma~~ksızın~~ bir iş işlemek üzere haksız yere zorlamaktır ki o kimseye ra harfini üstün okumak ile zorlanan ve zorlayan kimseye mücbir ve o işe mükrehün-aleyh ve korkuyu gerektiren şeye mükrehün bih denilir

949 mādde

ikrāh iki kısımdır; kısım-ı evvel ikrāh-ı mülci~~dir~~ ki itlāf-ı nefis yā kat^e-ı ‘uzv yāh^{od} bunlardan birine mü’eddī olur ~~darb-ı şedi~~ ile olan ikrāhdır. kısım-ı s~~anī~~ ikrāh-ı ~~ğayr-i~~ mülci~~dir~~ ki yalnız ~~gam~~ ve elemi mūcib olur. ~~darb~~ ve ~~habs~~ gibi şey’lerle olan ikrāhdır

ikrah iki kısımdır; birinci kısım **ikrah-ı mülci**dir ki insanı öldürme ya uzvunu kesme yahut bunlardan birine sebep olur şiddetli vurma ile olan **ikrahtır** ikinci kısım **ikrah-ı gayri mülci**dir ki yalnız **gam** ve elemi gerektirir vurma ve tutma gibi şeylerle olan **ikrahtır**

950 mādde

şuf‘a, bir mülk-i müşterāyı müşterāye her kaçā māl oldu ise ol mikdār ile temellük etmektir

şuf'a: bir satın alınmış mülkü müşteriye her kaç mal oldu ise o miktar ile mülk edinmektir

951 mādde

şefi^c, hāk-ı şuf^cası olan kimsedir

şefi': şuf'a hakkı olan kimsedir

952 mādde

meşfu^c, hāk-ı şuf^canı ta'allu^k eylediği 'a^kardır

meşfu': şuf'a hakkının alakalı olduğu taşınmazdır

953 mādde

meşfu-un bih, şefi^c m^a-bih-üş-şuf^ca olan mülküdür

meşfu-un-bih: şefi'in şuf'a onunla olan mülküdür

954 mādde

halit, su hişsesi ve yol hişsesi gibi hukuk-ı mülkde müşārik demektir

halit: su hissedi ve yol hissedi gibi mülk haklarında ortak demektir

955 mādde

şirb-i hāşş, eşhāş-ı ma'dūdeye mahşūş olan m^a-i cārideki hāk-ı şirbdir. ammā 'umūmu^ḡ müntefi^c oldığı nehirlerden şū almak şirb-i hāşş kabīlinden degildir

şirb-i hass: belli olan birkaç kişiye mahsus olan akarsudaki su nöbetidir ama umumun faydalandığı nehirlerden su almak şirb-i hass türünden değildir

956 mādde

tarik-i hāşş çıkmaz zokāk demektir

tarik-i hass: çıkmaz sokak demektir

bāb-1 evvel

birinci kısım

ḥacre müteʿallik mesā'il beyānında olup dört faşla münkasimdir

hacrla alakalı meseleler hakkında olup dört bölüme ayrılmaktadır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

şunūf ve aḥkāmı-1 maḥcūrīn beyānındadır

sınıf ve yasaklanmış hükümler hakkındadır

957 mādde

şağīr ve mecnūn ve ma'ūh zaten maḥcūrlardır

küçük çocuk ve deli ve bunak zaten yasaklanmışlardır

958 mādde

sefīh olan kimse ḥākim tarafından ḥacr olunabilir

budala olan kimse hakim tarafından hakları engellenebilir

959 mādde

medyūn dahi ğuremānı talebi ile ḥākim tarafından ḥacr olunabilir

borçlu dahi alacaklıların talebi ile hakim tarafından hakları engellenebilir

960 mādde

mevādd-ı ānifede zikr olunan maḥcūrīniḡ bey^c ve şirā gibi taşarrufāt-ı kavliyyeleri muḥteber olmaz ise de kendü fiʿillerinden neşʿet eden zarar ve ziyānı hemen zāmin olurlar

yukarıdaki maddelerde söylenen hakları engellenmiş kişilerin satış ve alış gibi sözlü tasarrufları geçerli olmaz ise de kendi yaptıklarından doğan zarar ve ziyanı hemen ödeyici olurlar

meşelā bir çocuk ğayri mümeyyiz olsa bile biriniḡ mālını iṭlāf ettikde zamān lāzım gelür

mesela bir çocuk iyiyi kötüden ayıramayan olsa bile birinin malını yok ettiğinde ödeme lazım gelir

961 mādde

sefīh ve medyūn ḡākim tarafından ḡacr olunduḡda sebebi nāsa beyān ile işhād ve iʿlān olunur

budala ve borçlu hakim tarafından hakları engellendiḡinde sebebi insanlara beyan ve şahit getirme ile ilan olunur

962 mādde

ḡākim tarafından ḡacri murād olunan kimseniḡ ḡuzūru şart olmayup ğyāben dahi ḡacri ṡahīḡ olur

hakim tarafından haklarının engellenmesi amaçlanan kimsenin huzuru şart olmayup mevcut olmayarak dahi haklarının engellenmesi sağlam olur

faḡaḡ haber-i ḡacriḡ ol kimseye vuşūli şartdır. ḡacr olunduḡu haberi kendüsine vāşıl olmadıkça münḡacir olmayup ol vakte kadar vāḡi^c olan ^cuḡūd ve iḡrārı muḥteber olur

fakat haklarının engellenmesi haberinin o kimseye ulaşması şarttır haklarının engellendiḡi haberi kendisine ulaşmadıkça hakları engellenen kimse olmayıp o vakte kadar gerçekleşen anlaşmalar ve kararları geçerli olur

963 mādde

*fāsiḳ olan kimesne mālını tebzīr ve isrāf étmedikçe mücerred fıḣı sebebiyle ḣacr olunamaz
fesatçı olan kimse malını savurmadıkça ve israf etmedikçe yalnız dinsizlik sebebiyle
hakları engellenemez*

964 mādde

ḣabīb-i cāhil gibi ʿumūma mazarratı olan baʿzı kesān dahlı ḣacr olunur

cahil doktor gibi umuma zararları olan bazı kimseler dahi hakları engellenir

fakāḩ bunda ḣacrden murād icrā-i ʿamelden menʿ demektir yoḩsa taḣarrufāt-ı ḩavliyyeden menʿ maʿnāsına degildir

fakat bunda haklarını engellemeden amaç iş yapmaktan men demektir yoksa sözlü tasarruflardan men manasına değildir

965 mādde

bir kimse bir çarşuda ḣanʿat yā ticāret icrā édüp de ol ḣanʿat yā ticāret erbābı bizim kār ve kesbimize ḩalel geliyor déyü ol kimseyi ḣanʿat veyā ticāretini icrādan ḣacr ve menʿ étdiremezler

bir kimse bir çarşıda sanat ya ticaret işi yapıp da o sanat ya ticaret sahipleri bizim lar ve kazanmamıza bozukluk geliyor diye o kimseyi sanat veya ticaretini yapmaktan haklarını engellemezler ve men ettiremezler

faḣl-ı ḣānī

ikinci bölüm

ḣaḣīr ve mecnūn maʿtūha müteʿallik mesāʿil beyānındadır

küçük çocuk ve deli bunakla alakalı meseleler hakkındadır

966 mādde

*şağîr-i ğayri mümeyyiziñ velîsi izn vërse bile anıñ taşarrufât-ı kavliyyesi aşla şahîh olmaz
iyiyi kötüyü ayıramayan küçük çocuğun velisi izin verse bile onun sözlü tasarrufları asla
sağlam olmaz*

967 mādde

*şağîr-i mümeyyiziñ kabûl-i hibe ve hediye gibi haqqında nefi^c maḥz olan taşarrufu velîsiniñ
izn ve icāzeti olmasa bile muṭeberdir ve āḥara bir şey hibe étmek gibi haqqında zarar-ı
maḥz olan taşarrufu velîsiniñ izn ve icāzeti olsa bile muṭeber olmaz*

*iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuğun bağış ve hediye kabul etme gibi hakkında fayda
tam olan taşarrufu velisinin izin ve icazeti olmasa bile geçerlidir ve başkasına bir şey hibe
etmek gibi hakkında tam zarar olan taşarrufu velisinin izin ve icazeti olsa bile geçerli
olmaz*

ammā zāten nef^c ile zarar beyninde dā'ir olan ^cuḳūdu velîsiniñ icāzetine mevḳūfen
mün'aḳid olur. velîsi daḥı icāzet vërüp vèrmemekte muḥayyerdir. şöyle ki şağîr haqqında
fā'ideli görürse mucîz olur, görmezse mucîz olmaz

**ama zaten fayda ile zarar arasından dair olan sözleşmeleri velisinin icazetine bağlı
olarak bağlanmış olur velisi dahi icazet verip vermemekte serbesttir şöyle ki küçük
çocuk hakkından faydalı görürse izin verir görmezse izin vermez**

meşelā, bir şağîr-i mümeyyiz bi-lā izn bir māl şatsa velev ki diğlerinden ziyāde semen ile
şatmış olsa bile bey^ciñ nefāzı velîsiniñ icāzetine mevḳūfdur. zîrā ^caḳd-i bey^c zāten nef^c ile
zarar beyninde mütereddid olan ^cuḳūddandır

**mesela bir iyiyi kötüyü ayıran küçük çocuk izinsiz bir mal satsa velev ki diğlerinden
fazla ücret ile satmış olsa bile satışın geçerliliği velisinin icazetine bağlıdır zira satış
sözleşmesi zaten fayda ile zarar arasında gidip gelen sözleşmelerdendir**

968 mādde

şagîr-i mümeyyizi tecrîbe için mâlınıñ bir miqdârını velîsi kendüsine teslîm ile ahz ve i'tâyaya izn verebilir. ve rüşdü tahakkuk ederse bâkî emvâlini dahi kendüsine def' ve teslîm eyler

iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuk tecrübe için malının bir miktarını velisi kendisine teslim ile alma ve vermeye izin verebilir ve olgulaşması gerçekleşirse kalan mallarını dahi kendisine verir ve teslim eder

969 mādde

ribih kaçd olunduğuna delâlet eden 'ağd-ı mükerrerler ahz ve i'tâyaya izindir

kar amaçlandığına yol gösteren tekrarlanmış sözleşmeler alma ve vermeye izindir

meşelâ bir şagîre velîsiniñ alış veriş et yahud filân cins mâlî al şat demesi ahz ve i'tâyaya izn demektir. ammâ var çarşudan filân şey'i al yahud filân şey'i şatıver demesi gibi yalnız bir 'ağdin icrâsını emr etmesi ahz ve i'tâyaya izn demek olmayup belki 'örf ve 'âdet üzere ol şagîri tevkîlen istiğdâm kabîlinden 'add olunur

mesela bir küçük çocuğa velisinin alış veriş et yahut filan cins malı sat demesi alma ve vermeye izin demektir ama var çarşudan filan şeyi al yahut filan şeyi şatıver demesi gibi yalnız bir sözleşmenin yapmasını emretmesi alma ve vermeye izin demek olmayıp belki örf ve adet üzere o küçük çocuğu vekil olara kullanma türünden sayılır

970 mādde

velîsiniñ izni zamân ve mekân ve bir nev'i ahz ve i'tâ ile takayyüd ve tehaşşuş etmez

velisinin izni zaman ve mekan ve bir çeşit alma ve verme ile kayıtlanamaz ve özelleşemez

meşelâ, bir gün yahud bir ay için izn verse şagîr-i mümeyyiz 'alehlâk me'zûn olup velîsi anı hacr etmedikçe mü'ebbeden me'zûn kalur

mesela bir gün yahut bir ay için izin verse iyiyi kötüyü ayırabilen rastgele izinli olup velisi onu haklarını engellemedikçe ebedi olarak izinli kalır

ve kezā filān çarşuda alış vèriş ét dèse her yerde ahz ve i'ṭāya me'zūn olur. kezālik filān cins mālı al şat dèse her cins emvāli alup şatabilür

ve bunun gibi filan çarşıda alış veriş et dese her yerde alma ve vermeye izinli olur bunun gibi filan cins malı al sat dese her cins malları alıp satabilir

971 mādde

izin şarāhaten oldığı gibi delāleten dahi olur

izin açık olarak olduğu gibi delil göstererek dahi olur

meşelā bir şaġīr-i mümeyyizi velīsi alış vèriş éderken gördükde sukūt édüp de men^c étmese delāleten izindir

mesela bir iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuğu velisi alış veriş ederken gördüğünde susup da men etmese delil göstererek izindir

972 mādde

bir şaġīre velīsi tarafından izn vèrildikde taḥt-ı izinde dāḥil olan huşūşatda bāliġ menzilesinde olur. ve bey^c ve icāre gibi 'uḳūdu mu'teber olur

973 mādde

bir şaġīre izn vèrmiş olan velīsi ba'dehu anı ḥacr ile ol izni ibṭāl édebilür. fakat ne vech-ile izn vèrmiş ise yine ol vech-ile ḥacr étmesi şartdır

bir küçük çocuğa izin vermiş olan velisi ondan sonra onu haklarını engelleme ile o izni iptal edebilir fakat ne sebeple izin vermiş ise yine o sebeple haklarını engellemesi şarttır

meşelā, bir şaġīre velīsi ahz ve i'ṭā için izn-i 'āmm vèrüp de çarşusu ḥalkınının ma'lūmu olduğdan sonra anı ḥacr édecek olduğda ḥacri dahi ol vech-ile 'āmm olup da ol çarşu ḥalkınının ekserisininin ma'lūmu olmak şartdır; yoksa kendü ḥānesinde iki üç kişinin mahzarında ḥacr étmesi şaḥīḥ olmaz

mesela bir küçük çocuğa velisi alma ve verme için umumi izin verip de çarşısı halkının bilineni olduktan sonra onu haklarını engelleyecek olduğundan haklarını engellemeyi dahi o sebeple umumi olup da o çarşı halkının çoğunluğu bilineni olmak şarttır yoksa kendi hanesinde iki üç kişinin hazır olmasında haklarını engellemesi sağlam olmaz

974 mādde

şağîriñ bu bābda velîsi evvelā babası sâniyen babası fevt olmuş ise vaşî-i muhtārı ya'nî babasınıñ hāl-i hayātında ihtiyār ve naşb etmiş olduğu vaşî, sâlişen vaşî-i muhtār dahi vefāt ederse, anıñ hāl-i hayātında naşb eylediği vaşî, rābi'an cedd-i şahîhi ya'nî şağîriñ babasınıñ babası yāhod babasınıñ babasınıñ babası, hāmisen işbu cedd-iñ hāl-i hayātında ihtiyār ve naşb eylemiş olduğu vaşî, sādisen ol vaşîniñ naşb eylediği vaşî, sābi'an hākim yāhod vaşî-i manşūbu ya'nî hākimin naşb eylediği vaşîdir

küçük çocuğun bu kapıda öncelikle babası ikinci olarak babası ölmüş ise vasi-i muhtarı yani babasının hayatta bulunma halinde seçtiği ve belirlemiş olduğu vasi üçüncü olarak vasi-i muhtar dahi vefat ederse onun hayatta bulunma halince belirlediği vasi dördüncü olarak cedd-i sahihi yani küçük çocuğun babasının babası yahut babasının babasının babası beşinci olarak işbu dedenin hayatta bulunma halinde seçtiği ve belirlemiş olduğu vasi altıncı olarak o vasinin belirlediği vasi yedince olarak hakim yahut vasi-i mansubu yani hakimin belirlediği vasi dir

ammā qarındāş ve °amūca ve sā'ir akrabāniñ vaşî olmadıkları hālde izn vermeleri cā'iz olmaz

ama kardeş ve amca ve öbür akrabanın vasi olmadıkları halde izin vermeleri geçerli olmaz

975 mādde

hākim bir şağîr-i mümeyyiziñ taşarrufunda menfa'at gördüğü hālde andan muqaddem olan velî izinden imtinā° etse hākim bu huşūşda ol şağîre izn vérebilir. ve diğger velîsi artıñ anı hacr édemez

hakim bir iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuğun tasarrufunda faydalanma gördüğü halde ondan önce olan veli izinden çekirse hakim bu hususta o küçük çocuğa izin verebilir ve diğer velisi artık onu hakkını engelleyemez

976 mādde

bir şağīri me'zūn eden velī fevt olduḡda vėrmiş olduḡı izn bāṭıl olur. fakat ḡākimiḡ izni vefātıyla yāḡod 'azli ile bāṭıl olmaz

bir küçük çocuḡu izinli yapan veli öldüḡünde vermiş olduḡu izin hükümsüz olur fakat hakimin izni vefatıyla yahut işten çıkması ile hükümsüz olmaz

977 mādde

bir ḡākimiḡ me'zūn ėtđđđi şağīri yine ol ḡākim yāḡod ḡalefi ḡacr ėdebilir; yoḡsa babası yāḡod dđđer velīsi ḡākimin vefātı yāḡod 'azli üzerine anı ḡacr ėdemez

bir hakimin izinli yaptıḡı küçük çocuḡu yine hakim yahut yerine geçeni haklarını engelleyebilir yoksa babası yahut diğer velisi hakimin vefatı yahut işten çıkması üzerine onu haklarını engelleyemez

978 mādde

ma'ūh olan kimse şağīr-i mümeyyiz ḡükmindedir

bunak olan kimse iyiyi kötüyü ayırabilen hükümdedir

979 mādde

mecnūn-ı muṡbaḡ şağīr-i ḡayr-i mümeyyiz ḡükmindedir

deliliḡi devamlı olan iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuk hükümdedir

980 mādde

mecnūn-ı ḡayri muṡbaḡı ḡāl-i ifāḡatından olan taşarrufātı 'āḡiliḡ taşarrufu gibidir

deliliği sürekli olmayanın iyileşme halinden olan harcamaları akıllının harcaması gibidir

981 mādde

bir çocuk bāliĝ olduĝda mālını kendüsine i'fāsı hıuşūşunda isticāl olunmayıp te'ennī ile tecrube olunmalıdır. reşīd olduğı taħaĝĝuk ēderse ol vaĝt emvāli kendüsine vēriliir

bir çocuk ergin olduğunda malının kendisine verilmesi hususunda acele olunmayıp yavaş hareket etme ile tecrübe olunmalıdır reşit olduğu ortaya çıkarsa o vakit malları kendisine verilir

982 mādde

bir çocuk ĝayri reşīd olarak bāliĝ olursa rüşdü taħaĝĝuk ētmedikçe māl kendüsine vērilmeyip kemāfī 's-sābıĝ taşarrufdan men' olunur

bir çocuk akıllı olmayarak ergin olursa olgunluğu gerçekleşmedikçe malı kendisine verilmeyip eskisi gibi harcamadan men olunur

983 mādde

bir şaĝīriñ rüşdü sābit olmadan emvāli vaşīsi tarafından kendüsine vēriliip de ol şaĝīriñ yedinde zāyi' olsa yāħod şaĝīr itlāf ētse vaşī zāmin olur

bir küçük çocuğun olgunlaşması sabit olmasan malları vasisi tarafından kendisine verilip de o küçük çocuğun elinde kaybolsa yahut küçük çocuk yok etse vasi ödeyici olur

984 mādde

bir şaĝīriñ buluğu üzerine māl kendüsine vēriliip de ba'dehu sefīh olduğı taħaĝĝuk ētse ĥākim tarafından ĥacr olunur

bir küçük çocuğun erginliği üzerine malı kendisine verilip de ondan sonra budala olduğu ortaya çıksa hakim tarafından hakları engellenir

985 mādde

ḥadd-i buluġ iḥtilām ve iḥbāl (ya'nī gebe eylemek) ve ḥayz ve ḥabil (ya'nī gebe olmak) ile sâbit olur

erginlik sınırı rüyalanma ve ihbal (yani gebe eylemek) ve adet görme ve habil (yani gebe olmak) ile sabit olur

986 mādde

sinn-i buluġuḡ mebde'i erkekte tām on iki ve kıızda tām tokūz ve müntehāsı ikisinde dahi tām on beş yaşdır

erginlik yaşı başlangıcı erkekte tam on iki ve kıızda tam dokuz ve sonu ikisinde dahi tam on beş yaştur

ve bir erkek on iki ve bir kıız tokūz yaşını tekmīl édüp de bâliġ olmasa bâliġ oluncaya dek mürāhiġ ve mürāhiġa dēnilür

ve bir erkek on iki ve bir kıız dokuz yaşını tamamlayıp da ergin olmasa ergin oluncaya dek mürāhiġ ve mürāhika denilir

987 mādde

müntehā-i sinn-i buluġa varmış iken kendüsünde āsār-ı buluġ zāhir olmayan kimse ḥükmen bâliġ 'add olunur

erginlik yaşının son sınırına varmış iken kendisinde erginliğe erme eserleri açık olmayan kimse hükmen ergin sayılır

988 mādde

mebde-i sinn-i buluġa varmayan bir çocuġ bâliġim dēyü da'vā eylese ḡabūl olunmaz

erginliġin başına varmayan bir çocuk erginim diye dava eylese kabul olunmaz

989 mādde

bir mürāhık yāhod mürāhıka huzūr-ı hākimde bāliġ olduğunu ikrār étdikte cüssesiniñ buluġa tahammülü olmamak hasebi ile zāhir-i hāl kendüsini mükezzib olursa bu ikrārı taşdıķ olunmaz

ergin erkek ve ergin kız hakim huzurunda ergin olduğunu söylediğinde bedeninin erginliğe tahammülü olmamak sebebiyle dış görünüş kendisini yalanlar durumda olursa bu söylediği tasdik olunmaz

ve eger cüssesiniñ buluġa tahammülü olup da zāhir-i hāl kendüsini tekzīp étmezse taşdıķ olunur. ve ũkūd ve ikrārı nāfiż ve mu‘teber olur. ve bir müddet sonra ben ol vaķt ya ‘nī hīn- i ikrārda bāliġ degildim dēyü ba‘de ‘l-ikrār vāķi‘ olan taşarrufāt-ı kavliyyesini fesh étmek istese aña iltifāt ve i‘tibār olunmaz

ve eğer bedeninin erginliğe tahammülü olup da dış görünüşü kendisini yalanlamazsa tasdik olunur ve sözleşmeler ve söyledikleri faydalı ve geçerli olur ve bir müddet sonra be o vakit yani söyleme zamanında ergin degildim diye söyledikten sonra meydana gelen sözlü harcamalarını bozmak istere ona yüzünü çevirip bakma ve uyulmaz

faşl-ı sālīş

üçüncü bölüm

sefīh-i maħcūr haķķındadır

hakları engellenmiş budala hakkındadır

990 mādde

sefīh-i maħcūr mu‘āmelātda saġīr-i mümeyyiz gibidir. faķať sefīhiñ velīsi ancaķ hākimdir. anıñ üzerinde eb ve ceddiniñ ve vaşīleriniñ haķķ-ı velāyeti yoķdur

hakları engellenmiş budala işlemlerde iyiyi kötüyü ayırabilen küçük çocuk gibidir fakat budalanın velisi ancak hakimdir onun üzerinde baba ve dedesinin ve vasilerinin veli olma hakkı yoktur

991 mādde

sefīhi ba'de 'l-*ḥacr* mu'āmelatca taşarrufāt-ı *şahih* olmazsa da *ḳable* 'l-*ḥacr* taşarrufātı sâ'ir nâsı *ḳ* taşarrufātı gibidir

budalanın hakları engellendikten sonra işlemlerce sözlü harcamaları sağlam olmazsa hakları engellenmeden önce harcamaları öbür insanların harcamaları gibidir

992 mādde

sefīh-i maḥcūru gerek kendü ve gerek nafaḳası üzerine lāzım olanlar kendüsini *ḳ* mālından *infāḳ* olunurlar

hakları engellenmiş budala gerek kendi ve gerek yiyecek parası üzerine lazım olanlar kendisinin malından besleme olunurlar

993 mādde

sefīh-i maḥcūr bir mālını şatsa nāfiż olmazsa da *ḥākim* menfa'at görürse icāzet verir

hakları engellenmiş budala bir malını satsa faydalı olmazsa da hakim faydalanma görürse icazet verir

994 mādde

sefīh-i maḥcūru āḥara deyn iḳrārı mutlaḳa *şahih* olmaz. ya 'nī gerek vaḳt-i *ḥacr*de mevcūd ve gerek ba'de 'l-*ḥacr* *ḥādis* olan emvālī *ḥaḳḳ*ında iḳrārını *tē'sīri* olmaz

hakları engellenmiş budalanın başkasına borç itirafı mutlaka sağlam olmaz yani gerek hakları engellendiği vakitte mevcut ve gerek hakları engellendikten sonra meydana gelen malları hakkında itirafının etkisi olmaz

995 mādde

sefīh-i maḥcūr üzerinde olan *ḥuḳūḳ*-ı nās kendüsünü *ḳ* mālından te'diye olunur

hakları engellenmiş budalanın üzerinde olan insanların hakları kendisinin malından ödeme olunur

996 mādde

sefīh-i maḥcūr akçe istiḳrāz édüp de kendü nafaḳasına şarf étdikde eger ḳadr-i ma'rif olaraḳ şarf étmiş ise ḥākim ol akçeyi anıḡ mālından te'diye éder

hakları engellenmiş budala akçe ödünç verip de kendi yiyecek parasına harcadığında herkesçe bilinen olarak harcamış ise hakim o akçeyi onun malından ödeme alır

ve eger fazla şarf étmiş ise ḥākim nafaḳası miḳdārını maḥsüb édüp fazlasını ibtāl eyler

ve eğer fazla harcamış ise hakim yiyecek parası miktarını hesaplayıp fazlasını iptal eder

997 mādde

sefīh-i maḥcūr kesb-i şelāh étdikde ḥākim tarafından ḥacr-i fekk olunur

hakları engellenmiş budala iyileşmeye yöneldiğinde hakim tarafından haklarını engellemeyi bozar

faşl-ı rābi°

dördüncü bölüm

medyūn-ı maḥcūr ḥaḳḳındadır

borçlunun haklarının engellenmesi hakkındadır**998 mādde**

medyūnuḡ ḳudreti varken deyniniḡ edāsında mumāḡale eylediği nezd-i ḥākimde zāhir olup da dā'inleri daḡı mālı şatılaraḳ deyniniḡ te'diyesini ḥākimden taleb étdiklerinde ḥākim anı ḥacr éder. ve kendüsi mālını şatup da deynini ifādan imtinā° étdiği taḳdirde ḥākim anıḡ mālını şatup deynini te'diye eyler

borçlunun kudreti varken borcunun ödemesinde savsakladıḡı hakim önünde açık olup da alacaklıları dahi malı satılarak borcunun ödemesini hakimden talep ettiklerinde hakim

onun haklarını engeller ve kendisi malını satıp da borcunu yerine getirmesinden geri durduğu takdirde hakim onun malını satıp borcunu öder

şöyle ki medyūn **hakkı**nda bey'î ehven olandan bed' ile sonra da bu tertîb üzere ehveni taqđîm ederek ibtidā nuqūdundan başlayup vefā étmezse 'urūzunu ve 'urūzu dahi vefā étmezse 'akārını şatar

şöyle ki borçlu hakkında satışı pek ucuz olandan başlama ile sonra da bu düzen üzere pek ucuzu önce yaparak başlangıç nakitlerinden başlayıp yetmezse arazilerini ve arazileri dahi yetmezse taşınmazını satar

999 mādde

medyūn-ı müflis ya'nî duyūnu mālına müsāvî yāḥod ezyed olup da ğuremāsi ticāretle mālınıḡ zāyi' olmasından veyāḥod mālını kaçırmasından veyā āḡarıḡ üzerine geçirmesinden ḡayf ile ḡākime mürāca'at ederek mālında taşarrufdan yāḥod āḡara borç ikrārından ḡacr olunmasını taleb ettiklerinde ḡākim ol kimseyi ḡacr eder. ve emvālını şatup esmānını beyne 'l-ġuremā taqsīm eyler. fakat kendüsine bir yā iki kāt elbise terk olunur. şu kadar ki ol medyūnuḡ kıymetli elbisesi olup da mādūnu ile iktifā kâbil olursa ol elbise dahi şatılıp semeninden kendüsine bir kāt ucūz elbise alınarak bākîsi ġuremāya verilir

medyun-ı müflis yani borcu malına eşit veyahut daha fazla olup da alacaklıları ticaretle malının kaybolmasından veyahut malını kaçırmasından veya başkasının üzerine geçirmesinden korku ile hakime müracaat ederek malında harcamadan yahut başkasına borç itirafından haklarının engellenmesini talep ettiklerinde hakim o kimseyi haklarından engeller ve mallarını satıp ücretlerini alacaklılar arasında kısımlara ayırır fakat kendisine bir ya iki kat elbise terk olunur şu kadar ki o borçlunun kıymetli elbisesi olup da daha altı ile yetinme mümkün olursa o elbise dahi satılıp ücretinden kendisine bir kat ucuz elbise alınarak kalanı alacaklılara verilir

kezālik ḡonaġı olup da mādūnu aḡa kifāyet ederse ol ḡonāḡ şatılıp semeninden ḡālîne münāsip bir mesken alınur ve bākîsi ġuremāya i'tā olunur

bunun gibi konağı olup da daha altı ona yeterse o konak satılıp ücretinden haline uygun bir mesken alınır ve kalanı alacaklılara verilir

1000 mādde

medyūn-ı müflisiḡ müddet-i maḥcūriyyetinde gerek kendü ve gerek üzerine nafaḳası lâzım olan kimesneler kendüsiniḡ mālından infāḳ olunur

iflas etmiş borçlu haklarının engellendiği sürede gerek kendi ve gerek üzerine yiyecek parası lazım olan kimseler kendisinin malından beslenir

1001 mādde

deyn için ḥacr ancaḳ medyūnuḡ vaḳt-i ḥacirde mevcūd olan mālına te'sīr eder; ammā ba'de 'l-ḥacr eline geçen mālına te'sīri olmaz

borç için haklarının engellenmesi ancak borçlunun haklarının engellenme vaktinde mevcut olan malına etki eder ama haklarının engellenmesinden sonra eline geçen malına etkisi olmaz

1002 mādde

hibe ve şadaḳa ve semen-i mişlinden nokṣānına māl satmaḳ gibi her ne ki ḡuremānuḡ ḥaḳḳını ibtāle mü'eddī ola, ḥacr anda mü'essir olur. bināen 'aleyh medyūn-ı müflisiḡ ḥuḳūḳ-ı ḡuremāya muzır olan 'uḳūdu vesā'ir taşarrufāt ve teberru'ātı vaḳt-ı ḥacirde mevcūd olan emvāli ḥaḳḳında mu'teber olmaz. ammā ba'de 'l-ḥacr iktisāp eylediḡi emvāli ḥaḳḳında mu'teber olur. ve başḳasına borç iḳrār édikde vaḳt-i ḥacirde mevcūd olan emvāli ḥaḳḳında mu'teber olmaz. ammā ba'de zevāli-l-ḥacr mu'teber olur ve ol vaḳt edā eylemek üzere medyūn ḳalır ve bir de ba'de 'l-ḥacr māl ḳazanursa andan vérilmek üzere iḳrārı nāfiḫ olur

hibe ve sadaka ve benzerlerinin piyasadaki ücretinden eksliğine mal satmak gibi her ne ki alacaklıların hakkını iptale sebep ola haklarının engellenmesi onda etki eden olur bundan dolayı iflas etmiş borçlunun alacaklıların haklarına zarar verici olan sözleşmeleri ve öbür

harcamalar ve bağışlamaları haklarının engellendiği vakitte mevcut olan malları hakkında geçerli olmaz ama hakları engellendikten sonra kazandığı malları hakkında geçerli olur ve başkasına borç itiraf ettiğinde haklarının engellendiği vakitte mevcut olan malları hakkında geçerli olmaz ama haklarının engellenmesi sona erdikten sonra mal kazanırsa ondan verilmek üzere itirafı faydalı olur

bāb-1 s̄anī

ikinci kısım

ikrāha müte'allik mesā'il beyānındadır

zorlamayla alakalı meseleler hakkındadır

1003 mādde

mücbiriñ tehdīdini ikā'ca muḳtedir olması şarttır

zorlayanın tehdidini yaptırmaya yetkin olması şarttır

bināen 'aleyh tehdīdini ikā' ve icrāya muḳtedir olmayan kimseniñ ikrāhı mu'teber olmaz

bundan dolayı tehdidini yaptıрма ve yerine getirmeye yetkin olmayan kimsenin zorlaması geçerli olmaz

1004 mādde

mükreh-ün-bihiñ vuḳū'unda mükrehinñ korkması ya'nī mükren-ün-'aleyhi işlemediği taḳdīrde mücbiriñ mükreh-ün-bihi icrā' edeceğine kendüsence zann-ı ḡālib ḥāşıl olması şarttır

zorlamada korkuyu gerektiren şey gerçekleştiğinde zorlananın korkması yani bir kimsenin yapmak zorunda olduğu işi işlemediği takdirde zorlayanın zorlamada korkuyu gerektiren şeyi yerine getireceğine kendisince gücü gerçeğe en yakın olan olması şarttır

1005 mādde

mükreh eger mükrehiin ‘aleyhi mücbiriñ yāhōd adamınıñ huzūrunda işlerse ikrāh mu‘teber olur; ammā mücbiriñ yāhōd adamınıñ ğıyābında işlerse ikrāhıñ zevālinden sonra fav‘an işlemiş olacağı cihetle bu ikrāh mu‘teber olmaz

zorlanan eğer bir kimsenin yapmak zorunda olduğu işi zorlayanın yahut adamının huzurunda işlerse zorlama geçerli olur ama zorlayanın yahut adamının hazır olmamasında işlerse zorlamanın son bulmasından sonra kendi isteğiyle işlemiş olacağı yanla bu zorlama geçerli olmaz

meşelā, bir kimse diğere mālını şatmak üzere ikrāh edüp de mükreh anıñ ğıyābında tarafından bir ādamı dahi olmadığı hālde varup mālını şatsa ikrāh mu‘teber olmayup bey‘i şahih ve mu‘teber olur

mesela bir kimse diğere malını satmak üzere zorlayıp da zorlanan onu hazır olmamasında tarafından bir adamı dahi olmadığı halde varıp malını satsa zorlama geçerli olmayıp satışı sağlam ve geçerli olur

1006 mādde

ikrāh-ı mu‘teber ile vuḳū‘ bulan bey‘ ve şirā ve icār ve hibe ve ferāğ ve ‘an māl-in şulh ve ikrār ve ibrā’ ve te‘cīl-i deyn ve iskāt-ı şuf‘a mu‘teber olmaz; gerek ikrāh-ı mülci‘ olsun ve gerek ikrāh-ı ğayri mülci‘ olsun

geçerli olan zorlama ile gerçekleşen satış ve alış ve hibe ve mülkün sahiplik hakkını başkasına birkama ve mal açısından uzlaşma ve itiraf ve temize çıkarılma ve borcu erteleme ve şuf‘a hakkını hükümsüz bırakma geçerli olmaz gerek ölüm veya uzuv kaybetmeye sebep olacak şiddetli dövme olsun ve gerek tehdit veya fiziksel zorlama olsun

fakāt mükreh ba‘de zevāl-i-ikrāh müciz olursa ol hālde mu‘teber olur

fakat zorlanan zorlama sona erdikten sonra izin verirse o halde geçerli olur

1007 mādde

ikrāh-i mülci° ber vech-i bāla taşarrufat-ı kavliyyede mu°teber olduğı gibi taşarrufāt-ı fi°liyyede dağı mu°teber olur. ammā ikrāh-ı ğayri mülci yalnız taşarrufāt-ı kavliyyede mu°teber olup taşarrufāt-ı fi°liyyede mu°teber olmaz, binā°en °aleyh bir kimse diğere filanıñ mālını itlāf ét yoğsa seni katl éderim yāñhod bir °uzvuñu keserim deyüp de mükreh dağı itlāf étse ikrāh mu°teber olup zamān ancağ mücbire lāzım gelir. ammā filānuñ mālını itlāf ét yoğsa seni darb yā ħabs éderim deyüp de o dağı itlāf étse ikrāh mu°teber olmayup zamān ancağ mütlife lāzım gelir

şiddetli dövme yukarıda olduğu gibi sözlü harcamalarda geçerli olduğu gibi bizzat harcamalarda dahi geçerli olur ama tehdit veya fiziksel zorlama yalnız sözlü harcamalarda geçerli olup bizzat harcamalarda geçerli olmaz bundan dolayı bir kimse diğere filanın malını yok et yoksa seni katlederim yahut bir uzvunu keserim deyip de zorlanan dahi yok etse zorlama geçerli olup ödeme ancak zorlayana lazım gelir ama filanın malını yok et yoksa seni darp ya hapsederim deyip de o dahi yok etse zorlama geçerli olmayıp ödeme ancak yok edene lazım gelir

bāb-1 şālīş

üçüncü kısım

şuf°a beyānında olup dört faşla münķasimdir

şuf°a beyanında olup dört bölüme ayrılır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

merātib-i şuf°a beyānındadır

şuf°a dereceleri hakkındadır

1008 mādde

eshāb-ı şuf' a üçtür; evvelkisi nefis-i mebi'de müşārık olmağdır. nête-kim iki kimseniñ bir 'ağāda şāyi'an iştirākleri gibi. ikincisi hağğ-ı mebi'de halîf olmağdır. nête-kim hağğ-ı şirb-i hāşş ve tarîk-i hāşşda iştirāk gibi

şuf'a sahipleri üçtür birincisi satılan şeyin kendisinde ortak olmaktır nitekim iki kimsenin bir taşınmazsa bilinen olarak ortaklıkları gibi ikincisi satılacak şeyin hakkında arazi haklarında hissesi bulunan olmaktır su alma hakkı ve birkaç eve özel çıkmaz sokakta ortaklık gibi

meşelā, hağğ-ı şirb-i hāşşda iştirākleri olan bāğçelerden birisi satıldığında diğerk bāğçeler aşhābı hep şeffi' olurlar. gerek car-i mülāşik olsunlar ve gerek olmasınlar

mesela akarsudan su alma hakkında ortaklıkları olan bahçelerden birisi satıldığında diğerk bahçeler sahipleri hep üstünlük hakkı olan olurlar gerek bitişik komşu olsunlar ve gerek olmasınlar

kezālik kapısı tarîk-i hāşşa açılan bir hāne satıldığında ol tarîk-i hāşşa kapısı olan diğerk hāneler aşhābının kāffesi şeffi' olur; gerek cār-i mülāşik olsunlar ve gerek olmasınlar. ammā 'umūmun müntefi' oldığı bir nehirden şū alan yāhod kapısı tarîk-i 'āmmeye açılan hānelerden biri satıldığında ol nehirden su alan yāhod ol tarîk-i 'āmmeye kapısı olan diğerk hāneler aşhābının hağğ-ı şuf'ası yokdur

bunun gibi kapısı birkaç eve mahsus çıkmaz sokağa açılan bir hane satıldığında o çıkmaz sokağa kapısı olan diğerk haneler sahiplerinin bütünü üstünlük hakkı olan olur gerek bitişik komşu olsunlar ve olmasınlar ama halkın yararlandığı bir nehirden su alan yahut kapısı umumi yola açılan hanelerden biri satıldığında o nehirden su alan yahut o umumi yola kapısı olan diğerk haneler sahiplerinin şuf'a hakkı yoktur

üçüncüsü mebi'de cār-i mülāşik olmağdır

üçüncüsü satılan şeyde bitişik komşu olmaktır

1009 mādde

hakk-ı şuf'a evvelā nefis-i mebî'de müşârik olan kimseniñ, sâniyen hakk-ı mebî'de halîf olanın, sâlişen câr-i mülâşikiñdir. ve birinci talip iken diğerleriniñ ve ikinci talip iken üçüncünüñ hakk-ı şuf'ası yokdur

şuf'a hakkı birinci olarak satılan şeyde ortaklık olan kimsenin ikinci olarak satılan şeyin hakkında olanın üçüncü olarak bitişik komşunundur ve birinci talip iken diğerlerinin ve ikinci talip iken üçüncünün şuf'a hakkı yoktur

1010 mādde

nefs-i mebî'de müşârik olmadığı yâhod olup da hakk-ı şuf'asından vâz geçdiği hâlde hakk-ı mebî'de halîfi vârsa hakk-ı şuf'a onundur

satılacak şeyin kendisinde ortaklık olmadığı yahut olup da şuf'a hakkından vazgeçtiği halde satılan şeyin hakkında hissesi varsa şuf'a hakkı onundur

hakk-ı mebî'de halîfi dahı yoħsa yâhod olup da hakkından vâz geçerse ol hâlde câr-i mülâşiki şefi' olur

satılan şeyin hakkında hissesi dahi yaksa yahut olup da hakkından vazgeçerse o halde bitişik komşusu üstünlük hakkı olan olur

meşelâ, bir kimse müstakillen mülkü olan 'akârını şattıkda yâhod bir müşterek 'akârdaki hisse-i şâyia'sını şatup da müşârik-i hakk-ı şuf'asından vâzgeçtikde eger ol 'akârıñ hakk-ı şirb-i hâşşında yâhod tarîk-i hâşşında halîfi vârsa hakk-ı şuf'a anındır yok ise yâhod olup da hakkından geçerse ol hâlde hakk-ı şuf'a câr-i mülâşikiñdir

mesela bir kimse kendi başına mülkü olan taşınmazını sattığında yahut bir ortak taşınmazdaki bölünmemiş maldaki hissesini satıp da şuf'a hakkının ortaklığından vazgeçtiğinde eğer o taşınmazın akarsudan su alma hakkında yahut çıkmaz sokağında hissesi varsa şuf'a hakkı onundur yok ise yahut olup da hakkından geçerse o halde şuf'a hakkı bitişik komşunundur

1011 mādde

*bir binānıñ fevkānīsī ya ʿnī üst **kātı** biriniñ ve tahtānīsī ya ʿnī alt **kātı** dīğeriñiñ mülkü oldıǵı şūretde yek dīğeri cār-i mülāşık ʿadd olunur*

bir binanın fevkanisi yani üst katı birinin ve tahtanisi yani alt katı diğeriñin mülkü olduǵu şekilde öbürü bitişik komşu sayılır

1012 mādde

*bir hāneniñ dīvārında müşārik olan kimse ol hānede müşārik hükmindedir. ammā dīvārda müşārik olmayup da fa**kāt** kendü hānesiniñ kirişleri **k**omşusunuñ dīvārı üzerine mümted oldıǵı şūretde cār-i mülāşık ʿadd olunur. mücerred ol dīvār üzerine kirişleriniñ uçlarını koymak **h**a**k**kı olmakla şerīk ve halīf ʿadd olunamaz*

bir hanenin duvarında ortak olan kimse o hanede ortak hükümindedir ama duvarda ortak olmayıp da fakat kendi hanesinin kirişleri komşusunun duvarı üzerine yayılmış olduǵu şekilde bitişik komşu sayılır yalnız o duvar üzerine kirişlerinin uçlarını koymak hakkı olmakla ortak ve hissedar sayılamaz

1013 mādde

*müteʿaddīd şefīʿler oldıǵı **h**ālde ʿaded-i rūʿuse iʿtibār olunur. mi**k**dār-ı sıhāme ya ʿnī **h**işşeleriniñ mi**k**dārına iʿtibār olunmaz*

birçok üstünlük hakkı olanlar olduǵu halde başların adedine uyulur miktar-ı sıhame yani hisselerinin miktarına uyulmaz

meşelā, bir hāneniñ nışf **h**işşesi bir kimseniñ ve şülüs ile sūdüs **h**işşeleri dīğeriñiñ oldıǵı **h**ālde nışf **h**işşe **ş**āhibi **h**işşesini āhara şattı**k**da dīğeriñiñ şufʿa ile **t**ālip olsalar bi ʿl-münāşafa beynlerinde ta**k**sīm olunur. yo**h**sa şülüs **h**işşe **ş**āhibi **h**işşesine göre ziyāde **h**işşe alamaz

mesela bir hanenin yarı hissesi bir kimsenin ve üçte bir ile altıda bir hisseleri dīğeriñiñ oldıǵı halde yarı hisse sahibi hisselerini başkasına sattıǵında dīğeriñiñ şufʿa ile talip olsalar yarı yarıya bölüşerek aralarında kısımlara ayrılır yoksa üçte bir hisse sahibi hisselerine göre fazla hisse alamaz

1014 mādde

iki sınıf halîfler içtimâ' edtikde eḥaṣṣı e'ammıḡ üzerine taḳdīm olunur

iki sınıf hissedarlar toplandıḡında en özel en umuminin üzerine takdim olunur

meşelā, bir nehri ṣaġīrden açılan ḥarḳda ḥaḳḳ-ı şirbi olan yeri mülk bir bāġçe ḥaḳḳ-ı şirbi ile şatıldıḳda ol ḥarḳda ḥaḳḳ-ı şirbi olanlar ḥaḳḳ-ı şuf'ada muḳaddem ve müreccaḥdır. ammā ol nehirde ḥaḳḳ-ı şirbi olan yeri mülk bir bāġçe ḥaḳḳ-ı şirbi ile bile şatıldıḳda gerek ol nehirde ve gerek ḥarḳında ḥaḳḳ-ı şirbi olanlar hep şefi' olurlar. nēte-kim bir çıḳmaz zoḳāḳdan müteṣa'ib diġer bir çıḳmaz zoḳāġa ḳapısı açılan bir mülk ḥāne şatıldıḳda ancak bu şübeye ḳapısı olan ḥāneler aṣḥāb-ı şefi' olur. ammā ol çıḳmaz zoḳāḳda ḳapısı olan bir ḥāne şatıldıḳda gerek ol zoḳāḳda ve gerek şūbesinde ḥaḳḳ-ı mürūru olanlar hep şefi' olurlar

mesela bir küçük nehirden açılan kanalda su içme hakkı olan yeri mülk bir bahçe su içme hakkı ile satıldıḡında o kanalda su içme hakkı olanlar şuf'a hakkında önde gelen ve tercih edilendir ama o nehirde su içme hakkı olan yeri mülk bir bahçe su içme hakkı ile bile satıldıḡında gerek o nehirde ve gerek kanalında su içme hakkı olanlar hep üstünlük hakkı olan olurlar nitekim bir çıḳmaz sokaktan kollara ayrılan diġer bir çıḳmaz sokaġa kapısı açılan bir milk hane satıldıḡında ancak bu şübeye kapısı olan haneler üstünlük hakkına sahip olur ama o çıḳmaz sokakta kapısı olan bir hane satıldıḡında gerek o sokakta ve gerek şubesinde geçme hakkı olanlar hep üstünlük hakkı olan olurlar

1015 mādde

ḥaḳḳ-ı şirb-i ḥāṣṣı olan bir bāġçe ṣāḥibi ḥaḳḳ-ı şirbini şatmayup da yalnız ol bāġçeyi şatsa ḥaḳḳ-ı şirbinde halîfl olanlar şefi' olamaz

akarsudan su alma hakkı olan bir bahçe sahibi su içme hakkını satmayıp da yalnız o bahçeyi satsa su içme hakkında hissedar olanlar üstün olamaz

ṭarīḳ-i ḥāṣṣ dahi buḡa ḳıyās oluna

çıḳmaz sokak dahi buna kıyas oluna

1016 mādde

ḥaḳḳ-ı şirb ḥaḳḳ-ı ṭarīḳa muḳaddemdir

su içme hakkı yol hakkına önde gelendir

bināen ʿaleyh bir bāğçe şatılup da bir kimse anıḡ ḥaḳḳ-ı şirb-i ḥāşşında ve diğeri biri ṭarīḳ-i ḥāşşında ḥalīṭ olsa ḥaḳḳ-ı şirb şāḥibi ḥaḳḳ-ı ṭarīḳ şāḥibi üzerine terciḥ ve taḳdīm olunur

bundan dolayı bir bahçe satılıp da bir kimse onun akarsudan su alma hakkında ve diğeri biri çıkmaz sokağında hissedar olsa su içme hakkı sahibi yol hakkı sahibi üzerine tercih ve takdim olunur

faşl-ı şānī

ikinci bölüm

şerā'it-i şuf'a beyānındadır

şuf'a şartları hakkındadır

1017 mādde

meşfū'ıḡ mülk ʿaḳār olması şarttır

şuf'alı ortak sınırlı mülk taşınmaz olması şarttır

binā'en ʿaleyh sefīnede ve sâ'ir menḳülâtda ve vakıf ʿaḳârda ve ʿarāzī-i emīriyyede şuf'a cāri olmaz

bundan dolayı gemide ve öbür taşınabilirlerde ve vakıf taşınmazında ve devlet tarafından dağıtılan arazide şuf'a geçerli olmaz

1018 mādde

meşfu'un-bihiḡ dahi mülk olması şarttır

ortak sınırlı mülkün dahi mülk olması şarttır

binā'en ʿaleyh bir mülk ʿaḳār şatıldıḳda ittişālinde bulunan vaḳıf ʿaḳārıḡ mütevellisi yāḥod mutaşarrıfı şeffiʿ olamaz

bundan dolayı bir mülk taşınmaz satıldıḡında bitişmesinde bulunan vakıf taşınmasızının idaresi verilen kimsesi yahut kullananı üstün olamaz

1019 mādde

vaḳıf yer yāḥod ʿarāzī-i emīriyye üzerindeki mülk eşcār ve ebniye menḳūl hükminde olarak bunlarda şufʿa cārī olmaz

vakıf yer yahut devlet tarafından dağıtılan yerler üzerindeki mülk ağaçlar ve binalar taşınabilir hükmünde olarak bunlarda şuf'a geçerli olmaz

1020 mādde

bir mülk ʿarşa, üzerindeki eşcār ve ebniye ile berāber şatıldıḳda yere tebeʿān eşcār ve ebniyede daḡı şufʿa cārī olur. ammā yalnız eşcār ve ebniye şatıldıḡı şūretde şufʿa cārī olmaz

bir mülk arsa üzerindeki ağaçlar ve binalar ile beraber satıldıḡında yere tabi olan ağaçlar ve binalarda dahi şuf'a geçerli olur ama yalnız ağaçlar ve binalar satıldıḡı şekilde şuf'a geçerli olmaz

1021 mādde

şufʿa ancak ʿaḳd-i beyʿi ile sābit olur

şuf'a ancak satış sözleşmesi ile sabit olur

1022 mādde

hibe bi 'ş-şarḫi 'l-ʿivaz beyʿi hükmindedir

hibe karşılık şartı satış hükmündedir

binā'en ʿaleyh bir kimse mülk ḡānesini bi 'ş-şarḫi 'l-ʿivaz āḡara hibe ve teslīm ʿetse cār-i mülāşıḳı şeffiʿ olur

bundan dolayı bir kimse mülk hanesini karşılık şartı başkasına hibe ve teslim etse bitişik komşusu üstün olur

1023 mādde

bilā 'ıvaz hibe ve *mīrās* ve *vaşiyet* gibi *bilā* bedel *āhara* temlik olunan 'a~~q~~arda şuf'a cāri olmaz

karşılıksız hibe ve miras ve vasiyet gibi bedelsiz başkasına mülk olarak verilen taşınmazda şuf'a geçerli olmaz

1024 mādde

şefi 'i~~h~~ vā~~ki~~ ' olan 'a~~q~~-i bey'e *şarāhaten yāhūd delāleten rızası olmamak* şarttır

üstünün gerçekleşen satış sözleşmesine açık olarak yahut delil göstererek rızası olmamak şarttır

meşelā, 'a~~q~~di bey'i işitdikde pek a'lē dese **hakk**-ı şuf'ası **sākit** olup andan sonra taleb-i şuf'a edemez. ve kezā bey'i~~h~~ 'a~~q~~d olunduğunu işitdikden sonra 'a~~q~~ar-ı meşfū'u müşterīden iştirā yāhūd istīcār etmek istese **hakk**-ı şuf'ası **sākit** olur. kezālik bir kimseni~~h~~ bāyi'e vekīl olup da şatdığı 'a~~q~~arda **hakk**-ı şuf'ası olamaz. (100.) māddeye bak

mesela satış sözleşmesini işittiğinde pekala dese şuf'a hakkı düşüp ondan sonra şuf'a isteyemez ve bunun gibi satışın sözleşildiğini işittikten sonra şuf'alı taşınmaz müşteriden satın almak yahut kiralamak istese şuf'a hakkı düşer bunun gibi bir kimsenin satıcıya vekil olup da sattığı taşınmazsa şuf'a hakkı olamaz

1025 mādde

bedeli~~h~~ ma'lūmu 'l-mikdār māl olması şarttır

bedelin miktarı bilinen mal olması şarttır

binā'en 'aleyh māl olmayan bedel ile temlik olunan 'a~~q~~arda şuf'a cāri olmaz

bundan dolayı mal olmayan bedel ile mülk edinilen taşınmazda şuf'a geçerli olmaz

meşelā, bir hammām istiḥcār ile ücret dēyü vērilen mülk hānede şuf'a cereyān étmez. zīrā bunda hāneniḡ bedeli māl olmayup menāfiḥ k̄abīlinden olan ücretdir. kezālik bedel-i mihr olarak vērilen mülk ʿaḳārdā şuf'a cāri olmaz

mesela bir hamam kiralamak ile ücret diye verilen mülk hanede şuf'a meydana gelmez zira bunda hanenin bedeli mal olmayıp faydalanmalar türünden olan ücrettir bunun gibi mehir olarak verilen mülk taşınmazda şuf'a geçerli olmaz

1026 mādde

bāyi ʿiḡ mebīʿden mülkü zāʿil olmak şarttır

bayinin satılan şeyden mülkü giderilmek şarttır

bināʿen ʿaleyh beyʿ-i fāsıdde bāyiḥ ḡaḳḳ-ı istirdādı sākıḡ olmadığıça şuf'a cāri olmaz, ve beyʿ bi ʿş-şarḡi ʿl-ḡıyārda eger muḡayyer yalnız müşteri ise şuf'a cāri olur. ve eger bāyiḥ muḡayyer ise ḡaḳḳ-ı ḡıyārı sākıḡ olmadığıça şuf'a cāri olmaz. ammā ḡıyār-ı ʿayb ile ḡıyār-ı rüʿyet şufʿanıḡ subūtuna māniḥ degildir

bundan dolayı bozuk satışta bayinin geri isteme hakkı düşmedikçe şuf'a geçerli olmaz ve serbestlik şart koşuldüğünde eğer serbest yalnız müşteri ise şuf'a geçerli olur ve eğer satıcı serbest ise seçme hakkı düşmedikçe şuf'a geçerli olmaz ama kusurlu seçme ile görerek seçme şufʿanın sabit olmasına mani değildir

1027 mādde

taḳsīm-i ʿaḳārdā şufʿa cāri olmaz

taşınmazın paylaşılmasında şuf'a geçerli olmaz

meşelā bir müşterek hāne müşārikleri beyninde taḳsīm olunduḡda cār-i mülāşıḳ şefiḥ olamaz

mesela bir ortak hane ortakları arasında paylaşıldığında bitişik komşu üstün olamaz

üçüncü bölüm

şuf'a talebi hakkındadır

şuf'a talebi hakkındadır

1028 mādde

şuf'ada üç taleb lâzımdır ki taleb-i muvāsebe ve taleb-i takrîr ve işhād ve taleb-i huşūmet ve temellükdür

şuf'ada üç talep lazımdır ki üstünün şuf'a talebine delil gösteren bir söz söylemesi ve talebi tekrar etmesi ve şahit gösterme ve üstünün hakim huzurunda dava etmesi ve mülk edinmedir

1029 mādde

şefî'iñ 'akd-i bey'i duyduğı meclisde derhāl ben mebî'iñ şefî'iyim yāhod bi 'ş-şuf'a taleb ederim demek gibi taleb-i şuf'aya delālet eder bir söz söylemesi lâzımdır. buña taleb-i muvāsebe denilür

üstünün satış sözleşmesini duyduğu toplantıda derhal ben satılan şeyin üstünüyüm yahut şuf'a ile talep ederim demek gibi şuf'a talebine delil gösterir bir söz söylemesi lazımdır buna taleb-i muvasebe denilir

1030 mādde

taleb-i muvāsebeden sonra şefî'in taleb-i takrîr ve işhād etmesi lâzımdır

üstünün şuf'a talebine delil gösteren bir söz söylemesinden sonra üstünün talebi tekrar etmesi ve şahit getirmesi lazımdır

şöyle ki iki kişi huzūrunda olarak mebî'iñ yanında bu 'akārı filān kimse iştirā etmiş yāhod müşterîniñ yanında sen filān 'akārı iştirā etmişsin veyāhod mebî'c henüz bāyi'c yedinde ise anıñ yanında sen filān 'akārını filāna şatmışsın ben ise şu cihetle anıñ şefî'iyim, ve taleb-i şuf'a etmişdim, şimdi dahı taleb ederim, şahid olunuz demelidir

şöyle ki iki kişi huzurunda olarak satılan şeyin yanında bu taşınmazı filan kimse satın almış yahut müşterinin yanında sen filan taşınmazı satın almışsın veyahut satılan şey henüz satıcı elinde ise onun yanında sen filan taşınmazını filana satmışsın ben ise şu yanla onun üstünüyüm ve şuf'a talep etmiştim şimdi dahi talep ederim şahit olunuz demelidir

ve eger şefîc^c uzāk maḥalde bulunup da bi 'z-zāt bu vech-ile taleb-i takrîr ve işhād edemezse birini tevkîl eder. vekîl bulamazsa mektûp gönderir

ve eğer üstün uzak yerde bulunup da bizzat bu sebeple tekrar talep etmezse ve şahit getirmezse birini vekil yapar vekil bulamazsa mektup gönderir

1031 mādde

taleb-i takrîr ve işhāddan sonra şefîcîḥ huzūr-ı ḥākimde taleb ve da'vā étmesi lâzımdır. işte buna taleb-i huşūmet ve temellük dēnilür

tekrar talep etme ve şahit getirmeden sonra üstünün hakim huzurunda talep ve dava etmesi lazımdır işte buna taleb-i husumet ve temellük denilir

1032 mādde

şefîc^c eger taleb-i muvāsebeyi te'ḥîr ederse meşelā 'aḳd-i bey'î tıyduḡu gibi ol meclisde taleb-i şuf'a étmeyüp de başka iş ile yāḥod āḥar şadede dā'ir bir bahis ile meşḡul olmak gibi i'rāza delālet bir ḥālde bulunursa yāḥod taleb-i şuf'a étmeden ol meclisden kalkarsa ḥaḳḳ-ı şuf'ası sākıḫ olur

üstün eğer üstünün şuf'a talebine delil gösteren bir söz söylemesini geciktirirse mesela satış sözleşmesini duyduğu gibi o toplantıda şuf'a talep etmeyip de başka iş ile yahut başka konuya dair bir bahis ile meşḡul olmak gibi yüz çevirmeye delil gösteren bir halde bulunursa yahut şuf'a talep etmeden o toplantıdan kalkarsa şuf'a hakkı düşer

1033 mādde

şefî'e eger taleb-i takrîr ve işhâdı velev ki mektûp ile olsun icrâ edecek kadar vakt geçüp de te'hîr ederse hakk-ı şuf'ası sâkıf olur

üstün eğer tekrar talep etme ve şahit göstermesi velev ki mektup ile olsun yapacak kadar vakit geçip de geciktirirse şuf'a hakkı düşer

1034 mādde

taleb-i takrîr ve işhâddan sonra şefî'e eger âhar diyârda bulunmak gibi bir özr-i şer'îsi yok iken taleb-i huşûmeti bir ay te'hîr ederse hakk-ı şuf'ası sâkıf olur

tekrar talep etme ve şahit göstermeden sonra üstün eğer başka diyârda bulunmak gibi bir şer'i mazereti yokken üstünün hakim huzurunda dava etmesi bir ay gecikirse şuf'a hakkı düşer

1035 mādde

mahcûriniñ hakk-ı şuf'asını velîsi taleb eder. ve bir şağiriñ hakk-ı şuf'asını velîsi taleb etmez ise ba'de'l-buluğ kendüsiniñ taleb-i şuf'aya selâhiyyeti kalmaz

malını kullanması engellenenlerin şuf'a hakkını velisi talep eder ve bir küçük çocuğun şuf'a hakkını velisi talep etmez ise ergenlikten sonra kendisinin şuf'a talebine yetkisi kalmaz

faşl-ı rābi'

dördüncü bölüm

hükmi-i şuf'a beyânındadır

şuf'a hükmü hakkındadır

1036 mādde

müşterîniñ bi't-terâzî teslimi ile yâhod hâkimiñ hükmi ile şefî'e olan kimse meşfû'a mâlik olur

müşterinin razı olarak teslimi ile yahut hakimin hükmü ile üstün olan kimse ortak taşınmaza sahip olur

1037 mādde

bir mülkü şuf'a ile alma^ğ ibtidāen iştirā menzilesindedir

bir mülkü şuf'a ile almak başlangıçta satın alma derecesindedir

binā'en 'aleyh hıyār-ı rü'yet ve hıyār-ı 'ayb ile redd gibi ibtidāen iştirā ile şābit olan hükümler şuf'a ile dahi şābit olur

bundan dolayı görerek seçme ve kusurlu seçme ile redd gibi başlangıçta satın alma ile sabit olan hükümler şuf'a ile dahi sabit olur

1038 mādde

ṭaleb-i muvāsebe ile ve ṭaleb-i takrīrdan sonra müşterini bi 'terāzī teslimi yahod hākimi hükmi ile şefi' henüz meşfū'a mālīk olmadan fevt olsa hak^ğ-ı şuf'a veresinesine intikāl etmez

üstünün şuf'a talebine delil gösteren bir söz söylemesi ile tekrar talep etmeden sonra müşterinin razı olarak teslimi yahut hakimin hükmü ile üstün henüz ortak taşınmaza sahip olmadan ölse şuf'a hakkı mirasçısına geçmez

1039 mādde

şefi' iki talebden sonra henüz ber vech-i meşrūh meşfū'a mālīk olmadan meşfū'un-bihi satılsa hak^ğ-ı şuf'ası sākıf olur

üstün iki talepten sonra henüz anlatıldığı üzere ortak taşınmaza sahip olmadan ortak sınırlı mülk satılsa şuf'a hakkı düşer

1040 mādde

şefi' ber vech-i meşrūh henüz meşfū'a mālīk olmadan mülk-i meşfū'ın ittishālinde diğeri bir mülk 'akār satılsa bu ikinci 'akāra şefi' olamaz

üstün anlatıldığı üzere henüz ortak taşınmaza sahip olmadan ortak taşınmaz mülkün bitişğinde diğer bir mülk taşınmaz satılsa bu ikinci taşınmaza üstün olamaz

1041 mādde

şuf'a tecezzī kabūl etmez

şuf'a ufalma kabul etmez

binā'en 'alā-zalik 'aḳār-ı meşfū'ı bir miḳdārını terk ile diğeri bir miḳdārını almağa şefi'ın ḥaḳḳı yokdur

dolayısıyla ortak taşınmazın bir miktarını terk ile diğeri bir miktarını almaya üstünün hakkı yoktur

1042 mādde

şufe'adan ba'zısı hişşesini ba'zısına hibe edemez, ederse ḥaḳḳ-ı şuf'asını ıṣḳāt etmiş olur

üstünlerden bazıları hissesini bazısına hibe edemez ederse şuf'a hakkını düşürmüş olur

1043 mādde

şefi'lerden birisi ḥākimin ḥükmünden muḳaddem ḥaḳḳını ıṣḳāt eylese diğeri şefi' 'aḳār-ı meşfū'u tamāmen alabilir. ve eğer ḥākimin ḥükmünden sonra şefi'lerden birisi ḥaḳḳını ıṣḳāt eylese şefi'-i diğeri anı ḥaḳḳını alamaz

üstünlerden birisi hakimin hükmünden önce hakkını düşürse diğeri üstün ortak taşınmazı tamamen alabilir ve eğer hakimin hükmünden sonra üstünlerden birisi hakkını düşürse diğeri üstün onun hakkını alamaz

1044 mādde

müşteri binā-yı meşfū'u boyatmaḳ gibi mālından bir şey ziyāde eylese şefi' muḥayyerdir, dilerse terk eder, dilerse binānı şemeni ile berāber ol ziyādeni daḳı kıymetini verüp meşfū'u alır. ve müşteri 'aḳār-ı meşfū'u üzerine ebniye yapmış yāḥod ağaç ḡars etmiş ise

şefî^c muhayyer olup dilerse terk eder ve dilerse ‘a^hkâr-ı meşfû^uñ semeni ile berâber ebniyenîñ yâñhod eşcârın kıymetini vérüp meşfû^u alur; yoñsa ebniye yâñhod eşcârı **kal**^c etmek üzre müşterîye cebr edemez

müşteri ortak taşınmaz binayı boyatmak gibi malından bir şey fazla eylese üstünü serbesttir dilerse terk eder dilerse binanın ücreti ile beraber o fazlalığın dahi kıymetini verip ortak taşınmazı alır ve müşteri ortak taşınması üzerine binalar yapmış yahut ağaç dikmiş ise üstün serbest olup dilerse terk eder ve dilerse ortak taşınmazın ücreti ile beraber binaların yahut ağaçların kıymetini verip ortak taşınmazı alır yoksa binalar yahut ağaçlar yıkmak üzere müşteriye zorlanamaz

irâde-i seniyye târîhi: fî 16 rebi‘u ’l-âñhir sene 1290

âhmed cevdet emînu ’l-fetvâ es-seyyid hâlîl

ğâdı dâru ’l-hilâfeti ’l-aliyye seyfed’ din ‘an â^czâ-i divân-ı a^hkâm-ı ‘adliye a^hmed hülûşî

‘an â^czâ-i a^hkâm-ı ‘adliyye a^hmed hilmî ‘an â^czâ-i divân-ı a^hkâm-ı ‘adliye a^hmed hâlîd

kitâbu ’ş-şirket

ortaklık kitabı

şûret-i hatt-ı humâyûn

padişah emri

mücibince ‘amel oluna

gereğince yapıla

kitâb-ı ‘aşir

onuncu kitap

envâ^c-ı şirkete dâ’ir olup bir muğaddime ile sekiz bâbı hâvîdir

ortaklığın türlerine dair olup bir önsöz ile sekiz kısmı içine alır

muḳaddime

önsöz

ba°zı ıŝtılāḩāt-ı fıḩhiyye beyānındadır

bazı fıḩh terimleri hakkındadır

1045 mādde

şirket; fı°l-aşl birden ziyāde kimselere bir şey'iḩ iḩtiŝāŝı ve anlarıḩ ol şey ile imtiyāzıdır

şirket: aslında birden fazla kimselere bir şeyin kendine özel kılınması ve onların o şey ile başkarından farklı olmasıdır

faḩaḩ öyle bir iḩtiŝāŝa sebep olan °aḩd-i şirket ma°nāsında daḩı °örf ve ıŝtılāḩ olarak müst°ameldir

fakat öyle bir kendine özel kılmaya sebep olan ortaklık sözleşmesi manasında dahi örf ve terim olarak kullanılmıştır

binā°en °aleyh muḩlaḩa ŝirket iki ḩıŝma taḩsīm olunur; biri ŝirket-i mülkdür ki iŝtirā ve ittiḩāb gibi esbāb-ı temellükten biriyle ḩāŝıl olur; diğeri ŝirket-i °aḩddir ki ŝerīkler beyninde İcāb ve ḩabūl ile ḩāsıl olur. ikisininiḩ daḩı tafŝīlatı bāb-ı maḩŝūŝunda gelür

bundan dolayı mutlaka şirket iki kısma ayrılır biri mülk ortaklığıdır ki satın alma ve bedelsiz kabul etme gibi mülk edinme sebeplerinden biriyle meydana gelir diğeri ortaklık sözleşmesidir ki ortaklar arasında verme ve alma ile meydana gelir ikisinin dahi ayrıntıları tahsis edilen kısımda gelir

bunlardan başka bir de ŝirket-i ibāḩa vardır ki mubāḩ olan ya°nī ŝū gibi fı°l-aŝl kimesneniḩ mülkü olmayan ŝey°leri aḩz ve iḩrāz ile temellüke ŝelāḩiyyetde °āmmeniḩ müteŝārik olmasıdır

bunlardan başka bir de şirket-i ibaha vardır ki mubah olan yani su gibi aslında kimsenin mülkü olmayan şeyleri alma ve elde etme ile mülk edinmeye yetkide halkın ortak olmasıdır

1046 mādde

ķismet, taķsīm demektir. taʿrīf ve tafşīli bāb-ı maḥşūşunda gelir

ķismet: ayırma demektir tarif ve ayrıntısı özel kısmında gelir

1047 mādde

hāʾiṭ, dīvān ve taḥta perde ve çit demektir. cem ʿi ḥıyṭān gelir

hait: divan ve tahta perde ve çit demektir duvarların hepsi gelir

1048 mādde

mārre, ʿamme vezninde ṭarīķ-i ʿammdan murūr ve ʿubūr edenlerdir

marre: halk arasında umumi yoldan geçen ve karşıya geçenlerdir

1049 mādde

ķanāt, kāfiḥ fetḥile yerde şū icrā edecek künk (küil) ve kerēdir. cem ʿi kanevāt gelir

kanat: kafi üstün okuyarak su yürütecek su borusu ve lağımdır su yollarının hepsi gelir

1050 mādde

müsennāt, mim-i maẓmūme ve sīn-i meftūḥe ve nūn-ı müşeddede ile sınır ve şū bendi ve şū ḥarķlarınıḡ kenārları demektir. cem ʿi müsennyāt gelir

müsennat: mim harfi ötre ve sin harfi üstün ve nun harfi şeddeli ile sınır ve su bendi ve su kanallarının kenarları demektir su kenarlarının hepsi gelir

1051 mādde

iḥyā, iʿmār demektir ki ʿarāzīyi zirāʿata ṣāliḥ kılmaktır

ihya: imar demektir ki araziyi ziraata elverişli kılmaktır

1052 mādde

taḥcīr; ʿarāzīye başka kimesne vażʿ-ı yed étmemek için eṭrāfına tāş ve sāʿir nesne vażʿ étmekdir

tahcir: araziye başka kimse el koymamak için etrafına taş ve öbür nesne koymaktır

1053 mādde

infāk, mālı harc ve şarf étmekdir

infak: malı harç ve sarfetmektir

1054 mādde

nafaḳa, ḥavāyice ve teʿayyüşe şarf olunacaḳ akçe ve zād ve zaḥīre maḳūlesidir

nafaka: ihtiyaçlar ve yaşamaya harcanacak akçe ve azık ve erzak çeşididir

1055 mādde

teḳabbül, bir işi teʿahhüd ve iltizām étmekdir

tekabül: bir işi üstüne almak ve benimsemektir

1056 mādde

müfāvizayn, ʿaḳd-i şirketi müfāvaḳa edenlerdir

müfavizayn: ortaklık sözleşmesini işbirliği edenlerdir

1057 mādde

reʿsu ʿl-māl, ser-māye demektir

resul-mal: sermaye demektir

1058 mādde

ribih, fā'ide ve kār demektir

ribih: fayda ve kar demektir

1059 mādde

ibdā', bir kimseniñ kārı tamāmen kendüsine 'ā'id olmak üzere diğerkimesneye sermāye vermesidir ki sermāyeye biddā'a ve veren kimesneye mubdi' ve alan kimesneye müstebdi' denilir

iza: bir kimsenin karı tamamen kendisine ait olmak üzere diğerkimseye sermaye vermesidir ki sermayeye bida'a ve veren kimseye mubdi' ve alan kimseye müstebdi denilir

bāb-1 evvel

birinci kısım

şirket-i mülk beyānında olup üç faşlı müştemildir

mülk ortaklığı hakkında olur üç bölümü içine alır

faşl-1 evvel

birinci bölüm

şirket-i mülküñ ta'rif ve taqsimi beyānındadır

mülk ortaklığının tarif ve kısımları hakkındadır

1060 mādde

şirket-i mülk, esbāb-ı temellükden olan iştirā ve intihāb ve kabül-i vaşiyet ve tevārüs gibi bir sebeble yāhod halı ve ihtilāf-ı emvāl ile ya'nī mālaları yekdiğere kābil-i temyē ve tefriķ

olmayacak **şūretde karışdırmaq** veyā **hōd māl**lar ol **şūretde yekdiğere karışmaq** ile bir şey'iñ birden ziyāde kimseler beyninde müşterek ya **nī** ol şey'iñ anlara mahşūs olmasdır

mülk ortaklığı mülk edinme sebeplerinden olan satın alma ve bedelsiz verilen malı kabul etme ve vasiyeti kabul etme ve mirasa konma gibi bir sebeple yahut karıştırma ve malların karışması yani öbüre ayırmak ve seçmek mümkün olmayacak şekilde karıştırmak veyahut mallar o şekilde öbüre karışmak ile bir şeyin birden ziyade kimseler arasında yani o şeyin onlara özel olmasdır

meşelā, iki kimse bir mālı iştirā yāhōd biri anlara hibe yā vasiyyet ēdüp de anlar dañı **qabūl** etse veyā **hōd bir māl** iki kişiye mevrūs olsa ol māl anlarıñ beyninde müşterek olur; ve anlar ol mālda **hişşedār** ve müteşārik ve her biri anda diğetine müşārik olurlar

mesela iki kimse bir malı satın alma yahut biri onlara hibe ya vasiyet edip de onlar dahi kabul etse veyahut bir mal iki kişiye miras kalsa o mal onların arasında ortak olur ve onlar o malda hissedar ve ortak ve her biri onda diğetine ortak olurlar

kezālik iki kimesne zañirelerini bir birine karışdırırsa yāhōd çuvālları delinmek gibi bir vech-ile ikisinin zañireleri birbirine karışsa işbu mahlūt yā muhteliğ zañire ikisi beyninde māl-ı müşterek olur

bunun gibi iki kimse erzaklarını birbirine karıştırsa yahut çuvalları delinmek gibi bir sebeple ikisinin erzakları birbirine karışsa işbu karışık ya çeşitli erzak ikisi arasında ortak mal olur

1061 mādde

bir kimse bir altunu diğerin ol cinsden olan iki altunu ile **karışıp** da temyēzi **kābil** olmadığı **hālde** ikisi zāyi^c olsa **kalan bir altun ikisi beyninde sülüş ve sülüşān** nisbetiye müşterek olup **sülüşānı** iki altun **şāhibiniñ** ve **sülüşü bir altun şāhibiniñ** olur

bir kimse bir altını diğerin o cinsten olan iki altını ile karışıp da ayırması o türlü olmadığı halde ikisi kaybolursa kalan bir altın ikisi arasında üçte bir ve üçte iki oranıyla ortak olup üçte ikisi iki altın sahibinin ve üçte biri bir altın sahibinin olur

1062 mādde

şirket-i mülk; ihtiyāri ve cebri kısımlarına takṣīm olunur

mülk ortaklığı: mecburi olmayan ve zorla yaptırılan kısımlarına ayrılır

1063 mādde

şirket-i ihtiyāriyye, müteşārikleriḡ fi'illeri ile ḡāşıl olan iştirākdir

şirket-i ihtiyariye: ortakların yaptıkları ile meydana gelen ortaklıktır

nēte-kim ber vechi bāla iştirā ve ittihāb ve ḡabūl-i vaşiiyyet ile ḡalt-ı emvāl şūretlerinde ḡāşıl olan iştirāk gibi

nitekim yukarıda olduğu gibi satın alma ve bedelsiz kabul etme ve vasiyeti kabul etme ile malların karışması şekillerinde meydana gelen ortaklık gibi

1064 mādde

şirket-i cebriyye, müteşārikleriḡ fi'illeri ile olmayup başka sebep ile ḡāşıl olan iştirākdir

şirket-i cebriye: ortakların yaptıkları ile olmayıp başka sebep ile meydana gelen ortaklıktır

nēte-kim tevārūs ve ihtilāt-ı māleyn şūretlerinde ḡāşıl olan iştirāk gibi

nitekim mirasa konma ve iki malın birbirine karışması şekillerinde meydana gelen ortaklık gibi

1065 mādde

müte'addīd vedī'leriḡ vedī'ayı ḡıfzda iştirākleri şirket-i ihtiyāriyye ḡabīlindedir. ammā rüzgār esūp de bir kimesneniḡ cāmesini bir müşterek ḡāneye atsa ol ḡāne şāḡibleriniḡ ol cāmeyi ḡıfzda iştirākleri şirket-i cebriyye ḡabīlinden olur

birçok başkasının malını saklayan memurların emaneti korumada ortakları ortakların meydana getirdiği ortaklık türündendir ama rüzgar esip de bir kimsenin elbisesini bir

ortak haneye atsa o hane sahiplerinin o elbiseyi korumada ortaklıkları zorlamayla ortaklık türünden olur

1066 mādde

şirket-i mülk, şirket-i ʿayn ve şirket-i deyn kısımlarına dahi taḳsīm olunur

mülk ortaklığı mevcut ortaklık ve borç ortaklığı kısımlarına dahi ayrılır

1067 mādde

şirket-i ʿayn muʿayyen ve mevcūd olan mālda iştirākdir. iki kişiniᅇ bir ḳoyunda yāᅇod bir sürü ḳoyunda şayiʿan iştirākleri gibi

mevcut ortaklık belli ve mevcut olan malda ortaklıktır iki kişinin bir koyunda yahut bir sürü koyunda pay edilmiş ortaklıkları gibi

1068 mādde

şirket-i deyn; alacaḳda iştirākdir

borç ortaklığı alacakta ortaklıktır

iki kişiniᅇ bir kimse zimmetinde alacaḳları olan şu ḳadar ᅇurüşta iştirākleri gibi

iki kişinin bir kimse sorumluluᅇunda alacakları olan şu kadar kuruşta ortaklıkları gibi

faşl-1 şānī

ikinci bölüm

aʿyān-ı müşterekenᅇ keyfiyyet-i taşarrufu beyānındadır

ortak olan mevcut malların harcama durumu hakkındadır

1069 mādde

bir mülkte müstaķillen şāhibi olan kimse nasıl ki keyfe mā yeşā' taşarruf éderse mülk-i müşterekte dahi şāhibleri bilittifāk ol vech-ile taşarruf éderler

bir mülkte yalnız olarak sahibi olan kimse nasıl ki dilediği gibi tasarruf ederse ortak mülkte dahi sahipleri ittifakla p sabepile tasarruf ederler

1070 mādde

bir müşterek hānede şāhibleri birlikde olarak sākın olabilirler. faķaķ birisi ol hāneye ecnebi ādam idhāl édecek olursa diğeri māni^c olabilir

bir ortak hanede sahipleri birlikte olarak sakin olabilirler fakat birisi o haneye yabancı adam dahil edecek olursa diğeri mani olabilir

1071 mādde

bir mülk-i müşterekde hişşedārlardan biri diđeriniñ izni ile müstaķillen taşarruf édebilir. faķaķ ol hişşedāra muzır olacaķ vech-ile taşarrufu cā'iz olmaz

bir ortak mülkte hissedarlardan biri diğerinin izni ile yalnız olarak tasarruf edebilir fakat o hissedara zarar verecek sebeple tasarrufu geçerli olmaz

1072 mādde

hişşedārlardan biri āhara hişşeni bana şāt veyāhod benim hişşemi iştirā ét déyü cebr édemez. faķaķ beynlerinde müşterek olan mülk eger kābil-i kısmet olup da müşāriki dahi ğā'ib degilse takśīm ve kābil-i kısmet degilse muhayee étdirebilir. nēte-kim tafşīlātı bāb-ı şānide gelür

hissedarlardan biri başkasına hisseni bana sat veyahut benim hissemi satın al diye zorlayamaz fakat aralarında ortak olan mülk eğer ayırması mümkün olup da ortağı dahi kayıp degilse ayırma ve ayırması mümkün degilse bölüşmesi mümkün olmayanı sırayla kullanabilir nitekim ayrıntıları ikinci kapıda gelir

1073 mādde

şirket-i mülk ile müşterek olan emvālın hāşılātı şāhibleri beyninde hişşelerine göre takṣīm olunur

mülk ortaklığı ile ortak olan malların geliri sahipleri arasında hisselerine göre ayrılır

binā’en ‘aleyh bir müşterek hayavānıñ sütünden yāhod yavrularından müşārikleriñ birine hişşesinden fazla bir şey şart edilse şāhih olmaz

bundan dolayı bir ortak hayvanon sütünden yahut yavrularından ortakların birine hissesinden fazla bir şey şart edilde sağlam olmaz

1074 mādde

yavrular mülkiyetde analarına tābi’dir

yavrular mülkiyette analarına tabidir

meşelā, biriniñ atı diğeriñiñ kısrāğını aşsa hāşıl olan yavrusu kısrāk şāhibiniñdir. kezālik biriniñ erkek ve diğeriñiñ dişi güvercinleri olsa bunlardan hāşıl olan yavrular dişi güvercin şāhibleriñdir

mesela birinin atı diğeriñin kısrāğını aşsa meydana gelen yavrusu kısrağın sahibinin dir bunun gibi birinin erkek ve diğeriñin dişi güvercinleri olsa bunlardan meydana gelen yavrular dişi güvercin sahiplerininidir

1075 mādde

şirket-i mülkde müteşāriklerden her biri diğeri hişşesinde ecnebīdir. birisi diğeriñ vekīli degildir

mülk ortaklığında ortaklardan her biri diğeri hissesinde yabancıdır birisi diğeriñ vekili değildir

binā’en ‘aleyh biriniñ izni olmadıkça diğeri anıñ hişşesinde taşarruf edemez. faķať müşterek hāne süknāda ve duḥūl ve ḥurūc gibi tevābi’-i suknanadan olan ahvāilde şāhiblerinden her biriniñ ‘ala vechi kemāl mülk-i maḥşūsu olmak üzere i’tibār olunur

bundan dolayı birinin izni olmadıkça diğeri onun hissesinde tasarruf edemez fakat müşterek hane oturmada ve girme ve çıkma gibi oturmayla ilgili şeylerden olan hallerde sahiplerinden her birinin eksiksiz olaak özel mülk olmak üzere sayılır

meşelā, bir müşterek bergiri **şāhib**lerinden biri diğeri için izni olmaksızın icāre veyā icāre edüp de bergir müste'ir veyā müste'cir yedinde telef olsa diğeri ana hissesini tazmīn ettirebilir. kezālik birisi bilāizin müşterek bergire binüp yāhod yük yükledüp de giderken bergir telef olsa diğeri için hissesini zāmin olur. ve kezā bir müddet isti'māl ile bergir zebūn olup da kıymetine nokşān gelse diğeri için nokşān kıymetinden hissesini zāmin olur. ammā müşterek hānede **şāhib**lerinden biri diğeri için izin olmaksızın bir müddet sākīn olsa kendü mülkünde sākīn olmuş demek olur. bu cihetle müşārikinin hissesi için ücret vermesi lāzım olmaz; ve **kazārā** hāne muhterik olsa zamān dahil lāzım gelmez

mesela bir ortak beygiri sahiplerinden biri diğeri için izni olmaksızın emanet verip veya kiraya verip de beygir emanet alan veya kiralayan elinde telef olsa diğeri ona hissesini ödettirebilir bunun gibi birisi izinsiz ortak beygire binip yahut yük yükletip de giderken beygir yok olsa diğeri için hissesini öder ve bunun gibi bir süre kullanma ile beygir zayıf olup da kıymetine eksik gelse diğeri için eksik kıymetinden hissesini öder ama ortak hanede sahiplerinden biri diğeri için izin olmaksızın bir süre sākīn olsa kendi mülkünde oturmuş demek olur bu yanla ortağının hissesi için ücret vermesi lazım olmaz ve kaza olarak hane yanmış olsa ödeme dahi lazım gelmez

1076 mādde

*müşterek 'arāzīyi **şāhib**lerinden biri zirā'at etmekle diğeri için 'ādet-i belde üzere **hāşılāt**dan sülüs yā rubu' gibi bir hisse almağa **şelāhiyyeti yokdur***

ortak araziyi sahiplerinden biri ziraat etmekle diğeri için belde adeti üzere gelirden üçte bir ya dörtte bir gibi bir hisse almaya yetkisi yoktur

faḫaḫ zirā'atı ile arza nokşān gelmiş ise nokşān kıymetinden hissesini zirā'at eden müşārikinine tazmīn ettirebilir

fakat ziraatı ile araziye eksik gelmiş ise eksik kıymetinden hissesini ziraat eden ortağına ödettirebilir

1077 mādde

māl-ı müştereki şāhiblerinden biri āhara icār ile ücretini ahz edtikde diğeri ni hişşesini anı redd ve i'fā eder

ortak malı sahiplerinden biri başkasına kira ile ücretini aldığı anda diğeri nin hissesini ona redd ve verir

1078 mādde

hişşedarlardan biri gā'ip olduğu şūretde eger mevādd-ı ātiyede beyān olunacağı vech-ile delāleten rızāsı bulunursa hāzır olan kendü hişşesi kadar mülk-i müşterekten intifā' edebilir

hissedarlardan biri kayıp olduğu şekilde eğer gelecek maddelerde açıklanacağı sebeple delil göstererek rızası bulunursa hazır olan kendi hissesi kadar ortak mülkten faydalanabilir

1079 mādde

hāzır ni gā'ibe muzır olmayacak vech-ile mülk-i müşterekden intifā'ına gā'ibi ni rızāsı vār 'add olunur

hazırın kayba zarar vermeyecek sebeple ortak mülkten faydalanmasına kaybın rızası var sayılır

1080 mādde

müsta'milini ni isti'māli ile muhtelif olan mülk-i müşterekden intifā'a gā'ibi ni delāleten rızāsı bulunamaz

kullanmalarının kullanması ile çeşitli olan ortak mülkten faydalanmaya kaybın delil göstererek rızası bulunamaz

binā'en ʿaleyh müşterek elbiseyi şāhiblerinden biri diğeriñ ğıyābında telebbüs edemez

bundan dolayı ortak elbiseyi sahiplerinden biri diğerin mevcut olmamasında giyemez

ve kezā birisi diğeriñ ğıyābında beynlerinde müşterek olan bergire binemez

ve bunun gibi birisi diğeriñin mevcut olmamasında aralarında ortak olan beygire binemez

ammā yük taşımak ve çift sürmek gibi müstaʿmiliniñ ihtilāfi ile muhtelif olmayan işlerde hissesi kadar istiʿmāl edebilür. nête-kim müteşāriklerden biri ğā'ip olduĝda diğeri beynlerinde bil iştirāk ecīr olan hizmetkārı gün aşırı istiḥdām edebilür

ama yük taşımak ve çift sürmek gibi kullananların uyuşmazlığı ile çeşitli olmayan işlerde hissesi kadar kullanılabilir nitekim ortaklardan biri kayıp olduĝunda diğeri aralarında ortaklaşa gündelikçi olan hizmetkarı gün aşırı istihdam edilebilir

1081 mādde

ḥānede süknā müstaʿmiliniñ ihtilāfi ile muhtelif degildir

hanede oturma kullananlarının uyuşmazlığı ile çeşitli değildir

binā'en ʿaleyh münāşafaten müşterek olan ḥāne şāhiblerinden birisi ğā'ip olsa diğeri altı ay terk etmek gibi bir vech-ile intifāʿ edebilür

bundan dolayı yarı yarıya bölüşerek ortak olan hane sahiplerinden birisi kayıp olsa diğeri altı ay terk etmek gibi bir sebeple faydalanabilir

şu kadar ki dā'iresi ḥalkı ğalabalıksa müstaʿmiliniñ istiʿmālī ile muhtelif kabīlinden olur, ve bunda ğā'ibiñ delāleten rızāsı bulunmaz

şu kadar ki dairesi halkı kalabalıksa kullananların kullanması ile çeşitli türünden olur ve kaybın delil göstererel rızası bulunmaz

1082 mādde

hāzır ve ġā'ibiñ hāne-i müşterekde hisşeleri yek diğerden müfrez ise hāzır olan kimse ġā'ibiñ hisşesinde sâkin olamaz. lâkin boş tırmağla harâp olmasından hayf olunursa hâkim ol hisşe-i müfrezeyi icâr ile ücretini ġā'ib için hıfz ve tevkiףeyler

hazır ve kaybın ortak hanede hisseleri öbürden ayrılmış ise hazır olan kimse kaybın hissesinde oturan olamaz lakin boş durmakla harap olmasından korkulursa hakim o ayrılmış hisseyi kira ile ücretini kayıp için korur ve saklar

1083 mādde

muhayee ancak ba'de 'l-huşūme cārī ve mu'teber olur

sırayla kullanma ancak anlaşmazlıktan sonra yürürlükte ve geçerli olur

binā'en 'aleyh bir müşterek hānede şahiblerinden birisi diğeriñ hisşesi için ücret vermeksizin bir müddet müstaķillen sâkin olduğda diğeri yâ ol müddet için benim hisşemiñ ücretini ver veyâhod ben ol kadar müddet sâkin olurum diyemeyüp ancak dilerse hāne kâbil-i kısmet olduğı taķdirda taķsīm ve dilerse andan sonra mu'teber olmak üzere muhayee etdirir

bundan dolayı bir ortak hanede sahiplerinden birisi diğeriñin hissesi için ücret vermeksizin bir süre yalnız olarak oturduğunda diğeri ya o süre için benim hissem için ücretini ver veyahut ben o kadar müddet otururum diyemeyip ancak dilerse hane bölüşmesi mümkün olduğu takdirde ayrılır ve dilerse ondan sonra geçerli olmak üzere sırayla kullanır

faķat müşterek hāne şahiblerinden biri ġā'ip olup da diğeri mādde-i ānifede beyān olunduğı üzere bir müddet anda sâkin olsa ġā'ip dahil geldikde o kadar müddet anda sâkin olabilir

fakat ortak hane sahiplerinden biri kaybolup da diğeri yukarıdaki maddede açıklandığı üzere bir süre onda otursa kayıp dahi geldiğinde o kadar süre onda oturabilir

1084 mādde

hāne-i müştereki şāhiblerinden hāzır olan kimse ĩcār ve ücretinden kendü hişşesini alup ğā'ibiñ hişşesini hıfz ve tevķif ětse cā'iz olur. ve ğā'ip geldikde hişşesini andan alır

ortak hane sahiplerinden hazır olan kira ve ücretinden kendi hissesini alıp kaybın hissesini korusa ve saklasa geçerli olur ve kayıp geldiğinde hissesini ondan alır

1085 mādde

müşterek 'arāzī şāhiblerinden biri ğā'ip olduķda zirā'atıñ noķşān-ı arzı mūcip olmayup arza nāfi' olacađı ma'lūm olursa hāzır olan müşāriki ol 'arāzīniñ tamāmını zirā'at ědebilir. ve ne ķadar müddet zirā'at ěderse ğā'ib dahi geldikde ol ķadar ol 'arāzīyi zirā'at eyler. ve eger zirā'atıñ noķşān-ı arzı mūcip ve terki nāfi' ve arzıñ kuvvetleşmesini mü'eddi olacađı ma'lūm olur ise ol 'arāzīniñ zirā'atına ğā'ibiñ delāleten izni bulunmaz. bina'en 'aleyh hāzır olan müşāriki ol 'arāzīden yalnız kendü hişşesi miķdārını meşelā münāşafaten müşterek ise nişfini zirā'at eyler. ve sene-i ātiyede tekrār zirā'at ědecek olur ise yine ol nişfi zirā'at ědüp yohsa bir sene bir tarafını ve diđer sene diđer tarafını zirā'at ědemez, ve eger ol 'arāzīniñ tamāmını zirā'at ěderse ğā'ip geldikde aña noķşān-ı arzdan hişşesini tazmīn ětdirebilir

ortak arazi sahiplerinden biri kaybolduğunda ziraatın arazi eksiği gerekmeyip araziye faydalı olacağı bilinirse hazır olan ortağı o arazinin tamamını ziraat edebilir ve ne kadar süre ziraat ederse kayıp dahi geldiğinde o kadar o araziye ziraat eyler ve eğer ziraatın arazi eksiği gerek ve terki faydalı ve arazinin kuvvetleşmesini sebep olacağı bilinir ise o arazinin ziraatına kaybın delil göstererek izni bulunmaz bundan dolayı hazır olan ortağı o araziden yalnız kendi hissesi miktarını mesela yarı yarıya bölüşerek ortak ise yarısını ziraat eyler ve gelecek senede tekrar ziraat edecek olur ise yine o yarısını ziraat edip yoksa bir sene bir tarafını ve diğer sene diğer tarafını ziraat edemez ve eğer o arazinin tamamını ziraat ederse kayıp geldiğinde ona arazi eksiğinden hissesini ödettirebilir

tafşilāt-ı sābıķa hāzırıñ hākime mūrāca'at ětmediđi taķdīrdedir. ammā hākime mūrāca'at ětdikde her hālde 'ošür yā ĥarāc-ı 'arāzī zāyi' olamamak için ol 'arāzīniñ tamāmını zirā'at ětmek üzere hākim aña izn verir

yukarıda açıklanan ayrıntılar hazırım hakime müracaat etmediği takdirdedir ama hakime müracaat ettiğinde herhalde onda bir alınan vergi ya arazinin vergisi kaybolmamak için o arazinin tamamını ziraat etmek üzere hakim ona izin verir

ve bu takdirdede ğā'ip geldikde nokşān-ı arz da'vāsı edemez

ve bu takdirde kayıp geldiğinde arazi eksikliği davası edemez

1086 mādde

müşterek baĝ şāhiblerinden biri ğā'ip olduĝda diğeri bāĝı üzerinde kā'im olup meyve huşūle geldikde kendü hişşesini aħz ve istihlāk eder

ortak baĝ sahiplerinden biri kaybolduĝunda diğeri baĝın üzerinde var olup meyve meydana geldiğinde kendi hissesini alır ve tüketir

ĝā'ibiñ hişşesini daħı şatup şemenini tevķif edebilir. fakat ğā'ip geldikde muħayyerdir. dilerse ol bey'ci muciz olur ve mevķuf olan şemeni alır. ve dilerse muciz olmayup hişşesini aħa tazmīn etdirir

kaybın hissesini dahi satıp ücretini alıkoyabilir fakat kayıp geldiğinde serbesttir dilerse o izinli satış olur ve alıkonan ücreti alır ve dilerse izinli olmayıĝ hissesini ona ödettirir

1087 mādde

müşāriklerden biriniñ hişşesi diğeriñ yedinde vedī'a hükmindedir

ortaklardan birinin hissesi diğeriñ elinde emanet hükmindedir

binā'en 'aleyh birisi hōd be hōd māl-ı müştereki āħara idā' edüp de ol māl telef olsa müşārikiniñ hişşesini zāmin olur. (790) māddeye baĝ

bundan dolayı birisi kendi kendine ortak malı başkasına emanet edip de o mal yok olsa ortaĝının hissesini öder

1088 mādde

hişşedarlardan biri hişşesini dilerse müşārikine şatar. ve dilerse müşārikinden izn almaksızın āḥar kimesneye daḥı şatabilür. (215) māddeye baḳ

hissedarlardan biri hissesini dilerse ortaḡına satar ve dilerse ortaḡından izin almaksızın başka kimseye dahi satabilir

faḳat faşl-1 evvelde beyān olunan halit ve iḥtilāt-1 emvāl şūretlerinde biri müşārikiḡ izni olmadıkça maḥlūt yā muḥteliḡ olan māl-1 müşterekdeki hişşesini başḳa kimesneye şatamaz

fakat birinci bölümde açıklanan karışma ve malların karışması şekillerinde biri ortaḡın izni olmadıkça karışık ya çeşitli olan ortak maldaki hissesini başka kimseye satamaz

1089 mādde

mevrūs olan ʿarāzide vereşeden baʿzısı müşterek olan toḡumu diḡerleriniḡ yāḡod şaḡīr iseler vaşīleriniḡ izni ile ekse ḡāşılātı cümlesiniḡ beyninde müşterek olur

miras bırakılan arazide mirasçılardan bazıısı ortak olan toḡumu diḡerlerinin yahut küçük çocuk iseler vasilerinin izni ile ekse geliri hepsinin arasında ortak olur

ve eger içlerinden birisi kendü toḡumunu ekse ḡāşılātı anındır. faḳat zirāʿatı ile terettüp eden noḳşān-1 arzdan sāʿir vereşeniḡ hişşesini zāmin olur. (907) māddeye baḳ

ve eğer içlerinden birisi kendi toḡumunu ekse geliri onundur fakat ziraatı ile gereken arazi eksiḡinden öbür mirasçılardan hissesini öder

1090 mādde

vereşeden biri diḡerleriniḡ izni olmaksızın ḳable ʿl-ḳısmte terekeden bir miḳdār pāre aḡz ve iʿmāl étse zararını kendüsüne ʿāʿid oldıḡı gibi kār étدیği şūretde daḥı vereşe andan hişşe alamaz

mirasçılardan biri diḡerlerinin izni olmasızın ayrılmadan önce mirastan bir miktar pare alsın ve yapsın zararını kendüsüne ait olduḡu gibi kar ettiḡi şekilde dahi mirasçılardan ondan hisse alamaz

faşl-ı sālīs

üçüncü bölüm

duyūn-ı müştereke beyānındadır

ortak alacaklar hakkındadır

1091 mādde

iki yā ziyāde kimseleriḡ bir kimse zimmetinde olan alacakları sebab-i vāḥidden nāşī ise ikisi beyninde şirket-i mülk ile müşterek bir deyn olur. ve eger sebab mütteḥid olmazsa deyn dāḥi müşterek olmaz. nēte-kim mevādd-ı ātiyeden muttaḥaḥ ve müstebān olur

iki ya fazla kimselerin bir kimse zimmetinde olan alacakları tek sebepten dolayı ise ikisi arasında mülk ortaklığı ile ortak bir borç olur ve eğer sebep aynı şeyde birleşen olmaazsa borç dahi ortak olmaz nitekim gelecek maddelerden açık ve anlaşılan olur

1092 mādde

müteveffānıḡ aḡyān-ı metrūkesi vārisleri beyninde ḥiṣṣelerine göre müşterek olduḡı gibi āḡarıḡ zimmetinde olan alacaḡı dāḥi kezālik vārisleri beyninde ḥiṣṣelerine göre müşterek olur

ölen kimsenin terk edilmiş malları varisleri arasında hisselerine göre ortak olduğu gibi başkasının sorumluluğunda olan alacaḡı dahi bunun gibi varisleri arasında hisselerine göre ortak olur

1093 mādde

māl-ı müştereki itlāf eden kimesneniḡ zamānen deyni olan meblaḡ ol mālın ṣāḡibleri beyninde müşterek olur

ortak malı yok eden kimsenin ödeterek borcu olan meblaḡ o malın sahipleri arasında ortak olur

1094 mādde

iki kiři beynlerinde müşterek olan řu kadar ğurūřı bir kimesneye ikrāz ėtseler müstakrızıı iřbu deyni ol iki kiři beyninde müşterek olur

iki kişi aralarında ortak olan şu kadar kuruşu bir kimseye ödünç verseler borç verenin işbu borcu o iki kişi arasında ortak olur

ammā iki kişi bir kimesneye başka başka akçe ikrāz ėtseler her biri başka başka alacaklı olup müstakrızıı bu deynleri ikisi beyninde müşterek olmaz

ama iki kişi bir kimseye başka başka akçe ödünç verseler her biri başka başka alacaklı olup borç verenin bu borçları ikisi arasında ortak olmaz

1095 mādde

şafka-i vāhıde ile bir māl-ı müşterek şatılıp da řāhiblerinden hiç biriniı hişşesi hım-i beyde zıkr ve tesmiye olunmasa bundan tolayı müşterı zimmetinde olan alacakları deyni müşterek olur. ve eger hım-i beyde her biriniı semeni mebıde olan hişşesiniı miqdarı yāhod nevı tesmiye ve taşyin kalınsa, meřelā biriniı hişşesi řu kadar ve diğeriniı hişşesi meskūkāt-ı maĝūře deye hişşeleri tefrık ve temyız olınsa bāyi ler semen-i mebıde müteşarik olmayıp her biri başka başka alacaklı olur

el sıkışma ile bir ortak mal satılıp da sahiplerinden hiçbirinin hissesi satış zamanında söylenmese ve belirtilmese bundan dolayı müşteri sorumluluğunda olan alacakları borcu ortak olur ve eğer satış zamanında her birinin ücreti satılan şeyde olan hissesinin miktarı yahut türü belirtilse ve belirlense mesela birinin hissesi şu kadar ve diğerinin hissesi geçmez paralar diye hisseleri ayrılısa ve seçilse satıcılar satılacak şeyin ücretinde ortak olmayıp her biri başka başka alacaklı olur

kezalik birisi hişşe-i şayıasını bir kimesneye şattıktan sonra diğerı dağı hişşe-i şayıasını ayrıca olarak yine ol kimesneye şatsa semen-i mebıde müteşarik olmayıp her biri başka başka alacaklı olur

bunun gibi birisi bir ortak taşınmazdaki bölünmemiş maldaki hissesini bir kimseye sattıktan sonra diğerı bir ortak taşınmazdaki bölünmemiş maldaki hissesini ayrıca

olarak yine o kimseye satsa satılan şeyin ücretinde ortak olmayıp her biri başka başka alacaklı olur

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİZİN
TARİFLER VE SÖZLÜK

Elde Edilen Tarifler ve Hukuk Sözlüğü Taramaları

101 mādde

İcāb , inşā-yı taşarruf için ibtidā söylenilen sözdür ki taşarruf anuḡ-ıla iṣbāt olunur

icap : kullanma hakkını kurmak için ilk söylenen sözdür ki tasarruf onunla ispatlanır

icap: Yalnız teklifte bulunanın vâdidir. Diğer kimse ile bir akde veya mukaveleye girişmek için iptida yapılan irade beyanıdır. Böyle bir beyanın hüküm ifade etmesi için karşı tarafa varması lazımdır (Altay, 1962: 120).

icap: Bir sözleşme yapılırken taraflardan birinin ötekine yaptığı öneri. Başkasıyla sözleşmeye girişmek için yapılan irade beyanı (Bağdatlı, 1997: 194).

102 mādde

Ḳabūl , inşā-yı taşarruf için ṣāniyā söylenilen sözdür ki anuḡ-ıla ‘aḳd tamām olunur

kabul : kullanma hakkını kurmak için ikinci olarak söylenen sözdür ki onunla sözleşme tamamlanır

kabul: İcaba uygun olarak izhar edilen ve ona muafakatı tazammun eyleyen irade beyanıdır. Hukuk usulünde: taraflardan birinin öbür tarafın iddiası neticesini tanınmasıdır. Kanul bu manada neticeye muafakat demektir. Şarta bağlı olamaz ve beyyine ile hükme bağlanması kanunen mecburi işte kabul kesin hüküm gibi netice hasıl etmez. Mesela boşanma davasında davacının iddiasını davalının kabulü üzerine boşanmaya hükmolunamaz (Altay, 1962: 147).

kabul: Bir sözleşmenin yapılmasında taraflardan birinin yaptığı önerinin (icap) öteki tarafça uygun görüldüğünün belirtilmesi (Bağdatlı, 1997: 237).

103 mādde

‘aḳd , tarafeyniḡ bir ḡuşūṣı iltizām ve te‘ahhüd ‘tmeleridir ki İcāb ve Ḳabūlüḡ irtibātından İbārettir

akd : iki tarafın bir hususu gerektirmeleri ve antlaşma yapmalarıdır ki icap ve kabulün bağlantısından ibarettir

akd: Lügâtte düğümlmek, bağlamak demektir. İstılâhta tarafların icap ve kabuş ile bağlanmaları manasına gelir. Çoğulu ukud’dur (Altay, 1962: 8).

akd: Akit. Sözleşme. Anlaşma (Bağdatlı, 1997: 17).

104 mādde

in 'ikād, icāb ve kabūlüñ müte'allıķında eseri zāhir olacaķ vech-ile yek-dīgere ber-vech-i meşrū' te'alluķudur

in'ikad : icap ve kabulün alakasında eseri görünecek biçimde birbirine meşru olarak alakasıdır

inikat: Bir akdin meydana gelmesi için lâzım kanuni şartların tekemmül etmesidir. Bir heyet veya meclisin vazife görmek üzere toplanmasıdır (Altay, 1962: 132).

105 mādde

bey', mālī māla değışmekdir ki mün'aķid yāħod ğayr-i mün'aķid yāħod ğayrı mün'aķid olur

bey' : malı mala değışmektir ki tamamlanmış yahut tamamlanmamış olur

bey': Malı mala değışmek (Altay, 1962: 22).

bey: Satım, satış (Bağdatlı, 1997: 53).

106 mādde

bey'-i mün'aķid , in 'ikād bulan bey' demek olaraķ şahih ve fāsīd ve nāfīz ve mevķūfa taķsīm olunur

bey'-i mün'akid : anlaşmanın gerçekleştiğı satış demek olarak sağlam, bozuk, tasdikli ve askıda kısımlarına ayrılır

bey-i münakit: Tamamlanmış satış. Aktedilmiş satış sözleşmesi (Bağdatlı, 1997: 54).

107 mādde

bey'-i ğayr-i mün'aķid, bey'-i bāħıldır

bey'-i ğayr-i mün'akid : hükümsüz olan satıştır

108 mādde

bey'-i şahih , ya 'nī bey'-i cā'iz zāten ve vasfen meşrū' olan bey'dir

bey'-i sahih : yani sahih olan satış zaten ve vasfen uygun olan satıştır

bey'i sahih: Meşrû olan satış akdi (Altay, 1962: 23).

109 mādde

bey[°]-i fāsīd , aşlen şahīh olup da vasfen şahīh olmayan ya[°]nī mün[°]aķid olup da ba[°]zi evşāf-ı hāriciyyesi i[°]tibārıyla meşrū[°] olmayan bey[°]dir (bāb-ı sābi[°]e bāķ)

bey'-i fasid : aslen sahih olup da vasfen sahih olmayan yani tamamlanmış olup da bazı dış vasıflar itibarıyla uygun olmayan satıştır

bey'i fasit: Akdin yapılmış olmasına rağmen bazı dış vasıfları itibarıyla meşru olmayan bey' (Altay, 1962: 23).

bey-i fasid: Şekil bakımından geçerli içerik bakımından geçersiz satış (Bağdatlı, 1997: 54).

110 mādde

bey[°]-i bāṭıl , aşlen şahīh olmayan bey[°]dir

bey'-i bâtil : aslen sahih olmayan satıştır

bey'i bâtil: Sahih olmayan satış. Ehliyetsizin satışı gibi (Altay, 1962: 23).

bey-i batıl: Batıl olan satış. Geçersiz satış (Bağdatlı, 1997: 53).

111 mādde

bey[°]-i mevķūf , ğayrıñ haķķı te[°]alluķ eden bey[°]dir bey[°]-i fużūlī gibi

bey'-i mevkuf : başkasının hakkını bağlayan satıştır haksız satış gibi

bey'i mevkuf: Başkasının icazetine bağlı olan satış. Fuzulinin bey'i gibi (Altay, 1962: 23).

112 mādde

fużūlī , bi-ğayri izn-i şer[°]ī diğer bir kimseniñ haķķında taşarruf eden kimsedir

fuzuli : şer'i bir izin olmaksızın diğer bir kimsenin hakkında tasarruf eden kimsedir

fuzuli: Salâhiyettar olmadığı halde başkasının hakkı üzerinde tasarruf eden (Altay, 1962: 83).

113 mādde

bey^c-i nāfiẓ , ğayrıḡ haḳḳı te^calluḳ etmeyen bey^cdir ki lâzım ve ğayr-ı lâzım kısımlarına münḳasim olur

bey'-i nafiz : başkasının hakkını bağlayan satıştır ki lazım ve lazım olmayan kısımlarına ayrılır

bey'i nafiz: Taraflardan başkasının hakkı taalluk etmeyen satış (Altay, 1962: 23).

114 mādde

bey^c-i lâzım , ḥıyārattan ^cārī olan bey^c-i nāfiẓdir

bey'-i lazım : serbest seçimden hür olan nafiz satıştır

bey-i lâzım: Taraflardan birinin sözleşmeyi bozmadığı satış (Bağdatlı, 1997: 54).

115 mādde

bey^c-i ğayr-ı lâzım , kendüsünde ḥıyārattan birisi bulunan bey^c-i nāfiẓdir

bey'-i gayr-i lazım : kendisinde serbest seçimden birisi bulunan nafiz satıştır

bey-i gayri lâzım: Taraflardan birinin sözleşmeyi bozabildiği satış (Bağdatlı, 1997: 54).

116 mādde

ḥıyār , muḥayyerlik dēmekdir nitekim bāb maḥşūşunda beyān olunacaḳdır

hıyar : seçim yapan demektir nitekim hususi bölümde açıklanacaktır

hıyar: Muhayyerlik, tercihte serbestlik (Altay, 1962: 107).

hıyar: Muhayyerlik (seçmekte serbest olma). Bir işi yapıp yapmamakta serbest olma. İslâm hukukunda, bir sözleşmenin kabulü ya da reddi konusunda tarafların serbest olması (Bağdatlı, 1997: 179).

117 mādde

bey^c-i bāt , bey^c-i ḳat'ī dēmekdir

bey'-i bat : kat'i satış demektir

bey'i bat: Kat'i satış (Altay, 1962: 23).

bey-i bāt: Kesin satış. Şarta bağlı olmayan satış (Bağdatlı, 1997: 53).

118 mādde

bey^c-bil-vefā, bir kimse bir mālī āhara semeni reddetdikde geri vermek üzere şu kadar ğurūşa satma^kdır ki müşteri^ī mebī^c ile intifā^c eylemesine nazaran bey^c-i cā'iz hükmünde ve tarafeyn bunu feshe mu^ktedir oldu^kları cihetle bey^c-i fāsīd hükmünde ve müşteri^ī mebī^c āh^cere satamadı^ğı cihetle rehin hükmündedir

bey'-bil-vefa : bir kimse malı başkasına fiyatı reddettiğinde geri vermek üzere şu kadar kuruşa satmaktır ki müşteri satılan şey ile faydalanmasına göre caiz satış hükmünde ve iki tarafın bunu bozmaya yeterli oldukları sebeple fasid satış hükmünde ve müşteri satılan şeyi başkasına satamadığı sebeple rehin hükmündedir

bey'i bilvefa: Kararlaştırılan müddet içinde satılanı geri almak şartıyla yapılan satış akdi. satan aldığı bedeli satın alana geri verir satın alan da malı eski sahibine iade eder (Altay, 1962: 23).

bey-i b'il-vefa: Kararlaştırılan süre içinde, satılan malı geri almak şartıyla yapılan satış sözleşmesi (Bağdatlı, 1997: 54).

119 mādde

bey^c bi'l-istiglāl, bāyi^c bir mālī isticār etmek üzere vefā^cen bey^c etmektir

bey' bil-istiglal : bayinin bir malı kiralamak üzere sözleşmeli satmasıdır

121 mādde

şarf, nak^kdi nak^kde bey^c etmektir ki türkçe akçe bozma^k t'abī^r olunur

sarf : nakdi nakde satmaktır ki türkçe akçe bozmak denilir

sarf: Para bozmak, nakdi nakde çevirmek (Altay, 1962: 235).

sarf: Harcama. masraf etme. islâm hukukunda, nakdi nakde satmak. parayı parayla değiştirmek (Bağdatlı, 1997: 387).

122 mādde

bey^c-i mu^kāyeze, 'aynı 'ayna ya 'nī ğayr-i ez nak^kdin mālī mālā mübādele etmektir ki lisān-ı türkīde tranpa denilir

bey'-i mukayeze : kendisini kendisine yani parayla olmaksızın malı mala değiştirmektedir ki türkçede trampa (değiş tokuş) denilir

bey'i mukayaza: (Trampa) malı malla değiştirmek (Altay, 1962: 23).

bey-i mukayaza: Malı malla değiştirme; trampa (Bağdatlı, 1997: 54).

123 mādde

selem , mü'ecceli mu'accele şatmaḳ ya 'nī peşin pāreyle véresiye māl almaḳdır

selem : peşin olmayanı peşin olana satmak yani peşin parayla veresiye mal almaktır

selem: Peşin para ile veresiye mal almaktır (Altay, 1962: 237).

selem: İslâm hukukunda, peşin para vererek sonradan malı almak üzere yapılan satış. peşin para ile veresiye mal alma (Bağdatlı, 1997: 392).

124 mādde

istişnā^c , bir şey' yapmaḳ üzere ehl-i şan'at ile 'aḳd-i muḳāvele étmekdir ki yapana (şāni^c) ve yaptırana (müsteşna^c) ve yapılan şey'e (maşnū^c) dēnilür

istisna : bir şey yapmak üzere sanat erbabı ile yazılı anlaşma yapmaktır ki yapana ve yaptırana ve yapılan şeye denilir

istisna: İstisna bir akittir ki bununla bir taraf diğer tarafın vermeyi taahhüt ettiği semen mukabilinde bir şey imâlini taahhüt eder (Altay, 1962: 139).

125 mādde

mülk , insānıñ mālîk olduḡı şeydir gerek ā'yān olsun ve gerek menāfi^c olsun

mülk : insanın sahip olduḡu şeydir gerek açık olsun ve gerek menfaatler olsun

mülk: Taşınmaz mal (Bağdatlı, 1997: 323).

126 mādde

māl , tab^c-ı insānī māl' il olup da vaḳt-i ḥācet için iddiḥār olunabilen şey'dir ki menḳūle ve ḡayr-i menḳūle şāmil olur

mal : insan tabiatına benzer olup da ihtiyaç vakti biriktirilebilen şeydir ki taşınabilen ve taşınamayanı kapsar

mal: İhtiyaçlarımızı giderir telakki eden şeye denir (Altay, 1962: 172).

mal: Mülkiyet konusu olabilen maddi eşya ile bir mameleke girebilen haklar (Bağdatlı, 1997: 293).

127 mādde

māl-ı müteḳavvim , iki ma'nāya isti'māl olunur , biri intifā'ı mübāh olan şeydir , diğeri māl-ı müḥrez demektir

mal-ı mütekavvim : iki manada kullanılır, biri faydalanması mübah olan şeydir, diğeri kazanılmış mal demektir

mal-ı mütekavvim: İslâm hukukunda, çalınmış mal (Bağdatlı, 1997: 294).

128 mādde

menḳül , bir maḥalden āḥere naḳli mümkün olan şeydir ki nüḳūd ve 'arūza ve ḥayvānāt ve meḳlāt ve mevzūnāta şāmil olur

menkul : bir yerden nakli mümkün olan şeydir ki nakitler ve paralar ve hayvanlar ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyleri kapsar

menkul: Nakli mümkün olan her şeydir (Altay, 1962: 178).

menkul: Taşınır (Bağdatlı, 1997: 304).

129 mādde

ğayr-i menḳül , 'aḳār denilen ḥāne ve arāzi mişillü maḥal āḥere naḳli mümkün olmayan şeydir

gayr-i menkul : para getiren mülk denilen hane ve araziye benzer yer ve başkasına nakli mümkün olmayan şeydir

gayrimenkul: Taşınamayan mal (Altay, 1962: 86).

gayri menkul: Taşınmaz (Bağdatlı, 1997: 143).

130 mādde

nuḳūd , naḳdiḳ cem'i olup altūn ve gümüşden 'ibārettir

nukud : nakdin çoğulu olup altın ve gümüşten ibarettir

nukud: Nakitler demektir. Piyasada geçen mağşuş akçe ve kaime, nakit hükmündedir (Altay, 1962: 213).

131 mādde

‘urūz , ‘arzın cem ‘i olup nuḳūd ve ḥayavānātdan ve mekilāt ve mevzūnātdan başka olan metā‘ ve ḳumāş emşāli şey’lerdir

uruz : arzın çoğulu olup nakitler ve hayvanlardan ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylerden başka olan eşya ve kumaş gibi şeylerdir

132 mādde

muḳadderāt , keyl yā vezn yā sayı yā zirā‘ ile miḳdārı ta ‘yīn olunan şey’ler olup mekilāt ve mevzūnāt ve ‘adediyyāt ve mezru‘āta şāmil olur

mukadderat : kile ve kile ile ölçülmüş şeyler ya sayı ya arşın ile miktarı belirlenen şeyler olup kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve sayılabilen şeyler ve ekinleri kapsar

133 mādde

keyli ve mekil , keyl ile ölçülen şey’

keyli ve mekil : kile ile ölçülen şey

keyli: Kile ile ölçülen (Altay, 1962: 158).

134 mādde

veznī ve mevzūn , tartılan şey’

veznī ve mevzun : tartılan şey

veznī ve mevzun: Tartılan şey. Vezinli, tartılı (Altay, 1962: 289, 182).

135 mādde

‘adedī ve ma‘dūd , sayılan şey’

adedi ve madud : sayılan şey

adedi: Sayılabilen şeyler (Altay, 1962: 2).

136 mādde

zer‘ī ve meZRŪ‘, arşun ile ölçülen şey’

zer‘i ve mezru : arşın ile ölçülen şey

zer‘i ve mezru: Arşınla ölçülen şey (Altay, 1962: 297, 182).

137 mādde

maḥdūd , ḥudūd ve sınırları kâbil-i ta‘yīn olan ‘akār

mahdud : hudut ve sınırlarını belirtmek mümkün olan para getiren mülk

mahdut: Hudut ve sınırlarının tayini mümkün olan akar (Altay. 1962: 170).

mahdut: Sınırlı (Bağdatlı, 1997: 289).

138 mādde

muşā‘, ḥiṣāṣ-ı şāyi‘ayı ḥāvī olan şey’

muşa : müşterek bir malın her cüzüne sirayet eden hisseyi içine alan şey

muşa: şayi hisseyi havi olan şey (Altay, 1962: 190).

139 mādde

ḥişse‘-i şāyi‘a , māl-ı müştereki her cüzüne sārī ve şāmil olan sehmdir

hisse-i şayi’a : müşterek malın her cüzüne sirayet eden ve kapsayan hissedir

hissei şayia: müşterek malın her cüzüne sâri olan sehim demektir. o malın her parçasında her hissedarın hakkı vardır (Altay, 1962: 109).

hisse-i şayia: İştirak halinde mülkiyette her ortağın mülkiyet konusu eşyanın her parçası üzerindeki payı (Bağdatlı, 1997: 182).

140 mādde

cins , şāmil oldığı efrādı beyninde ğaraḥca tefāvüt-i fāḥiş olmayan şey’dir

cins : kapsadığı fertler arasında maksatça aşırı fark olmayan şeydir

141 mādde

cüzāf ve mücāzefe , götüri bāzār demektir

cüzaf ve mücazeze : pazarlık demektir

cüzaf: Tartmadan, saymadan götürü satış (Altay, 1962: 38).

cüzaf: Götürü pazar. İslâm hukukunda, bir malı ölçüp tartmadan alıp satmak (Bağdatlı, 1997: 77).

142 mādde

hakk-ı mürūr , āharıñ mülkünden geçmek hakkıdır

hakk-ı mürur : başkasının mülkünden geçmek hakkıdır

hakkı mürur: Başkasının mülkünden geçmek hakkı (Altay, 1962: 95).

hakk-ı mürur: İslâm hukukunda, geçit hakkı (Bağdatlı, 1997: 164).

143 mādde

hakk-ı şirb , bir nehrden naşīb-i mu'ayyen-i ma'lūmdur

hakk-ı şirb : bir nehirden bir kimsenin payına düşen bilinen hissedir

hakkı şirp: Ekin ve hayvan için sudan intifa hakkı (Altay, 1962: 95).

hakk-ı şirb: Ekin ve hayvan sulama hakkı (Bağdatlı, 1997: 164).

144 mādde

hakk-ı mesīl , bir hāneniñ hārice suyu ve seli akmak ve tāmlalık hakkıdır

hakk-ı mesil : bir hanenin dışarı suyu ve seli akmak ve damlalık hakkıdır

hakkı mesil: Damlalık hakkı. bir hanenin suyu ve selinin harice akması hakkı (Altay, 1962: 95).

hakk-ı mesil: İslâm hukukunda, bir yerin suyunun başka bir yere akıtılması hakkı (Bağdatlı, 1997: 164).

145 mādde

mişli , çārşu ve bāzārda mu'eddün bih ya'ni bahānıñ ihtilāfını mūcib bir tefāvütsüz mişli bulunan şey'dir

mişli : çarşı ve pazarda gerçek değerden üstün takdir edilen yani pahanın uyuşmazlığını gerektiren bir farksız benzeri bulunan şeydir

misli eşya: Miktarı sayı, ölçü veya tartı ile belirlenebilen ve yerine aynı nitelikteki bir başkası konabilen eşya (Bağdatlı, 1997: 312).

146 mādde

kıyemī, çārşu ve bāzārda misli bulunmayan yāḥod bulunursa da fiy‘āta mütefāvit olan şeydir

kıyemi : *çarşı ve pazarda benzeri bulunmayan yahut bulunursa da fiyatça farksız olan şeydir*

kıyemi: Çarşı ve pazarda misli bulunmayan ve bulunursa da fiyatça farklı olan şeydir (Altay, 1962: 160).

kıyemi: Nadir ve değerli şey. çarşı ve pazarda misli bulunmayan, bulursa da fiyatları çok farklı olan eşya (Bağdatlı, 1997: 261).

147 mādde

‘adediyyāt-ı müteḳāribe , āḥād ve efrādı beyninde kıymetce tefāvüt olmayan ma‘dūdāt dır ki hep mişliyyātdandır

adediyyat-ı mütekaribe : *fert ve fertleri arasında kıymetçe fark olmayan sayılabilen şeylerdir ki hep farkı olmadan benzeri bulunan şeylerdir*

adediyyat-ı mütekaribe: Adetleri arasında değerce fark olmayan ve sayılabilen şeyler (Altay, 1962: 2).

adediyyatı mütekaribe: Sayılabilen ve değer açısından birimleri arasında farklılık bulunmayan şeyler (Bağdatlı, 1997: 7).

148 mādde

‘adediyyāt-ı mütefāvite , āḥād ve efrādı beyninde kıymetce tefāvüt bulunan ma‘dūdāt dır ki hep kıyemiyātdan ma‘dūd olur

adediyyat-ı mütefavite : *fert ve fertleri arasında kıymetçe fark bulunan sayılabilen şeylerdir ki hep nadir bulunan pahalı şeylerden sayılır*

adediyyat-ı mütefavite: Adetleri arasında değerce fark olup sayılabilen şeyler (Altay, 1962: 2).

adediyatı mütefavite: Sayılabilen ancak birimleri değer açısından farklı olan şeyler (Bağdatlı, 1997: 7).

149 mādde

rüknü'l-bey^c, ya nī mebi^c māhiyyeti mālı māla deġişmekden ibāret olup ancak buña delālet etmek hasebiyle icāb ve kabūle daħı (rükn-i bey^c) ıflak olunur

rüknü'l-bey : yani satılan şeyin niteliġi malı mala deġişmekten ibaret olup ancak buna yol göstermek gereġince satış tahakkuku için ilk ve son söylenen söze daħı (satış şartı) mutlak olarak söylenir

rükn-ül bey: Malı malla deġişmektir (Altay, 1962: 232).

150 mādde

mahallü'l-bey^c, mebi^c den ibāretdir

mahallü'l-bey : satılan şeyden ibarettir

mahall ül bey: Satılan şey (Altay, 1962: 170).

151 mādde

mebi^c, satılan şey'ki bey^c de ta'yīn eden 'ayndır ve bey^cden maksūd-ı aṣli odur

mebi : satılan şey ki satışta tayin eden kendidir ve satıştan asıl maksat odur

mebi: Satılan şey (Altay, 1962: 175).

mebi: Satılan şey (Bağdatlı, 1997: 298).

152 mādde

semen, satılan şey'iñ bahāsıdır ki zimmete ta'alluk eden şey'dir

semen : satılan şeyin pahasıdır ki borca ait olan şeydir

semen: Satılan şeyin pahası. alıcının ödeyeceġi para (Altay, 1962: 237).

semen: Satış sözleşmesi gereġince satılan malın karşılığı olarak alıcının ödemeyi üstlendiġi para (Bağdatlı, 1997: 392).

153 mādde

semen-i müsemma , *tarafeyni* bi't-terāzi tesmiye ve ta'yīn ettikleri semendir gerek kıymet-i *hakikīyyeye muṭābik* olsun ve gerek *nākis yā zā'id* olsun

semen-i müsemma : iki tarafın rızasıyla uyuşarak ve tayin ettikleri fiyattır gerek gerçek değere uygun olsun gerek noksan ya fazla olsun

semen-i müsemma: Tarafların rızasıyla tayin olunan semendir (Altay, 1962: 237).

semen-i müsemma: Eski hukukta, tarafların belirledikleri semen (Bağdatlı, 1997: 392).

154 mādde

kıymet , bir *mālī* bahā-yı *hakikī*sidir

kıymet : bir malın hakiki pahasıdır

kıymet: Bir mal karşılığında alınan diğer bir mal miktarı, mallar arasındaki mübadele nisbeti (Altay, 1962: 160).

kıymet: Değer (Bağdatlı, 1997: 261).

155 mādde

müsemmen , *semen mukābilinde satılmış şey*'

müsemmen : fiyat karşılığında satılmış şey

müsemmen: Bedel mukabilinde satılan şey (Altay, 1962: 200).

156 mādde

te'cīl , deyni bir *vakt-i mu'ayyene ta'lik* ve *te'hīr* etmektir

tecil : borcu belli bir vakte ve belli bir zamana bırakmadır

tecil: Mühlet vermek, belli bir zamana talik. borcu bir vakte tehir etmek (Altay, 1962: 265).

tecil: Erteleme (Bağdatlı, 1997: 433).

157 mādde

taksīf , beyni mütte'addid ve mu'ayyen *vaktlerde te'diye* etmek üzere *te'cīl*dir

taksit : arası birçok ve belli vakitlerde ödemek üzere ertelemedir

taksit: Borcun kısım kısım ve muayyen zamanlarda ödenmek üzere tecilidir (Altay, 1962: 259).

taksit: Borcun kısım kısım ve belirli zamanlarda ödenmesi (Bağdatlı, 1997: 425).

158 mādde

deyn , zimmetde s̄ābit olan şey'dir

deyn : borçta sabit olan şeydir

deyn: Borç, para borcu. zimmette sabit olan şey (Altay, 1962: 53).

deyn: İslâm hukukunda, ödenmek üzere alınmış para; borç (Bağdatlı, 1997: 98).

159 mādde

‘ayn , mu‘ayyen ve müşahhas olan şey'dir

ayn : belli ve elle tutulur olan şeydir

ayn: Muayyen ve müşahhas olan şey (Altay, 1962: 17).

160 mādde

bāyi , māl satan

bayi : mal satan

bayi: Mal satan. Başkasına devri mümkün bir hakkı veya malı satan kimse (Altay, 1962: 21).

bayi: Satıcı (Bağdatlı, 1997: 51).

161 mādde

müşterī , satın alan

müşteri : satın alan

müşteri: Satın alan kimsedir (Altay, 1962: 204).

162 mādde

mütebāyi‘ān , bāyi‘ ile müşterīdir ki (‘aḳideyn) dahi dēnir

mütebāyi’an : bayi ile müşteridir ki iki taraflı sözleşme dahi denir

mütebayian: Satıcı ve alıcı demektir (Altay, 1962: 204).

163 mādde

ikāle, ‘aḳd-i bey‘i ref‘ü izāle étmekdir

ikale : satış sözleşmesini yürürlükten kaldırmaktır

ikale: Bir hukuki muamele ile ortaya çıkan vaziyeti ikinci bir hukuki muamele ile eski haline getirmektir. mesela müşterinin satın aldığı iade etmesi ve satıcının aldığı bedeli geri vermesiyle satış akdi ikale edilmiş olur. Böylece satış akdinden evvelki vaziyet meydana gelir (Altay, 1962: 127).

ikale: İslâm hukukunda, bir hukuksal işlemin meydana getirdiği durumu başka bir başka bir hukuksal işlemle eski haline getirme (Bağdatlı, 1997: 205).

164 mādde

tağrīr , aldatmaḳ

tagrir : aldatmak

tagrir: Aldatmak (Altay, 1962: 256).

tağrir: Eski hukukta, aldatmak, hile yapmak (Bağdatlı, 1997: 421).

165 mādde

ḡabn-i fāḫiṣ, ‘urūzda nısf-ı ‘uṣur ve ḡayavānātda ‘uṣur ve ‘aḳārda ḡums miḳdārı veyā daha ziyāde aldanmaḳdır

ḡabn-ı fahiş : para ve tartılabilen eşyadan gayri şeyler onda birin yarısı ve hayvanlarda onda bir ve taşınamayan mülkte beşte bir miktarı veya daha ziyade aldanmaktır

166 mādde

ḳadīm odur ki evvelini bilür kimse olmaya

kadim : odur ki evvelini bilir kimse olmayan

kadim: Evveli bilinmeyen hal ve keyfiyettir (Altay, 1962: 148).

kadim: Eski hukukta, öncesini kimsenin bilmediği şey (Bağdatlı, 1997: 239).

404 mādde

ücret, kirā ya'nī bedel-i menfa'at ve icār kirāya vermek ve isti'cār kirā ile tutmak demektir

ücret: *kira yani faydalanma bedeli ve icar kiraya vermek ve isticar kira ile tutmak demektir*

ücret: Bir emeğin satış bedelidir (Altay, 1962: 282).

ücret: Bir emeğin ve hizmetin karşılığı olarak ödenen para (Bağdatlı, 1997: 453).

405 mādde

icāre, luġat-ı 'arabda ücret ma'nāsınadır. fakat icār ma'nāsında dahi isti'māl olunmuştur. ıstılaḥ-ı fuḳahāda menfa'at-ı ma'lūmeyi 'ivaz-ı ma'lūm muḳābelesinden bey' etmek demektir

icare: *arap dilinde ücret manasınadır. fakat kiraya vermek manasında dahi kullanılmıştır. fakihler teriminde bilinen faydayı bilinen karşılık karşılığında satmak demektir*

icare: Ücret, icar, kira. belli bir menfaatin mâlum bir bedel karşılığında temliki (Altay, 1962: 120).

icare: Kira. Gelir. İslâm hukukunda, belirli bir menfaati (yararlanma hakkını) belirli bir ivaz karşılığında bir süre için devretme (Bağdatlı, 1997: 194).

406 mādde

icāre-i lâzime ḥıyār-ı şart ve ḥıyār-ı 'ayb ve ḥıyār-ı rü'yetden 'arī olan icāre-i şahihdir ki tarafeynden birisi bi-lā 'özür bunu fesḥ edemez

icare-i lâzime: *şartlı seçme ve kusurlu seçme ve görerek seçmeden uzak olan sağlam kiradır ki iki taraftan birisi özürsüz bunu bozamaz*

icare-i lazime: İslâm hukukunda, koşullara uygun olarak yapılan ve taraflara tercih hakkı tanımayan icare (Bağdatlı, 1997: 194).

407 mādde

icāre-i münecceze, vakt-ı 'akıdden i'tibāren icārdır

icare-i münecceze: sözleşme zamanından itibaren kiradır

408 mādde

icāre-i muzāfe gelecek bir va^{kt}-i mu‘ayyenden i‘tibāren ĩcārdir

icare-i muzafe: gelecek bir belirli vakitten itibaren kiradır

icare-i müzāfe: İcar akdi başlangıcını ilerideki bir tarih olarak kabul etmek suretiyle yapılan icar akdi (Altay, 1962: 120).

icare-i muzafe: İslâm hukukunda, gelecek bir zamana bağlı olmayan icare sözleşmesi (Bağdatlı, 1997: 95).

409 mādde

ācir, icāreye vĕren kimsedir. zamm-ı mim ile mükārī ve kesr-i cim ile mūcir daḥı dĕnilir

acir: kiraya veren kimsedir. mim harfī ötre olarak ve cim harfī esre olarak ile hatırcı dahi denilir

acir: Kiraya veren (Bağdatlı, 1997: 2).

410 mādde

mūste‘cir, kesr-i cim ile istiĩcār ĕden kimsedir

müstecir: cim harfī esre olarak ile kira ile tutan kimsedir

müstecir: Kiracı. Kira ile tutan. İsticar eden (Altay, 1962: 201).

müstecir: Kiracı (Bağdatlı, 1997: 326).

411 mādde

me‘cūr, kirāya vĕrilen Őey‘dir. cimleriĦ fetḥ-ile mūcer ve mūste‘cer daḥı dĕnilir

mecur: kiraya verilen Şeydir. cim harflerinin üstün olmasıyla kiralanmış Şey ve kiraya verilen Şey dahi denilir

mecur: Kiraya verilen Şeydir (Altay, 1962: 176).

mecur: Kiraya verilmiş olan eşya. Kiralanan Şey (Bağdatlı, 1997: 300).

412 mādde

müste'cerun fih, ecirih 'akd-i icāre ile iltizām eylediği 'ameli ifā için müste'cir tarafından kendüsine teslīm olunan maldır

müstecerun fih: gündelikçinin kira sözleşmesi ile gerekli bulduğu yapmak için kiracı tarafından kendisine teslim olunan maldır

413 mādde

ecir; nefsinin kirāya vĕren kimsedir

ecir: nefsinin kiraya veren kimsedir

ecir: Kendisini kiraya veren kimsedir (Altay, 1962: 59).

ecir: İslām hukukunda, kendisini kiraya veren kimse (Bağdatlı, 1997: 109).

414 mādde

ecr-i misl, bĕ-garaz ehl-i vukūfuñ takdir ĕtdikleri ücretdir

ecr-i misl: kasıtsız bilirkişinin belirledikleri ücrettir

ecri misil: Bir malın kullanılmasından doğan menfaatin para ile takdiridir. bigaraz bilirkişinin takdir ettiği ücrettir (Altay, 1962: 59).

ecri misil: Bir malın kullanılmasından doğan menfaatin para ölçüleriyle değerlendirilmesi. hiçbir hakka dayanmadan kullanılan mal için ödenmesi gereken bedel. kullanma karşılığı ödenecek tazminat (Bağdatlı, 1997: 109).

415 mādde

ecr-i müsemma, hĕn-i akidde zıkr ve ta'yn olunan ücretdir

ecr-i müsemma: sözleşme zamanında söylenen ve belirtilen ücrettir

ecr-i müsemma: Taraflar arasında tayin olunan ücret. belli ücretle hizmetçi tutmak gibi (Altay, 1962: 59).

ecr-i müsemma: İslām hukukunda, taraflar arasında kararlaştırılan ücret (Bağdatlı, 1997: 109).

416 mādde

zamān, bir şey'in misliyyātdan ise mislini ve kıyemiyyātdan ise kıymetini vĕrmekdir

zaman: *bir şeyin benzeri bulunanlardan ise benzerini ve benzeri bulunmayanlardan ise kıymetini vermektir*

zaman: Bir şey misliyattan ise mislinin, kıyemiyattan ise kıymetinin (parasının) verilmesidir. tazminat (Altay, 1962: 295).

zaman: İslâm hukukunda, bir şeyin mislinin veya değerinin ödenmesi (Bağdatlı, 1997: 479).

417 mādde

mu'addün li-l-istiğlāl, kirāya vérmek üzere i'dād ve ta'yīn olunmuş şey'dir ki fī l-aşl kirāya vérmek üzere yapılmış yā alınmış hān ve hāne ve hamām ve dükkān gibi 'akārat ile kirā 'arabası ve kirā beygiri mişillü şey'lerdir.

mu'addün li-l- istiglal: kiraya verilmek üzere hazırlanmış ve belirtilmiş şeydir ki aslında kiraya verilmek üzere yapılmış ya alınmış han ve hane ve hamam ve dükkān gibi taşınmazlar ve kira arabası ve kira beygiri benzeri şeylerdir

418 mādde

müsterdi' ücret ile süt ana tutan kimsedir

müsterdi: ücret ile süt ana tutan kimsedir

419 mādde

muhāye'e, takṣīm-i menāfi'den 'ibāretidir

muhāye'e: faydalanmayı paylaşmaktan ibarettir

muhāye'e: Menfaati münavebeli şekilde taksim etmektir (Altay, 1962: 188).

612 mādde

kefalet, bir şey'iñ muṭālebesi hakkında zimmeti zimmete zamm étmekdir

kefalet: bir şeyin istemesi hakkında borcu borca katmaktır

kefalet: Bir borcun borçlu tarafından ödenmesini üçüncü bir şahsın alacaklıya karşı temin etmesi akdi (Altay, 1962: 156).

kefalet: Bir borcun ödeneceğine ilişkin olarak üçüncü kişi tarafından alacaklıya verilen güvence (Bağdatlı, 1997: 255).

613 mādde

kefālet bi 'n-nefs, bir ādemiñ şahsına kefil olmağdır

kefalet bi'n-nefs: bir adamın şahsına kefil olmaktır

kefalet-i binnefs: Bir adamın şahsına kefil olmak (Altay, 1962: 156).

614 mādde

kefālet bi 'l-māl bir mālıñ edāsına kefil olmağdır

kefalet bi'l-mal: bir malın ödemesine kefil olmaktır

kefalet-i bil'mal: Bir malın edasına kefil olmak (Altay, 1962: 157).

kefalet-i bil mal: Bir malın edasına kefil olma (Bağdatlı, 1997: 255).

615 mādde

kefālet bi 't-teslīm, bir mālıñ teslīmine kefil olmağdır

kefalet bi't-teslim: bir malın teslimine kefil olmaktır

kefalet-i bitteslim: Bir malın teslimine kefil olmak (Altay, 1962: 156).

kefalet-i bitteslim: Bir malın teslimine kefil olma (Bağdatlı, 1997: 255).

616 mādde

kefālet bi 'd-derek, mebi' bi 'l-istiḥkāk zabı olundığı takdirde akçasını edā ve teslīme yāḥod bāyi'in nefesine kefil olmağdır

kefalet bi'd-derek: satılan şey hak ederek tutulduğu takdirde akçasını ödeme ve teslimine yahut satıcının nefesine kefil olmaktır

617 mādde

kefālet-i müneceze, şartta mu'allağ ve zamān-ı müstağbele muzāf olmayan kefāletdir

kefalet-i müneceze: şartla alakalı gelecek zamana bağlı olmayan kefalettir

kefalet-i müneceze: Şarta bağlı ve gelecek zamana muzaf olmayan kefalet (Altay, 1962: 157).

618 mādde

kefīl, kendü zîmmetini *āḥarīḡ* zîmmetine zamm eden ya *‘nī āḥarīḡ* müte‘ahhid olduđı şey’e kendü dađı müte‘ahhid olan kimsedir ki ol *āḥara aşl* ve *mekfūlün ‘anh* dēnilür

kefil: kendi borcunu başkasının borcuna katan yani başkasının söz veya imza ile üzerine aldığı şeye kendi dahi söz veya imza ile üzerine alan kimsedir ki o başkasına kendi ve kendine kefillik edilen denilir

kefil: Kefalet eden kimseye denir (Altay, 1962: 157).

kefil: Borcun ödeneceğini alacaklıya garanti eden kişi. kefalet eden kimse (Bağdatlı, 1997: 256).

619 mādde

mekfūlün leh kefālet ḡu.şūşında tālib ve *dāyin* olan kimsedir

mekfulün leh: kefalet hususunda isteyen ve borç veren olan kimsedir

mekful-ün leh: İslâm hukukunda, lehine kefil olunan kişi. alacağı için kefil bulan kişi (Bağdatlı, 1997: 302).

620 mādde

mekfūlün bih, kefīliḡ teslīmine yā edāsına müte‘ahhid olduđı şey’dir ki *kefālet bi ‘n-nefsde mekfūlün ‘anh* ile *mekfūlün bih* bir şey’dir

mekfulün bih: kefilin teslimine ya ödemesine işi üzerine aldığı şeydir ki bir kimsenin şahsına kefil olmakta kendisine kefillik edilen kimse ile kefil olunan bir şeydir

mekfulün bih: Kefaletin mevzuudur (Altay, 1962: 177).

mekful-ün bih: İslâm hukukunda, kefaletin konusu. kefil olunan şey (Bağdatlı, 1997: 302).

673 mādde

ḡavāle, deyni bir zîmmetden diğer zîmmete nakl etmekdir

havale: borcu bir sorumludan diğer sorumluya taşımaktır

havale: Bir kimsenin kendi hesabına diğer birine nakit, kıymetli evrak veya sair misli bir şey vermeye üçüncü bir şahsı mezun kılan akit (Altay, 1962: 101).

havale: Bir kimsenin kendi hesabına başka birine para veya kıymetli evrak ya da misli olan başka bir şey vermeye üçüncü bir kişiyi yetkili kılması (Bağdatlı, 1997: 174).

674 mādde

muḥīl , ḥavāle eden kimse ki medyūndur

muḥil: *havale eden kimsedir ki borçludur*

muḥil: Havale eden kimse. (yani borçludur) (Altay, 1962: 189).

muḥil: Havaleyi yapan kimse. Havale eden (Bağdatlı, 1997: 318).

675 mādde

muḥālūn-leh , dain olan kimsedir

muḥalūn leh: *alacaklı olan kimsedir*

muḥal-ūn leyh: Kendisi için havale yapılan (Altay, 1962: 187).

muḥalūnleh: Eski hukukta, kendisi için havale yapılan kimse, alacaklı (Bağdatlı, 1997: 317).

676 mādde

muḥālūn-‘aleyh , kendü üzerine ḥavāleyi ḳabūl eden kimsedir

muḥalūn aleyh: *kendi üzerine havaleyi kabul eden kimsedir*

muḥal-ūn aleyh: Havaleyi ödeyecek olan (Altay, 1962: 187).

muḥalūnaleyh: Eski hukukta, kendi üzerine havale yapılan kişi; havaleyi ödeyecek olan kişi (Bağdatlı, 1997: 316).

677 mādde

muḥālūn-bih , ḥavāle olunan māldır

muḥalūn bih: *havale olunan maldır*

muḥal-ūn bih: Havalenin mevzuu (Altay, 1962: 187).

muḥalūn bih: Eski hukukta, havale olunan mal (Bağdatlı, 1997: 317).

678 mādde

havāle-i mekīde , muhīliḡ muhālūn-‘aleyh zimmetinde yāḡod yedinde olan mālından vermek üzere dēye muḡayyed olan *havāledir*

havale-i mekide: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul eden sorumluluğunda yahut elinde olan malından vermek üzere diye bağı olan havaledir

679 mādde

havāle-i mutlaka , muhīliḡ muhālūn-‘aleyhde olan mālından vermek üzere dēyü muḡayyed olmayan *havāledir*

havale-i mutlaka: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul edende olan malından vermek üzere diye bağı olmayan havaledir

havale-i mutlaka: İslām hukukunda kayıtsız olarak yapılan havale (Bağdatlı, 1997: 174).

701 mādde

rehn, bir mālı andan istiyfāsı mümkün olan bir *hak* muḡābilinde maḡbūs ve mevḡūf kılmaḡdır ve ol mālā merhūm dēnildiği gibi rehn daḡı dēnilür

rehin: bir malı ondan tamamıyla alması mümkün olan bir hak karşılığında hapsedilen ve tutulan kılmaktır ve o mala rehin edilmiş denildiği gibi rehin dahi denilir

rehin: Alacaklı olana yapılacak edayı belli bir şey üzerinde temine yarayan akittir (Altay, 1962: 227).

rehin: Bir alacağın güvence altına alınması için taşınır veya taşınmaz eşya üzerinde kurulan aynı hak. bir alacağın ödenmemesi halinde, hak sahibine rehnedilen eşyayı paraya çevirterek alacağına tahsil etme yetkisi veren aynı hak. Bir borca karşılık güvence olarak verilen eşya (Bağdatlı, 1997: 374).

702 mādde

irtihān, rehn almaḡdır

irtihan: rehin almaktır

irtihan: Rehin almak (Altay, 1962: 134).

irtihan: Eski hukukta, rehin alma (Bağdatlı, 1997: 220).

703 mādde

rāhin, rehn veren kimsedir

rahin: *rehin veren kimsedir*

rahin: Rehin veren kimsedir (Altay, 1962: 224).

rahin: Eski hukukta, rehin veren kimse (Bağdatlı, 1997: 371).

704 mādde

mürtehin rehn alan kimsedir

mürtehin: *rehin alan kimsedir*

mürtehin: Rehin alan kimsedir (Altay, 1962: 199).

705 mādde

‘adl rāhin ve mürtehiniḡ emniyyet ‘édüp de rehni tevdī‘ ve teslīm ‘édikleri kimsedir

adl: *rehin veren ve rehin alanın güvenip de rehni bıraktıkları ve teslim ettikleri kimsedir*

adl: Rehin veren ile rehin alanın rehni güvenerek kendisine teslim ettikleri üçüncü şahıs (Altay, 1962: 4).

adl: İslâm hukukunda tanıklığının geçerli olması için bir kişide aranan sıfat ve nitelik; doğruluk, adalet (Bağdatlı, 1997: 10).

762 mādde

emānet, emīn ittiḡāz olunan kimse nezdinde bulunan şey’dir. gerek vedī‘a gibi ‘aḡd-i istiḡfāz ile emānet ‘édilsin ve gerek me’cūr ve müste‘ār gibi bir ‘aḡd zımnında emānet olsun ve gerek bir gūnā ‘aḡd ve ḡaşd olmaḡsızın bir kimseniḡ yedine emānet geçsün. nēte-kim rüzgār ile bir kimseniḡ ḡānesine ḡomşusununḡ bir mālī düşse ‘aḡd olmadıḡı cihetle ol māl ḡāne ḡāḡibi nezdinde vedī‘a olmayup faḡaḡ emānetdir

emanet: *güvenilen kabul edilen kimse yanında bulunan şeydir gerek emanet gibi saklama sözleşmesi ile emanet edilsin ve gerek kiralanan şey ve emanet olarak alınan şey gibi sözleşme dolayısıyla emanet olsun ve gerek bir türlü sözleşme ve kasıt olmaksızın bir kimsenin eline emanet geçsin nitekim rüzgar ile bir kimsenin hanesine komşusunun bir*

malı düşse sözleşme olmadığı tarafla o mal hane sahibi yanında korunulan olmayıp fakat emanettir

emanet: Emin sayılan kimse nezdinde bulunan şeydir (Altay, 1962: 66).

emanet: Taşınır bir eşyanın belirli bir yerde saklanmasına ilişkin sözleşme. Vedia (Bağdatlı, 1997: 114).

763 mādde

vedī'a ḥıfz için bir kimseye idā^c olunan māldır

vedia: koruma için bir kimseye verilen maldır

vedi'a: Bir kimseye emin bir mahalle saklaması için bırakılan mal demektir (Altay, 1962: 287).

vedia: Emanet. Bir kimseye güvenli bir yerde saklanması için bırakılan mal. Bu amaçla yapılan sözleşme (Bağdatlı, 1997: 461).

764 mādde

idā^c kendü mālınıḡ muḥāfazasını diğere ihāle etmekdir ki ihāle eden kimseye dālıḡ kesriyle mūdi^c ve ḵabūl eden kimseye vedi^c ve dālıḡ fetḫile müstevda^c dēnilür

ida: kendi malının muhafazasını diğere bırakmaktır ki bırakan kimseye dal'in esreyle okunmasıyla emanet bırakan ve kabul eden kimseye saklayıcı ve dal'in üstünle okunmasıyla emanet kabul eden denilir

ida: Verilen şeyi kabul ile emin bir yerde saklamayı taahhüt etmektir (Altay, 1962: 122).

765 mādde

'āriyet meccānen ya 'nī bi-lā bedel menfa'atı temlīk olunan māldır ki mu'ār ve müste'ār dahı dēnilür

ariyet: ücretsiz olarak yani bedelsiz faydalanması mülk olarak verilen maldır ki emanet olarak alınan ve emanet alınan dahi denilir

ariyet: Menkul malın karşılıksız olarak kullanılmasının başkasına bırakılmasını ve kullanıldıktan sonra geri verilmesini gerektiren akit (Altay, 1962: 14).

ariyet: Ödünç, emanet şey. Geri verilmek üzere taşınır bir eşyanın kullanılmasının karşılıksız olarak birine bırakılması; bu konuda yapılan anlaşma (Bağdatlı, 1997: 31).

766 mādde

i‘āre ‘āriyet vérmektir ki véren kimseye mu‘īr dēnilür

iare: emanet vermektir ki veren kimseye muir denilir

iare: Bir malın belli bir zaman için meccanen intifa edilmek üzere başkasına emaneten verilmesi (Altay, 1962: 119).

iare: Ödünç verme. İslâm hukukunda, bir malı geçici bir süreyle herhangi bir bedel ödemededen yararlanması için bir kimseye verme (Bağdatlı, 1997: 193).

767 mādde

isti‘āre ‘āriyet alma^kdır ki alan kimseye müste‘ir dēnilür

istiare: emanet almaktır ki alan kimseye müsteir denilir

istiare: Ariyet almak (Altay, 1962: 136).

istiare: Eski hukukta, ariyet alma (Bağdatlı, 1997: 221).

833 mādde

hibe, bi-lā ‘ıvaz bir mālī āḥara temlīk étmekdir ki éden kimseye vāhib ve ol mālā mevhūb ve anı ^kabūl édene mevhūbun leh dēnilür

hibe: karşılıksız bir malı başkasına mülk olarak vermektir ki eden kimseye vahip ve o mala mevhup ve onu kabul edene mevhubun leh denilir

hibe: Karşılıksız olarak ve o kimsenin kabulüne bağlı bulunmak şartıyla bir malın bir kimseye bağışlanmasıdır (Altay, 1962: 107).

hibe: Bir kimsenin karşılıksız olarak malının tamamını veya bir kısmını başka bir kişiye, onun kabulüne bağlı olmak üzere, devretmesine ilişkin sözleşme. Bağışlama (Bağdatlı, 1997: 180).

834 mādde

hediyye, bir kimseye ikrāmen götürülen yā gönderilen māl^dır

hediye: *bir kimseye ikram olarak götürülen ya gönderilen maldır*

hediye: Bir kimseye ikramen götürülen veya gönderilen şeydir (Altay, 1962: 104).

hediye: Çoğu kez bağışlama, kimi zaman da toplumsal bir görevin yerine getirilmesi amacıyla başkalarına verilen eşya (Bağdatlı, 1997: 177).

835 mādde

şadaḳa, sevāb için hibe olunan māl'dır

sadaka: *sevap için hibe olunan maldır*

sadaka: Sevap niyetiyle verilen maldır (Altay, 1962: 233).

sadaka: İslâm hukukunda, sevap kazanmak ve hayır yapmak için bağışlanan mal. Hizmet karşılığı olmadan vakıf gelirinden bir kimseye verilen şey (Bağdatlı, 1997: 383).

836 mādde

ibāha, bir şeyi bi-lā ivaż ekl ve tenāvül etmek üzere āhara izn ve ruḥṣat v'ermekdir

ibaha: *bir şeyi karşılıksız yeme ve alıp yeme üzere başkasına izin ve ruhsat vermektir*

ibaha: Fıkıhta bir şeyden karşılıksız faydalanmak için izin ve ruhsat vermektir. lügâta mübah karşılığıdır (Altay, 1962: 119).

ibahe: Yasaklanmış olan bir şeyi serbest bırakma. mubah hale getirme. İslâm hukukunda, bir kişiye bir şeyden bedelsiz olarak yararlanma izni verme (Bağdatlı, 1997: 193).

881 mādde

gāṣb, bir kimseniñ izni olmaksızın mālını aḥz ve zabt etmekdir ki aḥz eden kimseye gāṣb ve ol mālā maḡṣūb ve şāhibine maḡṣūbun minh d'ênilür

gasb: *bir kimsenin izni olmaksızın malını alma ve tutmaktır ki alan kimseye gasb ve o mala magsub ve sahibine magsubun minh denilir*

gasp: Lügât manası bir şeyi zor kullanarak başkasından almaktır (Altay, 1962: 85).

gasp: Yağma. Bir kimsenin taşınır malını zor kullanarak alma. Daha genel olarak, bir kimsenin hak etmediği bir şeyi zorla alması. Yetki gasbı, adın gasbı vb. (Bağdatlı, 1997: 143).

882 mādde

ḳā'imen ḳıymet, ebniye yā'eşcārıḡ bulunduḳları yerde ḡurmaḳ üzere ḳıymetleridir ki 'arż bir kere ebniye yā'eşcār ile berāber ve bir kere ebniye yā'eşcārden ḡālī olarak taḳvīm olunup iki ḳıymet beynindeki tefāzül ve tefāvüt ne ise ebniye yā'eşcārıḡ ḳā'imen ḳıymeti dēmek olur

kaimen kıymet: binalar ya ağaçların bulduḳları yerde durmak üzere kıymetleridir ki yer bir kere binalar ya ağaçlar ile beraber ve bir kere binalar ya ağaçlardan hali olarak kıymet biçilip iki kıymet arasındaki üstünlük farkı ve farklılık ne ise binalar ya ağaçların bina ve ağaçların bulduḳları yerde durmak üzere kıymeti demek olur

kaimen kıymet: Toprak bir kere hali olarak ve bir kerre de bina ve ağaçları ile kıymetlendirilip iki kıymet arasındaki fark ne ise binaların ve ağaçların kaimen kıymeti demek olur (Altay, 1962: 149).

kaimen kıymet: Binaların veya ağaçların bulduḳları yerde durmak üzere değerleri (Bağdatlı, 1997: 239).

883 mādde

mebnīyyen ḳıymet, ebniyenıḡ ḳā'imen ḳıymeti dēmekdir

mebniyyen kıymet: binaların bulduḳları yerde durmak üzere kıymeti demektir

mebniyyen kıymet: Bir binanın bulunduğu yerdeki kıymetidir (Altay, 1962: 175).

mebniyen kıymet: Eski hukukta, binaların bulduḳları yerdeki değeri (Bağdatlı, 1997: 298).

884 mādde

maḳlū'an ḳıymet, ba'ḑel-ḳal' ebniye enḳāzınıḡ ve eşcār-ı maḳlū'anıḡ ḳıymetleridir

makluan kıymet: söküldükten sonra binaların enkazının ve sökülmüş ağaçların kıymetleridir

makluan kıymet: İslâm hukukunda, bir arazi üzerinde bulunan yapı ve ağaçlara, yıkılıp sökülmelerinden sonra biçilen değer (Bağdatlı, 1997: 292).

885 mādde

müsteḥikḳ-ul- ḳal^c olarak ḳıymet, maḳlū^can ḳıymetden ücret-i ḳal^c led' et-tenzīl bāḳī olan ḳıymetdir

müsteḥik'ul-kal olarak kıymet: makluan kıymetten sökme ücreti indirme esnasında devamlı olan kıymettir

886 mādde

noḳṣān-ı arz, bir yeri ḳabl-ez-zirā^ca degeri olan ücretle ba^cde 'z-zirā^ca degeri olan ücret beynindeki farkḳ ve tefāvütdür

noksan-ı arz: bir yerin ekilmeden önceye değeri olan ücretle ekildikten sonraya değeri olan ücret arasındaki fark ve farklılıktır

noksan-ı araz: Bir yerin ekilmeden evvelki değeri olan ücretle ekildikten sonraki değeri olan ücret arasındaki farktır (Altay, 1962: 213).

noksan-ı arz: İslâm hukukunda, bir toprağın ekilmeden önceki değeriyle ekildikten sonraki değeri arasındaki fark (Bağdatlı, 1997: 339).

887 mādde

mubāṣereten itlāf, bir şey'i bi 'z-zāt telef etmekdir ki eden kimseye fā'il-i mubāṣir dēnilür

mübaşereten itlaf: bir şeyi bizzat telef etmektir ki eden kimseye fail-i mübaşir denilir

888 mādde

tesebbüben itlāf, bir şey'i ḳ telefine sebep olmaḳdır. ya^cnī bir şeyde diğēr bir şey'e 'alā ceriyyi 'l-^cāde telefine mufdī olan bir iş ihdās etmekdir ki eden kimseye mütesebbib dēnilür

tesebbüben itlaf: bir şeyin telefine sebep olmaktır yani bir şeyde diğēr bir şeye alışagelmiş adet üzere telefine ulaştırılan bir iş meydana getirmektir ki eden kimseye mütesebbip denilir

889 mādde

teḳaddüm, mażarrat-ı melḥūzanıḳ def^c ve izālesi için evvelce tenbih ve tavṣiye etmekdir

tekaddüm: *muhtemel zararın giderme ve ortadan kaldırması için önce tembih ve tavsiye etmektir*

tekaddüm: Umulan bir zararın def ve izalesi için evvelden tembihatta ve ihtarda bulunmak. kelime manası hemen önde yer alma, daha evvelden olma, yürüyüş ve gelişte önde olma, zaman bakımından önde olmadır (Altay, 1962: 268).

tekaddüm: Eski hukukta, akla gelebilecek (muhtemel) bir zararın önlenmesi ve giderilmesi için önceden uyarıda ve ihtarda bulunmak (Bağdatlı, 1997: 435).

941 mādde

ḥacr, bir şahş-ı mahşūsu taşarruf-ı kavlısinden men'edir ki ba'de 'l-ḥacr ol şahşa maḥcūr dēnilür

ḥacr: *bir özel şahsı yetkiyi sözle kullanabilmesinden mendir ki hacr ettikten sonra o şahsa mahcur denilir*

ḥacir: Hakiki şahıstaki medeni hakları kullanma selâ hiyetinin mahkeme kararı ile kaldırılması (Altay, 1962: 91).

ḥacir: Kısıtlılık. Kısıtlama. Bir kimsenin yasada öngörülen sebeplerle ve mahkeme kararıyla ehliyetinin sınırlanması (Bağdatlı, 1997: 161).

942 mādde

izin, ḥacırı fekk etmek ve ḥakk-ı men'î isḳāt eylemekdir ki izin verilen şahşa me'zūn dēnilür

izin: *ḥacırı bozmak ve engel olma hakkını düşürmektir ki izin verilen şahsa mezun denilir*

izn: Bir hukuki muamelenin yapılması veya bir hakkın kullanılması için verilen selâhiyet (Altay, 1962: 143).

izin: Bir hukuksal işlemin yapılması veya bir hakkın kullanılması için verilen yetki (Bağdatlı, 1997: 234).

943 mādde

şağīr-i ğayri mümeyyiz, bey^c ve şirāyı fehm etmeyen ya'nī mülkiyyeti bey'iḡ sālīb ve şirānıḡ cālīb oldıḡını bilmeyen ve onda beş aldanmaḡ gibi ğabn-i fāḡiş oldıḡı zāhir olan

bir *ġabni*, *ġabn-i yesīrden temyē* ve *tefrīk* eylemeyen çocu \dot{k} olup bunları *temyē* eden çocu \dot{g} a *şaġīr-i mūmeyyiz* dēnilür

sagir-i gayri mūmeyyiz: satış ve alış anlaşılmayan yani mülkiyeti satışın kapıp götüren ve alışın kendine çeken olduğunu bilmeyen ve onda beş aldanmak gibi alışverişte çok aldanma olduğu açık olan aldatmayı az aldanmaktan ayırmayan ve ayrılmayan çocuk olup bunları ayırmayan çocuğa sagir-i gayri mūmeyyiz denilir

sagir-i gayri mūmeyyiz: Mūmeyyiz olmayan çocuk (Altay, 1962: 234).

sagir-i gayri mūmeyyiz: İslām hukukunda, iyiyi kötüden ayıramayan çocuk (Bağdatlı, 1997: 384).

944 mādde

mecnūn iki *kısmıdır*, biri *mecnūn-i muṭbaḳ*dır ki *cünūnu cemī* ev \dot{k} ātı müstev‘ib olan kimsedir. diğeri *mecnūn-i ġayr-i muṭbaḳ*dır ki kah *mecnūn* olup kah *ifākaṭ* bulan kimsedir

mecnun iki *kısmıdır*; biri *mecnun-ı mutbaktır* ki *delirmesi bütün zamanı kaplayan kimsedir* diğeri *mecnun-ı gayri mutbaktır* ki kah *mecnun* olup kah *iyileşen kimsedir*

mecnun: Deli olan (Altay, 1962: 176).

mecnun: Akıl hastası (Bağdatlı, 1997: 300).

945 mādde

ma‘ūh, ol muḫtelu ‘ş-şu‘ūr olan kimsedir ki *fehmi kalīl* ve sözü müşevveş ve *tedbīri fāsīd* olur

matuh: o şuuru bozuk olan kimsedir ki anlayışı kit ve sözü belirsiz ve tedbiri bozuk olur

matuh: Şuuru muhtel kimsedir ki anlayışı az, sözü karışık ve tedbiri bozuktur. Ateş getirmiş olan (Altay, 1962: 175).

946 mādde

sefīh, *mālını beyhūde yere şarf* ile ve *meşārifinde tebzīr* ve *isrāf* ile *iżā‘a* ve *itlāf* eden kimsedir. *ebleh* ve *sādedil olmaḳ hasebiyle kār* ve *temettü‘* yolunu bilemeyüp de *aḫz* ve *i‘tāsında aldanagelen kimseler daḫı sefīh ‘add* olunur

sefih: *malını boş yere harcama ile harcamalarında yersi harcama ve israf ile kaybeden ve yok eden kimsedir ahmak ve saf olmak dolayısıyla kar istifade yolunu bilmeyip de alma ve vermesinde aldanagelen kimseler dahi sefih sayılır*

sefih: Malını beyhude yere sarf eden, gereken yere harcamayan, israf eden, zevk ve eğlenceye düşkün olan (Altay, 1962: 237).

947 mādde

reşīd, mālını muhāfaẓa husūşunda teḳayyüd ederek sefeh ve tebzirden tevaḳḳī eden kimsedir

reşid: *malını saklama hususunda dikkatli davranarak budalalık ve yersiz harcamadan sakınan kimsedir*

reşit: Rüşte vasıl olan kimsedir. velâyet ve vesayetten kurtulmuş, hukuki ehliyete sahip olan (Altay, 1962: 229).

reşit: On sekiz yaşını doldurmuş olan ya da evlenmeyle yasal olarak ergin hale gelmiş kişi (Bağdatlı, 1997: 378).

948 mādde

ikrāh, bir kimseyi ihāfe ile rızāsı olmaḳsızın bir iş işlemek üzere bi-ğayri haḳḳin icbār etmekdir ki ol kimesneye “ra”nı fetḫi ile mükreh ve icbār eden kimseye mücbir ve ol işe mükrehün ‘aleyh ve ḥavf’i mücbir olan şey’e mükrehün bih dēnilür

ikrah: *bir kimseyi korkutma ile rızası olmaḳsızın bir iş işlemek üzere haksız yere zorlamaktır ki o kimseye ra harfini üstün okumak ile zorlanan ve zorlayan kimseye mücbir ve o işe mükrehün-aleyh ve korkuyu gerektiren şeye mükrehün bih denilir*

ikrah: Bir kimseyi yapmak istemediği şeye zorlamak. Tehdit ederek ve korkutarak rızası olmadığı halde o şeyi yapmaya icbar eylemek (Altay, 1962: 128).

ikrah: Bir hukuksal işlemin yapılmasında maddi veya manevi cebir kullanılması. Bir kimseyi korkutarak hukuksal bir işlem yapmaya zorlama (Bağdatlı, 1997: 206).

950 mādde

şuf‘a, bir mülk-i müşterāyı müşterīye her ḳaça māl oldu ise ol mikdār ile temellük etmekdir

şuf'a: bir satın alınmış mülkü müşteriye her kaç mal oldu ise o miktar ile mülk edinmektir

951 mādde

şefi^c, hākk-ı şuf^cası olan kimsedir

şefi': şuf'a hakkı olan kimsedir

952 mādde

meşfu^c, hākk-ı şuf^canıñ ta^calluğ eylediği 'aḳārdır

meşfu': şuf'a hakkının alakalı olduğu taşınmazdır

meşfu: Şuf'a hakkının taallık ettiği akar (Altay, 1962: 180).

953 mādde

meşfu-un bih, şefi^c mā-bih-üş-şuf'a olan mülküdür

meşfu-un-bih: şefi'in şuf'a onunla olan mülküdür

meşfu-un bih: Şef'inin şuf'a hakkını doğuran mülkü (Altay, 1962: 180).

954 mādde

halīf, su hişşesi ve yol hişşesi gibi huḳūḳ-ı mülkde müşārik dēmekdir

halit: su hissedi ve yol hissedi gibi mülk haklarında ortak demektir

955 mādde

şirb-i hāşş, eşhāş-ı ma'dūdeye mahşūş olan mā-i cārideki hākk-ı şirbdir. ammā 'umūmuñ müntefi^c oldığı nehirlerden şū almaḳ şirb-i hāşş kabīlinden degildir

şirb-i hass: belli olan birkaç kişiye mahsus olan akarsudaki su nöbetidir ama umumun faydalandığı nehirlerden su almak şirb-i hass türünden değildir

şirb-i has: İslâm hukukunda belirli kişilere ait olan akarsudan su alma ve yararlanma hakkı (Bağdatlı, 1997: 415).

956 mādde

tarīḳ-i hāşş çıḳmaz zoḳāḳ dēmekdir

tarik-i hass: *çıkılmaz sokak demektir*

tarik-i has: Muayyen mülk sahibinin faydalandığı yol (Altay, 1962: 262).

tarik-i has: Hususi yol. Belirli mülk sahiplerinin geçtiği yol (Bağdatlı, 1997: 428).

1045 mādde

şirket; fī'l-aşl birden ziyāde kimselere bir şey'i iḥtişāsi ve anlarıḡ ol şey ile imtiyāzıdır

şirket: *aslında birden fazla kimselere bir şeyin kendine özel kılınması ve onların o şey ile başkından farklı olmasıdır*

şirket: İki veya daha ziyade kimselerin emek ve malları ile müştereken iktisadi bir gayeye erişmek için bir akitle birleşmeleridir (Altay, 1962: 254).

şirket: İki ya da daha çok kişinin iktisadi bir amaç güderek emek ve sermayelerini bir araya getirmekle oluşturdukları birlik; ortaklık (Bağdatlı, 1997: 415).

1046 mādde

kısmet, taḡsīm demektir. ta'rif ve tafşīli bāb-ı mahşūşunda gelür

kısmet: *ayırma demektir tarif ve ayrıntısı özel kısmında gelir*

kısmet: Şayi hisseleri tayin eden taksim (Altay, 1962: 159).

kısmet: İslām hukukunda bölme, paylaşırma (Bağdatlı, 1997: 259).

1047 mādde

hā'it, dīvān ve tahta perde ve çit demektir. cem'i hıyḡān gelür

hait: *divan ve tahta perde ve çit demektir duvarların hepsi gelir*

hait: Duvar, tahta, perde, çit (Altay, 1962: 93).

1048 mādde

mārre, 'āmmе vezninde tarīk-i 'ammdan murūr ve 'ubūr edenlerdir

marre: *halk arasında umumi yoldan geçen ve karşıya geçenlerdir*

1049 mādde

kanāt, kāfiḡ fetḡile yerde şū icrā edecek künk (kül) ve kerẸdir. cem'i kanevāt gelür

kanat: *kaftı üstün okuyarak su yürütecek su borusu ve lağımdır su yollarının hepsi gelir*

1050 mādde

müsennāt, mim-i mazmūme ve sīn-i meftūḥe ve nūn-ı müşeddede ile sınır ve şū bendi ve şū harıklarının kenarları demektir. cem'i müsenneyāt gelir

müsennat: *mim harfi ötre ve sin harfi üstün ve nun harfi şeddeli ile sınır ve su bendi ve su kanallarının kenarları demektir su kenarlarının hepsi gelir*

müsennat: Sınır ve su arklarının kenarları (Altay, 1962: 200).

1051 mādde

ihyā, i'mār demektir ki 'arāziyi zirā'ata şāliḥ kılmaktır

ihya: *imar demektir ki araziyi ziraata elverişli kılmaktır*

ihya: Diriltme, canlandırma, toprağı şenlendirme. Araziyi ziraate elverişli kılma (Altay, 1962: 127).

ihya: İmar. Araziyi tarıma elverişli hale getirme (Bağdatlı, 1997: 205).

1052 mādde

taḥcīr, 'arāziye başka kimesne vaz'ı yed etmek için etrafına taş ve sār nesne vaz' etmekdir

tahcir: *araziye başka kimse el koymamak için etrafına taş ve öbür nesne koymaktır*

tahcir: Araziye başkasının girmemesi, kullanmaması için etrafına taş vesair şey koymaktır (Altay, 1962: 256).

tahcir: Eski hukukta, arazinin etrafına taş vb. şeyler koyarak sınırlarını belirleme (Bağdatlı, 1997: 421).

1053 mādde

infāk, mālı harc ve şarf etmekdir

infak: *malı harç ve sarfetmektir*

infak: Beslemek. Bakmak, nafakalandırmak (Altay, 1962: 132).

1054 mādde

nafaḳa, ḥavāyice ve te‘ayyüſe ſarf olunacaḳ akçe ve zād ve zaḥīre maḳūlesidir

nafaḳa: *ihtiyaçlar ve yaşamaya harcanacal akçe ve azık ve erzak çeşididir*

nafaḳa: Zaruret halinde olana yapılan nakdi yardımdır (Altay, 1962: 208).

nafaḳa: Yoksulluk içinde bulunan kimseye yapılan maddi yardım. Bir kimsenin yakınlarından birinin geçimini sağlamak üzere, yasal bir yükümlülük olarak, belirli aralıklarla ödediği para (Bağdatlı, 1997: 331).

1055 mādde

teḳabbül, bir işi te‘ahhüd ve iltizām étmekdir

tekabbül: *bir işi üstüne almak ve benimsemektir*

tekabbül: Bir işi taahhüt ve iltizam etmek, üzerine almak (Altay, 1962: 268).

1056 mādde

müfavizayn, ‘aḳd-i ſirketi müfāvaḳa edenlerdir

müfavizayn: *ortaklık sözleşmesini işbirliği edenlerdir*

1057 mādde

re’su ‘l-māl, ser-māye dêmekdir

resul-mal: *sermaye demektir*

resulmal: Eski hukukta, ana para; sermaye (Bağdatlı, 1997: 378).

1058 mādde

ribih, fā’ide ve kār dêmekdir

ribih: *fayda ve kar demektir*

ribih: kâr (Altay, 1962: 230).

1059 mādde

ib̄dā^c, bir kimseniñ kârı tamāmen kendüsine ‘ā’id olmağ üzere diğ̄er kimesneye sermāye v̄ermesidir ki sermāyeye biḍā^ca ve v̄eren kimesneye mubḍi^c ve alan kimesneye müstebḍi^c d̄enilir

ibda: bir kimsenin kârı tamamen kendisine ait olmak üzere diğ̄er kimseye sermaye vermesidir ki sermayeye bida’a ve veren kimseye mubdi’ ve alan kimseye müstebdi denilir

ibza: Kârı tamamen kendisine ait olmak üzere diğ̄er bir kimseye sermaye vermektir (Altay, 1962: 119).

ibza: Bir kimsenin kârı tümüyle kendisine ait olmak üzere bir başkasına sermaye vermesi (Bağdatlı, 1997: 194).

Kitaplar ve Terimler Listesi

kitâbu'l buyû (satışlar kitabı)

icap: kullanma hakkını kurmak için ilk söylenen sözdür ki tasarruf onunla ispatlanır

kabul: kullanma hakkını kurmak için ikinci olarak söylenen sözdür ki onunla sözleşme tamamlanır

akd: iki tarafın bir hususu gerektirmeleri ve antlaşma yapmalarıdır ki icap ve kabulün bağlantısından ibarettir

in'ikad: icap ve kabulün alakasında eseri görünecek biçimde birbirine meşru olarak alakasıdır

bey': malı mala değişmektir ki tamamlanmış yahut tamamlanmamış olur

bey'-i mün'akid: anlaşmanın gerçekleştiği satış demek olarak sağlam, bozuk, tasdikli ve askıda kısımlarına ayrılır

bey'-i gayr-i mün'akid: hükümsüz olan satıştır

bey'-i sahih: yani sahih olan satış zaten ve vasfen uygun olan satıştır

bey'-i fasid: aslen sahih olup da vasfen sahih olmayan yani tamamlanmış olup da bazı dış vasıflar itibarıyla uygun olmayan satıştır

bey'-i batıl: aslen sahih olmayan satıştır

bey'-i mevkuf: başkasının hakkını bağlayan satıştır haksız satış gibi

fuzuli: şer 'i bir izin olmaksızın diğer bir kimsenin hakkında tasarruf eden kimsedir

bey'-i nafiz: başkasının hakkını bağlayan satıştır ki lazım ve lazım olmayan kısımlarına ayrılır

bey'-i lazım: serbest seçimden hür olan nafiz satıştır

bey'-i gayr-i lazım: kendisinde serbest seçimden birisi bulunan nafiz satıştır

hıyar: seçim yapan demektir

bey'-i bat: kat'i satış demektir

bey'-bil-vefa: bir kimse malı başkasına fiyatı reddettiğinde geri vermek üzere şu kadar kuruşa satmaktır ki müşteri satılan şey ile faydalanmasına göre caiz satış hükmünde ve iki tarafın bunu bozmaya yeterli oldukları sebeple fasid satış hükmünde ve müşteri satılan şeyi başkasına satamadığı sebeple rehin hükmündedir

bey' bil-istiglal: bayinin bir malı kiralamak üzere sözleşmeli satmasıdır

sarf: nakdi nakde satmaktır ki türkçe akçe bozmak denilir

bey'-i mukayeze: kendisini kendisine yani parayla olmaksızın malı mala değiştirmektir ki türkçede trampa (değiş tokuş) denilir

selem: peşin olmayanı peşin olana satmak yani peşin parayla veresiye mal almaktır

istisna: bir şey yapmak üzere sanat erbabı ile yazılı anlaşma yapmaktır ki yapana ve yaptırana ve yapılan şeye denilir

mülk: insanın sahip olduğu şeydir gerek açık olsun ve gerek menfaatler olsun

mal: insan tabiatına benzer olup da ihtiyaç vakti biriktirilebilen şeydir ki taşınabilen ve taşınamayanı kapsar

mal-ı mütekavvim: iki manada kullanılır, biri faydalanması mübah olan şeydir, diğeri kazanılmış mal demektir

menkul: bir yerden nakli mümkün olan şeydir ki nakitler ve paralar ve hayvanlar ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyleri kapsar

gayr-i menkul: para getiren mülk denilen hane ve araziye benzer yer ve başkasına nakli mümkün olmayan şeydir

nukud: nakdin çoğulu olup altın ve gümüşten ibarettir

uruz: arzın çoğulu olup nakitler ve hayvanlardan ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylerden başka olan eşya ve kumaş gibi şeylerdir

mukadderat: kile ve kile ile ölçülmüş şeyler ya sayı ya arşın ile miktarı belirlenen şeyler olup kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve sayılabilen şeyler ve ekinleri kapsar

keyli ve mekil: kile ile ölçülen şey

vezni ve mevzun: tartılan şey

adedi ve madud: sayılan şey

zeri ve mezru: arşın ile ölçülen şey

mahdud: hudut ve sınırlarını belirtmek mümkün olan para getiren mülk

muşa: müşterek bir malın her cüzüne sirayet eden hisseyi içine alan şey

hisse-i şayi'a: müşterek malın her cüzüne sirayet eden ve kapsayan hissedir

cins: kapsadığı fertler arasında maksatça aşırı fark olmayan şeydir

cüzaf ve mücaze: pazarlık demektir

hakk-ı mürur: başkasının mülkünden geçmek hakkıdır

hakk-ı şirb: bir nehirden bir kimsenin payına düşen bilinen hissedir

hakk-ı mesil: bir hanenin dışarı suyu ve seli akmak ve damlalık hakkıdır

misli: çarşı ve pazarda gerçek değerden üstün takdir edilen yani pahanın uyumsuzluğunu gerektiren bir farksız benzeri bulunan şeydir

kıyemi: çarşı ve pazarda benzeri bulunmayan yahut bulunursa da fiyatça farksız olan şeydir

kıyemi: çarşı ve pazarda benzeri bulunmayan yahut bulunursa da fiyatça farksız olan şeydir

adediyyat-ı mütekaribe: fert ve fertleri arasında kıymetçe fark olmayan sayılabilen şeylerdir ki hep farkı olmadan benzeri bulunan şeylerdir

adediyyat-ı mütefavite: fert ve fertleri arasında kıymetçe fark bulunan sayılabilen şeylerdir ki hep nadir bulunan pahalı şeylerden sayılır

rüknü'l-bey: yani satılan şeyin niteliği malı mala değişmekten ibaret olup ancak buna yol göstermek gereğince satış tahakkuku için ilk ve son söylenen söze dahi (satış şartı) mutlak olarak söylenir

mahallü'l-bey: satılan şeyden ibarettir

mebi: satılan şey ki satışta tayin eden kendidir ve satıştan asıl maksat odur

semen: satılan şeyin pahasıdır ki borca ait olan şeydir

semen-i müsemma: iki tarafın rızasıyla uyuşarak ve tayin ettikleri fiyattır gerek gerçek değere uygun olsun gerek noksan ya fazla olsun

kıymet: bir malın hakiki pahasıdır

müsemmen: fiyat karşılığında satılmış şey

tecil: borcu belli bir vakte ve belli bir zamana bırakmadır

taksit: arası birçok ve belli vakitlerde ödemek üzere ertelemedir

deyn: borçta sabit olan şeydir

ayn: belli ve elle tutulur olan şeydir

bayi: mal satan

müşteri: satın alan

mütebayi'an: bayi ile müşteridir ki iki taraflı sözleşme dahi denir

ikale: satış sözleşmesini yürürlükten kaldırmaktır

tagrir: aldatmak

gabn-ı fahiş: para ve tartılabilen eşyadan gayri şeyler onda birin yarısı ve hayvanlarda onda bir ve taşınamayan mülkte beşte bir miktarı veya daha ziyade aldanmaktır

kadim: odur ki evvelini bilir kimse olmayan

kitābu 'l-īcārāt (kira kitabı)

ücret: kira yani faydalanma bedeli ve icar kiraya vermek ve isticar kira ile tutmak demektir

icare: arap dilinde ücret manasınadır. fakat kiraya vermek manasında dahi kullanılmıştır. fakihler teriminde bilinen faydayı bilinen karşılık karşılığında satmak demektir

icare-i lâzime: şartlı seçme ve kusurlu seçme ve görerek seçmeden uzak olan sağlam kiradır ki iki taraftan birisi özürsüz bunu bozamaz

icare-i münecceze: sözleşme zamanından itibaren kiradır

icare-i muzafe: gelecek bir belirli vakitten itibaren kiradır

acir: kiraya veren kimsedir. mim harfi ötre olarak ve cim harfi esre olarak ile hatırcı dahi denilir

müstecir: cim harfi esre olarak ile kira ile tutan kimsedir

mecur: kiraya verilen şeydir. cim harflerinin üstün olmasıyla kiralananmış şey ve kiraya verilen şey dahi denilir

müstecerun fih: gündelikçinin kira sözleşmesi ile gerekli bulduğu yapmak için kiracı tarafından kendisine teslim olunan maldır

ecir: nefsinin kiraya veren kimsedir

ecr-i misl: kasıtsız bilirkişinin belirledikleri ücrettir

ecr-i müsemma: sözleşme zamanında söylenen ve belirtilen ücrettir

zaman: bir şeyin benzeri bulunanlardan ise benzerini ve benzeri bulunmayanlardan ise kıymetini vermektir

mu'addün li-l- istiglal: kiraya verilmek üzere hazırlanmış ve belirtilmiş şeydir ki aslında kiraya verilmek üzere yapılmış ya alınmış han ve hane ve hamam ve dükkan gibi taşınmazlar ve kira arabası ve kira beygiri benzeri şeylerdir

müsterdi: ücret ile süt ana tutan kimsedir

muhaye'e: faydalanmayı paylaşmaktan ibarettir

kitābu 'l-kefāle (kefillik kitabı)

kefalet: bir şeyin istemesi hakkında borcu borca katmaktır

kefalet bi'n-nefs: bir adamın şahsına kefil olmaktır

kefalet bi'l-mal: bir malın ödemesine kefil olmaktır

kefalet bi't-teslim: bir malın teslimine kefil olmaktır

kefalet bi'd-derek: satılan şey hak ederek tutulduğu takdirde akçesini ödeme ve teslimine yahut satıcının nefsine kefil olmaktır

kefalet-i münecceze: şartla alakalı gelecek zamana bağlı olmayan kefalettir

kefil: kendi borcunu başkasının borcuna katan yani başkasının söz veya imza ile üzerine aldığı şeye kendi dahi söz veya imza ile üzerine alan kimsedir ki o başkasına kendi ve kendine kefillik edilen denilir

mekfulün leh: kefalet hususunda isteyen ve borç veren olan kimsedir

mekfulün bih: kefilin teslimine ya ödemesine işi üzerine aldığı şeydir ki bir kimsenin şahsına kefil olmakta kendisine kefillik edilen kimse ile kefil olunan bir şeydir

kitābu 'l-ḥavāle (havale kitabı)

havale: borcu bir sorumludan diğere sorumluya taşımaktır

muhil: havale eden kimsedir ki borçludur

muhaliin leh: alacaklı olan kimsedir

muhaliin aleyh: kendi üzerine havaleyi kabul eden kimsedir

muhaliin bih: havale olunan maldır

havale-i mekide: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul eden sorumluluğunda yahut elinde olan malından vermek üzere diye bağı olan havaledir

havale-i mutlaka: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul edende olan malından vermek üzere diye bağı olmayan havaledir

kitābu 'r-rehn (rehin kitabı)

rehin: bir malı ondan tamamıyla alması mümkün olan bir hak karşılığında hapsedilen ve tutulan kılmaktır ve o mala rehin edilmiş denildiği gibi rehin dahi denilir

irtihan: rehin almaktır

rahin: rehin veren kimsedir

mürtehin: rehin alan kimsedir

adl: rehin veren ve rehin alanın güvenip de rehni bıraktıkları ve teslim ettikleri kimsedir

kitābu 'l-'emānāt (emanet kitabı)

emanet: güvenilen kabul edilen kimse yanında bulunan şeydir gerek emanet gibi saklama sözleşmesi ile emanet edilsin ve gerek kiralanın şey ve emanet olarak alınan şey gibi sözleşme dolayısıyla emanet olsun ve gerek bir türlü sözleşme ve kasıt olmaksızın bir kimsenin eline emanet geçsin nitekim rüzgar ile bir kimsenin hanesine komşusunun bir malı düşse sözleşme olmadığı tarafla o mal hane sahibi yanında korunulan olmayıp fakat emanettir

vedia: koruma için bir kimseye verilen maldır

ida: kendi malının muhafazasını diğere bırakmaktır ki bırakan kimseye dal'in esreyle okunmasıyla emanet bırakan ve kabul eden kimseye saklayıcı ve dal'in üstünle okunmasıyla emanet kabul eden denilir

ariyet: ücretsiz olarak yani bedelsiz faydalanması mülk olarak verilen maldır ki emanet olarak alınan ve emanet alınan dahi denilir

iare: emanet vermektir ki veren kimseye muir denilir

istiare: emanet almaktır ki alan kimseye müsteir denilir

kitābu 'l-hibe (hibe kitabı)

hibe: karşılıksız bir malı başkasına mülk olarak vermektir ki eden kimseye vahip ve o mala mevhup ve onu kabul edene mevhubun leh denilir

hediye: bir kimseye ikram olarak götürülen ya gönderilen maldır

sadaka: sevap için hibe olunan maldır

ibaha: bir şeyi karşılıksız yeme ve alıp yeme üzere başkasına izin ve ruhsat vermektir

kitābu 'l-ġaṣb ve 'l-ittlāf (zorla alma ve yok etme kitabı)

gasb: bir kimsenin izni olmaksızın malını alma ve tutmaktır ki alan kimseye gasıb ve o mala magsub ve sahibine magsubun minh denilir

kaimen kıymet: binalar ya ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymetleridir ki yer bir kere binalar ya ağaçlar ile beraber ve bir kere binalar ya ağaçlardan hali olarak kıymet biçilip iki kıymet arasındaki üstünlük farkı ve farklılık ne ise binalar ya ağaçların bina ve ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demek olur

mebniyyen kıymet: binaların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demektir

makluan kıymet: söküldükten sonra binaların enkazının ve sökülmüş ağaçların kıymetleridir

müstehik'ul-kal olarak kıymet: makluan kıymetten sökme ücreti indirme esnasında devamlı olan kıymettir

noksan-ı arz: bir yerin ekilmeden önceye değeri olan ücretle ekildikten sonraya değeri olan ücret arasındaki fark ve farklılıktır

mübaşeretten itlaf: bir şeyi bizzat telef etmektir ki eden kimseye fail-i mübaşir denilir

tesebbüben itlaf: bir şeyin telefine sebep olmaktır yani bir şeyde diğer bir şeye alışagelmiş adet üzere telefine ulaştıran bir iş meydana getirmektir ki eden kimseye mütesebbip denilir

tekaddüm: muhtemel zararın giderme ve ortadan kaldırması için önce tembih ve tavsiye etmektir

kitābu 'l-ḥacr ve 'l-ikrāh ve 'l-şuf'a (hacr ve ikrah ve şufa kitabı)

hacr: bir özel şahsı yetkiyi sözle kullanabilmesinden mendir ki hacr ettikten sonra o şahsa mahcur denilir

izin: hacrı bozmak ve engel olma hakkını düşürmektir ki izin verilen şahsa mezun denilir

sagir-i gayri mümeyyiz: satış ve alıştı anlaşılmayan yani mülkiyeti satışın kapıp götüreren ve alışın kendine çeken olduğunu bilmeyen ve onda beş aldanmak gibi alışverişte çok aldanma olduğu açık olan aldatmayı az aldanmaktan ayırmayan ve ayrılmayan çocuk olup bunları ayırmayan çocuğa sagir-i gayri mümeyyiz denilir

mecnun: deli

mecnun-ı mutbak: delirmesi bütün zamanı kaplayan kimsedir

mecnun-ı gayri mutbak: kah mecnun olup kah iyileşen kimsedir

matuh: o şuuru bozuk olan kimsedir ki anlayışı kıt ve sözü belirsiz ve tedbiri bozuk olur

sefih: malını boş yere harcama ile harcamalarında yersi harcama ve israf ile kaybeden ve yok eden kimsedir ahmak ve saf olmak dolayısıyla kar istifade yolunu bilmeyip de alma ve vermesinde aldanagelen kimseler dahi sefih sayılır

reşid: malını saklama hususunda dikkatli davranarak budalalık ve yersiz harcamadan sakınan kimsedir

ikrah: bir kimseyi korkutma ile rızası olmaksızın bir iş işlemek üzere haksız yere zorlamaktır ki o kimseye ra harfini üstün okumak ile zorlanan ve zorlayan kimseye mücbir ve o işe mükrehün-aleyh ve korkuyu gerektiren şeye mükrehün bih denilir

şuf'a: bir satın alınmış mülkü müşteriye her kaçta mal oldu ise o miktar ile mülk edinmektir

şefi': şuf'a hakkı olan kimsedir

meşfu': şuf'a hakkının alakalı olduğu taşınmazdır

meşfu-un-bih: şefi'in şuf'a onunla olan mülküdür

halit: su hissesi ve yol hissesi gibi mülk haklarında ortak demektir

şirb-i hass: belli olan birkaç kişiye mahsus olan akarsudaki su nöbetidir ama umumun faydalandığı nehirlerden su almak şirb-i hass türünden değildir

tarik-i hass: çıkmaz sokak demektir

kitābu 'ş-şirket (ortaklık kitabı)

şirket: aslında birden fazla kimselere bir şeyin kendine özel kılınması ve onların o şey ile başkarından farklı olmasıdır

kısmet: ayırma demektir tarif ve ayrıntısı özel kısmında gelir

hait: divan ve tahta perde ve çit demektir duvarların hepsi gelir

marre: halk arasında umumi yoldan geçen ve karşıya geçenlerdir

kanat: kafi üstün okuyarak su yürütecek su borusu ve lağımdır su yollarının hepsi gelir

müsennat: mim harfi ötre ve sin harfi üstün ve nun harfi şeddeli ile sınır ve su bendi ve su kanallarının kenarları demektir su kenarlarının hepsi gelir

ihya: imar demektir ki araziye ziraata elverişli kılmaktır

tahcir: araziye başka kimse el koymamak için etrafına taş ve öbür nesne koymaktır

infak: malı harç ve sarfetmektir

nafaka: ihtiyaçlar ve yaşamaya harcanacak akçe ve azık ve erzak çeşididir

tekabbül: bir işi üstüne almak ve benimsemektir

müfavizayn: ortaklık sözleşmesini işbirliği edenlerdir

resul-mal: sermaye demektir

ribih: fayda ve kar demektir

iza: bir kimsenin karı tamamen kendisine ait olmak üzere diğer kimseye sermaye vermesidir ki sermayeye bida'a ve veren kimseye mubdi' ve alan kimseye müstebdi denilir

MECELLE SÖZLÜĞÜ

acir: kiraya veren kimsedir. mim harfi ötre olarak ve cim harfi esre olarak ile hatırcı dahi denilir

adedi ve madud: sayılan şey

adediyyat-ı mütefavite: fert ve fertleri arasında kıymetçe fark bulunan sayılabilen şeylerdir ki hep nadir bulunan pahalı şeylerden sayılır

adediyyat-ı mütekaribe: fert ve fertleri arasında kıymetçe fark olmayan sayılabilen şeylerdir ki hep farkı olmadan benzeri bulunan şeylerdir

adl: rehin veren ve rehin alanın güvenip de rehni bıraktıkları ve teslim ettikleri kimsedir

akd: iki tarafın bir hususu gerektirmeleri ve antlaşma yapmalarıdır ki icap ve kabulün bağlantısından ibarettir

ariyet: ücretsiz olarak yani bedelsiz faydalanması mülk olarak verilen maldır ki emanet olarak alınan ve emanet alınan dahi denilir

ayn: belli ve elle tutulur olan şeydir

bayi: mal satan

bey' bil-istiglal: bayinin bir malı kiralamak üzere sözleşmeli satmasıdır

bey': malı mala değişmektir ki tamamlanmış yahut tamamlanmamış olur

bey'-bil-vefa: bir kimse malı başkasına fiyatı reddettiğinde geri vermek üzere şu kadar kuruşa satmaktır ki müşteri satılan şey ile faydalanmasına göre caiz satış hükmünde ve iki tarafın bunu bozmaya yeterli oldukları sebeple fasid satış hükmünde ve müşteri satılan şeyi başkasına satamadığı sebeple rehin hükmündedir

bey'-i bat: kat'i satış demektir

bey'-i batıl: aslen sahih olmayan satıştır

bey'-i fasid: aslen sahih olup da vasfen sahih olmayan yani tamamlanmış olup da bazı dış vasıflar itibarıyla uygun olmayan satıştır

bey'-i gayr-i lazım: kendisinde serbest seçimden birisi bulunan nafiz satıştır

bey'-i gayr-i mün'akid: hükümsüz olan satıştır

bey'-i lazım: serbest seçimden hür olan nafiz satıştır

bey'-i mevkuf: başkasının hakkını bağlayan satıştır haksız satış gibi

bey'-i mukayeze: kendisini kendisine yani parayla olmaksızın malı mala değiştirmektir ki türkçede trampa (değiş tokuş) denilir

bey'-i mün'akid: anlaşmanın gerçekleştiği satış demek olarak sağlam, bozuk, tasdikli ve askıda kısımlarına ayrılır

bey'-i nafiz: başkasının hakkını bağlayan satıştır ki lazım ve lazım olmayan kısımlarına ayrılır

bey'-i sahih: yani sahih olan satış zaten ve vasfen uygun olan satıştır

cins: kapsadığı fertler arasında maksatça aşırı fark olmayan şeydir

cüzaf ve mücaze: pazarlık demektir

deyn: borçta sabit olan şeydir

ecir: nefisini kiraya veren kimsedir

ecr-i misl: kasıtsız bilirkişinin belirledikleri ücrettir

ecr-i müsemma: sözleşme zamanında söylenen ve belirtilen ücrettir

emanet: güvenilen kabul edilen kimse yanında bulunan şeydir gerek emanet gibi saklama sözleşmesi ile emanet edilsin ve gerek kiralanan şey ve emanet olarak alınan şey gibi sözleşme dolayısıyla emanet olsun ve gerek bir türlü sözleşme ve kasıt olmaksızın bir kimsenin eline emanet geçsin nitekim rüzgar ile bir kimsenin hanesine komşusunun bir malı düşse sözleşme olmadığı tarafla o mal hane sahibi yanında korunulan olmayıp fakat emanettir

fuzuli: şer'î bir izin olmaksızın diğer bir kimsenin hakkında tasarruf eden kimsedir

gabn-ı fahiş: para ve tartılabilen eşyadan gayri şeyler onda birin yarısı ve hayvanlarda onda bir ve taşınamayan mülkte beşte bir miktarı veya daha ziyade aldanmaktır

gasb: bir kimsenin izni olmaksızın malını alma ve tutmaktır ki alan kimseye gasıb ve o mala magsub ve sahibine magsubun minh denilir

gayr-i menkul: para getiren mülk denilen hane ve araziye benzer yer ve başkasına nakli mümkün olmayan şeydir

hacr: bir özel şahsı yetkiyi sözle kullanabilmesinden mendir ki hacr ettikten sonra o şahsa mahcur denilir

hait: divan ve tahta perde ve çit demektir duvarların hepsi gelir

hakk-ı mesil: bir hanenin dışarı suyu ve seli akmak ve damlalık hakkıdır

hakk-ı mürrur: başkasının mülkünden geçmek hakkıdır

hakk-ı şirb: bir nehirden bir kimsenin payına düşen bilinen hissedir

halit: su hissesi ve yol hissesi gibi mülk haklarında ortak demektir

havale: borcu bir sorumludan diğer sorumluya taşımaktır

havale-i mekide: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul eden sorumluluğunda yahut elinde olan malından vermek üzere diye bağlı olan havaledir

havale-i mutlaka: havale edenin kendi üzerine havaleyi kabul edende olan malından vermek üzere diye bağlı olmayan havaledir

hediye: bir kimseye ikram olarak götürülen ya gönderilen maldır

hıyar: seçim yapan demektir

hibe: karşılıksız bir malı başkasına mülk olarak vermektir ki eden kimseye vahip ve o mala mevhub ve onu kabul edene mevhubun leh denilir

hisse-i şayi'a: müşterek malın her cüzüne sirayet eden ve kapsayan hissedir

iare: emanet vermektir ki veren kimseye muir denilir

ibaha: bir şeyi karşılıksız yeme ve alıp yeme üzere başkasına izin ve ruhsat vermektir

icap: kullanma hakkını kurmak için ilk söylenen sözdür ki tasarruf onunla ispatlanır

icare: arap dilinde ücret manasınadır. fakat kiraya vermek manasında dahi kullanılmıştır. fakihler teriminde bilinen faydayı bilinen karşılık karşılığında satmak demektir

icare-i lâzime: şartlı seçme ve kusurlu seçme ve görerek seçmeden uzak olan sağlam kiradır ki iki taraftan birisi özürsüz bunu bozamaz

icare-i muzafe: gelecek bir belirli vakitten itibaren kiradır

icare-i müneccaze: sözleşme zamanından itibaren kiradır

ida: kendi malının muhafazasını diğere bırakmaktır ki bırakan kimseye dal'in esreyle okunmasıyla emanet bırakan ve kabul eden kimseye saklayıcı ve dal'in üstünle okunmasıyla emanet kabul eden denilir

ihya: imar demektir ki araziye ziraata elverişli kılmaktır

ikale: satış sözleşmesini yürürlükten kaldırmaktır

ikrah: bir kimseyi korkutma ile rızası olmaksızın bir iş işlemek üzere haksız yere zorlamaktır ki o kimseye ra harfini üstün okumak ile zorlanan ve zorlayan kimseye mücbir ve o işe mükrehün-aleyh ve korkuyu gerektiren şeye mükrehün bih denilir

in'ikad: icap ve kabulün alakasında eseri görünecek biçimde birbirine meşru olarak alakasıdır

infak: malı harç ve sarfetmektir

irtihan: rehin almaktır

istiare: emanet almaktır ki alan kimseye müsteir denilir

istisna: bir şey yapmak üzere sanat erbabı ile yazılı anlaşma yapmaktır ki yapana ve yaptırana ve yapılan şeye denilir

iza: bir kimsenin karı tamamen kendisine ait olmak üzere diğer kimseye sermaye vermesidir ki sermayeye bida'a ve veren kimseye mubdi' ve alan kimseye müstebdi denilir

izin: hacrı bozmak ve engel olma hakkını düşürmektir ki izin verilen şahsa mezun denilir

kabul: kullanma hakkını kurmak için ikinci olarak söylenen sözdür ki onunla sözleşme tamamlanır

kadim: odur ki evvelini bilir kimse olmayan

kaimen kıymet: binalar ya ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymetleridir ki yer bir kere binalar ya ağaçlar ile beraber ve bir kere binalar ya ağaçlardan hali olarak kıymet biçilip iki kıymet arasındaki üstünlük farkı ve farklılık ne ise binalar ya ağaçların bina ve ağaçların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demek olur

kanat: kafı üstün okuyarak su yürütecek su borusu ve lağımdır su yollarının hepsi gelir

kefalet bi'd-derek: satılan şey hak ederek tutulduğu takdirde akçesini ödeme ve teslimine yahut satıcının nefsine kefil olmaktadır

kefalet bi'l-mal: bir malın ödemesine kefil olmaktadır

kefalet bi'n-nefs: bir adamın şahsına kefil olmaktadır

kefalet bi't-teslim: bir malın teslimine kefil olmaktadır

kefalet: bir şeyin istemesi hakkında borcu borca katmaktır

kefalet-i münecceze: şartla alakalı gelecek zamana bağlı olmayan kefalettir

kefil: kendi borcunu başkasının borcuna katan yani başkasının söz veya imza ile üzerine aldığı şeye kendi dahi söz veya imza ile üzerine alan kimsedir ki o başkasına kendi ve kendine kefillik edilen denilir

keyli ve mekil: kile ile ölçülen şey

kısmet: ayırma demektir tarif ve ayrıntısı özel kısmında gelir

kıyemi: çarşı ve pazarda benzeri bulunmayan yahut bulunursa da fiyatça farksız olan şeydir

kıymet: bir malın hakiki pahasıdır

mahallü'l-bey: satılan şeyden ibarettir

mahdud: hudut ve sınırlarını belirtmek mümkün olan para getiren mülk

maktuan kıymet: söküldükten sonra binaların enkazının ve sökülmüş ağaçların kıymetleridir

mal: insan tabiatına benzer olup da ihtiyaç vakti biriktirilebilen şeydir ki taşınabilen ve taşınamayanı kapsar

mal-ı mütekavvim: iki manada kullanılır, biri faydalanması mübah olan şeydir, diğeri kazanılmış mal demektir

marre: halk arasında umumi yoldan geçen ve karşıya geçenlerdir

matuh: o şuuru bozuk olan kimsedir ki anlayışı kat ve sözü belirsiz ve tedbiri bozuk olur

mebi: satılan şey ki satışta tayin eden kendidir ve satıştan asıl maksat odur

mebniyyen kıymet: binaların buldukları yerde durmak üzere kıymeti demektir

mecnun: deli

mecnun-ı gayri mutbak: kah mecnun olup kah iyileşen kimsedir

mecnun-ı mutbak: delirmesi bütün zamanı kaplayan kimsedir

mecur: kiraya verilen şeydir. cim harflerinin üstün olmasıyla kiralanan şey ve kiraya verilen şey dahi denilir

mekfulün bih: kefilin teslimine ya ödemesine işi üzerine aldığı şeydir ki bir kimsenin şahsına kefil olmakta kendisine kefillik edilen kimse ile kefil olunan bir şeydir

mekfulün leh: kefalet hususunda isteyen ve borç veren olan kimsedir

menkul: bir yerden naklı mümkün olan şeydir ki nakitler ve paralar ve hayvanlar ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyleri kapsar

mesfu': şuf'a hakkının alakalı olduğu taşınmazdır

meşfu-un-bih: şefi'in şuf'a onunla olan mülküdür

misli: çarşı ve pazarda gerçek değerden üstün takdir edilen yani pahanın uyumsuzluğunu gerektiren bir farksız benzeri bulunan şeydir

mu'addün li-l- istiglal: kiraya verilmek üzere hazırlanmış ve belirtilmiş şeydir ki aslında kiraya verilmek üzere yapılmış ya alınmış han ve hane ve hamam ve dükkan gibi taşınmazlar ve kira arabası ve kira beygiri benzeri şeylerdir

muhaliün aleyh: kendi üzerine havaleyi kabul eden kimsedir

muhaliün bih: havale olunan maldır

muhaliün leh: alacaklı olan kimsedir

muhaye'e: faydalanmayı paylaşmaktan ibarettir

muhil: havale eden kimsedir ki borçludur

mukadderat: kile ve kile ile ölçülmüş şeyler ya sayı ya arşın ile miktarı belirlenen şeyler olup kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeyler ve sayılabilen şeyler ve ekinleri kapsar

muşa: müşterek bir malın her cüzüne sirayet eden hisseyi içine alan şey

mübaşeretden itlaf: bir şeyi bizzat telef etmektir ki eden kimseye fail-i mübaşir denilir

müfavizayn: ortaklık sözleşmesini işbirliği edenlerdir

mülk: insanın sahip olduğu şeydir gerek açık olsun ve gerek menfaatler olsun

mürtehin: rehin alan kimsedir

müsemmen: fiyat karşılığında satılmış şey

müsennat: mim harfi ötre ve sin harfi üstün ve nun harfi şeddeli ile sınır ve su bendi ve su kanallarının kenarları demektir su kenarlarının hepsi gelir

müstecerun fih: gündelikçinin kira sözleşmesi ile gerekli bulduğu yapmak için kiracı tarafından kendisine teslim olunan maldır

müstecir: cim harfi esre olarak ile kira ile tutan kimsedir

müستههik'ul-kal olarak kıymet: makluan kıymetten sökme ücreti indirme esnasında devamlı olan kıymettir

müsterdi: ücret ile süt ana tutan kimsedir

müşteri: satın alan

mütebayi'an: bayi ile müşteridir ki iki taraflı sözleşme dahi denir

nafaka: ihtiyaçlar ve yaşamaya harcanacak akçe ve azık ve erzak çeşididir

noksan-ı arz: bir yerin ekilmeden önceye değeri olan ücretle ekildikten sonraya değeri olan ücret arasındaki fark ve farklılıktır

nukud: nakdin çoğulu olup altın ve gümüşten ibarettir

rahin: rehin veren kimsedir

rehin: bir malı ondan tamamiyle alması mümkün olan bir hak karşılığında hapsedilen ve tutulan kılmaktır ve o mala rehin edilmiş denildiği gibi rehin dahi denilir

resul-mal: sermaye demektir

reşid: malını saklama hususunda dikkatli davranarak budalalık ve yersiz harcamadan sakınan kimsedir

ribih: fayda ve kar demektir

rüknü'l-bey: yani satılan şeyin niteliği malı mala değişmekten ibaret olup ancak buna yol göstermek gereğince satış tahakkuku için ilk ve son söylenen söze dahi (satış şartı) mutlak olarak söylenir

sadaka: sevap için hibe olunan maldır

sagir-i gayri mümeyyiz: satış ve alış anlaşılmayan yani mülkiyeti satışın kapıp götürülen ve alışın kendine çeken olduğunu bilmeyen ve onda beş aldanmak gibi alışverişte çok aldanma olduğu açık olan aldatmayı az aldanmaktan ayırmayan ve ayrılmayan çocuk olup bunları ayırmayan çocuğa sagir-i gayri mümeyyiz denilir

sarf: nakdi nakde satmaktır ki türkçe akçe bozmak denilir

sefih: malını boş yere harcama ile harcamalarında yersi harcama ve israf ile kaybeden ve yok eden kimsedir ahmak ve saf olmak dolayısıyla kar istifade yolunu bilmeyip de alma ve vermesinde aldanagelen kimseler dahi sefih sayılır

selem: peşin olmayanı peşin olana satmak yani peşin parayla veresiye mal almaktır

semen: satılan şeyin pahasıdır ki borca ait olan şeydir

semen-i müsemma: iki tarafın rızasıyla uyuşarak ve tayin ettikleri fiyattır gerek gerçek değere uygun olsun gerek noksan ya fazla olsun

şefi': şuf'a hakkı olan kimsedir

şirb-i hass: belli olan birkaç kişiye mahsus olan akarsudaki su nöbetidir ama umumun faydalandığı nehirlerden su almak şirb-i hass türünden değildir

şirket: aslında birden fazla kimselere bir şeyin kendine özel kılınması ve onların o şey ile başkarından farklı olmasıdır

şuf'a: bir satın alınmış mülkü müşteriye her kaçta mal oldu ise o miktar ile mülk edinmektir

tagrir: aldatmak

tahcir: araziye başka kimse el koymamak için etrafına taş ve öbür nesne koymaktır

taksit: arası birçok ve belli vakitlerde ödemek üzere ertelemedir

tarik-i hass: çıkmaz sokak demektir

tecil: borcu belli bir vakte ve belli bir zamana bırakmadır

tekabbül: bir işi üstüne almak ve benimsemektir

tekaddüm: muhtemel zararın giderme ve ortadan kaldırması için önce tembih ve tavsiye etmektir

tesebbüben itlaf: bir şeyin telefine sebep olmaktır yani bir şeyde diğer bir şeye alışalagelmüş adet üzere telefine ulaştıran bir iş meydana getirmektir ki eden kimseye mütesebbip denilir

uruz: arzın çoğulu olup nakitler ve hayvanlardan ve kile ile ölçülen şeyler ve tartılabilen şeylerden başka olan eşya ve kumaş gibi şeylerdir

ücret: kira yani faydalanma bedeli ve icar kiraya vermek ve isticar kira ile tutmak demektir

vedia: koruma için bir kimseye verilen maldır

vezni ve mevzun: tartılan şey

zaman: bir şeyin benzeri bulunanlardan ise benzerini ve benzeri bulunmayanlardan ise kıymetini vermektir

zeri ve mezru: arzın ile ölçülen şey

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ VE TEKLİFLER

SONUÇ

Bu araştırma, Osmanlı hukuk sisteminin en önemli girişimlerinden biri olan *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddesinden 1095. maddesine kadar olan kısmını, çeviri yazı ve günümüz Türkçesine tercüme yoluyla ele alarak çok yönlü bir inceleme sunmayı hedeflemiştir. Çalışmanın temel maksadı *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin yalnızca metin düzeyinde değil kavramlar açısından da incelenmesini ve elde edilen tariflerin derlenmesiyle bir sözlük oluşturmak olmuştur. Araştırma sürecinde, doküman incelemesi modeli temel alınarak *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye* incelenmiştir. Çeviri yazı aşamasında metnin asıl yapısına mümkün olduğunca sadık kalınarak harf aktarımı yapılmış Arap harfli metin Latin alfabesine aktarıldıktan sonra anlam bütünlüğü ve dilsel akıcılık gözetilerek günümüz Türkçesine tercüme edilmiştir. Bu süreçte karşılaşılan kavramlar hem Osmanlı dönemi hukuk literatürü hem de klasik fıkıh terimleri ışığında değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*'nin 101. maddesinden 1095. maddesine kadar olan kısım çalışılmıştır. Bu maddeler; Satışlar Kitabı, Kira Kitabı, Keillik Kitabı, Havale Kitabı, Rehin Kitabı, Emanetler Kitabı, Hibe Kitabı, Gasp ve Yok Etme Kitabı, Hacr, Zorlama ve Şufa Kitabı olmak üzere 9 kitabın tamamını ve Ortaklık Kitabı'nın 1095. maddeye kadar olan kısmını içermektedir. Çalışılan 10 kitaptan toplamda *acir, adedi ve madud, adediyyat-ı mütefavite, adediyyat-ı mütekaribe, adl, akd, ariyet, ayn, bayi, bey' bil-istiglal, bey', bey'-bil-vefu, bey'-i bat, bey'-i batıl, bey'-i fasid, bey'-i gayr-i lazım, bey'-i gayr-i mün'akid, bey'-i lazım, bey'-i mevkuf, bey'-i mukayeze, bey'-i mün'akid, bey'-i nafiz, bey'-i sahih, cins, cüzaf ve mücazeze, deyn, ecir, ecr-i misl, ecr-i müsemma, emanet, fuzuli, gabn-ı fahiş, gasb, gayr-i menkul, hacr, haıt, hakk-ı mesil, hakk-ı mürur, hakk-ı şirb, halit, havale, havale-i mekide, havale-i mutlaka, hediye, hıyar, hibe, hisse-i şayi'a, iare, ibaha, icap, icare, icare-i lâzıme, icare-i muzafe, icare-i münecceze, ida, ihya, ikale, ikrah, in'ikad, infak, irtihan, istiare, istisna, iza, izin, kabul, kadim, kaimen kıymet, kanat, kefalet bi'd-derek, kefalet bi'l-mal, kefalet bi'n-nefs, kefalet bi't-teslim, kefalet, kefalet-i münecceze, kefil, keyli ve mekil, kısmet, kıyemi, kıymet, mahallü'l-bey, mahdud, makluan kıymet, mal, mal-ı mütekavvim, marre, matu, mebi, mebniyyen kıymet, mecnun, mecnun-ı gayri mutbak, mecnun-ı mutbak, mecur, mekfulün bih, mekfulün leh, menkul, meşfu', meşfu-un-bih, misli, mu'addün li-l-istiglal, muhalün aleyh, muhalün bih, muhalün leh, muhaye'e, muhil, mukadderat, muşa, mübaşeretden itlaf, müfavizayn, mülk, mürtehin, müsemmen, müsennat, müstecerun fih, müstecir, müstehik'ul-kal olarak kıymet,*

müsterdi, müşteri, mütebayi'an, nafaka, noksan-ı arz, nukud, rahin, rehin, resul-mal, reşid, ribih, rüknü'l-bey, sadaka, sagir-i gayri mümeyyiz, sarf, sefi, selem, semen, semen-i müsemma, şefi', şirb-i hass, şirket, şuf'a, tagrir, tahcir, taksit, tarik-i hass, tecil, tekabbül, tekaddüm, tesebbüben itlaf, uruz, ücret, vedia, vezni ve mevzun, zaman, zeri ve mezru madde başı olmak üzere 156 tarif elde edilmiş ve bu tariflerden Mecelle Sözlüğü oluşturulmuştur.

İncelenen maddeler arasında özellikle bey, icare, vekalet, kefalet, havale ve emanet gibi hukukî işlemlerle alakalı düzenlemelerin oldukça sistematik ve ayrıntılı biçimde kaleme alındığı görülmüştür. Bu maddeler hem teorik anlamda fıkhi geleneğin izlerini taşımakta hem de günlük hayatta karşılaşılan sorunlara çözüm üretebilecek şekilde yapılandırılmıştır. Çalışmada derlenen sözlük bölümü metin içindeki terimlerin daha kolay anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmış, her bir terim hem asıl şekliyle hem de tarifi verilerek açıklanmıştır. Bu sözlük çalışması, yalnızca bir yardımcı kaynak olmanın ötesinde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış hukuk metinlerinin çözümlenmesinde kullanılabilir nitelikte bilimsel bir zemin sunmaktadır. Çalışma Osmanlı hukuku alanında yapılacak daha kapsamlı metin çözümlene ve yorum çalışmalarına ışık tutacak nitelikte olup aynı zamanda Türk hukuk tarihinin köklerine inmek isteyen araştırmacılar için sağlam bir başvuru zemini oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akkuş, B. R. (2020). *Mecelle'nin Şerhlerinde Örf ve Âdet* (Yüksek lisans tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Altay, Ş. (1962). *Hukuk Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi.
- Aykanat, M. (2011). *Mecelle'de İş Akdi* (Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bağdatlı, S. (1997). *Hukuk Sözlüğü*. Der Yayınları.
- Berki, A. H. (1973). *Mecelle: İslâm Hukuku Açısından Tetkiki ve Tercemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Cevdet Paşa, A. (1876). *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Çeker, O. (1994). Mecelle'de Ele Alınmayan Üç Konu: Faiz, Sarf ve Karz. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5, 99–118.
- Çelikan, S. (2017). *Mecelle'nin Küllî Kaidelerinin Hadis Literatüründeki Kaynakları* (Yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EDPT)*. Oxford Üniversitesi.
- Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Yayına Hazırlayan: Aydın Sami GÜNEYÇAL, XIX+1195 s. Aydın Kitabevi Yayınları Sözlük Dizisi: 1., Ankara.
- Erkaya, T. (2016). Şüf'a Hakkı Üzerine Bir İnceleme. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 31, 317–336.
- Karahasanoğlu, M. (1989). Mecelle'nin Hazırlanışı ve Özellikleri. *OTAM*, 9, 89–97.
- Kaşıkcı, O. (2002). *Mecelle Örneğinde Türklerin İslâm Özel Hukukuna Katkıları*. *Türkler*. 3, 780–796). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Kocagöz, E. (2019). *Mecelle'nin 58. Maddesinin Yönetim İlkeleri Bağlamında İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi.

- Pehlivan, Z. E. (2019). *Mecelle'de Zamanaşımı*. (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Şahin, A. M. (2019). *Mecelle'de Vefaen Satış Sözleşmesi*. (Yüksek lisans tezi), İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Şen, T. (1991). *Ahmet Cevdet Paşa ve Mecelle*. (Yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Sezer, F. H. (2014). *Mecelle'nin Küllî Kaideleri ve Uygulama Örnekleri*. (Yüksek lisans tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Steingass, F. J. (1892). *A Comprehensive Persian- English Dictionary*. London, VII+1539 s., London.
- TDV İslam Ansiklopedisi (2025). *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr>
- Tietze, A. (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*. Cilt 1 A-E, 763 s. Simurg 56 Sözlük 2, İstanbul-Wien.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, XX+2244 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Yazım Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 505, Ankara.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (2019). *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye: İslam Hukukununun Temel İlkeleri*. Ankara: TDV Yayınları.

۵۴

فصل آنگ

ایمانه آره پانز در

ماه ۵۶۲

خدمت با برهنه مستان بویه بی تا نایک فصل تا نایک بویه
الرضی اوزده مدت بیله بخور در کمره عهده شیبیه بابه

ایمانه آره جانز در

ماه ۵۶۳

اجوت عماره ایله ک بخش کبریاک ملیه وزه کنگه
مدت ایکن اجوت ابدعت ایبه مقارنه از سیم اجوت کله

دکله سیرجی الیماز

ماه ۵۶۴

کبریاک سینه مقدر بیله بیله ک نندایت کره سلا الیم
ایسرم بویه اودقی بیله خدمت ایسرم بیله کله ایله

ماه ۵۶۵

اجوت سیمه اولمشیه عهده ایسرم اولقی کوزه کله صلیبیه
اجوت صدره در دکله ایسرم کله بویه

بلک صانی اشناک سا ماره زهی بوهجه در

ماه ۵۶۶

شیشه در دکله شیبیه بستی بوجه اوزده ایسرم عهده بیله

۵۵

ماه ۵۶۷

برکک نوح و حقایق کبر بویه اوزده جیه ایسرم اوزده
مغزیه الامان بخورنده ره اها هون اولقه در کبر نوح
برک زهی بویله بویه

ما صقی ره زاده اوزده بویله بویه

تله کبریاک بویله بویله اوزده اسکانه بویله بویله

کوزه اسکانه اوسره کله بیله اسکانه لاسه در هفتی نوحه

هلاز اوسره بویله بویله بویله بویله بویله بویله

بویله بویه

اسانه بویله بویله بویله اوزده اسکانه بویله بویله

بیشی بویله بویه

تله کبریاک بویله بویله بویله اوزده اسکانه بویله بویله

بویله بویله بویله بویله بویله بویله

ماه ۵۶۸

کریلیتته بویله اسکانه اوزده بویله در
ماه ۵۶۹

ما بویله بویله بویله بویله بویله بویله

تله اسکانه اوزده بویله بویله بویله بویله بویله

فصل آنگ ایسرم بویله بویله بویله بویله بویله

صاحبیه بویله بویله بویله بویله بویله

فصل آنگ

۱۶

۲۲

باب نانی

اکراه شده سال پانزده

۱۰۰۳ ماه

میرک نهدی ایضا هفتده الحسی سرتله

باز علیه نهدی، بقاع و اجاره هفتده، دیار کیمیک نیک اکره شیراز

۱۰۰۴ ماه

مکه پیک و نغذیه مکه هک توفقی یعنی مکه حیر، سبکی تفریح

میرک مدهی اجاره جده کیمیک علی ماکل لاس سرتله

۱۰۰۵ ماه

مکه اکره علی میرک چور آرتک حضورن سبلی اکره

میرادور

اما میرک چور آرتک خایه سبلی اکره زوانه مکه لوط

ایکسده اورهین چور بکره میرادور

۲۱

وزیرا ووه کیمیک و نیک مالدنه اتفاقا دیار

۱۰۰۱ ماهه

دیه ایچوه چورایک مدهونک وقت چوره موجود اوره مالدنه ایچوه

اما سبلی اکره مالدنه ایچوه

۱۰۰۲ ماه

هیه و صدق و کیمیک نغذیه مال ساتی کیمیک وزیر خزانگی

ایطال سوزی اولر چورایک مده اولر

باز علیه مدهیه مفسک حضوره عیاره مطرا ووه حضوره و سائر

تفرقات و تیرطاق وقت چوره موجود اوره مالدنه مدهونک

اما سبلی اکره سبلی مالدنه مدهونک

و نغذیه مدهیه اولر چورایک مدهونک

اما سبلی اکره مدهونک اولر چورایک مدهونک

دیه سبلی اکره مالدنه مدهونک اولر چورایک مدهونک

فهرست

ایمان سترگ کنگریت شرکت

۱۰۹۹

برشته سفید سماجی مانا کنگریت

۱۰۹۸

۱۰۹۷

پشتهک خازره سماجی مانا کنگریت

۱۰۹۶

۱۰۹۵

۱۰۹۴

برشتهک خازره سماجی مانا کنگریت

۱۰۹۳

نقطه پشتهک خازره سماجی مانا کنگریت

۱۰۹۲

مهر داران برهنه برهنه سماجی مانا کنگریت

۱۰۹۱

شده در سیدک ویدیهی مقلده استرکوی شرکت

۱۰۹۰

اماروز کاز سوری کنگریت

۱۰۸۹

۱۰۸۸

ساحیلینک اول چاری مقلده استرکوی شرکت

۱۰۸۷

۱۰۸۶

شرکت خازره سماجی مانا کنگریت

۱۰۸۵

۱۰۸۴

شرکت خازره سماجی مانا کنگریت

۱۰۸۳

۲۰

الطیبه هروی: یقینیه انجمن اولیاء

۱۰۹۷ ۵۶

یکی کفایه نوری حیدر بک بوشی آباد، سیکونه اکبریه
مشاک اورنگه ووشی کول حویلی اولی انجمن ووشی بک

۱۰۹۸ ۵۶

بک بوشی: غنچه ووشی آباد، اولی انجمن ووشی بک
نابز ایستخونه اکبریه کمال مشکره ووشی بک اولی

انجمن ووشی بک مشاک اولی

وکر ووشی بک: غنچه ووشی بک مشاک اولی
مشاک بک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی

۱۰۹۹ ۵۶
ووشی بک مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

اولی ووشی بک: غنچه ووشی بک مشاک اولی
کمال مشکره ووشی بک مشاک اولی

۱۹

وکر ووشی بک: غنچه ووشی بک مشاک اولی

ووشی بک مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

۱۰۹۶ ۵۶

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

مشاک اولی ایستخونه اکبریه اولی

۶

۱۰۹۱ هـ

برگشتن بارتوف ببوله اول جنبه سادوسه اهل نوبه فایزیه
تیمیه قایل و رفی حاله اکتسی خایع لاج قانوه برانیزیکه پیچیه
نکت و ندره نیشیه شتارک ایلیمه نایف اکلوزه حاجیک رفی
بارتوفه حاجیک ایلدر

۱۰۹۴ هـ

برگشتن سله اختیای و پیچیه ضمنیه تقسیم ایلدر

۱۰۹۲ هـ

برگشتن اختیایه شتارکون فطایله معلل اورونیه سکر

تیمیکم برجه باره سکر و نایب و قول ایلله خلع اول ایلدر

معلل اورونیه شتارک ایلدی

۱۰۹۴ هـ

برگشتن پیچیه شتارکون فطایله اهلویه برفه سیاه معلل

اورونیه سکر

تیمیکم نوزت و تقاضای حالت مهر نوزت معلل اورونیه شتارک ایلدی

۱۰۹۰ هـ

تیمیکم نوزت تقاضای مهر نوزت

۱۰۹۰ هـ

برگشتن سله اجنبیه سکر ایلدر ایلتن لایب و قول ویت و نوزت
بکی بر سیله باغور فطه و تقاضای اولال ایلله بیعی معلل ایلدر
تیمیه و تقاضای ایلدر همه صورتی فایزیه بری و غیره سال اول
صوبه نیکیزه فایزیه ایلله بر سیله برده بزاده کیم بریج شتارک
بیعی اول شتارک ایلدر و تقاضای ایلدر

تیمیه ایلدر کیم بریج ایلدر همه ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر

قول ایلدر و غیره بر مال ایلدر کیم بریج ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر

اورونیه و تقاضای معلل و شتارک و هرچی آینه و نوزت شتارک

اورونیه

کرت ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر ایلدر

تیمیکم برجه باره سکر و نایب و قول ایلله خلع اول ایلدر

تیمیه تقاضای معلل شتارک اولدر

